

INTERNATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

IDC

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et novissime NICOLAUS COLETI in lucem edidere,

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,
ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE
POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.^{MO} CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,
ALIUSQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MSS. Codices Vaticanos, Lucenses, aliosque recensita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTE, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIME, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS DECIMUS OCTAVUS.

Ab anno DCCCLXXXV. usque ad ann. DCCCCLXVII. jam incæpsum.

VENETIIS MDCCCLXXIII.

APUD ANTONIUM ZATTA.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

(Editio iterata ad Editionem principis exemplum ab Hubertus Welter, Bibliopola, Via titulu Bernard Palissy 4, Parisii M.D.CCCCIII).

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

Avendo veduto per la Fede di Revisione,
ed Approvazione del *P. D. Filippo Rosa Lanzi* Inquisitor Generale del Santo Offizio di
Venezia nel Libro intitolato : *Sacrorum Conciliorum &c.* *Auctore P. Philippo Labbeo Soc. Jesu*
curante Nicolao Coleti, & Joanne Dominico Mansi &c. non v'esser cosa alcuna contro la Santa
Fede Cattolica , e parimente per attestato
del Segretario Nostro, niente contro Prin-
cipi , e buoni costumi , concediamo Li-
cenza ad *Antonio Zatta* Stampator di *Venezia*
che possi essere stampato, osservando gli or-
dini in materia di stampe , e presentando
le solite Copie alle Pubbliche Librarie di
Venezia, e di Padova.

Data li 20. Dicembre 1767.

{ Sebastian Zustinian Riform.
Alvise Vallaresco Riform.
{ Francesco Morosini sec.Cav.Proc.Riform.

Registrato in Libro a Carte 335.al N. 2304.

Davidde Marchesini Segr.

SYLLABUS

EORUM, QUÆ IN TOMO XVIII.

CONTINENTUR.

Quæ hoc Indice notata sunt, nostræ Editioni noviter accelerare P. Joannis
Dominici Mansi cura, qui ad Archiepiscopatum Lucensem electus,
gloriose obiit; omissis iis, quæ forte tipothetarum vitio
notari non potuerunt.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
885	CONCILII INCERTI LOCI IN ITALIA AB ADRIANO III. Pontifice celebratum. pag. 1.	888	Capitula.
	<i>Ad Concilium Italum Additio.</i> <i>ibid.</i>		<i>Nota Severini Binii.</i> <i>63</i>
	<i>Vita & Epistola Stephani Papæ V.</i> <i>6</i>		<i>Observatio PP. Martene & Durand.</i> <i>72</i>
	<i>Nota Severini Binii.</i> <i>10</i>		<i>Ad idem Concilium Additio.</i> <i>73</i>
	<i>Epistola I. Stephani Papæ V. ad Basiliū Imperatorem.</i> <i>11</i>		<i>Decretum ejusdem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Nota Severini Binii.</i> <i>13</i>		CONCILIUM METENSE. <i>77</i>
	<i>Epistola Styliani ad Stephanum Papam V.</i> <i>14</i>		<i>Tituli Canonum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Epistola II. Stephani Papæ V.</i> <i>18</i>		<i>Prefatio & Canones.</i> <i>ibid. & seq.</i>
	<i>Epistola III. ejusdem.</i> <i>19</i>		<i>Ad eandem Synodus Adnotatio Chronologica.</i> <i>81</i>
	<i>— ad Selvam, Ermemirum, & Frodonium.</i>		<i>Constitutio Riculii Suesionum Ep.</i> <i>ibid.</i>
	<i>ibid.</i>		<i>Placitum apud Varenas.</i> <i>89</i>
	<i>Fragmentum Epistolæ ejusdem Papæ ad Fulconem Remensem.</i> <i>23</i>		<i>Synodus Ticinensis.</i> <i>91</i>
	<i>Nota Severini Binii.</i> <i>ibid.</i>		<i>Tituli Capitulorum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Fragmentum Epistolæ Siegeberi Corsicæ Ep.</i> <i>24</i>		<i>Prefatio & Canones.</i> <i>ibid. & seq.</i>
	<i>Præceptum Caroli Crassi, quo ecclesiæ Cabionensi canonica Episcoporum suorum electione concessa est.</i> <i>ibid.</i>		<i>Nota Editorum Mediolanensium.</i> <i>94</i>
	<i>Epistolarum ejusdem Pontificis alia Fragmenta.</i> <i>ibid. & seq.</i>		CONCILIUM VALENTINUM. <i>95</i>
	<i>Prefatio, seu apparatus Regis Aluredi Magni ad Leges suas.</i> <i>27. & seq.</i>		— VORMATIENSE. <i>ibid.</i>
	<i>Leges Ecclesiastice Alfredi M. regis Anglorum e civilibus suis aliis depromptæ.</i> <i>31</i>		<i>Synodus Forabentensis.</i> <i>97</i>
	<i>Leges ecclesiasticae ab eodem rege, & Guthurno rege Anglodonorum in concilio, quo secundus inierunt, sanciente.</i> <i>33</i>		<i>Vita Epistola, & Decreta Formosæ Papæ.</i> <i>99</i>
	<i>Tituli earundem.</i> <i>ibid.</i>		<i>Epistola I. ejusdem ad Stylianum Neoclasrem.</i> <i>101</i>
	<i>Prefatio.</i> <i>36</i>		<i>— II. ad Adalgarium Archiep. Haminensem.</i> <i>102</i>
	<i>Synodus Landevenensis sub Gurvan Ep.</i> <i>38</i>		<i>In Formosæ Papæ Epistolam, seu Diploma Dominici Georgii Rhodigini Admonitio.</i> <i>103</i>
	<i>— Eadem sub Berthino XIV. Ep.</i> <i>ibid.</i>		<i>Formosæ P. Bulla pro Ecclesia Gerundense.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— Aliæ sub eodem.</i> <i>39</i>		<i>— Ad Monachos S. Theudetii.</i> <i>104</i>
	<i>— Etia sub Cerenbir XVIII. Ep.</i> <i>40</i>		<i>Aliarum quarundam Epistolarum Formosi argumenta, nempe Formosi ad Fulconem.</i> <i>105</i>
	<i>— Item sub eodem.</i> <i>41</i>		<i>Ejusdem ad Fulconem Remensem.</i> <i>106</i>
	<i>— Item sub Galfrido XX. Ep.</i> <i>ibid.</i>		<i>— ad Eundem.</i> <i>107</i>
	<i>— Item sub Cirelliaco XXII. Ep.</i> <i>43</i>		<i>Ejusdem Epistolæ argumentum Carmine expressum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— Item sub eodem.</i> <i>ibid.</i>		<i>— ad Eundem.</i> <i>ibid.</i>
886	CONCILIUM INCERTI LOCI IN ITALIA. <i>43</i>		<i>Ejusdem Epistolæ Argumentum metricum.</i> <i>108</i>
	NEMAUSENSE. <i>ibid.</i>		<i>— ad eundem metricum.</i> <i>ibid.</i>
887	COLONIENSE. <i>45</i>		<i>— ad Odonem Regem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Prefatio, & Capitula.</i> <i>ibid.</i>		<i>Ejusdem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
886	CONCILIUM CABILONENSE. <i>49</i>		<i>— ad Archep. & Ep. Galliarum.</i> <i>109</i>
	<i>Nota Jacobi Strondi.</i> <i>50</i>		<i>— Ad Carolum Regem.</i> <i>ibid.</i>
887	CONCILIUM CABILONENSE APUD S. MARCELLUM. <i>51</i>		<i>Ejusdem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>FIRMANUM IN TERRITORIO S. EL PIDII.</i> <i>53</i>		<i>— ad Fulconem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Diploma Theodosii Firmani Ep.</i> <i>53</i>		<i>Ejusdem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Synodus Landevenensis in Anglia.</i> <i>57</i>		<i>— ad eundem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Admonitio Collectoris.</i> <i>ibid.</i>		<i>Ejusdem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>— Landevenensis item alia.</i> <i>60</i>		<i>— ad Anticherium Parif. Ep. Argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Synodus Turonensis.</i> <i>ibid.</i>		<i>— ad Ecclesiam Senonensem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Ad Synodus Turonensem Adnotatio.</i> <i>ibid.</i>		<i>— Ad Ramponem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Conventus in Monasterio S. Mauricii in Agauno.</i> <i>ibid.</i>		<i>— ad Odonem Regem argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Observatio Philippi Labbe.</i> <i>ibid.</i>		<i>— ad Waltarium Senonensem Archiep. argumentum metricum.</i> <i>ibid.</i>
	CONCILIUM MOGUNTIENSE. <i>61</i>		<i>— ad Fulconem.</i> <i>ibid.</i>
	<i>Tituli Capitulorum.</i> <i>62</i>		FRANCFURTENSE CONCILIUM. <i>ibid.</i>
		892 aut	<i>Synodus ab Eduardo Seniore Rege Anglorum congregata.</i> <i>ibid.</i>
			<i>Ner-</i>

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
893	<i>Narratio ejusdem Synodi ex tabulario Canis- trensis Ecclesie.</i>	904	<i>Nota Severini Binii.</i>
	<i>Formola Pape Epistola ad Episcopos Angliae.</i>		<i>Canones XII. Concilii Anonymi ex Antonii Augustini Codice.</i>
	<i>In eandem Admonitio.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Nota Davidis Wilkins.</i>		<i>Adnotatio P. Antonii Pagi.</i>
	<i>Gabrielis Cossartii in Synodum Anglicanam. ibid.</i>		<i>CONCILIUM RAVENNATENSE.</i>
			<i>Ibid.</i>
			<i>Prælocutio Pontificis.</i>
			<i>Capitula X.</i>
			<i>Ibid. & seq.</i>
			<i>Obseruatio Philippi Labbe.</i>
891	<i>Observatio P. Antonii Pagi.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Synodus Magduni ad Ligerim.</i>		<i>Nota Severini Binii.</i>
	<i>CONCILIUM VIENNENSE.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Tituli canonum.</i>		<i>Adnotatio P. Antonii Pagi.</i>
	<i>Præfatio & canones.</i>		<i>Synodus Salisburghensis.</i>
892	<i>Observatio Philippi Labbe S. J.</i>		<i>Vita & Epistola Benedicti Pape IV.</i>
leu	<i>CONCILIUM REMENSE.</i>		<i>Ibid.</i>
893	<i>Nota Jacobi Sirmundi S. J.</i>		<i>Eiusdem Epistola I. ad Galliarum Episcopos seq.</i>
	<i>Observatio Philippi Labbe.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Nota Severini Binii.</i>		<i>— II. ad Clerum & Populum Lingonensem.</i>
893	<i>CONCILIUM ROMANUM.</i>		<i>Leges Ecclesiastiz Eduardi Junioris Regis Anglie dec.</i>
	<i>Catalaunensis Synodus.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Epistola Mantionis Episc. Catalaunensis. ibid.</i>		<i>Tituli Legum.</i>
894	<i>Synodus Cablonensis.</i>		<i>Procemium & Leges XII.</i>
	<i>Synodus Constantinopolitana duplex.</i>		<i>CONCILIUM ROMANUM in Lateranensi Basilica.</i>
893	<i>CONCILIUM TRIBURIENSE.</i>		<i>Ibid.</i>
&	<i>Tituli Capitularum.</i>		<i>ROMANUM L. coram Ludovico IV. Imper.</i>
896	<i>Præfatio.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Canones LVIII.</i>		<i>Synodus Constantinopolitana super quartis naptiis Leonis Sapientis Imper.</i>
	<i>Subscriptio Episcoporum.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Nota Severini Binii.</i>		<i>Vita Leonis Pape V.</i>
	<i>Observatio P. Antonii Pagi.</i>		<i>Vita Christophori Pape.</i>
	<i>Ad Concilium Triburicense Additio.</i>		<i>Vita Sergii Pape III.</i>
	<i>CONCILIUM NAMNETENSE.</i>		<i>Ad Sergii III. Pape Epistolas.</i>
	<i>Tituli & Canones XX.</i>		<i>Eiusdem Epistola ad Adalgarium Hamburgensem.</i>
	<i>Canones additi ex Ivone.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Vita Stephani Pape VI.</i>		<i>CONCILIUM ROMANUM.</i>
	<i>Eiusdem Epistola ad Arnulfum Narbonensem Archiepiscopum.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>— ad Aribertum Narbonensem Archiepisc.</i>		<i>SCOANNENSE IN SCOTIA.</i>
	<i>177</i>		<i>Judicium Episcoporum.</i>
	<i>Observatio Gabr. Cossartii S. J.</i>		<i>CONCILIA DUO NARBONENSIS PROVINCIÆ.</i>
	<i>Ad Epistolam ejusdem Appendix.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Synodus Gallicana.</i>		<i>CONCILIUM BARCHINONENSE, ET AGATHENSE.</i>
897	<i>Concilialibus Romanum.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>CONCILIUM PORTUFENSE.</i>		<i>Ad synodum Barchinonensem Additio.</i>
898	<i>Observatio Gabr. Cossartii.</i>		<i>CONCILIUM BARCHINONENSE.</i>
	<i>Synodus Romana.</i>		<i>Ibid.</i>
900	<i>CONCILIUM REMENSE.</i>		<i>Synodus Viennensis.</i>
	<i>Compositum numeri.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Observatio P. Antonii Pagi.</i>		<i>Synodus Bergomensis Diocesana.</i>
	<i>Vita Romani Pape.</i>		<i>CONCILIUM MAGALONENSE.</i>
	<i>Eiusdem Epistola I. ad Riculfum Episc. Hele-</i>		<i>Observatio Gabr. Cossartii.</i>
	<i>nensem.</i>		<i>CONCILIUM TROSLEJANUM.</i>
	<i>— II. ad Episc. Gerundensem.</i>		<i>Tituli Capitularum & Præfatio.</i>
	<i>Vita Theodosii Pape II.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Vita & Epistola Pape Joannis IX.</i>		<i>Capitula.</i>
	<i>Eiusdem Epistola I. ad Heriveum Archiepiscopem Remensem.</i>		<i>267. & seq.</i>
	<i>Nota Jacobi Sirmundi.</i>		<i>Subscriptio Episcoporum.</i>
	<i>Herivel Remensis Archiep. ad VVidonem Ro-</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>tomagensem Archiep.</i>		<i>Nota Jacobi Sirmundi.</i>
	<i>Epistola II. Joannis Pape IX. ad Stylianum</i>		<i>CONCILIUM ROMANUM.</i>
	<i>Episc. Neocastriensem.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>— III. ad Clerum & Populum Lingonien-</i>		<i>Festamentum Guillielmi Comitis Arvernorum,</i>
	<i>sem.</i>		<i>& Duci Aquitaniz.</i>
	<i>— IV. ad Catolom Simplicem Francorum</i>		<i>Subscriptio ejusdem.</i>
	<i>Regem.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Epistola Hattonis Archiep. Moguntini ad Jo-</i>		<i>Vita Anatolii Pape.</i>
	<i>annem IX. Papam.</i>		<i>CONCILIUM TURONENSE.</i>
	<i>Observatio Gabr. Cossartii.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Epistola Theotomii Juvanensis Ecclesie Ar-</i>		<i>Vita & Epistola Joannis Pape X.</i>
	<i>chiep. ad Joannem Pap.</i>		<i>Epistola Caroli III. Regis ad Episcopos Regni</i>
	<i>Observatio Gabr. Cossartii.</i>		<i>sui.</i>
	<i>CONCILIUM ROMANUM L.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Synodus Romana.</i>		<i>Nota Jacobi Sirmundi.</i>
	<i>Synodus Nestorianorum.</i>		<i>— Herimanni Archiep. Colonensis ad Rie-</i>
	<i>Canones Joannis Patriarchæ de Altari & Eu-</i>		<i>charistia.</i>
901	<i>CONCILIUM OVETENSE.</i>		<i>320</i>
	<i>Observatio P. Antonii Pagi.</i>		<i>I. Joannis Pape X. ad Herimannum Ar-</i>
902	<i>CONCILIUM NARBONENSE.</i>		<i>chiep. Colonensem.</i>
904	<i>— ROMANUM quo contra Formosum acta</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>refunduntur.</i>		<i>Nota Jacobi Sirmundi.</i>
	<i>Capitula XII.</i>		<i>II. ejusdem ad Carolum III. Regem.</i>
	<i>Canon ex Mabillonio suppletus.</i>		<i>Ibid.</i>
	<i>Adnotatio P. Antonii Pagi.</i>		<i>III. ad Episcopos Narboneños Primos.</i>
			<i>322</i>
			<i>Constitutiones ex Concilio Galteri Archiep.</i>
			<i>Senonensis.</i>
			<i>323</i>
			<i>CONCILIUM CABILONENSE.</i>
			<i>325</i>
			<i>— ALTHEIMENSE.</i>
			<i>Ibid.</i>
			<i>Præfatio ejusdem.</i>
			<i>326</i>
			<i>Capitula.</i>
			<i>327. & seq.</i>
			<i>Concilia Altheimensia duo.</i>
			<i>329</i>
			<i>Canones.</i>
			<i>330</i>
			<i>Synodus Constantinopolitana.</i>
			<i>331</i>
			<i>Præfatio Collectoris.</i>
			<i>Ibid.</i>
			<i>Argumentum G. L.</i>
			<i>333</i>
			<i>Tonus Unionis G. L.</i>
			<i>335</i>
			<i>Petri Lamberti Commentarius.</i>
			<i>341</i>
			<i>Epi-</i>

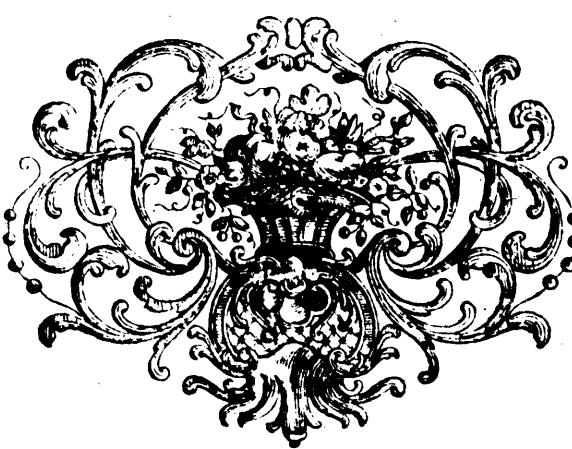
S Y L L A B U S.

VII

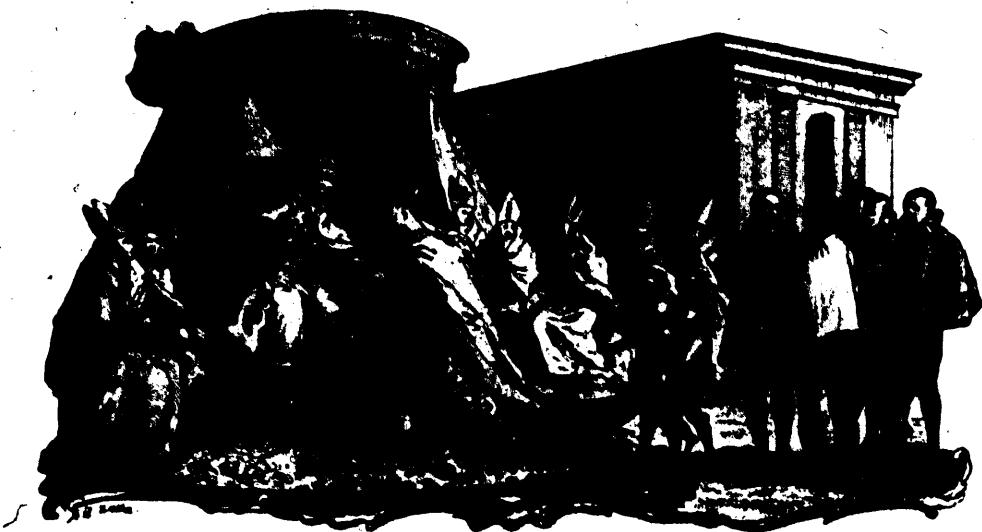
ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
926	Epilogus ejusdem G. L.	342	946 Admonitio Calleboris.
927	Acclamatio Synodales G. L.	ibid.	17 Epistola ad Adalgarium Archiep. Hambur-
928	CONCILIO APUD TROSLJUM.	343	19 gensem.
929	IN CONCILIO CONFLUENTUM.	ibid.	17 Ejusdem Privilegium Maiboda Episcopo Ma-
	Capitula VIII.	ibid. & seq.	ritonensis concessum.
930	Observatio Gabrieles Cofortii.	346	17 Ejusdem Epistola ad Leonem, & Benedictum,
931	CONCILIO REMENSE.	ibid.	in Ecclesiis Triventinam, & Trimolensem
932	— apud Trosljum.	347	inclusos.
933	Nota Severini Bini.	ibid.	17 CONCILIO APUD MONTEM TRAGO.
934	TURONENSE.	347	413
935	— APUD CARLOCUM.	ibid.	CONCILIO NARBONENSE.
936	— TREVIRENSE.	349	415
937	— APUD TROSLJUM.	ibid.	— HELENENSE.
938	— DUISBERGENSE.	350	417
	Ad idem Concilium additio.	ibid.	— NOSOMENSE.
939	Vita Louis Papa VI.	351	419
940	CONCILIO GRATELEANUM.	ibid.	Synodus Coloniensis.
	Tituli Capitulorum.	ibid.	CONCILIO ENIGLENHEIMENSE.
941	Æthelstani Regis Constitutio.	ibid.	419
	Legum Æthelstani Regis præsa Versio.	354	Tituli Canonum.
942	Tituli earundem.	ibid.	Præfatio.
	Capitula XIII.	ibid. & seq.	Canones ejusdem X.
943	Vita Stephani Papa VII.	355	421
944	Vita Joannis Papa XI.	ibid.	Altera ejusdem Synodi narratio.
945	CONCILIO ALTHEIMENSE.	ibid.	Conventus Episcoporum in Ecclesia S. Vin-
	Capitula duo addita eidem Concilio.	363	centii Laudunensis.
946	Synodus Dingoltingensis.	ibid.	17 CONCILIO TREVIRENSE.
947	CONCILIO ERPORDIENSE.	ibid.	429
	Prefatio.	ibid.	Nota Severini Bini.
948	Capitula V.	363	430
949	ad idem Concilium additio.	ibid.	CONCILIO LONDONIENSE.
950	CONCILIO RATISPONENSE.	365	432
951	Acta ejusdem ex Martenio.	ibid.	— ROMANUM.
952	Ratherii Veronensis Episcopi Synodica.	ibid.	433
953	CONCILIO PAPIENSE.	374	— LANDAVENSE.
954	CONCILIO AD CASTELLUM THEODERI-	ibid.	434
955	CI.	ibid.	— INCERTI LOCI ET TEMPORIS.
956	APUD S. MACRAM.	ibid.	& seq.
957	Nota Severini Bini.	ibid.	Nota.
958	Vita & Epistole Louis Papa VII.	ibid.	Conventus Francofurtensis.
959	Ejusdem Epistola I. ad Hugoem Francorum	ibid.	Synodus Auguana.
960	Principem.	375	ibid.
961	— II. ad Gerhardum Laureacensem.	376	Ejusdem Capitula XI.
962	— III. ad Gallum & Germanos.	378	17 CONCILIO APUD S. THEODERICUM.
963	CONCILIO RHEMENSE.	379	438
964	— PACTAVENSE.	381	— RAVENNENSE.
965	Vita Stephani Papa VIII.	ibid.	439
966	Eius confirmatio fundationis Abbatia Broioen-	ibid.	— RAVENNATENSE in causa iurium quo-
967	sis.	ibid.	rundam ejusdem Ecclesie.
968	Subscriptions Episcoporum.	383	ibid.
969	Leges Ecclesiasticae Hoeli-Dha Regis seu Prin-	ibid.	Subscriptions.
970	cipio Valliae.	ibid.	442
971	Capitula Legum XL.	385	Synodus Patavina.
972	CONCILIO SUSESSIONENSE.	391	ibid.
973	Nota Severini Bini.	ibid.	— Landavensis.
974	Preceptum Adalberonis Episcopi Metensis.	ibid.	445
975	ibid.	ibid.	— Incerti loci.
976	Note Jacobi Sirmondi.	394	Vita & Epistole Joannis Papa XII.
977	CONCILIO BONNENSE.	ibid.	447
978	Vita Marini Papa II.	ibid.	Ejusdem Epistola ad S. Dunstanum Cantua-
979	Constitutiones Odonis Archiepisc. Cantuaris.	ibid.	riensem Episcopum.
980	Tituli Capitulorum.	ibid.	449
981	Prefatio, & Capitula X.	395	Rescriptum ejusdem Pontificis pro excommu-
982	Epistola Synodalis ejusdem Odonis.	398	nicatione Ifuardi & Sociorum.
983	CONCILIO BUNDENSE.	ibid.	450
984	Leges Ecclesiasticae Edmundi Regis Anglie.	399	Diploma Ottonis Imp. de confirmatione Ju-
985	tituli Capitulorum.	ibid.	rum Romanæ Ecclesie.
986	Partis I. Proscinium & Capitula IX.	399	451
987	Partis III. Proscinium & Capitula.	ibid.	Appendix Epistolarum Joannis XII.
988	Legum earundem præsa Versio.	401	455
989	Leges Ecclesiasticae de Nuptiis.	403	Privilegium monachi Cœnobii SS. Petri, &
990	Ad idem Conciliabulum Adnotatio Chronologica.	403	Pauli Edredo Anglorum Regi concessum.
991	ibid.	ibid.	— ejusdem ad euadem Regem.
992	CONCILIO TRENCHELANUM.	ibid.	17 CONCILIO INCERTI LOCI.
993	Conciliabulum Constantopolitanum.	ibid.	457
994	Ad idem Conciliabulum Adnotatio Chronologica.	405	17 CONCILIO INGELENHEIMENSE.
995	ibid.	ibid.	— APUD MONTEM S. MARIE IN PAGO
996	Vita & Epistole Agapiti Papa II.	ibid.	TARDENSI.
	Ejusdem Epistola I. ad Gerardum Archiepisc.	ibid.	ibid.
	Laureacensem.	ibid.	AD MATRONAM IN PAGO MELDEN-
	— II. ad Aymardum Abbatem Cluniacen-	ibid.	SP.
	sem.	ibid.	459
	Ad Epistolas Agapiti II. Appendix.	409	Note Severini Bini.
		ibid.	460
		ibid.	ROMANUM CONCILIO.
		ibid.	ibid.
		ibid.	Joannis XII. Bulla pro erectione Archiepisco-
		ibid.	patus Magdeburgensis, & Episcopatus Mer-
		ibid.	seburgensis.
		ibid.	461
		ibid.	Canones VI.
		ibid.	462
		ibid.	Ottonis I. Diploma.
		ibid.	ibid.
		ibid.	Jeanne Domini Manu adnotatio.
		ibid.	464
		ibid.	Conciliabulum Romanum.
		ibid.	465
		ibid.	CONCILIO CONSTANTINOPOLITANUM.
		ibid.	466
		ibid.	— ROMANUM.
		ibid.	471
		ibid.	A&io Prima.
		ibid.	472
		ibid.	Actio Secunda.
		ibid.	473
		ibid.	Actio Tertia.
		ibid.	474
		ibid.	Note Severini Bini.
		ibid.	ibid.
		ibid.	CONCILIO BRANDANFORDIE.
		ibid.	475
		ibid.	Vita Benedicti Papa V.
		ibid.	ibid.
		ibid.	Charter Edgari Anglorum Regis de ejiciendis
		ibid.	clericis uxoratis &c.
		ibid.	476
		ibid.	Vita & Epistole Joannis Papa VIII.
		ibid.	ibid.
		ibid.	Ejusdem Epistola I. ad Episcopos Citerioris
		ibid.	Britannia.
		ibid.	477
		ibid.	Note Jacobi Sirmondi.
		ibid.	ibid.
		ibid.	Epistola II. ad Edgarum Anglorum Regem.
		ibid.	478
		ibid.	— III. ad Berengarium Virdunensem Epi-
		ibid.	scopum.
		ibid.	479
		ibid.	IV.

VIII. SYLLABUS.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
965	IV. ad Adalberopem Remensem Archiepisc.	967	Bulla ejusdem Pontificis in Synodo Ravennensi.
	Cœlestii Abbatis ad Joannem Papam.		<i>ibid.</i>
	Note Severini Bini.		Decretum ejusdem.
	Appendix ad Epistolas Joannis Papæ XIII.		<i>ibid.</i>
	489		CONCILIO VERONENSE DIOCES. ANUMA.
	Conventus Episcoporum apud Coloniam.	511	Epistola Retherii Episcopi Veronensis ad Am-
	Subscriptiones.		brosum.
966	Charta Edgari concessa Novo VVintoniæ Mo-		Leges Ecclesiasticae Edgardi Regis.
	nisterio.		Eurandum præca Verlio.
	Capitula.		Canones editi sub eodem Rege.
	Alia Charta Edgari Regis.		Canon additus eisdem.
967	CONCILIO RAVENNATENSE.		Oratio ipsius Regis ad Dunstanum Episc.
	Institutione Archiep. Magdeburg.		Tuariaz.
	Bulla Joannis Papæ XIII. pro Ascetorio Quin-		<i>ibid.</i>
	teleimburgensi.		CONCILIO ROMANUM.
	Joannis Dominici Manj Preamonitio.		<i>ibid.</i>
	Observatio P. Pagi.		Bulla Joannis Papæ XIII.
	Ad Synodum Ravennatensem Additio.		Ejusdem Bulla altera.
	509		Ejusdem Bulla Tertia.
			Additio ex Brovero.
			Typographi Preamonitio.
			<i>ibid.</i>

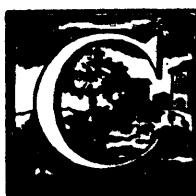
CON-

CONCILIUM INCERTI LOCI

IN ITALIA AB HADRIANO III. PONTIFICE

celebratum anno Christi DCCCLXXXV.

Oncilium ab Hadriano III. A Maria Campo in Hist. Placent. par. 1. Regist. num. 25. in quo legitur: *Inter bac Ravennate Archiepscopo cum Ticinensi & Placentino, & Regense, & Mutinense cum Mantuano, & Veronense cum Laudense, & Vercellense, aliisque Coepiscopis nobiscum sanctam Synodum celebrantibus, & tua voluntati assensum praebeantibus voluntus, atque institutus &c. Quid in hac Synodo actum sit, & ubi celebrata, ignoratur. Hadrianus quidem hoc anno decessit in itinere, dum ad Carolum Imperatorem properaret.*

AD CONCILIUM ITALUM

Ab Adriano III. papa anno 885. coactum

A D D I T I O .

Quanquam concilium istud Venetus Labbei A editor diligenter adnotavit, erutum ex bul. la quadam Adriani III. pro monasterio S. Sixti Placentini, quod Angilberga Augusta, Ludovici II. imperatoris olim coniux, extruxerat; bullam tamen ipsam omisit. Hanc ergo hic supplendam censui, ut quæ pars est rerum in hoc concilio, de quo nihil alibi reperitur, gestarum. Recitatuer vero ex Campi Hist. Eccles. Placent. tom. I. in Regest. num. 25.

ADRIANUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Angilberga dilecta filia Imperatrici Augusta, & per te suo venerabili monasterio Placentia noviter constructo, in perpetuum.

O Maiis quidem justa potentibus apostolica sollicitudine, præcipiente Domino, favere debemus; præcipue tamen devotioni tue, dulcissima ac spiritalis filia nostra Angilberga, olim imperatrix Augusta, quam merito honore atque reverentia sancta mater nostra Romana ecclesia, ut dilectissimam & principalem prolem, amplectitur semper & resovet. Quapropter monasterium & xenodochium, quod ad honorem Dominicæ

A re.

C O N C I L I U M I T A L U M .

4

3 resurrectionis & BB. Apostolorum, & martyrum Bartholomei, Sixti, & Fabiani prudenti provi-
sione a fundamentis nuper Placentiae edificare
voluisti, laudabili complectimur desiderio paternoque affectu..... Apostolica illud auditoritate ratum ac stabilitum perenniter instituentes, & ut ab omni impulsione, atque inquietudine quorumlibet infestantium beatissimi Petri tuitione illustre semper, & inconcussum, Domino protegente, permaneat; hoc etiam omnimodo prouidemus, & stabiliter decernimus, ut universa, quae ibidem in rebus mobilibus & immobilibus, intus, forique in familiis utriusque sexus cunctaque ornata ecclesiastico, atque omni suppelle-
tali feliciter Domino a vobis distributae sunt, futuri temporibus inconqubila in eodem sacrae loco persisterant, omnium penitus diminutione, vel invasio- ne sopia; in eis etiam familiis, quas ob redemp-
tionem anima vestrae prudenti respectu libertate donasti, vel in reliquum donaveritis, simili modo nos vobis favemus, aspiramus, & Apostolicum prebemus assensum, quatenus & illi secura libertate potiti, gratia Dei ducem semper inscrip-
tient gaudia vitae. Consecrationem porro ab-
batissae loci ipsius, ut filia devota petisti, secun-
dum quod in tuo testamento a te prudentissime ex eodem monasterio tuo coaptato continetur, modis omnibus fieri concedimus: scilicet cum ordi-
nanda ibidem fuerit abbatissa, Mediolanensis archiepiscopus, qui in eo tempore fuerit, voca-
tus ab illis personis, quas ex progenie tua ipsi loco praefecesis, quibusque cutam potiorem di-
miseris, ad eligendam, & consecrandam abbatissam simpliciter ibidem adveniat, & non ultra, quam a te statutum est, in eodem moretur loco, aut amplius exigendo stipendia, praeterquam praefixum est, idem monasterium gravet. Similiter quoque, si ortum fuerit discordia aut cujuscumque dissensionis malum, veniens sedare illud, & formare pacem studeat cum moderamine disciplinæ. Si autem qualibet occasione, aut tue institutionis prævaricatione Mediolanensis archiepiscopus neglexerit hanc habere curam & solli-
cititudinem, ut praesulimus, Aquileiensis patriar-
cha, similiter, ut supra, vocatus, haec omnia fideliter prosequatur. Et si aliquando aut pro prescriptis negotiis, aut pro aliqua temporis necessitate, aut etiam pro malignantium hominum gravedine uortuerit hanc nostram Apostolicam fidem appellare, obsecramus & obtestamur omnes succellores nostros per merita BB. Apostolorum, quatenus ad sublebationem & defensionem loci ipsius operam viriliter usque ad effectum dare, donec omnes ejus copiantur controversias, studeant.

Inter haec Ravennae archiepiscopo cum Ticiniense, & Placentino, & Regiente, & Mutinense cum Mantuano, & Veronense cum Lau- dense, & Vercellense, aliisque coepiscopis nobisque sanctam Synodum celebrantibus, & tue voluntati assensum prebentibus, volumus atque instituimus, ut cujuscumque ordinis clericos, qui in eodem sacrae loco missarum solemnia celebrantes deserviunt, & eos qui in ejusdem monasterii capellis ubicumque divina jugiter offi-

ciæ faciunt, licet præcipue Mediolanensi archi episcopo, aut patriarchæ supradicto promovere, & conferare, vel alii etiam cuilibet episcopo, quem abbatissa loci illius voluerit rogare. Haec & alia ecclesiastici officii ministeria sint in abbatissa voluntate, ut possit videlicet christma, & ecclesiarum suarum consecrationem, a quocumque ei libicum fuerit, omni tempore impetrare: ita tamen, ut si aliquando ad hac sorte rogabitur Placentinus episcopus, in prædicto cenobio, & xenodochio rebisque ipsorum nullum se noverit amodo, & deinceps jus potestatis habere, neque etiam ad missas celebrandas juxta Patrum instituta, nisi invitatus, adveniat.

Decimas vero universi fundi pertinentis ad ipsum monasterium, quas episcopi qui..... esto tam ipso instituisti, & apostolia corroboramus auctoritate stabiliimus, ut iuxta quod nostri præcessores tam Adrianus, quam Joannes & Marinus presules suis tibi privilegiis concessisse, & robora se noscuntur, universa, quæ olim divæ memorie Hludovicus ferensissimus imperator, dominus & vir tuus per suam magnificen-
tiam augustilibus apicibus tibi dum adviceret contulisse probatus, seu etiam & ea quæ ipsa postmodum imperialibus largitionibus, vel etiam qui-
buslibet justis acquisitionibus, emptionibus, vel commutationibus in proprios, sive jam dicti Monasterii tui usus acquisisti, seu in posterum acqui-
situra es; simulque & ea, quæ ad supplementum ejusdem sacrae loci, & tam Regum, quam aliorum quorumlibet fidelium donatione, vel libe-
ralitate nunc, vel postmodum addita fuisse com-
probantur: eodem tenore & ordine, quo tibi, vel tuo prænominali cenobio advenerunt, illi-
bata & inviolata, atque inconcussa permaneant,
& secundum tue ordinationis statuta persistant.
Et si quis, quod non optamus, contra haec sta-
tuta in Dei omnipotentis obliata, vel concessa servitium agere tentaverit, vel quippiam horum infringere temerario aulu voluerit, excommuni-
cationis submissus omni ecclesiastico consilio ca-
reat, & nisi se continuo a tali nequitia corrigat
& resipiscat, S. Petri nostrique apostolatus auto-
ritate anathematis vinculo innodatus, reus in fu-
turo judicio permaneat, & pro excessu sue tan-
te transgressionis cum Iuda traditore insunitus,
atque rebellis sancti Spiritus sententia, qui sem-
per factum, & mendacem effugit, noverit se ha-
biturum portionem in gehenna ignis æterni. Scri-
ptum per manum Leonis Scrinarii S. R. E. in
mense Aprili, indictione tertia. Bene valete,
Dat. 15. Kal. Maji per manum Gregorii nomen-
clatoris, mitisi, & apocrisarii sanctæ Sedis Apo-
stolicæ, imperante Domino p̄issimo Augusto Ca-
rolo a Deo coronato magno imperatore, anno
ejus quinto, indictione tertia. ¶

ANNO
CHRISTI
681.ANNO
CHRISTI
681.

V I T A

ET EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ V.

Ex Anecdoto & Stephanus, natione Romanus, ex patre Hadriano, de regione Via Lata, sedet annos quatuor, menses septem, dies quatuordecim. Ille currit, non solum beatissimus pontifex nobilium parentum, Romanorum quoque, prosapia ortus, dum per Dei gratiam cresceret, sacerdos est eductus dogmatibus, studio & sollicitudine Zachariæ sanctissimi episcopi consanguinei sui, & sedis apostolicæ bibliothecarii. Cumque conspiceret pia memoriam Hadrianus junior pontifex moribus bonis pollenter, & literarum studiis ferventem, a praedicto inclito genitore suo eum auferens, ad subdiaconatus, Deo favente, gradum proxexit; statuens eum inter alios sibi familiarem, & in patriarchio Lateranensi ecclesiasticum peragente officium, & hoc honore perceptio vitam ipse duxit mirabilem.

Filius subdiaconus.

Vincentus et Ies. Stephanus benevolus, vultu hilaris, eloquio prudens, opibus largus, ingenio facundus, merentiam consolator, pupillorum & inopum enitor, & ut generaliter comprehendam, omnium virtutum floribus adoratus. Quamobrem hic idem eminentissimus præfus in sanctæ Romanae ecclesiæ servitio perduans, & magis ac magis specialibus studiis vacans, a reverendæ memoria Martino summo pontifice bene notus & amatus familiaribus ejus potius est ascitus obsequiis. Hujus namque cum castimoniam, & prudentiam, atque fidelitatem idem Marinus summus papa per omnia inuerteret, ob suæ fidei & prudentiæ meritum manipularem sibi delegavit: & scita sua spirituali conversatione, tali beatorum quatuor Coronatorum presbyterum consecravit, & in nullo a se, dum vixit, separari permisit. Igitur defuncto recordandas memoriis Hadriano papa, qui eidem beatissimo papæ Mariano succederat, super fluvium Sculturna, in villa, que Viulza cara nuncupatur: cujus tempore Romani cives multa, tam locularum de vestatione, quam & pluviae sterilitate seu famis inopia perpessi fuerant incommoda, credentes le poche hujus venerabilis viri sanctitate relevari, per Dei misericordiam factò conventu sanctissimorum episcoporum & totius clericalis ordinis, nec non nobilium senatorum, & virorum illustrium cœtu, acclamantibus omnibus una cum omni populo, & utriusque sexus vulgi multitudine, dixerunt: Dominum Stephanum presbyterum Deo dignum omnes volumus, omnes querimus, & petitum nobis præfesse pontificem: quia procul dubio credimus ejus sanctitate nos posse liberari ab imminentibus periculis. Tunc quia jam nominatus Hadrianus pontifex Romanus reliquerat Joannem venerabilem Ticinensem episcopum, ut missum Caroli excellentissimi imperatoris pro tutitione Urbis, omnes cum eodem legato imperiali juncti unanimes venerunt ad domum, ubi cum patre ipse almissus Stephanus sancto meditabatur colloquio. Et ecce fratris soribus tenetur, & ducitur electus Dei pontifex ad eundem titulum sanctorum quatuor Coronatorum sibi creditum, reluctans plurimum, simul cum patre, acclamantibus utriusque, & indignos se tanto honore presentibus. Ubi & omnes sanctæ Romanae ecclesie scholas gaudentes conjuncte eundem venerantur.

*Filius presbiter cardinalis.**Sal. Sculturna,**Hg. Sculturna,**Amilia.*

Uasimini omni confiditum, cuius eligitur papam.

Invitatur ad ecclesiam.

Caroli excellentissimi imperatoris pro tutitione Urbis, omnes cum eodem legato imperiali juncti unanimes venerunt ad domum, ubi cum patre ipse almissus Stephanus sancto meditabatur colloquio. Et ecce fratris soribus tenetur, & ducitur electus Dei pontifex ad eundem titulum sanctorum quatuor Coronatorum sibi creditum, reluctans plurimum, simul cum patre, acclamantibus utriusque, & indignos se tanto honore presentibus. Ubi & omnes sanctæ Romanae ecclesie scholas gaudentes conjuncte eundem venerantur.

Council. General. Tom. XVIII.

A dum electum trahentes, ad Lateranense Christo præduce perduxerunt palatum cum omni honore, & debita reverentia. Prius quidem quam ad sacrum pervenerit palatum, tanta pluviarum cœlitus facta est inundatio, qua sua ubertate terram a multo retro tempore aridam reficeret, ut aperto indicio Deus ostenderet tanti almigeri vii meritis, ac precibus omnibus se velle propitiari. Quo felicet in eodem residente palatio gaudent utriusque ordinis proceres, & debitam fidilitatem cooperant exhibere. Adveniente autem proximo die dominico ad beati Petri apostolorum principis limina omnis Romana ecclesia cum honorabiliter detulit, ubi & consecratus pontifex missarum ex more celebravit solemnia. Et rediens cum debito honore, ac honorificientia ad Lateranense palatum suum ministerium miris cœpit decorare operibus.

Deinde cum venerabilibus episcopis, & augustinis legato, ac honorabilis senatu per omnia sacra palati perirexit vestaria, quæ in tantum de vestata reperit, ut de sacris vestis, quibus mensas tenere festis diebus pontifices consueverant, paucissima invenirentur: de reliquis vero opibus nihil omnino. Sed quid mirum si vestiariorum gazas oblatas reperit, qui sacaria perquirens de pluribus donariis, ac ecclesiarum ornamentis penne nihil invenit? Crux tamen antea illa famosissima, quam Belisarius patricius ad honorem beati principis Petri apostolorum instituit, & plurimæ sacratissimorum altarium aureæ vestes cum reliquis pretiosis ornamentis non desuerunt. Nam ideo beatissimus papa coram tantiis teilibus ea requirere providit, ut cuncti cognoscerent nile suis temporibus esse attentatum.

Idcirco gravi merore affectus est, quia devastatis vestiariis, horrea simul, & cellaria vacua inventa sunt, & quid erogaret clero & scholis non habebat, vel unde captivos redimeret, orphanos, & viduas pasceret in tam validissima, quæ instabat, fame carebat. Quid faceret? Conversus ad patrias facultates, quas incliti sui parentes possederant, abstulit, & larga dextra prout posset pauperibus erogavit: & ita Deo misterante lacum est, ut famis inopiam suo studio mitigaret. Ministros itaque, & familiares hinc inde perquirentes, tales suis obsequiis aggregavit, qui & vita sanctitate, & fidei sinceritate, & sapientia doctrina, & eloquentia facunditate, & morum probitate pollerent. Cum autem ad prandium se debat, orphanos quotidie advocabat, quos quotidie ad missum vocat.

Orphacos quotidianè advocabat, quos quotidie ad missum vocat. Convocatos vero nobiles cum corporeis pasceret cibis, spiritualibus epulis refovebat. Et tantum Dei timorem mentis oculis serebat, & in divinis laudibus insistebat, ut ad ejus prandium sacra per singulos dies lectio recitaretur. Missarum autem solemnitas quotidie celebrabat: nocte ac die orationi insisteret, & nunquam a psalmodiis cessabat, nisi cum utilitates populi ad se reclamantis perficere cupiebat, ut oppressos sublevaret, & afflitos subveniret. Intuitus vero insolentiam populi, & cæcitatatem cordis sui, vaniloquii, & nefariis fabulis, & otiosis sermonibus vacantis in ecclesia; & audiens quosdam vulgante fama maleficis, & in-

*Horrea quo & celo.**Sacra regale.**Pauperes.**Orphacos quotidie ad missum vocat.**missum celebra-**bitur.**Le alto sacra**maestra.**Quotidia-**missum celebra-**bitur.*

VITA ET EPISTOLE

8

Concessus ad populum. **7** cantationibus uti, hac allocutione missam celebrans populum admonuit: Filiationem vestram, carissimi, commonemus, ut convenientes ad sacratissimum Dei templum id diligenter pertraflare studeatis, ad quod venistis. Si enim veraciter templo Dei esse creditis illud ad quod convenitis, id procul dubio inibi operari debetis quod ei placet, cujus templum est ad quod convenitis. Cum enim ubique Deus sit, in suo tamen templo specialiter debet requiri, & quantum ipse inspirare dignatus fuerit, inibi quod ei placeat debet expeti. Est igitur misericors Deus, ita tamen suam misericordiam unicuique disponit impetrari, ut rogantibus eam tribuat, non iognatis; & tanto largiori illam tribuat unicuique pietate, quanto majoribus geminitibus & ardentiori animo fuerit a quolibet deprecatus, sicut ipse dicit: *Dominus tuus es peccatis multa, quia dixisti mihi.* Est namque templum Dei locus orationis, sicut ipse alii cubi dicit: *Domas mea domus orationis est cunctis gentibus.* Et psalmista: *Domum tuam decent sacerdos Domine.* Quippe si orationis domus est, id oportet agere quod vocatur, id est orare, plalere, peccata confiteri, amaris oculorum lacrymis, & mentibus delicta abluerre, & fiducialiter veniam de commissis culpis implorare. Est quippe ibi specialiter respedes divinus. Assilunt ibi angelici ordines pro populo deprecantes, qui preces nocturnas ad aures perferunt Domini fabaoth. Qua rogo fronte in sacratissimo Dei templo assiluit, qui inanibus fabulis, & otiosis verbis insilit? **8**

Lxx. 9.

Heb. 12.
Mos. 19.
T/alm. 9a.

Orationes cura tempore facilius exaudiantur.

Matth. 10.

Prov. 2.

Matth. 6.

Ezod. 12.
Concio papa in malenconia.

2 Cor. 6.

C hec sunt non sunt de mones contulunt.

populum admonuit: Filiationem vestram, carissimi, commonemus, ut convenientes ad sacratissimum Dei templum id diligenter pertraflare studeatis, ad quod venistis. Si enim veraciter templo Dei esse creditis illud ad quod convenitis, id procul dubio inibi operari debetis quod ei placet, cujus templum est ad quod convenitis. Cum enim ubique Deus sit, in suo tamen templo specialiter debet requiri, & quantum ipse inspirare dignatus fuerit, inibi quod ei placeat debet expeti. Est igitur misericors Deus, ita tamen suam misericordiam unicuique disponit impetrari, ut rogantibus eam tribuat, non iognatis; & tanto largiori illam tribuat unicuique pietate, quanto majoribus geminitibus & ardentiori animo fuerit a quolibet deprecatus, sicut ipse dicit: *Dominus tuus es peccatis multa, quia dixisti mihi.* Est namque templum Dei locus orationis, sicut ipse alii cubi dicit: *Domas mea domus orationis est cunctis gentibus.* Et psalmista: *Domum tuam decent sacerdos Domine.* Quippe si orationis domus est, id oportet agere quod vocatur, id est orare, plalere, peccata confiteri, amaris oculorum lacrymis, & mentibus delicta abluerre, & fiducialiter veniam de commissis culpis implorare. Est quippe ibi specialiter respedes divinus. Assilunt ibi angelici ordines pro populo deprecantes, qui preces nocturnas ad aures perferunt Domini fabaoth. Qua rogo fronte in sacratissimo Dei templo assiluit, qui inanibus fabulis, & otiosis verbis insilit? **8**

A tanta resipiscit ignavia, judicamus. Qui vero tam salubribus interditis contemptor exiterit, & in eadem pestifera pertinacia perseverans resipiscere neglexerit, perpetuum a Deo Patre, & Iesu Christo filio ejus sit anathema. Cumque talis **Mira ejus** iste praeftissimus presul existaret, & in his **berillito-**

qua divino cultui convenienti fine tenus perseveraret, tanta illi est divinitus gratia concessa, ut quidquid habere potuerat, sacris donaret ecclesis, captivos redimeret, sollicitus exilens pro salute omnium, quia cum fama sui nominis, atque actuum tam per orientales, quam occidentales partes dissimilaretur, pene omnes ad eum accurrebant, ut ejus benedictionem perciperent.

Nam inter alia de donariis, quae ecclesiis diversis contulit, longum est enarrare: verum ut de multis pauca dicamus: Cum in basilica beati Pe-

Dous ab eo ecclesis in- 114.

S. Petri

tri apostolorum principis, ubi sacro ipse corpore requiecit, cerneret nocturnis laudibus vix semel thymiamatis incensum offerri, instituit, ut per singulas lectiones, & responsoria adoleaserit. Et in pergula ipsius basilicae ipse reverendus papa ob amorem beati Petri nutritoris sui posuit cantharam auream unam cum pretiosis margaritis, & gemmis, ac finaliter cum perpendiculo ad pendendum. Nec non & in eadem venerabili basilica

santæ Petri obtulit regnum aureum unum cum diversis margaritis, spatham cum vagina de auro & gemmis, cum balteo unam. Contulit etiam & in eadem basilica vestem unam cum auro, & albis gemmis. Vela ferica in circuitu altatis quatuor, ted & homilias beati Gregorii numero quadraginta. In qua supradicta venerabili basilica cum idem sanctissimus papa & omnium viriorum fortissimus extirpator malam consuetudinem invenisset, ut presbyteri, qui ibidem Dominum sacrificium quotidie offerebant omni anno unam multam contuetudinaliter darent, (quam consuetudinem sanctæ memorie dominus Marius papa antecessor ejus frigerat, sed subreptionibus quorundam hominum tempore Hadriani III. papæ repullulaverat,) sub forti obtestatione præcepit, ut nullus unquam ab eis non solum hoc, verum etiam aliquod tributum accipiet. Sed cum omni honore, sicut sacerdotes op-

erent, suum peragere officium eis licet. Idem autem sacratissimus præful pro sui sempiterna memoria cum conspiceret nocturnis vigiliis in ecclesia maiori, quae vocatur sanctæ & superexaltatæ Dei genitricis Maris ad presepe, lampadas consuetudinarie deesse, gabathas argenteas cum lampadibus obtulit, & continuatim vigiliis ardore præcepit. Necnon idem mitissimus pontifex fecit in eadem prædicta basilica vela quatuor in circuitu altaris majoris, quorum duo sunt de serico pigacio, tertium pavonatile, quartum de Ale-

S. Maria.

xandrinio ornatum totum in circuitu de olovero. Deinde spediebat a Deo protectus sanctissimus papa, ob retributionem animæ suæ fecit in ecclesia beati Pauli apostoli doctoris gentium re-

S. Pauli.

gnum ex auro purissimo unum cum diversis gemmis albis, prasinis, hyacinthinis, & in medio regni cruciculam auream pendentem unam cum catenulis suis, & vestem fericam supra altare magis unam cum auro & gemmis. Fecit etiam in eadem basilica egregii doctoris gentium belotera quatuor, ex quibus unum auro texiun. Praefatus vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in ecclesia Domini salvatoris, quae Constantiniana vocatur, vestem supra altare magis auro texiun unam cum diversis margaritis. Pari modo & in eadem basilica contulit jam fatus reverendissimus

Constanti-

viana.

presul vela ferica de blattin byzantea quatuor in cit-

STEPHANI PAPÆ V.

10

Sc. circuitu altaris majoris, duo ex his aquilata, & duo de basilici ornata in circuitu de olovero : & per singulos arcus presbyterii vela serica leonata nonaginta : & pro futuro anime sua remedio contulit ibidem cantharam exauratam unam, lib. comment. 1. prophetarum lib. 1. gestarum rerum lib. 2. Cum autem esset sollicitus pro statu ecclesiarum Dei, ne suis temporibus, quæ in ruris positæ erant caderent, ecclesiam beatorum apostolorum Jacobi & Philippi, quæ nimio senio consumpta ruina proxima erat, a fundamento renovavit. Quam collato calice & patena exaurata nomine Græcis Latinisque literis inscripto, adoravit. Et insuper pro sua perpetua salute contulit in eadem basilica apostolorum cortinam lineam unam, velotera serica tria in circuitu altaris. Et oratorio sancti Thomæ sito in monasterio sancti Andreae apostoli juxta basilicam apostolorum fecit vestem unam. Ipse vero egregius, & prudentissimus papa cum sciret basilicam sanctorum quatuor Coronatorum, in qua sacerdotii fungebatur officio, modico uti ornata; pro reverentia & amore eorumdem sanctorum obtulit in ea crucem auream super altare cum gemmis, & smalto: & sagulum ad pendendum in regno, & ceroftata vestita de argento parva duo. Atque præ nimio amore illorum idem benignissimus papa contulit ibidem cantharam exauratam unam, Salomonem unum, regnum aureum unum cum gemmis pretiosissimis, & vestem unam cum auro & gemmis albis: atque icernuum librum unum, gestorum librum unum, evangeliorum librum unum cum epistolis. Hic ipse præcius presul magis & magis divino zelo dudus in eoruindem sanctorum motu amore fecit in basilica eorum canistra de argento purissimo mira pulchritudinis operata numero quindecim pensantia simul libras triginta, & tribuit codicem unum beati Joannis Chrysostomi. Fecit autem idem almisticus papa in titulo sancti Marcelli martyris atque pontificis canistrum argenteum unum pensans libras tres, crucem de auro unam, vela linea sex & viginti, cortinam lineam unam; simulque & historiarum librum unum, homilias sancti Gregorii numero viginti. Mili quoque in ecclesiam sanctæ Dei genitricis semperque virginis Marie sitam in Manturiano, librum regum unum, veste sericam super altare unam. Jam memoratus mitissimus papa fecit in monasterio ad clivum Scauri, crucem auream unam; nec non omnium ecclesiarum sollicititudinem habens ipse piissimus pater contulit in monasterio sancti Silvestri in monte Sora& thymiameterium de argento unum, cantullam argenteam unam. Et magis ac magis divino amore succensus fecit in titulo sancte Pudentianæ sermonum librum unum. Et in titulo beatæ Anastasij sermonum & epistolorum librum unum. Et in ecclesia quæ vocatur Jerusalem suburbio obtulit librum regum, & Salomonum unum. Et reverentiam beati Gregorii prædecessoris sui præ oculis cordis habens tribuit idem fumus pontifex in hospitali ipsius beati Gregorii in portico beati Petri apostoli sermonum sanctorum librum unum. Et in schola cantorum, quæ quidem orphænotrophium vocabat, heptaeuchum unum. Idem autem elegantisimus præulus, atque fortissimus rex fidei prædictor in ecclesiam Ravennatem auri libras duodecim, argenti libras.... remisit pro anime sua remedio, quæ quorundam subreptionibus inde fuerant ablatæ. Similiter & in ecclesia Imolensi auri libras septem, argenti libras.... ablatas restituit. Item Deum præ oculis habens in Bononiensi ecclesia patenam de ar-

gento unam seque reddidit. Immo & pro perenni mercede in ecclesia, alias sanctorum reliquias per diversos cardinales titulos, alias etiam circumquaque per diversa largitus est monasteria, ubi plurimis coruscant miraculis: maximam vero partem digna honorificentia collocavit apud ecclesiam, quæ Ad apostolos dicitur. Hanc senio ^{Apostolorum} consumptam & ruinam proximam isdem sanctissimum ^{ecclesiam re- staurat.}

SS. Jacobi &
Philippi.

S. Thomæ.

SS. Corone-
torum.

S. Marcelli.

Ad clivum
Scauri.

S. Silvestri.

S. Pudentia
næ.
S. Crucis.

Externalis ec-
clesie dona
dedit.

gentio unam seque reddidit. Immo & pro perenni mercede in ecclesia, alias sanctorum reliquias per diversos cardinales titulos, alias etiam circumquaque per diversa largitus est monasteria, ubi plurimis coruscant miraculis: maximam vero partem digna honorificentia collocavit apud ecclesiam, quæ Ad apostolos dicitur. Hanc senio ^{Apostolorum} consumptam & ruinam proximam isdem sanctissimum ^{ecclesiam re- restaurat.} Mitia ratio locustarum plagan aver- tendi.

B

populo, primum quidem divulgavit, ut si quis de eis unum sextarium caperet, & sibi attulisset, quinque aut sex denarios ab ea perciperet. Hoc autem populi audientes ceperunt huc atque illuc discurrere, easque capere, & misericordissimo patri ad emendum portare. Sed cum illas tali argumento delere nequivisset, ad Domini misericordiam confugiens, in oratorium beati Gregorii ubi ejus leucus habetur, iuxta ecclesiam principis apostolorum veniens, sese cum lacrymis in orationem dedit, cumque diutius oraret, surrexit, Aquæ a se be- & aquam propriis manibus benedicens, manibus alpergi agros nariis præcepit, dicens: Tollite & singulis distri- buite, monentes ut in nomine Domini agros locustarum suos circumante, & hanc aquam spargant per la- ta & vineas, petentes divinum sibi suffragium & subсидium. Quo facto tanta omnipotens Dei subsecuta est misericordia, ut ubique ipfa aqua conserua est, nulla penitus locusta remaneret. Hæc circumquaque vicini audientes ad urbem confluunt, subveniri sibi depositant, omnem terram in pulvris modum locustis coopertam clamitant, quos piissimus papa benigne commonuit, eos de celo auxilium petere debere contra flagellum imminens, & mox iata. Cetera desiderantur.

NOTA SEVERINI BINII.

a Stephanus) Anno redemptoris DCCCLXXXV. imperan- Stephenus V.
tibus Carolo tertio, & Basilio, & post eum Leone, in Hadriano locurum Hadriani III. omnium votis surrogatus est Ste- III. successus phanus ejus nominis quintus, quem ali sexfum vocant, quando.

quippe qui Stephanum quendam, quem paucis diebus fedem pontificiam tenuisse dicunt, inter Romanos pontifices annumerunt. Quomodo poli explatum tempore interregni patriarchum sedis apostolicæ, de paterna substan- tia pauperibus & ecclesiis intra & extra urbem subvenierit, & qua ratione idem a Deo in sui electione plu- viam impetraverit, locustas pariter ingruentes aqua benedicta dissipaverit, resert Anastasius supra, sicut etiam sermonem illum, quem habuit contra eos, qui in tem- plis fabulantur, & ab orationibus vacant, aliosque qui maleficis & incantationibus dedici erant. Eas Basilius im- peratoris literas, quas ipse plena blasphemias & convic- tiones illi ad Hoc propter Photium a Marino & Hadriano excommunicatum scripserat ad Hadrianum, post obitum Hadriani suc- cessor illius Stephanus accepit & legit; perfidiusque exem- plu fūorum prædecessorum in ejusdem Photii detestatio- ne & execratione, recripsit ad imperatorem epistolam, E qua eum redarguit, quod pro Photio homine penitus laico iustitia de causa excommunicato tantopere defenden- do, Marinum pontificem, totamque Romanam ecclesiam contumelias afficeret. Reddita est epistola post obitum Basili filio & successori ejusdem Leoni; quam cum ille accepisset, Photium tanto lubenter & circius & chrono de- posuit in monasterium Armenorum relegavit, eique Stephanum germanum suum surrogari curavit, quanto Photius de suo cognato in imperatorem eligendo cum San- tabarene pejus consilium invenit. Cumque Stephanus in locum Photii substituendus a Photio ordinatus esset, Stylianus episcopus Neocesariorum cum Leoco impera- tore per literas Stephanum pontificem Romanum roga- runt, ut bac in re apostolica autoritate cum designato Stephano patriarche Confantinopolitano Photii successore dispensare non dedigneretur: quam gratiam a sede aposto-

Miraculosa
Stephani e-
ledio.

Epistola Ba-
silii ad Ho-
driano, &
Stephani ad
Basiliu-
cūs argumen-
tū.

Leo Pho-
tium depo-
sat, & Sta-
phenum ge-
manum locum
tiden for-
gave.

VITA ET EPISTOLÆ

Corde oblitus
Photii sibi
concessit?

Res sub Scto.
photogestis.

• Cenitimo.
Quo fuerit
fons illius
Ca
Eborach
angliae
tum.

• EPISTOLA I. STEPHANI PAPÆ V. AD BASILIJM IMPERATOREM.

Eum ob defensionem Photii redargunt, & consumme-
bant Marini pontifici objectas rejicit.

Literas serenitatis velliz ad Hadrianum præde-
lia fine Con-
cili Confessio-
nem IV di-
cendi trans-
lationis. Iteras serenitatis velliz ad Hadrianum præde-
lia confitorem nostrum missas accepimus: & ini-
ciati sumus magnificientiam tuam, quomodo talia
scribere potuisti, cum sis iustitia & equilibrio,
præterim cum recte noverit pia potentia tua,
quod manui regis non subiiciatur sacerdotalis &
apostolica nostra dignitas. Licer enim ipsius Christi
imperatoris limitudinem in terris geras, re-
rum tamen mundanarum & civilium tantum cura-
ram gerere debes: quod etiam precamur ut ad
multos annos puzitate valeas. Quo igitur pacto a
Deo largitus es nobis terrenis rebus præesse, ita
etiam nos per principem Petrum spiritualibus re-
bus Deus præfecit. Accipe, quælo te, benigna
fronte quæ sequuntur. Datum est tibi curare, ut
tyrannorum inpietatem & feritatem gladio po-
tentia concidas, ut iustitiam ministres subditis
tuis, ut leges condas, ut terra marique militares
kopias disponas. Hæc est præcipua cura potentia
& principatus tui. Gregis cura vero nobis com-
misa est tanto præstantior, quantum distant a
celo ea quæ in terris sunt. Audi Dominum di-
centem Petro: Tu es Petrus, & super hanc pe-
trum adiutor ecclesiam meam, & porta inferi non
prævalebunt adversus eam. De potestate vero &
imperio tuo quid ait? Nolite timere illos qui occi-
idunt corpus, animam vero non possunt occidere. Et
Matt. 10. iterum de ministerio nobis commisso ait: Tibi

13 Rodgerok
papa impo-
terum.
A dabo claves regni celorum, & quæ sequuntur. Oro
itaque pietatem tuam, ut inheretas decretis prin-
cipium apostolorum, ut nomen eorum honores,
& dignitatem. Institutio enim & sacerdotium om-
nium quæ in orbe sunt ecclesiastum, a principe
Petro ortum accepit, per quem etiam nos since-
rißima & purissima doctrina inonemus omnes &
docemus. Regnum vero tuum non minimarum
retum argumento ad ea quæ præstantiora sunt
seruita se erigat, sed animadvertis, qua au-
toritate hæc acere aggreditur. Ille quidem qui ad-
versus sanctitudinem Marinum sacras aures tuas
contumelias maculavit, aduersus Dominum no-
strum Iesum Christum, qui natus suo universum
orbem regit, blasphemias effutis procul dubio
non dubitavit. Quis, inquam, ille fui qui adver-
sus immaculatum ejus sponsum & sacerdotem,
& aduersus matrem omnium ecclesiastum talia
dicere est ausus? Decipitur profecto quicumque pu-
tat, quod discipulus sit supra magistrum, & ser-
vus supra dominum suum. Obslupescimus tamen,
dum quam perfectam & illustratam prudentiam sedu-
ciam videmus, ut talia contra sanctum illum virum
cogitaverit. Qualis enim ille fuerit, licet nos si-
lentio prætereamus, lapides isti clamabunt: **Matt. 7:13.**
Muta labia do lo, que loquuntur aduersus Deum
iniquitatem, vel aduersus iustum. Si ovis Dei exi-
stis (quod votis habemus) ne transgrediaris limi-
tatae digno-
tes principum apostolorum. Dic queso te: Quis
te seduxit, ut pontificem ecumenicum comico
more icommatibus faceret, & sacram Romano-
rum ecclesiam maledictis incelleret, cui cum om-
ni veneratione subditus esse debes? An ignoras,
quod hæc omnium ecclesiastum princeps exilis?
Quis te pontificum judicem constituit, quorum
sacris doctrinis dirigi debes, & a quibus preces
pro te Deo offerruntur? Seis sacram illud elogium,
quod ait: Nolite tangere christos meos, & in pro-
prietatis meis noise malignari? Hæc de omnibus sa-
cerdotibus dicta sunt. Deo te æqualem facis, qui
ejus angelos judicare audes. Dicit enim propheta:
Labia sacerdotis loquentur iudicium, & legem **Matt. 23.**
exquirunt de ore ejus: angelus eum est Dominus om-
nipotens. Quomodo jucundabis sacerdotes, qui so-
lius Dei sententia subjiciuntur, & qui soli fa-
cilitatem habent ligandi atque solvendi? Vide ad
quodnam profundum te precipitem dedisti. Au-
dio in te, magnificientissime imperator, laudari
manu factudinem, & patientiam Job: quapropter
mirari satis non possum, quomodo ita turpiter
lapsus sis. Scriptisti illum non esse episcopum.
Quomodo id nosti? Si vero id ignoras, quomo-
do ita præcepis in eum sententiam tulisti? Ma-
gna quidem est pontificum potentia. Non te la-
tent res beati Ambrosii, & quid ipse fecerit ad-
uersus Theodosium imperatorem. Quicumque di-
cunt, Marinum fuisse ante episcopum, ac pro-
inde non potuisse ad aliam sedem transferri,
oltestand illi id aperie. Scito dilecte & omni
honore digne imperator, quod objicitur de cano-
ne, cum tamen id nunquam fuerit: multitudi-
tamen sanctorum patrum & illorum auctoritas &
judicium poruit illum constitutere in primo gradu.
Et divina providentia prænoscebat ecclesiam Dei
utilitatem, in sede principis apostolorum Petri il-
lum collocavit. Quid vero magnus ille Grego-
rius cognovit theologus? nonne Nazianzo
translatus est, & Meletius Sebaste Antiochiam,
& Dositheus Seleucia Tarsum Ciliciz, & Reve-
rentius Archiphœnicie Tyrum, Joannes Gordolia
Proconnelum, Theodosius Apamea Selymbriam,
Alexander Cappadocia Hieropolim? & multi aliij
diversis in locis translati sunt e suis sedibus ad alie-
nas?

Quæ obli-
ciuntur in
Marinum,
dilecantur.

13 Dicat collitudo tui, quibus accusatoribus, & quibus testibus affirmantibus, beatum Marium scelere que tu dicas, illum condemnasti? An ignoras, in prima Nicomia synodo quod beatus Silverster papa proclamaverit per legatos, praesente ibidem sancto Constantino; Ut prima fides ad ecclesias judicetur? Quid deliquit sancta Romana, ut adversus eam lingua tuam vibrare, & concitare seductor iste induixerit? Num iuxta antiquum morem, de synodo Constantinopolis habenda, ad te literas non dedit? Num pro eadem synodo curam non gessit? Peto ate: Cui-

Multa ad eam scriberet Romanorum ecclesia? Iaico scilicet Photio? Si enim haberes patriarcham, frequenter nostra ecclesia illum literis visitaret. Sed bei mihi, quod ista gloria & a Deo custodia civitas Constantinopolis, pastoris solatio est orbata, & sola regia tua potentia illustratur: & nisi amor quo te prosequimur cohibusset ut ferremus injuriam nostram ecclesiam illatam, coacti fuissimus adversus pravaricatorem Photium, qui contra nos impura evanuit verba, graviores penas infligere quam predecessores nostri. Neque enim hoc dicimus ad tui contumeliam: te enim in universo orbe Deo dilectum predicamus; sed tantum ad nostram defensionem, & Marii maiorem gloriam, qui eadem sensit & sapuit cum predecessore & doctore nostro sanctissimo papa Nicolao. Et qui dum voluit adimplere que illi ante visa fuerant, in maximum devenit apud vos contemnitum & ludibrium divinus ille Marius. Et cum noluerit simul duci cum iis qui aliena sentiebant, & que ipse coram tua maiestate synodice gesserat, dissolvere & annullare ac irrita reddere, propterea triginta diebus carcere fuit detentus: id sibi gloria potius tribuens quam contumeliaz, pro veritate pati. Sed, o junior Constantine, quomodo non es illum magnum imitatus Constantium, qui sacerdotum libellos acceptos in ignem proiecgit, affirmans se non esse dignum, ut sacerdotes judicaret? Te itaque monemus, spiritualis noster fili, ne adversus sanctam Romanam ecclesiam insurgas. Cum vero audivimus, quod ex semine tuo filium ad sacerdotium dedicasses, magno hac de causa repleti sumus gaudio. Oramus etiam ut chelandrium munias; & omnia que in eo sunt necessaria adhibeas a mense videlicet Aprili ad Septembrem mensem; mittas præterea quoniam nostra custodiant ab Agarengrum incursionibus. Reliqua vero silentio prælerimus, cum neque oleum sit nobis pro luminaribus ecclesiæ juxta debitum Dei honorem. Cui gloria sit in seculo saeculorum. Amen.

NOTA SEVERINI BINII.

a Epistola.) In codice Graeco post hanc epistolam Stephanus papa haec subiicitur: Hac epistola ad Basilium imperatorem missa fuit, sed illam accepto Leo ejus filius, cum iam postea illa defunctorum esset. Quia cum epistola sua transirent, & omnia Photii factura cognovisset, quoniam prius rescurvatis omnes sacerdotibus veritatis, qui a Photio anabemato dampnatae gravis passi fuerant perfronentes; & ejusbro iugando & invaso Phatio, fratrem suum geranum interrunt, ad vocem etiam Styliano Noocafara metropolita, regnamento Mapa, & alteris ejus in persecutione complicibus, episcopis, praepositis, presbyteris, diaconis, & aliis presatis sacerdotibus, illi illi: Ne frumenta Dei imperium præponere veritate iniquum illum basilium Photium a sede patriarchali ejecisti. & seipsum persecutum sedasti. Nec illo modo cogim quemque eorum, ut ruit cum illo communione; quia postea photiam seipsum, & communione cum fratre meo, & fratrum uniuersitate. Sit autem inconfundibilis Romani, qui Photium damnaverunt, inobedientes fratre meo coauentre, quoniam idelios a Photio diaconus fuit ordinatus, venito, scribamus & ministramus nos Romanum ad pontificem, ut dispenset absolutionem anabematis, qui a Photio fuerunt ordinati. Scripti igitur propter eum imperator epistolam ad pontificem, similiter etiam Mapa metropolita Caesarea & ejus socii. Epistola vero metropolitana se habebat.

Commentarii
Romanae
Urbis.

PISTOLA STYLIANI AD STEPHANUM
PAPAM V.

Sanctissimo ac beatissimo Stephano, domino ac excusamento papa Stylianus episcopus Noocafara Euphrates provincia servus servorum Dei, & qui mecum sunt episcopi, nec non omnes episcopi & presbyteri & diaconi sanctissima ecclesia Constantinopolitana, & omnes præpositi per occidentem & orientem constituti, & presbyteri monachi quietam vitam agentes.

Exstat supra
in fine con-
ciliis IV. Cpi
tab alia ver-
sione. Deus catholica & apostolica ecclesia semper prævalet aduersus eos qui illi bellum concitant. Scriptum est enim, quod Dominus imbecilles reddit ejus hostes. Et qui aduersus ecclesiam bellum gerit, Dei se hostem constituit. Varum igitur, o sacrum & venerandum caput, humani generis hostis sunt fraudes, diversis temporibus alios alii rationibus rectavia ad vias obliquas homines subtrahentes. Hoc vero præcipue in Dei ecclesia ille facere confusivit, ubi recta quidem agere, laude dignum est, sicut e contra a recto recedere, formidabile existit. Cum itaque in Dei ecclesia multa iniuriantis vasa invenisset, venerationem quæ sacræ imaginibus exhibetur, tum Christi, tum purissimum ejus matris & servorum ejus, ab ecclesiastica disciplina removere conatus est; sed divina favente gratia, nostrorum piorum imperatorum auxilio, nostra ecclesia suum decorem nunc recepit, & abominabilem illum errorem hereticis circa imagines procul abiecit. Quid vero damnon bonorum operum osor? Novam iterum concitat tempestatem. Iterum enim Gregorium suscitat cognomento Asbestam, id est, inextinguibilem, & Eulampium, & Petrum, & eorum locios, ac per eos Christi membra ad invicem dividere, & a sanctissimo Ignatio patriarcha alienare non dubitavit. Hos itaque patriarcha si pius synodice advocatos, & qua decebat humilitate tractans, ut nullo pacto a Dei ecclesia segregati, preda demonis fierent, efficere non potuit. Quapropter privatione tandem & anathematice ipsos damnavit. Illi vero literas miserunt, & legatos ad sanctissimum tunc temporis pontificem Romanum beatum Leonem, petentes ut ab ipso, quasi injuriam passi, vindicarentur. Pontifex vero ad patriarcham Ignatum scriptit, rogans eum, ut aliquem mitteret suo nomine in urbem Romanam, ut per eum discere posset, quomodo res se haberet de schismaticis illis. Quod patriarcha Ignatius facere non tardavit, sed misit Lazarum monachum & confessorem una cum literis, qui rem omnem de Gregorio recte noverat, & pontificem de singulis edocuit. Quapropter pontifex & ipse damnavit eodem modo quos Ignatius damnaverat, tanquam schismaticos. Sed beato papa Leone vita fundo, iterum illi Benedicto papæ successorri molestias intulerunt. At Benedictus sanctissimus, re iterum diligenter examinata, eorum damnationem cum Ignatio confirmavit. Qui deinde Photio cuidam schismatico ab ecclesia Constantinopolitana, & in dignitate constituto inhaerentes, & ejus favore utentes apud Bardam principem & avunculum Michaelis imperatoris (qui & ipse arguebatur a patriarcha Ignatio turpis incestus gratia) Ignatum ipsum e patriarchali sede violenter ejicunt, multas calumnias aduersus eum flagentes, ut imperatorem ipsum ita subduxerint, ut Photium pro Ignatio in patriarchali sede collocari, a schismaticis electum, & a damnato Gregorio eo die ordinatum. Quando pontifices ipsi, & insigniores ex sacerdotibus, & quicumque

E P I S T O L E
que in ecclesia potiores erant, segregati sunt propter illegitimum intrusionem schismatici Photii, inter quos etiam ipse fui minimus omnium. Deinde vero multis ille ad se convulsi, alios quidem perterrefaciens, alios vero male tractans, alios muneribus decipiens. Chirographum præterea propria scriptis manu, nunquam se adverfus Ignatium, nec eos qui ab illo fuerant ordinati, aliquid mali tentaturum. Nec deinde magnum temporis spatium intercessit, & nulla habita ratione proprii chirographi, in celebri templo sanctorum apostolorum Conciliabulo congregato, depositione & anathemate patriarcham Ignatium damnat moechus ipse & adulter Photius. Deinde vero suam iniquitatem ex superabundanti confirmare volens, ad vestram urbem Romam, & tunc temporis pontificem Nicolaum misit episcopos cum literis imperatoris, & petiti ab illo legatos mitti ad Constantinopolitanam ecclesiam, qui perpendarent quæ ipse contra Ignatium gesserat: quod factum est. Misli enim sibi Rhadoaldus & Zacharias cum commendatissimis literis ad Michaelem imperatorem & Photium. Legati itaque cum Constantinopolim venissent, congregata est synodus, & legati subduci quidem a Photio muneribus, minus vero ab imperatore, nihil fecerunt eorum quæ ipsis fuerant mandata, sed potius Ignatium damnarunt, Photium vero contra, præter pontificis mandatum, in patriarchali sede confirmarunt; & ita ad apostolicam sedem cum literis imperatoris & Photii sunt reversi. Quando scilicet zelo quadam motus monachus ille Theognostus, qui & archimandrita, clam etiam ipse sub mentita laicali ueste Romani profiscitur, & sanctissimum Nicolaum papam de his omnibus docet, quæ adversus Ignatium gesta fuerant. Quapropter pontifex, congregata synodo, suos legatos Rhadoaldum & Zachariam damnavit, quod fecissent præter illa quæ sibi fuerant demandata. Aliam item synodus congregat, & Photium moechum & invatorem anathemate damnat; Ignatium vero contra, patriarcham Constantinopolitanum literis suis declarat, necnon quæcumque gesta fuerant, tum Michaeli imperatori, tum Photio aperte significavit. Cum vero post Michaelem ad Basilium imperii sceptrum devenisset, divino zelo motus ille, acta quæ in urbe Roma a papa Nicolaus gesta sunt, de Photii ejecione, & de Ignatii restituzione confirmavit, & Ignatium ab exilio revocavit, & Photium patriarchali sede ejecit, & ab utraque parte, Ignatii videlicet & Photii, legatos una cum literis suis ad apostolicam sedem destinavit, mittens præterea signum illud Photii Pseudosynodi adversus Nicolaum papam, qui inventus est a legatis vita funditus. Hadrianus vero Nicolaum cum successisset, ostensa sunt illi quæ missa fuerant. Iterum igitur Hadrianus papa localem synodum congregavit; & eadem quæ beatus papa Nicolaus, adversus Photium decrevit. Et cum elegisset pios viros Constantinopolim misit, & ecumenica synodo congregata, presertibus etiam legatis orientalium sedium, iterum sententia promulgatur adversus Photium quod ut moechus & adulter ecclesiam Constantinopolitanam invaserit. Quapropter deponitur, & anathemate damnatur, & Ignatius restituitur. Nec tamen propterea Photius quietem habuit, sed ini quis homines & maleficos & deceptores congregavit, & calumnias falsas fingendo non destituit, quoisque beatissimum Ignatium vitam misere relinqueru procuravit. Neque hoc solum, sed etiam dum jam Ignatius in propria sede resideret, Photius ab ecumenica synodo dam-

natus & anathematizatus, in Constantinopolitana diœcesi varias habuit ordinationes. Quin etiam cum militari manu, sicut quondam impius ille Macedonius, in sandam Dei ecclesiam profiliit, dom nos comministri sacrum in celebri templo sandus Sophias faceremus. Qui cum vidissemus Photium ita impudenter in Dei tabernaculum ingredientes, reliquo imperfecto sacro aufugimus; Photius vero sacerdotes Domini & comministros nostros magna vi & multis verbibug vel invitox ad se coauulxit. Ego vero, & qui mecum erant episcopi, presbiteri, & diaconi, & omnes per occidentem & orientem præpositi monachorum & quietam vitam agentes, infinitus videlicet numerus, divina gratia inconcussi permanimus, quamvis neque antea neque postea Photio communicavimus. Qui cum illegitime (ut dictum est) ecclesiam invasisset, dubitationem multis injecit dicentibus, quod hunc Photium videlicet non recipimus, nisi illum confirmaverit Roma apostolica fides: quod cum ille didicisset, simpliciores ita decepit: Paulum enim & Eugenium episcopos a Joanne papa ad Ignatium patriarcham missos, ut cum illo de rebus Bulgarorum provincias agerent. Qui cum inventissent quod beatus Ignatius iam demortuus erat, Photius illos muneribus corruptos decepit, & imperatoris missis coegit, ut dicerent coram omni clero & episcopis, & reliquo populo quod contra Ignatium a Joanne papa essent missi, ut illum anathemate damnarent, & Photium patriarcham promulgarent. Quapropter plerique comministrorum nostrorum sunt decepti. Ille vero etiam vestram apostolicam sedem fraudibus eludere volens, literas compositas nomine Ignatii patriarchæ & comministrorum ejus, quibus orbat beatitudinem apostolicam sedis, ut Photium reciperet; & has literas ad nos miserunt. Quapropter Petrus Presbyter a vobis in urbem regiam cum venisset cum Paulo & Eugenio, Photium ab apostolica sede receptum promulgarunt. Hinc capta occasione etiam politicas curas in se suscepit, & ita regiam potestatem usurpare contendebat. Abbatulum enim quedam ignobilem & humilem atque maleficum sibi familiaritate conjunxit, cuius pater Santaberenus cognomento dicebatur, Manichæus quidem sedata, & veneficus professione, qui cum agnitus esset, & capi dubitaret, ad Bulgaros configuit, adhuc impietatis morbo laborantes, ubi ille Christianorum fidei abrenunciavit. Hujus itaque filius abbatulus predicatoris Constantinopoli adhuc juvenis manens traditur Studitarum monasterio a Bardo Cesare, & ibi alitur. Cum vero ad perfectam venisset statem, & omnem iniquitatem calleret, adhuc ret Photio suo simili, quem Photius sacerdotem ordinavit in priori illa sua intrusione ad patriarchalem dignitatem. Cum vero Photius a patriarchali sede fuisse ejectus, post ecumenicas Synodi promulgationem, Santabereni filius predicatoris abbatulus suggestit Photio ut aliquem inventiret domesticorum imperatoris: affirmabat enim per hunc iterum Photium se posse restituere. Inventus itaque Nicetas cognomento Plorans, qui multis muneribus deceptus, quæ a Santabreno venefico magica pocula & esculenta fuerant parata, apponens imperatori, fecit, ut Photius ille exodus, amicus videretur: & sanctissimo Ignatio patriarchalem sedem tenente, Photium ad palatium revocavit ex eo loco, qui Augustus dicitur, & in palatio contubernalem Photium habebat, ut Photius magis esset patriarcha quam Ignatius ipse, licet in patriarchali sede ipse Ignatius resideret. Quapropter, ut supra diximus, ordinationes habebat

S T E P H A N I P A P A V.

¹⁷ bebat, & ita imperatorem adveras Ignatius ir. A posset, nullo temen pacto illis fidem adhibui-
ritavit, ut ei vitam male abstulerit. Qui cum ita male fuisset mortuus, statim Photius ejusdem
sedem occupavit, secum habens Santabarenium il-
lum, quem imperatori familiarissimum reddidit,
& Euchaitarum episcopum constituit; insignia
etiam monasteria in aliis diecesis constituta, &
aliis episcopis subditis, ab illis absulit, eaque tra-
dita Santabareno, ut illa Euchaitarum ecclesiam
aggregateatur, & episcopi in illis a Santabareno
ordinarentur. Santabarenus præterea iste una cum
Phorio adversus piissimum imperatorem nostrum
Leonem, qui nunc rerum posuit, malum con-
silium initit, & ejus patrem Basilius aduersus
eum irritant, affirmantes Leonem insidiari & ad-
versari paternæ voluntati. Cum vero insanabilis
morbo laboraret Basilius, & iam morti proponique
esset, putaverunt quod illo volente, & filio jam
procul absente, facile ipsi imperium obtinerebant,
ut per se, vel per alium quem vellent, illud ad-
ministrarent. Sed Dei providentia non permisit
eorum iniuriam impliri. Licit enim Leo filius
a patre Basilio inter privatos homines haberetur,
quoniam carcere detineretur custoditus, post pa-
tris obitum ad imperia lefolum eversus est. Qui
Photius quidempius ejicit, tanquam multarum
iniuriarum auctorem. Nos vero qui illi non obe-
diebamus, & præterea multa mala passi sumus,
illis miseriis idem Leo imperator liberavit. Quo-
niam vero sumus, quod a vestra apostolica sede
corrigi, & juxta Canones corripi debemus: hac C
de causa humilibus his nostris literis tuam ora-
mus venerabilitatem, ut misericorditer nobiscum
agias, cum populo videlicet, qui non sine ra-
tionabili causa Photii ordinationem recepit, ve
ne qui apostolica sedis legatos Rhadoaldum &
Zachariam, qui initio Photium confirmarunt in
Constantinopolitana sede, deinde Eugenium &
Paulum, qui secunda vice cum Photio com-
municarunt, exceptit, una cum Photio interitu
damnotur, nec aliis infinitus numerus ab ec-
clesia pellatur; hoc enim facere confuevit ecclesi-
a. Oecumenica enim Synodus quarta Dioecos-
tum iniurias principem & auctorem, Flavia-
ni interfactorem, beati videlicet patriarche Con-
stantinopolitani, damnavit & homicidam & ha-
reticum, ut qui ausus est sanctissimum papam Leo-
ni excommunicationem irrogare: eos vero qui a
Dioscoro fuerant ordinati, vel lapsi fuerant, cum
tamen pietatis sectatores fuissent, per penitentiam
illos suscepit. Nicenna etiam septima Synodus au-
tores heresies Iconomachorum damnavit, illorum
vero sequaces per penitentiam admisit. Quapropter
debet etiam tuam singularem virtutem, Pho-
tium quidem tanquam ab initio schismaticum, &
a schismatis illegitime ordinatum, & propter
alia multa, quas operatus est mala, expellere:
eos vero qui ab ipso decepti sunt, misericorditer
cum illis dispensari rogavimus, ut ecclesia Con-
stantinopolitana pax & tranquillitas ita restitu-
tur, & non alii quidem Apollo, alii Cepha sint,
& alii Pauli, & sic unum corpus ecclesie dividatur,
sed omnes unanimis, tanquam unum caput
habentes Christum Deum & Salvatorem omnium
nostrum, omnes communiter illi laudes offera-
mus, & ejus precepta similiiter prædicemus: ne-
que propter unum hominem peccatorem tantus
numerus pereat. Nos enim, ut diximus, impera-
torum Christo dilectorum natus Constantinopolim
venientes, dum multi nos ad communionem im-
pellunt, & juramento affirment se ab apostolica
sede dispensationis indulsum obtinuisse, ut absque
impedimento sacerdotalem dignitatem exercitare
^{s. Cor. 1.}

Council. General. Tom. XVIII.

18

^{M. 2.} ^m s, a tua sanctitate expectantes aliquid firmi &
certi. Hoc autem sulus affirmare, o venerandum
caput, Deum adhibens testem, quod nullus eo-
rum, qui cum Photio communicarunt, propria
id fecerit voluntate, sed porro principum violen-
tia. Quapropter tuam rogamas beatitudinem, ut
populus, parvus abest, desperatum misericorditer
seculipas. Rogat te Petrus, onus sedem admini-
strandam obtines, qui ab omnium Domino edo-
ctus fuit, ut septuages septies ignosceret, etiam
iis qui scienter deliquerint. Exaudi nos, ut etiam
tu a Deo benignitatem despicer obtemperem, & ion-
go tempore ecclesiam apostolicam regere valens
precibus sanctis. Dei genitricis, caelestium pot-
estatum, apostolorum, prophetarum, martyrum,
confessorum, & omnium sanctorum. Amen.

EPISTOLA II. STEPHANI PAPÆ V.
AD EPISCOPOS ORIENTALES.

Ipsius pro ordinatione Stephani patriarche Con-
stantinopolitani dispensationem petentibus, co-
quod a Photio diaconus ordinatus fuisset, ref-
pondet, & ulteriore informationem petit.

Stephanus episcopus seruus servorum Dei, universi
episcopis & reliquis clericis, &c.

^{B. 2. 1. 1.} C Atholica Christi & Dei nostri ecclesia funda-
ta super firmam petram, apostoli videlicet eii Confes-
Petri confessionem, licet plurimis tempestatibus &
& fluctibus agitur, nihilominus confirmatur &
augetur. Nec mirum si humani generis hostis
membra ecclesie tentare aggreditur, qui caput ip-
sum Dominum nostrum Jesum Christum tentare
non dubitavit. Nec igitur mirum si Photium sa-
tis exolum ab ecclesia damnatum ejeciit, qui
salutiferam Domini crucem ita delusus, per quam
videlicet venerandam crucem omnia dona sacer-
dotalis ministerii perficiuntur, & sancti baptismi
lavacrum sanctificatur. Prædictus itaque Photius
laicus homo, si regiam viam ambulasset, &
decretis sanctorum patrum inhæsisset, ad tantam
insaniam nunquam deveisset. Quapropter qui
Christi humilitatem, venerandam scilicet crucem
contemnunt, percussi sunt tanquam primogeniti
Ægypti: tunc enim Israelitarum primogeniti cum
efflent signati, servati sunt ac custodiit. Quid re-
ro erat ille sanguis agni in limine Israelitarum,
nisi crux passionis Christi, quæ in frontibus fide-
lium imprimit? Quicunque igitur salutare cru-
cem parviperit, evangelico enle ieterimur. Sed
de Photio quidem ita vos scripistis: illas vero
imperatoris literas cum legilemus, eisdem a ve-
stris procul abesse compemimus. Ita enim se ha-
beant, Qnod Photius quietam vitam elegit. Qua-
propter in dubitatione versamur. Multom enim in-
terest, abrenunciasse, & expulsum esse. Nos igi-
tur absque diligenti inquisitione qualemque fa-
dicium proferre non possumus. Quapropter nunc
sententiam prorogavimus: & opus est, utriusque
partis religiosissimos episcopos mitti, ut perpen-
sa omni dubitatione, & veritate utrimque mani-
festata, dicere possumus quod Deus voluerit. Ro-
mana enim ecclesia iustitiae speculi. & exemplaris
reliquis ecclesiis constituitur. Et quodcumque de-
finierit, in sempiternum manet incorruptum, &
hac de causa sententias magna cum inquisitione
serre decet.

B

EPI.

E P I S T O L E

EPISTOLA III. STEPHANI PAPÆ V.
AD RÖBERTUM METENSEM EPISCOPUM.

Respondet qua ratione ad ordines ecclesiasticos
promovendus sit clericus, cui digitus
abscissus est.

*Stephanus episcopus Jeronim servorum Dei Roberto
Metensi episcopo.*

* Gratianus
Dicit. I. V.
cas. Lator.

Lator * præsentium Flavinus, scilicet clericus ad landam sedem apostolicam veniens, de-
lulit a te nobis directam epistolam, qua indaga-
re studiuit, eum a Normannis nuperrime captiu-
m sinistra manus digitum habere abscissum, scisci-
tans, si ob hoc ad ecclesiasticum ordinem valeret
promoveri, an non. Quod & nos reperientes,
qua tollertia tua magis super hoc sollicita a sede
apostolica edoceri flagitat, normam iustitiae sem-
per lequi exoptans, studium tuae iunctitiae meri-
to collaudamus, reverentiam tuam scire volentes,
quoniam si ita est quod a Normannis digitum
ipsum habeat abscissum, ad promovendum, si
alias dignus fuerit, nihil ei nocet, eo quod quid
de his, qui a dominis, vel medicis, sive a paga-
nis, non sponte tale quid patiuntur, sacri cen-
secan canones, dilectionem tuam latere non cre-
dimus, quam ei obviare debere, si ita est, mini-
me reperimus, monentes religionem tuam, ut cir-
ca illum ita peragat, quatenus ut mercedem pro
Ceco magnam incurrit, & desiderium illius, cano-
nica auditio eti in aliis non obviante, Deo ad-
juvante perficiat.

E IDEM STEPHANO V. PAPÆ
TRIBUTA EPISTOLA AD SELVAM,
Ermemirum & Frodoibuni.

Inscrribitur in VV. CC. Privilgium de archiepi-
copatu de Terragona, cum potius dicenda sit
declaratio quæpiam aut tentativa lata in gra-
tiam Narbonensis archiepiscopi concinnata in
Tarracensem aliquaque praefules Hispanos.

*Stephanus servus servorum Dei, Selva & Ermemi-
ro, atque Frodoine Barcimoneni.*

Noveris, inquam, noveris, Selva frater, si fas
est fraterno te vocari debere vocabulo, quod
ex precepto glorioissimi & Catholicæ Imperato-
ris * Odonis nuper venerum Trecas, concilium
inibi de multis ac diversis celebraturus negotiis,
cum reliqua coepiscopis & coulaicordibus ponti-
ficalibus infulis insignitis quinquaginta duobus,
qui eidem nobiscum interfuerunt concilio. Nam
cum de quibusdam ecclesiasticis causis a nobis sol-
licitate tradaretur, riteque qualiter se habere debe-
rent, disponeretur, inter cætera quæ a nobis ju-
stio decernebantur, atque statuebantur iudicio,
ventum est ad tuz insolentissime, nimisque pre-
sumptuose arrogantiæ indecentissimum dedecorum
dederunt, quo inflato elationis tua stomacho re-
bellare, immo resistere presumplisti Dei omnipot-
tentis perpetuæ dispositioni, volens ipsius, sandio-
rumque apostolorum ejus instituta, specialiter ve-
to beati Petri apostoli convellere, ac penitus eva-
cuare. Denique ut eisdem rei causam tibi expo-
nain diligenter: Ipsi olim a Domino nostro Jesu
Christo universalis ecclesia, non solum generaliter
ut ceteris, sed etiam specialiter pre omnibus coa-
postolis ejus commissa, & illius sedi credita est,
sicut habes scriptum: Tu es Petrus; & super hanc

* Quid Tri-
ceas. coac.
cum Odore,
& quorū
Imperator?
Huc omnia
valde suspe-
cta.

MAB. 16.

A petram adfiscabo ecclesiam meam. Et item sum in-
terrogaretur ab eo post resurrectionem ejus, an
eum amaret, tertio contellatus est ab eodem Do-
mino, ut pasceret oves ejus. Quia auctoritate ^{700. 10.}
idem fultus, & successores illius post eum, sem-
per ecclesiastica negotia disponunt, atque deter-
minant. Tu autem adhuc perseverans in malitia
tua, plenus intania, nos ut sapiens sed despici-
tis more existimas Dei aeterni constitutionem,
qui, ut scriptum est, mutat tempora & statas,
transire regna atque constituit, atque etiam pris-
corum decreta convellere patrum, dum Terracon-
ensis ecclesia archiepiscopatum in tuum jus, ec-
clesiasque tus subripere moliris, qui dominica dis-
positione in Narbonensis ecclesia transit ditionem,
non subreptione, vel violentia qualibet, sed vo-
luntate & electione: atque contradictione ocanum
ejusdem terræ indigenarum, tam nobilium quam
& ignobilium; principis quoque episcoporum ac
comitum, atque etiam regum Francorum, ad
quos celitudo principatus ejusdem terre speciali-
ter pertinet. Adeo enim & hac conditione jes
ecclesia Terraconensis in obsequium ditionis Nar-
bonensis ecclesiam transit, ut nunquam a subjetio-
ne illius ullo pacto, ullave ratione recedere queat,
etiam si Terraconensis provincie metropolis ec-
clesia in pristinam reformatur stataram, eo quod
Narbonensis ecclesia tutoris loco semper fuerit ec-
clesia prædictis dioceles, quæ vastationem paga-
norum evadere vix potuerunt. Porro jam dicta
metropolis in antiquum rededit statum, & eundem
ejusdem dieccesis ecclesias, que prius illi paruer-
ant, revertantur ad mancipatum obsequio illius
juxta Catholicorum patrum determinationem: ipsa
tamen metropolis, secundum Romanæ ecclesias
pontificum instituta, atque apostolica privilegia,
in hac tempore Narbonensis ecclesias ditione ac per-
petuo tamquam succumbat, ut omnis qui ponti-
ficatus illius arcem fortius erit, electione totius
ecclesias ejusdem cleri & populi, non prius ulla
ratione ordinetur, vel conferatur, donec pre-
dictum Narbonensis ecclesias pontifex venient,
concret eundem qui electus fuerit in archipresula-
tus honorem. Quod si aliqua difficultate compul-
sus, venire nequerit ad consecrandum præliba-
tus metropoleos episcopum, mittat vice sua ali-
quem ex suffraganeis suis episcopis, qui diligenter
eandem rem peragat, qui in folio pontificali
collocari, & inthronizare solemniiter satagit. Un-
de & idem qui consecratus fuerit, minus debita
obedientia Narbonensi ecclesias semper in omni-
bus cedat, tantum ut a Romano pontifice pal-
lium cum privilegiis auctoritate suscipiat. Semper
enam Terraconensis pontifex, clerus quoque, &
populus omnis, si res ipsa effectum capiat, remi-
nisci debent, quod illarum parochiarum eccl-
esiæ, quæ de potestate & jure Narbonensis ditionis,
sub qua diuina educatione nutricis more ali-
ta fuerant, postquam in matrem transierunt si-
num, si res eadem quandoque capiat illud agen-
tis effectum, nutricatus ejusdem gratis rependere
largilius gratiarum actiones debet, & insuper edu-
cationis prædictæ causa, se si matre mercedem im-
penderet subjecciois, atque honoris. Quod si re-
deamus ad antiquas priscarum institutionum a pri-
matibus sanctis ecclesias: haud dubium quin Pe-
tro & Paulo, causas divino nutu patratas, non
solum Terraconensis metropolis, verum & His-
pania omnis, in quantum ad jus ecclesiasticum
spexit, Narbonensi semper debet prælationi subji-
ci, ejusque patrocinio, ac si materno latte ali-
nam sacra sedis documenta primum ab eadem ac-
cepit, & fidei lumine illustrata, ac si de mortis
per-

STEPHANI PAPÆ V.

21
 perpetua somno excitata, in eterne vita evigila. A gratia
 splendorem, prout hadenus in beati Petri ar-
 mario diligenter servatur reposu: quemadmo-
 dum & illa quæ a discipulo apostolorum Petri &
 Pauli Sergio, nihilominus paulo post gesta suis
 se memorauit, quæ, ut videris, proflus igno-
 ras. Nam si ea profecto nosles, æstimo quod non
 ad tam turgida inflationis recordiam, animatus
 suspirare unquam auderes. Nunc quoque quia hoc
 usque te latuerunt, a nobis tibi, licet brevi &
 compendioso sermone, veridico tamen, intiman-
 da sunt, ut non deinceps talia agere præsumas.
 Ut enim quomodo eadem res se habeat, eviden-
 ter ostendam: cum beatus apostolus, & Doctor
 Gentium Paulus Roma egredius, Hispaniam pre-
 dicationis causa proficeretur, juxta quod idem
 in epistola sua prius Romanis qui crediderant,
 significaverat, assumptis secum Trophimo Ephesi-
 no, necon & prudentissimo viro Sergio Paulo,
 quos idem antea lucratus fuerat Christo; Torqua-
 to quoque, Secundo, & Endalatio, & quibus-
 dam aliis, Cisalpinam Ecclesiam postquam deve-
 nit, Arelatem, quæ est metropolis provincia, quan-
 totius adiit: cumque in eadem civitate aliquan-
 diu moraretur, prædicans, & annuntians regnum
 Dei, & multi per ejus doctrinam converterentur
 ad Christum, reliquit ibi ad confirmandas eorum
 qui crediderant animas mentesque, Trophimum
 a Petro apostolo prius ordinatum episcopum. Ipse
 vero cum ceteris Narbonam usque pergens, inde
 prædictum Torquatum, sexque alioz illius comites
 & coadiutores Gallicani ad prædicandum, jux-
 ta Petri apostoli præceptum, illico destinavit. Ip-
 se vero postquam multos non solum ex eadem
 urbe, sed etiam ex nonnullis civitatibus undique
 ad eum conuentibus, una cum prædico Sergio
 evangelizans sedule docuit, & egregie convertit
 ad Christum. Cum autem jam fortis in fide, ac
 penitus immobiles quos docuerat, agnoveret, mi-
 sit ex eis quoddam prædicare per diversas Gallia-
 rum regiones Dominum Jesum Christum. Post
 hanc autem profectus inde una cum Sergio Pau-
 lo, ad ulteriorem ambo usque pervenerunt His-
 paniam, evangelizantes per lugulas urbes, ut pre-
 diximus, futuri gloriam regni Dei. Peracto ita-
 que prædicationis sua non modico tempore, con-
 testabantur eos qui crediderant; ut quam accep-
 erant fidem, fideliter conservarent, & ceteris qui-
 bus nondum prædicata fuerat, magnopere eam
 erogare stoderent. Igitur post hec Romam deli-
 beravit reverti prædictus apostolus, atque in con-
 solationem confirmationemque credentium, se cum
 eis & coevangelistam suum Sergium Paulum mil-
 surum denno repromisit: quibus & præcepit, di-
 cens, ut illi in omnibus & per omnia obsequium
 præberent, & monitis illius libertissime parerent.
 Cumque his ac talibus per singulas civitates Apo-
 stolus fratres qui crediderant, hortaretur, com-
 mendans eos Domino, & valescentes eis, Romam
 redire sollicite fatigebat. Qui rediens, cum venis-
 set iterum Narbonam dispolitus omnibus quæ agi-
 oportebat, reliquit ibi collegam suum nihilominus
 Paulus, præcipiens ei ut quos jam Domino
 per fidei gratiam ac si parturientes gennaverint in
 diversis regionibus Hispanis, lacte eos consola-
 tionis tamdiu nutrire stoderet, donec cibo solido
 perfectæ credulitatis vesci indubitanter cognosce-
 rent. Unde & totam regionem illam in Aposto-
 latus ejus officium, Domino cooperante, ipsi com-
 misit. Galliarum autem populos idcirco prædicando
 illi creditit, quoniam ad hoc ipsum agendum
 beatus Petrus cum miserat, & vice sua hujus rei

Council. General. Tom. XVIII.

22
 Ecclesiam consecraverat, atque etiam pre-
 dictam Narbonam insignem Metropolim Gallia-
 rum specialiter ad docendos, evangelizandosque
 tradiderat populos. Namque post hec consumma-
 tis omnibus quæ communis utriusque egregii pre-
 dicatori intentione agenda erant, a se mutuo di-
 lectionis cum recessissent, alternis exhortationi-
 bus atque amplexibus Domino commendare se
 studuerunt, atque sibi valefacentes, post oscula
 & fletus ab invicem divisi, Apostolus Romam.
 profectus est, Sergius vero Narbone refedit. * Ne-
 que enim officium prædicationis sibi injunctum
 adeo strenue exercuit, ut nullis terroribus vel
 peritis illud relinqueret, quoausque per marty-
 rium quisque eorum ad se vocantem Christum
 intrepidus accederet, ut talentum sibi creditum
 quinque duplicatum offerret, & ab eo centies
 multiplicatum, perpetuas mercedis recompensatio-
 nem perciperet. Si autem nosle vis quid post di-
 scitum Apostoli Sergius Paulus commendato si-
 bi gregi, quem cum Apostolo Christo adquisierat,
 Domino fecerit, notum sit tibi & universis His-
 paniarum utriusque sexus indigenis, quoniam tam
 per se ipsum quam etiam per suos, quos in fide
 Christi jam nutriterat, docueratque discipulos, om-
 nes Hispaniarum regiones persagendo, earumque
 habitatores indeclinenter docendo, adeo quoddam
 eorum in Christiana fidei culmen, cultumque sub-
 vexit, quatenus nullius, præterquam sui, indige-
 rent, vel ipsi, vel quidam successorum eorum fa-
 num doctrinæ. Lege igitur beati Leandi, Ilidori
 quoque, nec ne Bravlonis, itemque Juliani, ac
 veterum ejusdem provincie doctorum catholico-
 rum libros, & sic forsitan me vera dicere compro-
 babis. Quod si nec ita sati sibi factum esse cre-
 dideris, gestorum illius volumina, ab ejusdem Pau-
 li discipulis tribus voluminibus comprehensa dili-
 gentissima curiositate recense; & tunc quæ prius,
 nisi fallor, penitus ignorabas, patulo postmodum
 recognoscere ejusdem rei effici. Quod si nec ita
 consultum tibi probare volueris, sed semper ob-
 stinatione perversa, Romanorum pontificum cen-
 suram, quorum decreto divina auctoritate firma-
 ta, * omnis Christi ecclesia toto orbe regitur.
 semper, atque disponitur, plenus insania, con-
 temptibilem duxeris, in tantum ut ab injuria,
 quam impudenti facie, & immoderata capacita-
 te * prædicto archiprefuli Theodardo irrogas, re-
 cedere nullatenus patiaris: notum sit tibi, & uni-
 versis, qui aliquod suffragium adjutoriumve præ-
 beat tibi super his, quibus a nobis iure impere-
 ris, quod anathematis vinculis jugiter colligati
 eritis, atque insolubiliter innodati. Quocirca, ne
 injuriam tibi facere videamus, constituimus ego
 & qui mecum sunt, quinquaginta & duo episco-
 pi, terminum tibi satisfaciendi ei, cui injuriam
 facis, jugiter Narbonensis ecclesiæ pontifici, usque
 in festivitatem sancti Michaelis archangeli. Quod
 si usque ad predictam proximam memorati archan-
 geli solemnitatem non ei satisficeris, ita ut in ejus
 proprium ecclesiæque ipsius, totum quod ab-
 stulisti ab ejusdem pontificis jure ac ditione, in-
 tegerrime, & sine qualibet reservatione vel redhi-
 bitione restituas, Dei omnipotentis auctoritate,
 sanctorumque apostolorum Petri & Pauli, necne
 cunditorum Romanæ ecclesiæ pontificum, mea quo-
 que & omnia qui huic Treculianæ synodo inter-
 sunt episcoporum, excommunicando excommuni-
 camus, & maledicendo maledicimus, ac perpe-
 tuo anathematis vinculo insolubiliter colligamus,
 & te & maledictum tuum Erememirum, & Pro-
 domium perjurum, & apostatam antiepiscopum, &
 om-

E P I S T O L E

23
omnes qui aliquod tibi adjutorium contra tam in-
justam presumptionem prebent, ut a statuto vel
præfatio a nobis tempore ab omni cœtu Christia-
no semper extores habeamini & exortes.

FRAGMENTUM • EPISTOLÆ STEPHANI PAPÆ V. AD FULCONEM REMENSEM archiepiscopum.

*Ediderunt
am olim
Sirmonduſ
Colvernius,
Binus, col-
leborregius,
aliquis, se-
que opus e-
rat expurge-
re particu-
lare, autem
aut præfigere
Stephanus
fulconensis
episcopo Re-
mensis, cum
fragmentum
dumta-
vit enitio-*

Pro Teutboldo Lingonenſi episcopo.

Nos autem, qui omnium ecclesiæ in beato Petro apostolorum principe curam suscepimus, scientes inter episcopos non habetur cum qui neque a clero electus, neque a populo est expeditus: sed iporum lamentabilibus precibus inclinati, Lingonenſis ecclesiæ episcopum consecravimus, condigna sententia prævaricatoribus illata, licet & aliis prævaricatoribus fuerint impediti. Quapropter tue injungimus sanctimoniam, ut hic nostris apostolicis literis perceptis, postposita dilatatione ad Lingonensem accedas ecclesiæ, & eundem Teutboldum a nobis solemniter consecratum episcopum exinde revesias, omnibus archiepiscopis & episcopis innotescas, pro tanta contumacia ultione nos ejusdem ecclesiæ specialem solicitudinem suscepisse, pro tanti laboris maceratione & oppressionis illata relevatione. Quidquid autem idem venerabilis episcopus Teutboldus vobis ex nostra parte retulerit, credite, & effectui mancipare nullo modo ambigite: utpote tuam reverentiam circa nos devotam consistere credimus.

NOTA SEVERINI BINII.

*A anno cit- a Epistola. Hujus contenta recensens Flodoardus l. 4.
cap. hist. Remensis, ita scribit: Stephanus papa ad Fulco-
citer 880. Roberto, nem Remensem archiepiscopum scribit pro Teutboldo Lin-
Sammartha- gonenſi episcopo, significans ad se hujus Lingonenſi ecclesie
Vigilio querimondo peruenisse, quod obuenire Isaac a episcopo in-
nostro, aliiq;
fuit. Consulto clero & populo, & Egiloneum quemdam monachum
dictuſ Goto, nuper de sæculo venientem in episcopum Aurelianum Lug-
dunensem ordinaverit, et que ut illata preposuerit notentur
quam aijant in basi, quo divina vocacione dominum excende, 3 ne in
Chartulario idipsum incurrevere, concordi voto cleris & populus Teut-
boldum ipsum ecclesie diaconum eligentes, ab ipso papa
Divionensis fibimes in episcopum consecrari pessinerit: sed ille anni-
anno 4. Car- cumque ecclesiæ privilegium inconsumum servare volens id
lomanus die agere disfulet, cumque prefato Aureliano direxerit.
Luna 8. Idus scribens ad eum ut si cleri populique vota in eum con-
sideraret, & fieri canones illi non obvarent, manus
880. & ann. cordarent. Et idipsum fibi rescriberet, interim tamen
fusse syudo prohiberet. Et idipsum fibi rescriberet, interim tamen
Cabilonensi alterum inibi ordinare nulo modo se inconsulto presumere-
t. Kalend. ret. Simulque & Oiramnum Sinogallensem episcopum
Iul. & 1. K. suo latere direxerit exercitorum. Quem deludens Au-
relianus ad Pinonesem premisserit urbem, pollicitas se
obtinuisse, certissime subsecuturum. Quo cum diu expectaretur, nec
confirmatione ipse adveniret, nec mores sua causare innotescere, vel
nam iuri sui papæ remandare præteriderit. Quocirca iterato cleris &
deinde mo- datus, apud populus cum decreto manus omnium reburato prefatum ele-
mentum. Num Romam remiserint obnoxie fibimes illum consecrari
Lingonenſi. Num Dabones petentes: sed nec tunc id agere acquirerent volens Lug-
dunensi ecclesie collatum privilegium immunitum confit-
erent. Circa finem aere: ideoque jam dicto Aureliano iterato rescribens man-
us 880.*

EPISTOLARUM STEPHANI V. PAPÆ FRAGMENTA.

*ANNO
CHRISTI
881.
Ex Suppl.
Manu To. I.
P. 1042.*

STEPHANUS PAPA V. LEONI SCIANENSI EPISCOPO.

*Affert Ger-
hous de adi-
Dni in A-
necdoto. Petri
to. 1. par. 11
pag. 374.*

DE manifesta, & nota pluribus causa non sunt
querendi testes; ut S. Ambrosius in episto-
lam ad Corinthios dicit, de fornicatione senten-

24

*A deinceps, ut quia concordi voto clericis & populus jussi dicitur. Oremus
Num dicacemus expetebat, est ipsum consecrare, aut quid in eo reprehensibile judicaret, referib[us] maturaret. Sed dubitamus aucto-
ris oriori imbedience, contumaciam adiiciens, non solum oblatum consecrare, seu quid in eo reprehensibile judica-
ret sibi referib[us] condensans, verum etiam contra inter-
dicta, & sacrorum canonum statuta, quendam q[ui] extra-
neum, & eidem ecclesia ignotum, in angulo ordinatum, & extra-
illis ingenero presumptus. At bi potius laborem subire, au-
tem fabuli ignoto eligentes, ad se redierunt, implorantes ne patenter ecclesiastica jura violari.*

*in bona
dubia Al-
grimes quoniam
alt Vigilius
in Ch. Li-
gonaedi der-
dicto Bo-
monachis
privilegium
12. Apr. anno
889.*

STEPHANI V. EPISTOLÆ FRAG- MENTUM Sigeberto Corsico Episcopo.

*Quia te quasi obnoxium judicas eo quod a Sa-
racenis captus hominem interfecisti videris, be-
ne facis: sed quoniam non tua sponte id fecisse
cognosceris vim (sic) canonico nullo modo ju-
dicaberis. Ex Decreto
Laborante
MS.*

PRÆCEPTUM CAROLI CRASSI regis & imperatoris, quo ecclesiæ Cabilonensi canonica episcoporum suorum electio conces- sa est.

Edidit Sirmondus ad ann. 885.

*In nomine sancta & individua Trinitatis, Carolus
divina sentente clementia imperator
Augustus.*

*S*i ea que divinis convenienti auditoritatibus pro-
cepto nostræ altitudinis confirmamus, super-
nam ob id gratiam promiseri nullo modo dubita-
mus. Quocirca omnibus sanctæ ecclesiæ fidelibus
& neque presentibus & futuris, notum esse vo-
lumus, quod venerabilis Agilmarus Arvenorum
presul, adiens genua serenitatis nostræ, innovavit
quoniam Girboldus Cabilonensis ecclesiæ vene-
rabilis antistes & reverendus, infirmitate jam simili-
que senio consecratus, non modicum metu sui obi-
tus civibus & filiis ecclesiæ fuisse inferret dolorem.
Itaque nostram humiliter deprecatus est domina-
tionem, ut prefata ecclesiæ canonicam electionem
concedere deberemus. Placuit ergo nobis saluber-
ritas acquiscere postulationi. Decernimus igitur
& pro Dei amore hoc eidem concedimus, ut ob-
eunte pastore proprio, omni deinceps tempore ca-
nonicam habeat electionem. Hoc denique, quod
divino amore concessimus, nostro imperiali pre-
cepto confirmavimus, & annulo nostro insigniri
jussumus.

Signum Caroli serenissimi Augusti.

*Salomon notarius ad vicem Liutvardi archican-
cellarii recognovi, & subsignavi. Datum pridie
Idus Junii, anno ab incarnatione dom. DcccLXXXV.
anno vero regni domini Caroli imperatoris VIII.
imperi vero V. Adiunctus apud Gundulfi villam, in
Dei nomine feliciter. Amen.*

ANNO
CHRISTI
881.

*Etiam exponens apostoli. Judicis, inquam, non q[ui]
fine accusatore damnare; quia Dominus Iudas, cum
fuerit fur, quia non accusatus, minime abjectus. Co-
gnito autem opere isto, poleandum illum de cœlo fra-
ternitatis cœnuit. Omnes enim crimen ejus sciebant,
& non arguerant. Publice enim nevercam suam lo-
co.*

STEPHANI PAPÆ V.

25
 co mortis habebat. In quo re neque testibus opus erat. A
 neque tergiversatione aliqua poterat legi crimen. Et
 ANNO paulo post: absens facio, profane autem auctorita-
 tate spiritus, qui nequam abili, jam judicavi ut pra-
 fons cum, qui hoc admisi, tradi Sathanam in inter-
 tum carnis.

IN HOC FRAGMENTUM COLLECTORIS ADNOTATIO.

Hoc ipsum fragmentum paucis mutatis legitur in
 cen. De misericordia 2. q. 1. recitatur ex epistola
 Stephanus papa V. ad Leodem Theanensem. Notant ve-
 ro Romani canonis hujus correctores hanc epistolam in-
 tegrum extare in Collectione quadam canonum Vatica-
 na ab anonymo digesta.

STEPHANUS PAPA V. LEONI THE- ANENSI EPISCOPO.

De crimine sibi illato diaconus tuus verissime
 fatebatur se esse immunem. Verumtamen si
 "4. pietatis
 Cen. decri-
 mone 11. q. 1.
 Ivo epib. 22.
 quidam pro
 Thesauraria
 illi Timorensi.
 fatus super viaculum habetur, & accusatores
 idonei reperiuntur & testes, quales sacri canones
 fassent, cum fuerit legitimis testibus approba-
 tus canonica sententia feriatur. Quod si ne spon-
 te confitetur, neque legitimis accusatores, vel te-
 stes reperti fuerint, & mala fama crebescit, non
 publico examine, sed coram te & coram reve-
 rendissimis presbyteris & diaconis secreto juramen-
 to se purget, & tu deinceps boni fidelitatem eum
 accountis, & compescere, & commone ecclesias tua-
 filios, ne sacerdotem Dei ulterius infamare pre-
 sumant, timentes quod Cham maledictus est, quod
 patris verenda derisit.

STEPHANUS V. PAPA VVALBERTO PATRIARCHÆ.

Miratur prudentiam vestram Cumensi eccle-
 sia denegare pastorem, cum te etiam ad
 hoc provocatum noveris apostolica exhortatione.
 Nunc vero iterato tibi scribimus, noientes aliu-
 jus ecclesias privilegium infringere, licet apostoli-
 ca prærogativa de qualibet ecclesia clericum ordi-
 nare &c.

STEPHANUS V. PAPA.

Lamberto * Magnunus episcopo.

* Confessio
 1. q. 1 male in
 editio Nom-
 berto. Ivo
 epib. 24.

Consulisti de infantibus, qui in uno lecto
 dormientes cum parentibus mortui reperiuntur, utrum ferro candente, aut aqua servente,
 seu alio qualibet examine parentes se purificare
 debeant eos non oppresisse. Monendi sunt nam-
 que, & protestandi parentes, ne tam tenellos se-
 cum in uno lecto collocent: ne negligentia qua-
 libet proveniente sufficiantur, vel opprimantur,
 unde ipsi homicidii rei inveniantur*. Nam fer-
 ri carentis, vel aqua serventis examinatione con-
 spicere. apud fessiōnē extorqueri a qualibet, sacri non cen-
 tent canones; & quod sanctorum Patrum docu-
 mento laudatum non est, superstitiosa adinventio-
 ne non est præsumendum. Spontanea enim con-
 fessione, vel testium approbatione publicata deli-
 ga, habito pre oculis Dei timore, commissa,
 sunt regimini nostro judicare; occulta vero, &
 incognita illi sunt relinquenda, qui solus novit
 corda filiorum hominum. Hi autem qui proban-
 tur, vel confitentur tali restu se noxios, tua eos
 castiget moderatio: quia si ille, qui conceptum in
 utero per abortum deleverit, homicida est; quan-
 to magis qui unius saltus diei puerulum perem-
 rit, homicidam se esse excusare nequibit?

* Vide Ale-
 xandrum III.
 epib. 1. q. 1.
 apud fessiōnē
 extorqueri
 a qualibet
 sacra non
 content
 canones.
 Ivo
 epib. 24.
 133.

26

STEPHANUS PAPA V. PAULO PLA- CENTINO EPISCOPO.

ANNO
 CHRISTI
 80r.

Loci nostri consideratio nos admonet, rationis Ca. Lodi no-
 litter de cœli fuerint, robore; & quæ a temera-
 riis presumpta fuerint in promptu nihilominus ul-
 esci. Rerum quippe ante conspectum divini Judi-
 cii se noverit esse, qui nititur utiliter finita re-
 sciadere, ac roboretur qualibet usu violare. Ec-
 clesiastici quippe vigoris ordo confunditur, si aut
 temere illicita presumantur, aut non concessa im-
 pune tenentur. Proinde si negligenter ea, quæ
 male usurpantur, omittimus, excessus viam pro-
 Bculdubio aliis aperimus.

STEPHANUS PAPA V. ITALIANO.

illud sit
 Nam datur
 ex Cod. Va-
 lue. apud
 Corretores
 Romanos.
 Ca. Nuquid
 de Conf.
 dist. V.

NUnquid non omnia chrismata Sacerdotalis
 mysterii Crucis figura perficiuntur? Num.
 quid baptismatis unda: nisi Cruce sanctificata,
 peccata relaxantur? Et, ut cetera prætereamus, de
 fine crucis signaculo quis sacerdotii gradus a
 scendit.

STEPHANUS PAPA V. GIRARDO LEODIENSIS.

* In MS.co-
 dice meo per
 compendium
 scribitur Gil-
 de Leodiensi.
 Sed quocum-
 que modo
 haec acci-
 pliatur, vix
 coherent Ep-
 iscopo ell-
 eculari, quinque
 Leodiensem
 cathedralm
 teneant.
 Ca. Opon-
 ent ut si q. 1.
 * Codex me-
 tero. MS. Sig-
 nato.

CPortet ut primum vos tam de invalidis civita-
 tibus & monasteriis, & mansis, quam de
 reliquis generaliter rebus redinvestiri faciat; quia que
 nec nudi contendere, nec inertes inimicis nos
 debemus opponere.

STEPHANUS PAPA V. SICIBERIO *CORSICÆ EPISCOPO.

QUia te quasi obnoxium judicas, eo quod a
 Saracenis captus, homines interfecisse vide-
 ris; bene facis. Sed quoniam non tua sponte id
 fecisse cognosceris; inde canonice nullo modo ju-
 dicaris.

STEPHANUS PAPA DOMINICO RAVEN- NATI ARCHIEPISCOPO.

Significat se consecrasse Placentinis episcopum; in
 nibili tamen velle se juri Ravennatensis
 metropolitani officere.

Stephanus Episcopus servus servorum Dei Rev.
 * sanctissimo confratri nostro Dominico ar-
 chiepiscopo S. Rav. Ecclesie.

Ca. Quia
 te. 18. diff.
 50.

Divina Majestas, pastorale ministerium no-
 bis solitudinem gerentes, cura per-
 vigili, nostrum Apostolicum impendere suffra-
 gium; idecirco omnium Sanctæ Dei Ecclesiæ fi-
 delium agnoscat notitia, quia cum Ravennas Ec-
 clesia, per obitum Romani quondam Archiepis-
 copi ejusdem Ecclesie viduata, sine pastore con-
 sistet, repente, & sancta Placentina Ecclesia,
 illius suffraganea, a suo pastore quondam Paulo
 episcopo exitit demudata. Quapropter diversis Ita-
 lii Regni fluctuantibus procellis, quia per eam
 dem Sanctam Ravennatem Ecclesiam, proprio de-
 stitutum pastore, ipsa sancta Placentina ecclesia
 de pastore proprio remedium recuperandi minime
 adipisci valebat; ad Apostolicam Sedem, nostrum
 que Apostolicum; utpote ad caput omnium Ec-
 clesiarum, & matrem; refugium visi sunt.....
 fecisse, offerentes nobis proprium electum, Ber-
 nar-

ALUREDI MAG. REG.

27
ANNO CHRISTI
881

nardum nomine, diaconatus officio utentem, & A
tuggerentes, una cum decreto ab eis in eum fa
do, hunc a nobis sibi consecrari Antistitem, ne
ipsa Ecclesia diu sine pastore annihilaretur, &
eligentes, atque petentes acephali, & vagabundi
incederent. Nos autem, ut diximus, cum pro
prius Metropolitanus decesset, satis ab eis rogati,
præsidum Bernardum in eadem Placentina Ec
clesia prævidimus consecrare episcopum, dantes il
li in mandatis, atque jubentes expresse, ut in
omni subjectione, & fidelitate se sub jure sanctæ
Ravennatis Ecclesie observaret, quia sic nobis pla
cent; ita scilicet, ut omnem obedientiam, om
nemque devotionem atque contuetudinem & u
sum, antecessores fecisse probantur, & ipse devo
te adimplere satagat, in sancta Ravennate Eccle
sia. Unde volumus, & a presenti octava indi
cione decernimus, eandem sanctam Ravennatem
ecclesiam nullam deinceps pro eadem a nobis con
secratione concecta.... perpeti; sed a nobis, no
strisque successoribus Pontificibus fit.... omni
modis; quinimmo eadem prædicta sancta Placenti
na ecclesia in ius, & consecrationem, atque de
bitam obedientiam, ejusdem saepe dictæ sanctæ Ra
vennatis Ecclesie, quemadmodum antiquitus fuisse
recolitur, omnibus consistat temporibus: Vol
entes uniuscujusque ius, & privilegium Ecclesie
indivisum haberi, & irrefragabiliter custodiri.
Script. per manum Benedicti Notarii, & termina
ta sancte Sedis Apostolice in mente Martio, in
distincione supracritpta octava. Bene valete. Dat
o. Oct. Kal. April. per manum Zachariae Dei pie
tate primicerii sancte sedis Apostolice, anno,
Deo proprio, Pontificatus Domini Stephani sum
mi Pontificis, & universalis Pape, in sacraissima
beatissimi Petri Apostoli tede, quinto, Ind. VIII.
supracritpta.

28
IDEMLERO ET POPULO PLA
CENTINO.

ANNO
CHRISTI
881

Dat illis pontificem Bernardum, commendat submis
sionem Metropolitano Ravennati.

Stephanus episcopus servus servorum Dei, omnibus
Sacerdotibus, atque Judicibus, clero, & popu
lo, seu universa generalitate Placentia
commorantibus, salutem.

Qualiter sancta Ravennas ecclesia, privata pro
prio pastore, in obitum vestri Episcopi, vi
duata existeret, vos nosse per omnia scimus; sed
ad supplementum, & sublevationem vestre Eccle
siae nostrum Apollolicum subsidium vici sumus
impartiri, ita ut Bernardum diaconum, pastorem
vestrum, per nostram consecrationem instituere
mus: & ideo fidelitatem omnium vestrum injungi
mus, & decernentes sanctimus, ut tam ipse Ber
nardus, quamque omnes decessores sui in perpe
tuum sub Ravennatis Ecclesie Pontificatu plenam
obseruantiam, totamque fidelitatem viriliter custo
diat, & more antecessorum ejus, devotissimus tam
ipse, quam successores sui existant, observando in
omnibus omnium obedientiam, omnemque con
fuetudinem sanctæ Ravennatis Ecclesie, suisque
Archiepiscopis, absque omni contradictione, vel
moicitia, prout irrefragabiliter pollicitus est. Nam
si ipse, vel aliquis decessor ejus, aut aliquis ve
strum, tam de sacerdotali ordine, quam de lai
cali cœtu, contemptor, vel transgrexior apparue
rit per inobedientiam, sacerdos, qui extiterit, ex
Dei omnipotenti, sanctorumque Apostolorum Pe
tri, & Pauli, & nostra Apostolica auctoritate,
maneat suspensus a proprio ministerio, quoque
solutionis gratiam a Ravennate Archiepiscopo per
ceperit. Laicus vero, qui contradictor apparuerit,
a vino, & cedo suspensus existat, quoque ad
prædictæ solutionis gratiam pervenerit. Insuper
noscat se nostro Lateranensi palatio quinque li
bras auri obrizi esse compositurum, & anathema
ticu vinculo innodatus, in ævum permaneat. Hanc
nostram epistolam vel testificationem sanctam Ra
vennatem Ecclesiam habere decernimus.

PRÆFATIO, SEU APPARATUS REGIS

* ALUREDI MAGNI AD LEGES SUAS

Tam ecclesiasticas, quam civiles, e sacra pagina desumptas.

Haec sunt leges, quas Alfredus rex constituit.

- I. **D**ominus locutus est verbum ad Moysen, & ita dixit: Ego tuum Dominus Deus tuus: Ego te eduxi ex terra Agypti, & ex terra Agypti te redi. Non diligas alios Deos alienos praeter me.
- II. Non adhibeas nomen meum ad vanitatem; quoniam tu non es innocens apud me, si nomen meum ad vanitatem adhibeas.
- III. Recordare diem sabbathi sanctificare; operamini sex dies, & septimo quieteite, tu & filius tuus, & filia tua, & servus tuus, & ancilla tua, & jumenta tua, & qui ingreditur inter portas tuas. Quoniam sex diebus Christus creavit cœlos, & terram, & maria & omnes creature, quæ in eis sunt, & quieteit septimo die. Et propterea Dominus illum sanctificavit.

D IV. Honora patrem tuum, & matrem tuam, quos Dominus dedit tibi, ut sis longævus in terris.

V. Non occidas.

VI. Non fureris.

VII. Non adultereris.

VIII. Non diccas falsum testimonium contra proximos tuos.

IX. Non desideres proximi tui hereditatem iniuste.

X. Non facias tibi aureos vel argenteos Deos.

XI. Haec sunt leges, quas ipsis proponere debes. Si quis emat christianum servum; sex annos serviat, septimo sit liber gratis. Cum quali vestimento intraverit, cum tali exeat; si ipse uxorem habeat, exeat cum eo. Si Dominus autem illi uxorem dederit, sit ipsa & liberi ejus domini. Si servus autem dixerit: nolo abiire a domino meo,

L E G E S E C C L E S I A S T I C A E.

29

meo, nec ab uxore mea, nec a liberis meis, nec a filio bovem illius loco, & ipse omnes carnem ab hereditate mea: tunc dominus ejus ipsum ad templi officium adducat, & perforet autem illius subula, in signum, quod sit tempus ioposterum servus.

XII. Licet quis vendiderit filiam suam in famulum, non sit serva in omnibus, ut alia famula. Non habeat potestatem eam extraneo meo populo vendendi; sed si illa non placeat ei, qui ipsam emit, dimittat eam liberam ad extraneam gentem. Si autem permisit filio suo rem cum ea habere, det ei donum; videat ut illa habeat vestitum, & pretium pudicitiae ejus, hoc est, donum ei suam largiatur. Si ei nihil horum praeterit, tunc sit libera.

XIII. Si quis sponte hominem occiderit, morietur morte. Si autem eum coactus occiderit, vel invitum, vel non sponte, quasi Deus eum ita in manum suam tradiderit, & illi nunquam sit insidiatus; sit dignus privilegio suo, & justa gentium compensatione, si asylum querat. Si quis autem de industria, & sponte occidat proximum suum per insidias, abtrahas eum ab ara mea ad morte moriendum.

XIV. Qui patrem suum vel matrem suam percussit, morte moriatur.

XV. Qui hominem liberum furetur, illumque vendat, & obreptus sit, ut ipsum recipere nequeat, morte moriatur. Qui pater suo, vel matri suz maledixerit, morte moriatur.

XVI. Si quis proximum suum percussit lapi-
de, vel pugno, & ille tamen egredi possit bacu-
lo innixus, adhibeat ei medicum, & opus ipsius
operetur, quamdiu ille non potest.

XVII. Si quis servum suum proprium, vel an-
cillam percussit, & ille eodem die non moria-
tur, attamen vixerit duos vel tres dies, non sit
in omnibus aequaliter reus, quoniam pecunia ejus
erat. Si autem eodem die mortuus sit, tunc cul-
pa in eo quiescat.

XVIII. Si quis inter pugnandum gravida uxori nocuerit, compenset damnum, sicut leges judi-
cant. Si illa moriatur, det vitam pro vita.

XIX. Si quis alterius oculum effoderit, com-
penset proprio: dentem pro dente, manum pro
manu, pedem pro pede, adiunctionem pro adiunc-
tione, vulnus pro vulnere, vimen pro vimine.

XX. Si quis servi sui, vel ancillae suae oculum
excusserit, & ipse post factum hoc monculus sit,
manumittat ipsum statim. Si dentem ei excus-
serit, faciat idem.

XXI. Si bos cornu petierit virum, vel scemi-
nam ut moriantur, lapidibus obruatur, & caro
ejus non edatur; & dominus sit innocens, si bos
petulcus antea fuerit biduum vel triduum, & do-
minus hoc nesciverit: si autem ille hoc sciverit,
& eum intus asservare noluerit, atque is tunc
virum vel scemnam occiderit, lapidibus obruatur,
& dominus occidatur, vel vita pretio redimatur;
propterea sapientes iustum invenerint. Si filium, vel
filiam confoderit, eidem legi sit obnoxius. Si au-
tem servum vel ancillam confoderit, solvat domi-
no trinta solidos argenti, & bos lapidibus obrua-
tur.

XXII. Si quis foderit aqua puteum, vel clau-
sum aperuerit, & eum deinde non claudat, com-
penserit omne jumentum, quod ibi incidenterit, & il-
lud mortuum retineat.

XXIII. Si bos alterius bovem vulneraverit, &
ille poscas moriatur, vendatur bos ille (vivus)
& dividatur pretium, ac caro etiam ejus, sicuti
& mortui. Si dominus autem sciverit, quod bos
petulcus esset, & illum asservare noluerit, det ei

30

(mortui) retineat.

XXIV. Si quis alterius bovem furetur, & eum
occidat vel vendat, compenseret ipsum duobus, &
quatuor ovibus unam. Si non habeat quo com-
penset, ipse vendatur pro pecunia illa.

XXV. Si fur domum alicujus noctu effringat,
& ibi occidatur, ille qui eum occidit, non sit
homicidii reus: si deinde post ortum solis hoc se-
cerit, sit homicidii reus; & tunc ipse moriatur,
nisi necessitate impulsus fuerit. Si apud eum, vi-
num aliquid quod antea furatus erat, inveniatur,
dupliciter illud compenseret.

XXVI. Si quis damnum intulerit alterius vi-
new, vel agro ejus, vel alicui ejus terra, com-
penseret, sicut quis illud affligeret.

XXVII. Si ignis immisso sit ad comburendam
segetem, compenseret detrimentum illud ille qui
ignem immisit.

XXVIII. Si quis apud amicum deposita pecu-
niā, si ille eam furetur, duplice compenseret.
Si autem nesciat, quis eam sertim subduxerit,
excuset scipium, quod nullam fraudem in hoc
commiserit. Si hoc vivum animal esset, & ipse
dixerit, quod exercitus illud superaserit, vel quod
a scipio mortuum sit, & testes habeat, non ne-
cessit, ut illud compenseret. Si autem testes non
habeat, & ille ei non credat, tunc juramentum
praestet.

XXIX. Si quis foeminae non maritatem de-
cepitur, & cum ea coiverit, compenseret ei, &
postea illam in uxorem ducat. Si pater foeminae
eam illi dare noluerit, solvat pecuniam illam pro
C dote.

XXX. Foeminae, quae consuevit excipere in-
cantatores, & magos, & sagas, ne finas vi-
vere.

XXXI. Et si quis rem bateat cum bestia, mori-
te moriatur.

XXXII. Et si quis sacrificium immolaverit prae-
ter Deo soli, morte moriatur.

XXXIII. Advenam, & peregrinum ne affligas,
quoniam suis peregrini in terra Egypti.

XXXIV. Viduis & orphanis ne noceatis, ne-
que affligatis eos; si horum aliquid feceritis, vo-
ciferabuit ad me, & ego illos audiam, & ego
vos gladio meo occidam, & ego faciam uxores
vestras viudas, & liberos vestros orphanos.

XXXV. Si tu pecuniam mutuo dederis socio
tuo, qui tecum habitare velit, ne prebeas te il-
lii exactorem, neque humilia illum usura tua.

XXXVI. Si quis habeat tantum simplex vesti-
mentum ad se eo operiendum & defendendum,
& si illud pignoris loco dederit, ante solis occa-
sum ei reddatur. Si tu ita non feceris, tunc cla-
mabit ad me, & ego ipsum audiam, quoniam ego
sum valde misericors.

XXXVII. Ne calumnieris dominum tuum,
ne maledicas principi populi tui.

XXXVIII. Decimas tuas & primitias tuas am-
bulantes & crescentes des Deo.

XXXIX. Omnem carneum quam ferre relin-
quant, non edatis, sed detis illum canibus.

XL. Falsi hominis verbum ne cures, nec eum
ascultes, neque ipsius iuri saveas, nec ullum te-
stimoniū post eum dicas.

XL1. Ne sequaris populi consilium pravum, &
injustitiam amantem discursum ejus, & clamorem
contra jus tuum, nec in maxime insipienti doctrina
ei saveas.

XL2. Si offenderis alicujus pecus errans, licet
sit adversarii tui, reducas illud ipsi.

XL3. Judica semper justum judicium, neque
fa-

A L U R E D I M A G . R E G .

³¹ facias aliud jus diviri, aliud pauperi, nec aliud A
jus amico, & aliud inimico facias.

XLIV. Semper evites mendacium.

XLV. Infontem & innocentem hominem ne affligas unquam.

XLVI. Ne accipias unquam dona, quoniam cœ-
cant sapissime sapientum virorum consilium, &
verba eorum pervertuntur.

XLVII. Peregrinum & extraneum ne patiaris
in sciuncula aliqua injuria effici.

XLVIII. Ne uertis unquam per deos genti-
lium, neque propter ullam rem invocetis eos.

XLIX. Haec sunt leges, quas omnipotens Deus
ipse loquebatur ad Moysem, & jussit ei, ut cu-
stodiret. Et postquam unigenitus Dei filius Deus
noster, hoc est, salvator Christus in orbem ter-
rarum venisset, dicebat, quod non venerit præce-
pta illa violare, aut interdicere, sed cum omni
bonitate implere. Docebat etiam misericordiam
& humilitatem. Tuta post passionem suam, an-
tequam apostoli ipsius abiissent in omnes terras
docere, & cum adhuc congregati essent, multos
gentiles ad Deum converterunt. Cum hi omnes
congregati essent, miserunt legatos in Antiochiam,
& Syriam, & Ciliciam, Christi leges docere. Cum
hi reficerent, quid illis acciderit, tunc miserunt
epistolam ad illos. Hęc est autem epistola, quam
apostoli mittebant omnibus Antiochiae, & Syrie,
& Cilicie, qui nunc a gentibus ethniciis ad Chri-
stum erant conversi.

Apostoli & seniores fratres salutem vobis optant, &
nos vobis nuntiamus, quod nos audiverimus,
nostrorum sociorum aliquos cum nostris sermoni-
bus ad vos venisse, & vos tristibus modis iussisse
observare ea, que eos haud iussimus, & vos se-
duxisse varis præceptis, & animas vestras magis
labelastavisse, quam instruxisse. Tunc congregati
sumus propter hoc, & nobis omnibus placuit mit-
tere Paulum & Barnabam, viros, qui parati sunt
vitam suam lingere pro nomine Domini. Cum
illis mittimus Judam & Silam, ut vobis idem dic-
ant. Spiritui sancto videbatur & nobis, nullum
onus vobis imponere, prater id quod vobis ne-
cessarium erat observare; videlicet hęc, ut cave-
atis ne illud, quod diabolo immolatum est, ado-
retis, & sanguinem ac suffocatum ne edatis, &
(caveatis) ab occulto concubitu, & quod vultis, ut
alii homines vobis non faciant, ne faciatis alii.
Hujus uice legis homo meminisse potest, ut
quemlibet iuste judicet, nec opus habeat alio statuorum libro. Caveat ut nullum hominem judi-
cet quia non vult, ut ipsum judicet ille, si jus
aliud in eum quereret. Postquam hoc accidis-
set, quod multe gentes Christi fidem amplectae-
sunt, tunc multis synodi per totum terrarum or-
bem congregabantur, & similiter etiam per An-
glicam gentem, postquam ea Christi fidem ac-
cepisset, sanctorum episcoporum ac aliorum etiam
illustrium sapientum. Illi constituerunt ex miseri-
cordia, quam Christus docuit pro eo, qui maxi-
me peccabat, quod principes mundi debeat bo-
na cum eorum venia ablique criminis, pro gravissi-
mo delito compensationem pecuniam facere,
quam illi constituent; excepta proditione domi-
ni, cui nullam misericordiam audebant assignare,
quoniam Deus omnipotens nullam unquam con-
stituit ei, qui cum contempserit, neque Christus
Dei filius ullam unquam exhibebit ei, qui
ipsum in mortem tradidit. Et iussit Dominum
amarē sicut seipsum. Hi igitur in multis synodis
multis humanis sceleribus poenas constituerunt, &
in multis synodalibus libris scribi iusterunt, ubi
una lex, ubi altera (obtinetur).

³²

Ego Elfredus rex in unum colligi, & literis
consignari jussi multa eorum, que parentes nostri
obserbabant, que mihi placebant; & multa eorum
que mihi non placebant, rejeci cum sapientum
meorum consilio, & alio modo iussi observari;
quoniam non audebam tentare meorum (statuo-
rum) aliqua scriptis confignare. Porro etiam me
latuit, quid eorum placuerit illis, qui nobis suc-
cederent. Ast cum deprehenderem live in diebus
Inge cognati mei, vel in Offa Merciorum regis,
vel Ethelberti, qui primus baptismum accepit in
natione Anglicā, ea, que mihi justissima vide-
bantur exinde collegi, & reliqua neglexi. Ego El-
fredus occiduum Saxonum rex, omnibus meis
sapientibus hic usus sum; & illi dicebant, quod
Bipis oīaibus bene placuerint, ea ut observaren-
tur.

*Leges ecclesiasticae Elfredi M. regis Anglorum,
e civilibus suis aliis decrēta.*

I. De iuramentis & vadiis.

I Mprimis docemus, quod maxime necessarium
est, ut quilibet homo juramentum suum & pa-
dum suum caute observet. Si quis in contrarium
hujus coactus sit per errorem vel ad proditionem
domini, vel ad aliqua iuilla auxilia, tunc re-
atus est hoc ementiri, quam implere. Si autem
pacificatur id, quod ei iustum est praestandi, &
vilius transgredietur, det humiliiter arma sua &
possessionem suam amicis suis tenenda, & sit qua-
draginta dies in carcere in regis urbe, ubi passu-
rus sicuti episcopus ei imposuerit, & cognati ejus
nutriant ipsum, si ipse videtur non habeat; si co-
gnatos non habeat, vel tunc cibum non habeat,
regis præpositus cum nutriat. Si ad id cogi oport-
eat, & aliter nolit, si vinciat, perdat arma sua,
& hereditatem suam. Si occidatur, jaceat iuultus.
Si ausugiat ante terminum, & apprehendatur, sit
quadraginta dies in carcere, ut ante debuerat. Si
autem evaserit, sit exul & excommunicatus ab
omnibus Christi ecclesiis. Si tunc alterius homi-
nis fidejussionis sit, emendet violatam fidem, sicuti
ei iustum visum erit, & paci traditionem, sicuti
Deconfessor eius ei indicaverit.

II. De refugiis ad tempora LL. Sax. c. II.

Si quis ad ecclesiæ mansionem pro qualicum-
que culpa consigerit, que ad regis firmam, vel
aliam liberam familiam honoratam non pertinet,
habeat trium dierum terminum se ibi absconde-
di, nisi reconciliari voluerit. Si quis ipsum in hoc
termino infirmaverit verberibus, vel vinculis, vel
vulneribus, emendet quolibet eorum secundum
iuris patrum, tum capitis astimatione, quam pena;
& ecclesiæ ministris centum viginti solidos pro
infractione pacis ecclesiastice compenseret, & bona
eius apprehendantur.

III. De violatione confidionis. LL. Sax. c. III.

Si quis fidejussionem regi factam violaverit, com-
penseret injuriam hanc, sicut ei (regi sc.) rectum
videbitur, & violationem fidejussionis quinque li-
bris bonorum monetarum. Violationem fidei archiepisco-
po factam, vel pacis violationem emendet (ille)
III. libris. Alterius episcopi, vel senatoris fidem,
vel pacem violatam emendet II. libris.

IV. De

LEGES ECCLESIASTICÆ.

33

34

IV. De pace ecclesiasticae LL. c. V.

Ordinamus etiam cuilibet ecclæsi ab episcopo consecratæ pacem hanc. Si quis facinorosus (ad eam) currit, vel confugiat, ut nemo ipsum intra septem dies inde extrahat. Si quis hoc fecerit, reus sit violationis pacis regis & ecclæsiae (majoris criminis, si plures exinde rapuerit) si præ fame vivere possit, nisi ipse viam vi spernerit. Si seditui magis opus habeant ecclæsia sua, custodiant eum in alio domo, quæ non habeat plura offia quam ecclæsia. Caveat ecclæsia illius senior, ut ei intra hoc spatiū cibum non præbeat. Si quis capientibus eum arma sua extradere vellat, custodiant ipsum triginta dies, & illum cognatis suis offerant. Pax ecclæsia etiam est, si quis ad ecclæsiam confugerit pro delicto, quod antea tamē patescunt non erat, & illud ibi in Dei nomine fateatur, dimidium (paenæ) ei condonetur.

V. De sacrilegio. LL. Sax. c. VI.

Si quis in templo aliiquid furetur, solvat valorem, & multam, quæ ad valorem pertinere potest, & manus ei abscondatur, quacum hoc commisit. Si manum redimere velit, & hoc ei permittatur, solvat id quod ad capitum ejus estimationem pertinet. Si quis furetur die Dominicæ, vel festo nativitatis Christi, vel Paschæ, vel festo ascensionis Domini, vel diebus illustratioñis Cœli, ut eodem modo duplum solvat, ac felis quadragesimæ.

VI. De eo qui monialem e templo eduxerit. LL. Sax. c. VIII.

Si quis monialem e templo educit abique venia regis, vel episcopi, solvat centum viginti solidos; dimidium regi, dimidium episcopi, ac præposito templi, qui monialem habet. Si ipsa diutius vivat, quam ille, qui ipsam eduxit, nihil ea de hereditate ejus habeat. Si infante procreaverit, non habeat plus de hereditate ipsius, quam mater ejus. Si infans illius occidatur, solvatur regi pars paenæ, quæ matrem cognationi debetur, patris parentibus pars detur altera.

VII. De fornicatoribus. LL. Sax. c. X.

Si quis rem habet cum duodecies centum (solidorum) hominis uxore, centum viginti solidos solvat pro estimatione capitio. Sexcentum solidorum hominis centum solidis emendet. Coloni quadraginta solidis. Et hoc in viventi possessione pecunia componatur, & nullus homo propterea vendatur.

VIII.

Si quis coloni uxoris mammillas attrahaverit, quinque solidis ei emendetur. Si prostrerat eam, nec rem cum illa habeat, decem solidis emendet. Si rem cum illa habeat, sexaginta solidis compenseret. Si alius vir cum ipsa prius coivit, dimidium hujus sit emendatio. Si quis illum accuset, excusat hoc sexaginta hydies, vel perdat dimidium emendatiois. Si illustris familiæ marito hoc accidat, emendatio pro capitio estimatione crescat.

Concil. General. Tom. XVIII.

IX. De pagis. LL. Sax. c. XV.

Si quis coram archiepiscopo pugnet, vel armis stringat, centum quinquaginta solidis emendet. Si coram alio episcopo vel senatore hoc accidat, centum solidis emendet.

X. De contumacia monialis. LL. Sax. c. XVIII.

Si quis monialem fornicacionis causa, vel verstem ejus, vel ubera ejus, abique ipsius licentia contumelaverit, duplum compenset, sicut ante de laicis injunxitum.

XI. De eo qui monachis pecuniam concredet. LL. Sax. c. XX.

Si quis alterius monacho pecuniam concredet, abique præpositi monasterii venia, & eam ipsi amitterit, nihil inde recipiat, qui eam prius posedit.

XII. De sacerdotum pagis LL. Sax. c. XXI.

Si sacerdos aliquem occidat, capiatur omne, quo mansioñem sibi emit, & episcopus ipsum sarcina ordinibus exuat, tunc ab ecclæsia extradatur, nisi dominus capitio estimatione veniam illi impenetrare voluerit.

XIII. De supro LL. Sax. c. XXV.

Si quis coloni mancipium ad stuprum committetur, quinque solidis colono emendet, & sexaginta solidis muliere loco. Si servus servam ad stuprum coegerit, compenset hoc virga sua virili. Si quis puellam tenera statim ad illicitum concubitum comminetur, eodem modo puniatur, quo ille, qui adulterio servus hoc fecerit.

XIV. De eo, qui de aliqua re Deo praeflenda pro altero fideiasserit, LL. Sax. c. XXIX.

D Si quis fideiissionis Deo pro altero praeflenda accusatus fuerit, & compellare voluerit, quod aliquid eorum, quæ ipsi debet, non praefliterit, faciat tunc antejuramentum in quatuor ecclæsias, & si alter ipsum culpa eximere voluerit, in duodecim ecclæsias hoc faciat.

XV. De pagina coram senatoro. LL. Sax. c. XXXIV.

E Si quis coram regis senatori in concursu plebis pugnet, compenset capitio estimationem & paenam, prouti justum est, & in primis senatori cxx. solidos pena loco. Si quis concursum populi extraordine armorum concitaverit, solvat senatori cxx. solidos pena loco. Si hoc coram regi senatoris substituto, vel regis presbytero accidat, sit pena xxx. solidi.

XVI. De violatione pacis in urbe. LL. Sax. c. XXXVI.

F Violatio pacis in urbe regia (compensatio) sit cxx. solidorum; in archiepiscopali urbe violationis pacis nonaginta solidorum; alterius episcopi & senatoris LX. solidorum; hominis m.c. solidorum, triginta; sexcentorum solidorum hominis, quindecim; coloni violatione septuaginta solidorum.

C Si

ALUREDI MAG. REG. LEGES ECCLESIASTICÆ.

36

35 Si horum aliquid accidat, cum exercitus vagatur, vel tempore jejunii quadragesimalis, competatio sit duplex. Si quis tempore quadragesimali vel alieno sacrum coram populo absque venia deponat, cxx. solidis competet.

XVII. *De terra hereditaria.* LL. Sax. c. XXXVII.

Si quis terram hereditariam habeat, quam parentes eius ipsi reliquerunt, tunc statuimus ut eam non vendas a cognatis hereditibus suis, si ad sit scriptura vel testis, quod illi viro prohibutum sit, qui eam ab initio acquisivit, & illi qui eam vendidit, ut ita facere nequeat; & hoc tunc in regis vel in episcopi testimonio recitetur coram cognatis suis.

XVIII. *De solemnitate dies festi.*
LL. Sax. c. XXXIX.

Omnibus ingenuis hominibus dies hi sing. remitti, exceptis servis & operariis. Duodecim dies in natale Domini, & dies ille, in quo Christus diabolum superavit, & S. Gregorii dies memorialis, & septem dies ante pascha, & septem post, & unus dies in festo S. Petri & S. Pauli, & in autumno plena leptimana ante festum B. Marie, & unus dies ante celebrationem omnium sacerdotum, & quatuor dies mercurii in quatuor septimanis jejunalibus, omnibus hominibus sunt remissi, pro beneficio cuiuslibet, illi, qui aliquid in Dei nomine bene fecerit, vel illi qui cum aliquo suo opere (aliquid) promoveri poterit.

Ex eodem Tomo. LEGES ECCLESIASTICÆ AB ALVREDO
Council. Brit. magno rege Anglorum, & Guthurno rege An-
glodanorum in concilio quo saecus inierunt san-
cte.

Desiderantur in Lamberti ~~excessu~~, sed hic ad-
didimus ex historia Jornalensi seu Jerla-
nensi manuscripto.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

- I. *De dilectione Dei & pace ecclesie.* Ll. Sax. cap. 1.
- II. *De negligentibus legem Christi & paganis uenientibus.* Ll. Sax. cap. 2.
- III. *De ornatis male viventibus.* Ll. Sax. cap. 3.
- IV. *De presbyteris falso pronuntiantibus festum vel jejunium.* Ll. Sax. cap. 3.
- V. *De presbyteris rectis terminis christi non per-
quiritibus, vel baptizantibus negantibus.* Ll. Sax. cap. 3.
- VI. *De fratribus vel cognatis in una fornicantibus.* Ll. Sax. cap. 4.
- VII. *De ordinato qui vitam fornicat.* Desideratur in Sax.
- VIII. *De re mortis qui confiteri desiderat sacerdo-
ti.* Ll. Sax. cap. 5.
- IX. *De decimis Dei retentis, & aliis ecclesie resti-
tudinibus.* Ll. Sax. cap. 6.
- X. *De illis qui mercandisant diebus dominicis.* Ll. Sax. cap. 7.

XI. *De operantibus diebus dominicis.* Ll. Sax. cap. 7.

XII. *De jejuniis infractis.* Ll. Sax. cap. 8.

XIII. *De diebus in quibus ordinationem & jurandum probabantur.* Ll. Sax. cap. 9.

XIV. *Ne die dominica homo fornicatus occidatur.* Ll. Sax. cap. 10.

XV..... Ll. Sax. cap. 10.

XVI. *De sortilegiis, incantatoribus, veneficiis, perju-
ris, & his similibus.* Ll. Sax. cap. 11.

XVII. *De ordinatis vel alienigenis in aliquo depe-
cunia vel vita seductis.* Ll. Sax. cap. 12.

PRÆFATIO.

Hoc est i concilium quod Aluredus rex & Godrun rex elegerunt & condixerunt, cum Angli & Dani ad pacem & concordiam plene convenerunt, & sapientes, & qui postea succerunt, Iepius hoc & assidue renovantes in bonum semper adduxerunt.

LEGES ECCLESIASTICÆ ALVREDI & GUTHORINI REGUM.

In primis est ut unum Deum diligere velint, & omni paganismo sedulo renunciare. Et instituerunt secularem justitiam pro eo quod sciebant, quod non poterant multi aliter castigari, plures vero nobebant ad Dei cultum, sicut deberent, aliter inclinare. Et secularem emendationem instituerunt communem Christo & regi, ubicumque recessabit lex Dei justè servari secundum dictum episcopi. Et hoc est primum editum ecclesiæ, pax inter parishes suos, & regis Hengrid temper inconsulta permaneat.

Si quis Christianitatem suam male mutat, ut paganismum veneretur verbis vel operibus, reddit sic vveram, sic vvitam, sic lashlite secundum quod factum sit.

III.

Et si quis ordinatus foretur, vel presbiteretur, vel perjuraret, vel fornicetur, emendet sicut factum erit sic vveram, sic vvitam, sic lashlite, & erga Deum saltem emenderit juxta sanctorum Canonum doctrinam, & plegium faciat inde, vel mittatur in carcерem.

IV.

Et si presbyter populum suum misdebeat de festo vel jejunio, reddat 30. solidos cum Anglis, & cum Dacis 3. dimidiis marcas.

V

Si presbyter ad rectum terminum sanctorum christi non perquirat, vel baptismum perneget ei cui necesse sit, reddat vvitam cum Anglis & cum Dacis lashlite, id est 12. oras. Et de sublegereis sapientes instituerunt, ut rex habeat superiorem, & episcopus inferiorem, nisi dignius emendetur pro Deo & pro seculo juxta modum facti, sicut episcopus docebit.

VI.

Si duo fratres vel duo cognati cum una aliqua fornicentur, emendent in omni mansuetudine, sicut eis permittebitur; sit vitta, sit lashlite, secundum modum facti.

* Et

¹ Alfredus Anglie rex capto an. Ch. 866. Londino Synodum ibi celebravit, cuius mentio in VVintoniensibus Annalibus. Rex devotissimus Alfredus, inquit Annalista, ut viri Dei Grimboldi sanctitatem, & sapientiam canditatem notificaret, Concilium ex tota Anglia, Praefatus & Abbatum, & Nobilium virorum in Londoniam, que est metropolis totius Insularum, coadunat. Meminit etiam hujus Synodi Harpesteldius Sac. 9. c.7. Paginus ad An. Ch. 866. n. 13.

SYNODUS LANDAVENSIS.

37

*Hoc non
reponer in te plebendus adibas exsuperetur, & episcopi ju-
dicio reservetur.*

VII.

*Et si ordinatus homo se foris faciat, in mor-
tuum, nos
in te plebendus adibas exsuperetur, & episcopi ju-
dicio reservetur.*

VIII.

*Et si quis reus mortis propter desideret sacer-
doti, nunquam negetur ei, & omnes restitu-
tiones Dei pacificatur sedulo per Dei misericor-
diam, & per uitam quam sapientes addicent.*

IX.

*Et si quis decimam contra teneat, reddat
Rofeih * superteneat, reddat lashlite cum Dacis,
uitam cum Anglis. Si quis non reddat symbo-*

*lum lumiui, reddat lashlite cum Dacis, uitam
cum Anglis. Si quis Dei restitutioes aliquas dis-
forctet, reddat lashlite cum Dacis, uitam cum
Anglis. Si coutra flet, ut hominem vulneret, de
uita componeat. Si aliquem deficiat in mortem,
sit utiga et exlex, & persequetur eum cum
clamore omnis qui rectum amat. Et si faciat ut
occidatur pro eo quod contra rectum, & regis
imperium flet, si hoc probetur jaciat egilde.*

X.

*Si quis in die dominica negotiationem facere
prorsum, perdat ipsum capitale, & 12. oras cum
Dacis, & 30. solidos cum Anglis.*

XL.

*Si liber diebus festis operetur, perdat libertatem
suam, uitam vel lashlite, servos corium perdat
vel hidgildum. Si dominus servum suum cogat
festis diebus operari, reddat idem dominus lashli-
te cum Dacis, & uitam cum Anglis.*

XII.

*Si liber homo rectum jejuniun frangat, reddat
uitam vel lashlite: si servus hoc faciat, perdat
corium suum vel hidgildum.*

XIII.

*Ordalium & iurandum festis diebus & legi-
timis jejuniis legibus est interdictum. Et qui hoc
frerent, reddat lashlite cum Dacis, uitam cum
Anglis.*

XIV.

*Si fieri possit, nunquam occidatur aliquis in
festo dominice diei, quidquid peccaverit, sed ca-
piatur & servetur donec transeat festa dies.*

XV.

*Si quis foris factus, & de membris disfactus di-
mittatur, & idem post afflictionem per quatuor
noctes vivat, potest ei deinceps per episcopi li-
centiam subveniri, si quis eius doloribus &
animes condescendat.*

XVI.

*Si fortilegas vel incantatrices, perjuri & venefi-
ci, scdm, scetida, vel meretrices alicubi compe-
reant, relegentur de patria, desperent omnia, nisi
cessent, & profundius emendent.*

XVII.

*Si ordinatus vel alienigena seducatur in aliquo
de pecunia, vel vita, tunc debet ei adesse rex
vel comes illius terrae, & episcopus gentis illius
pro cognatione & advocate, si penitus alium non
habeat, & emendet sedulo iuxta modum facti
Christo, & regi, sicut docebit, vel illud factum
profunde nimis vindicet, qui rex sit in po-
pulo.*

38

SYNODUS LANDAVENSIS

sub Guruan X. Landavisi episcopo,

*In qua Teudur rex Brechensis ob homicidium &
perjurium excommunicatur.*

Reges Teudur filius Reia & Eligiel filius August, reges Brechensis, juraverunt super altare S. Dubricii per sancta sanctorum, antepositis sacris voluminibus & reliquiis, quod nullus alteri infidus esset, & quod firmam pacem inter se tenerent sine dolo, & presente Gurvano episcopo cum clericis suis, & tali pacto insuper, quod si unus alteri dolum ficeret, totam suam humilitatem quietam clamaret, & iret in peregrinationem viduato regno suo, & mansurus semper in exilio. Post haec diabolus, qui patrem nostrum Adam primum parentem nostrum subdola admonitione sua projecit de paradi, id est, de sede deliciarum cum pace quieta; ille idem fecit fraude sua quod Teudur rex rupta pace occidit Eligii filium August, utrumque faciens homicidium simul & perjurium.

Quo facto auditio episcoporum Gurvan, simul cum clero suo, homicidium simili & perjurium excommunicavit denudando altaria Dei, & prostrando crucis ad terram, simul & reliquias sanctorum, ablata sibi tota communione Christiana. Post haec videns rex Teudur pati non posse maledictionem & iustitiam rigorem, quiescit veniam compunctione corde cum effusis lacrymis: & impo-
De sanctis qui
habet habens
hunc regnum
sancti syandi
non credat.
proprietate
sum & am-
stern qui lo
cisdem nomi-
nibus obser-
vatur.
fito sibi iugo penitentiae ad modum qualitatis & quantitatis, ne terra sua despoliata heret carens principe, consilio fratribus totius parochiarum, illum fecit remanere in regno, emendaturum in omnibus suum seculum eleemosynas, & oratione, & jejunio. Rex Teudur in primis offert Deo, data sibi tanta remissione, & sancto Dubricio, & Gurvano, & suis omnibus successoribus in ecclesia Landavisi & sanctorum Dubricii & Teliavi, *La Michael tre servis* cum sua tota terra, & cum omni sua libertate, & tota communione in campo & in silvis, in aqua & in pascuis, sine ullo cen-
Esu homini terreno, nisi ecclesie Landavisi & pa-
storibus ejus. De clericis testes sunt Gurvan epi-
scopus, Eliud, Cuan, Concu. De laicis Teu-
dur rex, Corurit filius Concoleu, Petran, Elvius, Bacuc. Quicumque custodierit, benedicta-
tur: qui autem ab ecclesia Landavisi separaverit, anathema sit. Finis illius est de via magna quem est ab Austra per spiculum rubrum inde usque ad rivulum Tangul, qui est ab Aquilone, &c.

SYNODUS LANDAVENSIS SUB BERTHGUINO XIV.

ibidem episcopo,

*In qua Clotri regem causa homicidii & perjurii
excommunicatur, &c.*

SESSIO DUPLEX.

Reges Clotri & Lundguallus antepositis e-
vangelis sacris, & reliquiis super altare Garbeni coram episcopo Berthguino, simul cum clero juraverunt ut simul inter se firmam pacem tenerent, sine dolo & damno in omnibus. Et tali pacto, ut quisquis illorum resperget, totum regnum suum quietum clamaret, pergeas in peregrinationem usque ad finem (vitae) in exilio, nec posset redimersi, neque regnum auro nec

C 2

at-

SYNODUS LANDAVENSIS.

argento. Post intervallum occidit rex Clotri rup-
ta pace sua Lundguallaon, utrumque faciens ho-
miciudium & perjurium fraude subdola.

Auditio tam grandi facinore, & violata pace
surrexit episcopus, & fecit convenire ad sacram
synodum Landavie omnes clericos totius parochie
ab ostio Taratyr super Gui usque ad ripam Tyri,
& plena synodo excommunicavit regem cum sua
progenie simul & regnum, denudando altaria
Dei, & deponendo cruce, ad terram, & dimisit
patrism sine baptismo & communione. Post hanc
rex non potuit pati tantam excommunicationem,
quaesivitque veniam cum magna devotione: &
advocavit episcopum Berthguinum cum tribus ab-
batibus suis, Sulgen abbate Carbani vallis, Sa-
turn abbate Docunni, Gurhaval abbate Iduti, B-
ut venirent obviam ad ecclesiam Garibenni: ut
sicut eam violaverat, & ejus refugium, faciens
homicidium & perjurium, ex alia parte faceret
eam emendatam, sufferens divinum iudicium cum
emendatione, tam corpore, quam anima, cum
jejunio, & oratione, & eleemosyna. Qui post
quam venerunt ad ecclesiam Garibenni, judica-
verunt illum transgressorum mandatorum Dei, ut
quod promiserat jurando, & simul voverat, fa-
cramento ficeret sine aliquo obstaculo. Et ob-
temperans Deo, & mandatis Dei, & episcopi,
relinquit patrism, & ivit in peregrinationem. Et
post multum temporis rediit ad patrism suum, &
quaesivit veniam apud episcopum per Morcant re-
gem intercessorem suum; & audita ejus prece dimi-
sit eum in patrism emendaturum se in omnibus, &
facturum condignam justitiam. Et accepto sibi
jugo penitentia in omnibus, immolavit Deo &
sanctis Dubricio, Teliavo, Oudoceo, & Berth-
guino episcopo, & omnibus sibi succedentibus in
ecclesia Landavie agrum Helic.... cum tribus unciis
agri, & agrum Tenucum duabus unciis agri, cum
omni libertate sua & tota communione pervia in-
colis in campo & in silvis, in aqua & in pascuis.
De clericis testes Berthguinus episcopus cum tri-
bus abbatibus suis praedictis. De laicis, Clotri,
Morcant, Jaco, Guednerth, &c. Qui custodie-
rit, custodiat eum Deus: qui haec ab ecclesia
Landavie separaverit, anathema sit. Amen.

SYNODUS ALIA LANDAVENSIS
SUB BERTHGUINO XIV.

ibidem episcopo.

In qua Gurcan ob incestum cum noverca sua
excommunicatur, &c.

Post obitum Guinan, tenuit Gurcan regio-
nem patris sui, simul & novercam incestuose,
propter quam excommunicatus est a Berthguino
episcopo, & a plena synodo congregata in unum
Landavie ab ostio Taratyr usque ad ostium Tyri.
Et facta excommunicatione, & depositis crucibus
ad terram cum sanctis reliquiis, & versis cymbalis,
requisivit veniam, & resolutionem, dimissa no-
verca cum satisfactione, per regem Judhailum in-
tercessorem suum. Et data ei via cum emenda-
tione vita, jejunio, & oratione, & eleemosyna,
dedit terram Machinis agrum sex modiorum Deo &
Petro apostolo, & sanctis Dubricio, Teliavo, &
Oudoceo, & episcopo Berthguino, & omnibus
successoribus suis in ecclesia Landavie in perpetuo,
cum tota sua libertate, & omni communione in
campo & in aqua, in silva & in pascuis, & ita
quod ipse juravit nunquam retracturus hanc elec-
mosynam, & ita super altare sancti Petri, & sancto-
rum Dubricii, Teliavi, Oudocei Landavie: &

facta sibi excommunicatione, quicumque de linea
sua, aut de alia origine ab ecclesia Landavie sepa-
raverit. Et recepit uxorem propriam filiam Elfin.
De clericis testes sunt Berthguinus episcopus, &c.
De laicis, Judhail rex, Gurcan, Gabran, Elfin,
Elguarvi. Quicumque custodierit, custodiat il-
lum Deus: qui haec ab ecclesia Landavie sepa-
raverit, anathema sit. Amen.

SYNODUS LANDAVENSIS
SUB CERENHIR XVIII.

ibidem episcopo.

In qua Hovel rex Glevificus homicidi & perjurii
causa excommunicatur &c.

Cognitum sit omnibus Christianis regibus
& principibus, & catholicis viris utriusque
ordinis, tum clericalis, tum laicalis, in dextra
parte Britanniae maxime habitantibus, quod Gal-
lum filius Cidrich motu ira & furore surrexit con-
tra dominum suum elevato suo capite, Hovel vi-
delicet regem Glevissig filium Ris, rupta sua pa-
ce, & voluit ei auferre terram Lan Tivri vi sua &
fortitudine. Et audita lite & contentione inter re-
gem & principem per totam regionem, hortatus
est Derenhir episcopus Landavie eos concordari
sada pace. Et ei obtemperantes, audita pace ve-
nebunt ad Landaviam cum magno milite, & super
altare sanctorum Dubricii, Teliavi, & Oudocei,
Cantepolis sacris evangelii, juraverunt pacem
ampius sine aliqua fraude & insidiis, presentibus
tribus abbatibus, Elisa abbatte Catoci, Eliso
abbate Iduti abbate Docunni, Civaret lecto-
re, Guergern, Rind, Esne, Pasen: presenti-
bus laicis Mor, Moichir, Judeant, Embiesel.

Post hec rex Hovel rupta sua pace, faciens u-
trumque homicidium simul & perjurium, occidit
Gallum per dolum. Et occiso eo, congregavit epi-
scopus totam synodum apud Landaviam, congrega-
tis in unum clericos totius parochie ab ostio Ta-
ratyr in gry ad ostium Tyri, omnibus & una voce
depositis crucibus ad terram, & versis cymbalis simul
cum reliquis sanctorum ablatis altari, & projectis
in terram, excommunicavit regem, auferens ei to-
tam Christianam communionem: & in eadem ex-
communicatione mansit sere per annum integrum.

Pot huc rex non sustinens tantam excommuni-
cationem, meritis suis exigentibus, quaesivit veniam
apud Landaviam nudis pedibus cum effusis lacry-
mis. Et data veniam ei cum iuncta penitentia publi-
ca, homicidii simul & adulterii, consilio patruelis
sui Mourici, promittens emendationem tam animas
quam corporis amplius in jejunio, & oratione, &
eleemosyna, largitus est Deo & sanctis Dubricio,
Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cerenhir episco-
pi, & omnibus episcopis Landavie in perpetuo, co-
ram praedictis & attestantibus illis omnibus Mer-
tibruciel, & Mertbir Mivor, cum 4 modiis terre cir-
ca le, & semimodum Tircullou cum suanota
libertate, sine ullo cenu ulti homini terreno, &
nisi ecclesia Landavie & pastoribus ejus, & tota
communione in campo, & in silvis, in aqua, & in
pascuis. Quicunque custodierit, benedictus sit: qui
cumque violaverit, maledictus sit. Amen.

SYNODUS LANDAVENSIS.

SYNODUS ALIA LANDAVENSIS
SUB CERENHIRO XVIII.
ibidem episcopo.

*Illi filius Corbli homicidii & perjurii causa
excommunicatur, &c.*

1/14 14.

RECONANTUR rege Mourico Glevissic filio Judhai, convenerunt Illi filius Corbli simul & Camauc ad monasterium Landaviam, & praesente Cerenhiro episcopo cum suo clero firmaverunt pacem suam, deleta & oblita veterima inimicitia, jurantes ambo super altare Petri apostoli, & sanctorum Dubricii, Teliavi, Oudocei, antepositis sacris evangeliis, & sanctorum reliquiis. Post intervallum, ille qui stabat in praesencia Dei cum gudio in ecclesi paradi, & per semetipsum presumendo, dicens: *Ponam sedem meam in Aquilonem, & ero familius Aliifino, & candens ligure & superbia traxit fecum de summo throno partem ad barathrum de consentientibus sibi immundis spiritibus, partem misit in aera: & qui Adam protoparentem nostrum factum verbo Dei aternum, & sanctum positum in sede deliciarum cum summa felicitate & gudio, decepit fraude sua subdola, & projectum de paradi cum uxore, egenam & tristem amissio suo gudio: ille idem antiquus hostis, stimulo invidiis suis adhuc remanente, & in prole fecit prædictis discordari rupta pace sua; in tantum quod Illi membrum antichristi, occidit Camauc insidiose, utrumque faciens homicidium simul & perjurium.*

Post hanc, audita fama nequitie & impietatis per totum regnum, episcopus Cerenhir adunavit totum clerum totius parochie infra Taratyr super ripam Guy & ostium Tyvi, apud Landaviam, & consilio totius synodi abstulit predicto Illi homicidie & perjurio, depositis crucibus ad terram, simul & reliquis sanctorum cum cymbalis, totam Christianorum communionem, & participationem: & ita per aliquantulum temporis remansit excommunicatus, & vi & rigore iustitiae compulsus, non valens amplius sustinere sarcinam nequitie & facinus, requivis veniam, effusis lacrimis cum nudis pedibus apud episcopum Cerenhir in Landavia. Et data sibi venia & penitentia, ad modum utriusque culpa homicidii & adulterii, simul & excommunicationis, flans in medio ecclesia promisit emendationum se in omnibus jejunio, & oratione, & elemosyna, & verbo Mourici regis & consensu largitus est Deo pro salute animae sua, & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cerenhir episcopi, & omnibus episcopis Landavie in perpetuo, villam Galiple minorem cum sua tota libertate, & omni communiione, in campo & in silvis in aqua, & in pascuis. De clericis testes sunt Cerenhir episcopus, Clifael abbas Catoci, Elised abbas Ilduti, . . . abbas Docunni, &c. De laicis, Mourie, Illic, Alexander Illi filius, &c. Quicumque custodierit, custodiat illum Deus: qui hoc ab ecclesia Landavie separaverit, anathema sit.

SYNODUS LANDAVENSIS
SUB GULFRIDO XX.
ibidem episcopo

Ob violatum ecclesia patrimonium habita.

LOUMARCH filius Catguocau de predictus est Aparguenfrut, & cepit Eicols filium Cinhor cum omnibus rebus suis in pellelilibus. Et facta illa iniuriate cum nimia ira & fervore interiu-

Ario sanctorum Dubricii, Teliavi, Oudocei, & refugio: mandavit episcopus Gulfrid clericos ecclesiastici ordinis de omni parochia infra ostium Taratyr super ripam Guy & ripam Tyvi apud Lannoudotui. Et audita congregatio, simul & adunata pro tanta transgreditione, Loumarch requivit veniam, inclinans se ad terram flexis genibus, & effusis lacrimis coram episcopo & coram antepositis sacris reliquiis, crucibus & cymbalis, offerens se passurum & accepturum, recognoscendo delictum, canonicas sententias & judicium.

Iusto coosilio cum synodo, & cum quibusdam parochia optimis viris laicalis ordinis & catholicis fidei, condonavit ei episcopus, redditus sibi & suis omnibus rebus sua vastationis, data sibi remissione, & injuncta penitentia ad modum culpe: & post datam veniam Loumarch largitus est in eleemosyna villam Trefcaern post cum tribus modiis terra Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo in manu Gulfridi episcopi, & omnibus episcopis Landavie in perpetuo, cum tota sua libertate, & cum omni communione in campo, & in silvis, in aqua & pascuis, verbo & consensu Catell regis Guenii filii Armail. De clericis testes sunt Gulfridus episcopus, Duon sacerdos, Divungual Laun abbas Lan Eudiatun, id est, Lan Oudocei, Dissaith lector, Aircois doctor, &c. De laicis Catell rex, &c. Quicumque custodierit, &c.

SYNODUS LANDAVENSIS
SUB CIVEILLIAUC XXII.
Landavie episcopo

Adversus Brochvail regem congregata.

SCIENTUM est, quod discordia facta est inter utrumque familiam Civeilliauc episcopi & Brochvail filii Mouric aqua Landaviam: & facta injuria & incepta a familia Brochvaili, motus est episcopus, & congregavit omnes clericos usque ad inferiores gradus, missis legatis per totam parochiam infra ostium Taratyr in Guy usque ad ostium Tyvi. Et adunatis illis, voluit Brochvailum & totam familiam suam sibi soris factam, & Deo exosam, propter suam nequitiam & injuriam excommunicare coram omni populo in plena synodo.

Et audiens Brochvail tantam summonitionem super se, quæsivit veniam & indulgentiam apud Landaviam: nec aliter habere potuit nisi sufficeret canonicum judicium. Et discesso judicio, judicatum est episcopo pretium faciei sua longitudine & latitudine in puro auro, cum emendatione facienda familia sue ad condignum honorem suum, & nobilitatem parentele sue. Et rex Brochvail judicium suffisse non potuit; & alio modo aurum redemit, largiendo Deo & sanctis Dubricio, Teliavo, & Oudoceo, & in manu Cuncilliauc episcopi villam Tref Peren cum sex modiis terra, &c.

SYNODUS ALIA LANDAVENSIS
SUB ZODIUM CIVEILLIAUC;
in qua controversia inter regem Brochvail,
& ipsum dirimitur.

Post hanc facta est contentio de ecclesia illa & ejus territorio inter Brochvail & episcopum Civeilliauc; congregatis omnibus clericis & omnibus sapientibus, qui erant a Tyvi usque Guy, ut judicarent inter episcopum & Brochvail; & vero judicio totius Synodi ecclesia predicta cum tota tellure diracionata est episcopo Civeilliauc & ecclesie Landavie in perpetuo. (4)

*Ex VVili.
hunc ex co.
dem MS.
Cod. & que
& Superiori-
tes.*

SY-

(4) Qui in his Synodis reges nominantur, reguli erant & toparchæ VVallie: Anglorum regibus subiecti. VVallis.

ANNO
CHRISTI
866.
Ex Thebu-
ro Anecdota
P. Marcius.
tom. 4.

ANNO
CHRISTI
866.

C O N C I L I U M I N C E R T I L O C I ,

Sed in Italia anno DCCCLXXXVI. celebratum villas Solarium & Vallem
Caumoniam Turonensi S. Martini ecclesie confirmat,

En autographo in archibus S. Martini Turonensis aferuato.

UTilitas ecclesiasticae doctrinae, licet fluctuoso procellarum turbine seriatim, tamen strenua pontificum sollicita optabile salutis percipit remedium, siue pacis nutritur incrementum, iustitiae decus borescit. Ideoque anno Incarnationis Dominicæ DCCCLXXXVI. anno secundum piiissimi imperatoris CAROLI in Italia VI. in Francia IV. in Gallia II. cum unanimiter sacrosanctum concilium pontificum ageretur, ex imperio magni orthodoxi imperatoris CAROLI, inter aliqua canonici profectus commoda, spirituali apostolica luce, contigit GUALTARIUM alumnum almi cœnobii S. Martini, & venerabilem sanctam Aurelianensis ecclesie episcopum, interventu quidem clarissimi ADALALDI Turonice sedis archiepiscopi, causas necessitudinis fratrum in monasterio ejusdem beatissimi & pretiosissimi confessoris Christi Martini sancte viventium pandere, qualiter praeditus locus lamentabile devastationis insolite malum a perfida gente Normannorum perulerit, & quomodo metu classici exercitus periculosa pessimi decursus damna perpessus fuerit, & qualiter Odo insignis abbas ejusdem congregatus ob tantum discriminis immania damna, qualdam villas, Solarium scilicet, & Vallem Caumoniam, cum omnibus earum appenditiis fratribus praedicti loci reddidit, ad corum scilicet consugium pariterque necessitatem supplendam. Manifestavit etiam sicutius prius alumnus praeditus pontifex GUALTARIUS interventu ADALALDI praedictis ecclesie praefulsi, solitam clementiam magnoitudinem imperatoria dignitatis: qualiter concesserit magnus & augustus imperator CAROLUS eidem fratribus praedictis villas Solarium scilicet, & Vallem Caumoniam, cum omnibus earum appenditiis, & quomodo praeditus abbas praefati monasterii eidem fratribus reddiderit, ad quas confrugum faciant, & ex quibus eorum inopia quantulumcumque sublevetur: qui etiam nunc idcirco, quia necessarium duxit idem episcopus prae-nominatus, scilicet GUALTARIUS, vice ADALALDI ejusdem ecclesie episcopi, nobis intimare imperatoris clementie opus, concessionem scilicet supradictarum villarum, ne forte causa varii per fugii sanctitatis culmine pollens, fratrum ovile a tramite redita operationes deviaret. Placuit nostra auctoritate inviolabili privilegio imperatoris munificentie largitatem annosare. Statuimus igitur una cum consulto Odonis ejusdem monasterii præstantissimi abbatis, censura nostræ editio, communis rationis consilio, atque decreto, ut præmonstratæ villa suspendas & necessitatibus fratrum jam dicti monasterii S. Martini communiversitate appenditorum suorum integrerrime perpetuo deserviant; ita ut nullius potestatis vir easdem villas de eorum dominatione auferat: quibus misericordia sue beneficium in hoc munere imperatoria potestas, simulque consensu Odonis abbatis, fratribus in eodem cœnobia commorantibus largiri voluit. Qui autem hoc editum a sanctis Patribus institutum irrumperet aut qualibet presumptione vel occasione conatus fuerit evertere, æternæ damnationis malum cum pravaricacionibus legis sanctæ perferat. Potestatem autem nobis a Domino ligandi & solvendi calius contributam, dicente *quocunque ligueritis*, &c. hac virtutis confidentia nitentes, cœtigena salvacionis aditum claudimus, obice malitiae suis objecto sub anathematis vinculo, qui huic necessario beneficio in substracione praedictarum villarum confessi aut operator extiterit, nisi divino fultus suffragio correctionis honore ditatus exticerit. Herum itaque censorum statuta inconsulta, & inviolabilitate a nobis facta, in calo & in terra confirmata manuum subscriptione censuimus corroborare; absentium quoque confratrum voluntatem simul & consensus disponimus vigere libamine.

C O N C I L I U M N E M A U S E N S E

I N V I L L A P O R T U .

* Terræ-
neum.
* 17. Nov.
Indictione
quinta.

Adversus Selvam clericum Hispanum, qui archiepiscopum * Narbonensem affectabat,
a Theodardo archiepiscopo celebratum * xv. Kalendas Decembris, sub
annum Christi DCCCXXCVI.

Ex editione
P. Sirmonti.

* I. VI.

E X monumentis ecclesia Narbonensis constat, Tho-
dardum post suscepsum anno DCCCXXCV. pontifi-
catum, Romanum mox adiisse ad Stephanum V. * papam,
ab eoque pallium impetrasse, & literas contra Selvam
quendam, genere hispanum, qui pro episcopo se ger-
ebat. Quia autem cogenda adversus illum synodi causa
fuerit, & quinam eo auxiliis coconserunt, docent ex
isdem monumentis excerpta que sequuntur. Selva cle-
ricus Hispanus, qui se archiepiscopum fecerat, eje-

Eto Ingoberto Urgellitano episcopo, qui a Sig-
bodo fuerat consecratus, in Gerundensi etiam ec-
clesia pro Servo Dei, quem Theodardus ordinarat,
alium constituit nomine Ermemirum, quem ordi-
narunt cum Selva Frodonius Barchinonensis, &
Gottmarus Aufonenus episcopi. Ergo ordinatores
ad se venire iussit B. Theodardus. Cum venire de-
trectarent, synodus sua provincie ad xv. Kal.
Decembris indixit in villa qua Portus dicitur,
sita

45 **ANNO CHRISTI
886.** **46** **IMP.**
sua inter Magalonem & Nemausum. Advocavit & Arent, Stephani pape anathema renovarunt, nisi ante quadragesimam satisfacerent. Ad Sinuarium quoque comitem missa legatio, Gotmaro deferente, & benigne suscepit eis. Cum enim omnia que gesta fuerant audiisset, regionis primarios convocavit, adiuit etiam accusit Theodardus cum aliquot episcopis in ecclesia sancte Marie Urgele. Ibi Selvam juxta canones, quia se extra metropolitani sui consensum ordinari fecerat, & Erememirum degradarunt, scilicet episcopalibus indumentis, baculis eorum super eorum capita confactis, annulis cum dedecore a digitis evulsi; Frodoino Barcinonensi venia, quam humiliter posulabat, concessa. Ita Narbonem reversus est viator Theodardus.

**ANNO
CHRISTI
886.****ANNO
CHRISTI
887.**

C O N C I L I U M C O L O N I E N S E

**ANNO
CHRISTI
887.**

CONTRA RAPTORES RERUM ECCLESIASTICARUM,

Oppressores pauperum, & incestas nuptias, celebratum anno Domini DCCCLXXXVII.
tempore Stephani papæ V.

TITULI CAPITULORU M. Btitioni effectum præbentes, ad pastorale
cum promovimus officium.

1. De Dragone Episcopo electo episcopo Mimido-nensi, nomine confirmato.
2. Anathema in schismaticos & raptiores ecclesiarum, si resipiscant.
3. Statuum esse antiquis patrum decretis.
4. Ne quis res ante iura ecclesie usurpet.
5. De auctoritate bormarum decretorum.
6. De adulteris, & incestis. Tunc de monialibus vitiatis.

P R A E F A T I O.

Ex editione Regiae.

ANNO incarnationis Domini nostri Jesu Christi, octingentesimo octogesimo septimo, in ecclesia beati Petri apostolorum principis, indictione tercia, Kalendis Aprilis convenierunt in urbe Agrippinensi una cum consensu gloriosissimi imperatoris Caroli, & Moguntinae sedis Luidberti archiepiscopi, Villibertus humilius ejusdem praefacie urbis archiepiscopus, Franco Tugentis sedis episcopus, Odibaldus Trajetensis sedis episcopus, Vulselinus Mimidonensis ecclesiæ episcopus, cum consensu venerabilis Rumberti episcopi, presentibus etiam bona devotione abbatibus, Neovongo Indensis monasterii abbate, Andulfo Vverdensis monasterii abbate, Folcario Aquisgrani palati abbatore, cum prefatarum sedium presbyteris & diaconis, & laicis quibusdam religiosis, celebrata synodo, ea qua subiecta sunt divini amoris instinctu de negotiis ecclesiasticis promulgaverunt.

C A P I T U L A.

I.

Quod clerus Mimidonensis ecclesiæ presbyterum nomine Dragone vocatum, episcopum unanimi consensu ad episcopalem promoveri ordinem petierunt, quorum pe-

II.
Quod Franco venerabilis Tungrensis sedis episcopus, cura pastorali permotus, & divini amoris zelo succensus suggesit, sanctam Dei ecclesiam, non habentem maius neque rugam, a schismaticis & raptoriibus, qui neque Deum præ oculis habent, neque ullius verentur occursum, neque divina humanave lege a malo coercentur, sed ad omne malum præcipites feruntur, graviter vexari. Cujus suggestiones valde condolentes, illiusque zelo secundum canonicas institutionis decreta compatientes, decrevimus, eos qui tam pertinaci stimulo irretiti sunt, ut ea mala sanctæ matris ecclesiæ inferrent, aut statuto tempore pia consideratione illorum saluti consulentes, videlicet in festivitate sancti Joannis Baptista, octavo Kalendas Julii in Foro Julii, quando iterum Deo annuente synodus celebranda erit, pœnitentiae & emendationi secundum priscorum statuta patrum eum summittant, aut si instigante diabolo, cuius instinctu ad tam nefandum pervenerunt flagitium, hoc contemplerint, perpetuo & irrevocabili eos anathemate feriendos esse denunciamus. Eos vero, qui crebra admonitione & diuturna conventi sunt ut resipiscerent, & ad pœnitentiaz remedia confugerent, more canum ad vomitum rapacitatis absque Dei respectu reversi sunt, statuimus sine dilatione gladio anathematis esse puniendos.

III. Quod

ANNO CHRISTI
III.
la prima de
dicto Enrico
Omnis op
eraria
Tol. c. 21

Hæc ita statuimus, quoniam necesse est, non transgredi terminos patrum, sed magis astensum præbere definitioni eorum. In decretis namque Anacleti papæ capite secundo legimus, quod omnis opus presul liberum sacerdotum, si voluerit, appellat judicium, & a nullo prohibebatur, sed ab his fulciatur, & liberetur. Ex concilio Toletano quarto, capite trigesimo secundo: Episcopi in protegendis populis ac defendendis impositam sibi a Deo curam non ambigant. Ideoque dum conspiciunt judges ac potentes, pauperum oppressores existere, sacerdotali eos commonitione redarguant. Item ex Concilio Toletano I. Si quis de potentibus clericum aut quemlibet pauperiorum, aut religiosum expoliaverit, & mandaverit eum ad se venire episcopus ut audiatur, & contempserit, mox invicem scripta percurrent per omnes provinciaz episcopos, & quoscumque adire potuerint, excommunicatus habeatur ipse, donec audiat, & reddat aliena. Taliū enim scelerum patratoribus, sicut in capitularibus gloriofimorum imperatorum Caroli & Ludovici continetur, nisi post puram & publicam penitentiam, & per ecclesiæ satisfactiōnem, & per impositionem manus episcoporum, nec vivis, nec mortuis communicare debemus.

IV.

Ut nullus laicus, quamvis religiosus, præsumat aliquid de rebus Deo dicatis, vel ecclesiæ facultatibus, id est, nec danni basilicas, nec auferendi sine consensu episcopi habeat potestatem: neque ex domine ecclesiæ, id est, ex uno manlo, & quatuor mancipiis census exigatur, sed juxta Concilium Aurelianense primum, capite decimonono, omnes basilicæ, quæ per diversa loca constructa sunt, vel quotidiæ construuntur, placuit secundum priorum Canonum regulam, ut in ejus ordinatione & potestate persistant, in cuius territorio posita sunt. Si quis vero contra hæc venire præsumperit, anathematisetur.

V.

Omnibus constat manifestum fore, nos vel temeritatis neque novitatis in hac synodo, ubi in Jesu nomine, qui est salus omnium, congregati sumus, statuisse. Sed causa vestrae salutis divino admoniti instinctu ferventes, immo pastorali cura permoniti, vobismetiphs consulentes secundum divinæ institutionis normam, & juxta nobis a Deo datam sapientiam, pie &

Ajuste vivere unumquemque admonemus, ANNO CHRISTI
III.
et cor. 21

quatenus Deo reddentes, quæ Dei sunt, & vos nobis, prout oportet, auxilium ferentes, nosque vobis secundum apostolum spiritalia seminantes, ad vitam pariter perveniamus æternam.

VI.

De incestis autem conjunctionibus, unde multimodis fines regionis nostræ circumquaque, instigante diabolo, polluuntur, secundum Agathense concilium capite Agath. 1. c. 61 xagesimo primo, nihil prorsus venie reservamus, nisi cum adulterium separatio bene sanaverint. Ex concilio Herdeni capite quarto, de his, qui se incesti pollutione commaculant, placuit quoisque in ipso detestando & illico carnis contubernio perseverent, usque ad Missam tantum catechumenorum in ecclesia admittantur, cum quibus etiam nec cibum sumere ulli Christianorum, sicut apostolus jussit, oportet. Quod si conventi fuerint, & ad penitentiaz remedia convolaverint, seque sacramento constringerint, ulterius tam nefanda & prorsus abominanda pollutione non esse polluendos, iterumque ad recidiva malitia, & vitæ pristinæ lordes relapsi fuerint, ab episcopo civitatis comprehensi, sicut in concilio Toletano capite septimo reperitur, in cuius territorio sunt, rursum legibus penitentiaz in monasteriis subdantur inviti. Quod si facere per aliquem potestatis vigorem difficile fuerit, tunc sicuti prisorum Canonum statuerunt decreta, quoisque iterum resipuerint, excommunicati, & anathemate condemnati habeantur: sed & hi, qui post excommunicationem vel interdictum, cum eis communicaverint. De virginibus autem sacris in concilio Illiberitano capite decimotertio scriptum est: Si moechaverint virgines, quæ se Deo dedicaverint, si param perdidissent virginitatis, atque eidem servierint libidini, non intelligentes quid amiserint, placuit, nec in fine dannam eis esse communionem. Quod si semel persuaserit, ad infirmi corporis vitia lapsæ, toto tempore vitæ suæ ejusmodi

Efeminæ egerint penitentiam, & abstinent se a coitu, placuit, eas in finem Chalcedonensem accipere debere. Ex concilio Chalcedonensi capite decimosexto, virginem, quæ se Domino Deo consecravit, non licere nuptialia juria contrahere. Quod si hoc inventa fuerit perpetrans, excommunicetur. Confitenti autem decrevimus ut habeat auctoritatem ejusdem loci episcopus misericordiam humanitatem que largiri.

Illiber. c. 13.
59. quæst. 1.
Virgines
qua se. Ita
Moguntiaco
conclito
tempore
Caroli. 26.

A N N O
C H R I S T I
886.A N N O
C H R I S T I
886.

C O N C I L I U M C A B I L O N E N S E

I N E C C L E S I A S A N C T I M A R C E L L I I N S U B U R B I O

Cabilonensi celebratum xx. Kalendas Junias anno Christi 886.

HUJUS synodi mentio est in chronicis monasterii. Atque inibi salubria quoque de cunctis decretis sanxisset: accessit venerabilis Ingelarius abbas ex Cenobio quod dicitur Carus-locus, estque situm in comitatu Matisconensi. Is humiliter sanctos presules effigiebat, ut super rebus suo monasterio delegatis, atque usibus & stipendiis chororum Deo servientium deputatis, suæ auctoritatis privilegium fieri decernerent. Sacri igitur pontifices devotis ejus precibus plim adhibentes auditum, eideam abbati, siveque successoribus, necnon & fratribus in praesatio Cenobio Deo famulaturis, quidquid hadenus condonatum est, aut acquisitum, & quidquid deinceps juste ac legaliter donatum fuerit, vel quæsumum, perpetuo habendum tanixerunt, & hoc decreto inviolabiliter firmaverunt. Statuerunt etiam, ut obeunte abbate, nullus inibi alias qualibet subreptionis altitia subrogetur, nisi quem fratrum unanimis secundum Dei voluntatem & regulam sancti Benedicti elegerit. Nulli vero licet res, aut possessiones ejusdem Cenobii sinistro quolibet ingenio distrahere, vel presumere. Si quis autem (quod non optamus) hujus privilegii destructor, aut in ejus destructione fraudulentus machinator imposterum fuerit & emerserit, salutem propriam negligens; secundum potestatem ligandi atque solvendi a Domino Iesu Christo nobis traditam, aeterno vinculo damnationis extra beatorum fortem eliminamus.

Aurelianus sanctæ Lugdunensis ecclesie humilis archiepiscopus, in Christi nomine roboravi & subscripsi.

Berninus humilis sanctæ Dei Viennensis ecclesie archiepiscopus.

Geylo sanctæ Lingonensis ecclesie humilis episcopus.

Adalarius Eduorum episcopus.

Stephanus dignatione divina Cabilonensis ecclesie episcopus.

Adabaldus Bellicensis ecclesie episcopus.

Geraldus sanctæ Matisconensis ecclesie episcopus.

Iaac humilis Valentinenensis ecclesie episcopus.

Leboinus chorepiscopus Lugdunensis.

Ego Brantio indignus presbyter & cancellarius sancti Mammetis scripsi, datavique.

N O T A J A C O B I S I R M O N D I S. J.

In codice Bosuensi annus adscriptus est 886. Indictione v. que duo minime coherent. Sed castiganda potius indictione, ut Indictione v. scribatur, & notandum Christi annus ut in autographo. Ita fuit ut concilium hoc superioribus anteponi debet.

CON-

¹ Cum Annus Christi 880. cum indictione V. non cohæreat, cœluit Symondus castigandam eile potius Indictionem, & reponendam indict. IV. sed castigandum potius finile annum, & scribendum ann. 887. nos docet Cabilonense concilium mox ex Martines Tuelaur. Anecd. offertendum.

Council. General. Tom. XVIII.

ANNO
CHRISTI
887.
Ex Manu
Theoforo
Anecdor.
tom. 4 p. 67.

C O N C I L I U M C A B I L O N E N S E

ANNO
CHRISTI
887.

Apud S. Marcellum anno DCCCLXXXVII. congregatum confirmat possessiones,
privilegia & immunitates ecclesie Lingonensis.

Ex autographo Lingonensi.

Anno dominice Incarnationis DCCCLXXXVII. A Pontificum, Montaniacum, necnon & Rocunacum, & in pago Latilensis in ipso pago Latiseno abbatiolam sancti Marcelli, & in pago Trecalensis villam quam Ulmos vocant. Postea vero idem venerabilis GEYLO episcopus supra memoratus dominos & sanctissimos fratres episcopatos cum quantis precibus potuit humiliter deprecatus est, quatenus hoc precepti edictum, ut firmius & certius haberetur, & ne alicuius temeraria presumptione infringi valeret, privilegio sue auctoritatis corroborare dignarentur: hujus plurimis & laudabilibus efflagitationibus, supra memoriati domini & sanctissimi fratres aurem sue manu studinis accommodantes, praescriptum editum super omnibus rebus ecclesie Lingonensis statutum per hoc suu auctoritatis privilegium confirmaverunt tenore; atque confirmando sua episcopali sanctione statuerunt, ut quemadmodum sepe nominatus imperator augustus sua imperiali institutione illas res prefatas ad ecclesiam Lingonensem confirmavisset. Ita & nos nostra canonica & episcopali confirmamus auctoritate. Ea scilicet ratione, & nullus deinceps princeps, aut aliqua judicaria potest, seu aliqua presumptrix persona eas impedit, inquietare, sacrilegoque more invadere presumat; sed uti jam respectu ecclesie Lingonensi coadunatae & stabilitate sunt; ita cum omni integritate inviolabiliter perpetuo teneantur. Si quis autem temeraria sacrilegaque presumptione convictus atque infestigabili cupiditate cecatus, hoc quod Dei & nostra confirmamus auctoritate, in aliquo infringere presumserit, aeterna te sciens damnatione multandum, & cum diabolo & angelis ejus semper incedio concremandum, atque cum Juda traditore Domini & Salvatori nostri Iesu CHRISTI, & cum Davian & Abiron perpetuali pena cruciandum, & insuper a liminibus sancte Dei ecclesie, & a ceteris omnium fidelium Christianorum tamdiu habebatur extorris, donec ab initia presumptione resipiscens, condigna penitentia & latitacione, necnon & emendatione iram omnipotentis Dei, quam incurere non timuit, placare proceret. Harum itaque sanctionum evidentissimam confirmationem manibus nostris subter subscribendo adnotavimus; abentum quoque sacerdotum, nec minus idoneis subscriptionibus per Christum & in Christo similiter corroborari postulamus.

AURELIANUS sancte Lugdunensis ecclesie episcopus Dei nomine roboravi.

BARNOINUS sancte Viennensis ecclesie episcopus subscripti.

ADALGARIUS Eduorum episcopus subscripti.

ADALBALDUS ecclesie Bellicensis episc. subscripti.

GERALDUS sancte Matilensis ecclesie episc. subscripti.

ISAAC humili Valentinenis ecclesie episc. subscripti.

GEYLO sancte Lingonensis ecclesie episcopus hoc privilegium relegi, consensi & subscripti.

STEPHANUS sancte Gabilonensis ecclesie humilis episcopus subscripti.

F I R.

* In eundem etiam concilio doctorem Divicionem S. Stephani monasterio fabaz confirmata fuerat Spicil. tom. i. pag. 220. alioque prae-
dicta Cartulam in pago Maltonensem ex oblio concessa sunt ex Secretio h. R. episc. Matilcon. pag. 10.

ANNO
CHRISTI
887.

FIRMANUM CONCILIUM

ANNO
CHRISTI
887.*In dedicatione Monasterii S. Crucis in territorio S. Elpidii,**Anno 887. a Theodore Firmano episcopo & Picentini ac Spoleto datus.
episcopis celebratum.*

*F. Suppl.
Ms. To. I.
pg. 1047.*

EN aliud episcorum conventum, cui no- A Dei, & habitatio Sanctorum, servore zeli Dei
men concilii ideo tribuerim, quod occa- succensus, monasterium ibidem ordinavi. Ego ve-
sione dedicationis novi cujusdam monasterii in ro hoc peracto ceipi contristari, & mortuus esse,
Diccedi Firmana decreta quedam in commune & quanto levior de constructione, & consecratio-
statuerint ad ejusdem ecclesie, & monasterii illi ne hujus monasterii, tanto quia illuc solitarii
adjuncti commodum. Porro solemne erat episco- congregati, unde vivere non habebant, effectus
pis, in dedicatione novi alicuius templi conve- mortalior fueram. Quia licet D. Carolus impera-
nientibus, occasioem illam captare ad habendas tor invictissimus, ob animas sua salutem, qua-
synodos, in quibus ea, que occurrerant, ecclae- dam res publicas sua proprietatis, ac parentum
sistica negotia, quæque ad communem ecclesia- suorum patrimonii supradicto alio loco conce-
rum utilitatem conferre judicarent, expedieban- sisset, ac imperiali dono locum ipsum augmen-
tur. Exeat diploma, vel sanctio ab episcopis illis tasset, ut in decreto ipsi loco per eundem facta
constituta apud Ughellium tom. II. in Firmano continetur; non tamen res ipsa prænominsto lo-
col. 683. ex quo hoc transfertur; correcto tamen co, & famulis ibidem servientibus sufficiere vi-
anno imperii Caroli, qui hic sextius notatur, cum largius, ut quantas cum consensu meorum scil-
septimus reponendus fuerit; nam sexto imperi- let Sacerdotum S. Firmanae ecclesie res jam di-
sui anno Carolus mense septembri prelens ades- go loco donare voluisse, nec ad presens, nec
se Firmi, quemadmodum diplomaticis fidem exigit, in futuro illa contradicente persona, secundum
nequaquam poterat, cum a Northmanno in Gal- quod Dominus inspirarer, præfessionaliter facherem.
lia occuparetur. Nisi forte sphalma hoc chrono- His itaque peradit, consilio ejusdem imperatoris,
logicum unum esse reputaverimus ex nonnullis & consensu omnium sacerdotum, & diaconorum,
argumentis, quibus documenti hujus sinceritas totiusque messe ecclesie familie concessi perenni-
oppugnari posset. Multas enim offert phrases sa- ter ad monachorum sumptus aliquantas ex rebus
culo illo plane ignotas. Indulgentiarum usus, ecclesie mihi commissæ eidem monasterio, ut co-
qualis nunc obtinet, quicque in fine hujus diplo- pulate uterque insimul, illis, qui Domino ibi fa-
matis non ambigue afferitur, non ante seculum
XI. in ecclesia cepit, ut probat Papebrochius
in Conatu ad vitas Romanorum Pontificum
pag. 133.

DIPLOMA THEODOSII FIRMANI
EPISCOPI*Pro dotando canabio quodam a se constructo.**In nomine Patris, & Filii, & Spiritus
Santi.*

Dominis venerabilibus, sanctissimisque fuccel- soribus nostris episcopis, seu Christicolis
omaibus, & qui Deum metueat, ac venerari pe- nitus noscuntur. Notum facimus, quoniam con- sensu, consilioque omnium vener. episcoporum
in Ducatu Spoleto degenitum, ego Theodo- sius divina gratia S. Firmanae ecclesie episcopus
in rebus sancti Maronis martyris Christi, in
quadam insula, a domino meo Carolo invictissimo
imperatore augusto, & a me ipso olim in-
venta, fluminibus circumdata, Etha videlicet, &
Cleto, plena cupribus, atque fructicis, solita ante
Domini gratia, ob amorem D. nostri Iesu
Christi, & ejus vivifice crucis, Basiliacam ibidem
a fundamentis construi precepi, & edificari, &
per me primum, ac per alios episcopos consecra-
re volui, & monasterium in ea hinc aerevi.
Accersitis itaque confessoribus meis communii
consilio Sancto Spiritu inspirante eam in hono-
rem Divi Salvatoris, tandemque ejus vivifice cru-
cis consecrare curavi; & quoniam olim tenebatur
habitatio cavernaque vulpium, nunc autem vide-
tur, Domini administrante gratia, domus Dei,
Council. General. Tom. XVIII.

B
& que pene ipsi monasterio adjacere cernuntur,
& que circumdantur montibus & castris dicti
monasterii ex uno latere, & ex aliis adjacet flu-
men Cleto a capite usque ad litus maris, Etha
jam dicta mediante, & per ipsum litus usque ad
curtes S. Martii a mare; a latere autem superio-
ri possessiones dicti monasterii, que ipso loco con-
cessæ fuerunt per Divum Carolum, villas autem,
seu Casalia, & cum ecclesia nostra S. Bartholo-
mæi, curtes Castelli Roccii, curtes terræ Talli-
æ, curtes S. Martii ad mare cum ipsa ecclesia,
infrascriptas antedictas adjacentes cum homini-
bus, servis, & ancillis, & cum omnibus perti-
nentiis suis, in integrum usque ad rivum Putri,
dum ipsi monasterio nihilominus detuli, & con-
cessi. Insuper contulii idem grups Heremita-
rum, a quibus basilicam ad honorem Dei altissimi,
& S. Egydiis consecrare curavi, & cum omni-
bus ad dictas grups pertinentibus adjacentiis,
exceptum tantummodo, & pro Firmana ecclesia
conservanda teloneum de ipso portu Cleto, ut
solitum est partes nostræ deferre episcopi. Con-
cessi præterea ipsi jam dicto monasterio, & Dei

C O N C I L I U M

56

ANNO
CHRISTI
107.
Ibid.

55 famulis ibidem congregatis, & congregandis eccliam S. Laurentii sitam, sive positam in ea Nello civitatis Firmanæ juxta episcopatum, cuius ecalis, terris, vineis, arboribus, librīs, campanis, & paramentis, & cum omnibus rebus dictæ ecclesiæ prædictæ pertinentibus, & cum oblationibus vivorum & mortuorum; ut cum abbas, monachi, & familiares dicti monasterii ad nos, sive ad civitatem Firmanam pro aliqua utilitate dicti monasterii accedere voluerint ad dioram ecclesiam, tanquam ad monasterium habent regressum, & de bonis dictæ ecclesiæ percipiatur, sic ut necesse fuerit ad eorum voluntatem: & curtem sanctæ Resurrectionis in hominibus, & eorum libertatibus, & servitius, cumberis, vineis, arboribus, mobilibus, stabili bus, cultis, & incultis in integrum, cum ecclesia S. Marie de Salliano, cum oblationibus vivorum, & mortuorum, & cum omnibus ueniensibus suis, curtem S. Agathæ de Muccillis, cum pertinentiis & adjacentiis suis, & cum oblationibus vivorum & mortuorum. Eodem modo curtem S. Patritii cum pertinentiis suis, servos quoque & ancillas, qui nunc in praefatis locis, vel in villa S. Mariæ, & cum ipsa ecclesia S. Mariæ, & cum omnibus pertinentiis & adjacentiis suis, & cum oblationibus vivorum & mortuorum ipsi monasterio dedi, & concessi, ut amodo, & deinceps perpetuiter & perenniter hereditario modo habeat & teneat, & possideat ad usum, & commodum dicti monasterii. Item abbas, qui pro tempore fuerit illuc ordinatus, potestatem habeat de rebus a nobis, & regio munere ipsi loco concessis; seu ab aliis hominibus collatis, & concedendis dare, concedere, contracambiare, & commutare de consensu suorum monachorum, cui vult sine contradictione, & cui sibi placuerit. Concedimus etiam eisdem potestatem locandi, & disponendi, & ordinandi suas ecclesiæ parochiales, quas ipsi loco concessimus, vel quas in futurum habebit, capellanos, sive clericos mittendi, & extrahendi ad eorum voluntatem; & non aliqui ex successoribus meis (quod fieri non credo) avaritiae spiritu instigato, quod ablit, durum esse videatur, quod divina lavente gratia in Christo famulis ad necessarium ulum ex nostra ecclesia concedimus, comperiat quia plurima (Domino annuente) meo certamine, in sancta Firmanæ ecclesia, vel acquisivi, quamquam eo pro Christi, & ejus vivificæ crucis amore in praefata ecclesia ad ulum servorum Dei concessisse curtes de S. Petronella, campum Sanignanum, curtem de Columella, & de terris quandam partem cuiusdam manus, fodalia, ceteraque quamplurimas in montibus res, quæ idcirco commemorare decrevi, ne aliquis detrahendo authum, & episcopatus mei in aliorum facere diminutionem, quæ pro animarum studio agere conatus sim. Quod vero abbas, vel monachi in praedicto cenobio, Sancto mandante Spiritu deinceps custodiatur: immo & nos, & posteri, successores nostri debeant adimplere, huic pagina credimus inferendum. Hoc est, ut de ipsa congregatione, quæ in praefato monasterio sancta debeant celebrare officia, & quæ Abbas popocerit a nobis, vel successoribus nostris sacros percipiantur gradus, nullum per ipsorum honorem præmium percepturi. Altare in ipso monasterio, vel ubicumque in rebus ipsius monasterii ecclesiarum facere voluerit, vocati ab abbatte consecremus, & tandem christma anni singulis voluerit postulare pro reverentia loci sine præmio concedimus, & iuxta dispensationem diuinam. Cum abbas de ipso almo loco ad Domi-

A num migraverit, quem monachorum congregatio unanimiter eligere, a semetipuis, vel aliunde regule compertum, & vitæ mentis congruentem sine quolibet præiudicio nos, & successores nostri promoveamus abbatem, & abbas vel monachi, qui eo quod ipsum monasterium a Firmanæ ecclesia subtrahere non valeant, dummodo episcopi, vel clerici Firmanæ ecclesiæ contra prædicta aut hoc decreto infra non venerint, annis singulis, mense Augusto, denariorum solidos decem nobis, & successoribus nostris reddere debeat, aut eos ponere super altare S. Marie sitæ in civitate Firmanæ potestatem habeant; ita dumtaxat, ut nullam penitus aliorum potestatem in prænominatione monasterio, neque in rebus sibi concessis, vel concedendis, neque in villis, seu possessionibus, & rebus aliis a regio munere, vel a nobis collatis, vel deinceps ab aliis conferendis, tam in morte, vel in hinc alicuius, quam etiam in vita, nos successoresque nostri episcopi, archidiaconi, seu exerci ordinatores, aut quelibet persona in nullis rebus mobilibus, & immobilibus, & stabilibus dicti monasterii habere prælunat, ne de hoc, quod a Deo timentibus transmissum fuerit, seu reliquit, datum, aut in altare oblatum, aut laetris voluminibus, vel quibuscumque speciebus ad ornatum divini cultus pertinet, ad praetens collata, vel deinceps conferenda fuerint, aliquo modo, vel ingenio extorquere audet, vel auferre; & nisi rogatus ab abbatte ipsius monasterii pro lucranda occasione, nulli licet adire secreta, aut finium ingredi tepta pro aliqua invasione, vel immutazione ipsius loci, vel rerum suarum facienda, ut si ad eos nullus pontifex pro tempore fuerit, pro lucranda occasione, vel monasterii utilitate ab abbate vocatus accelerit, celebrato, ac peracto ministerio simplici, ac tobria benedictione percepia, abfque ullo requisito dono, studeat habere ingrelatum, ut quatenus monachi, qui solitarii nuncupantur, de perfida quiete, duce Deo, per tempora exaltare, ac sub facta regula . . . & bestiarum patrum vitam sectari, pro statu ecclesiæ, ex salute regionis, vel patriæ, seu & pro nostra, ac prædecessorum & successorum nostrorum animabus, valeant, & possint Dominum plenius exorare. Et si aliqui ex dictis monachis de eorum religione, tepidi, & otioli erunt, secundum eorum regulam ab abbatte, si prævales, corriganter; si autem temere egerint, & abbatu voluerint obediere, regulariter vos, & successores nostri ab abbate vocati secundum qualitatem delicti corrigeremus. Si quis autem episcoporum, vel alia quelibet persona (quod Deus avertat) calliditate, aut commoditate commotus, vel præventus, ea que sunt supra comprehensa, temerario spiritu violare presumplerit, a divina ultione prostratus iram summi Dei incurrit, & nisi resipuerit, & emendaverit, anathematis vimeti perpetuum seriat, & insuper coponat, & dei ipsi monasterio Ambroci libras centum. Et hoc nostrum constitutum, seu decretum perpetuam teneat firmitatem; & monasterium antedictum, sicut ex regularibus rebus initium sumpli & augmentum, ita deinceps cum rebus suis omnibus habuisse, & habendis sub regia maneat potestate, & ab episcopo ultra jura remotorum, nihilominus hoc privilegium perpetuum maneat incorruptum. Quam institutionem nostram, ut firmis subfistis vigoribus, & nos, & fratres nostri domini episcopi, ceterique mens ecclesiæ sacerdotes, clerici, & religiosi, laici, notwithstanding nominibus subflicitis, decisivus corroborari, & D. Inquirinum, D. Gasoli publicum notarium, publicari jussimus, & complete. Pra-

ter-

F I R M A N U M.

ANNO
CHRISTI
887.
Ibid.

57
terea nos episcopi inferius subscripti, de Dei misericordia, & benignitate omnibus, qui dictum monasterium de suis bonis dotabunt, & in monasterio prefati cenobii sui corporis sepulturam elegent, terram partem suorum peccatorum, de quibus veram sumpternam penitentiam, misericordierit in Domino relaxamus; offendentes autem, & res, & personas ipsius loci, & non emendantes, malditionem habeant sempiternam.

Aduum est hoc apud dictum monasterium in consecratione ejusdem, D. Carolo Serenissimo imperatore presente cum multis Principibus, clericis, & laicis mense Septemb. die 14. intrante anno Dom. Incarn. 887. Ind. 5. anno Imperii D. Caroli in Italia 6.

D. Theodosius S. Firmans ecclesie episcopus consuli venerab. episcoporum in hoc decreto a se divinitus facto, ut perpetuiter validum fore nolceretur, suum nomen fecit subscribi & apponi.

D. Joannes Esculanus episcopus decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi, ex suggestione D. Theodosii venerab. S. Firmans ecclesie episcopi.

Bnoligus Anconitanus episcopus nomen fecit subscribi, & in prefato decreto consenserit.

Cetus Camerinaensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Benvenutus Seogalliensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Americus Spoletanus episcopus consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Romanus Fanensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Laurentius Pisauriensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen fecit subscribi.

Robertus Humanensis episcopus in hoc decreto contentensit, & suum nomen fecit subscribi.

Dabaldus Perusinus episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi iussit.

Petrus Auximanus episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi iussit.

Ricardus Reatinus episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi iussit.

Adolardus Calliensis episcopus, in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Albertus Lodonensis episcopus, in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Albertus Urbinensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi tecit.

Severinus Nuceriensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Bartholomeus Forolivensis episcopus in hoc decreto contentensit, & suum nomen subscribi fecit.

Ruggerius Teramensis episcopus in hoc decreto consensit, & suum nomen subscribi fecit.

Valerianus presb. & canonicus consensit, & suum nomen fecit subscribi.

ANNO
CHRISTI
887. 888.

SYNODUS LANDAVENSIS IN ANGLIA

De controversia inter regem, & episcopatum suum.

ADMONITIO COLLECTORIS.

Ibid. pag. 1015. **S**ynodos Landavenses plures, vario collectas Enia, & Hibernie editione, alteram, quam ex tempore, hic simul omnes dedit Spelmanus, & ex eo Labbeus, quippe qui ignoraverint quo singula anno convenirent. Eodem consilio Cl. Wilkins in novissima conciliorum magnae Britan-

MS. Landavensi codice natus est, synodum hic cum prioribus representavit, ex quo nos acceptam exhibemus. Ejus historiam ex synodis praecedentibus, in collectione Labbeana legendis repetet. Rex

ANNO
CHRISTI
887. 888.

58

Rodegarius presb. canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

ANNO
CHRISTI
887.

Theobaldus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodericus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Joannes presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Jonatan presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Pertodias presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Idprandus presb. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rolandus diaconus, & Firmans ecclesie canonici consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Lupus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Adericus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Transserus diaconus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Rodilandus diaconus & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Theodorodus subdiacl. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Valprandus subdiacl. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Albertus subdiacl. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Domitus subdiacl. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Firmius subdiacl. & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Tralmundus acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Treavinus acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Toslo acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Toto acolythus, & canonicus consensit, & nomen suum subscribi fecit.

Hi omnes iam episcopi, & sacerdotes diaconi & subdiaconi, quam etiam acolythi, & religiosi laici voluntate D. Theodosii venerab. ejusdem Ecclesie episcopi, in hoc decreto consenserunt, ius nomina apponi voluerunt &c.

Albertus Comes

Maneus Comes

Herlebertus guastaldus Trapaldoni in hoc decreto contenterunt, & sua nomina subscribi jusserunt, &c.

Ego Inquilius D. Caroli invitissimi imperatoris Notarius, ejusque Camerae custos, mandato D. Theodosii venerab. episcopi, atque omnium venerabilium episcoporum, & canonicorum supercriptorum rogatus, publicavi, & signavi feliciter, &c.

C O N C I L I U M

60

39

Rex Brochvill, quem unum esse ex regulis VVal. A
lia regi totius Angliae subjecti admoneat VVilkins,
res episcopi sui per injuriam invaserat, quam of-
fensam propulsatus episcopus, concilium coegit,
in quo rex multis subjectus est. Hæc in syno-
do apud Labbeum postrema. In hoc vero judi-
cio idem rex de occupato latifundio quodam ec-
clesie sifflitur, & reus repetundarum tenetur.

ANNO
CHRISTI
888.
M.D.

SYNODUS LANDAVENSIS.

ANNO
CHRISTI
887. M.D.

POst hec facta est contentio de ecclesia illa, &
eius territorio inter Brochvall, & episcopum
Civeiliacu, congregatis omnibus clericis, & omni-
bus sapientibus, qui erant a Tivi usque Guy, ut
judicarent inter episcopum & Brochvall: & vero
judicio clericorum totius Synodi ecclesia praedita,
cum tota tellure dationata est episcopo Civel-
iacu, & ecclesie Landavensis in perpetuo.

S Y N O D U S T U R O N E N S I S

Ob Translationem corporis S. Martini congregatae Anno Christi
DCCCLXXXVII.

Ex. P. Pag.
ad ann. Chr.
887. n. 4.

DE ea S. Odo Abbas Cluniacensis in Tractatu de Reversione B. Martini Turonensis a Burgundia
bac habet: *Sancto Martino Turonos ingrediente tota civitas obviam ruit, & ab Adalaudo Archiepiscopo Turonensi, & fratre eius Raimone Aurelianensi, & Rainoldo Cenomanonensi, & sancto Lupo Andegavensi, & a suffraganeis totius provincie Episcopis, ei congratulante occurritur, & omnis lexus indifferenter desiderato diu Domino suo lætabundus occursens, lacrymis, quas gaudium extorserat, perfunditur &c.* Hæc est igitur

gloriola solemnisque exceptio, qua Archipræfus Turonensis Martinus ab exilio revertens, ab alumnis suis officio adeo excipitur, & in propria sede residens, omni potenti se, ut sui moris est, plurimum suffragatur. Hoc exceptionis celebre festum anno ab Incarnatione Domini octingentesimo octogesimo septimo, a transvectione tricesimo primo (corrige tricesimo sexto) Id. decembris celebriter agi ab Adalaudo Archiepiscopo Turonensi, & a comprovincialibus Episcopis celebrata synodalibus fancivit auctoritas.

Ex Suppl. Min. pag.
1053.

AD CONCILIUM TURONENSE

Anni, us Labbeus censet, 912. de celebranda die festa translationis S. Martini

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

AViris doctis jamdudum animadversum est et
ralle S. Odonem in historia de translatione
corporis S. Martini Turonum, cum tranversationem
istam usque post tempus, quo Bollo sacris chri-
stianis initiatus fuit, differt. Id enim gestum an-
no 887. constat inter omnes, ut Pagius ad eun-
dem annum num. VI. demonstrat. Cum igitur
Turonicum istud concilium occasione translatio-

Cnis illius coiverit, ex anno 912. quo a Labbeo
consignatur, in annum 887. retrahendum est.
Qui vero concilio huic interfuerunt, episcopos
bos nominat Albericus abbas Triumfontium in
chronico ad annum 913. Adalaodus Turonensis,
Ranno Aurelianensis, Mammoles Cenomanensis,
S. Lupus Andegavensis, Siagrius Eudenensis, & Do-
mulus Trecentensis.

C O N V E N T U S I N M O N A S T E R I O

S. MAURICII MARTYRIS IN LOCO AGAUNO,

In quo primores & episcopi Rodolphum Conradi II. filium, regem Burgundie Jurensis
elegerunt anno Christi DCCCLXXXVIII. electoque coronam imposuerunt.

O S S E R V A T I O P H I L I P P I L A B B E , S. J.

IN nostra conciliorum synopsi historica ad annum 888. meminimus celeberrimi conventus episcoporum procerum-
que Gallorum apud sanctum Mauricium Agaunensem ad Rhodanum fluvium, in quo Rodulfus Conradi junio-
ris filius, & Hugonis abbatis nepos, coronatus fuit rex superioris, sive Transjuranae Burgundie & Alpium Rhæ-
ticarum, ut pluribus Regino Prümensis, Annales Metenses, aliquique quos per orium confules. Neque enim quod
sciam extant aliis electionis ac coronacionis publica monumenta, ut Mantalense, Valentini, ac similia que
suis locis inserviantur. Ne cui vero videatur nostro detulisse mutari, hæc paucis accipe.

REGINO Prümensis abbas, qui tum vivebat, bac Diceroribus, coronam sibi imposuit, regemque se
appellare jussit. Post hæc misit legatos per uni-
versum regnum Lotharii, & suationibus pollicita-
tionibusque, episcoporum ac nobilium virorum
mentes in sui favorem demulceret.

ANNO
CHRISTI
III.ANNO
CHRISTI
III.

CONCILIUM MOGUNTIACENSE

OCCASIONE ARNULPHI NOVI REGIS

Et discipline ecclesiastice propter incursiones Northmannorum reformandæ anno Domini
DCCCCLXXXVIII. celebratum, tempore Stephani pape V. anno 1. regis Arnulphi.

Ex editione
Lav. Suri.

B. 4.

B. 11.

S. Cor. 7.

Mark. 11.

Prædictio synodi Moguntiacensis.

FRATRES, nosse & animadvertere sanctitatem vestram prudentiam oportet, quia omnipotens Dei natus omnia providens, & secundum interni consilii sui iudicium cuncta dispensans, hic congregati sumus. Cujus conuentus causam pendere, & diligentius sollicitudine considerare debemus. Omnipotens namque Deus occulto dispensationis sua examine rectores pariterque pastores ecclesie sua prefecit: quam sibi suo sanguine aquisquisivit, mundans eam lavasco aqua in verbo. Quis quot malis oppressa, quot ventis tribulationum illis, plus jam in nostris tribulationibus videmus, quam in codicibus legimus. Tamen quis causa illius, nontrique insuper officii cura convenimus, tractare & considerare nos concedet, qua ex causa, cujusque peccato talia nobis acciderunt, qualia hactenus passi sumus, & quotidie sine cessatione patimur. Cujus considerationis via recolentes, nos peccasse, nolque reas esse, secundum prophetæ exemplum probemus. Non enim tanta vis tribulationum, nequa tot tempestatum impetus ecclesiam Dei impeterat, si iuxta alterius prophetæ dictum, ascenderemus ex adverso, & opponeremus nos murum pro domo Israel, ut staremus in praedio in die Domini. Ideoque, carissimi & reverendissimi fratres, ascendat uisusque nostrum tribunal cordis sui: & quid hic agendum, qualiter consulendum sit, divina instigante gratia, communis consensu, & concordi caritatis affectu decernamus, & secundum divinæ institutionis normam pericruteremus. Mirum quippe non est, quia omnes in communis peccavimus, talia nobis contingit. Sed quia nos, qui ceteris ferre ducatum debuimus, nostri officii curam postponentes, ad exteriora dilapsi sumus, specialiter nos hac causa petiti, reosque fore notati, quorum inertia, nobis per abrupta gradientibus, omnis grex divinitus nobis commissus precipitio patuit. Quia de re, humiliter ac devote præveniamus faciem ejus in confessione; mundantes nos, secundum apostolicum dictum, ab omni iniquitate carnis & spiritus; patet namque quia iuxta veridicæ rationis assertiōnēm, cœco ducatum præstans, ambo in foveam cadunt. Quo enim animo, quæ fronte divinam pietatem pro peccatis populi nobis commissi exorare poterimus, quos funibus peccatorum constat fore irretitos? Ecce labentibus tot annorum curriculis, nunquam nec generali, nec etiam provinciali synodo coadunati sumus, ut aliquid dignum necessarium ecclesia, cui annuente Deo præsumus, mutuis collationum sermonibus conserremus. Sed quia nunc auxiliante Domino, & imperante serenissimo seniore nostro Arnulpho rege, convenientius, divinam suppliciter imploremus misericordiam, quatenus ea preveniente & sequente conuentum & actionem istius synodi sibi acceptabilem sacre dignetur, & Christiano proficiente populo ad salutem & vitam perpetuam, nobisque ad eternæ remunerations felicitatem & gloriam. His vero breviter prælibatis, ponamus ante oculos adhuc peccatorum nostrorum vulnera, & congrua eis queramus medicamina.

A Lugeamus ergo, secundum prophetam, & quaramus capiti nostro aquam, & oculis nostris fontem lacrymarum, ut plangamus interfectos filios populi nostri. *Quis enim siccis oculorum luminibus valeat enumerare mala gentis nostra & sanctorum?* Videte & considerate quam præclara nobilia servorum Dei ædificia destruta & incensa sunt, & funditus ad nihilum redacta. Altaria detossia, & penitus conculcta, ornamenta ecclesiærum Dei valde pretiosa & mirifica direpta & igni exusta. Episcopi & sacerdotes & ceteri ordinis ecclesiæ viri, gladio truncati, & diversis peccarum generibus morti addicti. Omnis ætas utriusque sexus, gladio & igne, diverso mortium genere consumpti. Quid ergo amplius his dici possit? Omnia desiderabilia & pretiosa nobis ablata sunt, veluti olim sub combinatione & eversione Judaici templi illis dictum est: *Ecce ego tollam a vobis desiderabile oculorum vestrum, super quo pavet anima vestra.* Multi ergo nostrum quibus hoc malum contigit, nobilium ædifici templorum, gregique sibi commissio metuebant, quæ omnia ut oculis inuentum patent, ablata sunt & penitus subversa. Cujus subversio periculum incolas monasteriorum utriusque sexus metuentes, hic illucque vagantur incerti: penitusque omni foliatio destituti, quid agendum, quoque declinandum, errabundi cum periculo lux professionis, & sine pastore, ignorant. Sed his in terra malis amaricati, & pene usque ad mortem affliti, aliud e vicino malum nos coangunt & oprimunt, quod quanto vicinus, tanto gravius, nobisque, qui pastores dicimur, periculosius. Ecce enim e latere turba raptorum & schismaticorum satit, qui pauperes & humiles Christi opprimunt & interimunt, neque Dei respectum habentes, nec ullam hominis personam verentes. Ab his namque, si desset Pagorum savitria, redigeretur in solidinem terra: quia nec sexui, nec ætati, neque pauperati parcere sciunt, sed omnes, quos possunt, absque Dei respectu & misericordia desplicant, & crudeliter, sui immemores, aut igne, aut gladio, aut quocumque mortis genere interimunt, hocque nihil putant & parvipendunt. Nec etiam pœnitentiae colla submittere volunt. Quibus omnibus circumscripti malis, illius apostoli non immemores sumus sententes, quæ ait: *Foris pugna, instans, a. Cor. 9. res.* Unde quia Dei providentia hoc spatiom nobis concessum est, quo mutuis frueremur aspectibus, & alternis relevaremur collationibus, quid de his & ceteris rebus emendatione dignis agendum sit, decernere studeamus,

TITULI CAPITULORUM.

- I. Ut siant orationes pro rege.
- II. De officio regis.
- III. Quid sit propriæ ministerium regis.
- IV. In synodo Tolletana, ut ecclesia cum rebus ad ordinationem episcopi pertineant, præcipitur.
- V. Ne presbyteri sine consensu episcoporum perecclesiæ constituatur, vel ab eis reiciantur.
- VI. Ut nullas ecclesiasticas res invadere præsumat.
- VII. De

- VII. De variis vexatione ficeratam.
 ANNO VIII. Decretum in normannis qui sacerdoti Virziburgi
 genit' narce capillique abscederant, verberibusque
 mase affecerant.
 IX. Ut Misericordia solemnia peragi licet.
 X. De malisibus, quod in domo clericorum inveniuntur
 clerici non debent manutene.
 XI. Ne intrudatur prædia ecclesia.
 XII. Quot tenus clerici convinci debent.
 XIII. De decessu ab antiquis ecclesiis non subtraheb-
 endis, & ut antique ecclesie bonorum suum habeant.
 XIV. Quod natus episcopus alterius parochianum pre-
 sumat retinere aut ordinare.
 XV. Item de eodem.
 XVI. De his qui ficeratam sponte occiderint.
 XVII. De decessu datus.
 XVIII. De quodam Aitmano, qui sibi commissarem
 virtutem in coniugium habet sociatum.
 XIX. De presbiteris, qui criminis fornicationis, sive
 aliquo capituli flagiti acusantur, & non habent
 collegas, cum quibus se excusare possint; aut si for-
 nati fuerint, quomodo iustificant.
 XX. De precariis insulae & irrationaliter fatis.
 XXI. De his qui in ecclesiis seu atris etiherixas
 moverint, & mutuo inter se confundant.
 XXII. De his qui decimas suas dare volunt aut in-
 pide subtrahent.
 XXIII. De viris & feminis & aduersari reatu, sive
 & iniquis flagitiis criminis acusati fuerint, qualiter
 purari debent.
 XXIV. De pace frumenta.
 XXV. De prepositis & provisoribus monasteriorum.
 XXVI. De viduis exandis.

ANNO incarnationis Domini nostri Jesu Christi
 octingentesimo octogesimo octavo, anno
 etiam primo regni domini Arnulphi glorioissimi
 regis, haec capitula apud Moguntiam civitatem a
 Luiberto eisdem civitatis archiepiscopo, necnon
 & a VVilhelmo sacra sed & Colonensis, tenuetiam
 Ratboda Trevirensis ecclesie venerabilibus archi-
 episcopis, cum suis suffraganeis, ex parteque non mo-
 dicta multitudine, abbatis scilicet & aliorum fa-
 cendorum, tepera, obseruanda, ac firmiter ha-
 benda constituta sunt.

C A P I T U L A

I.

Statuimus, ut oratio ab omnibus no-
 bis tam pro glorio regi Arnulpho, cœu-
 etiam & pro gloria conjugi sua, nec-
 non & pro statu totius Christianitatis,
 prout nos debitores esse cognoscimus, in
 ecclesiis nostris assidue celebretur.

II.

Ut annuncietur glorio regi nostro do-
 mino Arnulpho, quid sit rex, quidve vo-
 cari debeat: Rex a recte regendo voca-
 tur. Si enim pie & juste & misericordi-
 ter regit, merito rex appellatur; si his
 caruerit, non rex, sed tyrannus est. An-
 tiqui autem, omnes reges tyrannos vo-
 cabant. Sed postea pie & juste & miseri-
 corditer regentes, regis nomen adepti:
 impie vero, injuste, crudeliterque princi-
 pantibus, non regis, sed tyrannicum apta-
 tum est nomen. Quia rex a regendo di-

Aicitur, primo ei studendum est, ut semet-
 ipsis, suamque domum, Christi adju-
 vante gratia, ab operibus nequam ema-
 culet, bonisque operibus exuberate fa-
 ciat, ut ab eo cœteri bonum exemplum
 temper capiant. Iple & salutiferis Christi
 præceptis fideliter atque obedienter obse-
 cundet, & recte agendo, eos quibus tem-
 poraliter imperat, in pace & concordia
 atque caritate, cœterorumque bonorum
 operum exhibitione, quantum sibi divini-
 tus datur, consilere faciat, & dictis at-
 que exemplis ad opus pietatis & justitiae
 & misericordia solerter excitet, attendens
 quod pro his Deo rationem redditurus
 sit, quatenus ita agendo, sanctorum re-
 gum, qui Deo sincere serviendo placue-
 runt, post hanc peregrinationem consors
 efficiatur. De rege autem, qualis esse de-
 beat, ita in Deuteronomio legitur: Cum ^{de} sis,
 ingressus fueris terram, quam Dominus Deus
 tuus dabis tibi, posse deris eam, habita verisque
 in illa, & dixeris: Constituum super me re-
 gem, sicut habent omnes per circuitum natio-
 nes; eum constitues, quem Dominus Deus tuus
 elegerit de numero fratrum tuorum. Et post ^{ua.}
 pauca: Non habebit uxores plurimas, que al-
 liciant animam ejus: neque argenti & auri im-
 mensa pondera. Postquam sederit in solio re-
 gni sui, desorbet sibi Deuteronomium legis bu-
 jus in volumine, accipiens exemplar a sacerdo-
 tibus Levitica tribus, habebit secum, legeisque
 sicut omnibus diebus vita sua, ut discat ti-
 mere Dominum Deum suum, & custodire ver-
 ba & ceremonias ejus, que in lege præcepta
 sunt. Nec extollatur cor ejus in superbiam su-
 per fratres suos, neque declinet in parsim dem-
 seram vel finistram, ut longo tempore regnent
 ipse & filii ejus super Israel. Attende, quod
 timor Dei, & custodia præceptorum ejus,
 & humilitas, quæ non patitur eum ex-
 tolli super fratres suos, & justitia recti-
 tudo, non solum regem, sed & filios ejus
 longo faciat regnare tempore. Ut ergo
 princeps extollentiam cavere debeat, ec-
 clesiasticus admonens ait: *Principem te con-
 stituerunt noli extolli, sed esto in illis quasi
 unus ex illis.* In Proverbis: *Rex qui judi-
 cat in veritate pauperes, thronus ejus in eter-
 num firmabitur.* Item: *Misericordia & veritas* ^{Prov. 10.}
 custodiunt regem, & roboretur clementia thronus
 ejus. Isidorus ^{xvij. 11.} qui recte utitur potestate
 regni, ita præstare se omnibus debet,
 quanto magis honoris celsitudine claret,
 tanto semetipsum mente humiliet, propo-
 nens sibi exemplum humilitatis David,
 qui de suis meritis non tumuit, sed hu-
 militer se deiciens, dixit: *Vilis incedam,* ^{14.}
 & *vilis apparebo ante Deum qui elegit me.*
 Fulgentius in libro de veritate prædesti-
 nationis & gratia: *Clementissimus quo-
 que imperator non ideo est vas misericor-
 diae præparatum in gloriam, quia apicem
 ter-*

ANNO CHRISTI 111. rei principatus accepit: sed si imperiali contulerint, censeant ad episcopi ordinatio-

culmine recta fide vivat, & vera cordis humilitate praeditus culmen regiae dignitatis sanctae religioni subiiciat: si magis in timore Deo servire, quam in tumore dominari populo delectetur: si in eo lenitas iracundiam mitiget, ornet benignitas potestatem: si se magis diligendum, quam metuendum cunctis exhibeat: si subiectis salubriter consulat: si iustitiam sic teneat, ut misericordiam non derelinquit: si pre omnibus ita se sancte matris ecclesie membrinerit filium, ut ejus paci atque tranquillitati per universum mundum, proferre suum faciat principatum. Magis enim Christianum regitur ac propagatur imperium, dum ecclesiastico statui per omnem terram consulitur, quam cum in parte quacumque terrarum pro temporali securitate pugnatur.

III.

Regale ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum æquitate & iustitia, & ut pacem & concordiam habent, studere. Ipse enim primo debet defensor esse ecclesiarum & servorum Dei, vi duarum, orphanorum, cæterorumque pauperum, nec non & omnia indigentium. Ipsi enim terror & studium hujuscemodi, in quantum possibile est, esse deber, primo ut nulla iusticia fiat: deinde si evenierit, ut nullo modo eam subsisteret permittat, nec spem delitescendi sive audaciam male agendi cuiquam relinquit. Sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam pervenerit quidpiam mali quod admiserint, nequam incorrectum aut inultum remanebit, sed juxta facti qualitatem, erit & modus iustæ correptionis. Quapropter in throno regiminis positus est ad judicia recta per agenda, ut ipse per se provideat & perquirat, ne in judicio aliquis a veritate & æquitate declinet. Scire etiam debet, quod causa, quam juxta ministerium sibi commissum administrat, non hominum, sed Dei causa existit, cui pro ministerio, quod suscepit, in die tremendi examinis rationem redditurus est. Et ideo oportet, ut ipse, qui judex est judicium, causas pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi, qui ab eo constituti sunt, & vices ejus agere debent in populo, injuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Plura igitur sunt ex autoritate sanctorum scripturarum de ministerio regis quæ scribere potuimus: sed ne onerosa glorioso principi nostro hæc admonitio nostra existat, hæc per pauca scripta sufficiant.

IV.

Teletanum concilium III. c. 19. & in decr. 10. q. 1. Sic quidam. Multi contra Canonum constituta, sic ecclesiæ, quas ædificaverint, postulant consecrari, ut dotem, quam eidem ecclesiæ Concil. General. Tom. XVIII.

ANNO CHRISTI 111. nem non pertinere. Quod factum & in præteritum displaceat, & in futurum prohibetur. Sed & omnia, secundum constitutionem antiquam, ad episcopi ordinationem & potestatem pertineant.

V.

Quicumque presbyter per pretium ecclesiam fuerit adeptus, omnimodis deponatur: quoniam contra ecclesiastice regulæ disciplinam agere dignoscitur, qui alium presbyterum legitime ad ecclesiam ordinatum per pecuniam expulerit, eamque sibi taliter vindicaverit. Quod vitium late diffusum, summo studio emendandum est. Itemque interdicendum videtur clericis siue laicis, ne quis cuilibet presbytero præsumat dare ecclesiam sine licentia & consensu episcopi sui.

VI.

Aurelianum concilium V. c. 15. vel 19. Ne cui liceat res vel facultates ecclesiæ aut monasteriis, vel xenodochiis, pro qua cumque eleemosyna cum iustitia delegatas retentare, alienare, atque subtrahere. Quisquis fecerit, tanquam necator pauperum, antiquorum Canonum sententiis constictus, ab ecclesiæ liminibus excludatur, donec ab ipso quæ sunt ablata vel retenta reddantur. Ex eodem concilio capite * quindecimo: Si quis quolibet tempore, cujuslibet potestatis aut ordinis persona, contra institutionem sancti concilii venire tentaverit, aut aliquid de consuetudine, vel facultate xenodochiorum vel ecclesiarum abstulerit, (quod Deus avertat) ut necator pauperum irrevocabili anathemate ferriatur.

VII.

Relatum est sanctæ synodo, quod a malis Christianis plurimæ vexationes sacerdotibus Christi, seu cæteris clericis inferioris gradus, sæpiissime inferantur. Unde visum est sancto concilio, ne in anteatalia existant, jaculo spiritali eos persecutare, ut si quis clero aliquam injuriam, seu calumniam ingesserit, a liminibus sanctæ ecclesiæ arceatur usque ad condignam satisfactionem.

VIII.

Ad aures sanctæ synodi Arno venerabilis Virzburghensis ecclesiæ se reclamavit, quod quidam scelenti quendam honorabilem presbyterum suum comprehendissent, eique nares abscedissent, & capillos capitis incidissent, nec non & sevis verberibus cruciatum semivivum reliquerant. Unde tanto scelere inauditio peracto, sancta syndodus visceribus misericordiæ erga eumdem commota, statuit communis consensu, ut iidem temerarii, Deique contemptores, qui tale scelus aut sunt perpetrare, anathematis vinculo constringantur, quounque a proprio episcopo post dignam paenitentiam.

tentiam absoluti sanctae matris ecclesie fo-
ciari mereantur, nullusque cum eis in ali-
quo communicet, nisi in hoc, ut eos ad
dignam satisfactionem peragendam horte-
tur. Si quis autem post hanc sententiam
a nobis prolatam, sciens cum eis commu-
nicaverit, uno eodemque mucrone cum
ipso sciat se a nobis esse percussum.

IX.

De confes. Missarum solemnia non ubique, sed in
dit. i. Mif.
locis ab episcopo consecratis, vel ubi per-
misericordia, &c. con-
cedimus. Missarum solemnia non ubique, sed in
locis ab episcopo consecratis, vel ubi per-
misericordia, &c. con-
cedimus. Con-
cedimus etiam, ut sicuti (quod nostris
exigentibus culpis perplurimum est fa-
ctum a Northmannis, seu alio qualicum-
que modo) ecclesie fuerint incensae, in
capellis Missas interim licet celebrare,
donec ipsae ecclesiae restaurari queant. In
itinere vero positis, si ecclesia defuerit,
sub divo, seu in tentoriis, si tabula alta-
ris consecrata, ceteraque ministeria facia-
ad id officium pertinencia adsunt, Mis-
sarum solemnia celebrari permittimus.

X.

Ut clericis interdicatur, mulieres in do-
mo sua habere, omnimodis decernimus.
Quamvis enim sacri canones quasdam per-
sonas seminarum simul cum clericis in
una domo habitare permittant: tamen,
quod multum dolendum est, saepe audi-
vimus, per illam concessionem plurima
scelerata esse commissa, ita ut quidam sa-
cerdotum cum propriis sororibus concum-
bentes, filios ex eis generassent. Et id-
circo constituit haec sancta synodus, ut
nullus presbyter ullam feminam secum
in domo propria permittat, quatenus oc-
casio malorum suspicionis vel facti iniqui
penitus auferatur.

XI.

*Urbi et pap-
li in epist. &
in decret. 1568.*
*q. 1. A-
ccedendum.*

Attendendum est omnibus, & fideliter
custodiendum, & illius usurpationis con-
tumelia depellenda, ne praedia usibus se-
cretorum celestium dicata, a quibusdam
irruentibus vexentur. Quod si quis fecer-
it, post debitae ultionis acrimoniam,
qua erga sacrilegos jure promenda est,
perpetua damnetur infamia, & infernali
carceri tradatur, aut exilio perpetua de-
portatione seriat: quoniam juxta apo-
stolum, oportet hujusmodi hominem tra-
dere satanam, ut spiritus salvus fiat in die
Domini,

XII.

*Rom. cochl.
lium sub Sil-
vestro papa,
in decret. 1568.*
*q. 2. Nullus
lexus.*

Presbyter non adversus episcopum, non
diaconus adversus presbyterum, non sub-
diaconus adversus diaconum, non acoly-
thus adversus subdiaconum, non exorcista
adversus acolythum, non lector adversus
exorcistam, non ostiarius adversus lecto-
rem det accusationem aliquam. Et non
condemnabitur praefatus, nisi in sepe magis-
ta duobus: neque praefatus summons a quo-

Aquam judicabitur, quoniam scriptum est:
Non ob discipulus supra magistrum. Presby-
ter autem in cardine constitutus, nonni-
us in quadraginta duobus testibus damnabi-
tur: diaconus cardinalius constitutus ur-
bis Romae, nonnius in vigintiseptem condem-
nabitur: subdiaconus, acolythus, exorcista,
lector, ostiarius, nisi, sicut scriptum
est, in septem testibus non condemnabili-
tur. Testes autem sine aliqua sine infra-
mia, uxores & filios habentes.

XIII.

Ecclesiae antiquitus constitutae nec de-
bet in ecclesiis nec aliis possessionibus privantur,
ita ut novis oratoriis tribuantur.

XIV.

Nullus episcopus alterius parochianum
presummat retinere aut ordinare absque
ejus voluntate, vel judicare, quia sicut
ejus irrita erit ordinario, ita & judica-
tio; quoniam censemus alterius nullum
judicis, nisi sui, sententia teneri. Nam
qui cum ordinare non potuit, nec judi-
care ullatenus potest.

XV.

*Cnaverit alterius parochianum sine conser-
su, & voluntate sui episcopi, oportet non
sine increpatione in communione concilio ad-
mitti, ita ut ecclesiasticum ultra non sol-
vat canonem.*

XVI.

Qui sacerdotem morti voluntarie tra-
diderit, carnem non comedat, nec vi-
num bibere presumat omnibus diebus
vitae sue. Jejunet autem usque ad ve-
esperam, exceptis diebus festis atque do-
minicis. Arma non sumat, & ubicumque
ire maluerit, nullo vehiculo dedu-
catur, sed propriis pedibus proficiatur.
Ecclesiam per quinquennii tempus
non ingrediatur, sed cum sacrarum ora-
tionum officia, aut missarum solemnia ce-
lebraatur, ante portas basilice perseveret,
orans ac deprecans Dominum, ut tan-
to criminis abluitur. Post expletum ve-
ro quinquennii tempus ingrediatur ec-
clesiam, non tamen communicet, sed
inter audientes tantummodo stet, vel
dum facultas conceditur, fedeat. Dum
autem duodecimi anni cursus fuerit fi-
nitus, communicandi ei tribuatur mede-
lla. Maneat tamen in reliquis observatio-
nibus tres dies per hebdomadam, ut ad
perfectioris purificatus mereatur venire
culmen.

XVII.

Admonemus atque præcipimus, ut de-
cima omnia Deo dari non negligatur,
quam Dominus ipse dari sibi constituit.
Timendum est enim, quisquis Deo de-
bitum suum abstrahit, ne Deus propter
peccatum suum auferat ei necessaria sua.

Qui

Qui vero decimas post crebras admonitiones & predicationes sacerdotum dare neglexerint, excommunicentur.

XVIII.

Perlatum est ad nos, quod quidam Altmannus nomine, sibi commatrem spiritualē, ex parochia Arnonis episcopi, sceloso conjugio associasset: sed postea per sacramenta ab ea separatus, modo iterum eam sibi impia copulatione habet sociatam. Quem, quia tale scelus perpetratum habere audivimus, secundum constitutionem sancti Gregorii papæ, gladio spirituali percūtimus, eumque anathematis vinculo innodamus.

XIX.

Neocæsareen-
ic concilium,
ca. 1. & in
dec. dist. ad
presbyter.
De presbyteris, qui crimine fornicationis sive aliquo capitali flagitio accusantur: & non habent collegas cum quibus se excusare possint: aut si forte lapsi fuerint, quomodo satisfaciant: in quorum judicio, neque ad dexteram, neque ad sinistram declinandum est: sed regia via gradiendum. In concilio Neocæsareensi capite primo scriptum est: Presbyter, si uxorem accepit, ab ordine deponatur. Si vero fornicatus fuerit, aut adulterium perpetraverit, amplius pelli debet, & ad penitentiam redigi. Item in concilio Carthaginensi, capitulo vicequinto scriptum est: Carthaginen-
se c. 10. Aurelius episcopus dixit: Præterea cum de quorundam clericorum, quamvis erga uxores proprias, incontinentia referatur, placuit, quod & in diversis conciliis firmatum est, ut subdiaconi, qui sacra mysteria contredant, & diaconi & presbyteri, sed & episcopi, secundum priorum statuta, etiam ab uxoribus se abstineant, ut tanquam non habentes esse videantur. Quod nisi fecerint, ab ecclesiastico removeantur officio. D Ceteros autem clericos ad hoc non cogi, nisi maturiori ætate.

XX.

Remenfe con-
cilium tem-
pore Caroli
M. c. 17.
De precariis injuste & irrationabiliter factis, easque cum vi & sine nostræ voluntatis consensu habere volunt, sicut in Remensi concilio statutum est capite trigesimo. Si quilibet hominum res ecclesiæ per mendacia vel mala ingenia in precariam sibi acquirere voluerit, & post factas precarias eadem mendacia ad aures ejusdem ecclesiæ rectoris delata fuerint, ipsa ecclesiæ res suas, quæ ei mendaciter abstractæ fuerunt, pleniter absque ullius contradictione omnimodis recipiat. Ille vero, qui res suas per eadem mendacia propter cupiditatem ipsius precariz, eisdem ecclesiæ tradidit, simili modo in suam recipiat dominationem.

XXI.

Moguntiac-
concilium tem-
pore Ca-
roli M. c. 1.
De his qui in ecclesiis seu atriis ecclesiæ rixas moverint, & mutuo inter se confligunt, ex concilio Moguntiacensi tempore Concil. General. Tom. XVIII.

Are Caroli capite vigesimoquarto, præcipi-
mus, ut in ecclesiis live atriis ecclesiæ minime
vel domibus, placita secularia minime
fiant, quanto minus rixæ & contentio-
nes? Item capitulo trigesimonono: De
honore ecclesiæ, & his qui ad ecclæ-
sias confugint, & quod ecclæa cum ma-
gna reverentia adeunda sit, sicut in ca-
pitulari dominico continetur, & in Mo-
guntiacensi; & Turonensi, ac Arelatensi,
Turon & Are-
laensis con-
cilia tempore
Caroli M.
tempore glorioi imperatoris Caroli con-
ventibus decretum est.

XXII.

De his qui decimas suas dare nolunt, & injuste subtrahunt, ita ut qui quinque aut eo amplius aratra habuerint, juxta estimationem unius aratri persolvant: & qui hereditatem ecclæsæ nostræ sibi vindicant: & de servis, qui decimas, dominis consentientibus, dare nolunt, concilio Are-
Arelatensi latensi capitulo 9. scriptum est: Ut unus quisque de propriis laboribus suis decimas & primicias Deo offerat: sicut scriptum est: *Decimas & primicias tuas non tardabis off. Exod. 34. ferre Domino Deo tuo.* Ubi nec liber, nec servus excipitur, qui omnes unum sumus in Christo, apud quem nulla habetur personarum acceptio. Item in concilio Are-
Arelatensi latensi, capitulo vigesimo: Ut ecclæsæ antiquitus constitutæ, nec decimis, nec ulla alia possessione priventur.

XXIII.

Multi sunt, qui secundum humanas leges divina spernentes judicia, testes ac conjuratores sibimet producere volunt. Quos minime admittentes, sicut unum confitemur Deum, unam fidem, unum baptisma, ita etiam una per totum mundum ecclæsia uniformiter pari legi & simili religione excolenda est. Itaque decernimus, ut juxta divinæ legis sanctiōnem, & secundum ipsius sedem civitatis, in qua ratio ventilatur, unaquæque gens, & cuncta adjacens parochia subjaceat, ita ut auctoritate episcopi, aut judicij examini, aut sacramenti protestatione se expurget. Et non minus quam quatuordecim annos ætatis habeat, qui ad testimonium admittendus est secundum censuram canonice institutionis, sicut in Africano concilio capite nonagesimo octavo scriptum est: *Testes ad testimonium non admittendos, qui nec ad accusationem admitti præcepti sunt, vel etiam quos ipse accusator de sua domo produixerit.* Ad testimonium autem infra annos quatuordecim ætatis suæ non admittantur.

XXIV.

Arelatense
concilium
tempore Ca-
roli M. c. 1.
Severianus
Cabilio
tempore con-
cilia.
Decrevimus etiam, ut pacis bonum & concordia ab omnibus indisrupte teneantur: quia si inter nos fideles, ut in capitularibus domini Caroli legitur, pax & concordia habenda est, dicente apostolo:

A N N O CHRISTI
888.
Caroli M. c.
v. in forma.
Mbr. 11.

Turonensi
concilium
tempore Cris-
toli c. 33.

Pacem sequimini & sanctitatem, fine qua nra. Atiam, ut abstineant se a coitu, placuit

me videbit Deum: multo magis inter epi-
scopos & comites esse debet, qui post
imperialis apicis dignitatem populum Dei.
regunt. Ita enim inter se concordate de-
bent, ut alterutrum sibi ad Dei servitium
peragendum, & ministerium suum expla-
dum, non solum non noceant, quin po-
tius adminiculo sint. Comitibus quippe
& iudicibus, reliquoque populo expedit,
ut in Turonensi concilio legimus tempo-
ribus praefati principis acto, ut suis sint
episcopis consentientes & obedientes, pro-
ppter Dei amorem, & semper ab eis uti-
le querant consilium, illorumque salubria
non spernant monita, sed intenta cordis
aure audiant. Similiter vero & episcopi
praedictas personas similiter suscipiant, ho-
norificeque erga eas in omnibus agant,
& sic sele mutuis studeant sublevare con-
solationibus.

XXV.

Cabilonensi
concilium
tempore Cris-
toli c. 33.
14.

De monasteriis clericorum, monacho-
rum, atque puellarum, que clericis five-
laicis beneficii jure donata sunt, placuit
ut tales eis praeficiant provisores & pra-
positos, sicut in Cabilonensi concilio scri-
ptum est, qui & praecelesti noverint & pro-
desse, & qui ad episcopum recurrent, &
secundum ejus ordinationem ad conven-
tum synodi occurrant, & commissum si-
bi gregem canonice & cum magna reli-
gione custodiant, quasi rationem de ani-
mabus eorum reddijuri.

XXVI.

i. Tim. 5.

De viduis præcipimus, ut nequaquam D
cito velentur, sed in potestate earum ma-
neant, consentiente episcopo, utrum nu-
bant, an professionem castitatis assumant,
usque dum probetur earum conversatio,
ne forte de eisdem dici possit, quod ab
apostolo dicitur: *Qua autem in deliciis sunt,*
viventes mortue sunt. Si autem propositum
*castitatis assumptient, aut monasterii clau-
stris regulariter constringantur, aut domi-
manentes castitatem suæ professionis inte-
gerime custodian. Quod si a proposito
deviaverint, canonizæ institutionis censu-
ra corriganter. Quod & de virginibus,
si moechate fuerint, statuimus, sicut in*
concilio Eliberitano capite decimotertio
*scriptum est: Virgines que se Deo dedi-
caverunt, si paucum prodiderint virginitas,*
atque eidem libidini servierint, non
intelligentes quid amiserint; placuit, nec
in fine dandam eis esse communionem.
Quod si semel persuaserint, ad infirmi cor-
poris virtus lapse, toto tempore vita
sue ejusmodi feminæ egeriat pœnitent-

cas in fine communione accipere debere. ANNO
CHASMI
996.

NOTA SEVERINI BINII.

In hac synodo hoc annum in primis observatum dignum Arnulphi est: quod hunc die, ita eccliam apud omnes alias scriptis: an foris in annis antiquis, Arnulphus non imperator, sed rex duum-potens? non nominatus repertatur, & quod nos non esset Imperator, non nominatus, nisi illud a fide apostolica prius collatum esset. Quomodo perprorsus agere convincuntur, Causa con-qui statim post obitum Caroli Arnulphum tanquam humilius que? redem imperti imperatores nominant. Hanc synodum proper intelleximus statim eccliarum Germanicarum congregatum esse, indicant patres in prefatione hujus synodi: cuicunque tribus prioribus canonibus Arnulphus rex invenitur & admoneatur quomodo se in regimine regni be-ne disponendo gressu debet, patet novam regie Arnulphi electionem hunc synodo congreganda occidem alii quam præbuisse. De Luitberto archiepiscopo qui concilio præfuit, do ejusque rebus proclaræ gestæ, plurima scribit Serarius libro quarto historia Moguntina.

OBSERVATIO PP. MARTENE ET DURAND

Ex Praefat. in ampliss. Collectionis Veterum Scriptorum Tom. I.

Anno 888. celebrata fuit Moguntia Synodus, tempore Arnulphi imperatoris, cuius quidem canones præstulerunt doctissimi Soc. Iesu editores: ut de numero, & nomine Episcoporum illam celebentem alium apud eos diligenter. Verum ex diplomate Friderici Coloniensis Archieps. pro Corbeja novi Monasterio hic edito p. 661. dilectissimus Presules folium 19. cum vigilius Williberto archieps. Coloniensis huic concilio interfuerit: quodrum omnium nomine profecti sollemni decretrum, quo sua Corbejanis & Herivordenis Monasteriis privilegia assertuantur, relatum in annibus Paderbornensis huius ordines: Fulco Remensis, Willibertus Agripinensis, Thiodmorus Salisburgensis, Rabboldo Trevirensis, Joannes Rothomagensis archieps. Hildegrimus Alberus Andensis Episcopus, Adalgarus Hasburgensis archiepiscopus, Arnus Viennensis, Liavardus Verdenensis, Rodberus Metensis, Adalminus Vermensis, Godfridus Spirensis, Willibertus Hildesheimensis, Det. Viridensis, Dodilo Cameracensis, Horatius Belvicensis, Herdilo Noviomagensis, Reitramus Strateburgensis, Waldo Friesingensis, Thiodulfus Guramensis Episcopi.

Eo in Concilio præter 26. canones, qui edici sunt, au-diti fuerunt: duorum Saxonicum antistititem querela, Osnabrugensis & Paderbornensis, iustitia Analiſta Paderbornensis. Osnabrugensis querelatur subiecta Ecclesiæ summis, quas Cobbo ab debito Golvini Episcopi aver-tet ad Corbejanos & Herivordenis canobia. Biso Paderbornensis recens, ordinatus Episcopus subiebat sub-iecta sum esse iurisdictione eadem canobia, quorum im-munitates, five, ut vulgi formone uirat, exemptionis iura eo excrescent, ut potestari Episcopali, vel in or-ordinatione horum Monasteriorum, vel in Ecclesiæ mona-steriis subiectas, vel in Sacerdotiis & clericis earumdem Ecclesiæ relinqueretur nihil, prater facultatem ordi-nandi sacros ministros, templa & altaria conferrandi, conficiendi christia, sacramentumque confirmationis im-pendenti. Utroque causa diu multumque agitata. Biso cauſa occidit, iudicatoque est secundum Corbejanos & Herivordenis, edito solemai decreto, quo utique monasterio sua confirmata ut invicuita a. antiq. chirographo. Osnabrugensis causam indeciam remansisse, remque effectum magis, quam confitata scribi prædictus Analiſta Paderbornensis, donec tandem Arnulphus Imp. an. 893. in Wormatiensibus concilio, lice abrupe, Of-nabrugensis decimas reddit habebet. Unde id accepit vir eruditus non tradidit, sed nec ullam afferit autorita-tem, quia id comprebarti valitat. Nos vero hunc ab initio existimamus, quodlibetem de decimis agitarem aliquo ecclæstico iudicio terminatum fuisse in concilio Moguntino: & quod vero diversum in committee Wormatiensibus decretum fuit, servatum non est. Primum probat WIlliberti archieps. Coloniensis privilegium 19. Episcoporum chirographis subseriptum, quo decimas in Episcopatu Coloniensi habentes pollicia alteruntur Corbejanibus: quod priuilegium subseqentes archiepiscopi vacuum habentes, ac novissimo anno 1200. Fridericus, qui viro conciliis Mo-guntino decreto antecellorum suorum subscriptiobibus re-borato, eidem affenserit, ut videtur est in ipsius diplomate a nobis edito pag. 661. Probabile autem videtur alios episcopos ejusmodi Presules ad iussu Williberti decimas, in suis diocesibus voluisse ratas perpetuasque esse Monachis Corbejanis. Quod autem Rauta in Committee Wormatiensibus de reddendis Osnabrugensis Ecclesiæ decimas, & tamquam quid statutum ea de re fuerit, nullum fortis tem-plate.

MOGUNTINUM

73

ANNO CHRISTI 888. rier effectum, condit ex Friderici Imp. ad capitulum Ofenbrugens Episcopis, qui inter Willibaldi abbaris Epi. 100. Rollis est 441. Ex ea quippe dictimus, decimas illas Ofenbrugenses Corbejenibus Monachis solitas semper sufficiat, si quis tempora Henrici IV. Imp. qui cum sedi Aposto-

74

ANNO CHRISTI 888. licet bellum iudicidit atrocissimum, videratque Corbejanus Monachos legitimo Christi Vicario, spato Antipapa adhucere, pro quadam indignatione facienti sibi Episcopo Ofenbrugensis decimas illas concessit.

AD CONCILIUM MOGUNTINUM

OCCASIONE ARNULPHI NOVI REGIS

Anno 888. celebratum

4 D^o D^r I T I O.

Ex Suppl.
Missa To. 1.
pg. 1056.

Veneratus Labbei editor episcoporum, qui con- cilio huic adfuerunt, nomina ex Martene Veter. Monum. tom. I. col. 661. recitat. Scriptor vero ille hac accepit ex charta privilegii in ea synodo lati pro Corbejenibus & Herivordensibus monachis. Privilegium vero illud neuter recitat, quamquam ipsum referre ad editorem Venerum maxime spectabat, cum gestorum ejus concilii pars sit. Suppendus est igitur mihi de- fensus, integrum privilegium afferendo, quod ex Mabilloioi annalib. Benedictinis tom. III. in appendice num. XXXI. reprobento: Juvat tamen prius mensa, quo concilium hoc haberi potuit, a me in annotationibus ad Pagum ad A. 888. num. XI. investigatum, hic indicare. Ita vero ego ibidem. Interfuit concilio Hadagliarius Hamburgeanus, qui successit in episcopatu S. Remberto, idemque anno eodem, quo habitum est concil. 888. die XI. Junii deceperat, ut Bollansdus ad diem V. Februarii adstruxerit. Fit inde ut concilium hoc citius quam labente Junio habeti minime potuerit.

DECRETUM SYNODI MOGUNTINÆ

*De libertate monasteriorum Corbeja-neve
& Herfordensi.*

Ex Annal.
Paderborn. &
Chris. Pader.
Klo.

Convenit episcopali auditorati pie sollicitoque Dei sollicititudinem habeant, ut sacris locis, in quibus iugi Deus famulantur sedulitate placatur, opportuna conferre suffragia non detrectent. Unde ego Liudbertus, licet indignus, Mogontiacensis archiepiscopus omnia sancta Dei ecclesias suggesto, quia venerabilis frater noster Boivo abbas monasterii, quod vocatur Nova-Corbeja, attulit nobis quamplurima chirographa glossofissimorum principum ad confirmationem privilegiorum ejusdem monasterii promulgata, inter quas proxime ei collatum, communiter & ipsius, & Herivordens monasterii statum confirmabat, datum scilicet a gloriose rege Arnulfo his ipsis diebus noviter ad regnum provento. Super haec etiam chartas duas ostendit Romanorum pontificum, Adriani, atque Stephani, in ipsis chartis concedentium, ut in tutione sancte sedis Apostolicæ præstatum Nova-Corbeja monasterium perpetuauerit haberetur, simulque apostolica auditoritate decernentium, ut idem monasterium plenissimam habeat immunitatem ab omnibus quoquo modo foris, vel iatus monasterium in res ad illud pertinentes sepe præter voluntatem abbatum loci ipsius permiscere cupientibus. His igitur omnibus apud nos reliidis, petit præfatus venerabilis abbas, quo & ea, quæ sacris litteris pessimum principum confirmata fuerant, nostra quoque auditoriate corroboraremus,

& his, quæ ab Apostolica sede decreta sunt, nostra subscriptionis cartulam adjungeremus. Nos itaque considerantes religiosam ejus esse petitionem, pastoralisque esse officii servorum Dei jupiter utilitati commodisque proposcere, decernimus, ut præfata duo monasteria, Corbejense videlicet monachorum, atque Herivordiente sanctimonialium, de omnibus rebus, que vel in communis supra memorati principis charta, vel specialibus aliorum principum præceptis confirmata eis esse noscuntur, nihilominus talēm ex ecclesiastica, & episcopali functione obtineat firmatatem, ut nihil habeant, unde se tueri possint, quicumque sibi promittunt haec aliquo modo se posse immutare vel infringere. Habeant igitur præfata monasteria rerum suarum liberam in omnibus disponendi regulariter potestatem, ut quicumque eisdem monasteriis in auro, vel argento, in agris, & famulis, seu quibuslibet rebus fuerint oblati, sive in præsenti die collata esse constant, in dispositione maneat eorum, qui eisdem locis prælati sunt, ut quidquid secundum Dei timorem regulariter, & canonice disponuerint ad ecclesias ipsius utilitatem, liberae in omnibus cum consilio fratrum, sororumque faciendo habeant potestatem. Et ut pleniū prosequamur, quod sanctos apostolicos jam dicos intendisse sentimus, atque ante eos beatum Gregorium, atque reverenda memorie Nicolaum sanctissime de statibus monasteriorum inventimus, nos humiliter tantis autoritatibus subscribendo, confirmamus: ut nullus episcopus Paderbrunnensis aliquam ex eis vel accipiat, vel exposcat portionem; neque vel in his qui regni locum tenent, vel in ipsis congregationibus, aut in ipsis cenobib⁹ potestatem obtineat; neque ipsorum dominatione potetur ulla, neque in clericis, neque in famulis, & in omnibus, quicumque ad monasteria ipsa videntur habere possessionis respectum, sicut ab omnibus eis hancen⁹ servatum, & contentum est episcopis, in quorum parochiis res eorumdem monasteriorum conjacere videntur. Nec ad ipsa monasteria, vel celles eorumdem, vel ipse per se episcopus vel economus ejus, vel archipresbyter, aut archidiacus illius, seu quilibet ex ejus agentibus persona potestatem habeat accedendi; nisi forte necessitatis causa, vel dilectionis gratia vocatus advenerit; ne importunitate sui, ministrorumque suorum inquietudine sacris locis fiat molestia, neque in ecclesiis præstatis monasteriis subjectis, vel in presbyteriis eisdem ecclesiis ordinatis aliquam tentet facere perturbationem, novam constitutendo, & antiquam constitutionem violando; sed sicut regulariter canonice disposita sunt, & longo iam tempore manentia, ita quoque futuri temporibus manent inconcussa. Ordinationes, quæ contraria non fuerint ipsis monasteriis, agere

ANNO
CHRISTI
MCCCLXVIII
BID.

75 agere non differat. Altaris quoque, & basilica cum benedictione, sive confectiones, prout necessitatis potuaverit, vel in ipsis monasteriis, vel in agris eorum liberiter concedat. Chrisma quoque, oleumque consecratum per singulos annos præbere non differat. Et pro his omnibus nullum munus exigat, ne Spiritus Sancti gratiam vendere conatus, Simonis, quod abit, damnationem incurat. Hoc constitutum non solum Paderbrunnensem, verum etiam omnium locorum episcopos, ubicumque praesata monasteria, vel ecclesiæ, vel agros, vel familiæ habere noctentur, obliterare sine cunctatione; seu contradictione oportet; ut nullus potestatis iure rebus eorumdem monasteriorum abusatur; sed maneat omnia in potestate eis Prælatorum, & regulari dispensatione quacumque, ut diximus, vel in agris, vel in familiis, vel in decimis eis constant esse collata; sicut & apostolica, & imperialia præcepta, partim simul, partim singillatum eis contrahaverunt. Abbatem vero, vel abbatissam in his locis eligendi semper habeant potestatem, & eam personam elegant, quæ proposuum conversionis in utrolibet monasterio, & moribus, & habitu protegantur; non canonicum, aut laicum, neque alterius monasterii monachum; in quo specialiter nos audire dignetur regia dominatio, ut nullam eisdem monasteriis præponant personam, quæ non ab ipsis congregacionibus fuerit regulariter electa. Debent enim mundi principes honorem præstare Deo, quem libi volunt præstari a Deo, videlicet, ut quædammodum cupiant a Deo sibi collatum regni honorem conservari, sic ecclesiæ Christi suam non dedignant servare legem. Non enim decet, neque justum videri poterit, ut sibi militantibus de ecclesiæ Christi possessionibus mercedem restituant, & quod de republica sua retribuere debent, reddere velint de his, quæ collata sunt Deo. Quia de re noverit clementia, vel nunc conscientium, vel successionis iure omnium futurorum principum a tede apostolica sanctum, nostraque subscriptione rebatur, necnon & antecedentium regum præceptis cautum, ut predictis monasteriis nullas præficiant personas de quocumque ordine, nisi quæ per electionem probabilem sumatur. Quia vero multæ queruntur ab importunis hominibus malignitatis occasiones, & necesse est semper adversarii tela clypeo protectionis repellere: quod apostolica decrevit auctoritas nos quoque approbamus, ut qui ordinati fuerint ad regimen sapientiarum monasteriorum, nulla potestate prævalente dejiciantur, nisi criminis causa fuerint deprehensi, cuius merito rectorum non debeant administrare officia. Infamia vero maculis, sive criminis aliquujus denotatione si fuerint appetiti, non præter canonicanam & regularem deponantur examinationem. Si quis ergo apostolicæ sedis decretum, cui nos hanc confirmationis certulam veneranter subscriptimus, contemplerit, proculdubio damnationis centuram suscipiet, quam credimus divino spiritu per apostolicam linguam prolatam. Nos igitur nostram subscriptionem anuli nostri impressione signantes, obsecramus fratres, & coepiscopos nostros omnes, in quorum manus ista devenerint, ut sua etiam auctoritate, & subscriptione hæc confirmare velint: ut quicunque haec temerare prælumperit, generalitas nostræ sententis ita anathematis vinculo obligetur, ut neminem habeat, de cuius favore sibi blandiatur, aut se tueri posse putet a sententia damnationis. Condicis autem illa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis recipient, & apud distictum

A judicem præmia æternæ quietis inveniant. Et quia apostolicæ auctoritati subscriventes ista editimus, iustum est, ut illam lacram fedem etiam in hoc honoremus, ut appellationes ad eam fieri licet a predictis locis cum necessitas fuerit:

ANNO
CHRISTI
MCCCLXVIII

eo videlicet tenore, ut si hoc constitutum ab aliquo fuerit prævaricatum, Metropolitanus eorum episcopus, quo ego nunc licet indignus fungor officio, personam hujus sanctionis violatricem convenient, & hujus nostri decreti testificationem ignorat: utique ab eo, quod prægressit, recedere non meretur, ex communis omnium episcoporum auctoritate contestetur: at si ille contumaciter in sui facti perpetratione persistet, licentia eis sit Romanam, apostolicam que sedem adire, & necessitatis suis causas ante Papam, qui tunc fuerit, urbis Romæ depolare, ut per eum a predicta causa reus iustæ damnationis sententia multetur.

Folco munere divino metropolitanus ecclesiæ Remensis episcopus, tenorem hujus sanctionis perlegens, & diligenter pertractans, in omnibus cam probandam, & corroborandam esse judicavi, tam propter antiquum jus monasteriorum, etiam his cœnobitis conservandum, quam ad præcavendas nihilominus molestias hic summatum prohibitas, quæ modernis temporibus contra sacra monasteria per quoddam episcopos recenter ordinatos, nec non etiam per quorundam idicorum infestationem grassari cœperunt; ad quas inhibendas, rationabilis ordo servatus est, ut & glorioforum principum hic concessiones, & pontificum Romanorum privilegia, & archiepiscoporum ejusdem monasterii his omnibus stipulatio, & ut cœteri velint episcopi assensum præbere, nequaquam spernenda hic contineatur petitio; cujus gratia illeactus simul, & præsentialiter ab eodem venerabili archiepiscopo Liudberto, necnon a Bovone religioso ejusdem monasterii abbate rogatus, hoc decretum episcopali auctoritate ratum esse decernens, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti confirmavi, & subscripsi.

Villiberthus Agripinensis ecclesiæ archiepiscopus huic decreto meæ mediocritatis recitato attestacionem, & assensum præbens, quod necessario ac rite promulgandum sit, sub attestatione nominis Domini nostri illud confirmavi & subscripsi. Thiadmarus ecclesiæ Salzburghensis archiepiscopus huic decreto consensi, & subscripsi. Radbodo Trevirensis archiepiscopus approbavi & subscripsi. Joannes Rotomagensis archiepiscopus consensi, & subscripsi. Hildegrimus Halberstadiensis episcopus consensi & subscripsi. Adalgaricus ecclesiæ Hamaburgensis archiepiscopus consensi, & subl. Liuvardus Vercellensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Arnoldus Virziburgensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Hrobertus Metensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Adalhelius Vvurmacentis ecclesiæ episcopus con. & subl. Godelhancus Spirensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Vvichbertus Hildeneshemensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Dethmarus Virdinensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Dodilo Camericensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Honoratus Belvacensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Heridio Noviomagensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Belthramus Stratzburgensis ecclesiæ episcopus con. & subscripsi. Valdo Fribingensis ecclesiæ episcopus con. & subl. Thiadulfus Curicensis ecclesiæ episcopus consensi & subl. Hæc sacra continuante, & consumante anno Dominiæ Incarnationis DCCC. supra LXXXVIII. in unitate Sancti Spiritus.

C O N C I L I U M M E T E N S E

IN REGNO LOTHARII A BELGICÆ PRIMÆ

Episcopis sub Arnulpho rego celebratum Kalendas Maii, anno Christi, ut conjectura est,
ccccxxviii. Stephani pape V. anno 211. Odonis regis primo.

T I T U L I C A N O N U M .

- I. Quod pac a paginis, & contumacibus Christianis per emulacionem morum a Deo imploranda sit.
- II. Ut decimes ecclesie solas sacerdos accipias: ut nullam illarum partem Laici seniores usurpent.
- III. Unus presbyter unam solummodo habeat ecclesiam.
- IV. Ut de manu ecclesie nullas census exigatur: & ne pro sepultura premium datur.
- V. Ut nullam in domo sua faminam habentes sacerdotes.
- VI. Ut presbyteri libros & vestimenta sacerdotalia abundant episcopo, & chrisma sub seru custodiens: clericorum armis, aut laicorum indumentis non usurpar: & de iis qui infantes in baptismo suscipiantur.
- VII. Ut nemo cum Judais edat, aut bibat.
- VIII. Ut missa in locis non consecratis non fiant: & basilicae a chorepiscopis consecratae, ab episcopis consecrantur.
- IX. De duabus sanctimonialibus ab facinus in ergastulum retrahis: & de dicente sacrilegum confessio.
- X. Excommunicati qui Folcardum presbyterum occidant.
- XI. Excommunicati provincia vassatores: item Thaddeus & Lambertus.
- XII. Excommunicati qui communionem habebant cum excommunicatis.
- XIII. Proces cum triduo ieiunio indicata pro rege.

P R A F A T I O .

Sicut qui
Kil. Marcellus
preferens &
in monachis
obj. Odono
regis Arnulphi
regis illi
fuerunt cum
Stephano
sacerdotio.

Anno ab incarnatione Domini nostri Jesu Christi ccccxxviii., regni domini Arnulphi glorioissimi regis primo, die Kalendarium. Majarum adta est synodus in suburbio Metensis civitatis, in ecclesia sancti Arnulphi, ab archiepiscopo venerabili Rabaldo Treverensi, & a Roberto praedictis civitatis praefule. Dado quoque Virundensis ecclesie reverentissimus episcopus, & Arnoldus Tullenianus episcopus, & Stephanus venerabilis abbas, & multi sacerdotes cum comitibus, & pluribus nobilibus, & Deum timentibus viris adfuerunt. Ubi per votum, perique consensum, pro vera caritate & tranquillitate sancta Dei ecclesia, quam redemit Christus sanguine suo, sibi iuvicem occurserat, huc in communione praefules locuti sunt.

C A N O N E S .

I.

Episcopi, & presbyteri, & fideles laici, qui ante nos fuerunt juxta sacram consuetudinem auctoritatem, scriptis in Christi nomine convenienter, justitiam Dei statuerunt, & idcirco pacem suis diebus habuerunt, & juxta illud quod scriptum est:

A Ton multa diligentibus legem tuam, Domine, & bonisibus bona voluntatis. Nos autem, qui tanto tempore transfacto comprovinciale synodum non habuimus, & invicem querere misericordiam Dei negleximus, videmus in nobis complectum esse, quod per prophetam Dominus dicit: *Terror vestram in conspectu vestre alieni devorant, & eris in vastitate hostili.* Ergo quater a Northmannis haec omnia in nobis completa sunt, nemo dubitas: quomodo etiam a perversis Christianis undique atteramur, omnes in commune sentimus, sicut scriptum est: *Populum tuum, Domine, humiliaverunt, & hereditatem tuam veniverunt.* Querenda est igitur pietas Christi, qua Pagani arecantur, & statuenda est lex Dei, qua crudelissimi nostræ gentis homines a vastatione pauperum repellantur. Idcirco quidquid in nobis pravæ voluntatis est, abjiciamus, & de Paganis Christo auxiliante pacem obtinere valebimus. Auctoritatem sanctorum patrum contumacibus nostris imponamus, & velint nolint, pro timore etiam glorioissimi nostri senioris Arnulphi regis, ad satisfactionem venire faciemus. Et sic iustitiam Dei statuendo, poterimus ejus misericordiam invenire, quem nos cognoscimus pravis actibus graviter offendisse.

II.

Dominus loquitur per prophetam, dicens: *Afferite omnem decimam in horreis meis,* Malach. 3. & probate me in hoc, dicit Dominus, si non spernemus vobis castigatas calli; & dedere vobis fructus usque ad abundantiam. Scimus enim, quoniam peccatis exigentibus clauditur celum, & fit nostris diebus sepiissime fames. Ideo statuimus, ut deinceps nemo seniorum de ecclesia sua accipiat de decimis aliquam portionem, sed solummodo sacerdos qui eo loco servit, ubi antiquitus decimes fuerant consecratae, ipse eas cum integritate accipiat in sui sustentationem, & ad luminaria concinnanda, & basilice adiicia, vestimenta quoque sacerdotalia, & cetera utensilia suo ministerio congrua obtinenda. Hæc omnia episcopi de suis ecclesiis, & ceteri attendere decreverunt.

III.

Unusquisque presbyter unam solummodo habeat ecclesiam: nisi forte antiquitus habuerit capellam, vel membrum aliquod adja-

adjacens sibi, quod non expedit separa. Aut potari potest, a Judæis accipiat. Ni
ri. Est enim multum laudabile coram Deo & hominibus, si unus presbyter unam ecclesiam salubriter providerit, & utiliter rexerit: quoniam non est nobis cura animalium adhibenda pro temporali commoditate: sed cunctis sacerdotibus est optandum, ut cum suis ovibus a Christo recipiant pascua vitæ æternæ.

IV.

De uno manso, & de terris pro sepultura datis, & pro quatuor mancipiis, vel eorum procreatione, nullus census deinceps exigatur; & pro sepultura nullum premium detur.

V.

Sacerdotes, qui vice Mosis iram Domini super populum sanguinem precibus suis debent mitigare, attendentes etiam, ne illud fiat quod scriptum est: *Maxime ruina populi in culpa sacerdotum fuit: nequamquam in sua domo secum aliquam foemina habent, nec matrem, nec sororem: sed auferentes omnem occasionem satanæ, angelicam vitam ducant, & Domino Deo casto corpore & mundo corde tenuis serviant.* Nam licet hoc sacris litteris cœbrius inhibitum esse videatur: tamen quia nefas in quibusdam oriri videbatur, idcirco communi decreto statutum est, & hoc interdictum a sancta synodo nimium laudatum est.

VI.

Cuncti presbyteri ut libros & sacerdotalia vestimenta suo episcopo in proxima synodo ostendant, & ut chrisma suum sub sigillo & sera semper custodian, a predictis episcopis expresse commendatum est. Et ut nemo clericorum arma porteret, vel indumenta laica induat, id est cottos vel mantellos sine cappa non portet, & laici cappas non portent. Et nullus alterius suscipiat a fonte infantem, nisi qui a prime signaculum, id est abrenunciacionem diaboli & professionem catholicæ fideli tenuerit: & infantem nequaquam duo vel plures, sed unus a fonte baptismatis suscipiat, quia in hujuscemodi secta diabolo datur locus, & tanti ministerii reverentia vilescit. Nam unus Deus, unus baptisma, unus, qui a fonte suscepit, debet esse pater vel mater infantis. Hæc omnia generaliter interdicta sunt, quia & grandis levitas erat, & gravitas vel religio clericalis nimis in talibus vilis efficiebatur.

VII.

Guntbertus Metensis ecclesiæ primicerius obtulit libellum proclamationis super Judæos qui habitant Metis. Quapropter interdictum est, juxta capitula sanctorum patrum, ut nemo Christianorum cum eis manducet & bibat, vel quidquid comedet.

ANNO CHRISTI
800.

mis enim, juxta quod ait Cæsarius Arelatensis ecclesiæ episcopus, indignum est atque sacrilegum, eorum cibos a Christi stianis sumi, cum ea, quibus non frui mur, ab illis judicentur immunda, ac si inferiores incipiunt esse Christiani quam Judæi. Et omnes eorum convivas ipse, & sanctus Syagrius Eduorum episcopus, cum aliis multis, excommunicaverunt.

VIII.

In locis vero non consecratis, id est in solariis, sive in cubiculis, propter infirmos vel longius iter, a quibusdam presbyteris sacrificium offerebatur: quod omnimodis interdictum est. Et ut basilicæ a chorepiscopis consecratæ, ab episcopis consecrentur roboratum est: quia juxta decreta Damasi papæ, Innocentii, & Leonis, vacuum est arque inane quidquid in summi sacerdotii chorepiscopi egerunt ministerio: & quod ipsi iidem sint qui & presbyteri, sufficienter invenitur.

IX.

Duae sanctimoniales propter suum facinus de monasterio sancti Petri sine velamine erant ejus: sed juxta canones sancta constituit synodus, ut velamina illis redderentur, & intra monasterium in ergastulo ponerentur, parvo pane, & aqua brevi, cum abundantia divini verbi, usque ad satisfactionem fruerentur. Quidam etiam diaconus, qui de sacrilegio confessus & convictus fuit, pro misericordia in carcere ponì iussus est, interdicto ministerio, & ut pro eo omnes generaliter orarent injunctum est.

X.

Quædam foemina, nomine Ava, cum sui fratris consilio & auxilio, qui vocatur Folerius, & cum aliis consanguineis suis, suum maritum dimisit, & ad eum redire noluit. Unde illorum sacerdos servus Dei, vocabulo Folcardus, & ad suam dominam & ad ejus fratrem veniens, ut eos a tanto scelere traheret, confessim ab eodem & suis complicibus castratus est. Pro his omnibus ad synodum vocati venire noluerunt: & idcirco ad satisfactionem excommunicati sunt.

XI.

Viri pestilentes vastabant miserabiliter Eistam provinciam. Pro quo fecleto ad synodum vocati (sicut scriptum est: *Eripiti pauperem & genum*) alii venerunt, alii venire noluerunt. Illi qui adsuerunt, synodo satisfecerunt: ceteri autem canonice excommunicati sunt. Pari etiam tempore excommunicatus est quidam homo, vocabulo Theodricus, cum complicibus suis, quia quendam viduam fugiendo prostrata super corpus sancti Eventii rapuit; & de monasterio traxit, & in uxorem

ANNO CHRISTI 888.
rem sibi eam taliter sociavit. Quidam Atem quibus viventibus non communica-
vir nomine Lambertus interficiens con-
sanguineum suum, & dicens ejus uxorem
nomine Waldradam, juravit coram archie-
piscopo, quod tale conjugium dimitteret,
& iterum ei se sociavit, & adhuc eam
habet: idcirco excommunicatus est.

XII.

Quæsitum est a sancta synodo, quid de
iis sacra fieri auctoritas juberet, qui cum
prædictis excommunicatis communionem
habeant. Nam non tantum laici, verum
etiam presbyteri in celebratione Missæ ex-
communicatos recipiunt: & quid de his,
qui in eadem excommunicatione mortui
fuerint. Verum ad hæc tanta auctoritas
prolata est. Sanctus Petrus apostolus in
ordinatione sancti Clementis ita plebes
alloquitur: Si inimicus est alicui pro acti-
bus suis, vos cum illo nolite amici esse:
& prudenter obserbare debetis, avertere
vos ab eo, cui ipsum sentitis aduersum:
sed nec loqui his, quibus ipse non loqui-
tur. Iltius transgressores sanctus Petrus &
omnis auctoritas excommunicat. Servis
autem, ac propriis libertis, sive benefi-
ciatis, venerabiles episcopi in communio.
ne dominorum absolutionem dederunt.
Sanctus Leo papa de excommunicatis, &
ita defunctis, taliter decrevit: Horum cau-
sa judicio Dei est servanda, in cuius ma-
nu fuit, ut talium obitus usque ad com-
munionis remedium differretur. Nos au-

Clementespi-
dot. ad la-
tum.

Epist. ad Ru-
ticum. Nar-
bonensem c.

vimentibus, mortuis communicare non pos-
ANNO CHRISTI 888.

XIII.

Precando rogaverunt prædicti episcopi,
orare pro domino rege Arnulpho, & tri-
duanum in proximo celebrare jejunium,
ubi cum litanias & magna corporis affi-
ctione precemur Deum, ut faciat nos con-
verti ad se in toto corde & animo vo-
lenti, adaperiat cor nostrum in lege sua
& in preceptis suis, & faciat pacem, &
placeat Redemptori nostro eripere oppres-
sos, revocare in angustiis constitutos: &
sic talia agendo mereamur obtinere hic
indulgentiam, & in futuro pacem sine
fine mansuram. Amen.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Irrepti in contextum nota annorum Christi, & Arnul-
phi, qui absit a vulgaris, nec confitare de illa potest nisi
upa veteris aliquius exemplaris. Si conjectura indulgendum
est, possit fortasse concilium hoc ad annum DCCCXCIII.
Non inepie referri, quo anno, ut auctor est Regino, Ar-
nulphus in Lotharii regnum venit, & principis eius ur-
bes iustavit, post bella Northmannorum, que proximis
duobus annis antecesserant.

NOTA SEVERINI BINII.

Propter mendum aetorum sciri nequis quanto anno Christi
quoque pontifice præcile hac synodus congregata fue-
rit. Quia tamen idem Rabodus Treverensis huic & pre-
cedenti Moguntinam interfuit, & propter Northmannorum
incursiones, tempore Arnulphi regis celebratam esse con-
stat, ex cap. 1. & ultimo, nulla mihi ratio occurrit, ob
quam ego hanc synodus habendum Moguntinam statim pos-
sumit, nunc ab ea disjungarem.

AD METENSEM SYNODUM

Anni 888.

AD NOTATIO CHRONOLOGICA.

Ex Suppl. Maesi T. I.
pg. 1066.

M Etensem Synodum anno 888. adscribit Pa-
g. 1066. gius cum omnibus hucusque conciliorum
Collectoribus, eamdemque post Moguntinam col-
locant. Quia tamen in re præpostere ab illis agi,
certum est; cum Moguntinam synodum post Ju-
nium mensam habitam fuisse oporteat, ut in no-
ta superiori ostendi. Hæc autem celebrata dici-
tur die Kalendarum Maii, vel ut legit Sirmon-
dus Kalendarum Martii. Verum nec Martio, nec
Majo mense anni 888. celebratam fuisse suspi-
cor; cum synodo huic interfuisse legatur Dodo
Virdunensis, qui etiam subscriptit concilio Tribu-

Driensi anni 895. Ex sententia autem concilii Mo-
guntini habiti post Junium anni 888. constat,
Virdunensibus tunc præfuisse Dithmarum. Igitur
Metensis synodus haberi non potuit eodem an-
no ante Junium, quippe cui interfuit Dodo, qui
toto hoc temporis spatio usque ad exitum seculi
IX. Virdunensem ecclesiam administravit; quare
Dithmari successor statuendus est. Forte ergo
melius cum Sirmondo concilium istud initum
statueretur die Kalendarum Martii, ac referetur
in annum 890. quo Martii exordium in Domi-
nicam diem incidebat.

ANNO CHRISTI
888.

C O N S T I T U T I O R I C U L F I

ANNO CHRISTI
888.

S U E S S I O N U M E P I S C O P I .
Anno incarnationis dominica DCCCLXXXIX. indictione VII.

Eddid. Jo-
annes Corde-
bus anno 1645
cum Hierome-
ti Opacitate
et Codice M.
S. Bibliotheca
et Thuan.

Eao Riculfus humilis Suezionum episcopus, Elante Domino, quædam, quæ ad sacerdotum no-
consideratis parœcia divinitus nobis commissum strorum commonitionem, vel vulgaris populi eru-
necessitatibus, atque communis nostris compen- ditionem pertinere videbantur, modeste & utili-
tentii habita ratione, inspirante pariter & opitu- ter pro viribus tractare dispositi. Et quamvis to-
Concil. General. Tom. XVIII.

F

tius

C O N S T I T U T I O

tius Christiana vita regula divine scriptura p*A fersis vasa Domini: ubi non tantum intelligendum esse putetis, quod de calice & patena, ubi corpus & sanguis Domini conficitur, dictum sit; sed de corporis munditia, & mentium puritate.* Ut enim beatus Gregorius dicit, cum de parabola decem virginum tractaret: *Vascula nostra sunt corda,* *Missa.*

In quibus ferimus cunctaque cogitamus. Habemus itaque fragile vas, id est corpus nostrum, quod semper summopere mundum servare debemus, ut dum oblationes mundas Deo porrigitur, ipsi quoque sanctum altare illius hostiae acceptabiles efficiamur.

I.

Attende ergo, quia nobiscum solicitudinem gregis dominici perceperitis, & in sacerdotali ministerio, secundi ordinis & dignitatis locum possedetis. Et sicut nos, licet immeriti, apostolorum vices in hac ecclesia agere debemus: ita & vos quoque septuaginta duorum discipulorum nobiscum ministerium in hac plebe dominica exercere optet. Nam & in veteri lege Moyses & Aron locum summi pontificis tenuerunt, & filii quoque Aaron officium sacerdotale in secundo gradu sortiti sunt. Ad vos enim plebium pertinet cura & solicitude, & ex vobis pendet eorum salus, utilitas, atque animarum profectus. Scriptum namque est de vobis: *Labi sacerdotis cubidunt scientiam, & legem ex ore ejus: quia angelus Domini exercitum est.* Angelus namque latino eloquio nuncius dicitur: & vos quidem angelorum ministerium expletis, quando vestras plebes instruitis atque docetis. Sed primo necessarium est, ut ipsi diligenter meditatione literarum sacrarum lectionem discatis, quam postmodum alios docere debetis: quia nemo, quem neferat, aliis insinuare valet. Enimvero nec latere vos volumus, quod de illis presbyteris, qui desideres & ad discendum tardi sunt, regum & imperatorum capitula non sine contentu plurimorum episcoporum tanxerunt, scilicet hoc: Ut quicumque presbyter, a suo episcopo frequenter admonitus de sua scientia, ut discere curerit, facere neglexerit, procul dubio & ab officio removeatur, & ecclesiam, quam tenet, amittat. Quia ignorantia est legem Dei, eam alii annunciare & praedicare non possunt. Hoc ne alicui vestrum eveniat, fraterno affectu præmonemus.

II.

Oportet igitur unumquemque sacerdotem, vita, & moribus, & actibus bonis, cum Dei auxilio, populo sibi commisso, ceterisque subditis excellere, ut in eo videant quid imitari & sequi bene operando possint, castitatis videlicet, humilitatis, modestie, aliarumque virtutum, divina gratia largiente, exemplum prebeat, ut juxta Apostoli vocem, *doctrinam Dei nostri in omnibus ornet.*

III.

Habete, quzsumus, studium in psalmos cantando, in divinos libros legendi, in canonicas horas custodiendo, id est, primam, tertiam, sextam; Missarum quoque quotidiana celebratione, nonam, vesperas, & completorium, atque matutinale officium decantando. Et invitate parochianos vestros, ut si ad alios cursus venire non sufficiunt, taltem Missas frequentius audire studeant, & dominicis, atque alii diebus festis vesperas, matutinas, & missas frequentare non prætermittant.

IV.

Ad vos ergo dictum esse scitote: *Mundamini qui*

A fersis vasa Domini: ubi non tantum intelligendum esse putetis, quod de calice & patena, ubi corpus & sanguis Domini conficitur, dictum sit; sed de corporis munditia, & mentium puritate. Ut enim beatus Gregorius dicit, cum de parabola decem virginum tractaret: *Vascula nostra sunt corda,* *Missa.*

In quibus ferimus cunctaque cogitamus. Habemus itaque fragile vas, id est corpus nostrum, quod semper summopere mundum servare debemus, ut dum oblationes mundas Deo porrigitur, ipsi quoque sanctum altare illius hostiae acceptabiles efficiamur.

V.

Item monemus, ut unusquisque vestrum psalmos & sermonem fidei catholice, cuius initium: *Quicumque vult salvus esse: & Canonem Missæ,* ac cantum, vel compotum memoriter, & veraciter, ac corrente tenere studeat. Consecrationem vero infantum, tam masculorum, quam feminorum, unius, vel plurium, & consecrationem sonantis, & aquæ per domos spargendæ, & anime commendationem, & orationes ad mortuum sepelendum habeatis descripta distincte & veraciter, & frequenti usu ea meditemini, ut corrente & irreprehensibiliter ea, tam super masculum, quam super feminam proferre sciatis. Supradictam vero consecrationem infantum volumus ut quadrifarie scribendo dividatis, super singularem scilicet masculum, & singularem feminam, itemque super plures masculos, & plures feminas, sicut nos vobis, Christo proprio, descripta trademus.

VI.

Item præmonemus, ut unusquisque vestrum, missalem, lectionarium, evangelium, martyrologium, antiphonarium, psalterium, & librum quadraginta homiliarum beati Gregorii correctum atque distinctum per nostros codices, quibus in sancta matre ecclesia utimur, habere laboret. Et libros quidem divinos, & ecclesiasticos, quoscumque potestis habere, non emittite, ex ipsis enim cibos & condimentum animarum percipientis, dicente Domino: *Nom in solo pane vivit homo,* *sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Si quis autem omnes veteris testamenti libros habere nequerit, saltem hoc studiosius elaboret, ut primum totius divinae historie librum, Genesim videlicet, sibi corrente transcribat, cuius lectione totius mundi creationem cognoscere valeat.

VII.

Studere etiam debetis, ut digne atque honeste vestra ecclesiastica vestimenta preparata habeatis, albam videlicet ad divinum mysterium uiam, vel duas nitidas, cum orariis, id est, stolis duabus nitidis, & amictis duobus nitidis, corporalibus quoque totidem nitidis, item zonis duabus, id est, cindoris, ac mappulis totidem nitidis; ac linteamina altaris habeatis nitida, & casulam sericam, cum qua Missa celebretur. Hoc autem omnimodis prohibemus, ut nemo illa alba utatur in sacris mysteriis, qua in quotidiano vel exteriori usu induitur. Loca quoque munda & congrue composita habeatis, ubi post sumpta sancta mysteria, manus & ora vestra lavetis; & si possibile fuerit, unusquisque calicem cum patena argentea, sive eiuslibet metalli purissimi habeat; ut cum ad nostram Synodum unumquemque vestrum eadem vas, vel cætera, quæ ad ministerium sacerdotale pertinent, deferre jussierimus, vel per vestras parochias transitum secerimus, nostram exinde offensionem minime incurritis. Si hec præparata in honori viderimus. Ad Missam quoque, & vespertas, si sufficiatis, thus vel incensum in thuribulo Deo offerte. Illud etiam expresse precipimus,

ut

ut dominos vestras uitidas, & sine fardibus, & fasto. A re sacramentorum, hoc omniibus modis observare debetis, ut in calice aquam vino miscetis, quia passus corpus, vimum sanguis intelligitur, aqua que in cruce de latere Domini manavit, certissime fidem designat populum iunctum capiti suo, quod est Christus. Quibus devotissime observatis; verum Jam 10.
Domini corpus procul dubio in veritate confidetur.

Et quisquis ex eo, corde & corpore particeps, cum fide fuerit recreatus, remissionem peccatorum in illo sine dubio operatur.

VIII.
Instante quoque monemus, ut scrutinia per baptismales ecclesias statuto intra quadragesimam tempore generaliter sunt: & ut baptizati mox post baptismum eucharistiam, id est, communionem sanctam percipiant, sollicito vos studere precipimus. Quoniam qui dixit: *Nisi quis renatus fuisset ex aqua & Spiritu sancto, non intrabat in regnum caelorum: ipso dixit: Nisi manducaveritis carnem filii dominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.*

IX.

Soliter studendum est presbyteris, ut curam publice penitentium habeant, & orationes ad visitandos infirmos vel infirmas correcte proferre sciant, & maximam curam adhibeant, ut sicut nemo sine baptismō, ita etiam nemo absque viatici munere moriatur; sed neque publice penitentes, si fuerit infirmus: & sedulo considerant, atque diligenter caveant, ne pro hujusmodi negligentia grave periculum incurant. Videant quoque ne Simoni mago & Iude traditori efficiantur similes, si pro pretio, aut pro familiaritate, vel propinquitate, penitentes ante tempus ad reconciliationem adduxerint, & eis pro reconciliatione testimonium dederint, vel si cum fervore & diligentia penitentes aliqua amaritudine, vel, quod absit, odio, aut quia nibil ab eis accipiunt, a reconciliatione suspendi fecerint: quia ut communis, ita etiam cooperatores presbyteri in ministerio divino a Deo sunt constituti episcopis. Si vero publice penitentes pro certa necessitate, vel ratione, ante preflos a Canonibus annos fuerint reconciliati: sicut ante reconciliationem, secundum penitentium possibilitatem & qualitatem, de eorum penitentia solicitudinem haberunt; ita & post reconciliationem, vitam eorum & conversionem, donec proximum penitentia tempus expletatur, non negligant, sed soliter discutant & attendant, scientes non solum episcopis, sed etiam secundum modum suum presbyteris convenire quod dicitur: *Speculatorum dedi te domini Israel: & de unoquoque sibi commisso, rursus per prophetam dicitur: Sanguinem ejus de manu tua requiram.*

X.

Item oportet ut presbyteri infirmos suos post confessionem & reconciliationem, oleo sancto perungant, & tunc eos communiciant. Quod si ante adventum eorum infirmus obmutuerit, & corti testae sint, quod ipse infirmus tale signum ostenderit, quia penitentiam petiit, quam mora facerit ab eo exclusus, viatici ei subsidium praebant.

XI.

His exceptis, sciē debetis quia facultates ecclesiae in quatuor partes, canonica auctoritate, sunt divisæ. Ex quibus una est, si voluerit, episcopi; alia ad luminaria, & sarta testa, id est, restorationem ecclesie; tertia presbytero & suis; quarta hospitibus deputata. Quapropter ex ipsa parte, quæ fabricia debetur ecclesie, volumus aut per nos, aut per nostros communis, rescire quid annuatim tam in luminaribus olei vel cera, quam etiam in restauratione testorum, vel in ornamentis inde in ecclesia pareat. Convenit etiam vobis, unum, vel duos, vel tres clericos habere, qui vobis Missas celebrent, quos salutetis, & a quibus resalutemini, quia Dominus in evangelio dicit: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Solus autem nemo veltrum Missas celebrare presumat. In ratione re-*

Concil. General. Tom. XVIII.

ut in calice aquam vino miscetis, quia passus corpus, vimum sanguis intelligitur, aqua que in cruce de latere Domini manavit, certissime fidem designat populum iunctum capiti suo, quod est Christus. Quibus devotissime observatis; verum Jam 10.
Domini corpus procul dubio in veritate confidetur. Et quisquis ex eo, corde & corpore particeps, cum fide fuerit recreatus, remissionem peccatorum in illo sine dubio operatur.

XII.

Hospites, secundum quod possibile est, exciperete, & illis, juxta vires, ea quibus indigent, hilariiter administrare studeatis: & plebes vestras, ut idipsum faciant, & pedes pauperum levant, instantius admonetis: scientes, quia si aliquis pauperum hospitium postulaverit, & impetrare non meruerit, & extra domum jacens vel a bestiis suevit comestus, vel frigore, aut aliqua aeris asperita mortuus, ab illo requirendus erit qui humanitatis subsidium ei negaverit. Et sacerdos immunis ab hac culpa non erit, qui auditores suos, ut hospitalitatem diligerent, non admonuerit. Scimus enim quia magna est hospitalitatis virtus, per quam plurimi Deo placuerunt, & angelos hospitalitatem recipere meruerunt, ut Abraham, Lot, Tobie, & aliis quamplurimis legimus contigisse. Semperque memoriis debetis quanta sit merces hospitalitatis, dicente Domino: *Hospes fui, & tu hospitisti me.* Verba quoque Apotholi ad memoriam frequentius revocate dicentis: *Hospitalitatem noli te obliuisci.* Et ut cum B. Job possitis dicere: *Hospitium meum viatori patuis.* Sententiam quoque S. Gregorii in expositione evangelica frequenter revolvite, dicentes, quia hospites non solum invitandi sunt, sed etiam trahendi. Suscepitis autem hospitalibus, secundum possibiliterum vestram officium humanitatis impendite, juxta hoc quod legitur: *Si multum tibi fuerit, abundanter tribus: si vero unius genus, & illud liberalissime impetrare.* Recogitantes quoque illud evangelicum: *Quicunque dederis calicem aqua frigida tantum in nomine discipuli, emone deo vobis, non perdes mercedem suam.* Et quoniam contingere solet, ut suscepitis personas, illis a quibus suscipiuntur, damnatum aliquod inferant: si quos tales suscipitis, de quorum persona dubitetis, in remota eos domo collocate, ne locum inventiant, aut ipsi peccandi, aut vobis dispendium inferardi.

XIII.

Illud quoque immopere covenire monemus, ut presbyteri, vel clerici, tabernas causa convivandi non adeant: neque in ecclesiis viam, excepta causa necessitatis, vendere concedant; sed neque vendentes aut ementes in ipsis ecclesiis more convivantium immorari permittant, quod in Concilio Chartensi ita inhibitetur: Nulli episcopi, vel clerici in ecclesia conviventur, nisi forte transiun. C. III. C. 10. ab hismodi conviviis, quantum possunt, prohibeantur.

XIV.

Observandum quoque monemus, ut presbyteri vel clerici feminis non cohabent, neque detrahendi se locum donent. De qua re Clemens sancte sedis Romanae ecclesiam presul ita edocet: Clerici, inquieti, ad feminam tabernaculum non accedat, arque prospexit. Nec presbyter solus cum sola femina fabulas misceat, deficiente sancto Niceno Concilio, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque alio clericu omnino licere habere secum mulierem extraneam. Nos vero etiam a matribus, amitis, sororibus, vel propinquis coven- dum

C O N S T I T U T I O

87
dum dicimus, ne forte illud eveniat quod in sancta scriptura legitur de Thamar sorore Abrahao, quam Amnon frater suus male concupiscendo violerit; de Lot etiam, qui filias suas per ebrietatis vitium similiiter corrupti. Quid si aliquis vestrum matrem, sororem, vel amitam ad convulsandum vocaverit, expleto convivio, ad domos suas vel ad hospitia a domo presbyteri remota, cum laudes eius faciat remcare: periculum quippe est, ut vobis dicunt habent; & ideo inhibitus est a sanctis patribus: quoniam excepta supradicta occasio ne peccandi, scimus quoniam cum matre, sorore, vel amite, aut nepte ingrediatur, nos est propinquus: ex quo nisi caute actum fuerit, in laqueum diaboli sacerdotalis ordo incurruerit poterit. Invitati etiam presbyteri a religiosis quibusque pro carorum suorum memoris, non se mebriant, neque inter poula cantare presumant: sed neque precationes bibendi sub nominibus sacerdotiorum exerceant: sed potius cum religione prandeant, & cum sobrietate bibant, & quae ad edificationem pertinent, loquantur, & ad tempus cum luce dici ad ecclesias suas redant.

XV.

Ut presbyteri, villici, id est, provisores villarum non sint, & procuratores viduarum non existant: & ut conductores agrorum secularium non sint, neque ulli turpi negotio & in honesto viatum vel lucrum querant. Nec etiam de viduarum conversatione sic curam habeant, quatenus opinionem suam infamant, nec de locum detractioni donent. Et ut curam habeant, ne ministri reipublice, id est, vicarii, & centenarii, seu reliqui exadiutori, advenas, & pauperes affligant. Quid si per se emendare non potuerint, nobis vel commissariis nostris innoverent.

XVI.

Monemus præterea, ut presbyteri sic ruralibus, id est, terrestribus, & ceteris occupationibus inferiant, quoniam divinum officium non negligant, & scholarios suis modeste distingant, casti nutritant, & sic literis imbuant, ut mala coversatione non deficiant: & pueras ad discendum cum scholariis suis in schola sua nequaquam recipient; & ut turpi lucro & negotiationibus non interficiant.

XVII.

Illud quoque admonendum censemus, ut ab usuris omnes se subtrahant. Si enim iuxta preceptum Domini, amicos in Deo & inimicos debemus diligere propter Deum; & eis nostra bona, quae ipse nobis immoritur contulit gratis largiri: quia ratione possumus ab eis, qui nostri in Christo sunt fratres (ut idem ait: *Unus est enim pater vester, omnes autem vos fratres sibi*) exigere quae non accommodavimus, & repetere quae non praestitimus? Unusquisque igitur quantum præstiterit, tantum recipiat, & eamdem speciem & mensuram annona, aut vieni, aut argenti, aut certe aliquius pretii convalens, prout inter eos convenierit: ita tamen ut non multiplicetur, neque superaugeatur. De iter agentibus, similiter observandum decernimus, ut nulla eis alia mensura in venundando tribuatur, nisi illa, qua vobis vestra vel accipitis, vel comparatis; quia scriptum est: *Negat circumvenias in negotio fratrem tuum.* Et: *Eadem mensura, qua mensuris fueritis, remetietur vobis.* Et: *Non habebis diversa pondera, majoris aut minus, sed si tibi iustus modius, aquaque sextarius.*

XVIII.

Mercationes vero, quae divinis & humanis legibus prohibite sunt, & nunc denvo diebus dominicis a quibusdam improbis exercentur; modis omnibus inhibemus, & vobis inhibendas omni studio ea-

88

Amenica auditoriae decoramus. Incepimus namque eis, ut Christianus quilibet eadie, qua resurrectio nis dominica, notisque redemptoris memoria recesset, lucra secularia vel mercationes exerceant, quem totam debet in divinis laudibus & officiis, atque oblationibus, pro fuis & cunctis ad fe pectioem salutis, atque totius ecclesie stabilitatis occupare.

XIX.

Sepulchras mortuorum ecclesiastica honestate & pietas nequaque grebyster disponat, & ne pro sepeliendis mortuis xenia exquirat. Unde beatus Gregorius ita presumtibus talia loquitur: Grave nimis, inquit, & procul est sacerdotis officio, premium de terra concessa putredini querere, & de alieno velle facere laetus compendium. Hoc autem vitium, & nos postquam Deo auctore ad episcopatus honorem Romanæ sedis accessimus, de ecclesia nostra omnino exquirpare decrevimus, & pravam deuou coactitudinem nequaquam usurpari permittimus. Si autem a devotis pro suis mortuis quidam ecclesiam vel presbyteris sponte offertur, a presbyteris accipi non prohibemus. Quod autem infra ecclesiam neminem sepelire debet, multis auctoritatibus perdoceamus, & maxime beati Gregorii S. Romana sedis antistitis. Interrogatus enim a Petro discipulo suo, utrum animabus aliquid proficeret, si mortuorum corpora in ecclesiis sepelirentur, his verbis respondit: *Cum gravia peccata non depinuant, hoc predest mortuis si in ecclesiis sepeliantur, quod eorum proximi, quoties ad eadem sacra loca conveniunt, suorum, quorum sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia depriment, non ad solutionem potius quam ad maiorem damnationis cumulum eorum corpore in ecclesiis ponuntur.* Quod melius, inquit, ostendemus, si ea, que diebus nostris gesta sunt, breviter enarremus. Vix namque viae venerabilis Felix Portuenus episcopus in Sabinensi provinci ortus arge enarratus est, qui quondam sacerdoniam feminam in loco eodem fuisse testatur, qua carnis quidem continentiam habuit, sed lingue prosecutam aique fulkolum non declinavit. Hac igitur defuncta, atque in ecclesia sepulta est. Noste autem eadem episodus Ecclesie custos per revelationem vidit, quia deducere ante sacrum altare per medium secabatur, & pars una illius igne cremabatur, pars autem altera intacta remanebat. Cumque hoc surgens manu fratribus narraret, & locum velle ostendere, in qua fuerat igne consumpta: ipsa flammæ combustio ita ante altare in marmoribus apparet, ac si illuc eadem feminæ corpore fusisset igne concremata. Ex qua re aperte datur intelligi, quia in quibus hic dimidia peccata non fuerint, ad credendum judicium sacræ locis post mortem non valent adjuvari. Joannes quoque vir magnificus in hac urbe locum praefectorum servans, cuius veritatis atque gravitatis patricium in civitate, quae Brixia dicitur, fusilla defundit. Cui ejusdem civitatis episcopus accepto pretio, locum in ecclesia probavit, in quo sepeliri debuisset. Qui videlicet Valerianus usque ad statem decrepitam levis ac lubricus extitit, modumque suis prævitatibus posere contempnit. Eodem vero nocte, qua sepultus est, beatus Faustinus martyr, in cuius ecclesia corpus illius fuerat humatum, custodi fuso apparuit, dicens: *Vade, & die episcopo, projiciat hinc has fæcates carnes, quas hic posuit, quia si non fecerit, die trigesimo ipse morietur.* Quam visionem custos episcopo timuit confiteri. Et rucus admonitus declinavit. Die autem trigesimo ejusdem civitatis episcopus cum vespertina ho-

Matth. 23.

v. P. F. 4.
Loc. 6.
Dioec. 23.

re sanus etque incolumis ad lectum rediſſet, subita A cum genitibus & lacrymis studeant, & a verbis oratione te habentibus: quia Salvator noster, quando ingressus est templum, & vendentes in illo & ementes eliminavit, postimes dixit: Scriptum est, quis domus mea domus orationis vocabitur. Et si libidinum aliqui sunt discordes, pia admonitione & concordem exhortatione eos ad concordiam revocare: si vero fons & bis a vobis admoniti, audiire congerier, secundum auditoriam Agathenii Concilii ab ecclesia excommunicantur. Ita enim in prefato Concilio de his, qui per odium ad pacem non reveruntur, capite trigesimoprima scriptum continetur: Quod si iniurias deponere percipio: intentione noluerint, de ecclesia causa justissima excommunicatione pellantur. Item in Concilio Carthaginensi, capite nonagesimotertio: Oblationes diffidentium fratrum, neque in sacramento, neque in gazophylacio recipiantur.

XX.

Ratione quoque proximum esse sanximus, ut in uniuscunque mensa, statuta die, id est, in Kalendis iuniusquisque mensa, per singulas decanias perfibperi simul convenienter, & convenientes non partis vel potationibus vacante, sed de suo ministerio & religiosa conuersatione, atque de his, qui in eorum parochiis accidunt, sermonem habeant, & qualiter pro rege, vel rectoribus ecclesie, atque pro suis familiaribus, tam viris quam & defunctis orare debent, simul confiderent.

XXI.

Docete etiam parochianos vestros, ut quando ad ecclesiam conveniant, ecce pro se, proque alio-

oriente te habentibus: quia Salvator noster, quando ingressus est templum, & vendentes in illo & ementes eliminavit, postimes dixit: Scriptum est, quis domus mea domus orationis vocabitur. Et si libidinum aliqui sunt discordes, pia admonitione & concordem exhortatione eos ad concordiam revocare: si vero fons & bis a vobis admoniti, audiire congerier, secundum auditoriam Agathenii Concilii ab ecclesia excommunicantur. Ita enim in prefato Concilio de his, qui per odium ad pacem non reveruntur, capite trigesimoprima scriptum continetur: Quod si iniurias deponere percipio: intentione noluerint, de ecclesia causa justissima excommunicatione pellantur. Item in Concilio Carthaginensi, capite nonagesimotertio: Oblationes diffidentium fratrum, neque in sacramento, neque in gazophylacio recipiantur.

XXII.

Quando autem vobis a nostra parvitate, vel a cocomunitate nostris, jejunium faciendum injungitur, plebes ad ecclesiam venire rogate, & facta litania, & Missis celebratis..... Cetera defi-

Concilium
Agath.Concilium
Carth. IV.Concilium
Cath. IV.

T I C I N E N S I S S Y N O D U S

Pro electione, seu confirmatione Vvidonis in Regem Italiz anno
DCCCLXXXIX. celebrata.

TITULI CAPITULORUM.

- I. De Romana Ecclesie reverentia, & immunitate servanda.
- II. De obsequio prestante summo Pontifici.
- III. De privilegiis & possessionibus Episcopatum Ecclesiarum non minuendis.
- IV. De episcoporum potestate super Ecclesiasticis negotiis libere exercenda.
- V. De nulla violencia, aut gravamine Episcopatibus, Abbatibus, & Xenodochiis inferendo.
- VI. De bono & quieto Clericalis ordinis non violando.
- VII. De non exigendo aliquid supra leges a plebeis de minimis, & de eorumdem recursu ad comitem & Episcopum loci, iudicata etiam pena excommunicationis contra opprofros.
- VIII. De Palatinis, ut pacifice vivente sine degradatione.
- IX. De rapinis non exercendis a transiuntibus per loca, tempore Placiti.
- X. De excommunicationis pena infigendo in adventantes ab exteris Provinciis, & eorum factores, si rapinas exercerint.
- XI. De electione Vvidonis in Regem Italia, & ejusdem promissis.
- XII. De causa bejus Synodi, & electionis.
- XIII. De Vvidonis in Regem Italia declaratione.

P RÆFAT I O.

POST bella horribilia, cladesque nefandissimas quas meritis facinorum nostrorum acciderunt huic provinciae, disponente jura regni hujus cum tranquillitate sotipis hostibus suis insigni rege & seniore nostro Vvidone in aula Ticinensi nos humiles Episcopos ex diversis partibus Papie convenientibus, pro Ecclesiarum nostrarum erexitio &..... christianitatis salvatione, quas penne jam ad interitum desolationis inclinata erat, annuente nobis eodem principe in uno congregati sumus collegio, ea videlicet ratione, ut his per quos homicidia, sacrilegia, rapina, & cetera facinora perpetrata erant, dignam penitentiam ad capiendam salutem subtradis eis a male excepto negotio per veram confessionem Deo adjuvante imponeremus: ac ne ulterius tantum netas excrescere, aut vires sumere valeret, pastorali provisione, & auxilio regio compescendum decrevimus.

C A P I T U L A.

I.

In primis oramus, optamus, operamque damus, ut mater nostra sancta Romana ecclesia in statu & honore suo cum omnibus privilegiis & auctoritatibus, sicut ab antiquis & modernis Imperatoribus atque Regibus sublimata est, ita habeatur, teneatur, & perenniter custodiatur illæsa. Nefas est enim, ut hæc, quæ

A totius corporis Ecclesiaz caput est, & confugium atque relevatio infirmantium, a quoquam temere propulsari, vexative permittatur; præsentim cum sanitas ipsius nostrorum omnium sit salubritas.

II.

Ipse quoque summus Pontifex a cunctis Principibus & christiani nominis cultoribus digno semper veneretur honore, debitaque præcellat reverentia.

III.

Singulorum Episcoporum Ecclesiaz cum suis privilegiis & possessionibus tam interioribus, quam exterioribus inconvulse & incorrupte absque aliqua sui deminoratione, vel quorumlibet pravorum hominum injusta vexatione permaneant, sicut precepta regum & imperatorum ubi collata continent.

IV.

Rectoresque eorum libere pontificalem exercant potestatem tam in disponendis Ecclesiasticis negotiis, quam in comprehendendis legis Dei transgressoribus universis.

V.

Sancimus etiam, ut neque in Episcopatibus, neque in abbatiis, vel xenodochiis, aut ullis Deo sacratis locis ulla violentia, aut novæ conditionis gravamina imponantur, sed secundum antiquam consuetudinem omnes in suo statu suoque privilegio perpetuo maneat.

VI.

Ut Sacerdotum omnium & ministrorum Christi unusquisque in suo ordine condigno veneretur honore, & reverentia, & cum omnibus rebus Ecclesiasticis ac familiis ad se pertinentibus sub potestate proprii Episcopi quietus & inconcussus permaneat, salva Ecclesiastica disciplina.

VII.

Plebei homines & universi Ecclesiaz sibi libere suis utantur legibus; ex parte publica ultra quam legibus sancitum est ab eis non exigatur, nec violenter opprimantur: quod si factum fuerit, legaliter per comitem ipsius loci emendetur, si vero voluerit deinceps potiri honore: si vero ipse neglexerit, vel fecerit, aut facienti assensum præbuerit, a loci Episcopo usque dignam satisfactionem excommunicatione habeatur.

VIII.

Palatini, qui in regio morantur obsecquo,

quio , pacifice sine depredatio-
nibus serviant , suis contenti stipendii.

X.

Hi vero , qui tempore placiti diversi ex partibus coaveant , nullam pertransi-
entes in villis , seu civitatibus rapinam exerceant , sibi necessaria antiqua confus-
tudine digno pretio ementes .

X.

Quicumque ab exteris provinciis adven-
tantes depredatio- atque rapinas infra
regnum hoc exercere presumunt , hi cum
quibus morantur , aut ad audientiam eos
adducant , aut pro eis emendent , neque
eos ultera in talibus suis sua potesta-
te defendere audeant ; quod si fecerint ,
inter excommunicatos habeantur , quo-
que resipiscunt .

XI.

Præterea quia glorioius rex Vrido di-
gnatus est nobis promittere conservaturum
se prescripta capitulo necessitate non mi-
nima coacta , & que in ea continen-
tur , curam habens Deo inspirante sue
nostræque salutis , sicut apertis indicis
jam demonstrat . Ideo nobis omnibus
complacuit eligere illum in regem & se-
niorem atque defensorem , quatenus amo-
do & deinceps illo nos secundum regale
ministerium gubernante singuli nostrum
in suo ordine obedientes & adjutores pro-
posse existamus illi ad suam regnique sui
salvationem .

XII.

Post obitum recordande memorie do-
mini Karoli glorioi Imperatoris & senio-
ris nostri quot quantaque pericula huic
Italico regno usque in præsens tempus
supervenerint , nec lingua potest evolue-
re , nec calamus explicare : ipsi denique
diebus quasi ad certum signum superve-
nerunt qui pro hoc regno ut sibi volen-
tes nolentesque adsentiremus , minis di-
versis & suasionibus inlectoris furtive ac
fraudulenter adtraxerunt . Sed quia il-
li superveniente perspicuo Principe Vvi-
done bis jam fuga lapsi ut fumus eva-
nuerunt , nosque in ambiguo reliquerunt ,
tanquam oves non habentes pastorem ,
necessarium duximus ad mutuum collo-
quium Papis in aula regia convenire ,
ibique de communi salute & statu hu-
ijs regni solicite pertractantes decrevi-
mus uno animo eademque sententia pre-
fatum magnoimum principem Vvidonem
ad protegendum & regaliter gubernandum
nos in regem & seniorem nobis eligere ,
& in regni fastigium Deo miserante præ-
ligere pro eo quod idem magnificus Rex
divino , ut credimus , protectus auxilio de-

A hostibus potenter triumphavit , & hoc non
sunt virtutis , sed totum divina miseratione
nis providentia adtribuit . Insuper etiam
sanctam Romanam Ecclesiam ex corde se
diligere , & exaltare , & ecclesiastica jura
in omniis observare , & leges proprias
singulis quibusque sub sua ditione pos-
titus concedere , & rapinas de suo regno
penitus extirpare , & pacem reformatu-
& custodire se velle Deo teste professus
est .

XIII.

Pro his ergo & aliis multis ejus bone
voluntatis indicis ipsum , ut prælibavim-
us , ad regni hujus gubernacula ascivim-
us , eique toto mentis nisu adhæsimus ,
seniorem piissimum & regem excellentissi-
mum pari consensu ex hinc & in poste-
rum decerentes .

NOTA EDITORUM MEDIOLANENSIVM.

1. *Ticinensis Synodus.*) In Bobianis Monasteri charta
e quo hoc documentum edimus , non alium titulum pro-
fert hoc Synodus , quam sequentem : *Synodus Episcoporum
Papo : cum autem parumper immutare non dubita-
vimus , opportunum resit , ut ea , quo in ipso Synodo con-
tinetur , primo ipsius tituli aperte Letteribus paterent ,
principis cum ex hoc nihil circa rei substantiam invoca-
retur .*

2. *Anno 889.*) Quo tempore celebrata sit , hoc Syno-
dus , facta longobardis , nisi Scribarum lacunis hoc Do-
cumentum Chronicis nostis desumptum ad nos pervenit.
Cum igitur nequa ex ipso , nequa ex ejus uvi Scriptoribus ,
spud quo nullam hujus Synodi mentionem ef-
fundimus , aliquid certi deducere licet , conjecturis pos-
tis , quem argumentum imitendum erit . Ex ejus uvi
Chronicorum Scriptoribus patet Vvidonem circa initium
 anni 889. Italici Regni dominium obtinuisse ; verum en-
trem fontibus acquiescendum sit , dubitamus Sigonii
austroritatem portem , qui Papam a Vvidonem , exente-
tum anno prodidit , in potestatum receptam , sequen-
ti vero anno 890. Lombardam in suam dilectionem facili
negotio redactam tradit . Sigonii autem auctoritatem
tanti facimus , ut non immixta ambigendi locum nobis
esse putamus de illis rebus , quas alii Chronicis facias
quam ipso referunt : illi enim ea que scriptis configue-
vit , plerisque ex autographis documentis haurit , ali-
libus fabillis , atque credulæ nimis plebecolis signatis
potestis , quibus tamen antiqua Chronicæ testore no-
tum est ; in illis insuper res ipsa , nulla forvaria tem-
porum ratione , sed præposto tempore ordinis occurrit ,
cui errori Sigonius quantum potuit obvium ire studuit ,
accedit in rem suam Imperatorum , atque Regum Di-
plomaticis , Pontificum Bullis , atque Episcoporum Syno-
dis , quartus opus principis rerum eventus corvis tempora-
ribus alligare curavit . Cum ergo iuxta predictos Scripto-
res Vvidonem anno 889. ad Regal dominium , suto fu-
getoque Berengario , personam apparuit , ac Sigonius et-
iam annuatæ circa eundem annos suos Papalem ur-
bem obtinuerit , quasvis sequentia tantum , totius Regal
possessionem adeptum esse dicat , codem pariter tempore
hanc Synodus celebratam suds credere licet ; maxime
cum in ipso legamus , quod Vvidonis hostes Mi. jam fin-
ge lapi , ut fumus evanescerent ; quod da duplicit proflo
cum inter ac Berengarium conferre intelligentiam vide-
tur , ac validè vereorū sit Vvidoni ab Episcopo Re-
gium titulum tunc tempore solam collatum suds ; quan-
do Berengarius , qui illam Papis pariter acceptor , deje-
ctus , videlicet subincendo præfus imperiuit , quod actioni
poli secundum præsumit conside probabile est . Neque
hanc Synodus post annum faltum 890. retrahendam ef-
fe , illud nos persuaderet , quod fugienti anno 891. p. Kal.
Martii Vrido imperiali dignitate collata fuerit , cuius rei
mentionem nullam in ea legimus , cum tamen ejus mo-
menti res sit , ut iobi omitendum suds nullo modo cre-
deremus . Ceterum Vrido Regis titulum , atque manus an-
te hoc tempore usurparit : quapropter confirmatum potius
quam collatum illi suds Regiam dignitatem in ea 8 yno-
de , dicendum est .

C O N C I L I U M V A L E N T I N U M,

In quo regis nomen Ludovico Bofonis regis filio ab Arlatensis regni episcopis, proceribusque delatum est, anno Christi DCCXC. Stephao pape V. anno v. Odonis regis anno III.

Anno incarnationis dominice DCCXC. indi-
cione VIII. religiosos, atque satis venerabilis Bernoinus, sacra sedis Viennensis archiepiscopus, pro quibusdam ecclesias suis, sive generibus totius regni necessitatibus, sudem adiens apostolicam, consulu ipsius domini apostolici, cui cura & solicitude iustit omnium ecclesiarum, digne quoque suo relatu de perturbatione hujus regni reuolut, quomodo post glorioissimi Caroli imperatoris obitum, aliquando sine rege & principe existens, valde undique affligeretur, non modo a propriis incolis, quos nulla dominationis virga coerebat, sed etiam a Paganis: quoniam ex una parte Northmanni cuncta pernitas devastantes infistebant, ex alia vero Saraceni provinciam depopulantes terram in solitudinem redigebant. His & aliis hujusmodi causis ab eo auditis, reverendus dominus Stephanus apostolicus, ad lacrymas usque compunctus, tam verbis quam scriptis generaliter ad omnes Galliarum cisalpinarum tam archiepiscopos, quam & reliquos venerabiles antistites directis, suo sanctissimo communite horatu, ut unanimes atque concordes omnes in Ludovico, nepote quondam Ludovici glorioissimi imperatoris, consentientes, hunc super populum Dei regem constituerent. Cum igitur diligenter compressemus, quod assensus sancte catholicae & apostolicae matris nostrae huic favaret electioni, simul convenimus in civitatem Valentiam, dominus scilicet Aurelianus Lugdunensis sedis archiepiscopus, nec non & dominus Rostagnus urbis Arlatensis archiepiscopus, venerabilis quoque Arnaldus Ebredunensis archiepiscopus, ipse quoque dominus Berninus Viennensis archiepiscopus, cuius relatu voluntatem domini apostolici venerabiliter accepimus, cum aliis compluribus coepiscopis tractaturi, atque secundum Dei voluntatem quæstutri exploravimus, si hunc digne & rationsabiliter secundum monita domini apostolici, cuius scripta pro manibus habebantur, super nos regem constitutere deberemus. Assensus itaque in eo om-

Annum fuit, ut nullus melius rex fieri debuisset quam ille, qui ex prosapia imperiali prodiens, bonæ puer indolis jam coadolecebat. Cujus etiæ etas idonea ad reprimendam barbarorum saevitiam minus sufficeret: tamen nobilium principum istius regni, quorum non parvus est numerus, consilio & fortitudine, Deo iuvante, comprimerentur, maxime iaclyti Richardi ducis, eximiique principis fulta juvamine, quin etiam dominus Hirmengardis glorioissima regina. Utilitas regni, insita sibi acutissima atque profundissima a Deo prudentia, adjuncto sibi suorumque totius regni consilio, secundum Dei timorem decentissime administrabitur. Denique Breti & tanta sublevata fiducia, per Dei, ut credimus, voluntatem, supradictum Ludovicum excellentissimi Bofonis regis filium elegimus, st. que in regem ungendum decrevimus, judicantes illum ad hoc dignum, cui praestantissimus Carolus imperator jam regiam concesserat dignitatem, & Arnulphus, qui successor ejus existit, per suum sceptrum, perque suos sagacissimos legatos, Reoculfum videlicet episcopum, & Berthaldum comitem, factori regni, auditorque in omnibus esse comprobatur. Hac tanta talique fulti auditoratis licentia, communis omnes in jam dictam civitatem advenientes consenserunt, hanc regiam fieri decrevimus conscriptionem, manibusque insuper propriis ratam, perennibusque eam temporibus felicem vigere praesertim, roboramus, singulique subicripsumus.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Ludovici, Bofoni filii, qui postea etiam Roma imprium est adoptatus, varia exereat diplomata, Vicanum ex plurimum exarata, & Alexandri archicancellarii, qui archiepiscopus fuit Viennensis, nomine subnotata. Cujusmodi est illud Arlati Kalendis Februario anno xx. editum, quo Manassii archiepiscopo propinquo suo confirmatus omnes ecclesiæ Arlatensis, quas Boso ipius poterat Rostago Manassii decessori concederit.

C O N C I L I U M * V V O R M A T I E N S E

In causa Hermanni Colonensis, & Adalgarii Hamburgensis episcoporum de Bremensi ecclesia contendentium, celebratum circa annum Domini DCCXC. tempore
Stephani pape V.

De hac synodo in libello de vitis pontificum sub titulo Luitprandi in lucem emisit Nicolaus Serarius, in vita sancti Stephani V. ista scribuntur: *Hic Hermannum Colonensem archiepiscopum, & Adalgarium Hamburgensem archiepiscopum, de Bremensi ecclesia contendentes, Voermaniam ad synodum venire jussit, ubi Fulconi Remensi episcopo vice sua commissa, causam eorum examinari mandavit. Hermannus Colonensis archiepiscopus interfuit & subscriptit Triburensi concilio, quinto anno post hanc tempora celebrato; Adalgarus nominatur Bremenensis ar-*

chiepiscopus in concilio Triburensi, quo eadem hæc controversia agitata, Colonensi archiepiscopo consensu Formosi pontificis adjudicata fuit. Adamus Bremenensis in sua historia ecclesiastica lib. 1. cap. 41. Albertus Stadenus anno 896.

De hac eadem synodo Flodoardus lib. 4. cap. 1. ista: Stephanus papa scribit Fulconi Remensi pro alteratione qua versabatur inter Hermannum Colonensem archiepiscopum, & Adalgarium Hamburgensem & Bremensem episcopum, pro qua Hermannus eidem pape suam direxerat querimoniam. Adalgarus autem & suam direxerat, & postmodum præ-

se.

STEPHANUS VVORMATIENSE. ARNULPHUS R. GERM.

97 P. V. 98

ANNO CHRISTI 100.

semotipum occiferat, proclamans ab Hermanno eccl. clausa sua privilegia violari. Ideoque in suam presentationem consummata utrumque venire. Sed quoniam Adalgarus veniente Hermanno defuit, tanta liti suam impone papa dictavit, ne quidquid pro propero judicare videretur, unde reditiva contentio futuris temporibus eriretur. Quareca injungit hanc prafatu nostro sua ipsius papa vice synodus concurrere apud Vangionum civitatem cum vicinis suffraganis limitaneisque episcopos, ad quam Hermann-

ANNO CHRISTI 390.

beator diligens emanatio declaratur.

Super hos quoque, subiungit idem Plodoardus, successori hujus Formoso dominus Falco literas mittens, qualiter hos a prefato Stephanus papa filii sunt iugenda significavit: Et ut filii autoritatis sue in his eneundis scripta dirigeret, emisit. Nec piuta ille in eam rem.

SYNODUS FORACHEIMENSIS,
IN QUA HERISIENSIS PARTHENONIS

Bona confirmantur Anno Christi DCCXC.

Ex Lutigil
Spicilegio
Ecclesiastico.

Quoniam omnibus, qui cura Pontificalis suis guntur officio, id maxime coovenit, ut ad divina lauds augmentum Monasteriorum conservationibus, & Deo ibidem famulantium utilitibus proiectibusque prospiciant. Idecirco ego Sunderboldus humilis Moguntiacensis sedis Archiepiscopus, una cum venerabili Coloniensis civitatis Archiepiscopo Herimanno, necnon & aliis Coepiscopis ac Consacerdotibus nostris, qui nobiscum ad presentem synodum covenere, petitionem fratris nostri Bisonis Paderbrunnensis Episcopi, qua eos statum Herisensis coenobii unanimitatibus nostra scriptis confirmare, & corroborare postulat, censeo gratanter accipiendam. Nam nobis ostendit Cartalam quamdam continentem syndicis decreti consensum, quo veneranda memoria decessor meus Liutbertus Archiepiscopus, & alii quamplures Episcopi una cum illo in synodo apud VVormatiam habita congregati, rogatu Liuthardi, tunc ejusdem Paderbrunnensis sedis episcopi, qui predictum puerale coenobium simul cum foro sua, nomine VValburg, prium inchoaverat, ipsum cum omnibus rebus suis tam decimis ad usum ancillarum Dei ibidem depositatis, quam possessionibus mutuatis firmum ac stabile manusorum fore decreverat, eandemque cartulam subscriptionibus propriis corroboraverunt: alteram quoque afferens cartam, quam saepe jam dicta Paderbrunnensis Ecclesia Sacerdotes & universus pariter clerus super fieri postulavit, siisque subscriptionibus confirmavit, de consensus videlicet suo super statu ejusdem monasterii primis in illa parochia construendi, & de rebus omnibus, quas nunc habere videtur, illuc juste legitimeque collatis. Quapropter iuxta petitionem prefati fratris & Coepiscopi nostri iustum & utile satis esse credimus antecellorum nostrorum salubre decretum, quo Christi famulabus quietam & tranquillam in ejus servitio securitatem autoritatis sum unanimi sententia providere studuerunt, nostris quoque sanctionibus confirmare, ne quis futuris temporibus ex his, que vel

B hujus Episcopi Bisonis, vel antecessoris sui diebus illuc collata noscuntur, five in decimis a praesata generali synodo conceisis; seu possessionibus undecunque mutuatis, aut quorumlibet fideliū largitione traditis, aut deinceps tradendis, omnino aliquid auferre, vel dispositionem Monasterii destruere presumat, nisi se se velit vinculo perpetui anathematis condemnari. Ergo ut hoc nostrae unanimitatis decretum firmorem in Dei gratia teneat stabilitatem, nostris id subscriptiōnibus corroborare curremus. Idipsum Coepiscopos & suffragantes nostros, qui modo absentes sunt, cum primum haec in eorum manus scripta devererint, facere postulantes, sicut eos in nullo penitus a nostrae unanimitatis consensu dissentire vello confidimus.

Actum Foracheim palatio Regio, Anno Incarnationis Domini DCCXC. Regni vero pisiſimi Regis Araulii anno III. Indictione VIII.

Signum Sunderboldi Moguntiacensis Archiepiscopi.

Signum Herimanni Coloniensis Archiepiscopi.

Signum Arn. Episcopi (VVirtzb.)

Signum Uniberti Episcopi. (Ferdensis.)

Signum Hroberti Mediomatici sedis episcopi. (Metensis.)

Signum Godethanki Episcopi (Spirensis.)

Signum Egilmarii Episcopi. (Osnabrug.)

Signum Erkanboldi Episcopi. (Aschstad.)

Signum Adalgarii Episcopi. (Bremensis.)

Signum Dadonis Episcopi. (Virdunen.)

Signum Pisonis Episcopi. (Paderborn.)

Signum Ailmari Episcopi.

Signum Agiolfi Episcopi. (Halberst.)

Signum Drogonis Episcopi. (Mindenis.)

Signum VVitberti Episcopi. (Hildesensis.)

Signum VVolshelmi Episcopi. (Mimigard.)

Signum Liherdi Abbatis.

Signum Farberthi Abbatis.

Signum Halthonis Abbatis.

Signum Gerhardi Abbatis.

Signum Godeſcalci Abbatis.

V I T A
E T E P I S T O L Æ
F O R M O S I P A P Æ.

Formosus religione, morum integritate, atque A doctrina laudatissimus, electione tumultuaria, elevarante se contra eum Sergio diacono, anno Domini DCCXCI. creatus est pontifex, vere optimus, ut constat ex Luitprando. Eundem Stephanu[m] VII immediate surrogatum fuisse, præter Luitprandum & Flodoardum libro quarto capite primo, assertunt omnes antiqui Romanorum pontificum scriptores, omniaque veterum Graecorum antiqua monumenta. Nam in codice Columnensi Graeco supra sibi citato, ubi redarguitur pseu-dofynodus Photiana, successorumque Nicolai & Hadriani Romanorum pontificum series texitur, hec habentur: Post Hadrianum hunc Joannes; post Joannem Marinus; post Marinum Hadrianus; alter deinde Stephanus V. deinde Formosus: post hunc alii quatuor, videlicet Bonifacius, Stephanus, Romanus, & Theodorus: & post hos Joannes, qui hoc scripsit. Quod igitur Leo Ostiensis historie Cassinatis libro primo capite quadragesimo octavo Formosum Hadriano sub-jungit, & Stephano V. anteponit, nisi fortasse intermedii omissis de Stephano VII. qui vulgo sextus nuncupatur, intelligi velit, erroneum est. Marianus vero & Sigebertus, corumque imitatores recentiores historici, nonnisi per somnum ex-cogitasse videntur, quod Agapetum & Basilium duos imaginarios pontifices nunquam viros vel auditos Stephano ejusque posteris anteponunt. Huoc Anatolius in Nicolao magne sanctitatis episcopum nominat. Hincmarus Remensis archiepiscopus, teste Flodoardo libro tertio histo-rii Remensis capite 20. eidem scriptis, collaudans ejus quam audierat sanctitatis & scientiarum, querensque ejus habere familiaritatem: & ut ipse pro se dignaretur orare, vicem repen-dere spondens, & quedam ei munera mittens, ut sui memoriam in orationibus habeat. Episcopatum Portuensem multo tempore pie & sancte administravit, adeo ut iudicio sanctissimi Nicolai papa I. dignus habitus fuerit, qui ad Bulgaros fide orthodoxa imbuedendos apostolos mitteret: cumque ibidem annis plurimis degisset, gente-mque illam ad Christi fidem convertisset, majorem sibi inde gloriam comparavit. Hunc Joa-nes papa VIII. qui magno suo dedecore res suo-ne VIII. paf-fus? Quid a Jose.

Madverterit, non constat: nisi quod fortasse ob-res male gestas, a Formoso correptis, & admo-nitus, ipsum velut rebellem ex albo episcoporum erendum esse putaverit. Marinus Joannis pape successor, virum meritis supra recensitis insi-gnem apostolatus honore, condecoratum, hac igno-minia obrutum, ut par erat, erexit, erecum-que haud dubie a iuramento per vim & metum extorto absolvit, & pristine dignitati restituit. Obtemperans & sententiae & mandato pontificis Formosus, episcopatum resumpxit. Cumque hoc potissimum tempore pessimorum tyrannorum in-vasione Romana ecclesia gravissime affligeretur, ipse vero Formosus Portuensis episcopus toto ter-rarum orbe, ut supra ex Flodoardo & Luitpran-do ostendimus, sanctissimus simul & doctissimus haberetur & coleretur: bono totius ecclesie ca-tholice, prout sibi factum fuerat, ex episcopo Portuensi ad moderandas habendas totius orbis ca-tholici translatus est ad episcopatum & pontifica-tum Romane ecclesie: cuius initio, epistolam illam, quam Stylianus destinaverat ad Stephanum V. priusquam Romanam afferretur defundit. Valde so-llicitus fuit, ut Carolum Simplicem filium Ludo-vici Baibi legitimum Galliarum regni heredem in regno stabiliret, ut videre est ex epistolis, quas bac de re apud Fulconem. VVidonem qui ante 15. annos sibi nomen imperatoris usurpave-rat, ut ex quadam antiquo diplomate docet Ba-ronius, anno pontificatus sui 2. filium vero ejus-dem VVidonis Lambertum sequente anno, Oc-cidentis imperatores legitime creavit, unxit & co-ronavit. Quare non aliter quam per surreptionem, ut acta concilii Romani sub Joanne IX. testantur, accidisse potuit, quod idem pontifex Formosus anno pontificatus sui sexto & ultimo Arnulphum vocaverit, eique coronam imperii oc-cidentalis imposuerit. Corrigendus est igitur com-munis error chronographorum, qui contra pre-scriptum sanctorum Canonum & autoritatem se-dis apostolice, post Carolum Calvum, VVidonem & Lambertum omissis, in serie occidentalium im-peratorum enumerant Arnulphum, qui legitime nunquam electus & coronatus, imperatoris titu-lo nunquam condecorandus erat. Per electiones & coronationes supra enarratas civium Romanorum invidiam & odium maximum incurrit; co-rumque vivens simul & mortuos gravissimas inju-rias, contumelias ac sacrilegia sustinuit. De iis Formosus lib. 1. cap. 8. his verbis evantrat; Hoc in tempore Formosus papa religiosus a Romanis ve-hementer afflictabatur, cuius & hortata rex Ar-nulphus Romanam qdenerat. In cujus ingressu ul-E ciscendo pape injuriam multos Romanorum prin-cipes obviavisti properantes decollari præcepit. Quas injurias, quæve probra successores illius Stephanus VI. & Sergius III. vel per facti igno-riam, vel per summum sacrilegium eidem pontifi-ci intulerit, quomodo exhumatus & tribus di-gitis

Marinus Joannis pape successor, virum meritis supra recensitis insi-gnem apostolatus honore, condecoratum, hac igno-minia obrutum, ut par erat, erexit, erecum-que haud dubie a iuramento per vim & metum extorto absolvit, & pristine dignitati restituit. Obtemperans & sententiae & mandato pontificis Formosus, episcopatum resumpxit. Cumque hoc potissimum tempore pessimorum tyrannorum in-vasione Romana ecclesia gravissime affligeretur, ipse vero Formosus Portuensis episcopus toto ter-rarum orbe, ut supra ex Flodoardo & Luitpran-do ostendimus, sanctissimus simul & doctissimus haberetur & coleretur: bono totius ecclesie ca-tholice, prout sibi factum fuerat, ex episcopo Portuensi ad moderandas habendas totius orbis ca-tholici translatus est ad episcopatum & pontifica-tum Romane ecclesie: cuius initio, epistolam illam, quam Stylianus destinaverat ad Stephanum V. priusquam Romanam afferretur defundit. Valde so-llicitus fuit, ut Carolum Simplicem filium Ludo-vici Baibi legitimum Galliarum regni heredem in regno stabiliret, ut videre est ex epistolis, quas bac de re apud Fulconem. VVidonem qui ante 15. annos sibi nomen imperatoris usurpave-rat, ut ex quadam antiquo diplomate docet Ba-ronius, anno pontificatus sui 2. filium vero ejus-dem VVidonis Lambertum sequente anno, Oc-cidentis imperatores legitime creavit, unxit & co-ronavit. Quare non aliter quam per surreptionem, ut acta concilii Romani sub Joanne IX. testantur, accidisse potuit, quod idem pontifex Formosus anno pontificatus sui sexto & ultimo Arnulphum vocaverit, eique coronam imperii oc-cidentalis imposuerit. Corrigendus est igitur com-munis error chronographorum, qui contra pre-scriptum sanctorum Canonum & autoritatem se-dis apostolice, post Carolum Calvum, VVidonem & Lambertum omissis, in serie occidentalium im-peratorum enumerant Arnulphum, qui legitime nunquam electus & coronatus, imperatoris titu-lo nunquam condecorandus erat. Per electiones & coronationes supra enarratas civium Romanorum invidiam & odium maximum incurrit; co-rumque vivens simul & mortuos gravissimas inju-rias, contumelias ac sacrilegia sustinuit. De iis Formosus lib. 1. cap. 8. his verbis evantrat; Hoc in tempore Formosus papa religiosus a Romanis ve-hementer afflictabatur, cuius & hortata rex Ar-nulphus Romanam qdenerat. In cujus ingressu ul-E ciscendo pape injuriam multos Romanorum prin-cipes obviavisti properantes decollari præcepit. Quas injurias, quæve probra successores illius Stephanus VI. & Sergius III. vel per facti igno-riam, vel per summum sacrilegium eidem pontifi-ci intulerit, quomodo exhumatus & tribus di-gitis

Arniulphus chronologia imperatorum Romanorum eximendus est.

Formosus post mortem judicatus & exhumatus.

ET EPISTOLE.

101
giti missus Et, ieratia & repositis ordinibus A
corum, quos Formofus ordinaverat, dicam infra
in vita Stephani VI.

Quando ob-
vium?
Anno Domini 896. pontificem a scriptoribus
hujus temporis validi commandatum obillis, post
quam 6. annis fidei pontificiam transiit, te-
naciter Regio, Luitprandus, & Adamus Bre-
menensis. Errant ergo recensiones, qui anno 895.
anno pontificatus sui quinto, cumdem ex hac
vita decepli scribant. Hoc Berenius tom. X. es-
salium.

EPISTOLA I. FORMOSI PAPÆ AD STYLIANUM NEOCASAREM.

Euphratensis provincia episcopum.

Respondet literis a Styliano ad Stephanum papam V.
missis, quas supra descriptimus.

Memb. 22.
Literis sanctitatis tuis ad apostolicam sedem
missas, &c. Ita decrata in codice habentur,
& post multa brevitatis causa omnis hoc sequitur: Petis misericordiam, & non scribis quo-
modo sit exhibenda, neque cui, seculari, vide-
licer, vel sacerdoti. Si enim seculari dixeris,
venia digna est erit, tanquam a seculari digni-
tatem adeptus: si vero sacerdotem dicas, non
adhibes mentem quod dignitatem præbere non
potuit qui dignitatem non habebat. Nihil po-
tuit dare Phoñius præter damnationem quam C
habuit, per impositionem obliquum manus, &
damnationem præbuit. Quomodo dignitatem po-
tuit accipere qui particeps factus est condemnato? Quoniam pro ordinato misericordiam obtine-
re petis, autemadverte quod ordinatorem po-
tius foves, juxta Domini sacrum eloquium: *Vel*
facite arborum bonam & fructus ejus bona: vel
facite arborum mala, & fructus ejus mala. Num-
quid potest sicus nosm prodare, vel vitios sicus?
Oportebat igitur istam ecclesiam, in qua talia de-
prehenduntur facta, gravissimas dare peinas, ut
hujusmodi penitus vestra ecclesia purgaretur. Con-
tinet autem nos benignitas & fratrū dilectio,
qua nobis persuadet ut alia quidem toleremus,
alia vero omnino e medio tollamus. Quapropter
enīimus & latere nostro religiosissimos episcopos
Landenulphum Capuanum, & Romanum, qui
buicum sanctitatem etiam tuam hortamur conve-
nire, nec non Theophylactum metropolitum
Aucyrm, & Petrum fidem nostrum: ut ita ante
omnia in Photium prævaricatorem & legum
everoren sententia a prædecessoribus ecumenicis
pontificibus synodice prolatæ, necnon a nostra hu-
militate confirmata, perpetuo tempore immuta-
bilis permaneat. Cum ita vero qui a Photo fue-
runt ordinati misericorditer nos gerentes, decer-
dimus ut oblati libellis se deliquisse fateantur, &
penitentia veniam deprecantur, pollicentes se nun-
quam tale quid commissuros. Deinde his per-
atis, quæ sequuntur omnia, que nostris literis
mandata conspiciuntur, una cum prædictis viris
sanctitas tua peragat, nec aliquid addendo, nec
diminuendo aut commutando. Ita enim & a no-
bis, & a reverentia tua in communionem fide-
lium recipis ut laicis, scandalum delebitur. His
vero peratis, si quid ipsorum communicare re-
nuerit, noverit seipsum a communione nostra
alienum fore. In Domino valete.

EPISTOLA II. AD ADALGARIUM ARCHIEPISCOPUM HAMBURGENSE.

Doceatis, ut Hammaburgensis Ecclesia Bremensis
ad subdicionem habeat, donec suffraganeos instituire
valeat.

Formodus servus servorum Dei Reverendissimo &
sanctissimo Adalario Archiepiscopo Hammaburgensi.

Bz. Monf.
chen. Ant.
SS. Monf.
Petr. die p.
in Commo
pravio ad
Vilam S. An-
chori.
Arbiter tuum sanctimoniam, prout in-
junctiona fuerat, ad Apostolicam sedem fe-
stinare, quatenus disceptatio, qua inter te &
B Hermannum Agrippina Coloniam reverendissimum
archiepiscopum ventilatur, de Bremensi ecclesia
finem acciperet. Sed ipso per suos vicarios insi-
stente, & querimoniam multiplicante, cur tuam
non exhibueris præsentiam, saltem per defenso-
rem vicarium, non modicum miramur. In quo
suspicare tribuitur summopere, contentionem non
odire, qui judicij equitatem conatur subterfuge-
re: præteritum cum & Maguntiæ sanctissimus Ar-
chiepiscopus, cui de hac re, ut veritatem inqui-
ret per cofrates & confimitaneos episcopos
injustum fuerat, ad nos scribens significaverit;
quatenus venientibus reverendissimis episcopis ad
Frankenford, de hac eadem re diligentissima fa-
da fuerit inquisitio, omnesque Diocesani ejusdem
Coloniensis Episcopi, Frango videlicet Tungræ-
sis, Vodelbaldus Trajectensis, VVotelinus Mim-
gardevordenensis, Druogo Mimdomensis, Egilma-
rus Osnabrugensis, sub testificatione prætextu
testificati sunt, usque ad sullum Brumensis
Ecclesie Præfulem modum subjectionis Colonicæ
Antiliæ contempnisse, sed semper deceplores suos,
qui eidem Bremensi Ecclesiæ præfuerunt a tem-
poribus sum Christianitatis, sedi Coloniensi suis
subjectos. Verum quia tantorum virorum testi-
monium frustrari non expedit, & ad statutum
veniendi tempus fellinare vel delegare vicarium
distalisti, tanti temporis querimoniam, ac Lega-
torum constanti instantiam nihil pendere in-
humanum videbatur. Quapropter attuli; hinc ne
Coloniensis Ecclesiæ iustitiam perderet, inde ne
Hammaburgensis Ecclesiæ, quæ ad Gentium vo-
cationem instituta fuerat, subdicio destituta debi-
ceret; dispensatio censuimus, quatenus quadus-
que divina suffragante gratia, prælibata Hammaburgensis Ecclesiæ intantum dilatetur, ut Episco-
piam instituere valeat, jam memoriam Bremen-
sem Ecclesiæ ad subdicionem habeat; & quoties
in magnis ac prænecessariis canoniciis negotiis
oportuerit, non subdicio aliquia, sed affectu
fraternali caritatis Hammaburgensis Archiepisco-
pus, qui ejusdem Bremensis Ecclesiæ regimen ob-
tinet, per se aut vicarium suam vicem gerentem,
in adjutorium Coloniensis Archiepiscopi invitatus
accedit. Dilatata autem Hammaburgensi Eccle-
sia, largiore omnium bonorum amminicilante,
& fundatis Episcopis, sape memorata Coloniæ
sedes Bremensem recipiat ecclesiam. Indumentum
quippe est inter seculares, alienæ jura pervadere:
quanto magis sanctissimos Episcopos statutos a
Paribus transgredi terminos, & eos litigare, qui
pacis debent subdicio exempla præbere? Hinc au-
tem ad hoc decretæ est dispensatio, ut pax vi-
geat, cœsus contentio, & iustitia vigorem milie-
ricordie compassio temperet, scientes sine pacis
bono nullum fore acceptabile.

FORM OSI PAPÆ EPISTOLÆ.

ANNO CHRISTI.
ad Paginam
subjectam non
sunt editi.
Baroni. &
Pagi ad hunc
annum editi.
Lorenzini

IN FORMOSI PAPÆ EPISTOLAM,

seu Diploma,

**Ex Suppli-
mento pag.
106.**

V. CL. DOMINICI GEORGII RHODIGINI

ADMONITIO.

In aduersariis
ad Paginam
subjectam non
sunt editi.
Baroni. &
Pagi ad hunc
annum editi.
Lorenzini

IN ecclesia Gerundensi assertur diploma Por-
mosi Romani pontificis papyraceum, Servo-
Dei Gerundensi episcopo datum. Nuper hoc di-
ploma edidit Martenius in collectione amplissima
Aeneas. tom. I. pag. 230. Ego vero illius exem-
plar ex autographo Gerundensi descriptum anno
1736. accepi, & cum editio contul, aique in-
ni exemplar Martenii ad ea verba: *in perpetuum
fidelium*, desine; reliqua dcesse. Desiderantur
autem in autographo pontificis data; in contex-
tu tamen habeatur *Indictio decima*, ex quo colligi-
tur, hoc diploma anno Christi 892. datum suis-
tice. Petrus de Marca in appendice Marca Hispa-
nica pag. 384. ex chartulario ecclesie Gerunden-
sis proferit diploma Romani summum pontificis Ser-
vo Dei episcopo Gerundensi, quod isdem serme-
nis verbis conceptum est ac illud Formosi, si pauca
verbis conceptum est aliud item exhibet ejusdem Romani
expicias; aliud item exhibet ejusdem Romani
pro ecclesia Helenensi, & lib III. Marca Hispa-
nica pag. 370. de epochis horum diplomatum
differit, quas ad examen vocat Pagius ad annum
897. num. VI. Interim Formoli diploma pro Ec-
clesia Gerundensi ad fidem prototypi hic dandum
centemus.

FORMOSI PAPÆ BULLA PRO ECCLESIA
GERUNDENSI.

*Formosus episcopus servus servorum Dei R. & S.
Servo Dei sanctæ Gerundensis ecclesie episcopo, &
per te in eadem venerabilis ecclesia in perpe-
nitum.*

ibid

N. 16. 10.

Sicut per donum sancti Spiritus beato apostolo-
rum principi Petro, & ecclesiæ regni clavige-
ro ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradi-
ta est potestas Evangelica, subsequenti lectione,
quæ ita inter cetera ait: *Tu es Petrus & super
hanc petram edificabu ecclesiam meam* *, & reliqua
Eccl. Ita fides apostolica, canonica, legalique au-
toritate suffulta. omnibus ecclesiis Dei per uni-
versum orbem diffusa lustraria, & justa postula-
tionis sublida ut praebeat, tam divini, quam hu-
mani juris ratio postulat. Igitur veniens jam di-
ße Serve Dei venerabilis episcope causa oratio-
nis ad corundem sanctissima beatorum apostolo-
rum limina subiectili nobis, quatenus apostolicæ
nostræ confirmationis privilegia confirmare debe-
remus, omnes res mobiles ejusdem Gerundensis
ecclesie, in honorem Sanctæ Dei Genitricis &
semper Virginis Mariae Dominae nostre, ubi bea-
tus Felix Christi martyri corpore requiescit, hoc
est domos, pleves, cellas, ecclesiæ, villas, &
intulæ, Majoricam scilicet, Minoricam, curtes,
parochias, terras, vineas, prata, sylvas, una cum
familis utriusque sexus, cum omnibus adjacen-
tibus suis, quæ a piis imperatoribus, regibus, vel
alii Deum imitentibus in eadem Gerundensi ec-
clesia collata sunt, sicut ipse nunc ulque legali
ordine tenere videris. Unde salubribus petitionibus
tuis inclinati decernimus, & a presenti hac de-
cima. indit. per hoc apostolicum nostrum privi-
legium corroboramus, confirmamus, & in perpe-
nitum stabilimus, in usu, & utilitate ejusdem ec-

oimes domos, cellas, ecclesiæ, villas, curtes, ANNO
parochias, terras, vineas, prata, sylvas una cum CHRI STI
familis, & alia omnia, quæ ab imperatoribus
regibus & aliis Deum imitentibus in eadem ec-
clesia collata sunt, seu conferenda erunt, simul

cum Rabicum, seu Paichuarium sub tua iurorum

que successorum ditione potestate omnionidis con-
firmamus; huiusmodi tub apostolica censura, seu

divini judicii protestatione, & anathematis inter-
dicti, ut nulli unquam magno, vel parvo hor-
mini licet quamlibet fortiam, vel oppressionem

in omnibus rebus ejus facere, aut potestatem ali-
quam habere, vel aliquam distingere, aut qua-

litercumque ratione ab eis exigere, sive

B ubicumque eos pro quibuslibet causis provocare

præsumat; sed a providentia sui episcopi causa

illorum audiat, & canonice terminetur. Si quis

autem, quod non optamus, contra hoc privile-
gium a nobis statutum temerario auctu agere pre-
sumperit, sciat se anathematis vinculis omnino-
sum, & nisi se arripuerit a se

C aetera desiderantur.

III.

AD MONACHOS S. THEUDERII

*Immunitatem & bonorum suorum firmum & fable
jus concedit.*

*Formosus episcopus servus servorum Dei, venera-
bile congregati monachorum venerabilis mona-
sterii S. Theuderii confessoris Christi, fili in ter-
ritorio Viennensi, in perpetuum.*

Quanto nos piorum locorum, juxta quod no-
bis divinitus est commissum, studiosius cu-
ram gerimus, tanto nobis copiam mercedis ac-
quirimus, & status illorum posterior vigebit regi-
mine; & ideo vera devotio per Barnoinum re-
verentissimum archiepiscopum Viennensem no-
stro suggestit apostolam, ut ipsum venerabile
monasterium una vobiscum apostolica muniremus
auctoritate. Unde nos omnium solicitudinem ge-
rentes, & maxime audientes vos de Treassino
Comitatu ex Monasterio Dervo a facie pagano-
rum clapsos, & quod ab eodem venerabili archi-
episcopo misericorditer suscepisti estis; inclinati
precibus vestris, per hos Apostolism nostræ au-
toritatis privilegium vos inibi firmiter, & quiete
Deo militare confirmamus, & que necessaria es-
se videntur loco, & monasterio diu noctuque in-
stantissime operari, & canonicæ, immo B. Bene-
dicti regulæ obediare, tam in ecclesiæ restaura-
tione, quam ubi & ubi expediri, ea feliciter ratione,
ut neque eidem venerabili archiepiscopo, neque
cuilibet successorum suorum licitum sit illis du-
rum servitium imponere, neque longissimæ itine-
ris profectionem; sed neque manionaticos one-
rosos, neque cenium, præter id quod impositum
est, in festivitate predicii sancti Theuderii in si-
ne anni libram argenti. Et præterea decernimus
& ordinamus & constitutus & contemnamus, ut
decedente, more humano, predicit coaggregatio-
nis Abbate, neque presenti prefatus episcopus,
nec quisquam successor illius aliquo typo &
fastu superbia, aut avaritia, & cupiditatem, &
iracundiam alium abbatem aliquo tempore & ali-
quo modo ipsi congregationi imponere præsu-
mat, nisi quem ipsi monachi, libera electione, &
devotione, secundum regulam S. Benedicti sibi
elegerint.

Sed

FORMOSI PAPÆ EPISTOLÆ.

105

**Sed neque ex his omnibus, que prefataliter A
obtinent, mobilibus, & immobilibus, & que de-
incepta senioribus & aliquo modo iusta prome-
teri poterint, illo modo exinde aliquid aufer-
tur ab aliquo, neque minatur; sed neque con-
suatur, nisi per voluntatem Monachorum: quia
etiam si contra hanc autoritatem quis agere ten-
taverit, nullusne a quolibet nostram abegendi
prefontiam, successorumque nostrorum abbati, &
monachis denegetur & prohibetur, sive insidi-
etur facultas: & propter adjutorium omnipotentis
Dei impetrandum, & intercessionem sancti Petri,
& nostræ caritatis auxilium, Abba illorum, no-
mine Adalcas, taliter cum reverentissimo archi-
episcopo Barnoino limina sancti Petri acceler-
vit. Quia dilectione, & apostolatus nostri aucto-
ritate comenoti rogavimus & petimus, & ex Deo;
& per Deum, & per sancti Petri meritum, no-
strique ministerii reverentiam adjuravimus, & con-
testavimus, ut nullus nobilior & potentius vici-
norum, & extra advenientium, & circumsqueque
degenitum, aliquatenus male illis inferre præci-
mat, & abque lege inquietare, & mobilis, &
immobilis stirpare; sed neque servientes illorum
destruere quicquam pertinet; & modo volumus
eos securos, & quietos permanere, Apollonica
protectione rutos, atque munitos, cum omnibus
rebus immobilibus, & mobilibus ad ipsam vene-
rabile monasterium pertinentibus. Si quis autem,
quod non optamus, temerario usu contra hoc
privilegii nostri statutum (quod ad Iudicium Dei C
omnipotentis, & ejusdem p[ro]li loci fletibilitatem fe-
ri decrevimus) in toto, & ex parte agere pre-
sumferit, & in omnibus non observaverit, sciat
se auctoritate B. Petri apostoli, atque nostra
anathematis vinculis intundendum, & a regno
Dei, nisi resipuerit, alienandum: qui autem ve-
rus custos, & observator exitierit, benedictio-
nem, & gratiam a Domino consequi mereatur.
Scriptum per manum Anastasi Scrinarii S. R. E.
in mense Novembrio, indictione x. Bene vale-
te. Data vii. Kal. Decembris per manum Ser-
gii primicerii, Defensoris sancte sedis apostoli-
ce, imperante domino p[ro]fundo PP. Augusto Vi-
done a Deo coronato magno imperatore anno
3. & post consilium ejus anno 3. Indictione x. D**

ALIARUM QUARUMDAM FORMOSI EPISTOLARUM ARGUMENTA

Ex Flodoaldi Historia Romanorum lib. IV. cap. II. & III.
ejusdemque de Romanis pontificibus Carmina.

FORMOSUS AD FULCONEM.

Ex Flodoaldi Historia Romanorum lib. IV. cap. II. & III. ejusdemque de Romanis pontificibus Carmina.

Ilie rependit ad hac, studeant moderamina
summi
Rectoris pariter verbis attollere & actis,
Juxta quod collata sibi fert gratia cuique:
Ne vacui sub ea ferri culpentur haberi.
Quia aptos per eam fructus asserre laborent.
Illicita inhibeant, infandaque germina vellant.
Et cunctis Christi famulis suffragia praestent.
Cujus opis causa cupit hujus nolcero curam,
Deplorans miseris clades hominumque labores,
Hostis & antiqui captania retia fraudis,
Qui genus humanum crudeli peccat astu.
Hinc hereses, hinc bella moveant, & criminis
gaudens.
Sanguine serpentes odiorum litibus ardens,
Atque orientales bareleum schismate rumpens.
Unde Sacerdotes suadendo commonet, arma
Corripiant, arcuque lereat discrimine favo.

106

Coveniant igitur medium sibi poscere Christum,
Qui consulta ferat, des opem, faciasque la-
tatem.

ANNO
CHRISTI.
“

Ad quod pontificem rogatus considerare so-
rum.

Atingi, properare, mores disruptiœ evitare,
Auxiliisque malis mundo confesse ruenti.
Christus sic via, dux Christus, ridet Christus.

Nec satis est monialis famel, mortalesque pa-
ternos

Hoc iterare piget, Matris succidere cladi,
Disponi Synodi generali jure gerendam,
Ad quam festinat nullo impediente ratentus
Pondere defidit, aberius sumit omnia trahens.
Quo tractanda fient: oracula clarissima edant.
Barbaric gentis quis Francia regna procellis
Turboant, animum dolet; atque ut dextera
summa

Has reprimat, procerum Christi suffragia po-
scit.

Privata legis manimine jura petita
Remensi fert ecclesiam retinenda, docendo
Ac prohibendo nefas, se quis presumat inique
Attredere sacræ p[ro]fessi, aut decanere cessat.

Nalleque Pontificum, Regum, Comitiumve po-
testas,

Ilicite usurpans, proprio inflectat in usus,
Quas sunt ecclesiam. Quam presul forte vacan-
tem

Nullus, ut invadat, violentum adspiret in au-
sum;

Nec nisi condigno presul statuatur honore,
Pontifices, Reges, Clerus, subiectaque plebes
Provideant, operante Deo, ut bene tradita
servent,

Amplificant, decorent, supera mercede propa-
gent.

Dispositum dignæ præmissio presule quisquam
Non multat decus, non immitare subentret;
Uibus at mancant fervorum dedita Christi
Integra pontifici, dignis tractanda ministris.
Hoc contra quisquis presumferit alia venire:
His se multarum scitis anathemata morit:
Servator vitam mercatur habere perennem.

FORMOSUS AD FULCONEM ARCHIE- PISCOPUM REMENSEM.

Monet eum compari debere Romanas ecclo-
siæ, atque imitamenti ejus subvenire rui-
nas, nec ei suam persecutiam denegare: adjun-
gas hereses undique ac schismata pulu[m]are,
nec, qui ad refutandum occurreret, effe. Dicit-
que longo retroacto tempore peractio[n]is heretis
Orientem confundere, & Constantinopolitanam
ecclesiam nociva schismata; simul etiam regionis
Africana legatos insittare, responsa petentes pro-
dudum exorto inter episcopos ipsacum provinciarum
schismata. Diversarum quoque perduta le-
gationes diversa responsa petentes instare. Cujus
rei gratia generalem synodam die Kalendas
Martiarum, indictionis XI. se inchoare dispo-
nisse, ad quam ostendem, remota omni dilatio-
ne, admonet festinare, ut colloquendo, largius
de his valeant pertractare, & afficerint ad con-
sulta singula respondere. Nonne nimis genit[us] pro-
cessus, quibus asserebat se perturbari, plurimum
dolere, ut eos excelsi dexteræ reprimeret, Apolo-
gorum principum suffragis interventionibus, im-
plore. Literas vero, quas signaverat ad eum
per quidam personas priuinas se direxisse, ad
ipsam minime pervenisse. Militer etiam etiam,
pro

FORMOSI PAPÆ EPISTOLÆ.

107

Pro hac eadem synodo celebranda, pridem huic adem, ut suos convenerat episcopos, ceterorum quoque, quos ipsam vistum fuerit episcoporum collegium convenire denunciet, ut de tanto neglegendo synodali summa actione perquirantur. & quidquid oportuerit canonica, atque apostolica munera auditoria decernantur: subiectas, ut nemo a tam Deo digno se subirabat opere, qui Apostolicus ipsius participis voluerit communioni existere. Item pro evocatione Karoli ad regimen regni, quem dominus idem Fulco ad regnum culmen adhuc puerum provexerat, & de criminalibus Odonis regis, vel correptione ipsius qualiter esset agenda: pro quibus rebus idem archiepiscopus huic papæ scripta sua consilium, & auxilium ab eo petendo direxerat.

ANNO
CHRISTI
891.

108

ANNO
CHRISTI
891.

EJUSDEM EPISTOLÆ
ARGUMENTUM METRICUM.

Preterea quod compererat per devia quoddam Ponitrum ferri, populisque exempla ruinas Dedere, & increpitos non digna rependere suasis;

Quin & deteriora sequi, nec dira cavere:
Non sine marrone gravi tolerare fatetur.
Ad pacem invitans, extinguere scandala querit,
Pontificum factu Christus quia temnitus atro.
Noster & antistes dolet, arguit, increpat, angit.

Unde mouens mandat jundos hunc cogere Patres,

Atque alios accire probos, decretaque legis
Pandere divine, synodum celebrare vigore
Cessu juris apostolici munimine fultam,
Norix vellendo gregibus, profutura ferendo.
At si quid fuerit perverse litis obortum;
Præfulus eximit servetur cognitioni,
Dante Deo digno valeant ut futuere finem.
Qui se concilio tentet subducere nemo,
Quisquis apostolici consors cupis esse favoris,

AD EUMDEM

Metricum.

DPACE laborantis congaudens præfulis actis,
Admonet his cauto Fokonem insistere nisu,
Pax odii ne inconsulte quæsita faciat,
Regia neu celi generis scintilla teratur.
Crimina sceptri geri prudenti arcenda medela,
Regmne pro regni ne pessima scandala furgant.

AD ODONEM REGEM.

UIT ab illicitis recederet, nec eundem regem
Karolum, vel quaque ipsius essent, infestaret, induciasque bellii differendo daret, donec
idem præfulus, Fulco scilicet, Apostolicam sedem
adire studebet.

E IDEM ARGUMENTUM METRICUM.

Hec eadem exhortans ad pacem scribit Odo,
ui,
Ne Carolum contra bellum moveatur iniquum,
Ne veritos ineat fines invadere nitens.
Externi quæ sunt juris cupidusque, rapinis
Abstineat, vitans redos trascendere calles.
Quæ Domino placeant solerti mente retrahet,
Ante oculos statuens eius sub amore timorem.

EJUSDEM EPISTOLÆ ARGUMENTUM

Carmine expressum.

Rebus Avennaci super almi, & jure Calisti.
Tum decreta paci provexit, & robore fulta.

AD EUMDEM.

Pro diocesanis provinciæ Remensis episcopis,
quod audierat, eorum quoddam hujus archiepiscopi sui audientiam contemnere, scribens ei-

AD

FORMOSI PAPÆ EPISTOLA.

AD ARCHIEPISCOPOS, ET EPISCOPOS
GALLIARUM.ANNO
CHRISTI
991.

UT convenient atque commonent eundem regem Odonem, se illicita perpetrentur, & ne aliena usurpentur: sed bellum sedetur, & omnis hostilia commotio sopiaatur, vel inducis belli, donec Fulco Romanum, cui dictum est, adest, edicant; ipsique student interim cuncte differre, & pacem ac unaimitatis concordiam recreare.

AD CAROLUM REGEM.

EJUS congratulatur eminentia siue devotio-
ni, quam rex idem se significaverat erga se-
dem apostolicam gerere; qualiter ei sit in regno
agendum, succinche lucideque demonstrat: quem
petierat, ei pacem benedictum pro pignore mit-
tens, & de itinere prefati præfusis nostris ad se-
dem apostolicam monens.

IDEM ARGUMENTUM METRICE.

Hortatu Carolum solers gratauerit honorat,
Gaudens hunc patriæ proiectum culmine se-
dis.

Atque petens Christo placitum per tempora
longa

Crescere iustitia, pietate, & luce sophis,
Ac monet, ut Dominum cordis præ lumine
ponat,

Jussibus ipsius totis constibus hærens.
Diligat, & servet quæ justa, ac recta probaret.

Admoveat iustis aurem, divertat iniquis.
Sit virtute animi, carnis præstantior usus,

Corporis ac mentis hostes ut sternere possit,
Se quoque quæ valeat spondens argumenta da-
turum.

Panem pro grato benedictum munere legat,
Quæsiuersat geminae quem rex sub dote salutis.

Solertes cum quis tractentur commoda man-
dat,

Immo Sacerdotem Polconem ad talia mittat,
Cujus consiliis utilima quæque decori

Edantur, Regis cumulandi, & culminis apta.

AD FULGONEM.

HEC supradicta ad præmissas personas se de-
stinasse scripta commemorat, ipsius videlicet
sugestionē de pace vel induciis belli inter
Odonem & Karolum differendi.

IDEM ARGUMENTUM METRICE.

QUORUNDAM querulo nimium clamore peti-
tus, Urbe indigna pati queritur, metuitque clien-
tes,

Sedandis quibus exhibeat se Folco reponit,
Comperio tandem is veri moderamine præfus,
Quam sit apostolicis fidus, quam jussibus ar-
dens;

Parere æthereis gaudet, gratesque rependit,
Spondens se in quibus expeditat præbere beni-
gnus:

Hujus & ad votum Regum pressissimo duellum.
Præfusibus, regique ideo manda dedisse,
Totius ipse Petri valeat quo vilere sedem.

AD EUM DEM.

ANNO
CHRISTI
991.

Scibit pro discordia sedanda, quam audierat
inurrexisse pro Manichidi ab Alberico per-
trata interemptione. Ita petens eundem pro
cujusdam Grimaiaci, dilecti sibi Sacerdotis, ad
episcopatum, ubi se locus obtulisset, promotione.

AD EUM DEM.

LAudibus attollit eundem, congratulans ejus
dilectionis aquæ sollicitudini, quam gerebat
erga Lantbertum imperatorem, de cuius fidelita-
te & stabilitate monet eum semper fieri solici-
tum, veluti consanguinitatis propinquum: alle-
rens se cum ipso tantam pacis, & dilectionis ha-
bere concordiam, ut nequeant aliqua jam ab in-
vicem pravitate sejungi. Notificat quoque Richar-
dum, Manalem, atque Ramponem excommunicati-
os a se, atque perpetuo ligatos anathemate,
pro eo quod tam nefandissima perpetraverint, ut
Teutboldio Lingonesi episcopo oculos eruerint;
Waltarium Senonensem, propria depulsum sede,
custodis mancipaverint: mandata ut focus de
his sentiat convocationis omnibus suffraganeis suis
episcopis, canonicum super eis, quod exercuerat,
judicium pari modo determinet.

IDEM ARGUMENTUM METRICE.

CUNC quoque fratri honore colens, specialia
legat
Mania carorum, tutandum poscit honorem,
Scandala proterere, & pacis connèdere vin-
cula:

Frenare implacidos, & ad aliam cogere pa-
cem,

Idque Petri latum fidat sibi munere donum.
Lambertum Augustum, Folconis carne pro-

pinquum,

Ut proprium se tutari solamino natum
Significans, nostri gratissima præfusis effert

Vota, quibus Petri veneratur honore cathe-
dram.

AD ANSCHERIUM PARISIENSEM
EPISCOPUM
Argumentum metricum.

SACRILEGOS quoldam sacrati culminis atros
Cartiores, summi capitis clarissima membra
Attenerare auros, anathematis ene recifos
Notificans, monet hunc nodos dignos addere
multe.

Sceptrigeri quoque cognati pro culmine cer-
tet.

Sicque Parisiaco legans mandata patrono
Hos Anscherio notat esse omnino cavendos,
Ac vitanda nigri consortia dira furoris.

AD ECCLESIAM SENONENSEM
Argumentum metricum.

ECCLESIAM solans Senonian pastore gementem
Addicto latebris, damnando criminis susu:
In Domino sperare monet; patienter acerba
Spe decoris ferre ætherei virtute Tonantis.
Fidere se proprio solandam Præfule viso.
Se daronasse teros; patribusque notasse terendos
Flamine divisor, ne quis dein talia tentet.
Missurum se legatos, ubi tempora digna
Se tulerint, quis sedentur bujusce procelles.

FORMOSI PAPÆ EPISTOLÆ.

112

ANNO
CHRISTI
891.

AD RAMPONEM

Argumentum metricum.

Lingonigi fave raptori præfusis orsa
Dirigit, ut tandem gelis resipiscat amaris,
Pontificem reddat, damnet que dira patravit.
Sia securi, sternas plectetur tormine culpas.

AD ODONEM REGEM

Argumentum metricum.

SAcilegii super his patrios delegat Odoni
Sceptrigerò monitus, ut ieiati hos anathemate
plexos,
Quos nec suscipiat, nec eis assamina jungat
Ipiorum fœsi maculari criminè vitet;
Quinimum ecclesiæ præstans solamina tritæ,
Protegat, auxilium impendens, ubi viderit
sptom.

AD CAROLUM REGEM.

HÆC eadem Carolo mandata tenenda refe-
rat.

AD VVALTARIUM SENONENSEM

ARCHIEPISCOPUM

Argumentum metricum.

VValtarium Senonum, temerantem oracula
legum,

ANNO
CHRISTI
891. 891.

FRANCOFURTENSE CONCILIUM

ANNO
CHRISTI
891. 891.

Pro discutiendo jure archiepiscopi Coloniensis in Bremensem episcopatum

Sub Formoso papa celebratum.

MEinicit concilii hujus Formosus papa in sua epistola ad Adalgarium Hamburgensem archiepiscopum, relata in editione Veneto-Labbeana tom. XI. col. 613. Queritur pontifex de eodem ipso Adalgario, quod pro tuendo jure suo in Bremensem episcopatum, adversus Coloniensis archiepiscopi querimonias, vel ipse per se, vel alium vice sua Romam non miserit. Cum presentim, addit, venientibus reverendissimis episcopis ad Frankenford de hac re diligentissima facta

Dsuerit inquisitio; omnesque diocesani ejusdem Coloniensis episcopi, Franco videlicet Tungrensis, Vobebatus Trajebensis, Voefimus Mimigardoverden-
sis, Urnega Mimidomenis, Egilmarus Osnabrugensis sub testificatione protestu testificati sunt, nique ad te nullum Bremenensis ecclesiæ præfulum modum subjectionis Coloniensi antisisti contempisse Æc. Hæc de concilio ipso Francordiensis, ac de rebus in eo actis, ex una Formosi epistola notis.

ANNO
CHRISTI
.....

SYNODUS AB EDUARDO SENIORE

ANNO
CHRISTI
.....

REGE ANGLORUM CONGREGATA,

præsidente Pleigmundo archiepiscopo Doroberniæ.

Cum Formosus papa regem & Angliam totam interdixisset, quod multi in ea episcopatus per annos multos suis viduarentur episcopis, jam ad impecrandam absolutionem, septem simul ad episcopatus totidem episcopi elegantur.

De tempore
hujus Syno-
di non pli-
ca est
ideo annu-
eius incer-
tum reliqui-
mus.

SED ut ad nostrum, inquit Malmesburius, Ed-
wardum revertar, quid ejus tempore de re-
novandis episcopatibus a papa Formo præceptum
sit, jucundum puto memoratu: itaque verbis ei-
dem quibus inventi scriptum interseram.

Anno, quo a nativitate Domini translati sunt
anni nonagesimi quartuor, misit papa Formosus in
Angliam epistolas, quibus dabat excommunicata-

Etionem, & maledictionem regi Edwardo, & om-
nibus subiectis ejus, pro benedictione, quam de-
derat beatus Gregorius genti Anglorum a sede
sancti Petri. Nam per septem annos plenos de-
stituta fuerat episcopis omnis regio Gevillorum,
id est, Vvessexorum. Quo auditu, congregavit
rex Edwardus Synodus senatorum gentis An-
glorum, cui præsidebat Pleigmundus archiepisco-
pus

FORMOSI PAPÆ EPISTOLÆ.

174

113

ANNO CHRISTI

pus Cantuarie interpres disticta verba apo. Actionibus Cenulphum ad civitatem quæ dicitur Dorcestre. Hoc autem totum papa Formosus ANNO CHRISTI in Synodo sancti Petri sic concidit, ut damnaretur in perpetuum qui hoc scelere mutaret Concilium. Misit etiam in Britaniam litteras, quarum exemplar hoc est.

Notis. s.

** a Prothec-
thonum.*

Anno Cantuarie interpres disticta verba apo. Actionibus Cenulphum ad civitatem quæ dicitur Dorcestre. Hoc autem totum papa Formosus ANNO CHRISTI in Synodo sancti Petri sic concidit, ut damnaretur in perpetuum qui hoc scelere mutaret Concilium. Misit etiam in Britaniam litteras, quarum exemplar hoc est.

*Aucto concilio Archiepiscopus Romanus cum honoriis munericibus adiit, papam cum magna humilitate placuit, decretum regis recitavit, quod apostolicæ maxime placuit. Rediens in patriam, in urbe Cantuarie uno die septem episcopos selectos ecclæsiis ordinavit: * Præfatum ad Vringtonensem, Adelstanum ad Cornubensem, Vernerianum ad Schirebornensem, Athelstanum ad Vrilensem, Eadulfum ad Cridensem in Devonia.*

Sed & aliis provinciis constituit duos episcopos. Australibus Saxonibus virum idoneum Bernegum, & Mercis Cenulphum, ad civitatem Dorcestriæ in pago Uronia: hoc etiam totum papa firmavit, ut damnaretur in perpetuum, qui hoc confirmaret decretum.

Eadem narratio ex tabulario Cantuarie ecclæsiæ.

*In Regis.
Priorat. Ec-
cles. Cam.
fol. 3. B.*

*Anno dominica incarnationis 905. Formosus papa misit in terram Anglorum ad regem Edvardum cum magna iracudia & devotione, ei- que mandavit cum suis omnibus maledictionem contra benedictionem quam beatus papa Gregorius per sandum Augustinum genti Anglorum miserat, nisi cum episcopis restituisset defitutas parochias episcoporum, secundum antiquam traditionem, quæ tradita est genti Anglorum a se de beati Petri. Nam septem annos plene defituta est regio Geviflorum ab omni episcopo. Quo auditu, cogregavit Edvardus rex Synodus senatorum gentis Anglorum, in qua presidebat Plegmundus archiepiscopus, regi recitans & disputans disticta verba apostolicæ legationis, quæ misit beatus papa Formosus. Tunc sibi rex cum suis, & Plegmundus archiepiscopus, salubre consilium invenerunt, affluentes dominicam sententiam: *Misit quidem multa, operari autem paci.* Singulis tribibus Geviflorum singulis con- stituerunt episcopos, & singulis episcopia confi- tuerunt; & quod dudum duo habuerunt, in quinque disserunt. Aucto illo concilio, cum honoriis munericibus Plegmundus archiepiscopus Romanum rediit, apostolicum Formosum cum magna humilitate placuit, & regis decreta & se- niormum regionis enunciavit: quod apostolico maxime placuit. Rediens ad patriam, in urbe Do- berna septem episcopos septem ecclæsiis in uno die ordinavit. Frithavum videlicet ad ecclæsiam Vringtonensem: Ethelstanum ad ecclæsiam Sareburnensem: Vernerianum ad ecclæsiam Fontanicalem: Etelsteanum ad ecclæsiam Sareburnensem: Eadulfum ad ecclæsiam Cridensem: cui etiam aquiderunt tres villas in Cornubia, quarum nomina sunt hac, Paltun, Celling, Laudinham: ut inde fragilis annis visitaret gentem Cornubiensem, ad extirpandos eorum errores. Nam antea in quantum potuerunt, veritati resiste- bant, & non decretis apostolicis obediebant. Sed & aliis provinciis constituit Plegmundus archiepiscopus duos episcopos. Australibus Saxonibus virum idoneum Bernodium ordinavit, & Mer-*

** Pro. Cora-
bieensem.
Mardonius.*

EP IN SEQUENTEM FORMOSI PAPÆ EPISTOLAM

AD MONITIO.

*Ep. Suppl.
Missa pag.
cent.*

*Si quis Formosus papa epistola argumentum præ-
buit descriptio inter orationes, cuius definitio-
cera nunc etiam appellatur. Cum vero Cl. Pedi-
kins suam ea de re exhibere conjecturam in novis-
fina conciliorum magis Britannia, & Scotia sol-
licitus voluerit, quæ hoc transferre, & res ipsa
potest, & lettoribus non ingratum fore putari;
ideo ut controværia argumentum melius ostendatur
volui sub epistola, tam epistolam ipsam, cum &
diffinitione illius Angli dissertationem exhibendum de-
xi.*

EPISTOLA FORMOSI PAPÆ AD EPISCOPOS ANGLIÆ.

*Fratribus & filiis in Christo omnibus episcopis
Anglia, Formosus.*

*C(a) A udito, nefandos ritus paganorum (i) paribus in vestris repulitatis, & vos tenuisse silentium, ut canes non valentes latra-
re; gladio separationis a corpore Dei (c) ecclæ-
sia vos ferire deliberavimus. Sed quis, ut nobis
dilectus frater noster Plegmundus (d) intimavit,
tandem evigilans, & semina verbi Dei olim
venerabiliter iusta in terra Anglorum cepitis re-
novatae; macronem (e) deorationis retrahentes,
Dei omnipotenciam, & beati Petri apostolorum
principi benedictionem vobis mittimus, orantes
ut in bene ceptis perseverantiam habeatis. Vos
enim etis fratres, de quibus loquens Dominus,
inter alia inquit: *Vos quis sal terra; & si sal
venies, in quo salierat?* & iterum: *Vos
satis lex mundi:* (f) significare volens per verbis
sapientiam condiri mentes hominum a vobis de-
bere; & in moribus, & (g) in vita veltra bona
actionis studium, quali lumen apparet fidei,
per quod (g) gradientes ad vitam, quomodo
caute ambulet, videat, ut ad promissionem
eternæ beatitudinis sine offensa currentes valeant
peruenire.*

*Nunc (h) accingimini ergo, & vigilate con-
tra leonem, qui (i) circuit, quarens quem de-
vovet; & non patiarim uterius in regione ve-
stra penuria pastorum christianam (k) fidem
violari, gregem Dei vagari, dispergi, dissipari.
Sed cum unus obierit, alter, qui idoneus fue-
rit, canonice protinus subrogetur. Nam secun-
dum legem plures facti sunt sacerdotes, eo quod
morte (l) prohiberentur permanere. Quod Da-
vid considerans (m) ait: *Pro patribus suis (n)*
*uscentur tibi filii, confluentes nos principes (o) su-
per omnes terram.* (p) Nulla itaque mors sit
subrogandi alium, cum quilibet Sacerdotum ex
hac vita migraverit; sed mox ut illi, qui prima
tedis principatum gerens, inter vos ceteris epi-
scopis*

(+) MS. Cant. auditis infidelerum ritibus paganorum.

(b) refit. in partibus MS. (c) ecclesia MS.

(d) Plegmundus. MS. (e) deo.

(f) in MS. (g) MS. prædictissimis.

(h) Ergo octaginta MS. (i) MS. circum.

(k) MS. religiosos. (l) MS. probabilitatem MS.

(m) Et in spiritu Christi ecclæsiam suarum fore promossum ad finem ejusque finali prospectu.

(n) nos sunt MS. (o) super omnes terram defant in MS.

(p) auct. sunt MS. (q) super omnes terram defant in MS.

7/4. 44

FORMOSI PAPÆ EPISTOLÆ.

ANNO
CHRISTI
591.

scopis præfesse dignoscitur, fratris obitus fuerit A denunciatus, facta electione canonica alter consecratus succedat. Quis autem inter eos principatum tenere debet, quæve sedes episcopalis ceteris propoliens habeatur primatum, abolitanis (a) temporibus notissimum est. Nam, ut ex scriptis beati Gregorii, ejusque successorum tenemus, in (b) Dorobernia civitate metropolim sedemque (c) primam episcopalem constituit esse (d) regni Anglorum, cui venerabilis frater noster Pleymundus (e) nunc præfesse dignoscitur; cujus honorem dignitatis nos ullo pacto immutari permittimus, sed ei vices apostolicas per omnia gerere mandamus.

Et sicut beatus Gregorius (f) papa primo vestrum gentis episcopo Anglino omnes Anglorum B episcopos esse subiectos constituit; sic nos præminato fratri Dorobernia, sive Canterbury (g) archiepiscopo ejusque successoribus legitimis cunctam dignitatem confirmamus; mandantes, & auctoritate Dei, & beati Petri apostolorum principis præcipentes, ut ejus canonicis dispositionibus omnes obedient, & nullus eorum, que ei, suisque successoribus apostolica auctoritate concessa sunt, violator existat. Si autem quis bominum contra hec aliquando niti, ac imminucere tentaverit (h), sciat se proculdubio multandum fore gravi anathemate, & a corpore S. Ecclesie, quam inquietare molitur, perpetuo, nisi reliquerit, separandum.

NOTA DAVIDIS WILKINS.

Erro hic inextricabilia. Depræbeatus Baronius, & medetur, ut opinatus est; sed interea non minorem ingreditur. Anno (inquit Malmesburyanus) quo a morte Domini transiit fuit nongentis quatuor, mense papa Formosus in Angliam episcopum, quibus datus encumbrationem, & interdictionem regi Edwardo. Et ad hoc Baronius Vellimilus (inquit) Malmesburyensis, sed patre vita scriptoris, quod fidem est hoc anno octingentimo nonagesimo quarto, scriptum legi anno nongentiesimo quarto, ad quod tempus certum est, non potuisse pervenire Formosum, sed longo ante esse defunctum. Rebus quod Formosum papam; sed non minus jam erraticum quod Edwardum regem. Ut enim Formosum mortuus est per novemvium ante annum Domini DCCCCIV. sic Edwardus non ad salutatus rex in anno DCCCCV. nec Edwardus non ad salutatus rex in anno DCCCCIV. nec per sexennium postea, si de nostris nostri non exstant. Verum igitur si fuerit, quod Formosus hoc prodigulgarunt interdictionem, fieri necesse est in tempore Alredi magistri, qui nec regis subebatur titulo, ditione tamen puluis est a Danis, nec hanc statim integræ rendeptus, cum Formosus papa pontificatus init.

Errata igitur videatur Malmesburyius, aut scriptor aliquis, vel in regem interdictionem subiiciendo, vel Edwardum forte pro Alredio. Sed nec hoc errore tollit: nam septem illi quos in una die factos dicit episcopos, non electi sunt ante an. Dom. DCCCCIV. nec confabati postmodum, donec Pleymundus archiepiscopus iter Romanum expediverat, & epistolam (quam a papa ad episcopos hic dedimus) usus cum absolutive detulisset, anno scilicet DCCCCV. vel hunc circiter. Inscribitur etiam epistola illa solis episcopia Anglia, & de rege illi ne verbum quidem: adeo ut in dubio sit, an rex sub interdictione ponebatur. Certe si cum Malmesbury hujus interdicti, & epistola auctore suscepimus Formosum papam, in historiis nostris ingens error est, & ne ab Odo extirpemur; sed si Formosum subepiscopo confessus pro Leone papa V. non ego video, quia sane sunt omnia. Hac Spelmanus.

Quibus Spelmani nota Ariburus addidit Gab. Cosfartius in edit. concil. vol. IX. pag. 421. Syodium Anglicanum modo relatas attribuit Malmesburyensem non anno DCCCCIV. ut ait Baronius; sed DCCCCV. anno, inquit, quo a Nativitate transiit fuit anni DCCCCIV. Quem annum quis neget esse nongentiesimum quatuor? Et confabuntur, ut vides, aita Cantuariorum ecclesia. Sed nodus hic se ostendit vindice dignus, quem post Baronium animadversus collecter Anglicanus. Qui enim conci-

116

sum hoc habeti anno nongentiesimo quinto potuisse sub Formoso papa, qui sancti satis docem obierat? quo papa pontificias literas ad Edwardum seniorum dederit Formosus, qui postea Edwardo regnante non fuit, nam Formosus anno DCCCCV. obiit, Edwardus anno DCCCCI. regnare cupit?

ANNO
CHRISTI
591.

Hinc reparanda labi conjecturam Spelmanus effert param folium. Si Formosum, inquit, irreprobis confutem pro Leone papa V. non video, quia sane sunt omnia. Atque non minus certe desperata erant. Primum enim Leo V. anno tunc DCCCCVI. pontificis creatus est, & fuit qui ad DCCCCVII. relinquit. & inquit si quis effet Spelmanus divinationis locus, error effet non in Formosum, tunc quadraginta pontificatum Leo V. tunc. Nemus autem persuadet Spelmanus, tantillo spatio temporis dodice ipsum ad Anglia literas, his perinde confutum in Anglia concepillum suffit, legatum a consilio Plagmannum Romam appellato, placato pontificis, littera ab eo resulisse.

At senior
supponit
741 &
aliorum, Leo
papa V., mor
dium con
se pop. com
pactis.
Misali.

Inquit si expugendum est Formosus nomen, longo profecto commodius subtiliter ejus in locum Joannis IX. qui anno nongentiesimo quinto, regnante in Anglia Edwardo, ecclesia præfuit. Cetera Polydorus Virgilius liber historia sum VI. ex pontifice id totum contigitum narrat, sive Malmesburyensis errorum emendavit ipso per se, siue alii ex actis rem didicunt. Quaenam Joannes X. pro IX. persperat in Polydori libri scriptis est; ut in libro Anglicano Andrew Duchesni, qui Polydorom, nimirum fortasse Ideo, fecerit est. Haec enim ab eo perspectum, & discutam, effe difficultatum vix persuaderi nihil possum, cum in sua Romanorum pontificum historia, secunda etiam editione, narrat anno DCCCCIV. Formosum papa, & Edwardi regis tempore haec omnia gesta esse.

Baroni conjectura errorum omnem librario tribuit, qui annum nongentiesimum quinque scriptoribus pro octingentimo nonagesimo quinto. Sed animadversore per erat pontificis quidem eo anno Formosum suffit, Edwardum C autem minime in Anglia regnare.

Quod si ad Baroniensem base emendationem addatur altera, & pro Edwardo rego scribatur Alfredus eius pater, qui & Alfredus, & Alfredus successor, difficultas nullia supererit, nisi quod scriptum illi episcopi, quorum hinc mentio, creat non fuerit, nisi anno DCCCCV. At levens illud; cum id qui scripserunt, Malmesburyensem fecerit; ne proinde, codem, quo Malmesburyensis modo, emendandum.

Era forte quibus haec conjectura non displiceret; erant qui alteram preferunt, qui Joannes nomen subtituit. Nec rem in medio ratione.

Ad bellum tot Graecis historiarum propagatoribus, qui in palestine chronologias paperam Romanorum agregio satie discutaverunt, indicandum, aperioque cum illa morte congregandum, legatum vitesque milii hand superato libere facio. Quia autem nullus athletarum illorum palmarum fibi vindicare ausus est, pace tot illarum in republica literaria nominum, & non manus conferere, opinionem camen meam portreda fronte explicare licet.

Si Platini, & Onuphrio Panvico, & Laertio Chernoblio, & alii celebribus viris horum sequentes fidem, Formosus papa anno DCCCCXCV. VI. Kal. Januarii regnante in Anglia Alfredu, & Sergio III. anno DCCCCIII. VIII. Kal. Januarii regnante Edwardo seniore, sublate schismate papali inter Leonom V. & Christophorum I. & ipsum hunc Sergium (tres eiusdem anni papae) ad cathedralis Romanam evocatis est, & qui antipapa fuit Formosus III. & Johanna IX. ac contra illum in schismate fudit A. DCCCCXI. & contra hunc A. DCCCCXCVII. ab aliisque sacerdotibus conditus abdicavit, & in exilium adest.

Cum igitur facies ecclesiæ Romanae, inservi facili 10. tot antipapis defendata, tot discordis quasi distracta fuerit; quid mirum si Malmesbury falsum vel mensurum papa nomen, ex tam difficile regionalibus emendationibus suerit, aut ex relatione allorum, quibus Sergius exodus, invenitur? Quid mirum si monachii Cantuariorum ex ore Malmesburyi nomen Formosum pro Sergii huncfuerint? Quid mirum si hoc opinionem deripi scriberemus, peritatem legem, letitiamque, reclamantibus licet omnibus paperam chronologis bediensi, in commentarios suos restulerint? Quapropter ante omnia nomen Formosus ex Malmesbury, primo erroris hujus auctoris (quo officante, multi illi oscitare coepere) expandendum, ejusque loco Sergii III. subfuscandum confos; quia hoc papa historie, chronologique, & papa & regis Edwardi & Pleymundi archiepiscopic Cantuar. & septem episcoporum ratio

(a) ab aliis MS.
(d) rite dect in MS.
(g) Canterbury MS.

(b) Dorobernia MS.
(e) Pleymundus MS.
(h) temporaverit MS.

(c) primusque sedes MS.
(f) Papa Gregorius MS.

ratio confabule calante. Omnes illi, excepti hunc somnis auditoris, qui Leonii V. vel Johanni IX. vel X. vel regi Alfredo, vel sano DCCXXCV. apiditum hunc agnoscere, a scopo aberrantia chronologica, ex his horis hodie, & alio recepta profici contadisse. Si ergo cum Baraleo error libriis tribuendos est; non in anno, sed nomine pape determinando consistat: non-
so est. ¶

NOTA GARR. COSSARTII S. J.

Synodus Angliae modo relata est attribuit Malibof-
berlandus, nonne pos. ut sit Berengarius ; sed pos. Quod
inquit, quod a mortuis resuscitari non pos. Quod
enoncium quid negat esse resuscitationem quatuor? Et con-
futatur, ut video, ista Canticum eiusdem. Sed con-
ducunt hoc ad efficiendam dignitatem, quam post Berengarium an-
nunciat collectio Angliae. Qui enim constitutum hoc
habebit anno resuscitatione quatuor poterit sub Formoso
Papa, qui annis ante decim obiit? quo patre possi-
tias licet ad Eduardum seniorum dederit Formosum,
qui poterit Edwardo requestio non fit? Nam Formo-
sus anno 962. obiit : Eduardus anno 902. regnare can-
pit.

Ehie reperendo labi coquidam Spelmanum affer pater
rum falsoe. *Si Formam*, (inquit) *surgeffis* *recompon-*
pro Leo v. papa v. *nos vidu quia sunt fin omnia.* Atque
non minus certe desperata erant. Primum enim Leo V. con-
tra teatrum pop. pontificis crevit et: Et fecit ad poy-
rejctum. Itaque si quis edidit Spelmanum divinationis locus
error edidit nos in Formam teatrum nomine; sed in causa
ipsoe nota. Dolida diebus tantum quadragesimae pontifica-
tum Leo V. resuunt. Nostri enim perhortebit: Spelmanus,
tantum specie temporis dedico igitur ad Anglos lit-
teras; ita perditio suadens in Anglia concilium fullo; le-
gatus a consilio Plegmannum Romanum appellate, placuisse
consilium. Iteras ab eo retrahit.

Itaque illi expugnatum est Formosus novus, longe pre-
fatis communis habitatione opes in locum Joannis XI.
qui anno mense octavo regnante, regnante in Anglia Edwardo
de castro profuit. Cetera Polydorus Virgines libro his
facto suo VI. se posuisse id tantum contigitur narrat
sive Malmeburnensis errorum causandis ipsi per se, sive
alii ex eis non didicit. Quemque Joannes XI. propositum
IX. poplarum in Polydori libro scriptum est: ut et te be-
neficia Anglicana Andrea Duchesell, qui Polydori nomen
fortasse sive fons est. Hanc enim ab eo perspectum
dilectionis esse difficultate viz perfundere mihi possem
cum in sua Romanorum pontificum historiæ, secundum eam
iam additum, narrat anno uno. Formosus papa & Eduardus
di regis tamquam haec omnia regis esse.

Boreali conjectura orrorem omnem, libriolo tribuit, quem
agenz amaginatum quantum scripferit pro ostiegeant
fupo occupatio quinta. Sed animadverto parerat, Post
tibicem quidem eo anno Formosum fuisse, Ednardum ac
cum miseric in Asia regnari.

Quod si ad Baroniam hanc emendacionem addatur et
tertia, & pro Edwarde regis scripturam Alfredus ejus pater
qui & Alfrades, & Alfredus successores, difficultate
lo supererat : nis quod septem illi episcopi querunt
mortuorum, crederi non solum aliis annis post. At leviter
est, cum id qui scripturam, Malibaricensem sit factum
et, ne premitur, eodem quo Malabaricus modo, emen-
dandi.

Erunc forte quibus hoc conjectura non displicet: erunt
qui alterum preferant, quam Joannis nomen subtiliter. N
sem in media collinam.:

OSSERVATIO P. ANTONII PAGI
ad ap. Ch. 594. n. 9. & seq.

Wortens par. 1. Anglia sacra pag. 334. & seq. in Episcopis Berthonianis & Wallensis agit de hac Synode aliquo se incertis in Excerpta quadam histeria a Monacho quippe Abdonianus ante exitum faculti x. confessum, in quibus habetur: Anno 600. qui per annos plures tempore tota Hispania vocata Episcopi, Australiam transmarinam proximam, & Australium Meridionem & Regnum Archipelagi Phoenicis singulis prouinciis Grossorum gradus Episcopos ordinarii constituerunt, in quinque scilicet Hispanie, Galicie, Asturie, Leónie, & Castellione, regibus sedem distributione, quod annos duo post pectorum diuinorum Iesu Christi operi Hispanie una die. Britanniens ad VVIII. tenuerunt, Asturians ad Corunnam primus, VVII. tenuerunt, Hispanus ad Zaragozam secundus, Etibetaniens ad Fontanensem primus, Radafus ad Gredosensem primus, Cantabriensis quoque Bourneus, & Suburbiciensis Cruxifus apud Davidum fratrem auctor. Nihilim hujus Synodi antiquissimum documentum superest, cum Malianus berthensis ad medium circulum saeculum XII. perveniret, & hoc exstante saeculo X. Monachus illa Rector mandato fuerat.

Vetus magna controvergia ad de epocha hebreo conciliis. Opinio quidem Barocii anno 1694. syssedat. Nam contra gaudentes, ut omnibus rejecerit: sed illi cum anno 1696. et aliis, ut Averrois in Aenei, Britton. & Celsitius cum
Cantic. General. Tom. XXVII.

EDWARDUS SEN. R. ANGLIAE.

ne p. 90. Vartus adhuc Rodolphus de Diceto cum
anno 904. consenserat. Apud me tamen pess certum,
Cenobium anno 904. congregatum, annoque 905. appro-
pos illis VII. iuxta decretum ejusdem Concilii a Pleg-
mundo Cantuariorum conferentes fuisse. His diversis annis
contigisse Aliardus rebus videt; sed ordinatioem Hinc me-
la in annum god. difficulter. At, inquit Cofferius; Mal-
mesberieana annus differe indecivis, cum scriptis: *Anno*
905. a Malmesberie invallis festi annus god. quem annum quis
sepius sive p. 905. Verum iam alibi tempore certum Chro-
nologia regnum Eriani, Historicos annus currentem, vel
tantum incipit, papa appellare annum transalpinum, &
apud codicem Idem papies edic p. 905 annum quartum, ut an-
no quarto, & sic de aliis. Ininitior istam vii die difficultas
notratione quadam hujus Synodi ex tabularia Cantuariorum
ex Ecclesiis defunctorum, quo hi verbis insinuator: *Anno*
Domi. Incarnationis p. 905. Formosus Papa natus et natus An-
glorum ad Regem Edwardum Cr. At Ascanius illi refi-
plicet ad ordinacionem septem Episcoporum, quos referat
papae fidem edic, nonquam illo Consilio Plegma-
nis Roma radice, & redens, alt, ad portum in arte
Dorobernia septem Episcopos septem Archidiaconi in uno die or-
dinerant. Carte Malmesberieana, quam fugient, facta in-
dictis ordinacionem illam anno p. 905. contigisse, ut legantur
patet.

V^{er}toonis tam leon citio, quam p^p. xop. & seq. sic
se arbitrii, non solum Formis Episcopis, sed & Inter-
gram de configuratione separata Episcoporum a Prelato-
doce, & de septemcili vocatis Episcopatum, quam
Malmoberensis & Florilegus narrant, histerior communi-
tatione esse. Verum non tantum Malmoberensis, & VI-
periorum, sed etiam Langophilus, Gervase Doroben-
sis, VVestmonasteriensis, & petrosius Anglia Historici non
referunt; neque autem à tali aliquo circumstantie per-
runt, cum hoc sis non solum hoc incipit & diversis alio,
sed etiam oscillatissimi Histeriora non raro acciderit. Pe-
rem non suppeditatiois argumentum vir perorantis deducit
ab Afferi Schreiburnensem episc. quem dicit ab Alfrido Re-
ge episcopum Schreiburnensem renunciatum, anno 903 ad-
huc sedis, & vitam predicatoris usque ad ann. p^p. Sed ex-
iit, quo anno 824. In medium attulit, ex eo non di-
cendi possit, Afferum illum, qui ab Alfrido rege Epis-
copum Schreiburnensem constitutus est, obitum anno 823.
et plene diversum fuisse ab Affero vita hujus regis ferti-
re, quam Eduardus rex Episcopum Schreiburnensem dixit
post VVerfanum, qui anno tantum post. Episcopatum illum
adcepit et, mortem, Ideoque tam VVerfanum, quem
Afferum II. brevi tempore ecclesiam illam resilio. Confron-
tantur hoc ex VVestmonasteriorum ad ann. 899. ubi lo-
quens de Ebbelvalde Afferi L. & Sigebaldo successores at
Redem anno defunctorum Ebbelvalde Schreiburnensis Episcopo
remans provincia Occidentalem Saxonum fini Episcopis
curae perorant, ut desistentes, septem anni, Danie tam
mari, quam terra provinciam illam affigentibus. Magne
ergo errore duo Afferi Episcopi Schreiburnense la uan
confutati a VVerfanis, quilibet.

Ait formado V^{er}tores Denuciphum Episc. Vincen-
tianum creatum juxta aliquos rerum Britannicorum Histori-
cos an. 879. & vita sanctum an. 909. indeq; infero ante
an. 904. vel 905. fidei Vincenensem per annos septem
non vacat, idemque Concilium Anglicanum, de quo agi-
tur, vel commentarium, vel alia anno congruitate edidit.
Respondens I. negari non posse, quia Denuciphum Episcopis
Vincenensis obitus in utraque Chronologia Saxonis cum
anno 909. conseruator; sed inde tuncmausquaque, utriusque
que Androm in eo configurando errasse, sciat et quando
Frithibaldus ejus successor ordinatio in ea. p. e. oocur-
serunt. Errant igitur uterque Chronologus tam in anno
emorrelli Denuciphili, quam in anno consecrationis S. Frithi-
baldi; cum Scriptore utroque illae Chronologe longe
verius sint, & multis plures ac posterioribus fidem faciantur; Frithi-
baldum electum fuisse Episcopum Vincenensem cum
sex aliis Episcopis ad alias ecclesias promovit & postquam
per concensum Ecclesie Vincenensis aliquem vocasset.

per septuagesima Ecclesia Vintoniensis omnes vacantes.
Alt tertio VVartensis fedem Vintoniensem pleanae fidei
se anno 900. & seqq. & Despulchrum robus gerando tota
ille sepe natio iherosolima, quod probat charta ex tempore
datis pro novo Monasterio Vintoniensi, & in regno H.
dei, ut vocant, et Territorio. Illas non exhibet VVartensis
sed extans apud Afferdum, qui anno 901. s. 1. & seqq.
refert donationem Eduardi regis fidelium novo Monasterio
Vintoniensi, cui inter alias Episcopos subserbunt Affer Epis-
copus & Dunulf Episcopus. Sed recte responderet Affer
dum, cum anno VVartensis Episcopo certius, & fidei
seribentibus hoc anno Episcoporum fidei obliterandis si-
ciliis Afferum & Despulchrum. Neque dubitari potest, quia sua
scriptio non nisi additio fuit, & fortius tuta charta con-
serbatur; cum Afferus primus Schinburnensis Episcopus, in
anno & Sigismundus successor ejus ex anno Iuxta mortuus fuerit
& Afferus II. fucoscerit VVartensis anno tuncm post Epis-
copo Schinburnensis dicitur. Laudet etiam VVartensis ad
nationem regis Eduardi eisdem monasterio fidelium anni
901. cui inter alias subserbunt, Dunulf Episcopus
Affer Episcopus. Sicut integrum restet Afferdum ex anno
901. & hoc se recte responderet, impetrare admendamus &

gl Deneulphum Vintonensem & Afferum Schireburnensem (huius scilicet nominis primum, quem solum agnoscit) superstites esse, & anno 904. subscrivisse.

Sed non solum Schireburniam & Vintoniam ante an. 904. pelloribus viduatus fuisse constat; verum etiam Doigstriana, cui eo anno Cenalphus Episcopus praefectus est in utraque enim Chronologia Saxonica anno 897. dicitur Ealdwardum Episcopum Dorcestrem obitum; quare Cenalphus seu Kenulphus nominis post septentrionalem vacacionem ad Dorcestrum profulsum avectus fuit. Restat quarta sedes, qua ante Concilium illud per annos septem vacavit; alij enim trax ex Vintoniensi, & ex Schireburnensi evulsi. Et est Seafnensis, vulgo Selsey, qui locus peninsulae tunc erat: nunc marinis suffubus haec, sedesque sub an. 1070. Cleafriana translata. Australium Saxonum, apud quos Selsey posita, Berengus seu Beoracus anno 904. Episcopus designatus; sed cum Seafnesebum, seu, ut nunc inquinatur, Cleafrensis Episcoporum per hac tempora successio in obscurio fit, ex tempore, quo aliis tres sedes sine Episcopio fuere, facile est intelligere Seafneseum ante annum 904. sine Episcopo etiam fullo, idque & Concilium hoc Anglicanum ab eo Christi anno removere non posse. Animadversus VVartonus traditionem septentrionalia vacationes Episcopatum praistorum ab Historia Anglica constantes affirmari, concludit se ei fidem tamquam abrogare nullis, sed septem illorum Episcoporum ordinationem uno die a Plegmundo factam ad an. 909. uti jam moqui, rejecit. At hoc postea ipsius evenit, quod jam adfrateretur, cum aucto affermareret, Deneulphum Vintonensem, & Afferum Schireburnensem (primum scilicet huius nominis & quem solum, uti Alfordus, aliquis, agnoscit) usque ad an. 909. superstites fuisse, quo casu sedes Vintonensis & Schireburnensis ante annum 904. per seipsum non vacavent. Ceterum itaque manere debet: Plegmundus in Concilio anno 904. celebratio septem uno die Episcopos constituisse, postquas seipsum ante annos in regno VVestfaxonum nulli Episcopi suident.

Nec aliquem movere debet, quod ait VVartonus, annum tempore 905. novorum Episcopatum fundationi & Parochiarum distributioni minus fuisse accommodum, quod Dani Northumbriam & Eastangliam tunc insiderint; Mercii ad Eduardi regis curum adhuc non spectant; utique Eduardus frequentibus missis illo ipso

SYNODUS

ARNULPHUS R. GERM.

ODO R. FRANC.

120

A anno debiliatis: sequentiisque poco tarda in dilectionem cooperari, Eduardus calvit, qui omnes illas dilectiones habet subiecto donatorum, Episcopos in concordium instituire voluit, sed fero modo, quo Gelatus II. anno 1118. Casaragua adhuc in Saracenum potestate existente Episcopum addidit, cujus rei alia non ducunt exempla. Huius Concilii epocha non controverbia implicata, nec tandem indubita esse debet, solitus quicunque adversus nem adduci possunt rationibus.

Consecratio vero tenore refert Synodus laudatam, &

Episcopalem Formosum Papae ad Episcopos Anglicos, qui est Ecclesia Anglicana bene ordinanda, quasi hac illius Concilii pars fuerit. Ea re vera a Formoso papa data, idoneo ab anno 894. non removenda, cum annus, quo scripta fuerit, ignoratur. In illa Formosus ait: *Audito, noscendo rite Paganorum partibus in vestis repallulatis, & nos tenus pleniorum. Quo haec Epistola data a Formoso Papa post an. 901. quo hic Pontifex Romanus ordinatus est, & postquam Fulco Archiepiscopus Rhenensis duas mox memoratas litteras, quarum meminit Flodoardus ad Alfredum Regem, & ad Plegmundum Archiepiscopum Cantuariorum scripsit; cum in illa verba faciat de personis scilicet Paganiis erroribus exorta, numerisque incarnationis locuta sententia, uti ab Alfordo citato observatum, qui addit Radmerum Monachum Cantuariorum Augustorem accusatum & Malmesburianum antiquiorum Formosi nonem hic littera praeficit in lib. 2. Novorum. Hinc non male scriptus Packerus vir & facta Protagontum in Antiquitate Britonum, dum de Plegmundo loquitur: *Tempor offinatum hoc fuisse Warnerum in festinando Temporum pressus et: fides, inquit, non valde deficeret capti, & Clericos malosfecti erant dediti, consurgentibus scitis. Sacerdotes enim aliqui seminarum commercio ubi, & abutu sunt, quod ab Episcopio moniti oblitate defendere perseruerant.**

Porro huc ad Anglicanos Episcopos Epistola, non in libro Regum a Malmesburyensi recitata, uti laudata Synodus, sed lib. 1. de gestis Pontificis, pag. 221. dum de primatu Archiepiscopi Cantuariorum differit, idoneo Formosum Papam tempore dari potuit, sed inter eam & Synodus Anglicanam nulla est connexio; post mortem enim Formosi, bellis in Anglia omnia turbantibus, Regnum VVestfaxonum per annos septem sine Episcopo fuit, & post illud seipsum Concilium Anglicanum coactum.

ANNO
CHRISTI
901.SYNODUS MAGDUNI AD LIGERIM
IN ECCLESIA B. LIFARDI CONFESSORIS,ANNO
CHRISTI
901.

In qua VValterio Senonensi archiepiscopo deprecante sanctum est anno DCCXXCI. Indi. IX.
ne quis in posterum abbas ordinetur in cœnobio S. Petri Senonensis, nisi quem ipsi
monachi sua dispositione ex suis elegerint.

Ex Chronicô S. Petri Vivi Senonensis, edito a D. Luca Dacherio Tomo II. Spicilegii.

Anno Dominicæ incarnationis DCCXXCI. Indi. stione nona, celebrata est synodus in Magduno super fluvium Ligeris, in ecclesia beati Lifardi confessoris Christi, regia iussione gloriose regis Odonis diversis ecclesiis episcopis confluentibus: ubi cum de diversis ecclesiis utilitatibus & negotiis tractaretur, exposita est in omnium praesentia ratio Fratrum beati apostolorum principis cœnobii Senonensis ecclesie in ejus suburbio constituti: dicentes se plurimum ex revolutis temporibus discriminis jacturam tolerasse enormiter, idcirco quod eis a suis pontificibus, Senonensis videlicet ecclesie præsidibus, multi ex aliis cœnobii in prælaturam regiminis abbates constituerentur. Quod utique quia præter regulam beati Benedicti & institutionem sanctorum canonum esse videbatur, sanctum est a beatissimis pontificibus, monente, immo & deprecante ejusdem loci venerabili pontifice Gualtero Senonensis ecclesie, ut nullus deinceps ordinaretur vel constitueretur pater Monasterii, nisi quem ipsi sua dispositione & libitu voluntatis ex suis eligerent. Quocirca præsenti privilegio solemniter a prædictis decretum est præsalibus, ut quicunque temerarius hanc tantorum autoritatem Patrum presumperit violare, sub vinculo

Danathematis habeatur, & auctoritate qua Dominus noster Iesus Christus potestatem contulit Discipulis suis ligandi & solvendi dicens: *Quodcumque ligaveritis, &c. Omnia igitur manus roboretur quod omnium consensus firmatur.*

Et subscripterunt omnes, qui ibi aderant, episcopi videlicet, & archiepiscopi, quorum haec sunt nomina.

Gualterius immerito sanctus Senonensis ecclesie archiepiscops confirmavit.

Eddius Bituricensis ecclesie archiepiscopus.

Heberius Turonorum archiepiscopus.

Herfridus episcopus.

Teodardus Narbonensis ecclesie archiepiscop.

Adalgaricus Eduorum episcopus.

Herfredus episcopus.

Semper Agilari maneat sub nomine * firma. ^{hunc est consensus & subscriptio.}

Eumenius Niveriensis episcopus.

Clerimerius Carnotum episcopus.

Addolenus Albia episcopus confirmavi.

Agilbertus gratia Dei Bituricensis episcopus.

Vvalterius episcopus Aurelianensis.

Servus Dei humilis episcopus Gerondensis.

Guarinus Coriacensis episcopus.

Adaldus humilis Archipresul.

* f. Causa-
causa.

CON-

CONCILIUM VIENNENSE,

Ab Episcopis regni Arelatenis, presentibus Formosi papæ legatis, Vienne celebratum in basilica Salvatoris, anno Christi DCCXCII. Formosi ejusdem papæ anno II. Odonis regis V.

TITULI CANONUM. A

III.

- Edidit Baro
1. Ut secularares, qui res ecclesiasticas detinent, nisi admoniti se correxerint, excommunicentur.
 2. Ut secularares, qui clericum aliquem occiderint, vel dehonsterint, nisi ecclesia satisfaciat, excommunicentur.
 3. Ut qui agrestans seu defuncti episcopi vel presbyteri eleemosynam fraudat, excommunicetur.
 4. Ut secundes ecclesias inconsultis episcopis non dant; neque census illos introitus causa exigant.

P RÆFAT I O.

Hec capitula facta sunt anno Dominica incarnationis DCCXCII. indictione X. iussu domini Formosi apostolici congregata Synodo apud Vieunam metropolim Gallie, presentibus legatis sanctæ apostolicæ sedis venerabilibus episcopis Paschali & Joanne, & aliis coepiscopis ejusdem regni, quorum nomina subter habentur adscripta, in basilica urbis, ipsius S. Salvatoris nomine consecrata.

C A N O N E S.

I.

Ut ab injusta invasione & possessione ecclesiasticarum rerum, secularares abstineant, & qui hactenus hoc fecisse noscuntur, emendare cogantur: & si admoniti non se correxerint, tunc congruo tempore virtute Spiritus sancti, ex auctoritate beati Petri apostoli, habeantur excommunicati.

II.

Ut secularares, qui de catalogo clericorum aliquem occiderint, vel castraverint, vel aliquo membro detruncaverint, seu temere dehonsterint; & de præteritis pœnitendo ecclesiaz satisfaciant, & emendare studeant: Quod si non fecerint, supradicto tempore excommunicentur.

Ut eleemosynam episcopi, vel presbyteri, agrotantis, seu defuncti, nemo quilibet fraude violare presumat. Quod si quis fecerit, nisi emendaverit, simili sententia feriatur.

IV.

B. Ut nemo secularium ecclesiás dare, vel offerre, absque consilio, & voluntate episcoporum, ad quos ipse ecclesiaz pertinent, presumat. Et ut nulli census a presbyteris loco muneric ad introitum, ut dicunt, ecclesiarum exquirantur, aut vi aliqua extorqueantur.

NOTA JACOBI SIMONDI S. J.

Editum a Baronio in appendice tom. XIII. ex codice Maltoniano, qui auct. est in bibliotheca archiepiscopi Tolosani. Visuntur & alia eorumdem canonum quadam exemplaria.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE S. J.

Joannes le Maistre, in libello Gallico de differentia schismatis & conciliorum ecclesiarum, narrat, qd in codice MS. monasterii Athanensis ad confluences Araria ac Rhodani prope Lugdnam extraxit, legito, celebratum fuisse Vienne concilium in ecclesia S. Salvatoris: cui præsidebant legati Paschalii ac Joannis; subscripti format vero Baroni (legendum haud dubio Baroni, itaque ipse qd qui paulo ante in Capitonem ad an. 887. in Valentino ad an. 890. & alibi, dicitur Bermonius sive Barninus) Vienensis Archiepiscopus, Aurelianus Lugdunensis Archiepiscopus, Isaacus Valentianus episcopus, Isaac alter Gratianopolitanus episcopus, & illi multi. Ex eo autem hunc clat canonem, qui non reperitur in Baroniis annalibus, nec in Bini Siromondi conciliis.

Ut presbyteri non in villis, sicut quibusdam consuetudinis est, morentur; & Efeminas secum in domibus suis habitare non permittant, exceptis illis quas canonicā permittit authoritas.

Monendus vero hic lectores arbitros barbare a nonnullis vocari abbatiam Deseam Lugduni, que dicenda erat Athanensis, Gallico, l' abbaye d' Assay.

ANNO
CHRISTI
893.
In 893. ex
Romani et
Christi sup-
positione.

ANNO
CHRISTI
893.

CONCILIOUM REMENSE,

In quo Carolus Simplex, filius Ludovici Balbi Francorum regni legitimus successor, a Fulcone Remensi episcopo, Odone comite qui tyraonice regnum invaserat rejecto, rex Francorum unctionitur, & datæ sunt comminatores literæ ad Baldwinum comitem Flandrensem rerum ecclesiasticarum invasorem, anno Domini DCCCXCII. tempore Formosi pape.

NOTA IACOBI SIRMONDI, S. J.

Arguitur Baldinus, quod presbyterum flagellares, quod balicis presbyteria quibusdam abstulerat, aliquis dederat inconsulto episcopos, quod Noviomensis ecclesia invaserat, & monasterium quoddam ibi usurparat, & quod denique contra regem infunxerat. Hac enim Flodoardo teste, copia fuit epistola, quam Fulco Baldinus eidem post (syndic) scripta.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Carolus Simplicius a Fulcone inaudum fuisse in regem Francorum die 22. Januarii, plurima dorent ciudem primis aliorumque diplomata, quæ non est opus hic pluribus recensere. Quod vero ad annum Christi spectat, scilicet ex vulgari Julianæ correctione numeratione, dicitur fuisse 893. licet tum nostri Galli libenter educit numerarent annum 892. usque ad Incarnationis Dominica festum aut Palmarum ferias, quod pauci ex Chronologis advertunt, dum Romanas Gallicanisque supplicationes perperam inter se permiscent.

NOTA SEVERINI BINII.

Cum Odo comes Parisiensis titulum regni Francia ab ebitu Caroli Crassi imperatoris, qui teste Regimone anno Domini 888. ex hac vita migravit, bucusque tyrannico usurpasse, regisque porestate abusus fuisset, neque ante

Concilii hac tempora Carolus Simplex heres unicus regni hereditatis superfluit, per matrem ad clavum imperii tenendum fatus apertus fuisset: iussu Fulconis conuerterunt episcopi & preores regis, atque unanimi consensu dehiveruant, regnum Gallia hæcenus per successionem ad proximos heredes agnatos devolutum fuisse, idoque non ali quam Carolo Simplici filio Ludovici Balbi de jure & consuetudine antiquissima debet. Post exauritorum ergo Odonem

Fulcone Re diderunt. Cumque hac de causa Fulco Arnulphus commentifico- tra le valde commotum esse intellexisset: scribens ad eum pro anglo litteras (quæ Iunianum recente Flodoardus hujus temporis scriptor probatissimum) causas rejeti: Odonis & alio-

Ex Caroli Simplexi, alioque, quæ supra recensuit sunt, commemorauit. Verba Flodoardi libro 4. capite 1. & sequentibus illa sunt: Quod Fulco Arnulphus regi transfe- nuntur missis pro causa regis Caroli, quem parvum abutit universal regem, reddit causas ejus propositum, et quid audierat, motum iussisse animum ipsius Arnulphi contra ipso hoc preparato: & commemorant quod dec- dente Carolo imperatore bñus Arnulphus avunculo, in spu- ni. Arnulphi leximus fuerit profectus, cipiens ejus su- fere dominum & gubernacionem: sed ipse res eum sine misericordia soli consolatione dimisit. Unde cum nec in ea haec vel alia remanserit, exaltat sibi ejus homines, stade- lic Odonem, dominatum fulspere, qui a sacerdo regis exten- sione alienus, regis tyrannico abusus fuerat profectus, en- cuius & instauraverunt dominium suisfiant. Et quantum eius Arnulphi dominium dehideravit, idcirco ad ipsius iurisdictionem profectus fuerit. At nequam nullum confitum in ea reperiuntur, hoc solum quod refutat ejus & ali- geni: cum regno babere, quem solum post iussum de regia baberant progenies, & cuius prædecessores & frater extie- rant reser.

De hac etiam quod eadem res Arnulphus in culpam tra- neant, auare non id ante fecissent, reddit rationem: Quod quando Carolus imperator defecit, & idem Arnulphus regnum bñus regni suscipere voluit, sic Carolus ad- ebat admodum cordis pñm & sentientia parvulus existebat, ac regni gubernaculæ inservire erat, & infantia immor- tiginea Norðmannorum refectione, periculofum erat tan- tissimum eligere. Ut vero ad eam viderint illam pertin- dum existere, in qua salubris pñi confitum dñtibus af- ficerunt credere nequerat, & sacerdos eum secundum Del ba- gensem, ut regno consuluerat, solerens eum ita insisteret, cœserens duis regno & ipse Arnulphus præficium valere ex- paret. Deo si queque quod hoc ipsius Arnulphi confitio pra-

A sumptibus hoc agere, morem Francorum geniti effetti fac- ciosi se fuisse: quorum mox semper fuit, ut regis decedente, alium de rego, pñpere vel successione, pñpere respicere vel interrogatione cuiusquam majoris aut potestioris regis, ali- gerent. Hoc mox bene regem fiduciam ipsius fidelitas & confitio commissione solerent, ut ipsius adjutorio & confi- dio uteretur in omnibus, & ejus fiduciarum tam res quam universum regnum præceptis & ordinacionibus.

Præterea quod auditori bñte regi sufficiunt, quia contra fiduciam ipsius. & propter præstatum hoc egi commodum: tamen, quod clericis ipso, qui hoc gallico videbatur, anteaquam de re bñficiencia aliquid idem archiepiscopus agere concurrit, veniret ad se, prefectoribus Heriberto & Efrido omibz, & confitum familiæ auxiliaria quæfuerit, quid agere debet de sufficiens Odoni, qui res importanter et præcepit. Ex parte quoque filiorum Gofredi confitimus pñ- titerit de male, quod Odo ols facere conabatur: regere Itaque, ut tale causa communis consilio statueretur, per quod secundus pñpere effo subdiles, intendentes vel in Vitudensem, vel in bñte regia proposita Carolum: & simul confidantes quæfuerint, ad quem melius attenderet debenti, vi- sum illi & propter acquirendis regis utilitatem, & ipsius Arnulphi evanescere contraria statim, propterque rebus co- genitam regis generis præceptarum, ut ad bñte Carolus se conseruerat, credentes quia Arnulphus hoc de proplagio suo gratiam habebat, & ipso & rego profidum ferret. Quod autem gallicum auditoris causa Vitudensi hoc cum factis, ut hoc arte illum subintendentes in regnum, & dimisso parvo Carolo se videret ad Vitudensem: effetti li- vere inuidia contra se sceleris hoc fuisse sufficiat. Ali etiam quod qualis erat ipso, qui talia disfamabat, tales raudem pñpere fuit sacerdos: ipso vero non se talum fuit, nec talibus ortum mortalibus recognoscet: prædeces- sor quoque ipsius regis nequaquam talia ingenta a proposito fuit expertus fuerat, quia se omni pñficitate & grata utilitate probatus habebat, idque honorifice illas subi- maverat: quo propter obfuscandum vidam regi fuisse, ut hoc de se crederet, vel infamia se talis notaret.

Dentus de hoc quod auditori ipse Arnulphus dictum fuisse, quod hic Carolus filius Ludovici non fuit: effe- rat, nemorū se pñpere credere fore, qui cum pñpere, & parentem ipsius agnoscit, non agnoscit illum de regali pro- pñficio præcepto: quodam etiam pñpere Ludovici patris iud- gesse, quibus agnoscitur plures illius fuisse. Papistis ergo Arnulphi regiam majestatem, ut hoc vera dignanter acci- pias, nulliusque animus ipsius contra regem innocuum, proplagium suum, commovere valerat: sed utrum hoc quia effetti ita se habebant, in sua præfensa fiduciamque suorum examinari factas, & ad debitum suum perdutas: cogitans qualiter antecessoribus fuit, regum statum gubernauerit, & quo modo regalis solimē successio semper bucusque viguerit. Cum vero ille tantum principi Carolus de tota regali pñpere remanserit, perpendat quid constingere possit, si cum debitis cunctis causis reponeretur: cum tot jam alent a pñpere re- gis existant, & adhuc plus plures qui cum regium nomen efficiunt. Quis pñpere dictum suabile ejus filium, us ad debitam pñpere regis confundat hereditatem, si contigit- rum pñi propinquum cedere Carolum?

Annullis etiam quod in omnibus pñpere gentibus notum fuit, genitio Francorum reges ex successione babere conseruerat, præferens super hoc testamentum beati Gregorii. Subiecti etiam ex libro Toulensis de rego quodam Her- manicus nomine, qui omnem præceptum suum morte defun- teras tempore complite insufciem confitit fuit. Supplicatus ne sceleratis bis rex acquisitus confitit, sed misericordia gen- tis bujus, & regio general subuentat docendi, sacerdotes ut in diebus suis diligenter successione sua cohæretur: & ille qui ex nostro genere reges exhibabant, vel ex altero caperabant, non prævalerent contra eos, quibus ex genere honesti regius debo- bat. Atferique se misericordia Aloramus ad eundem Arnul- phum, insuperando, ut quoquecumque sibi placuerit, ex illi qui Carolum regem constituerant, & suum sororitatem pñpere præcepit, qui curam sublimitatis ipsius hoc ita esse rationa- biliter ostenderent. Flagitians etiam erat, ut bac præmissa benigno rex traxit animo, & hanc seces ipsius esse devo- tionem, vel intentione erga ipsius fidelitatem, ut Carolus ad ipsius confitum in omnibus quæ adhuc epi, resipiat, & ipsius pñpere tunc confitiat, & ut nemo regis animum ab auxiliis suis regis, vel ejusdem Caroli, defellere valeat.

Per.

ANNO CHRISTI 893. Porro ex hac eadem Remensis Synodo scriptum fuisse. **A quod archiepiscopis fuit & legatio fuit concordans, locum** ad Baldusum comitem Flandrensem invadentes, res ac-**fuerat monachis ordinatis pervaderet, & abbatis fuit comes** **ANNO** **CHRISTI** 893. **clandestinas liquerat: ad quem octam, Fulconem antea scri- usqueps. Unde generali decreto episcoporum federatum** **893.** **patis idem Flodoardus affirmat, cum subdit: Scripti p[ro]p[ter]e** **fuerat, cum ecclesiasticis canonicae monachorum fratrum.** **Floardus Hugmarum Filio Baldusum comiti Flandrensi, redarguerat** **Sed quantum ecclesiae & publicis utilitatibus regis videtur** **res pro re quod monachorum monachorum fuit usurparerat,** **statu orationibus: confessio scismatis, & emendandi spa-** **l. c. c. & insurrecerat contra regem insidiosas & perjurio. Itum** **titus reservatur, & obsecratur per misericordiam Dei ut ab** **ad eundem fratrem cum conscripto fuit ex Synodo Remis-** **hos presumptiones ostendam reportet, nos amplius nam Dei** **babit a nos diligenterissime nonagogissime seruando, arguti cum** **contra se preceps, ne illi quodammodo gladium proponat.**

C O N C I L I U M R O M A N U M

Ob graves perturbationes, quibus affligebatur Dei ecclesia, celebratum Kalendas Martii
iudicione xi. anno Domini DCCCXCIIS. tempore Formosi pape.

Rerum in hac synodo gestarum nihil aliud B[ea]tissima die Kal. Mart. iudic. XI. se inchoare dispe-
suisse, ad quam eundem remoto omni dilectione ad-
monit sefirare, ut colloquendo largius de his va-
leant perturbatoe, & afflentias ad consulta frigata
respondere. Northmannica gentis procellis, quibus
afforbatis se perturbari, plurimum dolore; & ut eos
encolpi denuo reprimas, apostolorum principum sus-
fragii interventionibus implorare; literas vero quas
significaverat ad eum per quasdam personas primus
se direxisse, ad ipsam minime pervenisse. Misera
etiam alias pro bac eadem synodo celebranda pridem
hunc mensis iudicacionis decima; in quibus litteris fa-
tetur Italiam tunc semel & secundo horrida bella
percessisse & penes consumptam. Orientalium vero
partium se defere, usquam heresim in Christum
Iesum blasphemiam continentem.

C A T A L A U N E S I S S Y N O D U S

In qua presbyter quidam conjugii init[us] reus fuit,

Intra annum 893. & 900. habita.

Ex Suppl.
Manu pag.
1077.

Concilii hujus diccesani a Mantione Cata-Dpore, quo Fulco, Odone destituto, Carolum
episcopo ejudem Mantionis ad Fulconem Re-
mensem archiepiscopum, quas literas ex eadem
synodo datas constat, vulgavitque Mabillonius
in analisis pag. 429. edit. in fol. Cum vero af-
sumptus sit Mantio ad episcopatum eo tere tem-

po[st]ulat regem agnovit, & coronavit, quod
anno 893. præstitum; id enim produnt ejudem
Fulconis litera ad Honorium Beloensem apud
Flodoardum lib 4. cap. VI. deducere hinc licet
concilium hoc diccesanum intra annum 893. &
900. quo Fulco obiit, collocandum esse.

M A N T I O N I S E P I S C O P I C A T A L A U N E N S I S E P I S T O L A

Ad Fulconem Remensem archiepiscopum,

De quadam Presbytero, qui uxorem ducere tentaverat.

Domino Patri Folconi venerabili archiepiscopo, & omnibus episcopis ejus suffraganeis, & curie cle-
re coram, presbyteris, diaconibus, & canonicis or-
dinibus, tam canonici, quam & monachis, Man-
tio humilis Catalaunicus episcopus, fidele obse-
quium, & devotis orationes.

112.

Notum sanctimonie vestre precamur, quia
presbyter quidam, nomine Angelicus, de
villa VVAlnau, de ecclesia S. Lupi, venit ante
presentiam nostram coram Synodo nostra, Ca-
talaunis nonis maii habita, & convictus proprio
est ore confessus, qualiter cum parochianis suis
desponderit, vel despontaverit quamdam scemi-
nam, nomine Grimmam, contentibus pro-
pinquis ejus, quam cum ducere cum illis perge-
ret, respectu clementiae Dei restiterunt acqui-
sitiones.

S Y.

ANNO
CHRISTI
894.ANNO
CHRISTI
894.

SYNODUS CABILONENSIS IN ECCLESIA

B. JOANNIS BAPTISTE IN SUBURBIO,

Cujus decreto Gersfredi Monachi, qui Adalgarium Aduorum episcopum veneno necasse dicebatur,
 facta est purgatio per corpus Domini, anno Christi CCCXCIV. in synodo diecclava apud
 Flaviniacum monasterium & castrum publicum in primore ecclesia S. Petri.

Ex editione
P. Simondi.

Gersfredum

J. Vivaldi

Geraldo

Teobaldi

omnium

Anno CCCXCIV. indictione XII. invidie in-
 stituta, malorum horatu, obors est in-
 famis fama Flaviniaco monasterio & castro pu-
 blico, in quendam loci illius Levitam & mona-
 chum. Gersfredum, officio prælationis fundum,
 quod piissimum patrem, & reverendum præ-
 lem, dominum Adalgarium Aduorum episcopum
 lethali extinxerat veneficio. Hujus criminis ini-
 quissimum objectum, Deo simul & dominibus
 horrendum, non modo ipsius ecclesiam, verum
 etiam totius Galliae aures pulsavit, & infami sa-
 tis elogio notavit. Præfatus vero Levita & mo-
 nachus super illatione tanti facinoris nimium
 exhorruit: utpote qui tanta tamque prævalida
 ab ipso dulcissimo patre persenserat beneficia,
 uti omnibus satis abundeque claret. Super quo B
 primius consilium gloriose presulis domini Gu-
 ailonis ipsius successoris expetiit, seque a tam ne-
 fandissimo scelere, non minus cogitatu quam fa-
 do, præsentia illius, Deo teste & judice om-
 nium ac inspide cordium, immunem firma-
 vit. Denique tantus, tamque præcessus pon-
 sex, divinorum necnon & humanorum scieus,
 filiorum ecclesiæ consilio fultus, orem sibi cre-
 ditam perire noluit: sed insuper fomenta adhor-
 rationum, & medicamenta divinorum eloquiorum
 pie & misericorditer adhibuit: ut si forte diabo-
 li pellacia quid simile cordis illius injecerat,
 saltem suggestione Spiritus sancti, & infusione
 ipsius verbi, ecclesiastica institutione procellus
 salubriter curari posset, & ablui. Verum jam di-
 quis Levita & monachus, in nullo penitus tan-
 ti flagiti concius, judicium sibi sancti Spiritus
 propositum, & se ad quocumque examen ecclæ-
 siastico more ceneretur, modis omnibus prom-
 ptissime deliberavit. Quocirca prænominate præ-
 sul, tantum & tam inauditus facinus proprio
 cunctatus deliberate judicio, ad sanctam & com-
 provinciam synodum Aureliani nominandi ar-
 chiepiscopi, & cæterorum coepiscoporum præsen-
 tia discutiendum & dissiendum censuit. Quod
 & ipse, utpote immunis, haudquam distulit.
 Proinde Deo proprio, præbixo Kalendarium
 Majorum die convenere sacri pontifices, Aurelia-
 nus primas totius Gallæ, cum illustrissimis Gu-
 ailoniensi, Ardrado Cabilonensi, Geraldo
 Matilconensi, coepiscopis, simul & legatis me-
 morandi Teobaldi Lingonensis episcopi, apud
 Cabilonensem urbem in ecclesia beati præcurso-
 ris Christi Joannis, quæ est in prospectu ejus-
 dem urbis. Ubi instituta sanctorum patrum ca-
 nonice & regulariter promulgantes, & ecclesi-
 astica negotia diligenter perfrantes, inflam-
 matum crebro dictum monachum coram pos-
 tum subtili indagine & multo examine discute-
 re laborarunt. Quo idem monachus omni ju-
 dicio more ecclæstico, & humanae juris experi-

mento instrutus, nec hujus infamia evidentem
 accusatorem, nec alicuius certitudinis proclama-
 torem reperire potuit. Quod tertio sub testifica-
 tione sancti Spiritus clamari jubentes, & nihil
 procul verisimile reperientes, sanciverunt com-
 muni consilio, ut quia nec convidum, nec eti-
 am confessum experiebantur, tamen quia venti-
 latum & usque locorum erat divulgatum, ut ab
 omni suspitione libertimus redderetur, in vici-
 niore synodo, quam omni reverentia dignus
 Gualo antistes erga filios ecclesiæ celebraret,
 corporis Christi & sanguinis illo examine, quod
 solum verius probatur & terribilis, immo salu-
 brius creditur, a flagito divulgato publice ex-
 piaretur; eo scilicet tenore emendata prius testi-
 ficantes, ut si in aliquo conscientius tanti piaculi
 foret, nullo modo ad sacra sumenda accederet.
 Et si forte temerarie præsumeret, censura sancti
 Spiritus, & auctoritate apostolorum principis,
 ab ipso vivisco redemptoris nostræ pretio ex-
 torris fieret, & cum Iuda Domini proditore dam-
 natus æternis irremediabiliter suppliciis addic-
 retur. Sin vero immunem se esse per omnia
 prænoscere, filius misericordie Dei, tanti mun-
 eris donum ad salutis sue remedium saluberrime
 percipere non diffideret. Quod omnibus usque-
 que satis fuit. Inde igitur pastor piissimus
 misericordia motus, illius causa apud Flavini-
 acum cenobium & castrum publicum sanctam sy-
 nodum propriæ ecclesiæ colligens, juxta statuta
 supradictorum antistitum, missarum solemnis de-
 duxit, omnibus qui adsuere in primore ecclesia
 sancti Petri collectis, jam supra fatum præmo-
 nuit virum, ut siue sibi ipsi conscientia dicta-
 ret, ad sacra sumenda, aut etiam refugienda,
 quoquo vellet modo seipsum præfigeret. Quique
 in nullo habens, Deum sibi, & ipsum, quod
 percepturus erat, redemptionis pretium in testi-
 monium & judicium invocans, fidissime, omni-
 bus in prospectu positis, quæ supra fuerant pra-
 fixa, votis omnibus peregit. Hoc igitur tanto
 donatus munere, ne unquam ulterius tam emu-
 loso fauciaret vulnere, hoc scriptum a præfa-
 to seniore & subter notatis suis coepiscopis pe-
 tit relegendum, & manibus corroborandum.

D Vallo humilius sanctæ Aduensis ecclesiæ epi-
 scopus relegi & subscripti.Ardradus humilius Cabilonensis ecclesiæ epi-
 scopus subscripti.Geraldus rector & humilius episcopus Matiso-
 nensis ecclesiæ subscripti.

*His minus apparet præfigiunt a nonnullis Aure-
 lianus sanctæ Dei Lugdunensis ecclesiæ archiepi-
 scopus relegi & subscripti. Per seniorem quippe
 auctor illius instrumenti Gualonem Auguſtodenensem
 episcopum band dubie intelligit.*

ANNO
CHRISTI
893. 896.ANNO
CHRISTI
893. 896.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS DUPLEX,

Altera quidem pro eligendo S. Antonio Caulea in archiepiscopum Cptanum; alia vero pro Photiano schismate abolendo,

Leone Sapiente imperatore celebrata.

Ex Suppl.
Manu pax.
1070.

Anno 893. Stephanus, Leonis VI. qui sa-
piens cognominabatur, imperatoris frater
cathedram Cptanæ ecclesie morte sua vacuam
relinquit. Huic implende Leo monachum quem-
dam, vite sanctimonia insignem, Antonium, co-
gnomento Cauleam, destinavit, quem synodus ea-
de re coacta adprobans, & admittens, consecra-
dum statuit. Porro synodum hauc, nonnisi ex
episcopis, qui forte aderant Cptani, & reliquo
ejusdem ecclesie clero constituisse arbitror. Indi-
est eam synodum Menologium Basiliæ impera-
toris ab Ughellio in appendice Italiam sacre tom.
XI. nov. edit. ex versione Cardin. Sirleti vulga-
tum ad diem pridie Idus Februarii his verbis:
*Imperatoris, & concilii suffragio creatus patriarcha
Cptanus. Vix hujus sancti assumptionem ad*

Aannum 893. pertinere Pagius in critica Baronii
ad an. 886. num. 13. demonstrat.

Eo vero sacrorum preside Leo Sapiens impe-
rator iugulo suo tandem schismati, quo Cptana
ecclesia occasione Photii patriarchæ, quamquam
jamdudum amoti, dilacerabatur, finem impo-
nendum statuit. Quare in unum cogit Orientalis,
& Occidentalis, ait Nicephorus philopolitus in
encomio ejusdem S. Antonii vulgato a Bollan-
dianis ad diem XII. Februarii. Quibus verbis
synodum ex episcopis occidentalibus & Europeis
collectam designavit Pagius in critica Baronii ad
an. 893. num. 13. recte statuit, qui & opportu-
ne animadvertisit, vivente adhuc Photio, ecclesie-
rum vulnus illud jam coaliuisse.

CONCILIUM TRIBURIENSE

Pro reformanda disciplina ecclesiastica, celebratum anno Domini 1000.
tempore Formosi papæ.

Audio quipiam, qui concilium exterriperat, additum est hoc propositum in codice Brizetii, ut ex cito Gratianus videtur esse.

Celebratum est sub imperatore Arnulpho a vi. B XI. Si quis clericus homicidium fecerit, ab ordine censore debet.

XII. Ut præter pascha & pentecosten baptisma non celebretur, excepta necessitate periclitantium.

XIII. De decimis.

XIV. De decimis antiquarum & noviter consecratarum ecclesiarum.

XV. De sepultura mortuorum.

XVI. Ut sepulturam morientium nemo vendat.

XVII. Ut nullus laicus in ecclesia sepeliatur.

XVIII. De vasculis, quibus mysteria sacra consciuntur.

XIX. Ne in calice aut vinum solitus, aut aqua sola offeratur.

XX. De injuria clericorum.

XXI. De querimonia inter presbyterum & laicum.

XXII. De eo, si quis liber aliquo crimen infama-
tur.

XXIII. De bis, qui velatas Deo consecratas in con-
jugium duxerint.

XXIV. De virginе ante duodecim annos velata non
consentiente patrono sub cuius erat patrocinio.

XXV. De viris velatis.

XXVI. De monachis regulariter exentiibus, sive fu-
ga regularis disciplina elapsis.

XXVII. De clericis, qui semel in clero deputati sunt.

XXVIII. Ut nullus episcopus alterius ministerium ec-
clesiasticum solicites.

XXIX. Ut nullum servum ante perficiam liberta-
tem episcopus ordinare presumat.

D XXX. De eo, si quis ab apostolico falsam detulerit
epistolam.

XXXI. De furibus & latronibus.

XXXII. De ecclesia a compluribus cobaredibus obessa-
XXXIII.

TITULI CAPITULARUM.

- I. Communis oratio pro concordia tam cleri quam populi.
- II. De quadam presbytero excavato, & de excomunicatis interrogatio synodalitatem.
- III. Responso regis, & de excommunicatis sententia universalis.
- IV. De injuria & contumelia, quod absit, presbyterorum.
- V. Quali penitentia subjaceat debeat qui presbyterum voluntarie morti tradiderit.
- VI. De eo, qui evaginato gladio atrium ecclesia intraverit.
- VII. De bis, qui res ecclesia sive interiores, sive exteriores, rapiant.
- VIII. De bis, qui contemnunt bannum ab episcopis impositum.
- IX. De eo, si episcopus ecclesiasticum, & comes seculare complacitum, una die condixerint.
- X. Ut episcopus non deponatur, nisi a duodecim epi- scopis, presbyter a sex, diaconus a tribus.

- XXXIII. De claudis & aliqua parte corporis misericordia, si sacro ordini possint adjungi.
- XXXIV. De eo, si quis in hostie contra Paganos interficit captivos Christianos.
- XXXV. Ut nullus comes, nullusque judex, diebus festis vel dominicis, seu jejuniis aut quadragesima, placitum habere presumat, & ut nullus paenitentis illo venias.
- XXXVI. De eo, si duo fratres simul arborem succiderint, & cadente arbore unus eorum interficiatur fuerit.
- XXXVII. De muliere, cuius infans aliquo casu propter negligentiam ejus moritur.
- XXXVIII. Si quis liber libertam duxerit, ulterius habere debet.
- XXXIX. Si quis alienigenam in matrimonium duxerit, habere debet.
- XL. De eo, quod quidem uxori alterius, vivente eo, confusparvit, & insuper juramento confirmavit, eo moriente conjugem eam accipere.
- XLI. De eo, si quis duxerit uxorem, & concuberre non valens cum ea, frater ejus clam violaverit illam.
- XLII. Si quis de uno in alium transmigrat episcopatum, & consanguineam suam polluerit, vel aliquid crimen commiserit.
- XLIII. Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente filius ejus vel frater in scis violaverit illam.
- XLIV. Si quis cum aliqua fornicatus fuerit, & frater ejus ignorans duxerit illam uxorem.
- XLV. Si quis cum duabus sororibus fuerit pollitus.
- XLVI. Si cuius uxor confusparuit fuerit, & propter ea maritus perdere illam machinaverit.
- XLVII. Si quis spiritualiter habet compatrium, cuius uxor commater non est, eo defuncto, ejus viduum licet ei ducere uxorem.
- XLVIII. De eo, si quis spiritualis sua commatris filiam duxerit uxorem.
- XLIX. De his, qui in adulterio filios generant, ut omnino separantur.
- L. De eo, si quis aliquem per illusionem a recta fide subverterit, vel perdidere, ut duplicitate puniatur.
- LI. De eo, si quis cum uxore alterius, vivente eo, fornicatus fuerit.
- LII. De homicidio non sponte commissi.
- LIII. De eo, si quis filium suum non sponte, sed causa contingente occidere.
- LIV. De his, qui voluntarie homicidium fecerunt.
- LV. De paenitentia quadraginta dierum.
- LVI. Post quadraginta dies paenitentia primi anni.
- LVII. Paenitentia secundi & tertii anni.
- LVIII. Paenitentia quarti, quinti, sexti & septimi anni.

P R A E F A T I O.

CUM constet omnibus, divinam legem tractantibus, post evangelia & limpeditissima novi testamenti fluenta, beatorum canonibus apostolorum, & sanctorum patrum apud Nicenam Bithyniae congregatorum constitutis, necnon & apostolicorum Romanarum sedis pontificum decretis, sati occurrisse, restituisse, & oppugnasse, sive hereticis, sive schismaticis, & omnibus vera fidei opugnantibus regulas: sed antiquus serpens, qui dicitur diabolus & satanas, inimicus humani generis, nova venena malitia sua dulci poculo sancti Spiritus admiscere, & bono semini sancti evangelii zizania sua pravitatis & profanæ iniquitatis

A subleminare non desinit, sicut in Matthao, cum bona mens zizania fuissent inserta, scriptum est: ANNO Inimicus homo hoc fecit: & de ejus satellitibus sub squamatum specie in Job prohibetur: Una uni coniungitur, & ne spigacentur quidem incedit per eas: unde necesse est, ejus perversissimis machinationibus, & satellitum suorum insecutionibus ex authentica potestate contraire, & novum paradigma veri assertio opposere. Quapropter Rex regnum, cujus regnum, ut Psalmista canit, regnum est omnium saeculorum, omnibus ecclesiasticis fulbitatis ordinibus, necnon & secularis potentia dignitatis, novum principem Arnulphum, regem pacifico ordine perpetuum tranquillitatis proferre dignatus est. Cujus cor sancti Spiritus ardore inflammare, & zelo divini amoris voluit ascendere, ut totus cognoscat mundus, non ab homine, neque per hominem, sed per ipsum Dominum cum esse electum. Considerans enim idem sapientissimus rex profundæ mentis intuitu abundantem in se sancti Spiritus gratiam, quia quos repleverit, ardentes in se pariter & loquentes facit de se, anno incarnationis Iesu Christi Domini nostri 895. regni vero sui octavo, iudicio 13. mense Mayo, ejusdem sancti Spiritus instanti & primatum suorum confutu venit in villam regiam, videlicet Triburiam, in terra Francorum consistentem, cum episcopis infra conscriptis, abbatibus, & omnibus regali principibus, necnon convenientibus ecclesiasticorum & saecularium innumeris turbis: quatenus infatigabili perseverantia divina & humana tractarentur, atque emergentia mala comptimerentur, ut eo liberius sancta Dei ecclesia suo poteretur honore. Cum autem sapientissimus rex concilium sacrum continuari decrevisset, placuit libi & universo clero, ut peracto triduo jejunio, litanis & orationibus super le de celis promissum invitarent adiutorium, sicut ipse Salvator ascendens in celum discipulis suis promisit, dicens: Ecce ego vobis sum omnis debus usque ad consummationem facili; ut futura concilia in ipso inchoarentur, & per ipsum finirentur, qui est initium & finis, & supplementum legis, ut apostolus Romanis scribens ait: Finis enim legis Christus ad iustitiam omnium credenti. Quo peracto, pergens ad palatiom, regale sedit solium, induitus ueste splendidissima, quam texit sapientia, repletus est prudentia, & potestia, pro sua magnitudine stupitus multitudine, tractans practice de statu regni, & theorice de ordine & stabilitate ecclesiarum Christi, & qualiter boni quiete viverent, & maliti inuite non peccarent. Interim episcoporum sacrer coventus in basilica praedicta villa, post communes orationes & preces finitas, honorificentissime insulati, pontificibus sedibus suffulti, membribus serenati, prudentia prædicti, sacrosanctum ingressu sunt synodale colloquium. Inter alia namque, quibus divina & humana tractatur erant, communii voto & pari consensu, de collegio sanctorum sacerdotum gnatos & idoneos direxerunt mediatores ad praesatum pium regem, inquirentes quo studio, vel quali benignitate, secundum sapientiam & possibilitatem ab ipso Deo libi datum, ecclesiam Christi, illi per regalem potestatem, & ipsi per sacerdotalem eminentiam, defendere, & ministerium illorum amplificare & sublimare dignaretur, proponentes ei propriam regis eminentiam, id est, ut misericordia & modestia omnes precellat, & non secundum personam judicet: atque juxta Salomonem, iustitiam, iudicium & equitatem diligit: addentes infuper exempla sacrarum literarum, quibus Sapientia alum.

Triburia vil-
la regia.

ANNO
CHRISTI
A.D.
PRO. 1.
PRO. 2.

PRO. 1.

R. 2.

alumnus suis laboribus educatus iustus, ait: A
Mense ab officio di agitur, non proibita,
non est servitudo, per me reges regant, & leges
condicere jussi docerunt: per me principes impo-
nerunt. Et potestis determinare iudicium. Et item:
Rex qui iudicat in veritate, liberans ejus in af-
frowna formidat. Preferentes etiam ei institutiones
Martini episcopi ad Mirem regem, quibus eum
ad honestatem vias, & pietas acorem, ordi-
natio ratione instituta, ait: Prudentia proprium
est examinare conflictus, sequens subjiciunt: Si pre-
dicens est animus tuus, tribus temporibus dispensa-
fetur: praeferens ordinis, futura prouide, prescri-
ta recordare. Et ferme tuus non sic iacens, sed
suedat, aut moneat, aut consoleretur, aut preci-
piat. Quibus rex theologiam, quasi ab alio diffe-
rentibus, ab angula mentis sua fodo, (quia ut
Sapientia ait: Cor regum inservit) arcana
mysterii sui revelans, in hunc verba pronun-
pit: O potestos ecclesiarum Christi, & clarissi-
ma lumina mundi, agite quia vobis imposita est
curam pastoralis: & iusta Apostolum, insta-
te opportuna, importuna: arguit, obsecrare,
increpate in omni patientia & doctrina, ut vigili-
li cura & admonitione sedula oves Christi ad
caulus exterius vita introducere mereamini. Ha-
bentis me omnibus ecclesias Christi adversaribus,
& vestro sacerdotiali ministerio resistentibus oppo-
sitiissimum bellatorum: quia, ut Apostolus Ro-
manus scribit: In his omnibus superiores propon-
emus, qui dileximus nos. Et item: Si Deus pro no-
bis, quis contra nos? Certe sum enim, quia no-
que mori, neque vita, neque infamia, neque fati-
na, neque illa creatura poterit nos separare a cari-
tate Dei, & unanimitate sancta, beatissimi pa-
tres. Gratulantes igitur beati, qui missi sunt,
sacerdotes, congrederentibus quibusdam optimatis-
bus de throno regis, causa iusta legationis & ve-
ra unanimitas, ad sanctam synodum directis,
reversi sunt ad eos qui miserant illos. Perambu-
lantes igitur, & sacrum Coventum irrumpe-
tes, rite & laudabiliter quia injuncta sunt expo-
nentes, & ecclesiam illic congregatam consola-
toria response interficiunt, filuerunt, & quid
deinceps acturi essent, taciti expectare cuperant.
Exargentis igitur de sedibus suis reverendissimi
patres, cum astanti clero ter quaterque proclama-
entes, & divine maiestati supplicant, Exaudi
Christe, Arnulpho magno regi vita; & sonan-
tibus campanis, Te Deum laudemus conscienti-
bus canticis, glorificant & Iesum Christum col-
laudentes, qui in servis suis consolabatur, qui
ecclesias suis sanctas tam plumbum & mitem consola-
tores, tamque strenuum adjutores, ad hono-
rem nominis suis condonare dignatus est. Et
peractis divinis maiestati precibus, inclinantes se
coram pii principis adstantibus missis, gratifican-
tes & magno principi laudes per solventes, deinde
recto ordine confederant, & pravio sancto Spi-
ritu, quadam capitula magis necessaria ex canonici-
is institutionibus sublisperunt, errata corrigente,
superflua abscondente, recta via regia coardare.
Post haec prudentissimus rex regorum, sacro-
sanctis divinae religionis interfuit mysteriis, &
santi patres secretis palatinis. Et concordia erat
in canticis ad laudem Iesu Christi Domini no-
stri, cui sit laus & gloria per infinita seculorum
fuscula.

ANNO
CHRISTI
A.D.

I.

Post ingressum sancti & synodalitatem col-
loqui, & celis divinum implorabant au-
xilium, ut Deus omnipotens, qui, David
canente, inhabitare facit unanimis in do-
mo, & debet virtutem & fortitudinem ple-
bi, in domo sua, in sancta videlicet ec-
clesia, clerum, & populum unanimis di-
gnaretur cohibere, virtutem & fortitudi-
nem dare, ut in nullo diffidere; qua-
tenus rationabiliter meditantes, & dictis
concordarent & factis.

II.

Cum haec pro unitate tam cleri quam
populi tractarentur, quidam presbyter ve-
nit medius, a quadam laico excusatus,
ejusdem criminis, propter quod excus fue-
rat effectus, liberrimus, ut testatur episcopus,
in cuius sancta synodo post execu-
tionem coram positus, securus est fa-
ctus. Quapropter idem episcopus praecip-
pit, ut veniret laicus, & de tam nefando
scelere satisfactionem procuraret agere.
Qui nequaquam consentit, sed commu-
nem episcoporum synodus appellavit.
Perpendentes Episcopi lamentationem Je-
remi impleri, surum obscurari, lapides
sanctorum ab hostibus destrui, & iterum
in membris suis Christum crucifigi, suspi-
rantes & compassibiliter ingemiscentes,
vicariis pro se & sancto clero transmissis,
proclamantes, & plura ecclesiastarum defen-
sorem appellantes, & consilium postulan-
tes quid statuere dignaretur pro talibus &
similibus, qui pro diversis erratis & cer-
tis criminibus sunt incorrigibles, & justo
anathemate mucrone apostolici sermonis
abscinduntur, quo ait: Traditio beatusmodi sa-
tana in interium cornis, ne spiritus salvus fit
in die Domini. Et iterum: Cum beatusmodi
ne cibum sumere. Sed tamen indurante dia-
bolo, quasvis excommunicantur, ad po-
nitendum non emolluntur, sed sicut seri-
ptum est: Impinguem cum in profundum pecca-
torum veneris, conservatis: profundum pecca-
torum intuentes, & in desperationem pro-
ructates. Et cris novissimus error peior priore. M. 11.
Mittentes etiam ei contra eos scripta in-
stituta canonica, in Canonibus sanctorum
apostolorum capitulo undecimo: Quod cum
excommunicatis non sit orandum. In Ni-
caeno magno concilio, capitulo quarto:
Qui suo peccaverunt evidenter episcopo,
excommunicati rationabiliter ab omnibus
exstinentur. In Antiocheno sancto conci-
lio, capitulo secundo: Ut si quis episco-
pus, aut presbyter, aut diaconus, seu qui-
libet ex clero, communicare deprehensus
fuerit cum excommunicatis, etiam iste

**ANNO CHRISTI
695.** communione privetur, tanquam qui regum confundat ecclesias. In epistola Callisti papae: Ut nemo cum eis in oratione, aut cibo vel potu, aut osculo communiceat, nec eis Ave dicat.

III.

Nos igitur quibus regni cura, & solicitude ecclesiarum Christi commissa est, aliter regnum & imperium jure ecclesiastico regere & gubernare non possumus, nisi hos qui ecclesiam Christi, non habentem, ut apostolus ait, maculam, neque rugam, conturbant, zelo fidei persequamur, de quo rex David testatur: Nonne qui oderunt te Deus, oderem illos, & super inimicos tuos tabescant? Perfecto odio oderem illos, inimici facti sunt mihi. Et cum evangelium legitur, audivimus: Si * te non audieris, fit tibi sicut esbicus & publicanus. Et alibi: Qui percunt malos in eo quod mali sunt, minister Domini est. Idcirco non potentiam ostendentes, sed justitiam exhibentes, precipimus, & auctoritate nostra injungimus omnibus regni nostri comitibus, postquam ab episcopis anathemate excommunicationis persecuntur, & tamen ad poenitendum non inclinantur, ut ab ipsis comprehendantur, & ante nos perferantur: ut qui divina judicia non verentur, humana sententia feriantur. Unde per quemdam sapientem dictum est: Rex qui sedes in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo. Si enim tam rebelles extiterint, ut comprehendentibus repugnare studuerint, & in tali temeritate interficti fuerint, iudicio episcoporum intersectoribus nulla imponatur poenitentia: & præcepto nostro, * Vveregeldi nulla ab eis extorqueatur compositio. Constringanturque proximi & corum cognati cum juramento, ne in illicis eos vindicent, sed pacem ad eos & concordiam servent.

IV.

Si quis presbyter, (quod absit, quia sacerdos altissimi Dei est) vulneratus, vel quibuslibet injuriis, & contumeliis dehonestatus, evaserit & supervixerit, tota compositio persolvatur presbytero. Si autem articulo mortis præventus obierit, premium Vveregeldi tripartita partiatur divisione, id est, altari cui ordinatus fuerat, pars una; episcopo in cuius diœcesi erat, altera: tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si vero in atrio ecclesias aliquid ex istis presbytero factum fuerit, supradicto modo presbytero & pro presbytero solvatur. Sed quia, ut Hilarus papa omnibus episcopis per diversas provincias in epistola sua scribit, injuria sacerdotum & eccliarum, sacrilegium est: sacrilegium in atrio factum, altari & domino ejusdem loci persolvatur. Sacerdotes enim non sunt lacerandi, sed potius coronandi: quia de

A his Ecclesiasticus liber loquitur, dicens: *In toto anima tua time Dominum, & sacerdos illius sanctifices, & ministros eius non derelinques, & benificia sacerdotem.* Et Isidorus: His enim, sicut & episcopis, dispensatio mysteriorum Dei commissa est: præsumt enim ecclesias Christi, & in consecratione divini corporis & sanguinis consortes sunt episcopis: similiter & la doctrina populum, & in officio prædicandi.

V.

Si quis sacerdotem, non coetus, sed propria voluntate seductus, morti tradidit, secundum sententiam apostolicorum & nostrorum moderni temporis sacerdotum, quinquennio plenissime castigationi penitentis substernatur: ita ut carnem non manducet, nec vinum bibat, jejunet autem usque ad vesperam, exceptis dominicis & diebus festis. Arma non portet: & ubicumque eat, pedibus incedat: ecclesiam non intret, sed ante fines stet, orans Dominum puro corde, ut abluitur tanto crimen. Expleto vero quinquennio, introducente episcopo ingrediatur ecclesiam: nondum tamen communicans, sed * intra caudentes stans. Et aliquid quinquennium indulgentius introeat indultum. Quo vero expleto, cum decimi anni cursus fuerit finitus, gratia communicandi & licentia concedatur ei equitandi. Maneat autem in reliquis observationibus tres dies per hebdomadam, ut purificationis mereatur culmen.

VI.

Si quis temerarius atrium ecclesias evan-ginato gladio præsumptuose intraverit, sacrilegium facit. Et idcirco sacrilegium in atrio Domini factum, sacrilegii more altari & Domino persolvatur. Dominus dicit in evangelio: Omnes enim qui acceperint ^{Matt. 10.} gladium, gladio peribunt: id est, qui seipso vice talionis per peccatum in præsenti ulisci desiderant, gladio ipsius peccati in anima moriuntur. Quanto magis is, qui * secundum atrium, quod Dominus sibi præ ceteris segregavit locis, & suæ sanctorum ecclesias ad honorem, polluerit, & temerarius irruperit, gladio peccati & iniurias suæ mortuus jacuerit? Quapropter opus est poenitentia, ut resurgat ad vitam qui gustavit mortem.

VII.

Quicumque timorem Domini postponentes & ecclesiastica judicia non verentes, res ecclesias rapiunt, vel auferunt, ut in epistola Anacleti papae legitur, sacrilegium faciunt. Papa dixit: Ergo qui Christi pecunias & ecclesias rapit, auferit, vel fraudat, homicida est, atque homicida ante conspectum judicis deportabitur. Qui rapit pecunias proximi sui, iniuriam operatur: qui autem pecuniam vel res ecclie-

* Vveregeldi
defensionis
pecuniam
Germanice
significat, &
sic hic vide-
tur accipi.

ANNO
CHRISTI
137.
LXXX.

sig abdulerit, sacrilegium facit. Unde tan- A mat. Ut autem unanimitas & concordia sit inter episcopos & comites: placuit, ut ANNO si quis episcopus domi residens, conven- CHRISTI
137.
to. tia authoritate apostolicae sententiae suffici, sanctimus & unanimis judicamus, ut res ecclie tripliciter componantur, insuper vero bannus episcopalis exquiratur. Qui vero extiores ecclesias res rapiunt, vel fraudant, comite agente coercantur: ut res ablatas, legitime restituantur & componantur. Si vero non procuraverint, vel non emendaverint, ab episcopo canonicice constringantur.

VIII.

Nemo contemnatur, neque transgrediatur bannum ab episcopis superpositum. Sciat & abhorreat in epistola beati Clementis dictum contra se scriptum: Si vobis episcopis non obedierint omnes tam maiores quam & inferioris ordinis, atque reliqui populi, tribus & lingue: non solum infames, sed etiam extores a regno Dei & consortio fidelium, a liminibus sancte Dei ecclesie alieni erunt. Et audiant ipsum Dominum in evangelio dicentem: Qui vos audiis, me audiis: & qui vos spernis, me spernis. Quapropter nos evangelicam & apostolicam considerantes autoritatem, non quantum pecuniarum, sed lucrum quarentes animarum, statuimus & confirmamus: ut si quis post hanc hujus sancti concilii distinctionem, inventus fuerit corrupisse bannum ab episcopis impositum, quadraginta dierum castigatione corripiatur, tantum in pane, sale, & aqua.

IX.

Cum autem episcopus ecclesiam a Domino Deo sibi commissam regens, episcopatum circumundo perrexerit, & placitum canonice constitutum decreverit, populunque sibi creditum illo invitaverit: atque comes eadem die sciens placitum ab episcopo condiculum, vel nesciens, placitum cum populo suum condixerit, & per bannum illuc venire præcepit: placitum comitis omnes postponant, & comes ipse: denique populus, post episcopum festine pergant, scientes se non illic seditiona contentione decertare, sed pro fide catholica invigilare: non cumulum pecuniarum, sed lucrum congregare animarum. Unde in eadem beati Clementis epistola: Vestrum, inquit, qui legatione Domini fungimini, est docere populos. Eorum vero est, vobis obediens ut Deo. Et in epistola Alexandri papæ, successoris Evaristi: Si quis autem legationem vestram impedit, non unius, sed multorum profectum avertit: & sicut multis nocet, ita a multis est arguendum: & quia Dei causam impedit, & statum ecclesie conturbat, ideo a liminibus ejus arcetur. Quapropter nullus comes, nullusque judex, nullus omnino in clericatu vel sacerdotali habitu constitutus, legationem episcorum impedit, vel conturbare præsu-

lit inter episcopos & comites: placuit, ut si quis episcopus domi residens, convenitum populi esse voluerit, & comes nihil minus in ipsa eademque die placitum esse dixerit, effectum obtineat qui prior indicaverat, salva tamen dignitate & potestate episcopi.

X.

Statutum est in hac sancta & universali synodo, ut nullus episcopus deponatur, nisi a duodecim episcopis, presbyter a sex, diaconus a tribus. In Concilio Carthaginensi capite duodecimo Felix episcopus dixit: Si quis episcopus in reatum aliquem incurrit, & non potest plures congregare episcopos: ne in crimen remaneat, a duodecim episcopis audiatur: & presbyter a sex, cum proprio suo episcopo: & diaconus a tribus episcopis audiatur. Et in eodem Concilio capite vi gessimo: Ut presbyter a sex, diaconus a tribus discutatur episcopis. Reliquorum clericorum causas, etiam solus episcopus loei cognoscat & definit.

XI.

C Si quis clericus, quamvis nimium coactus, homicidium fecerit, sive sic presbyter, sive diaconus, deponatur. Legimus in canonibus apostolorum, quod episcopus, presbyter, & diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur: quanto magis is, qui hoc immane scelus fecerit, ab ordine cessare debet? Qui enim Christum sequi desiderat, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Qui cum malo diceretur, non remanseret: cum percenteretur, non comminabatur. Et ipse in evangelio suo præcepit: Dicit quis te percutierit in unum moxillam, pra be illi & alteram. Non enim debemus occidere, cum Dominus dicat: Audistis quia dictum est antiquis, Non occides: qui autem occiderit / reus erit iudicio. Ego autem dico vobis quia omnis qui trahitur fratri suo, reus erit iudicio: nec malum pro malo reddere, sed sicut apostolus Romanis scribens ait: Noli vincere a malo, sed vince in bono malum. Si quis clericorum præsens erit, ubi homicidium fuerit, & neque consensu, neque consultu, neque in aliquo homicidiis reatu pollutus esse convincitur: nihil Ei oblitus, quin consecratus in gradu permaneat: non consecratus, si alias dignus sit, promotus accedat.

XII.

Sacrosanctum baptismi mysterium, sciant omnes in Christo regenerati, non nisi præfixis & legitimis in anno celebrari temporibus, cum hoc sibi privilegium, ut in epistola Siricij papæ legitur capite secundo, & apud nos, & apud omnes ecclesias specialiter cum pentecoste sua domini-

ANNO CHRISTI
139

nicum pascha defendit. In quo (ut legi) tur in epistola Leonis papa capite nono) orta est & virtus munera, & species actionis. Ad cujas rei confirmationem plurimum valet quod ipse Dominus Jesus Christus, postquam resurrexit a mortuis, discipulis suis formam & potestatem tradidit baptizandi, dicens: *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.* De quo utique ante passionem potuisset eos instruere, nisi proprie voluisse demonstrare, regenerationis gratiam ex sua resurrectione explicasse. Additur sane huic observantie, etiam pentecostes, ex adventu sancti Spiritus, sacra solemnitas, quia de paschalibus festi pendas articulo. Nam cum ad alios dies alia festa pertinaciant, haec semper ad eum diem recurrit, qui resurrectione Domini est insignis, porrigena quadammodo manum auxiliantis gratia, & eos invitans, quos a die paschae aut molestia infirmitatis, aut longinquitas itineris, aut navigationis difficultas interclusit, ut desiderii sui effectum dono sancti Spiritus consequantur. Ipse enim Unigenitus Dei, qui in pascha resurrexit, in fide credentium, & in virtute operum, nullam inter se & Spiritum sanctum voluit esse distantiam, quia nulla est diversitas in natura. Unde utrique sit proprium, non dissimile esse festum, ubi unum est sacramentum. Sicut tunc, ita & nunc, in remissionem peccatorum, baptismi celebratur sacramentum: qui idem Spiritus sanctus, cuius hic celebramus adventum, est remissio omnium peccatorum. Trina namque in baptismate immersio triduanam imitatur sepulturam: & ab aquis elevatio, instar est resurgentis de sepulcro. Periculo quocumque modo præoccupatis & desperatis, omni tempore subveniendum, & baptismi sacramentum est tribuendum, quia necessitas vix habet legem. Si enim valida infirmitate occupati & desperati, ad ecclesiam provehiri non possint, loco mundo perspecto, baptismus celebretur, & procuratione presbyteri caute obseretur & collocetur. Usque ad octavum namque diem ipsa regeneratione sacra ab omni Christiano populo celebrabitur, quia resurrectio Domini octo diebus colitur.

XIII.

De decimis Augustinus doctor mirabilis sub brevi ratiocinula satis videtur dilucidasse, cum ait: Decimæ ex debito requiruntur. Quid si diceret Deus? Nempe meus es o homo, mea est terra quam collis, mea semina quæ spargis, mea anima quæ fatigas, meus est solis ardor: & cum omnia mea sint, tu qui ^{*} minus accommodas, solam decimam merebaris: sed servo tibi novem, da mihi decimam. Si

Anon dederis mihi decimam, auferam novem. Si dederis mihi decimam, multipliabo novem. Si ergo querit aliquis, ^{deinde cur} decimas datur, sciat quod ideo dandæ sunt, ut hac devotione Deus placatus, largius praefeat que necessaria sunt: & ut ministri ecclesiæ exinde relevati, liberiores haec ad spiritualia servitii explorationem: & ut munus populi ex hinc in quotidiana oblatione Domino immoletur, nec non secundum statuta canonum, in sustentationem pauperum, & restorationem ecclesiæ proficiant. Quatuor enim fieri partes juxta canones judicamus de decimis & oblationibus fidelium: ut una sit episcopi, altera clericorum, tertia pauperum, quarta restorationi ecclesiæ servetur: sicut in epistola Gelabi pape capitale vigesimo septimo legitur.

XIV.

Placuit huic sancto concilio, ut secundum sanctiones canonum, decimæ, sicut & aliae possessiones, antiquis conserventur ecclesiæ, sicut in Chaledonensi sancto concilio statutum est, capite decimo septimo. Si quis aurem in affinitate antiquæ ecclesiæ novalla rura excollerit, decima exinde debita antiqua reddatur ecclesiæ. Si vero in qualibet Silva, vel deserto loco, ultra milliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius, aliquod dirutum collaboraverit, & illuc consciente episcopo ecclesiam construerit, & consecrata per perpetraverit, prospiciat presbyterum ad servitium Dei idoneum & studiosum, & tunc demum novam decimam novæ reddat ecclesiæ; salva tamen potestate episcopi.

XV.

Restat propter instantem, que tunc maxima occurrit, necessitatem, ubicumque facultas rerum & opportunitas temporum suppetat, sepulturam morientium apud ecclesiam, ubi sedes est episcopi, celebrari. Si autem hoc propter itineris longinquitatem, aut adjacentem alicujus inopportunitatis difficultatem, impossibile videatur, expectet eum terra sepulturæ suæ, quo canonicorum aut monachorum, sive sanctimonialium congregatio sancta commuenter degat, ut eorum orationibus judici suo vivorum commendatus occurrat, & remissionem delictorum, quam meritè non obtinet, illorum intercessionibus percipiat. Quod si & hoc ineptum & difficile estimetur: ubi decimam persolvebat vivus, sepeliatur mortuus.

XVI.

Abhorrendus, & Christianis omnibus devitandus mos iniquus subrepit, sepulturam mortuis debitam sub pretio vendere, & gratiam Dei venalem facere: cum hoc nusquam sub evangelica gratia meminerimus nos invenisse vel legisse. In ecclesiastico

ANNO CHRISTI 559. **ITEM.** *Stico namque libro scriptum est; Morsus non Aprohibens greciam, sciens quia omnes morientur. Ex item: Omnis que de terra sum, in terram convertetur. Quid terra vendis & meamento quoniam terra es, & in terram ibis, & quosiam mores tibi futura est, appetropiat & non tardat. Recordare quoniam non hominis est terra, sed ut Psalmista commemorat: Domini est terra, & qui habitanter in ea. Si terram vendis, invasione alienae rei res teneberis. Gratias accepisti a Deo, gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuorum vendere, & debitam sepulturam denegare. Nisi forte proximi, & defuncti, propter nomen Domini & redemptionem animarum viri, gratis aliquid donare velint.*

XVII.

Secundum statuta sanctorum patrum, & experimenta miraculorum, prohibemus & præcipimus, ut deinceps nullus laicus in ecclesia sepeliatur. Quidam mirabilis dobor nostræ dissensioni consentiens, inquit: Neque enim in ecclesia sepeliatur, nisi forte talis sit persona sacerdoris, aut cuiuslibet justi hominis, qui per vitam regitum, tales vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. Corpora antiquitus in ecclesia sepulta, nequaquam projiciantur, sed pavimento desuper facta, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesie reverentia conservetur. Ubi vero hoc præ multitudine cadaverum difficile sit facere, locus ille cœmeterium & polyandrium habeatur, ablatio inde altari, & constituto ubi religiose sacrificium Deo valeat offerri. Beatus Gregorius in miraculis patrum memoria dignum, & huic rei congruum referit miraculum in Genuensi urbe contigisse. Ibi namque quidem Valentinus nomine, Medicolanius ecclesiæ defensor, defunctus est, cuius corpus in ecclesia beati martyris Syri sepultum est. Nocte autem media in eadem ecclesia factæ sunt voluntates, & ces, ac si quis violenter ex ea repellere tur atque traheretur foras. Ad quas nimirum voces cucurrere custodes, & videlicet duos quosdam teterimos spiritus, qui ejusdem Valentini pedes cum ligatura constringerant, eum ab ecclesia clamatorem, ac nimium vociferantem foras trahebant. Qui videlicet exterriti, ad sua strata reversi sunt. Mane autem facto aperientes sepulcrum, ubi idem Valentinus positus fuerat, ejus corpus non invenerunt. Cumque extra ecclesiam quererent ubi projectum esset, invenerunt hoc in sepulcro alio positum, ligatis adhuc pedibus, sicut de ecclesia fuerat abjectum. Ex qua re colliguntur, dum est, quia hi quos peccata gravia deprimunt, si in sacro loco sepeliri se

Lib. 4. dialo-

gorum c. 22.

Addit. in ipso Gregorii
loci, vir valde
lubet, &
cunctis levibus.
tibus occi-
capaces.

Implio sacra
loca nihil
coferunt.

ANNO CHRISTI 559.

faciunt, restat ut etiam de sua præsumptione judicentur, quatenus eos sacra loca non liberent, sed etiam culpa temeritatis accuset. Quid igitur sacra loca seipsum profunt, quando hi qui indigni sunt ab eisdem sacris locis divinitus projiciuntur? Sancta synodus dixit: Mira res, & multis expavescenda. Ideoque per futura temporum curricula ab omnibus observanda.

XVIII.

Vasa in quibus sacrosancta confiduntur mysteria, calices sunt & patenæ. De quibus Bonifacius martyr & episcopus interrogatus, si licet in vasculis ligneis sacramenta confidere, respondit: Quondam sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur, nunc e contra lignei sacerdotes aureis utuntur calicibus. Zephyrinus decimus sextus Romanus episcopus, patenis vitreis Missas celebrare constituit. Tum deinde Urbanus, decimus octavus papa, omnia ministeria sacra fecit argentea. In hoc enim, sicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus succrevit ecclesiæ. Nostris enim diebus, qui servi patris familiæ sumus, ne decus matris ecclesia imminuat, sed magis cumuletur & amplificetur: statuimus, ut deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium corporis & sanguinis Jesu Christi Domini nostri in ligneis vasculis ullo modo confidere præsumat, ne, unde placari debet, inde irascatur Deus.

XIX.

Alexander successor Evaristi dixit: Non debet enim, ut a patribus acceperimus, & ipsa ratio docet, in calice Domini aut vitium solum, aut aqua sola offerri, sed utrumque permixtum, quia utrumque ex latere ejus profluxit: Ut videlicet per hoc indicet populos, qui secundum Joannem aquæ sunt, a Christo, cuius sanguis in ea lice est, dividiri non debere. Cujus rei veritatem in hac sancta Synodo confitemur, credimus & confirmamus, ne ullus sine commixtione vini & aquæ mysteria sacra conficiat: sed ut duæ partes sint vini, quia major est maiestas sanguinis Christi, quam fragilitas populi; tertia aqua, per quam intelligitur infirmitas humanæ naturæ.

XX.

E Si quis irreverens, timorem Domini postponens, in servos ejus sèvire præsumperit, quos ipse præ cæteris peculiari singularitate sibi segregavit, & coronæ suæ similitudinem, tradente apostolorum principe, gestare fecit, & servos suos dici & esse voluit, sorteque illorum se constituit, sicut de eis scriptum est, loquente ipso Domino: Ego hereditas eorum. Dominus hereditas mea est. Si quis, ut diximus, ullum eorum, quo cumque ordine consecratum, cæsis vulneribus

Alexander
papa ep. 1.

559. 12.

470. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

700. 12.

ribus, vel quibuscumque injuriis angusta-
verit, jubeat eum dominus episcopus per
bannum a se impositum ante se venire, &
ad vocet cognitorem & adjutorem comitem,
& constringat præterum episcopos auctorita-
tate canonica: ut eidem clero, cui contra
divinas & humanas leges contumelias inge-
fit, justam & debitam persolvat composi-
tionem: & comite agenti persolvat bannum
regibus debitum. Si vero agente protervia
venire contemperit, justitia que contentire
detrectaverit, agantur super eum omnia,
que supra scripta sunt in secundo & tertio
capitulo, nisi iterum veniat, & justitia
concordet.

XXI.

Si quis presbyter contra laicum, vel lai-
cus contra presbyterum, aliquam habet que-
rimoniæ controversiam, episcopo & regen-
te sine personarum acceptione finiatur, &
laicus & præjuramento, si necesse sit, &
constringatur: presbyter vero vice 4 præ-
juramento, per sanctam consecrationem in-
terrogetur; quia sacerdotes ex levi causa
jurare non debent. Manus enim, per quam
corpus & sanguis Christi conficitur, jura-
mento polluetur? absit, cum Dominus in
evangelio discipulis suis, quorum vicem
nec indigni in sancta gerimus ecclesia, di-
cat: *Noite omnino jurare, sit autem temore*
ter, Est, est, Non, non: quod autem bis abun-
danti est, a malo est. Non dixit, Quod am-
plius est, malum est, sed a malo, id est, a
malo homine, de cuius incredulitate co-
gimur jurare. Ut enim in quadam homilia
B. Bedæ presbyteri legimus, si forte nos
incautius jurasse contigerit, quod tunc
obseruatum pejorem vergat in exitum, li-
berate illud mutandum: noverimus salu-
briori consilio.

XXII.

Si quis fidelis libertate notabilis, ali-
quo criminis aut infamia deputatur, uta-
tur jure, juramento se excusare. Si vero
tanto talique criminis publicatur, ut cri-
minosus a populo suspicetur, & propter
ea superjuretur, aut consilieatur, & pe-
nitentia, aut episcopo vel suo missio discu-
tiente, per ignem carenti terro caute-
examinetur. Deus omnipotens, cum om-
nia nuda & aperta sine oculis ejus, ut in
epistola Evaristi papæ scriptum legimus,
quo nos a dubiis & incognitis sententiam
professore compeleret, mala Sodomæ no-
luit auditæ judicare, priuquam manife-
ste agnosceret quæ dicebantur; unde ipse
ait: *Descendam & video, utrum clamorem,*
qui venit ad me, opere compleverint, an non
est ita, ut sciam. Quo exemplo moniti, ne
ad proferendam sententiam unquam præ-
cipites simus, aut temere indiligenterque
indicuſta quæque pro modo judicemus:
sed exemplo Domini descendamus, videa-

amus, & justo examine criminosos diligenter perscrutemur, sicut ipse Sodomam; ANNO CHRISTI 595.
ut videamus, utrum clamorem populi com-
plerint, necone. Nam mala audita nullum moveant, sed ante audita diligenter inquirat.

XXIII.

Si quis sacro velamine consecratam in
conjugium duxerit, & post dicatum Deo
propositum incella fœdera sacrilegaque
misuerit, ut in constitutis Gelasi papæ
capite vigesimo legitur: protinus æquum
est a sacra communione detrudi, & nisi
per publicam probatamque pœnitentiam
omnino non recipi; si tamen pœnituerint,
tranteuctibus de sæculo viaticum non ne-
getur. In Chalcedonensi concilio, capite
decimotexto: Hoc perpetrantes excommu-
nicentur: conscientibus, auctoritate epis-
copi, misericordia largiatur. In epistola
papæ Sirici capite sexto: Velata Deo
consecratæ, si abjecto proposito sanctita-
tis, elanculum sacrilega se contagione mi-
suerint, vel de illicitis complexibus pu-
blice & libere filios procreaverint, has
impudicas detestabilesque personas a mo-
nastriorum cœtu & eccliarum conven-
tibus eliminandas esse, judicatum est,
quatenus retrusæ ergastulis, tantum faci-
nus continua lamentatione defleant. Unde
verbō Domini, & canonica auctoritate in
hac sancta synodo præcipimus, ut omni-
no separant, & juramento colligantur,
ulterius sub uno non cohabitare tecto, nec
familiari frui colloquio, excepto in ecclesia
& in publico, aut pariter ullam habere com-
munionem, unde suspicio illecebrosi deli-
derit, aut scandalum libidinosi facti, juste
D possit oriri. Si quæ etiam inter se dividenda
sint, dividant, & uterque sua provi-
deat.

XXIV.

Quæcumque virgo sub patrocinio ante
annos 12. non coacta, sed propria volun-
tate, sacrum velamen sibi imposuerit, an-
numque & diem, nullo repetente, vela-
ta permanserit; ab eodem sancto habitu
ulterius non recedat, sed sponsa vero re-
gi Christo, immaculato agno, ulterius in-
corrupta & immaculata deserviat. Si ve-
ro idem patronus post annum & diem,
sanctum propositum corrumpere, & ve-
latam studuerit repetere, atque Christo
suam sponsam rapere: secundum præsti-
tuta canonum præjudicamus, ut vires non
obtineat, sed Christo regi suam sponsam
relinquat. Si quis de virginibus velatis
curiosius & diligentius investigare persti-
terit, insistat capite decimosexto Cartha-
ginensis sancti Concilii, & nonagesimoter-
tio Africani. In Carthaginensi, cap. de-
cimosexto continetur: Ut ante vigesimum
quin-

ANNO CHRISTI 751. quintum annum virgines non consecratur: in Africano, nonagesimotertio: Ut quod propter Deum primitus elegere anathematizari. Nos autem eamdem sequentes canonicam auctoritatem, statuimus, ut clericus ecclesiastice nutritus, in ecclesia coram populo vel legens, vel cantans, si postmodum relieto clericatus habitu, a castris dominicis, quibus adscriptus est, profugus & apostata elabitur, & ad sacerdotium egreditur: ab episcopo canonice coeretur, ut ad finum matris ecclesie reveratur. Quod si in hac indiscipline al. 8. num. perdurat, ut comam nutriat, constringatur, ut iterum detonatur, & postea nec uxorem accipiat, nec sacrum ordinem attingat. Si vero huic hujus sancti concilii relatuaverit definitioni, secundum præstitudinem Chalcedonensis capituli constitucionem anathematizetur. Sanctus Isidorus tales hippocentauris dicit esse similes, qui nec equi, nec homines, atque quasi bruta animalia, libertate ac dehderio suo feruntur.

XXV.

Viduas autem velare pontificum nullus attinet, prout constitutum est in decreto papæ Gelasi, cap. decimotertio, quod nec auctoritas divina, nec canonum forma præstipuit. Quæ si propria voluntate continentiam professæ, ut in ejusdem Gelasi capite vigesimoprimo legitur, ejus intentio pro se reddat rationem Deo. Quia sicut secundum apostolum si se continere non poterat, nullatenus nubere vetabatur, sic secum habita deliberatione, promissam fidem pudicitiaz Deo debet custodi. Qua auctoritate paternæ suffulti sententiaz, in hoc sacro conventu sancimus & libere judicamus, quod si sponte velamen, quamvis non consecratum, sibi imponuerit, & in ecclesia inter velatas oblationem Deo obtulerit, velit nolit, sanctimoniaz habitum ulterius habere debet: licet sacramento confirmare velit, eo tenore & ratione velamen sibi impone, ut iterum possit deponere.

XXVI.

Monschus apostolis quomodo tractandus. Si quis monachus pro lucro animaz vel animarum a suo monasterio exire, & in aliud propoluerit intrare, consentientibus episcopo, abate & fratribus, consentimus & concordamus: quia id fecisse multos sanctos legimus. Si vero fuga regularis disciplinæ elapsus, propositum sanctitatis calcaverit, omnimodis coereendas, & ab hominibus detestandas, atque omni onere est gravandus: ut saltē rubore verecundiz confusus, & onere paupertatis afflatus, redeat, quem relicta singularitatis professione inimicus tenebat. Si autem tam irreverens & pertinax est, ut ad monasterium redire, & propositum monachi reluataverit observare, impleantur super eum constituta, quæ de eo scripta sunt in sancto canone in concilio Chalcedonensi capite quarto, papæ Siricii sexto, Leonis vigesimosexto: quatenus retrusus ergasto, decoqui possit pœnitudinis igne purgatorio.

XXVII.

In synodo Chalcedonensi capite septimo statutum est, ut clerici qui temel in clero deputati sunt, neque ad militiam, neque ad aliquam veniant dignitatem mundanam: & hoc tentantes, & pœnitentiam

Concil. General. Tom. XVIII.

ANNO CHRISTI 751.

non agentes, quo minus redeant ad hoc, anathematizari. Nos autem eamdem sequentes canonicam auctoritatem, statuimus, ut clericus ecclesiastice nutritus, in ecclesia coram populo vel legens, vel cantans, si postmodum relieto clericatus habitu, a castris dominicis, quibus adscriptus est, profugus & apostata elabitur, & ad sacerdotium egreditur: ab episcopo canonice coeretur, ut ad finum matris ecclesie reveratur. Quod si in hac indiscipline perdurat, ut comam nutriat, constringatur, ut iterum detonatur, & postea nec uxorem accipiat, nec sacrum ordinem attingat. Si vero huic hujus sancti concilii relatuaverit definitioni, secundum præstitudinem Chalcedonensis capituli constitucionem anathematizetur. Sanctus Isidorus tales hippocentauris dicit esse similes, qui nec equi, nec homines, atque quasi bruta animalia, libertate ac dehderio suo feruntur.

XXVIII.

In Niceno sancto & universalii Concilio continetur: Propter multam perturbationem & seditiones quæ sunt, placuit consuetudinem omnimodis amputari, ita ut de civitate ad civitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus, transferatur, &c. In Chalcedonensi, capite vigesimo: Clericos in ecclesia ministrantes, in alterius civitatis ecclesia statutos fieri non oportet. Si quis episcopus post hanc definitionem suscepit clericum ad alium pertinentem, suscipiens & iusceptus communione priventur, donec is qui migraverat, ad propriam fuerit regressus ecclesiam. Item in Synodo Sardicensi, capite decimo octavo: Ut nulli liceat episcopo alterius episcopi ministerium ecclesiasticum solicitare, & in suis parochiis ordinare. In Africano, capite vigesimoprimo: Ut clericum alienum nullus sibi privet episcopus, præter ejus arbitrium cuius fuerit clericus, &c. Item in decretis papæ Leonis: Alienum clericum, invito episcopo ipsius, nemo suscipiat, nemo solicitet, nisi forte ex placito caritatis id inter dantem accipientemque convernerit. Quibus constitutis sanctorum Canonum operam dantes, & vestigiis patrum inherentes, hoc secundum præfixos sanctos Canones statuimus, & justum esse decernimus.

XXIX.

Secundum decreta sanctorum patrum præjudicamus, & nos id acturos profitemur, ut nullum servum episcopus ordinare præsumat, antequam perfecta dicitur ingenuitate, quia non debet vilis persona fungi sacerdotii dignitate. Leo papa in epistola sua, capite primo: Debet enim esse ab aliis securus, qui divine militiæ fuerit aggregandus, ut a castris dominicis quibus

K

no-

**IANNO CHRISTI
151.** men ejus adscribitur, nullis necessitatibus & judicamus, ut si quis post hæc evan-
vinculis abstrahatur. Gregorius in decretis suis, cap. septimo: Multos ex ecclesiastica familia novimus ad omnipotentis Dei servitium festinare, ut ab humana servitute liberri in divino servitio valeant conversari. Si vero festinantes ad omnipotentis Dei servitium incaute retinemus, illi invenimur quædam negare qui dedit omnia. Unde necesse est, ut ab humano servitio liber recedat, qui divini obsequii distictam subire appetit servitutem. Sancta Synodus dixit: Præfinita patrum statuta inviolabilem habeant firmatatem.

XXX.

In memoriam beati Petri apostoli, honoremus sanctam Romanam & apostolicam sedem, ut quæ nobis sacerdotalis mater est dignitatis, esse debeat magistra ecclesiasticæ rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas, ut licet vix ferendum ab illa sancta sede imponatur jugum, conteramus, & pia devotione toleremus. Si vero, quod non decet, quilibet, sive presbyter sive diaconus, aliquam perturbationem machinando, & nostro ministerio insidiando, redarguatur falsam ab apostolico detulisse epistolam, vel aliud quid, quod inde non convenerit: salva fide & integra circa apostolicum humilitate, penes episcopum sit potestas, utrum eum in carcere rem, aut in aliam detrudat custodiam, usquequo per epistolam, aut per idoneos suæ partis legatos, apostolicam interpellat sublimitatem, ut potissimum sua sancta legatione dignetur decernere, quid de talibus justo ordine lex Romana statuat disfinire, ut & is corrigatur, & cæteris modus imponatur.

XXXI.

Philip. 19. Tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ inquietari, & pacem fraternalm infestari, testantur fures & latrones, qui ambulant inter nos ovina pelle obumbrati, sed lupinamente recessunt alienati, res ecclesiæ, tæva mente adducti, rapientes, & gregem dominicum spoliando lagerantes. De quibus Salvator in evangelio commemorat: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est & latro.* Atque subiungit: *Fur non venit, nisi ut surretur, & mactet, & percutiat.* Ubi quamvis hæreticos qui fidem furantur ecclesiæ desigunt; tamen insecutione furum & latronum turbatam monstrat pacem ecclesiæ. De talibus Apostolus ad Philippones: *Videte canes, videte malos operarios.* Canes vocavit, quod non habent verecundiam: malos operarios, quia nulla faciunt quæ pietati convenient. Et Dominus per prophetam Isaiam: *Ego Dominus diligens iudicium, & odio habens rapinam.* Unde nos quæ Dominus diligit diligentes, & quæ odit odio habentes, statui-

**ANNO CHRISTI
891.** gelica & apostolica atque prophætica verba, & distinctionem pacatissimæ Synodi,

inventus fuerit furtum aut rapinam exercere, & in ipso diabolico actu mortem mereatur incurtere; nullus pro eo, præsumat orare, aut eleemosynam dare. Et eleemosyna pro eo data, in memoriam clericorum nec pauperum veniat, sed execrabilis sordecat. Beatus Augustinus de talibus horribilem profert sententiam, dicens: *Nemo te post mortem tuam fideliter redimit, qui a te redimere noluisti.* Si autem ille fur vel latro vulneratus elabitur, & expectatione mortis desperatus putatur, atque reconciliari se mysteriis sacrosanctis, habitu corporis & voluntate pialementis deprecatur, Deoque & sacerdoti, comite vita, emendationem morum & actuum confitetur: communionis gratiam non negamus tribuendam. In Niceno magno Concilio statutum legimus: *Si quis egreditur e corpore, ultimo & necessario viatico minime privatetur, &c.* Item de ultima pœnitentia, in epistola Innocentii papæ, capite vigesimoprimo: *Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, ut homines hujusmodi vel in supremis suis, permittente Salvatore nostro, a perpetuo libarentur exitio.* Item de eodem in Carthaginensi septimo & Cælestini decimoquinto, ubi ait: *Quod, rogo, aliud est, ultimam pœnitentiam negare periclitanti, quam mortem addere morienti?*

XXXII.

Quæcumque ecclesia a pluribus coheredes hæreditibus sit obfessa, concordi unanimitate undique procuretur, ne propter aliquas disceptationes servitum Dei minuatur, & cura populi irreligiose agatur. Si vero contingat pro eo complices dissidere, & sub uno presbytero nolle eam procurare, & propterea jurgia & contentiones tam inter ipsos, quam inter clericos incipiunt frequentare, quia juxta Apostolum servos Dei non oportet litigare, episcopus tollat inde reliquias, & sub magna cura honorifice collocet eas, atque ejusdem ecclesiæ claudat ostia, & sub sigillo consignet ea, ut sacrum ministerium nullus celebret in ea, antequam concordi unanimitate unum omnes eligant presbyterum, qui idonens sit sanctum locum procurare, & populo Dei utiliter præesse. Hanc autem habeant auctoritatem episcopi, ut in nullis ecclesiæ nec constituantur presbyteri, nec expellantur, illis inconsultis & non consentientibus. In epistola beati papæ Clementis legitur: *Attendendum summopere est omnibus presbyteris & reliquis clericis, ut nihil absque episcopi proprii licentia agant, non utique Missas sine ejus iussu quisquam presbyterorum in sua parochia agat.* Similiter & reliqui popu-

Cas. 11. &
15. quæst. 6.
De his vero.

ANNO CHRISTI 695. **populi, maiores scilicet & minores, per ejus A servitio debet populus desudare, inveniatur licentiam, quidquid agendum est, agant.**

Animæ vero eorum ei creditæ sunt: ideo omnia ejus consilio agere debent, & eo inconsulto nihil.

XXXIII.

In Niceno sancto & universalis Concilio statutum est, capite primo: Ut si quis a medicis per languorem defectus est, aut a barbaris absens, hic in clero permaneat. In epistola Innocentii papæ, capite vigesimo octavo: Qui igitur volens cuiuslibet partem digiti sibi ableudit, hunc ad clerum canones non admittunt. Cui vero casu aliquo contingit, hunc canones præcipiunt & clericum fieri, & si in clero fuit repertus, non abjici. Item in decretis Gelasii papæ, capite decimosexto: Ut nemo literas neciens, vel aliqua parte corporis immunitus, promoveatur ad clerum. Hanc auctoritatem sanctorum patrum confitemur, & confirmamus, sequimurque: ita ut si quis a medicis per languorem defectus est, vel per aliquam infirmitatem claudus effectus est, & inveniatur alias dignus, permanet clericus, & sacro ordini aptus.

XXXIV.

Undique bella consurgunt, hostes scilicet, inimica gens Paganorum insequitur populum Christianorum. Impletum est enim quod evangelica testatur historia: *Surget gens contra gentes, & regnum adversus regnum, &c.* Et alibi scriptum est: *Tugurabit orbis terrarum pro eo contra infidulos.* Quapropter zelo divinæ simulationis accensi Christianorum exercitus procedunt ad bellum confidentes in eum qui dixit: Vos ad certamen acceditis, ego prærior pro vobis. Fit conventus Christianorum & Paganorum: fortiter dicunt isti pro fide, illi contra fidem. Unde fortissimo confortante Domino, sicut Matathias pater Macchabæorum ait: *Non in multitudine exercitus fit victoria belli, sed de calo venit fortitudo:* sæpe fuit Victoria Christianorum, victa est pars Paganorum. Quare una cum interfectoribus Pagani perempti fuerunt Christiani, captivi a barbaris, quia in impetu belli nequeunt distingui. Idcirco iustum decernentes, statuimus cum interfectoribus misericordius agendum, ita ut quadraginta diebus penitentia indulgentius transactis, penes episcopum sit auctoritas & potestas, ut perpendat culpam, agat indulgentiam.

XXXV.

Secundum sanctorum statuta patrum, in hoc sancto præjudicamus Concilio, ut nullus comes, nullusque omnino secularis, diebus dominicis, vel sanctorum in festis, seu quadraginta, aut jejuniis, placitum habere, sed nec populum illo presumat coercere. Quia inde irascitur Deus, quod cum tantum in suo sancto Concil. Gener. Tom. XVIII.

lites & contentiones frequentare. Diebus ANNO CHRISTI

vero dominicis & sanctorum festis, vigiliis & orationibus insistendum, & ad Missas

cilibet Christiano cum oblationibus est curandum, & tantummodo Deo vacandum.

Diebus quadragesimæ & jejuniis summa devotione jejunandum, & omni intentione est orandum, atque unicuique pro facultatibus suis eleemosynæ tribuendæ, & nullæ lites vel contentiones habendæ. Arguit enim eos, qui contentiones & lites tempore jejuniorum, & qui a debitoribus debita exigunt, Dominus per prophetam, dicens: Ecce in diebus jejuniis vestrorum invenitur voluntas vestra, & omnes debitores vestros repetitis: ecce ad lites & contentiones jejuniatis & percussis pugno impie. Ideo nobis, qui gregis Dei curam accepimus pastoralem, summopere curandum & prohibendum est, ne, nostra desidia agente, præfatis diebus ullus placitum habere, & populum nobis commissum a servitio Dei nostri audeat impedire. Præterea sanctimus, & præcipimus, ut nullus comes aliquem penitentem ad placitum ire compellat, nec ipse veniat: ne forte dum jejunare & orare, atque pro salute sua animæ debet invigilare, vaniloquii & contentionibus cogitat laborare.

XXXVI.

Si contingat duos fratres simul arborem succidere, sive in silva, sive quocumque loco, & cadente arbore, alter alteri, suge vel cave, dixerit, & ipse stans, sive fugiens, subitus ipsam arborem devenerit, & mortuus fuerit: superstes frater, innocens de morte defuncti dijudicetur. Quia non voluntate, non incuria illius, non denique consensu, nec ullo suo mortem incurrit reatu: sed dum ambo insisterent operi necessario, incautus & insperatus casu arboris depressus est, nemine penitus adjuvare valente. Hanc eamdem statuimus definitionem de cæteris similibus, sive cognatis, sive nulla proximitate conjunctis. Istam definitionem tenuere patres nostri apostolici viri: ideo eorum exempla sequentes, per futura tempora inviolabilem eam custodimus, & posteris nostris sequendam transmittimus: quia grave peccatum est, & nostro ministerio contrarium, innocentem opprimere, & securum crimine, scienter criminosa habere. Quidam de sapientibus ait: Premit insolentes debita sceleri noxia poena, justusque tulit crimen iniqui.

XXXVII.

Si quæ mulier, ut sæpe contingit, infantem proprium prope ignem collocaverit, & alijs, qui caldarium super ipsum ignem pependerit, & aquam infuderit, atque aqua ipsa per ignem servens egreditur, & infanti superinfunditur, & propterea mortuus agitur: mater infantis, propter

ANNO
CHRISTI
151

FORMOSUS
PAPA.

C O N C I L I U M

ARNULPHUS

R. GERM.

negligentiam, judicio sacerdotum penitentia conjugia. Cum enim in baptismo teat, & homo qui caldarium peperit, securus permaneat. Simili modo de ceteris similibus, quæ s̄epe diverse locant evenire, & judicamus, & esse vōlumus.

XXXVIII.

In decretis papæ Leonis, episcopi decimo octavo, scriptum est: Non omnis mulier viro juncta, uxor est viri, quia nec omnis filius heres est patris. Nuptiarum autem foedera inter ingenuos sunt legitima, & inter æquales. Itaque aliud concubina; aliud uxor; sicut aliud ancilla, aliud libera. Igitur si quis filiam suam viro habenti concubinam, in matrimonium dederit, non ita accipendum est, quasi eam conjugato dederit: nisi forte illa mulier, & ingenua sit facta, & dotata legitimate, & in publicis nuptiis honestata videatur. Unde paternam sequentes auctoritatem, sub praesenti hujus sancti catalogo Concilii statuimus & libere judicamus, ut quisquis liber libertam, hoc est, ex ancilla per manumissionem & regalem largitionem liberam factam, legitimate in matrimonium duxerit, ulterius habere debeat, tamquam unam ex nobili genere progenitam, excepta fornicationis causa: & quamdiu illa vivat, nullam aliam accipiat. Est igitur, ut ex decretis papæ Leonis prædictis, ingenua facta, & dotata legitimate, & in publicis honestata nuptiis, & propterea jam non est concubina, sed uxor legibus acquisita. Hæc eadem lex pro qualitate sexus sit fœminis & viris libertas,

XXXIX.

Quicumque alienigenam, hoc est, alie-
næ gentis fœminam, verbi gratia, Fran-
cus mulierem Bajoaricam, utrorumque
consultu propinquorum, legitimate vel sua,
vel mulieris lege acquisitam, in conju-
gium duxerit; velit nolit, tenenda erit,
nec ultra ab eo separanda, excepta for-
nicationis causa. Quamvis enim, ut Apo-
stolus ait, unus Dominus, una fides, u-
num baptismus, utrique communis sit na-
tioni, legem tamen habent diversam, &
quantum ad sæculum, interdum longe dis-
junctam. Quare si unus e duobus, unam
carnem in duas dividere, & copulam nu-
ptiale machinetur disjungere, dicendo,
non secundum suæ gentis legem jura ma-
trimonii contraxisse, & idcirco separari
potest: canonica institutione dissimilans, &
nostro omniumque orthodoxorum iudicio
statuimus, ut quod legis imperfectionum sit,
perficiatur, & jus matrimonii nequaquam
resolvatur. Synodus Romana ait, quod
non dimittenda sit uxor post baptismum,
quæ habita est & ante baptismum. In ba-
ptismo solvuntur crimina, non tamen le-

transmigrat de vita in vitam, & non mu-
tat uxorem legitimam: quomodo mutat
eām, qui non mutat vitam, sed transit
de gente ad gentem? Igitur quia jam
fugium non habent eparandi, im-
pleant dictum apostoli, ut unanimes u-
num tentientes permaneant in Christo
Iesu Domino nostro. Nos autem cogni-
ta referimus, quia quedam Francum &
mulicem Saxonicam talia egisse cognovi-
mus. Si quis post hæc, hujus sancti
concilii institutionem parvipendens, a-
liam duxerit, cujuscumque gentis sit, ca-
nonice arceatur, ut priori cum peniten-
tia copuletur.

XL.

Ardivimus rem execrabilem, & catho-
licis omnibus detestandam, quedam ne-
fario fornicationis opere alicujus uxorem,
vivente eo, commaculasse; & in argumen-
tum iniquitatis, juramento, confirmasse,
si ejus legitimum supervixissent ambo ma-
ritum, ut ille fornicator illam adulteram
adulterio pollutam sibi associaret toro &
legitimo matrimonio, si hoc jure dici ma-
trimonium potest, per quod oriuntur quæ
apostolus enumerat mala, quæ sunt forni-
catione, immunditia, luxuria, &c. ad ult-
imum vero, veneficia & homicidia, quia
pro tam illicito amore, alii veneno, alii
gladio, vel alii diversis sunt perempti
maleficiis. Idcirco acutissimo ferro, & to-
tius generis artificio ressecanda, per quæ
caelestia regna sunt occcludenda. Quoniam
ut idem apostolus ait, qui talia agunt, re-
gnum Dei non consequentur. Tale igitur con-
nubium anathematizamus, & Christianis
omnibus obseramus. Non licet ergo, nec
Christianæ religioni oportet, ut ullus ea
utatur in matrimonio, cum qua prius
pollutus est adulterio.

XLI.

Si quis legitimam duxerit uxorem, &
impediente quacumque domestica infirmi-
tate, uxorium opus non valens implere
cum illa: frater vero ejus, suadente dia-
bolo, adamatus ab ipsa, clanculum eam
humiliaverit, & violatam reddiderit: om-
nimodo separantur, & a neutro ulterius
eadem mulier contingatur. Igitur conju-
gium, quod erat legitimum, fraterna
commaculatione est pollutum: & quod
erat licitum, illicitum est factum: & ut
Hieronymus ait: Mulier duorum fratrum
non ascendat torum: si autem ascendet,
adulterium perpetrabit. Quia vero hu-
mana fragilitas proclivis est ad laben-
dum, aliquo modo munistrur ad stan-
dum. Idcirco episcopus considerata men-
tis eorum imbecillitate, post peniten-
tiam sua institutione peractam, si se con-
tinere non possint, legitimo consoletur
ma-

153 FORMOSUS PAPA.
ANNO CHRISTI 595.

T R I B U R I E N S E.

matrimonio : ne, dum sperantur ad alta Adusbus sororibus fuerit pollitus, ut usque in exitum vite paenitens & continens

soblevari, corrunt in eternum.

XLII.

Si quis de uno in alium omnino transmigrat episcopatum, & si, quod abie, contingat eum filiam sororis sue, amita aut materter, avunculi vel patrui polluere, aut aliquod crimen committere : episcopus, in cuius tuac dioecesi comminatur, & tali scelere criminabitur, habeat jus & potestatem, secundum canoniam auctoritatem, & nostram synodalem institutionem, flagitiosum coercere, & ad paenitendum emollire. Per quos enim melius rei veritas ventilatur & emendatur, quam per hos, inter quos habitat, & criminolus appareret.

XLIII.

Si quis cum qualibet fornicatus fuerit, & eo nesciente, filius ejus vel frater eiusdem rei inscius, cum endem se polluerit, & postquam se pollutum esse cognoverit, confessus fuerit, & hoc se nescire cum iuramento confirmaverit : quia hoc paenituit & confessus fuit, post peractam congreuam paenitentiam, legitimo utatur matrimonio, ne iterum mordente crudelissima libidinis bestia saucietur, & in voragine fornicationis incidere videatur. Nam ut Hieronymus ait, terreas mentes domat libido. Mulier vero quae tantum nefas commiserat, ulterius paeniteat, atque continens & innupta permaneat.

XLIV.

Si quis cum aliqua crimen fornicationis fecerit, & frater ejus, ejusdem sceleris ignarus, duxerit illam uxorem, frater qui prior per fornicationem polluerat illam, quia non indicavit fratri uxorem ducenti, prædura arceatur paenitentia & condigna castigatione. Qua peracta, si continens esse non possit, indulgentia sublevetur ; ne libidini prosteratur, quatenus legitimo consoletur matrimonio. De muliere vero lancimus, sicut de eo in Neocesareensi sancto concilio diffinitum legimus capite secundo: Mu- lier, si duobus fratribus nupserit, abi- ciatur usque ad mortem. Verumtamen in exitu proper misericordiam fructum paenitentiae consequatur, si promiserit, quod facta incolmis, hujus conjun- ctionis vincula dissolvat. Quod si defe- cerit mulier aut vir in talibus nupsiis, difficulter erit paenitentia in vita perma- nenti. Episcopus vero potestatem ha- beat secundum conversationem ipsius, aut adiicere negligenti, aut minuere paeniten- ti. Tamen ulterius continens & a viro disjuncta permaneat.

XLV.

Simili modo secundum sanctos canones diffinimus & judicamus de eo, qui cum

ARNULPHUS ARLEM.

154

que in exitum vite paenitens & continens permaneat. Soror autem, quae posterior libidinis perforata aculeis, scienter se cum eodem commacniverit, usque in finem vite paenitens & continens perduret. Si autem impropte contingit, condigna strimatur castigatione : & si velit, legitima utatur viri conjugatione.

XLVI.

Si cujus uxor constituta fuerit, & propterea maritus capitali sententia dele- re illam machinaverit : ipsa vero, urgen- te mortis periculo, ad episcopum confu- gerit, & auxilium quæsierit, operosiori, si potest, episcopus labore defudet ne occi- datur. Si vero non potest, nullo modo licet ei, requirenti eam reddere viro ad occidendum, quæ se ei obtulit ad defen- dendum: sed toleri cura transmitat eam ad locum, quem ipsa delegerit, ut securi- ra vivere possit. Si vero interdum mari- tus eam invenerit, & repetierit, secun- dum saeculum potestatem habuerit, quid agere ei velit. Sed audiat S. Augusti. Augst. fer. de comp. num dicentem: Cum enim vir a vir-

„ tute nomen accipiat, & mulier a mol- „ licia, id est, fragilitate : quare contra „ crudelissimam libidinis bestiam vult u- „ naquisque uxorem suam esse victri- „ , cum ipse ad primum libidinis „ idem vietus cadas ? Nam quidquid contra fidem catholicam mulieribus non licet, nec viris licet. Si autem eadem mulier timore perterrita, a loco ubi eam episcopus destinavit, ausigerit, & vir ejus ab episcopo, semel aut bis vel se- pius repetierit, si vitam ei obtinere pos- sit, perquirat, & reddat: sin autem, omni- nino non reddat. Maritus vero quædam ipia vivat, nullo modo alteram ducat.

XLVII.

Qui spiritalem habet compatrem, cu- jus filium de lavacro sacri fontis accep- pit, & ejus uxor commater non est, li- ceat ei, defuncto compatre suo, ejus vi- duam ducere in uxorem, si nullam ha- bent consanguinitatis propinquitatem. Quid enim? numquid non possunt con- jungi, quos nulla proximitas carnalis, vel in id generatio secerit spiritalis?

XLVIII.

E illud etiam nec canonica institutione diffinimus, nec introductione aliqua re- futamus: sed propter eos qui diverse de eo sentiunt, hoc loco aliquid commemo- ramus. Si quis sua spiritalis commatri- filiam fortuito, & ita contingente rerum casu, in conjugum duxerit, consilio ma- turiiori servato, habeat, atque honeste le- gitimo conjugio operam det.

XLIX.

De his qui in adulterio juncti per in- cens-

ANNO
CHRISTI
155

FORMOSUS
PAPA.

C O N C I L I U M

ARNOLPHUS
R. GERM.

156

centiva libidinis male, filium vel filiam^A genuerunt, canonice p̄judicamus: ut quando ab episcopo justa divisione separantur, eo tenore sejungantur, ne ultra spe reversionis deludaptur. Quare, si quid inter se proprietatis aut pecunia communi donatione tradiderunt, * ut quæ communi servent infanti. De reliqua vero proprietate & pecunia, nullam ulterius habeant communionem, sed uerque sua provideat, & ut velit faciat. Et ut hoc verius credatur, atque firmius obseretur; verbo Domini præcipimus, & canonica atque synodali impositione injungimus, quatenus juramento colligentur, deinceps & ultra sub uno non cohabitare teſto: nec familiari frui colloquio, excepto in ecclesia & in publico: nec ullam habere communionem in proprietate, aut mancipiis vel pecunia, sive ullis rebus, unde suspicio luxuriosi facti, aut scandalum libidinosi desiderii juste possit oriri.

L.

Mattib. 18. Si quis vero, sive sit vir, sive mulier, aliquem a recta credulitate & catholica fide illusione diabolica averterit, expedit ei, ut evangelicus intonat fermo, ut suspendatur mola ofinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris. Quia qui scandalizaverit alios, ut Deum offendant, ac de vera fide & salute recedant, multo melius esset ei, ut propriis vitæ suæ vitiis, & imunditia pollutus puniretur, quam pro suis & aliorum peccatis in infernum demergetur. Et si quempiam veneno vel herbis, aut diversi generis maleficiis perdidit, velut pessimus homicida, duplci malctetur pœnitentia.

LI.

Illud vero communi decreto secundum canonum instituta diffinimus, & p̄judicamus, ut si quis cum uxore alterius, viante eo, fornicatus fuerit, moriente marito, synodali judicio aditus ei claudatur illicitus, ne ulterius ei conjungatur matrimonio, quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianæ religioni oportet, ut ullus ducat in conjugium quam prius polluit per adulterium.

LII.

Anacr. can. 22. Placuit nobis de homicidiis non sponte commissis, hic inferere, quod in Ancyro sancto concilio, cap. 22. legitur, ubi dicitur: De homicidiis non sponte commissis, prior quidem diffinitio post septennem pœnitentiam perfectio nem consequi præcipit: Secunda vero, quinquennii tempus explere. Modus autem hujus pœnitentia in episcoporum sit arbitrio, ut secundum conversationem pœnitentium, possint & extende re tardantibus, & minuere studiose festinantibus.

Si quis filium suum (quod absit) non ANNO CHRISTI sponte, sed casu contingentē occiderit, secundū homicidia sponte commissa ^{sponte.} ^{991.} ^{janua ho-} ^{micida, non} pœnitent, ut sequenti subinfertur capitulo.

LIII.

De his qui voluntarie homicidium fecerint, Ancyro cap. 21. ^{Anacr. can. 21.} legitur: Ut pœnitentia quidem jugiter se submittant: perfectionem vero (id est, communionis Christi gratiam) circa vitæ exitum consequantur. Instituta canonica & sanctorum patrum decreta, nostro & omnium orthodoxorum iudicio, inviolabilem habeant firmitatem. Nobis autem, qui pastores Christi ovium sumus, pro moderni temporis qualitate & hominum fragilitate, bonum & utile videtur, ut his qui voluntarie homicidium fecerint, auctoritate synodali & iudicio generali, & modum castigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentia tempus præmonstremus: ne prolixum tempus pœnitentia generet fastidium negligenteribus: sed cursum exercitatis, acreat opus salutis.

LV.

Si quis sponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingressu ecclesie arceatur, & nihil manducet illis quadraginta diebus præter solum panem & salem, neque bibat nisi puram aquam: nudis pedibus incedat: lineis non induatur vestibus, nisi tantum femoralibus: secularia arma non portet: nullo vehiculo utatur: ad nullam feminam, nec ad propriam uxorem, his diebus misceatur. Nullam communionem illis quadraginta diebus cum aliis Christianis, nec cum alio habeat pœnitente, in cibo, vel potu, aut illis rebus. Si vero sint aliqui vitæ suæ infididores, ut præ illis non possit digne pœnitentia, interim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab episcopo proprio pax ei ab illis sit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detenus sit, ut non possit rite jejunare, adhibeatur ei misericordia, quoisque convalescat, & tunc demum pœnitent. Si vero longo tempore eadem sit occupatus infirmitate, ad episcopum pertinebit, ut prudenter pertractet, quomodo infirmum peccatorem curare disponat: quia, ut Gregorius pastorali memorat libro: Occultiora sunt vulnera mentium quam corporum, & ars est artium regimen animarum.

LVI.

Post illos quadraginta dies, unum annum integrum ab introitu ecclesie suspenderatur, & abstineat se a carne & caseo, a vino & medone ac mellita cervisia, nisi dominicis diebus & festis, qui per illum epi-

ANNO CHRISTI 895. episcopatum publice celebrantur apud cunctum populum: & nisi vel in hoste, aut in aliquo magno sit itinere, vel longe aut diu ad dominicam curtem, vel si infirmitate detentus sit, tunc licitum sit ei tertiam feriam & quintam atque sabbatum redimere uno denario, vel pretio denarii, sive tres pauperes pro nomine Domini pascentio: ita dumtaxat, ut vel carne, vel vind, vel medone, id est, de tribus una re utatur, non omnibus vescatur. Postquam autem de itinere domum revertatur, aut de infirmitate liberetur, praedictas ferias non redimat, sed statuto modo poeniteat. Completo vero unius ejusdemque anni curriculo, ita castigatus rite & ordinabiliter more poenitentium introducatur in ecclesiam.

LVII.

Secundum vero & tertium annum simil modo poeniteat, excepto quod praedictas tres ferias redimere jus habeat, ubicumque est, sive in domo, sive in itinere. Cetera per omnia observet, ut in primo anno faciebat:

LVIII.

Quartum enim annum & quintum, sextum & septimum isto modo observec. Jejunet autem his singulis tres quadragessimas: Unam ante pascha Domini a caseo & pinguibus piscibus, a vino & medone & mellita cervisia. Alteram ante nativitatem S. Joannis Baptistae. Si vero defunt quadraginta dies ante nativitatem, impletantur post nativitatem. Tertiam quadragessimam ante nativitatem Domini Salvatoris jejunet, & abstineat se a carne & ceteris rebus praedictis. Et in his quatuor annis, tertia feria, & quinta, ac sabbato, manducet & bibat quocumque libeat; & secundam atque quartam feriam denario aut praedicto denarii pretio redimere jus habeat. Sextam vero feriam caute observet. His septem annis rite expletis, reconcilietur, & more poenitentium sacrificis altaris & sanctae communioni restituatur, atque perfectionem consequatur.

In hoc sancto concilio presidente & adjuvante pio principe Arnulpho glorioissimo rege, condecorant qui convenerant sancti patres & venerabiles eccliarum pastores. Et quæ catholica fide promulgaverunt, pari professione confirmaverunt, & unanimis subscripterunt.

SUBSCRIPTIONES.

Hatto sanctus Moguntiacensis ecclesie archiepiscopus subscriptus.

Hermannus sanctus Agrippinensis, quæ & Coloniensis, ecclesie archiepiscopus subscriptus.

Ratbodus Trevirensis ecclesie archiepiscopus subscriptus.

Vvaldo Friburgensis ecclesie episc. subscripti.

Erchanbaldus Eistatenensis ecclesie episcopus subscriptus.

*Ratbodo
**Ratbodus
***Ratboidus

Tuto Radaboneensis episcopus.
Adalpero Augustensis episcopus.
Salomon Constantiensis episcopus.
Theodulfus Curiensis episcopus.
Fringus Basileensis episcopus.
Baldramus Strasburgensis episcopus.
Loetachenus Spirensis episcopus.
Theotelaus Vormatiensis episcopus.
Adalgarius Brumenensis episcopus.
Dado Virdunensis episcopus.
Vvibertus Hiltinesheimensis episcopus.
Ruodolfus Virtilzburghensis episcopus.
Sigmundus Halvaraletensis episcopus.
Ruodbertus Metensis episcopus.
Drogo Mimidenensis episcopus.
Biso Paderbonensis episcopus.
Egilmarus Osnaburgensis episcopus.

*fuit, Bis-
metus. H.

Hece subscriptio sacrosancta, venerabili professione & condigna responsione innumerabilium circumstantium presbyterorum & diaconorum, necnon & nobilium laicorum confirmata, & laudabiliter approbata est, ad laudem & gloriam Iesu Christi Domini nostri, cui sit honor, laus, & jubilatio, per infinita saecula saeculorum. Amen.

NOTE SEVERINI BINII.

Concilium.) In hac Synodo Triburensi præter Canonicas, causa quadam & lites inter episcopos agitata, lege Bremensis putatur decisa. E quoque numero est illa antiqua de sub-ecclæsia.) Controversia Bremensis ecclæsia inter Adelgarium Hamburgensem & Hermannum Coloniensem archiepiscopos. Adelgarius Bremensis cum sua ecclæsa auctoritate apostolica per Nicolaum primum unitam fuisse allegabat. Coloniensis unionem illam in præjudicium sua jurisdictionis iniitum esse contra Adelgarium argenter iustificabat. Post causam diligenter inquisitionem Bremensis ecclæsa, astante Formoso pontifice, Hermanno Coloniensi archiepiscopo adjudicata fuit. Ex Adamo Bremensi antiquo chro-nologo rem gestam Albertus abbas Stadenus anno Domini 896. enarrat his verbis: Eodem tempore Hermannus Coloniensis archiepiscopus magni Adelgarium fastigabat iuris, Bremam Colonia subiungere conatus. Collecta ergo apud Triburam Synodo, Hartbodo Moguntinus presidens cassata sunt apostolica sedis pretulerga, & globoforum principiis annulata sunt præcepta, consentanea iniquis decreta Formoso papa & Arnulphi rege. Deinde facta subscriptio, Adelgarius archiepiscopus in causa Concilii parvus est. Fabula grande de Adalaldo & Valdgero, qui discepsantes ad spectaculo Synodum traxerunt. Tragadis lugubris, ultimam Valdgerum & postea die mortuum. Et amplus sub Adelgardo & Hogero omni tempore Bremam Colonia facta est suffraganea. Antiquam hanc faisse controvæliam ideu Albertus Stadenus ex predico Adamo Bremensi refutat anno Domini 898. his verbis. Inter ea quæ magna surrexit in regno Francorum de Bremensi optione post ad invictum brasii Ansbachis confusa. Ea contentio dura per regnum graviter & incipit dissensio, prestigata multo partium fidelium colliditur. Tandem orbidozus Caspar Loelepolitus, compedita bina inde contradicentium voluntatis, præcipit Gunibardus Coloniensis archiepiscopus & eius suffraganea prius oras Bremam, super bis Romanianas, ad sanctissimum papam directi. Nicolaum. Ille vero, quæ ecclesiastica necessitas persuasi, & quæ quod patrum consilii fieri posse comprobatum est, facta consensu. Ergo Bremensem ac Hamburgensem episcopatum apostolica autoritate copulari. Et deinde pro uno sanctis habeti. Idem etiam Nicolaus papa, tam ipsum Adelgarium, quam successores eius legatos & vicarios apostolica sedis confessus in omnibus gentibus Danorum, Suecum & Sclovorum, quæd E & antea Gregorius papa concessi.

Triburense.) Sic dictum a Triburia, quam Trichenius Triburiam in chronicis Hirsingiensi sic describit: Triburia villa regia non longe a Moguntiaco super Rhenum, que modo degra nultum præfite honoris vestigium reat, prætor mures capelli divisor. Est autem inter Oppenheim & Moguntiam per Rhenum defensioribus ad manum dexteram, locus non grandior hic villa imperialis cum celo, & monasterio palatiorum pia fūrora, pauculas mera baberi, domunculas ruficorum. Et Lambertus Schaffnburgensis anno 1077. Principes Suavia & Saxonia Triburiam convenerant, & rex Henricus consuevit in unum sua parsis assertoribus, in villa qua dictum Oppenheim se continebat, Rheno fluente usque eisdem divisus. Multo in catalogue curiosum, inquit Serarius, in Theodolphi Bruschi, Triburgense prope Moguntiam. Peius qui corrigit Triburgense. Et aliquot Triburgum in Westphalia, in annalibus Pi-

tham

159 PAPA.
ANNO CHRISTI 895.
ibidem saepe villa Triburio. Regio Triburias vocat & Si. A Leudericu tertio Bremensi Episcopo anno 849. si successus
Rheni latera s. nomine tamen antiquo Tribur & Trever. &
gubernus. Est pagus quidam hodie modicus in orientali
in quo quatuor aut quinque templos, in quibus & sancti
Albani unum, fureunt. Plura vide apud Serarium histoi-
riam Moguntiam l. 1. c 31. ubi tripli de causa hoc inter
Maguntina concilia refert.

Imperatore Arnulpho.) De Imperatore Arnulpho vide
qua dixi supra in vita Formosus papa.

In memoriam.) Hoc capitulum est unus ex viginti
tribus illis legibus, quae pro reformatio moribus sub-
ditorum fuerunt, auctoritate sedis apostolicae, per episco-
pos regni sui, ut supra diximus, editis Carolus Ma-
gnum; quasque Sigismus lib. 4. de regno Italiae leges Mu-
tinas appellavit. Vide Baronium anno 801. num. 10.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGE

ad an. Ch. 895. n. 2. & seq.

Karolius ad hanc Synodus referit causam Bremensem Ecclesiam, inter Bremosum seu Hamburgensem Episco-
pum, & Harimanum Archiepiscopum Coloniensem, fa-
tagentem subjecere sibi eandem Bremenam Ecclesiam. Verum Henschenius in Commentario plavio ad vitam S.
Anscharii Archiepisc. Hamburgensis l. 2. & l. 20. ostendit, alias ante hoc tempus Francofurti pro hac lite
collectam sive Episcoporum Coloniensium Archiepiscoporum Synodum, in qua nec per se, nec per Vicaria-
rum comparuit Adalgaricus, ut dicitur in Formosi Epis-
tola, quam non videatur legisse Adamus & Albertus,
quos secutus est Baronius, qui omnia quasi eodem loco
& tempore gesta essent, inter se conjugaverent. Mortuo

ix S. Anscharius, & utraque sedes unita fuit, & non ANNO
Coloniensis Archiepisc. de ista unione primum licet mo-
vit anno 857. ut colligitur ex Annalibus Fuldenibus ad
eum Christi annum. Anscharius, cuiusque successor Rem-
bertus modum aliquem subjectionis Coloniensis Antifiliis
decularunt, verum Adalgaricus, qui Remberto subrogat-
us fuit, cum neglexit. Inde urgenter Harimanno seu
Hermano Coloniensi Archiepisc. major recrudit diffi-
cultas, quem explicat exaggeraque milia ea de re ad
Adalgaricum Epistola laudata Formosus Pontificis. Is ea
dispensativa refert, Biennalem Ecclesiam ad subordinationem
Archiepisc. Hamburgensis, cum aliquo tamen subjectionis
respectu, pertinente posse, dum fundatio novis Epis-
copatibus Hamburgensis Antifiliis subiectioris. Bremen-
sem Ecclesiam recipiat sedes Coloniensis. (Formosus Epis-
tolam supra ex Hennebano inter ejus Pontificis Epistles accutum.)

Ceterum post hoc, inquit Annales Metensis, Arnul-
phus Voroniam sentit; ibique Optimatebus ex omnibus re-
gat sua divisione subdicit, post occurrentibus, atque collan-
dantibus, Zwentiboldi filium regno Lotharii (ita Lotha-
ringia vocabatur) profecti. Refert Mabilionius l. b. 5. da
re Diplom. cap. 35. in archivo canonici S. Michaelis ad
Mofam extare Zwentiboldi diploma, in cuius fine legit-
itur: Data XIX. Kal. Septembris anno Domini 895. In-
dict. 13. regnante domino. Rege Zwentiboldo anno primo.
Ex quo liquet Concilium Triburiente sata diem 14. M.
Augusti celebratum sive: cum Arnulphus rex eo cele-
brato Triburis Voroniam veniret, & Zwentiboldum filium
notum regem renunciarit, qui post adoptam regiam
dignitatem laudatum diploma emitit.

AD CONCILIOUM TRIBURIENSE

AD D I T I O.

Pluria Triburientia Concilia sub oculis babuisse Burchardum oportet; cum saepe sub ejusdem numeris
annotatione plures canones laudes. Ita sub numero Canonis quinti Triburientis canones VI. recitat.
Cum tamen nobis ignota sint plura ista Concilia Triburientia ante Burchardi etatam habita, nisi unicum
tantummodo anno 895. celebratum; ideo omnes illos canones quos in eodem Concilio non offendit, hic sumi-
dados censui, servata numerorum serie, quam in meo MS. Burchardi codice adscriptam reperti.

C A P. I.

Interrogatum est. Si quis cum filia materne
suz, vel amit, vel avunculi, vel patrui con-
cubuerit, si conjugatus tuerit licetne illi ulterius
uti conjugio; aut non conjugato uxorem acci-
pere? Julum est sicut aliqua statuta priorum
habentur ut in perpetuum a conjugio tales ab-
stineant. Vilum est humanae fragilitatis intuitu,
ut post penitentiam non quidem penitus priven-
tur conjugio. Durissime tamen tam immanis for-
nicatio vindicetur, sicut S. Papa Nicolaus, & alii
Romani Pontifices statuerunt. Burch. l. 17. c. 19.

C A P. III.

Relatum est auribus sanctorum sacerdotum
quemdam alterius uxorem stupro violasse. Insu-
per & mox vivente viro suo juramentum de-
dile, ut post legitimis mariti mortem si supervi-
xisset duceret uxorem. Quod & factum est. Ta-
le igitur conubium prohibemus & anathemati-
zamus. Lib. 9. cap. 66. Simile tamen quid, sed
aliis verbis statuitur in cap. 40. Concilii Tribu-
rientis.

C A P. IV.

Vir si duxerit uxorem concubere cum ea non
valens & frater eius clanculo eam vitiaverit, &
gravidam reddiderit, separantur. Considerata au-
tem imbecillitate, misericordia eis impertiatur
conjugium tantum in Domino. Lib. 9. cap. 42.

C A P. IV.

Nullum vero servum recipere in monasterio
obtinet monachi praeter dominum sui conscientiam
licet. Lib. 8. cap. 28.

C A P. IV.

Sanctimonialis virgo cum ad consecrationem
suo episcopo offeratur in talibus vestibus applice-
tur, qualibus semper usura, professioni & sancti-
moniae aptis. Lib. 8. cap. 23.

C A P. IV.

In primis ut licentiam non habeat Ecclesiam
intrandi; illos proximos quadraginta dies nudis
pedibus incedat, & nullo vehiculo utatur. In
lanceis vestibus sit absque femoralibus; arma non
ferat, & nihil sumat in his quadraginta diebus,
nil panem tantum & saltem, & puram bibat
aquam; & nullam communionem cum ceteris
Christianis, neque cum alio penitente habeat in
cibo & potu, antequam quadraginta dies adim-
pleantur, & ex cibo quem sumit nullus aliis
manducet. Considerata vero persona qualitate,
vel infirmitate, de pomis, vel oloribus, seu legu-
minibus prout visum fuerit aliquid pro misericor-
dia indulgetur; maxime si quis coactus & non
sponte homicidium fecerit. Et omnimodis ex ca-
nonica auctoritate interdicimus, ut in his diebus
cum nulla somnia misceatur, nec ad propriam
uxorem accedat, nec cum aliquo homine dor-
mat. Juxta ecclesiam sit, ante cujus januas pec-
cata sua deflet diebus & noctibus; & non de
loco ad locum pergit: sed in uno loco his qua-
draginta diebus sit; & si forte haberit insidia-
tores vita sua, interim differatur ei penitentia,
donec ab episcopo pax eis ab inimicis conceda-
tur. Et si in infirmitate detentus fuerit ita ut
non possit digne penitere donec sanitati resti-
tuatur.

Com-

CAP. Completis quadraginta diebus aqua lotus velli. Agamus. Lib. II. cap. 59. *Nota hic confessionem Dia-*
ANNO CHRISTI menia & calceamenta accipiat & capillum inci-
159. dat. Burch. Lib. 6. cap. 1. ubi se loqui de homici-
 dio voluntario ex Concilio Triburiensi pramones.
 Et quidem canon iste videtur esse epistolas canonis
 54. & 55. Concilii Triburiensi; sed desumptus a
 Burchardo videtur ex also quasdam codice ejusdem
 Concilii, nam ex cap. IV. ejusdem Concilii hoc de-
 sumptus in margine notat. Addit Burchardus ibi-
 dem ex cap. v. vi. & vii. Triburiensi per epistolas
 ea qua per extensum legentur in cap. 56. & 57.
 ejusdem Concilii, que hic non affiro, nam eadem
 omnino sanctissimas sunt.

C A P. IV.

Missarum solemnia non ubique, sed in locis ad
 Episcopo consecratis vel ubi ipse permiserit, ce-
 lebranda esse censemus. Concedimus etiam ut
 sic ubique, nostris peccatis exigentibus, per pluri-
 mum est factum Normannis & Scivis & ab
 Ungaris & a malis Christianis, seu alio qualicum-
 que modo Ecclesie furentur incensa & combulsa
 in capillis cum tabula consecrata, missas interim
 celebrare permittimus donec ipsi Ecclesie restau-
 rari queant. In itinere vero positis si Ecclesia
 defuerit, ut sub divo seu in territorio. Item si
 tabula altaris consecrata, ceteraque sacra mysteria
 ad id officium pertinientia affuerint, missarum
 solemnia celebrare concedimus; aliter omnino in-
 terdicimus. Lib. III. cap. 56.

C A P. V.

Si quis in atrio Ecclesie pugnam commisit,
 aut homicidium facit quicquid pro immunitate
 violata 800. solid. emundandum est, altario sol-
 vatur, cuiuscumque fuerit Ecclesia illa. Lib. III.
 cap. 184.

C A P. V.

Ex Concilii Triburiensi cui interfuit
 Arnulfus Rex.

Ut Presbyteri interfici complicito episcopo ad
 eius parochiam pertinet solvatur, ita videlicet,
 ut medietatem Vverigeldi episcopus ejus utili-
 tatis ecclesie, cui praeftuit, tribuat: & altera-
 ram medietatem in eleemosynam ejus juste dis-
 persiat, quia nullus nobis esse heres proximior
 videatur quam ille qui ipsum domino sociavit.
 Lib. 6. cap. 11.

C A P. V.

Statuimus ut parricidas, & fraticide per unius
 anni circulum ante portas ecclesie orantes Domini
 clementiam perseverent. Completo anni cir-
 culo introducantur ecclesiam; tamen inter Au-
 dientes usque dum unius anni spatium finiatur
 stent. His peraditis si penitentem fructus in eis
 conspiciantur, corporis & sanguinis Domini parti-
 cipes sunt, ut non obdurentur de reparatione.
 Carnem non manducant omnibus diebus vita il-
 lorum. Jejunent autem usque ad nonam quotidie
 exceptis festis diebus, atque Dominicis. Ab-
 stineant autem se a vino, medone, atque mel-
 litaria cervisia tres dies per hebdomadam; arma
 portare non audeant nisi contra Paganos.

Et ubicumque ire maluerint nullo vehiculo
 ducentur sed propriis pedibus pergant.

Ab uxoribus si habuerint non separantur.

Territus hujus penitentie in episcoporum po-
 nimus arbitrio, ut secundum conversionem illo-
 rum aut extendere vel minuere valent. Lib. VI.
 cap. 34.

C A P. V.

Fures & pradones si in praedando aut furando
 occiduntur, visum est pro eis non orandum. Si
 comprehensi, aut vulnerati Presbytero vel Dia-
 cono confessi fuerint, communionem eis non ne-
 Concl. General. Tom. XVIII.

cono factum, & confer Patrem Eberden, to. 2. lib. ANNO
 1. cap. 10. Istoir. des sacre. CHRISTI
 891.

C A P. V.

Testes ad testimonium non admittendos qui
 nec ad accusationem admitti precepti sunt, vel
 quos ipse accusator de sua domo produixerit.
 Ad testimonium autem infra xiv. statutis annos
 nullus admittatur. Lib. 16 cap. 20.

Cap. V. cui interfuit Arnulfus Rex.

De Francia nobilis quidam homo nobilem de
 Saxonie Saxonum lege duxit uxorem; tenuit
 multis annis, & ex ea filios procreavit. Verum
 quia non iisdem utuntur legibus Saxonum & Fran-
 ci, causatus est quod eam non sua, idest Fran-
 scorum lege despontaverit, vel accepit aut do-
 taverit; dimissoque illa duxit alteram. Dehoivit
 super hoc S. Synodus ut ille transgressor Evan-
 gelicam legis subigatur penitentia; a secunda con-
 juge separetur, priorem sumere cogatur. Lib. 9.
 cap. 77.

C A P. VI.

Quicunque filiam suam, aut neptem, vel pa-
 rentem Deo omnipotenti offerri voluerit licen-
 tiati habeat. Sin autem accipiat domi infantes
 suos, nutritat; & non aliam infra monasterium
 mittens nutriti gratia presumat, nisi eam quam
 firmiter in ipso loco in Dei servitio perseverare
 voluerit secundum instituta SS. Patrum seu se-
 cundum canonicam auctoritatem. Lib. 8. cap. 99.

C A P. VII.

Omnino prohibemus ut nullus filium, aut no-
 potem vel parentem suum in monasterio puella-
 rum ad nutriendum commendare presumat, nec
 quisquam illum ibi suscipere audat. Lib. 8. cap.
 100.

C A P. VIII.

Nullus proprium filium aut filiam a fonte Ba-
 ptismatis suscipiat, nec filiolam, nec commatrem
 ducas uxorem, nec illam cuius filium ad Confir-
 matiōnem ante episcopum tenuit. Ubi autem fa-
 tum fuerit, separantur. Lib. 17. cap. 34.

Cap. VIII. cui interfuit Arnulfus Rex.

Illud etiam canonica institutione definitus,
 nec introductione aliqua refutamus: sed propter
 Deos qui diverse de eo sentiunt hoc loco aliquid
 commemoramus. Si quis sue spiritualis com-
 matri filiam fortuit & ita contingente rerum ca-
 su in conjugium duxerit consilio matuore ser-
 vato habeat, atque honeste legitimo conjugio
 operam det. Lib. 17. cap. 35.

C A P. VIII.

Placuit in monasteriis non esse suscipiendum
 servum ad monachum faciendum præter dominii
 propriam voluntatem. Qui vero hoc constitutum
 nostrum excelerit, eum a communione suspendi
 decrevimus, ne nomen Domini blasphemetur. Lib.
 8. cap. 24.

C A P. VIII.

In lectum mariti absente uxore soror intravit
 Euxoris, quare ille uxorem suam esse putans dor-
 mivit cum ea. Super hoc vilum est si ipse per
 securitatem veram hoc probaverit, quod inscius
 fecerit hoc scelus, penitentiam quidem, quæ sibi
 iudicata fuerit, agat, & legitimum suum conjugium
 habere permittatur. Illa vero digna vindicta af-
 fligi debet, & in eternum conjugio privari. Lib.
 17. cap. 4.

C A P. IX.

Si quis cum duabus sororibus fornicatus fue-
 rit, & soror sororem ante stupratam nescierit
 vel si ipse sororem ejus, quam antea stupraverit,
 non intellexit, si digne penituerint, & se con-
 tine-

L

~~Si~~ tinerent non valuerint paenitentiam annis septem, con-
jugia illis non negentur. Si autem non ignora-
verint, usque ad mortem conjugio abstineant. *Lib. 17. cap. 5.*

C A P. IX.

Perlatum est ad Synodum, quod quidem inge-
nus ingenuum accepit uxorem, & post filiorum
procreationem occasione divorciu*m*cus servum se
fecit: utrum necessario mulierem tenere debeat;
& si tenuerit utrum illa quoque secundum fave-
larem legem servituti subjici debeat. Judicatum
est uxorem minime dimitti debere; non tamen
ob Christi legem mulierem in servitutem redigi,
dum ille non ex consensu conjugis se servum fe-
cit, quem liberum ipsa maritum accepit. *Lib. 9.*
cap. 76.

C A P. IX. cui interfuit Arnulfus.

Vasa quibus lacrymanta conficiunt mysteria,
calices sunt, & patens, de quibus Bonifacius
martyr & episcopus interrogatus, si licet in
vasculis ligneis Sacraenta conficeret; respondit:
Quondam Sacerdotes aurei ligneis calicibus ute-
bantur, nunc e contra lignei Sacerdotes aureis
utuntur, calicibus. Zepherinus XVI. Romanus
episcopus patens vitreis missas celebrare consti-
tuuit. Tunc deinde Urbanus XVIII. papa omnia
ministeria sacra fecit argentea. In hoc enim sicut
& in reliquis cultibus magis & magis per incre-
mentum temporum decus succrevit Ecclesiarum,
nostris enim diebus qui servi patris familiis fu-
mus, ne decus matris Ecclesiae immixuatur, sed
magis cumuletur, & amplificetur, statuimus, ut
deinceps nullus sacerdos sacrum mysterium Cor-
poris & Sanguinis Domini nostri Iesu Christi in
ligneis vasculis ullo modo conficeret præsumat,
ne unde placari debet, irascatur Deus. *Lib. 3.*
cap. 240.

C A P. X.

Virgines que ante XII. annos insciis mundi-
burdis suis sacram velamen capiti suo impolue-
rint, & illi mundiburdio annum & diem hoc ta-
cendo consenserint in sancto proposito perma-
neant. Et si in praedicto anno & die pro illis
proclamaverint, petitioni eorum assensus præbea-
tur; nisi forte Dei timore taati cum eorum li-
centia in religionis habitu permaneant. *Lib. 8.*
D
cap. 10.

C A P. X.

Nobilis homo vel ingenuus si in Synodo accu-
satur & negaverit; si eum fidem esse sciunt
cum XII. ingenuis se purget. Si vero antea de-
prehensus fuerit in furto, aut perjurio, aut fal-
so testimonio ad juramentum non admittitur; sed
sicut qui ingenuis non est serventi aqua aut can-
denti ferro se expurget. *Lib. 16. cap. 19.*

C A P. X.

Si quis cum duabus sororibus fornicatus fue-
rit, vir diebus vita sua paeniteat; soror autem
que de alia forore necivit licentiam habeat nu-
bendi. *Lib. 17. cap. 6.*

C A P. X. cui interfuit Arnulfus Rex.

Quidam sponsavit uxorem & dotavit; cum ea
coire non potuit. Quam frater ejus clanculo cor-
rupit, & gravidam reddidit; decretum est quam-
vis nuptia esse non potuerit legitimo viro delpon-
satam, tamen fratis frater habere non possit;
sed moechus & moecha fornicationis quidem vin-
dictam sustineant; licita vero eis conjugia non
negentur. *Lib. 17. cap. 58.*

C A P. XI.

Ut virgines sacra si pro lucro animæ sua pro-
pter districtiorem vitam ad aliud monasterium
pergere disponuerint, ibidemque commanere de-

Acreverint, Synodus concedat; si vero fuga disci-
plinz alium locum quiescerint redire cogantur. *ANNO*
CHRISTI
891.
Lib. 8. cap. 22.

C A P. XI.

Similiter & de duabus sororibus, qui cum una
in adulterio mansit, & aliam publice accepit, non
habeat mulierem ulique in diem mortis suum; &
illa que necivit accipiat maritum. *Lib. 17. cap. 7.*

C A P. XII. cui interfuit Arnulfus.

Restat propter instantem, qua tunc maxima
occurredit, necessitatem ubique facutas rerum
& opportunitas temporum suppetat sepulturam mo-
rientium apud ecclesiam, ubi iedes est Episcopi
celebrare. Si autem hoc propter itineris longin-
quitatem, aut adjacentem alicuius importunitatis
difficultatem impossibile videatur, expectat ei se-
pultura sua, quo canoniconum aut monachorum
sive sanctorum congregatio sancta commu-
niter degat, ut eorum orationibus Judici suo
commendatus occurrat, & remissionem delicto-
rum, quam meritis non obtinet, illorum inter-
cessionibus percipiat. Quodsi & hoc ineptum &
difficile existimat, ubi baptizatus est, & ubi de-
cimam persoluebat vivus, sepeliantur mortui. *Lib.*
3. cap. 238.

C A P. XIV. cui interfuit Arnulfus Rex.

Mater si juxta focum infantei posuerit, &
alius homo aquam in caldarium miserit, & ebula
qua infans superflus mortuus fuerit, pro
negligentia mater paeniteat, & ille homo secu-
rus sit. *Lib. 19. cap. 200.*

C A P. XV. cui interfuit Arnulfus Rex.

Si quis autem abbas caurus in regimine &
humilis, castus, sobriusque, misericors & discretus
non fuerit, ac divina precepta verbis & exemplis
non ostenderit, ab Episcopo in cujus territorio
consilium, & a divinis abbatibus, & cunctis Deum
timentibus a suo arceatur homo, etiam si om-
nis congregatio vitiis suis consentiens abbatem
cum habere voluerit. *Lib. VII. cap. XCVI.*

C A P. XVI.

Clericus si tonsura dimissa uxorem acceperit,
qui quidem sit sine gradu, nec ad monasterium
aliquid a parentibus traditus, si uxorem habere
permittitur, iterum teneri cogatur, nec in vita
sua tonsuram negligere audeat. Quem autem
progenitores ad monasterium tradiderunt, & in
Ecclesia cepit cantare & legere, nec uxorem du-
cere nec monasterium deferere poterit, sed si
discellerit, reducatur. Si tum tonsuram dimis-
serit, rursum teneri cogatur, uxorem si usurpaverit,
dimittere compellatur. *Lib. VIII. cap. XCVII.*

C A P. XVIII.

Si duo fratres in silva arbores succiderint, &
appropinquante calura unius arboris, frater fratri
dixerit: cave; & ille fugiens in pressuram arbo-
ris incidentis, & mortuus fuerit, & vivens frater,
innocens de sanguine germani dijudicetur. *Lib.*
VI. cap. 23.

C A P. XXII. cui interfuit Arnulfus.

E dictum est solere in quibusdam locis pro per-
ceptione christi nuncios dari; solere quoque
pro baptismō & communione. Hoc synoniam
hæresis semen detestata est sancta synodus, &
anathematizavit, & de cetero nec pro ordinatio-
ne, nec pro christi nuncio vel baptismō vel pro bal-
famo nec pro sepulcro vel communione quidquam
exigatur; sed gratis dona Christi gratuita dispen-
satione donentur. *Lib. IV. cap. 101.*

C A P. XXVI. cui interfuit Arnulfus.

Ut presbyteri non vadant nisi stola & orario
induti, & si in itinere spoliantur vel vulneran-
tur, aut occiduntur non stola vestiti, simplici
emen-

165 FORMOSUS
PAPA.

105 PAPA. emendatione sua solvatur; si autem cum stola A rentem disciplinam velut coetemporem placuit revocare.

**ANNO
CHRISTI** Cap. XXX. cui interfuit Aroulhus.

TRIBURIENSE.

**ARNULPHUS
R. GERM.**

166

ANNO
CHRISTI
1911.

CAP. XXX. cui interfuit Arnulfus.
Quatum est in eadem Syodo pro quibus causis quemlibet hominem episcopali auctoritate vinculo anathematis ligari oporteat, atque unanimi cunctorum sententia decretum est pro his tribus criminibus fieri debere, cum ad synodum canonice jussus venire contemnatur. Aut postquam illic venerit, sacerdotibus respuit obediens precepis; aut ante finitam causam sua examinationem a Synodo profugus abire præsumit. *Liber XI.* cap. 74.

Cap. XI. VII. qui interfuit Arnulphus rex.

Qui spiritualem habet compatrem, cuius filium de lavacro sacri fontis accepit, & ejus uxor commater nos est, licet ei defuncto compatre suo ejus viduam ducere uxorem, si nullam habent consanguinitatis propinquitatem. Quid enim? numquid non possunt conjungi, quos nulla proximitas carnalis, ut in di generatio fecerit spiritualis. Lib. XVII. cap. 54.

C A P. XLVII.

Si quis servus alienum causa religionis docet contempnere dominum suum, & recedere ab ejus servitio, durissime in omnibus arguatur, & a penitentiam compellatur. Lib. VIII. cap. 25.

Ibidem.

**ANNO
CHRISTI**

CONCILIUM NAMNETENSE.

TITULI CANONUM.

- I. De alterius parochiano, & de discordantibus ad Missam non recipiendis.
 - II. Quod alterius parochianum itineris vel placiti causa recipere ad Missam licet.
 - III. Ut sacerdos in domo sua faminas non habeat, ne illas quidem, quas Canones concedunt: & ut famina ad altare non accedat.
 - IV. De visitandis infirmis a presbytero.
 - V. De infirmis qui confitentur peccata sua, & se reconciliari exposunt.
 - VI. Ut pro sepultura nibil exigatur, & ut in ecclesia nulla sepeliatur.
 - VII. De clericis alterius parochia non ordinandis.
 - VIII. Ut nullus presbyter plures ecclesias babere permittatur.
 - IX. De eulogis populo dandis a presbytero.
 - X. Ut de decimis quatuor fiant portiones.
 - XI. De examinandis iis, qui sacros ordines accepti sunt.
 - XII. De paenitentia adulterii.
 - XIII. De paenitentia fornicationis.
 - XIV. De paenitentia eorum, quorum alter est conjugatus.
 - XV. De quibusdam confraternitatibus.
 - XVI. Ecclesia vacans non est per ambitionem penteenda.
 - XVII. De paenitentia homicidii voluntarii.
 - XVIII. De paenitentia ejus, qui non volens fecerit homicidium.

XIX. *Ne summine publicis conventibus ac placitis se immisceantur.*

XX. De quodam cultu superstitione abolendo.

CANONES.

I.

DU^T dominicis & festis diebus presby-
teri, antequam Missas celebrent,
plebem interrogent, si alterius parochia-
nus in ecclesia sit, qui proprio contempto
presbytero ibi Missam velit audire: quem
si invenerint, statim ab ecclesia ejicient,
& ad suam parochiam redire compellant.
Similiter interrogent, si aliqui discordan-
tes sint, qui inter se litem implacabilem
habeant. Et si inventi fuerint, statim
Ereconcilientur. Quod si renuerint pacem
suscipere, ab ecclesia rejiciantur, usque-
quo ad caritatem redeant. Non enim pos-
sumus munus vel oblationem ad altare
offerre, donec prius fratri reconciliemur.
His ita peractis, sacerdotes Missarum so-
lemnia rite peragant.

II.

Ut nullus presbyter, alterius parochianum, nisi in itinere fuerit, vel placet.

(4) Hunc circulum & canonem de ex meo cod. MS. Burchardi: quid in eo continetur divident Eruditi. Mansi.
Edidit P. Jacobus Strondius, & Harduin cum MS. Bibliotheca Puccana contulit. Continuit in Annalibus
colligere sibi videtur adfigendum esse huic concilio annum 636.

3 MS. Pur. p. 100 verso. H.

Council General Tom. XVIII.

CONCILIUM

CONCILIO
167 citum ibi habuerit, ad Missam reci-A reddiderit, secundum qualitatem delicti
ANNO CHRISTI piat. omnimodis paeniteat. VI.

ANNO
CHRISTI
• • •

III.

Llib. 1. Cap. Prohibendum, & modis omnibus inter-
c. 111 Capital
Liby. c. 161.
Burchard. 1. 116. Irop. 6.
cap. 191. minandum est, ut nullus sacerdos eas per-
sonas seminarum, sicut & in Canone in-
seatum continetur, de quibus suspicio es-
se potest, in domo sua habeat. Sed ne-
que illas, quas canones concedunt (quia,
instigante diabolo, etiam in illis scelus
frequenter perpetratum reperitur, aut et-
iam in pedissequis illarum) scilicet ma-
trem, amitam, sororem. Sed si quis de
his habuerit talem necessitatem patientem,
cui sit necessaria sustentatio presbyteri,
habeat in vico, aut villa domum longe
a presbyteri conversatione, & ibi eis sub-
ministret quæ necessaria sunt. Sed & hoc,
secundum auctoritatem canonum, modis
omnibus prohibendum, ut nulla fœmina
ad altare præsumat accedere, aut presby-
tero ministrare, aut infra cancellos stare,
aut sedere.

IV.

Cum sacerdos audierit aliquem infirmari in sua plebe, quamcuius ad eum perget, & ingressus cubiculum, aquam benedictam super eum & per omne cubiculum asperget, cum antiphona, *Aasperges me Domine*, & versu, *Exurgas Deus*. Deinde dicat orationem, *Deus qui sacerdotibus suis tantam pro ceteris gratiam contulisti, &c.* Deinde cantet septem psalmos, cum precibus pro infirmis. Post hæc, omnes jubeat extra cubiculum secedere, & approxinquant lecto, quo infirmus decumbit, cum blande leniterque alloquatur, ut omnem spem suam in Deo ponat, ut flagellum Dei patienter toleret, ut hoc ad purgationem & castigationem suam provenire credat, ut peccata sua confiteatur, ut emendationem promittat, si Dominus vitam concederit: pénitentiam pro culpis commissis spondeat: ut substantiam suam, dum adhuc sensus & ratio in eovigent, disponat: ut peccata sua eleemosynis redimat, ut his qui in se peccaverunt indulgeat, ut rectam fidem & credulitatem teneat, ut de Dei misericordia nunquam desperet. Cum his & hujuscemodi allocutionibus fuerit mens infirmi relevata, data benedictione recedat sacerdos, non post multum reversurus, detque locum ut ægrotus de peccatis suis possit cogitare.

v.

Burchard. Infirmus, qui necessitate mortis urgente confitetur peccata sua, sub ea condicione a sacerdote reconcilietur, ut si ei dominus vitam donaverit, sanitatemque

Præcipiendum, secundum canonum au-
toritatem, ut de sepulcris & hominibus
sepeliendis nihil muneris exigant, nisi
forte qui sepelitur, vivens julerit ecclæ-
sis, in cuius atrio sepelitur, de suis ali-
quid tribuere; aut etiam post mortem il-
lius, quibus commissum est ejus elemo-
synam facere de rebus illis, aliquid dare
sponte voluerint. Tamen nullatenus a
presbyteris illis aliquid exigatur, sive ab
illis qui locis & vicis præsunt. Prohiben-
dum etiam, secundum majororum institu-
ta, ut in ecclesia nullatenus sepellantur,
sed in atrio, aut in porticu, aut extra
ecclesiam. Infra ecclesiam vero, aut pro-
pe altare, ubi corpus Domini & sanguis
conficitur, nullatenus habeat licentiam se-
peliendi.

VII.

Omnibus ministris ecclesiasticis dignitas
tis interdicimus, ut nullus, quocumque
munere aut favore corruptus, clericum
alterius parochiz latenter aut furtive ad
ordinationem subintroducere presumat.
Quod si fecerit, juxta Chalcedonense de-
cretum, is qui ordinatus est, donum san-
cti Spiritus, quod furari conatus est, amit-
tat: & qui mediator extitit, si clericus
est, proprio gradu decidat; si laicus aut
monachus anathematizetur.

VIII.

Sicut enim episcopus non plus potest habere, quam unam civitatem, & vir unam uxorem, ita presbyter unam tantum ecclesiam. Itaque nullus presbyter plures presumat habere ecclesiis: nisi forte alios presbyteros sub se in unaquaque habeat, qui nocturnum atque diurnum officium solemniter adimpleant, & missarum celebrationes quotidianis explicant sermonis. Burchard. 1.
3. c. 47. Ivo
part. 3. c. 12

IX.

Ut de oblationibus, quæ offeruntur a populo, & consecrationi supersunt, vel de panibus, quos offerunt fideles ad ecclesiam, vel certe de suis, presbyter covenienter partes incisas habeat in valsenitudo *, ut post missarum solemnia, qui communicare non fuerunt * rati, eulogias omni die dominico, & in diebus festis exinde accipient: & illa, unde eulogias presbyter daturus est, ante in hac verba benedicat * ORATIO. Domine sancte, pater, omnipotens, eternus Deus, benedice digneris hunc panem sua sanctam et spiritus dñe.

MS. Paris. 116. fol. 106v, ans son enbedris Ecclesie. H.

ANNO CHRISTI *tutti benedictiones, ut sic omnia suis memoriare, licetiam habeat: ita tamen, ut pariter cum illa penitentiam agat, & exulta exacta penitentia, post septem annos ad communionem uterque accedat. Similis forma & in muliere servabitur, si eam vir eius adulteravit.*

genuit, etc.

X.

Liber. c. 190. Instruendi sunt presbyteri, pariterque **Burcard. l. 2.** admodum, quatenus noverint decimas & **cap. 138.** oblationes, quas fidelibus accipiunt, pauperum & hospitium & peregrinorum esse stipendia, & non quasi suis, sed quasi commendatis uti: de quibus omnibus sciant **B** se rationem posituros in conspectu Dei, & nisi eas fideliiter pauperibus & his qui premissi sunt administraverint, damna pauperum. Qualiter vero dispensari debeant, canones sancti instituunt: scilicet ut quatuor partes inde sint, una ad fabricam ecclesiarum relevandam, altera pauperibus distribuenda, tertia presbytero cum suis clericis habenda, quarta episcopo reservanda, ut quidquid exinde jusserit, prudenti consilio fiat.

XI.

Dicit. 14. Episcopus quando ordinationem facere **C** disponit, omnes qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam ordinationem evocandi sunt ad civitatem, una cum archipresbyteris, qui eos representare debent. Et tunc episcopus e latere suo dirigere debet sacerdotes, & alios prudentes viros, gnos legis divinæ, & exercitatos in ecclesiasticis functionibus, qui ordinandorum vitam, genus, patriam, etatem, institutionem, locum ubi educati sunt, si sint bene literati, si in lege Domini instruti, diligenter investigent. Ante omnia, si fidem catholicam firmiter teneant, & verbis simplicibus afferere queant. Ipsi autem, quibus hoc committitur, cavere debent, ne aut favoris gratia, aut cuiuscumque munieris cupiditate illecti, a vero devient, ut indignum & minus idoneum ad sacros gradus suscipiendos episcopi manibus applicent. Quod si fecerint, & ille qui indigne accessit, ab altari removebitur; & illi, qui donum sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo jam condemnati ecclesiastica dignitate carebunt. Igitur per tres continuos dies diligenter examinantur, & sic sabbato, qui probati inventi sunt, episcopo represententur.

XII.

Si cujus uxor adulterium perpetravit, & hoc a viro deprehensum fuerit & publicatum, dimittat uxorem, si voluerit, propter fornicationem: illa vero septem annos publice peniteat. Vir vero eius illa vivente nullatenus aliam accipiat. Quod si voluerit adulteram sibi reconciliatur.

ANNO CHRISTI

exacta penitentia, post septem annos ad communionem uterque accedat. Similis forma & in muliere servabitur, si eam vir eius adulteravit.

XIII.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens uxorem, fuerint fornicati, tribus annis peniteant.

XIV.

Quod si vir non habens uxorem, alterius uxorem adulteravit, aut si qua mulier non habens virum, cum alterius viro: ille qui sedus violavit conjugii, supremam annis, ut supra dictum est, peniteat: ille qui lege conjugii non tenetur, quinque annis peniteat. Neque enim aequalis penitentia danda est his, quibus sufficere poterat ad explendam libidinem suam conjugum amplexus; & illis, qui conjugae carentes, ardore libidinis impellente in fornicationem ceciderunt.

XV.

De collectis, vel confratribus, quas confertia vocant, sicut verbis monuimus, & nunc scriptis expresse præcipimus, ut tantum fiat, quantum rectum ad auctoritatem & utilitatem, atque ad salutem animæ pertinet. Ultra autem nemo nec sacerdos, neque fidelis quisquam, in parochia nostra progredi audeat. Id est, ut in omni obsequio religionis, videlicet in oblatione, in luminaribus, in orationibus mutuis, in exequiis defunctorum, in elemosynariis, & ceteris pletatis officiis. Pastos autem & comedationes, quas diuina auctoritas vetat, ubi & gravedines, & indebitæ exactiones, & turpes ac inanes lætitiae, & rixæ, sepe etiam, sicut experti sumus, usque ad homicidia, & odia, & dissensiones accidere solent, adeo penitus interdicimus, ut qui contra hoc decretum agere præsumperit, si presbyter fuerit, vel quilibet clericus, gradu privetur; si laicus est, aut remanserit ab ecclesia usque ad satisfactionem separatur. Conventus autem talium confratrum, necesse si fuerit ut simul conveniant, aut forte aliquis contra parem suum discordiam haberit, quem reconciliari necessiteret, & sine conventu presbyterorum & ceterorum esse non possit, post perfecta illa quæ Dei sunt, & Christianæ religioni convenienti, & post debitas admonitiones, si contigerit ut veræ caritatis & fraternali invicem consolationis omnes ad refectionem convenient, sic talia fieri permittimus, ut servata modestia, & temperantia, & sobrietate, pacisque concordia, sicut decet fratres, in edificationem fraternitatis, & laudem & gloriam Dei, & gra-

Hincmar. cap. 138. 81. 16.

C O N C I L I U M

172

171 & gratiarum actiones fiant. Et hoc om̄. Inter genitarias suas residentes, debue-
ANNO CHRISTI nino caveatur quod Salvator ait: *Videte, si in curia residentes, senatoriam sibi usur-
 ne graventur corda vestra in crapulo & ebrie- pant auctoritatem. Quae ignominiosa præ-
 tate. Qui voluerint, eulogias a presbyte- sumptio fautoribus magis imputanda vi-
 ro accipiant; & panem tantum frangen- detur, quam scemini. Unde, quia divi-
 tes, singulos accipiant biberes, & nihil
 amplius contingere præsumant. Et sic
 unusquisque ad sua cum benedictione Do- contradicunt, & humanæ nihilominus id
 mini redeat.*

XVI.

Hincmarus. Ut si quilibet presbyterorum defunctus
 puerus ab 850. fuerit, vicinus presbyter apud secularem
 Butchard. i. seniorem nulla precatione, vel aliquo *
 j. c. 112. xeno, ecclesiam illam obtineat, quia *
 Ivo par. 3. titulus per se constans antea exitit, sed
 cap. 169. neque capellam sine consulti episcopi.
 * xeno que Quod si fecerit, desinitam sententiam sibi
 prolatam suscipiat: sicut de episcopo ca-
 nonica decrevit auctoritas, ut si per am-
 bitionem majorem civitatem appetierit,
 & illam perdat quam tenuit, & illam
 nequaquam obtineat, quam usurpare ten-
 tavit.

XVII.

Burchard. 1. Si quis voluntarie & per insidias ho-
 minem interfecerit, iugi se pœnitentiae
 submittat: Et si hoc publice actum con-
 stat, si laicus est, a communione oratio-
 num quinquennio removeatur: post quin-
 quennium, tantum in orationum commu-
 nionem recipiat, non autem offerat,
 non corpus Domini contingat. In quo per-
 durans quatuordecim annis, tunc ad ple-
 nam communionem cum oblationibus re-
 cipiatur. Si quis de industria & per insidias
 occiderit hominem, ab alteri meo evelles eum,
 ut moriasur, dicit Dominus.

XVIII.

Burchard. 1. Si quis casu non volens homicidium
 6. c. 10. perpetravit, quadraginta diebus in pane
 Ivo part. 10. & aqua pœniteat. Quibus peractis, bien-
 cap. 145. nio ab oratione fidelium segregetur: non
 communicet, nec offerat. Post biennium
 in communione orationis offerat, non ta-
 men communicet: post quinquennium ad
 plenam communionem recipiat. Absti-
 nentia ciborum in arbitrio sacerdotis ma-
 neat.

XIX.

Burchard. 1. Cum apostolus dicat: *Mulieres in eccl-
 esia raseant, non enim permittitur eis loqui: tur-
 pe est enim mulieri loqui in ecclisia;* mirum
 cap. 103. videtur, quod quedam mulierculæ, con-
 tra divinas humanasque leges attrita fronte
 impudenter agentes, placita generalia
 & publicos conventus inde sinenter adeant,
 & negotia regni, utilitatesque reipublicæ
 magis perturbent, quam disponant: cum
 indecens sit, & etiam inter barbaras gen-
 tes reprehensibile, mulieres virorum cau-
 fas discutere; & quæ de lanificiis suis,
 & operibus textilibus, & muliebribus,

172
 rant disputare, in conventu publico, ac **ANNO CHRISTI**
 si in curia residentes, senatoriam sibi usur-
 pant auctoritatem. Quæ ignominiosa præ-
 sumptio fautoribus magis imputanda vi-
 detur, quam scemini. Unde, quia divi-
 nae leges, ut supra monstratum est, hoc
 contradicunt, & humanæ nihilominus id
 ipsum prohibent, ut sceminae nihil aliud
 prosequantur in publico, quam suam cau-
 sam: (sit enim lex Theodosiana: Nulla **Interpret.**
 ratione sceminae amplius quam suas cau-
 las agendi habeant potestatem, nec alicu-
 ior. & Th. De co-
 jus causam a se noverint prosequendam;) **L. v. Cod.**
 idcirco ex auctoritate canonica interdici-
 mus, ut nulla sanctimonialis virgo, vel
 vidua, conventus generales audeat, nisi a
 principe fuerit evocata, aut ab episcopo
 suo: nisi forte proprie necessitatis ratio
 impulerit, & hoc ipsum cum licentia e-
 piscopi sui.

XX.

Summo decertare debent studio episco- **Burchard. 1.**
 pi, & eorum ministri, ut arbores dæmo- **10. c. 10.**
 nibus consecratae, quas vulgus colit, & **Ivo part. 10.**
 in tanta veneratione habet, ut nec ramum **cap. 10.**
 vel surculum inde audeat amputare, ra-
 dicitus excidantur, atque comburantur.
 Lapidès quoque, quos in ruinosis locis
 & silvestribus, dæmonum ludificationibus
 decepti venerantur, ubi & vota vovent
 & deferunt, funditus effodiuntur, atque
 in tali loco projiciuntur, ubi nunquam a
 cultoribus suis inveniri possint. Et omnibus
 annuncietur, quantum scelus sit ido-
 lolatria: & quod qui hæc veneratur &
 colit, quasi Deum suum negat, & Chri-
 stianitati abrenunciat, & tales pœnitenti-
 tiam inde debet suscipere, quasi idola
 dadorasset. Omnibusque interdicatur, ut
 nullus votum faciat, aut candelam, vel
 aliquod munus pro salute sua rogaturus
 alibi deferat, nisi ad ecclesiam Domino
 Deo suo; scriptum est enim: *Venete & reddite Domino Deo vestro.* Novimus siqui-
 dem quanta Dominus antiquo populo per
 prophetas suos interminatus est, qui in
 lucis sacrificabant, & in excelsis immo-
 labant. Si quis hoc trasgressus fuerit,
 fidem perdidit, & est infideli deterior. Et
 idcirco omnimodo a sanctæ ecclæsiæ con-
 sortio abscondatur; & nisi digne pœnitue-
 nit, non recipiatur.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

De epocha hujus Concilii sine auctoritate pronunciere diffi-
 culta est. Sed cum duo eius Canones, III. & X. inde trans-
 lati videantur in librum VII. capitularium, antiquus omni-
 no dico necesse est, quam extinxerat II. qui sub annum
 Christi 1022. collacandum censorunt. Quid si quis ad
 Concilium illud Namnetense referri velit, quod Vitaliani
 popla temporibus sub annum DCLVIII. magna episcopo-
 rum frequentie celebratum ex Flodoardo didicimus, libe-
 rum esto iudicium.

CA.

CANONES ADDITI EX IVONE.

Cum non alia circa bac tempora Concilia Namnetensia habita memoremur, & canones qui eis co leguntur in Decreto Ivonis eam disciplinam praeferant que a canonicis bujus Concilii non sicutum ab ludit, opportunum duci ex codice Ivone hic illos addere.

Ivo p. 1. 2.
11.

Ex Conc. Namnetensi cap. V. Omnia diebus Dominicis quisque presbyter in sua Ecclesia ante Missarum solemnia aquam benedictam faciat in vase mundo & tanto mysterio convenienti, de qua populus intrans in Ecclesiam aspergatur; & atrium ejusdem Ecclesie cum crucibus circumundo aspergatur, & pro animabus ibidem quiescentibus oret. Et qui voluerit in vasculis suis recipiat ex ipsa aqua, & per manus & agros & vineas, super pecora quoque sua atque super pabula eorum, neenon super cibos & potum suum conspergat.

Ex eodem cap. VIII.

Ut unusquisque presbyter qui plebem

A regit, clericum habeat qui secum cantet, & epistolam & lectionem legat, & qui scholam possit tenere, & admoveat suos parochianos, ut filios suos ad fidem descendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse p. 1. cum omni castitate erudit.

Ex eodem cap. III.

Ut curam hospitum, maxime pauperum atque debilium, orphanorum quoque atque peregrinorum habeat presbyter; hos quoque ad prandium suum quotidie juxta possibiliter convocet, eisque hospitium tribuat.

ANNO
CHRISTI
896.

VITA

STEPHANI PAPÆ VI.

Bonifacius
invadens
die.

STEPHANUS sextus successit Formoso. Bonifacius enim qui invadens sedem apostolicam tenet eam diebus quindecim, non est numerandas inter pontifices; utpote qui velut homo nefarius jam antea his gradu depositus, primum a diaconatu, ac deinde a presbyterato in Romana Synodo sub Ioanne papa IX. damnatus fuit. Et quanquam uerque per vim, metum, & tyrannidem, sedem adepti fuerint, adeoque intrusus pariter intrusum expulerit: tamen Stephanus in numero & serie pontificum communis sententia numeratur, quia ad periculum schismatis avertendum, illum, quamquam homo scelerissimus esset, universus clerici approbavit, totaque ecclesia catholica pro Christi vicario & successore Petri agnovit. Nam cum Fulco Remensis archiepiscopus cum Formolo surrogatum intellectisset, obsequiis & officiis, qua recens creatis pontificibus exhiberi solet, scriptisque ad eum literis, teste Flodoardo, eum veneratus est: non ignorans se etiam in successoribus indignis Petrum ac Christum venerari, si iisdem debitum cultum & obedientiam deferret: contra vero in iisdem eisdem spernere, si quam debebat reverentiam non exhiberet.

Aba 2. 10.
pmon.

Pontificorum auspicatus est a sacrilegio illo, quo corpus Formoli exhumatum, sacerdotalibus indumentis induitum, tribusque digitis mutilatum, in Tiberim projectum, omnisque ab eodem ordinatis iterato consecrati & ordinari præcepit. Minor quam ratione Onuphrius in annos. ad Platinam hanc rei gesta historiam tanquam fabulosam plene rejicit; cum prater antiqua monumenta & synodalia acta, de quibus infra sub Joanne IX. Luitprandus libro primo, capite

Costavo eamdem his verbis manifestissime describat & detestetur: Formolo defuncto, inquit, atque Arnulpho in propria reverso, is qui post mortem Formoli papa constitutus est (Bonifacius nimurum de quo supra) expellitur, Sergiusque papa (memoria lapus Luitprandus in nomine erat) per Adelbertum constitutus. Quo constituto, ut impius doctrinarumque sanctorum inscius, Formolum & sepulcro extrahit, atque infidele pontificatus sacerdotalibus vestimentis induitum collocatus præcepit, cui & ait: Cum Portuensis esses episcopus, cur ambitionis spiritu Romanam universalem sedem usurpat? His expletis, sacris exutum vestimentis, digitisque tribus absclisis in Tiberim jactari præcepit, cunctosque, quos ipse ordinaverat, gradu proprio depositos iterum ordinavit. Quod quam male egerit, pater sanctissime animadvertere poteris; quoniam & hi, qui a Iuda Domini nostri Iesu Christi proditore, ante præditionem, salutem seu beneficione apostolicam perceperunt, ea post præditionem, propriique corporis suspensionem minime sunt privati, nisi quos improba forte defecdarant sagittis. Benedicatio liquidem, quae ministris Christi impediatur, non per eum, qui vindetur, sacerdotem infunditur: neque enim qui rigat est aliquid, neque qui plantat, sed qui incrementum dat, Deus. Quantus autem auctoritas, quantisque religionis papa Formolus fuerit, hinc colligere possumus, quoniam dum a piscatoriis postmodum esset inventus, atque ad beatissimi apostolorum principis ecclesiam deportatus, sanctorum quedam imagines hunc in loculo possumus venerabiliter salutarunt. Hoc namque a religiosissimis Romanis ubi viris perspice audivi.

Addi-

Onuphrius
redigeretur.

STEPHANI PAPÆ VI.

176

<sup>Formoli in
secundis in
tacitulis pre-
dictis.</sup>

175 Addidit culpam culpe Stephanus papa, quan-
do collecta Synodo in sarcum, impia & dete-
rendum facinus approbat. Ipsi enim lapides ta-
le portentum excreti, sua tuac voce mutua
collisione clamavunt, spontaneam libentius pati
ruinam, quam ut Romana ecclesia tanto scandala
depressa maneret. Accedit tunc, ut sacrofanta
basilica Lateranensis, primaria pontificis se-
des, impulso angelo malo ab altari usque ad
portas prostrata corrueret, quia nequam stare
poterant paries, dum prima cardinis petra tam-
ti facinoris terræmotu concussa fuisset. Sacrilegi
pontificis facinus, quo a fundo penam inique
exigit, quove legitime collatos ordines contra
Christi institutionem & Dei mandatum repetivit,
novatores heretici nostri temporis vobiscum re-
B & quidem redargunt & detestantur; verum
contra promissiones Christi Petro & ecclesias fa-
cias, propter illud factum impium male insur-
gunt, & præmature nimis de victoria gloriantes
triumphum agunt. Omnia enim quæ Stephanus
fidei oratio in contra Formolum dixit vel egit, homo furore
peritus egit, implexus id quod exstans rabies
suum. Pontificia vero auctoritate legitime usur-
pata nihil contra fidem vel bonos mores definivit.
Nam qui hac de causa ad synodus convo-
cari sunt episcopi & presbyteri Stephano non dis-
similes, simili odio Formolum prosequabantur,
adeoque in eamdem sententiam pronunciarunt,
quam homini furore percito gratam fore præcie-
bant. Unde hac in re violentam quidem tyran-
nidem in factu agnoscimus: errorem autem in
fide per Stephanum pontificiam auctoritatem le-
gitime usurpatem definitum vel approbatum fuis-
te conitanter pernegamus; quamquam nihil sedi
apostolica præjudicaretur, si daremus invasorem
non legitime electum, sed intrusum pseudo-pon-
tificem in articulis fiduci afferendis aberrasse. Hu-
jus temporibus, post Arnulphum regem Germanie
pediculari morbo extinctum, Vvidonem im-
peratorem obiisse testatur Luitprandus lib. 1. cap.
9. Stephanus sedis apostolicæ invasor, ab optimatū
factione adversus Adelbertum Etruriæ
principem prævalente detrusus est in carcere
anno Christi 600. & postquam sedem apostolicam
sex annos tenuisset, in eodem carcere strangula-
tus, Deo vindice, exitu infami vitam clausit.
*Hoc ex antiquis monumentis & diplomatis de
Stephano Baronius tom. 10. annalium.*

<sup>* Editio Co-
melli com-
mentaria. +
mendatus
pleniusque
sub facie lo-
ci bibliotheca
ca Libb.</sup>

**EPISTOLA STEPHANI VI. PAPÆ
AD ARNUSTUM ARCHIEPISCOPUM
Narbonensem.**

Privilegium Archiepiscopatus Naibonensis.

*Stephanus episcopus servus servorum Dei, Reveren-
tissimo & sanctissimo confidanti nostro Arnusto ar-
chiepiscopo prima sedis sanctæ Narbonensis ecclie-
sia, & per se in eadem venerabili ecclie in
perpetuum.*

Couenit apostolico moderamini pia religione
pontentibus benevola compassione succurre-
re, & polcentium animis alaci devotione imper-
tiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum
præmium a conditore omnium Domino prome-
remur, dum venerabilia loca opportune ordina-
ta, ad meliorem fuenti sine dubio statum per-
ducta. Igitur reverentia vestre fraternitas po-
stulavit a nobis, quatenus hujus apostolicæ no-
stræ auctoritatis privilegio confirmare deberemus
omnes res immobiles ejusdem sanctæ primæ se-

A dis ecclesiaz Narbonensis, confinibus in honore
tandorum Justi & Pastoris, ubi beatus Paulus
confessor Christi corpore requiecit, <sup>+ Nov. menses
recte ad aliis
parochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque
mediatatem salinarum, & telonei, seu * Rabica. *</sup>
ni, ac naufragii, monasterio sancti Laurentii, &
cellis, cum omnibus adjacentiis earum ac perti-
nentiis, una cum familiis utriusque sexus, &
alia quæ a piis imperatoribus & regibus, & ab
aliis Deum timentibus in eadem landa ecclesia
Narbonensi collata sunt, & consistunt, tam in
ipso comitatu Narbonensi, quam & Reddense,
seu Minerbense, atque Ausonense, nec non &
Biterrense, sive etiam Nemausense. Unde Salu-
dibus petitionibus vestris inclinati, decrevimus,
ut a presenti die quarta decima iudicione, per
hujus nostræ apostolica confirmationis privile-
gium roboramus, stabilimus, & in perpetuum
nostra apostolica auctoritate confirmamus, in
usu & solatio ejusdem sanctæ primæ ecclesie Nar-
bonensis, cui praesesse dignoceris, id est, om-
nes domos, cellas, ecclesiæ, villas, curtes, pa-
rochias, terras, vineas, prata, sylvas, atque me-
diatatem salinarum, & telonei, seu rascani, at-
que naufragii, monasterio sancti Laurentii, &
cellis, vel cum omnibus adjacentiis & pertinen-
tiis earum, una cum familiis utriusque sexus,
& alia omnia quæ a piis imperatoribus & regi-
bus, vel ab aliis Deum timentibus, in eadem
ecclesia collata sunt, vel * collatura erunt, tam ^{confundenda}
in ipso comitatu Narbonensi, quam in Redden-
se, seu & Minerbense, atque Ausonense, nec
non & Biterrense, sive etiam Nemausense. Hac
vero omnia ita jure firmissimo a te quisque suc-
cessoribus possideri, ac dominari volumus, sicut
olim possidemus est a sanctæ memorie decessore
two Daniele episcopo, sed & reverendo Sigebo-
do, ejusdem primæ sedis Narboneulis praesule,
sub tua tuorumque successorum ditione, pot-
estate, ac utilitate omnimodis confirmantes. Sta-
tuentes apostolica censura sub divini judicii ob-
testatione, & anathematis interdicto, ut nulli
unquam magno vel parvo homini licet quamli-
bet forciam, vel oppressionem in omnibus rebus
ejus facere, aut potestatem aliquam habere, vel
aliquem distingere, aut qualemque teloneum
ab eis exigere, sive ad placitum eos ubicunque
pro quibuscumque causis proprio jure præseruat,
iusti in * providentia archiepiscopi causa illorum ^{professio}
audiatur, & regulariter * finiatur. Illud quoque
nostra auctoritate juxta canonicanam sanctionem
nobis addere placuit, ut si quando divina voca-
tione vos vestrique successores ex hac luce ini-
graveritis, quandiu in ipsa ecclesia Narbonensi
repertus fuerit, qui dignus sit officio pontificatus
ipsius fungi, nulli licet ex alio loco inibi in-
gredi, nec jam dictam sibi * prædictus quacum-
que dignitate aut regia auctoritate usurpare se-
dem, sed conventum vicinorum coepiscoporum
occire * volentium facto absque alicuius po-
testatis interdicto, benedictionis cleri vel plebis
percipiat dignitatem. Si vero aliquem de suffra-
ganies coepiscopis contigerit mori, perquirens me-
tropolitanus episcopus electionem plebis ipsius,
eam visitare studeat, utpote viduatam ecclesiam.
Quod si forte ibi talis non repertus fuerit, qui
onus sacerdotale ferre queat, per canonicanam au-
toritatem, & nostram apostolicam permissionem
licentia sit illi absque ulla retractatione de sua
ecclie talis inthronizare, qui suffraganæ fuit
ecclie dignus præesse valeat pastor. Si quis,
quod non optamus, contra hoc nostrum aposto-
licum

licum privilegium, pie a nobis statutum, temere. A regno ceremoniali infra fines & territoria Christianorum, allodia hereditatum in villa & suburbano, quasi incolis Christianorum, possident per quodam regnum Francorum praescripta: quia ipsi inimici Domini quae.... sunt, ei periculosa mercati sunt: & quod vias & agros illorum Christiani homines excolant: & intra civitates & extra, masculi & feminas Christianorum cum eisdem pravaricatoribus habitantes, die nocteque verbis blasphemis maculantur, & cuncta obficia quae dici aut exigitari possunt, miseri miserere prenotatis canibus indeclinenter exhibent: præsternit cum hojusmodi patribus Hebreorum promissa ab electo jurisdicte illorum Mose, & successore ejus Ioseph, his conculta & terminata finibus, ab ipso domino jurata & tradita istis incredulis, & patribus eorum sceleratis, pro ultione crucifixi salvatoris merito sint ablata. Et revera præceptor ecclesie gregibus orthodoxis significat inquit: *Qua societas luci & tenebris?* a. cap. 6. *qua conservat Christi ad Belial?* aut quis consenserit templo Dei cum idolis? Et summi consiliarius verbi admonet, dicens: *Si quis dixerit ei ave, &c.* a. Joann. 11. *Defund ceteros.*

Scriptum per magnum Nicolai Scriniorum sanctius Romanus ecclesiæ, in mense Augusto, indictione xiv. Bene valete. Datum xiiii. Kalendas Septembris, per massam Stephani episcopi sanctæ ecclesie Nepelinæ, Arcarii^{*} sanctæ ecclesie sedis apostolicae, imperante domino piissimo Augusto Arnulpho a Deo coronate magno imperatore anno primo.

IV. AD A RIBERTUM NARBONENSEM A R C H I E P I S C O P U M .

Queritur factam esse Judæi potestatem allodia possidendi.

Stephani papa Ariberto archiepiscopo Narbone, & omnibus potentatibus Septimanie & Hispaniae, salutem.

^{* Arcarium} **C**onvenit nobis, qui clavem celestis horrei vicibus apostolicis suscepimus, etiam omni pestilentia gregis divini fidei medicinam porrigeare: quod si non possumus modios tritici, at saltem cestarium valeamus impendere. Quapropter sumus dolore taui, usque ad mortem antxiati, cum cognovissemus per teipsum, quod Cœleste Iudaica Deo semper rebellis, & nostris de-

178
licum privilegiorum, pie a nobis statutorum, temere. A regno ceremoniali infra fines & territoria Christianorum, allodia hereditatum in villa & suburbano, quasi incolis Christianorum, possident per quodam regnum Francorum praescripta: quia ipsi inimici Domini quae.... sunt, ei periculosa mercati sunt: & quod vias & agros illorum Christiani homines excolant: & intra civitates & extra, masculi & feminas Christianorum cum eisdem pravaricatoribus habitantes, die nocteque verbis blasphemis maculantur, & cuncta obficia quae dici aut exigitari possunt, miseri miserere prenotatis canibus indeclinenter exhibent: præsternit cum hojusmodi patribus Hebreorum promissa ab electo jurisdicte illorum Mose, & successore ejus Ioseph, his conculta & terminata finibus, ab ipso domino jurata & tradita istis incredulis, & patribus eorum sceleratis, pro ultione crucifixi salvatoris merito sint ablata. Et revera præceptor ecclesie gregibus orthodoxis significat inquit: *Qua societas luci & tenebris?* a. cap. 6. *qua conservat Christi ad Belial?* aut quis consenserit templo Dei cum idolis? Et summi consiliarius verbi admonet, dicens: *Si quis dixerit ei ave, &c.* a. Joann. 11. *Defund ceteros.*

O B S E R V A T I O G A B R. C O S S A R T I S. J.

Epistolam haec primus edidit Carellus in Commentaria Septimanis: eamque Stephano hunc nostro tribuit. Et recte quidem probat eam partinor mea posse ad Stephani VII. quem ipsa VIII. appellat. Cur autem revera Carti alius, & Stephano V. tribui non possit, causam nullam afferit.

AD STEPHANI VI. P A P A E E P I S T O L A S

ANNO
CHRISTI
896. 897.

*Ex Suppli-
mento Min.
8 pag. 1079.* **E**pistolarum Stephani VI. appendix nulla, quæ detur, occurrit. Epistola tamen ejus ad Fulconem Remensem archiepiscopum argumentum suppeditat Flodoardus lib. xv. cap. iv.

A D F U L C O N E M R E M E N S E M A R C H I E P .

Litteras suas a se suscepisse fatetur, ipsius non Dux admittens, immo reprehendens excusationem, eo quod alii homines eamdem sedem adiarent, & ipse fatetur sibi auctandi non suis-

—
ANNO
CHRISTI
896. 897

se concessum. Denuntiat ergo synodum se per mensem Septembrem imminentis indictionis quindecim certissime celebrare statuisse: ad quam censendo vocans hunc archiepiscopum, monet expresse, quatenus omni mora repulsa omniexcusatione amota, eodem tempore suam specialem prefessionam eidem, Synodoque omnino exhibere matureret; quod si prætermiserit, canoniam in eum ferre sententiam minime retrahabit.

G A L L I C A N A S Y N O D U S

In qua Formosi causa vindicata, & præfisa ab illo ordinationes admissa creduntur.

Circa finem seculi IX. habita.

^{180.} **S**ynodi hujus, incertum quo loco habita, nuda præceptio mentio superest in fragmento Romani concilii II. sub Joanne IX. in causa Formosi celebrati. Interrogatus in ea Synodo Silvester Portensis, non fuisse in Synodo Francie, respondit: *Iasterui.* Ex quo Silvestri responso nomine ambiguo, neque constanti deducimus Synodum illam Formolo favisse; aliqui enim episcopos non sine excusatione quadam id affirmant; uti re ipsa factum suum excusavit, cum in-

terrogatus, an re ipsa interfuerit Romana Synodo Formoso averire, respondit: *interfui, sed coa*ctus*.* Quis vero synodum hanc indixerit, ignorare me proficit. Facile tamen opinariemur Fulconem Remensem, qui Stephanum habuit adversarium, Formolum vero in primis amicum, secundum illam pontifici cadaveris abscissionem determinantem, synodum hanc, sive superstite adhuc Stephano, sive eo iam sublato, coegerisse.

C O N C I L I A B U L U M R O M A N U M .

IN CAUSA FORMOSI PAPÆ CELEBRATUM

Anno Domini DCCCXCVII.

Acta concilii bulli.

IN hac pseudo-synodo, cuius acta recitantur in A Observatio P. Antonii Pagi ad an. Ch. 896.
num. 9.

Synodus Romana a Stephano VI. adversus Formosum induta ad an. 896. pertinet. Heinmann enim Contrarius juxta editionem Canisii ad an. 896. de illu Pontifici scribit: qui tyrannis favens & Arnulfum odore Formosum Papam effisse post obtinere mons effusum & in sella possum, iugando pro eo Diacenos, criminatum & quod consilium degredavit. Prater libros duos Auxiliis de hoc argumento, Mabiliosius tom. IV. Ansiedl. publicavit libellum ex ms. Cod. Pictavensis eiusdem iuxta causam & negotio Formosi Papa, quem ab eodem Auxilio editum non dubitet.

G. C. Vide de hac argomento libros duos *Auxiliis vetusti scriptoris a Joanne Morino editos in operi de Ordinationibus.*

C O N C I L I U M P O R T U E N S E

IN PAGO NEMAUSENSI SUB ARNUSTO

Narbonensi archiepisc. anno Christi DCCCXCVII. XIII. Kal. Maii indictione XV.

Quo jubetur Magalonensis episcopus ecclesie S. Joannis Baptiste parochiam aliquot villarum, quas ecclesie S. Andochii attribuerat, restituere.

Gislenus

Illustrante gratia sancti Spiritus corda fidelium Dei, conventus factus est episcoporum sanctorum apud Nemausensem pagum, loco qui Portus cognominatur, in ecclesia sancte Dei genitricis Mariae, ejusdem Domini Dei nostri Jesu Christi incarnationis DCCCXCVII. XIII. Kal. Maii, indi&. xv. residente vero in eodem concilio magnificentissimo pontifice primae Narbonensis ecclesie Arnusto, simulque cum eo * Gisleno episcopo Carcassonense, Agliberto Bitterente, Aurelio Ucericense, Bofone Agathense, Agiardo Nemausense, Servo Dei Gerundense, Abbone Magalonense, abbatibus quoque ibidem venerabilibus sacerdotibus, quorum sunt nomina, Froja ex monasterio sancti Laurentii Vernupradensis, necnon & Vvitardus ex cenobio sancti Juliani, Albarus quoque legatus abbatis Durandi ex monasterio sancte Mariæ, praesentibus etiam presbyteris & diaconibus, ceterisque ordinibus ecclesiasticis, & plurimis religiosis laicis in modo numero. Quidam venerabilis presbyter Adalfredus nomine, una cum patrono ecclesie suæ, vocabulo Pharaldo, protulit querimoniam suam in supradictorum praesentia adversus Abbonem reverendum Magalonensem episcopum, eo quod ecclesiam, quæ est in honorem beatissimi Baptista Joannis, loco qui dicitur Cocone, illi ab eodem episcopo Abbōne adtributam parochiam ejusdem ecclesie ex parte subtraxerat, in villa Cocone, vel in suo termino; & nisi ipsam parochiam haberet, nec ecclesie ipsius nec episcopale servitium se posse facere questus est. Praesatus vero antistes Abbo dixit, quod jam a longo tempore ipsa sancti Joannis ecclesia parochiam, quam idem sacerdos Adalfredus vel patronus ejus Pharaldo quærebat, in praedictis villulis non

B habuerat, sed potius ecclesia sancti Andochii in eadem villa Cocone posita, eas possederat. His vero inter se super hac querimonia altercantibus, reverendi prænominati presules percontati sunt, qualiter aut ex quo tempore prædictæ decimæ ab eadem ecclesia sancti Joannis subtraxerint, vel quo modo ecclesia sancti Andochii eas legitime possederit. Supradictus vero presbyter, pariterque cum eo Pharaldo, responderunt, quod ipsa ecclesia sancti Andochii non legaliter, sed injuste eas pro septenario tempore tenuerat, & ab ante per centum fere annorum curricula ecclesia sancti Joannis justè atque canonice ex prædictis villabus parochiam ipsam possederat. Tunc superscripti episcopi ab ipso prætule Abbone exquiruerunt, ut in omnibus evidentissime rei veritatem ex hac questione proferret. Itaque venerandus ille Abbo episcopus, malens seipsc veritatem proferre, quam reticere, in conspectu totius sancte coadunationis episcoporum, abbatum, ceterorumque sacerdotum ordinum, atque religiosorum laicorum ibidem adstantium, professus est prædictam parochiam ex iam dicto loco Cocone, exceptis ipsum Alodem, qui fuit de episcopo Meldomari, vel etiam eo quod Aloardus ibidem comparavit magis justè & legaliter ad ecclesiam S. Joannis Baptiste debere pertinere, quam ecclesie sancti Andochii, quæ nuper instruenda fuerat, defervire. Auditæ vero sanctissimi episcopi, omnique collecta synodus, hujusmodi rei prolatione, omnes pariter, episcopis quidem primum judicantibus, decreverunt ut ecclesie sancti Joannis Baptiste immo Adalredo presbytero, atque Pharaldo patrono ipsius ecclesie, parochia prædictarum villarum redderetur, quia longo tempore rationabiliter eam jam possederat; & quod injuste

ste per septem annorum curricula amiserat, iuste A
ANNO & canonice iterum recipere mereretur per om-
CHRISTI 898.
nium iporum rectum iudicium. Prelibus vero
Quod aliotha- prout Abbo perspiciens rectum hoc et se judi-
rollere defini- cium, abque ulla retrahatione iporum paruit
pe fave, cu- prout, restituens in conspectu omnium pa-
mptitudo fui- chiam sancti Joannis ecclesie, quam olim in-
perficiuntur. justis perdidera. Vifum est autem universo ce-
tui sanctorum episcoporum, ut pagina super hoc
scriptura exararetur, atque robora eorum ma-
nibus deferretur: ut deinceps ministri ejusdem
ecclesie sancti Joannis nullam ex hac re mole-
stiam patiagatur.

Ego Abbo humilis sedis Magalonensis episco-
pus, s.

Arsustus sancte Narbonensis ecclesie humilis B
episcopus, s.

Servus Dei humilis episcopus sedis Gerunden-
sis, s.

Fructarius humillimus sedis Bitterensis epi-
scopus, s.

Seraldus archidiaconus, s.

Sanno archidiaconus, s.

Desiderius presbyter, s.
Nantigilius archipresbyter, s.
Milo archidiaconus presens fuit.
Rosmarus presbyter presens fuit.
Reutagus archidiaconus.
Modicus Georgius sacerdos indignus, ac mo-
nachus exiguis hec supra.... manu...

ANNO
CHRISTI
899.

OBSERVATIO GABR. COSSARTIL S. J.

Bitterensis episc. In aquis huius concilii Agilbertus di-
citur; in subscriptiōnibus, Fructarius. Neque licet di-
cimur instrumentum publicum ex Bitterensi tabulario pro-
latum a Sammarthani fratribus, ex quo intelligitur, ful-
le. Fructarius episcopus Bitterensem hoc anno 897.
xvii. Kal. Augub. Nullus enim extat, quod sciatur,
antiquissimum monimentum, quo ducatur an eodem sa-
no, xxi. Kal. Majus, qui est huius concilii dies, iam
esse ecclesie Irlas antecedit; an superesse Agilbertus,
eius decessor. Duximus Fructarii Agilbertam voto.
Nam quod Reginaldum inter hos medium Sammarthani
statuum, uno alterum testimonio concilii Magalonensis
apud Juncturas, anno, ut existimarent, octingentesimo
nonagesimo quarto celebratur, quo memoratur Reginaldus
Bitterensis episcopus. Sed concilium istud anno 909. ca-
lebratum suile suo loco intelligit.

ANNO
CHRISTI
899.

ANNO
CHRISTI
898.

S Y N O D U S R O M A N A

A Theodoro papa, pro reformatiōnē clericis a Formoso papa ordinatis,
et a Stephano VI. depositis.

Anno 898. celebrata.

Ex Massa
Suppl. p.
1081.

C

oncilii hujus a Theodoro papa celebrati sus-
cipcionem aliquam mihi ingessit id quod
olim legeram in tractatu Auxiliis de ordinatio-
nibus Formosi cap. IV. in hanc sententiam:
Eos quos papa Stephanus fecerūt in Ecclesia vestiri
prohibuit (Clericos nempe a Formoso initiatos)
Papa Theodorus, qui usque de ordinatione Formi
non fuit, & vestiri, & suum agere officium prece-
pit. Hac de admisis a Theodoro ordinationibus
a Formoso celebratis, quas Stephanus papa infe-
ctas judicaverat, dicta esse notam, nec nisi ex
concilii cuiusdam sententia id commissum ab eo-
dem Theodoro arbitrabar. Nec vana me com-

mentatum, tunc demum intellexi, cum huc ver-
ba ostendi in fragmento actorum Concilii Ro-
mani a Joanne IX. pro eadem Formosi causa
celebrati, quod e Mabillonii Musico Italico to. I.
part. 2. Venetus Labbe editor to. XVIII. ad ann.
904 exhibuit: Vnde Dominus papa ut legatur sy-
nodis acta a Theodoro papa. Et factum est. Tunc
Amato (Taurinensis episcopus) dixit: Causam
est, ut qui iuste damnatus est, restitutus, &
canonica servetur de expiatris sententia. En igitur
concilium sub Theodoro, a quo ordinationes For-
mosi, a Stephano VI. reiectae, admittuntur, &
approbantur.

ANNO
CHRISTI
900.

C O N C I L I U M R E M E N S E

ANNO
CHRISTI
900.

IN ECCLESIA S. MARIE, PRÆSIDE HERIVEO ARCHIEPISCOPO,

In quo anathema dictum in eos qui Fulconem archiepiscopum occiderant, pridie Nonas Julii,
anno Christi CCC.

* VVito
* Heilio

A Nno CCC. dominicae incarnationis, pridie
Nonas Julii, primo scilicet die quando or-
dinatus est Heriveus in archiepiscopatu Remensi
episcopus, lesta est excommunicatio hec quas se-
quitur, in ecclesia sancte Marie Remus, praenom-
ibus episcopis infrascriptis.

Heriveus nomine, non merito, Remorum ar-
chiepiscopas ac plebis Dei famulus, * VVito Ro-
tomagenium archiepiscopus, Riculfus Suevorum
episcopus, * Heidilo Noviomagenium episcopus,
Dodilo Cameracenum episcopus, Herinandus

Morinenium episcopus, Orgarius Ambianensem
episcopus, Honoratus Belvacensem episcopus,
Mansio Catalaunensem episcopus, Rodulphus Lau-
dunensem episcopus, * Osfridus Silvanectenium * Ottodus
episcopus, Angelrannus Meldensis episcopus.
Notum sit omnibus ubique sancte Dei eccl-
esie fidelibus, tam clericis quam laicis, quod nos
& commissa nobis omnibus ecclesia nimia per-
turbatur tristitia, pro inaudita re post persecu-
tionem temporis apostolorum, eorumque successo-
rum, de occisione nimurum patris & pastoris
noltri

¹ Hoc Concilium locandum sub Joanne Papa IX. qui Mense Julio anni 900. Pontificiam sedem occupabat ut
doct Pagi.

ANNO
CHRISTI
900.

• Rerrido

nostris Fulcenis ab impiis impie perpetrata, qui Aræ illorum, pro regni utilitate & totius sanctæ ecclesiæ statu pro viribus die noctuque defudans, ac seipsum pro defensione omnium ecclesiærum in hoc regno consentientium muro protectionis opponens. (Res enim earum a Baldinu comite filio Baldini ac Judith, contra omnem legem divinam & humanam pervadebantur) ideo ab ipsis Baldini hominibus VVineemaro, Everardo & Rotfeldo, ceterisque eorum complicibus interfectus crucellissime occubuit. De cujus morte totius ecclesiæ ordo atque profilio merito contristator, & lamenta compassionis ex intimis cordium suis spiritus emittit. Quia igitur tale scelus nostris in temporibus perpetrare non timuerunt, quod autem nisi forte a pagani in ecclesia non auditum, quia non est agum: in nomine Domini, & in virtute sancti Spiritus, necnon auctoritate episcopis per beatum Petrum principem apostolorum divinitus collata, ipsos sanctæ matris ecclesiæ gremio segregamus, ac perpetua maledictionis anathemate eos condemnamus, ut eorum aliquando per hominem non fiat recuperatio, nec illa inter Christianos conversatio; Sintque maledicti in civitate, maledicti in agro, maledicti horreum eorum, & maledicta reliqua eorum, maledictus fructus ventris eorum, & fructus ter-

ANNO
CHRISTI
900.

ovium suarum. Maledicti sunt ingredientes & egredientes, sintque in domo maledicti, in agro profugi. Intestina in secetu fundant sicut perfidus & infelix Arius, veniantque super illos omnes illæ maledictiones, quas Dominus per Moysem in populum divinae legis prævaricatorem esse intentavit. Sintque anathema Maranatha, & pereant in secundo adventu Domini. Insuper quicquid maledictionis sacri canones, & apostolicorum virorum decreta decernunt super homicidis, & sacrilegii. Nam illos sacrilegorum nomine notamus, qui in hunc Christum Domini manus mittere ausi sunt. Omne super illos, ac perpetuum interitum, per justissimam divinæ auctoritatis sententiam, coegeratur. Nullus ergo eis Christianus vel Ave dicat. Nullus presbyter missas aliquando coram celebrare, nec si infrafirmati fuerint, confessiones eorum recipere, vel facrofandam communionem eis, nisi resipuerint, etiam in ipso fine vita sua presumat unquam date: sed sepultura animi sepellantur, & in sterilium super faciem terre sint, ut sint in exemplum opprobrii & maledictionis presentibus generationibus & futuris. Et sicut haec luceros de nostris projecta manibus hodie extinguntur, sic eorum lucerna in eternum extinguitur.

C O N C I L I U M C O M P O S T E L L A N U M

Anno Christi DCCC. III. Kal. Decembris.

Sed hujus summas habet excerptam ab illustriss. Jimi Petro de Marca Patriarche, archiepisc. ex actis suis, que in Autonensis ecclesiæ tabulario servantur. Aera DCCCCXXXVIII. III. Kalend. Decembris, concilium apud sanctum Jacobum in Gallia celebratum est, cui interfluerunt odo episcopi. In eo Cæliarius abbas, electus & consecratus est archiepiscopus provincie Tarracensis. Verum huic institutioni intercesserunt, Narbonensis archiepiscopus, & Hispani episcopi Narbonensis metropoli subiecti. Quale Cæliarius Romanum pontificem appellavit.

O B S E R V A T I O P. A N T O N I I P A G I
ad an. Ch. sec. n. 8. & seq.

Concilii Compostellani epocha densis tenebris circumfusa, illud tamen anno nongentesimo leptoagefimo primo congregatum in ille, nobis hic demonstrandum. Eo annu Boreli anno Barcinonensis Comes ad limina Apostolorum Petri & Pauli protector est cum Hattone Episcopo Antonensi & Gelio Monacho Aureliacensi, obtinuitque a Joanne Papa. Ius te. nominis XIII. ut Tarracensis province Metropolitum jus transferretur ad Autonensem. & utraque Ecclesia unitetur. Illud desinens ex literis eidem Pontificis a Didaco lib. 2. Hist. Comitum Barcinonensis cap. 26. recitat, interepitope Archiepiscopum atque Episcopum in Gallicanum partibus constitutum. In us enim Joannes XIII. de Borelio Comite ait: *Quibus es nobis quemadmodum Tarracensem Archiepiscopatum, qui alio caput in illis partibus surrat, Autonensi Ecclesia subderemus, eo quod ipsa iam dicta civitas Tarracensis a Saracenis capta, & Papiro definita nullum recuperandi iucum ant inhabitanteris bacenus reperiit rales, propter quam cautam Prædecellorum fecutus auctoritatem anno & usque in perpetuum roborat & confirmat, ut Autonensis Ecclesia potestatem & Primum Tarracensis Ecclesiæ habeat, & ut omnes Episcopi Suffragani eiusdem Simple Tarracensis Ecclesiæ ad Autonensem Ecclesiam contingant, & quando aliquis ex illis ab hac luce migraverit, successor illius ab Autonensi Archiepiscopo, qui a Sede Apostolica confirmatus est, consecratur, &c.*

C Scriptura per manum Georgii Notarii & Secretarii Servularis Sanctæ Romanae Ecclesiæ, in mense Januario, indicione quartæ decima, ideoque anno nongentesimo leptoagefimo primo. Antonius quidem Augustinus in Archiepiscopis Tarracensisbas literas ad annum CMLXXXVI. quo Joannes XV. Ecclesiam Romanam recebat, & indicio XIV. in curiu etiam erat, revo- cavit; sed Didacus laudatus epus hac in re errorem certo argumento confutavit.

Quia vero hac innovatio facta fuit inaudito Archiepiscopo Narbonensi, cuius Hatto suffraganeus erat, ea effectum non habuit, neque Hatto, neque Frujanus eus successor se li unquam Archiepiscopos appellarent. Verisimile est, Hattone dignitati sibi concecione renunciante, ne Narbonensis Metropolitanus & aliorum Episcoporum odium in se concitaret. Sed quidquid sit de hac conjectura, ex laudatu Joannis XIII. literis intelligimus, *Concilium Compostellana post mensem Januarium anni nongentesimi leptoagefimi primi coactum fuisse.*

D Legitur enim in chartulario Ecclesiæ Autonensis, vulgo Viquensis, Epistola Cæliarii Abbatis sanctæ Ceciliae in Monte Serrato ad Joannem Papam data, in qua narrat, le ordinatum fuisse Archiepiscopum provincie Tarracensis in Synodo Compostellana, sed cum potesta in provinciam profectus esset, gravem contradictionem le pallium a Petro Barcinonensi, Arnaldo Genondensi, Hattone Autonensi, Vulfano Urgellitano, & Emrico Metropolitanu fedit Narbonensis, & Papam deprecatur, ut sibi aduersus contumaces auxiliis preteriret. Neque mirum, Antisites hos Cæliarium non suscepit; cum jam ante eodem modo erga Hattonem gestissent. Porro constat, Joannem Papam XIII. usque ad mensem Septembrem anni CMLXXII. in vivis fuisse, eodemque Christi anno Hattoni in Ecclesiæ Autonensis successisse Fuggerum seu Frujanum. Baluzius enim in Appendix Marcii Hispanice pag. 896. & seqq. recitat Acta consecrationis Ecclesiæ monasterii sancti Benedicti de Bagis, in quorum fine habetur: *E sunt has sub era Christi post millesima anno trabeationis dominicalis DCCCCXXXII. indicione XV. die nonarum tertium Decembrium, Luna XXIII. anno bis novensi regnante Leuthario, ieu anno XVIII. Lotharii Regis, qui anno CMLIV. regnare cooperat. Sed loco, die nonarum tertium Decembrium, legendum die Nonarum tertium Novembrium, in quem Luna XXIII. iuxta veterem Cyclum IV. incidit. Huic consecrationi praesentes furentur Petrus Barcinonensis, & Vulfanus Urgellitanus Epis-*

ANNO fatta. Quare Axonius Augustinus loco citato literas
CHRISTI a Joanne Papa in gratiam Hattonis datas de Joanne
900. XV. male interpretatus est; cum antequam hic Papa
renunciaret, Hatto supremum diem obiisse.

Nunc itaque certo epoca Concilii Compostellani nobis innotescit; in eo enim *Cesarium* Archiepiscopus Tarracensis dictus, postquam Hatto iuri suo cessit, & tamquam cum aliis Catalunie Episcopos intercessione sua prohibebat, ne *Cesarius* ejusdem Archiepiscopatus possessionem iniret. Cumque idem Hatto ante mesem Novembrem anni CMLXXII. e vivis excellerit, peripetuum est, Concilium istud, vel anno CMLXXI. vel infrequentibus habitum. At illud ad priorem annum pertinere demonstrant indigenes litterae, quibus *Cesarius* Tom. IX. Concil. aliquas Viri dotti innixi Synodus Compostellana anno nonagegesimo affixere; ex quippe littere aliae non sunt, quam littera *Cesarii* memorata ad Joannem Papam datu, quarum quidem numeri depravati, sed qui ex motu dictis certo evocandari possunt. In his dicitur *Cesarii* ordinacionem peractam era DCCCCXXXVIII. III. Kal. Decemb. id est, anno Christi dece, quo sacerdos *Cesarius* nondum in lucem prodierat. Is itaque anno cxxxvi. die vicesima nona mensis Novembri in Concilio Compostellano consecratus fuit Archiepiscopus Tarracensis, & librarius loco, era MIX. perperam posuit, era DCCCCXXXVIII. nec juvat dicere, ex Christi anno diem XXIX. mensis Novemb. in feriam quartam cadere, quia in Cataluña & passim per ista tempora neque Episcoporum ordinationes, neque Ecclesiarum confectiones diebus dominicis temper fiebant, ut de Concilio Ovetensi loquentes jam diximus anno sc. Decembris. Harum litterarum a *Cesario* scriptarum exemplar ab imperio librario facile in numeris depravari potuit; cum Hilpani duis eius a decestoribus suis usurpatas ignorante, exque nostra tantum rectate & tenebris erute fuerint, oblieti, inquam, erant, hanc cifram X. denotare XL. & T pro mille ab illis adhibitam, qui ideo multarum litterarum subscriptio, in quibus ex reperiabantur, depravarunt. In autographo litterarum *Cesarii* scriptis fuit, era TUIII. id est, era MVIII. & librarius interpretatus est, era DCCCCXXXVIII. Sed undecunque procedat error, jam manifeste appareat. Joanne XIII. mense Septembri anni CMLXXII. demortuus es illa *Hattonem* inter & *Cesarium* exorta, non decisam reliqua est, constatque *Cesarii* frustra fuit, qui tamen semiquarta Tarracensem Archiepiscopum prosteri continuavit, ut discimus ex literis Berengarii Comitis Barcinonensis anno MXIII. datis, in quibus ait, prosvum suum Suntarium confirmasse Abbatiam Sancte Ceciliae in Monte Serrato, per scripturam, inquit, donacionis sua in postestate jam dicti canobi, in qua etiam permanebat usque ad tempus *Cesarii*, qui proficiebat se Archiepiscopum Tarracensem esse. Has litteras referunt Didacus citatus c. 23. & Baluz. in App. Marca Hisp. p. 1035.

Hanc difficultatem examinavit idem Baluzius lib. 4. Marcus Hisp. pag. 404, aitque: difficile videtur constitueri tempus quo illa acta sunt. Nam in Epitoli *Cesarii*, quam oportet aut falsam esse aut interpolatam ordinatio ejus peracta dicitur era Decembris. III. Kal. Decemb. quod manifeste falsum est. Non dum enim erat Archiepiscopi nomine insignitus anno Decembris, exente, quo Benedictus VI. Papa Privilegium ei tom. Abbati canzum laude *Ceciliae* concessit. Nec esset autem oportet id contigisse anno sequenti, cum eo anno confest Episcopum Aufonensem fuisse *Frujanus* Hattonis illius succitorem; qui cum aliis

Episcopis repulerat eundem *Cesarium* ab administratore provincie. Ita Vir eruditissimus, qui postea in Appendix recitat Epistolam Benedicti Papae *Cesario* Abbatii venerabilis canobi sancte Ceciliae Montis Serrati interpretam, datamque in mense Decembrio die XVI. indictione XV. seu anno Christi decembris. At eo anno Benedictus VI. ut ex dictis liquet, nondum Pontificatum gereret. Secundo, littera *Cesarii* ad Joannem XIII. quas germanas & genuinas esse in dubium revocari non debet; cum aliquo *Cesarii* te le Tarracensem Episcopum appellare auctor non fuisse, reflatur, hunc III. Kal. Decemb. Archiepiscopum ordinatum, quod nonnulli de anno CMLXXI. intelligi possunt; cum in his *Hattonis* adhuc viventis mentione sit, qui tamen anno CMLXXII. ante diem illum vitam cum morte commutarat. Tertio, non bene Vir doctissimus litteras Joannis XIII. ad *Hattonem*, quem Archiepiscopum Tarracensem se se renunciante significat, cum anno CMLXX. concescit, cum ex earum subscriptione patet, eas anno subsequenti scriptas, ut mox ostendimus. In litteris itaque *Cesarii* ad Joannem XIII. annus tantum vero Hispanica corruptus, exque certe anno Compostellana anno CMLXXI. indictum fuisset demonstrant.

Quoad litteras Benedicti Papae, incertum, an ex Benedicto VI. vel Benedicto VII. adscribendas sint, certum tamen errorem in indictionem irrepsisse, cum nullus utriusque Pontificis annus in indictione XV. incidet. Quod si indictione illa mendole, quod non raro contingit, descripta fuerit, mirum videri non debet. Benedictus VI. vel VII. *Cesarium* Archiepiscopum Tarracensem non appella, quia vanus ille titulus a Pontifice datum Catalaunice Episcopos non turbare non potuisse. Verum ex littera ex facilitate suspecta videntur, exque tantum hoc confitit, ut monasterii Ripollensis Abbates, magis ac magis in possessione Monasterii sancte Ceciliae confirmarentur. Nam prater subscriptionem facilitatem rescripti stylus ab eo dissonat, quo temporum ilorum Pontifices Romani utebantur; Pontifices quippe Romani neque successoribus potestant, res prout sibi melius vides fuerit, statuendi, austere possunt: neque coldem excommunicant; & tamen in ictu litteris legitur: Statuentes Apocalypce censura sub dominis iudicii obsecratione & anathematis interdictione, ut nullus unquam nostrorum successorum Pontificis presumat aliquam vim aut invasione in rebus ipsius monasterii facere. Tum de Abbate monasterii sancte Ceciliae scribit, vel a nostra matre Ecclesia Romana; vel a quocunque voluntate Episcopo per nostram autoritatem liberis ordinatur. Non memini autem me legisse aliquem Pontificem Ecclesiastam Romanam Matrem suam appellasse, sed tantum Matrem vestram. Denique anno MXIII. quo Berengarius Comes Barcinonensis partibus auditus Abbatiam sancte Ceciliae monasterio Rievillensi adjudicavit, ut videtur in ejusdem Berengarii litteris mox memoratis, monasterii sancte Ceciliae Monachis nulla privilegia exhibuere adversus Rievillenses, sed in sola possessione, in quam per vim immisiti fuerant, totum suum jus fundarunt. Quod si paucos ante annos Benedictus VI. vel VII. aliquid in favorem monasterii sancte Ceciliae statuisset, hac in causa tacitum non fuisse. Quisque tamen iudicio suo hic in re fruatur, dummodo certum maneat, Concilium Compostellana anno CMLXXI. coactum fuisse. Baronius ejus non meminit, sed hic tantum de Dedicatione Ecclesie Compostellanae hoc anno facta verba dicta. Verum illud nobis praetermittendum non fuit, nec brevius tractari potuit.

VITA ROMANI PAPÆ.

Romanus patria Galeianus, patre Constantino natus, factus est pontifex anno Domini millesimo dcccc. Sedit menses quatuor & dies viagi. Aà Stephani contra Formofum habita plane improbavit, & Ludovicum IV. filium Bononi, post fugatum Berengarium, imperatorem coronavit. *Lusprandus.*

EPISTOLA I. ROMANI PAPÆ ad Riculfum Episcopum Helenensem.

Romanus Episcopus servus servorum Dei reverentissimo & sanctissimo Riculfo Episco-

po sancte Rossilionensis Ecclesie & per te in eadem venerabi Ecclesia in perpetuum. Quoties illa a nobis concedi postulantur qua sanctarum Ecclesiarum utilitatibus congruent, decet nos libenter concedere animo & petentium desideriis congruum impetriri suffragium. Et ideo, predicti Riculfe sanctissime Episcope, ad tandem Apóstolorum Petri ac Pauli sanctissima limina causa orationis veniens, nostro apóstolatu suggesti quatenus eandem sanctam, cui præfesse dinoceris, Rossilionensem Ecclesiam cum cellula sancti Felicis & villa quaz vocatur Torren-

VITA ROMANI PAPÆ.

ANNO
CHRISTI
900

187

rente, seu & villa quæ vocatur Alamannis atque^A Spedolia, & pro congruentia Ecclesiæ ius, a Petraea super suam claustram, atque cellulam sancti Juliani, cum aquis, moleudinis, necnon terris de monte qui vocatur Auriolum, cum omnibus generaliter ad eas pertinentibus, & quicquid Miro qui dicitur Comes in eandem tuam Ecclesiæ concessit, necnon & villare quæ vocatur Nogaretum, & cetera omnia quæ a piis Imperatoribus ac Regibus vel ab aliis Deum timentibus viris in eadem Ecclesia collata sunt vel collatura erunt, tam in ipso comitatu quam in aliis locis, in ipsa prænominata sancta Rossilio neasi Ecclesia confirmantes, apostolatus nostri privilegio muniremus. Unde nos, cui omnium Ecclesiæ Dei cura commissa est, salubri ius petitionis sistentes, inclinati precibus tuis, quia ecclesiasticam rem per vigorem immutatam servari cupimus, per hoc nostrum apostolicum privilegium suprascriptam sanctam tuam Rossiliensem Ecclesiæ cum cunctis rebus prædictis apostolica autoritate nobis in beato Petro Apostolorum principe concessa munimus, perpetuo que illas permanendam confirmamus, una cum Ecclesia sanctæ Mariæ a quadam scemina nomine Anatasia, quæ & Mater vocabatur, constructa, iusque Ecclesia subdita consistente, ad annue perservendum in præfata tua Ecclesia penitus solidum unum: confirmamus etiam inibi iuste & canonice medietatem telonei & tracis seu mercati cum pascuari, & medietatem salinarum, omnesque Ecclesiæ ad eamdem Ecclesiæ in Rossilionense pertinentes & confluensibus a portu Jardonis usque ad mare, & a termino Narbonensi usque Basiliunensi, & quicquid, ut prædictum est, idem Miro memoratus Comes inibi concilii, necnon & villare ipsum quæ vocatur Nogaretum, & alia quæ piorum Imperatorum ac Regum ceterorumque Christifidelium ibi decretis collata sunt vel ubique collatura erunt, iuste & canonice stabilimus; si tamen juste & rationabiliter a nobis petistis, & ab aliis hominibus minime detinetur. Ha quoque ut nulli homini fas sit in iis omnibus quamlibet tibi quisque succelloribus Episcopis generare calumniam aut qualemque contrarietas facere: quia nos volumus ut uniuscujusque Ecclesiæ privilegium involvulum servetur. Nam de monasteriis eidem ius Ecclesia canonice competenteribus similiter statuimus subdita existere iusta petenti. Si quis autem Comes aut iudex publicus vel qualiscumque alius homo contra hoc nostrum apostolicum privilegium qualicumque tempore, quod non optamus, agere vel contendere præsumperit, sive ea quæ pro divini cultus amore statuimus in aliquo frangere tentaverit, sciat se anathematis vinculis innodatum & a regno Dei alienus. Qui autem verus custos & observator extiterit, benedictionem & gratiam a Domino Deo nostro consequi mercatur. Benevalete.

^{A. Ch. 897.} Scriptum per manum Gregorii scribarii S. R. E. in mense Octobrio, Indictione prima, Idibus Octobris, per manum Stephani nomine Calatensis sanctæ sedis apostolicae, Imperatore D. N. Imper. p. Aug. Lamberto a Deo coronato

^{magno} imperante anno vi. & pontificatus

^{salutis.} anno vi. Indictione prima.

188

EPISTOLA II. EJUSDEM PAPÆ

ad Servum-Dei Episcopum Gerundensem.

ANNO
CHRISTI
900

Romanus Episcopus servus servorum Dei re. Ex characte-
ristico episcopi.
Ecclesiæ Episcopo & per te in eadem venerabili Ecclesia in perpetuum. Sicut per donum sancti spiritus beatoe Apostolorum principi Petro & cœlestis regni clavigero ligandi atque solvendi ab ipso Domino tradita est potestas, evangelica subsequente lectione, que inter cetera ait, Tu es Petrus, & super hanc petram adificabo Ecclesiam meam, & reliqua, ita fides apostolica canonica regalique auditioritate suffulta omnibus Ecclesiæ Dei per universum orbem diffusa suffragia & iusta postulationis subsidia ut prebeat, tam divino quam humani juris ratio postulat. Igitur veniens jamdiu Serve Dei venerabilis Episcope ad sedem apostolicam, & Ecclesia Gerundiensi juste & canonice recepta, expulso inde Hermonito depositio & excommunicato, suggesti nobis quatenus hujus apostolicae nostræ confirmationis privilegio confirmare deberemus omnes res immobiles ejusdem sanctæ Dei Ecclesiæ Gerundensis in honore sanctæ Dei genitricis semper virginis Marie dominæ nostræ: ubi beatus Felix Christi martyris corpore requiescit, hoc est, domos, plebes, cellas, Ecclesiæ, villas, & insulas, Majorica scilicet & Minorica, seu curtes, parochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis utriusque sexus, cum omnibus adiacentibus seu pertinentiis suis, quæ a piis Imperatoribus vel religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia Gerundensi collata sunt, sicut ipse nunc usque legali ordine tenere videtur. Unde salubribus petitionibus tuis inclinati decernimus & a præsenti prima Indictione per hoc apostolicum nostrum privilegium robaramus & confirmamus & in perpetuum statuimus & in usu & utilitate ejusdem Ecclesiæ Gerundensis, cui præfelle dinosceris, id est, omnes domos, cellas, Ecclesiæ, villas, curtes, parochias, terras, vineas, prata, silvas, una cum familiis, & alia omnia quæ ab Imperatoribus & religiosis viris vel ab aliis Deum timentibus in eadem Ecclesia collata sunt vel conferenda erunt tam in ipsis comitatibus quam in aliis locis, simul cum ratica seu pascuaria, sub tua tuorumque succellorum ditione ac potestate omnimodis confirmamus, statuentes apostolica censura subdivini judicii obtestatione & anathematis interdictio ut nulli unquam magno vel parvo homini licet quamlibet forciam vel oppressionem in omnibus rebus eius facere aut potestatem aliquam habere vel aliquem distingere aut qualitercumque Teloneum ab eis exigere sive ad placitum ubicumque eos pro quibuslibet causis provocare præsumat, nisi in providentia sui Episcopi cautia illorum audatur & canonice finiatur. Si quis autem, quod non optamus, contra hoc nostrum privilegium pie a nobis statutum temerario aut agere præsumperit, sciat se anathematis vinculis innodatum, & nisi respuerit, a regno Dei alienus existat. Qui vero custos & observator extiterit, benedictionem & gratiam a Domino consequatur. Scriptum per manum Sergii scribarii S. R. E. in ^{A. Ch. 897.} mense Octobri, Indictione prima. Benevalete.

VITA THEODORI PAPÆ II.

Theodorus II. quando papa factus est. ^{* Relatio s. 2. vide Ps. 82. ad hanc causam.} Tonus, ex patre Photio, surrogatus est Romano papa, anno Domini 901. tempore Ludovico IV. imperatoris occidentalis: sedit tantum

quorum nemo prodit, recentiorum fides ex divisione comparata vacillat.

VITA ET EPISTOLÆ
JOANNIS PAPÆ IX.

Joannes IX. patria Tiburtinus, patre Rampoldo natu, professione monachus, & ordine diaconus post obitum Theodori factus est pontificis sex anno Domini 901. sub Ludovico IV. imperatore. Cum Berengarius dux Foro-juliensis caput Imperatorem oculis simul cum imperio privatus coronam imperii ab hoc pontifice violenter extoriset, nomenque imperatoris sibi tyranice viudicasset: post obitum ejus Lambertum VVidonis filium, ante annos undecim a Formoso papa imperatoria corona donatum, Romam vocavit, ibique synodali judicio declarari mandavit, Berengarii & Arnulphi coronationes nullas esse & illegitimas, utpote quæ vi extortæ, penitus sint abroganda: Lamberti vero, in quem Formoli papa & successorum ejus libera vota conspirassent, legitimam & ratam esse habendam. Hac occasione principes Italiæ a Berengario deficientes, Lambertum pro rege & imperatore agnoverunt. Cumque ex Romanis plurimi Berengario faverent, eisque contra Lambertum adhaerenter: Joannes papa non satis tutum se judicans si Roma maneret, protectus est Ravennam, ibique acta Stephani contra Formolum per synodum irrita reddit, hisque turbulentissimis temporibus velut alter Jeremias a Deo missus, evulsi, dissipavit, & destruxit ea omnia, quæ a predecessori Stephano male plantata atque peccime adificata fuerant. Sedit annos tres, & dies quindecim: obiit anno Domini 903. sepultus est apud sanctum Petrum pro foribus ante portam dictam Guidoniam. In cuius sepulcro sculptum est epitaphium, quod recitat Baronius anno 903.

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ IX.
AD HERIVEUM ARCHIEPISCOPUM
Reinemem.

Rescriptum domini Joannis pape ad consulta Herivei Remorum archiepiscopi de Northmannis nuper ad fidem convertis, quorum alii baptizati fuerant, & rebaptizati, & post baptismum gentiliter vixerant: qualiter illis confundendum sit: ubi denum habetur absolutio sui fuorumque.

Joannes episcopus seruos servorum Dei reverentissimo confratri nostro Heriveo Remorum archiepiscopo.

Vestra fraternoitatis, vestraque reverende sanitatis mellifluas literas libentissime suscipientes, ac diligentissime pertractantes: & tristes admodum, & vehementer extitimus exultantes.

Mores itaque de tantis calamitatibus, tantisque pressuris atque angustiis, non solum Pagorum, verum etiam Christianorum in vestris partibus (ut veltrarum allatio literarum edocet) accidentibus: gaudentes liquidem de ipsa gente Northmannorum, quæ ad fidem, divina inspirante clementia, conversa, olim humano sanguine griffata iatabatur; nunc vero vestris exhortationibus, Domino cooperante, ambrosio Christi sanguine se gaudent fore redemptam atque potam. Unde multipliciter ei, a quo procedit omnino quod bonum est, immensas gratiarum actiones rependimus, suppliciter obsecrantes, ut eos soliditate vera fidei confirmare, & eternæ Trinitatis gloriam agnoscere faciat, atque ad sua visionis inenarrabile gaudium introducat. Nam quod de his vestra nobis innotuit fraternitas, quid agendum sit, quod fuerint baptizati & rebaptizati, & post baptismum gentiliter vixerint, atque Pagorum more Christianos interficerint, sacerdotes trucidaverint, atque simulacris immolantes, idololatria comedierint. ^{ed. & qui dom. Nord.} equidem si tirones ad fidem non forent, canonica experientur judicia. Unde quis ad fidem rudes sunt, vestro utique liberamini, vestraque censurae committimus expriendos, qui illam gentem vestris confitios vici-nam habentes, studiose advertere, & illius mores, & usque omnes pariter, & conversationem agnoscere præ ceteris valeatis. Quod enim mitius agendum sit cum eis, quam sacri censeant canonices, vestra latus cognoscit industria, ne forte insueta onera portantes, importabilia illis fore, quod' ablit, videantur, & ad prioris vita veterem, quem expoliaverunt, hominem, antiquo insidiante adversario relabantur. Et quidem si inter eos tales inventi fuerint, qui secundum canonica instituta se per penitentiam macerare, & tanta commissa sceleris dignis lamentacionibus expiare maluerint, eos canonice judicare non respiciat; ita ut in omnibus erga eos per vigiles existatis, ut ante tribunal æterni judicis cum multiplici animarum fructu venientes, gaudia æterna cum beato Remigio adipisci mereamini. Manus vero quod nobis vestra sanctas diligere dignata est, eo dilectionis amore suscepimus, quo a vobis fuit destinatum. Divina maiestas, vos, vobisque omnes subjectos, ita concedat temporaliter vivere, ut intercedente beato Petro apostolorum principe, omniuum peccatorum vestrorum vincula solvat, & ad celestis regni gloriam sine ulla offensione perducat. Optamus sanctutatem vestram bene valere, & apud piissimum Dominum pro nobis pli supplicationibus intercedere.

EPISTOLA HERIVEI

192

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

In codice Tiliano post epistolam Joannis sequebatur prolixior altera ejusdem argumenti ab eodem Heriveo Remensi ad VVitonem Rotomagensem archiepiscopum scripta, cuius nominis Flodoardus lib. IV. cap. XIV. sed illa hujus loci vita non est: edita est autem post opuscula & epistolas Hincmarii Remensis.

*anno 1013.
a. Iohannes
Corduba.*

G. C. Secus. usum ep. Petro de la Lande V. Cl. Nam in supplementis conciliorum Galliae Herivei epistolam edita quam ideo Sirmondus excluserat, quod nihil in ea sit unus Galliae proprium, ac ne Galliae quidem fuit mentio. Non ergo, ne quid in hac collectione defiderit post, quid reperiatur in prioribus, necesse habuimus illam edere. Et aliquis eius praetermissa causa nulla erat. Edebat Sirmondus qua Gallicanam ecclesiam unam ipsebarum, nos quo ecclesiam universam.

HERIVEI REMENSIS ARCHIEPISCOPI
AD VVIDONEM ROTOMAGENSEM ARCHIEP.

Ex Sirmondi apographo quod ex Tiliano codice descripterat.

Qualis penitentia debet injungi non baptizatis gentibus, & baptizatis, & rebaptizatis, & postea amore paganico ecclesiis devastantibus, & Christianitatem delentibus. Ex sententiis patrum, & canonibus, & decretalibus pontificum Romanorum.

Reverendissimo ac dilectissimo fratri & coarchiepiscopo VVitonis, Herivei Remorum archiepiscopum plurimam in omnium salvatore salutem aeternaque beatitudinis felicitatem.

*psalm. 52.
Sep. 11.*

UT rogasti humilitatem nostram querere divis in oraculis qualiter confundendum vobis foret his qui rebaptizati sunt, & que ut ante baptismum juxta Paganum morem, querendadum sues suum reversi ad voluntarium, & canes ad vomitum, ludicas voluptates nefando pagorum ritu exercere, seu de illis qui nondum percipere baptismum eneruerunt: prout quivimus satisfacere precatiui velut fatigimus, quantumve brevitas temporis finit. Et ut uomquodque capitulum vobis facilius fieret ad reperendum, capitulum latum in hac schedule fecimus scriptum. Et quia misericordia Domini plena est terra, cui & ecclesia per apostrophem precabiliter dicit: *Misereris omnium, Domine & nibil eorum odisisti, qui fecisti diffimulans peccata hominum propter paenitentiam: dignum duximus, mirabile & misericordissimum: beati Joannis apostoli & evangeliste factum, immo ipsius Domini opus piissimum, & consuetissimum, sic vobis ponendo brevissime expromendum: quemadmodum vobis notissimum, & in ecclesiastica historia latius digestum.*

CAP. I. De S. Joanne Evangelista.

Cum ipse Ephesum rediens, iustraret viciosas & illustraret provincias, vidit quemdam juvenem animis acrem nimis, quem loci illius episcopo commendavit, qui & illi gratiam tradidit baptismi. Deinde confidens gratiae, qui fuerat communis, eundem juvenem remissus habere coepit. Sed ille immatura libertate potitus, corrupta via trahit incedit. Deinde a turris, mala quaque sensim incipiens, demum magister latronum in brevi effectus est, donec idem Joannes eundem locum tempore elapsi invisus, a praesatio requisitus depositum suum episcopo. Et cum compresisset eundem absentiam esse juvenem, ascenso citius equo, perquisivit eum, ac perquisito, & fugitanti, dixit apostolus: *Sic tantum, & crede mihi, quia Christus me misit.* At ille audiens, restitutus.

A Jan deinde tremefactus flebat amarissime, & accedentis ad te tenis genibus provolvitur, geminitibus, & ululatibus, quibus poterat, satisfaciens, & uberrimis lacrymaram suarum fontibus, iterum baptizabatur, occultus solam dexteram suam. Apostolus vero iurisperandi sacramento se ei impetraturum a salvatore veniam pollicens, simulque genibus ejus provolutus, atque ipsam dexteram, ex cuius cassis conscientia torquebatur, tanquam jam per innocentiam purgatam desculans, ad ecclesiam revocat, & indolentes pro orationes profundens, & cum ipso pariter ducentes crebra jejunia, indulgentiam a Deo quam ei pollicitus fuerat, experebat. Nec prius abstitit, quam eum in omnibus emendatum, etiam Ecclesie praeferret.

CAP. II. De S. Silvestro, & Constantino imperatore.

JUAT hic & illud memorabile factum B. papae Silvestri, erga imperatorem Constantium intertere, maxime proprie jejunium hebdomadis ab ipso ei indictum. „*Sandus, inquit, Silvester, inter cetera ad eundem dixit Calarem: Exige a te, ipso bac una hebdomada jejuniū, & deposita purpa intra in cubiculum tuum, ibique induere cilicio prostratus humo, & conchite te modo per ignorantiam errorem passum, ut Christianis persecutionem indiceres: & ipsum salvatorem corporum & animarum Jesum Christum, non solum loquendo, sed & credendo prænuncias, & penitire te multos sanctos Dei occidisse. Et paulo post. Jube per totam hebdomadam elemosynam fieri, beneficia etiam postulantibus exhibe, & id est qui hæc exequuntur constitue. Et post aliquanta. Imposuit S. Silvester manum suam super caput ejus (qui Augusti Constantini) benedicens eum, ac faciens catechumenum. Tunc cogregatis omnibus presbyteris, & diaconibus, cum universo clero, indixit jejunium omni ecclesiam, dicens: Si Ninivite in predicatione Jonæ per triduum jejunium, iram Dei offensamque quam promiserit, his debita evaserunt, quanto magis nos in predicatione Domini nostri Iesu Christi, nos persecutiones evademus. Lucifer mur animas, pacem Dei ecclesias adquirimus, & idololatrias fiem imponimus! Huc autem facimus jejuniis, & orationibus, ut hoc a Deo impetreremus: & cetera.*

CAP. III. Dicit B. Gregorii ad populum.

Batus quoque Gregorius in evangelii homiliis ad populum: „*Si Deo, inquit, vivere re in pueritia, & juventute noluisisti, saltet ad ultimam etatem resipisci, & ad vitam vias, cum jam laboraturi multum non essis, vel seruo venire. Et paucis interpolitis. Plerumque ibidem, tales ante remunerantur, quia prius ad regnum de corpore exierunt, quam hi qui iam in perpetua vocati esse videbantur. Ad non ad undecimam venit istro? qui eti si non habuit per generationem venit istro? qui eti si non habuit per generationem, habuit tamen sero per pueram, qui Deum in cruce confessus est; & pene cum voce sensim tentis, spiritum exhalavit vita. A novissimo autem reddere denarium paters familias coepit, quia ad paradisi requiem prius latronem, quam Petrum perduxit. Item idem. Regnum celorum rapi vult nostris filiis, quod nostris meritis non debetur. Ab spei ergo certitudine*

193
 „ tudine nulla nos malorum nostrorum qualitas, A „ det humanam infirmitatem emendare vitia, ipsam
 „ nulla quantitas frangat. Praefiat magnam venit „ infirmitatem suis debet sustinere, & quoquomodo
 „ fiduciam latro ille venerabilis, qui non inde „ pensare humeris, non abjecere. Nam postor ille
 „ venerabilis, unde latro. Nam latro ex crude- „ evangelicus laetam orem vexisse legitur, non
 „ litate, venerabilis ex confessione. Cogitate, ro- „ abjecisse. Et Salomon ait: *Noli jugas esse nisi*
 „ go, cogitate quam sunt incomprehensibilia in „ *enim*. Debet enim iustitiam temperare moder-
 „ omnipotente Deo misericordia vicerat. Latro „ atio. Nam quemadmodum se tibi curandus pra-
 „ iste cruentis manibus abstractus a saepe itine- „ beat, quem fastidio habens, qui contemptui se,
 „ ris, suspensus est in patibulo crucis. Ibi con- „ non compassioni medico suo poterit futurum?
 „ fessus est, ibi sanatus est, ibi audiore meruit: „ Ideo Dominus Iesus compassus nobis est, ut
 „ Hodie mecum eris in Paradiso: & cetera.

Eiusdem ad Petrum episcopum.

LB. 9. ep. 71. **Q**ui rursus Petro episcopo Corsica scribens, B „ opus quod cepit auxiliante Domino ad perfec- „ nem deducere; & sive eos qui aliquando fide- „ les fuerant, sed ad cultum idolorum, negli- „ gentia aut necessitate faciente, reversi sunt,
 „ festinet cum invicta penitentia aliquantorum „ dierum ad fidem reducere: ut reatum suum
 „ plangere debeant, & tanto firmius teneant hoc „ ad quod adjuvante Domino revertuntur, quan- „ to illud perfecte defeverint, unde discedunt;
 „ sive eos qui secundum baptizati sunt, admonen- „ do, rogando, de venturo iudicio terrendo, ra- „ tionem quoque reddendo quod ligna & lapides
 „ colera non debent. Festinet fraternitas tua om- „ nipotenti Domino congregare, ut in adventu
 „ ejus, cum distriditus dies iudicii venerit, in nu- „ mero sacerdotum possit tua sanctitas inveniri.
 „ Quodcumque enim utilius & sublimius acturus
 „ es, quam ut de animarum vivificatione, &
 „ collectione cogitas, & tuo Domino, qui tibi
 „ locum pradicandi dedit, immortale lucrum re- „ portes? & reliqua.

Eiusdem ad Mellitum Abbatem.

LB. 9. ep. 71. **E**t alibi ad Mellitum abbatem. „ Quia gens E „ Anglorum, boves soleant in sacrificio da- „ monum malos occidere, debet etiam hac de- „ ciliam „ re aliqua solemitas immutari, ut die dedicatio- „ nis, vel natalis “ sacerdotum martyrum, quorum
 „ illuc reliquiae ponantur, tabernacula sibi circa eas- „ dem ecclesias, quae ex fanis communitate sunt,
 „ de ramis arborum faciant, & religiosis convi- „ viis solemnitatem celebrent. Nec diabolo jam
 „ animalia immolent, sed ad leudem Dei in eis
 „ suo animalia occidunt: & donatori omnium de- „ satietate sua gratias referant, ut dum eis ali- „ qua exterius gaudia referuntur, ad interiora
 „ gaudia consentire facilius valeant. Nam duris
 „ mentibus simul omnia abcidere, impossibile ef- „ se non dubium est. Quia enim “ qui summum
 „ locum ascendere nititur, gradibus vel passibus,
 „ non autem saltibus elevatur. Sic Israeltico po- „ pale in Aegypto Dominus se quidem innovavit:
 „ sed tamen eis sacrificiorum usum, quem dia- „ bolo solebant exhibere, in cultum proprium
 „ reservavit, ut eis in suo sacrificio animalia im- „ molare priciperet: quatenus cor murantes,
 „ aliud de sacrificio omitterent, aliud retinerent:
 „ ut eis ipsa efflent animalia que offerre consue- „ verant, vero tamen Deo haec & non idolis
 „ immolantes, jam sacrificia ipsa non efflent.

LB. 1. de papa.
 6.1.1.

CAP. IV. Ambrosius episcopus.

H

is non dissimilia de paenitentum mitissi- ma susceptione S. Ambrosius annexit in libro qui inscriptus est paenitentie. „ Qui stu-

Council. General. Tom. XVIII.

A „ det humanam infirmitatem emendare vitia, ipsam
 „ infirmitatem suis debet sustinere, & quoquomodo
 „ pensare humeris, non abjecere. Nam postor ille
 „ evangelicus laetam orem vexisse legitur, non
 „ abjecisse. Et Salomon ait: *Noli jugas esse nisi*
 „ *enim*. Debet enim iustitiam temperare moder-
 „ atio. Nam quemadmodum se tibi curandus pra-
 „ beat, quem fastidio habens, qui contemptui se,
 „ non compassioni medico suo poterit futurum?
 „ Ideo Dominus Iesus compassus nobis est, ut
 „ ad se revocaret, non deterret: mitis venit:
 „ venit humilis, denique ait: *Venite ad me omnes* *Matt. 11. 28.*
 „ *qui laboratis, & ego reficiam vos*. Reficit ergo
 „ Dominus Iesus, non excludit, neque abjecit,
 „ meritoque tales discipulos elegit, qui domini-
 „ ea voluntatis interpres plebem Dei collige- „ rent, non repudiarent. Unde liquet eos inter
 „ Christi discipulos non esse habendos, qui dura- „ pro mitibus, superba pro humilibus sequenda
 „ opinantur. Et cum ipsi querant Domini mise- „ ricordiam, aliis eamdem denegant, ut sunt
 „ doctores Novatianorum, qui mundos se appell- „ lant. Quid his superbias? cum scriptura dicat,
 „ quia nemo mundus a peccato, nec unius dei in- „ *Joh. 14. 4.* *secundum*
 „ *sans*: & David clamat: *A delitto meo mundo LXX.*
 „ *me*. Et post pauca. Nemo potest bene agere
 „ penitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam.

CAP. V. Augustinus.

B

Eatus docet breviter Augustinus, qualiter eis C „ qui profunt de quibuscumque hominibus pra- „ *In lib. sec- „ centiarum*
 „ vis agendum sit, dicens: „ Non est desperandum „ *S. August.* „ corporum „ *Propterea*
 „ de malis, sed pro ipsa ut boni sicut studiosius „ supplicandum, quia numerosa sacerdotum de nu- „ *7.1.1. 10.*
 „ mero semper audius est impiorum.

CAP. VI. De S. Remigio episcopo.

L

egitur & ad locum in libro vita B. Remigii
 „ Francorum apostoli inter cetera quibus refer- „ tur conversio Hildowici regis & populi eius.
 „ Ille (quia sanctus Remigius) gudio magno „ repletus regem & populum, qualiter diabolo &
 „ operibus ac pompis ejus abrenunciare, & in „ Deum credere deberent, apertis & brevibus
 „ verbis instruxit: & quia dies sancti paschæ im- „ minebat, jejunium secundum Christianorum
 „ consuetudinem eis indixit.

De S. Vedaste Episcopo.

H

loc in B. pontificis Vedasti vita iovenitur, quomodo in via sub praesentia ejusdem regis & populi, vir Dei Vedastus cœcum illuminatur, & quemadmodum idem rex ad baptismum venire, & in Remensi civitate virum Del Vedastum sancto comendaverit Remigio. „ Rex, inquiens, a viro Dei evangelicia ad prime imbutus doctrinis, & hinc præsentis miraculo in fide firmiter confortatus, nil moratus in via, nil dubitans in fide, sed magna alacritate animi, magna festinatione iteris, sanctissimum pontificem Remigium videre properavit, ut illius sacratissimo ministerio, Spiritu S. operante, in remissionem peccatorum, & spem vite aeternæ catholici baptismatis vivo ablueretur fonte: cum quo aliquantus moratus diebus, ut ecclesiasticis satisficeret sanctionibus, & paenitentie secundum apostolicum præceptum prius ablueretur la- crys, dicente B. Petro principe apostolorum: „ Paenitentiam agite, & baptizetur unusquisque ve- strum in nomine Domini nostri Iesu: & sic in N. no.

E P I S T O L A H E R I V E I

195

„ nomine sancte Trinitatis caelestis mysterii ba- A „ aus est valde , & coram omni populo dixit ad
„ puerum : Cogito scilicet literulas has , frater ? Qui
„ ait ad eum : Etiam sancte Dei , manuscripta
„ mea est . Et disrumpens manuscriptum sanctus
„ Basilius , perduxit eum ad ecclesiam . Et di-
„ gnum fecit sancto ministerio , & communione
„ mysteriorum , & munera Christi .

C A P . VII . Ex vita S. Basillii de quodam apostata .

DE quodam apostata reperitur in miraculis B.
Basilii Cesariensis episcopi , qui scripto ne-
gavit Christum , & diabolo in testimonium nega-
tionis suae tradidit scipsum . Cui idem vir mi-
rabilis Basilius inter cetera dixit : „ Vis reverti
„ ad Dominum Deum nostrum ! Ad quem puer :
„ Utique volo , sed non valeo . Dicit ei , Quare ?
„ respondit puer : Scripto abnegavi Christum ,
„ & professus sum diabolo . Dicit ei S. Basilius :
„ Non si tibi cura : benignus est enim Deus B.
„ noster , & recipiet te penitentem . Compatitur
„ enim malitiis nostris . Et quibusdam interposi-
„ tis ; Dicit ad puerum idem sanctus : Credis
„ salvari ? Qui ait : Credo Domine , adjuva incredu-
„ litatem meam . Et contionu apprehendens ma-
„ num ejus , faciens Christi signum in ipso , &
„ orans , reclusus eum in loco interioris sacri pe-
„ riboli , & dans ei regulam , collaborabat ei per
„ tres dies . Et post aliquanta . Quadragesimo
„ die ipse sanctus ad eum rediit , & dicit ei :
„ Quomodo habes , frater ? respondens , dicit ad
„ eum : Bene habeo , sancte Dei . Vidi enim te
„ hodie in visu pugnantem pro me , & vincen-
„ tem diabolum . Et iterum mane facto , voca-
„ vit sacrum clericum , & monasteria , & omnem
„ Christo amabilem populum , & dixit eis : Fi-
„ lioli mei dilectissimi , omnes gratias agatis Do-
„ mino : ecce enim ovem perditam debet pastor
„ bonus in humeris reportare , & offerre ecclie-
„ sis . Quapropter debitum est , & nos vigilam
„ facere nocte , ac postulare ejus benignitatem ,
„ ut non vincat corruptor animalium etiam in
„ hoc facto . Et alacriter populo coaggerato per
„ omnem noctem postulaverunt Deum cum bo-
„ no pastore cum lacrymis , clamantes pro eo ,
„ Kyrie eleison ; & mature cum omni multitu-
„ dine populi accepit sanctus puerum , & tenens
„ dexteram manum ejus , ducebatur illum in san-
„ ctam ecclesiam Dei cum psalmis & hymnis . Et
„ ecce diabolus oculos omnium fascinans in tri-
„ stem vitam cum omni perniciose virtute adve-
„ nit , & invisibiliter apprehendens puerum , co-
„ nabatur rapere eum de manu sancti , & ceperit
„ clamare puer : Sancte Dei adjuva me : & sur-
„ sus conversus sanctus ad diabolum , dixit : Im-
„ probissime , & animatum corruptor , pater te-
„ nebrarum & perditionis , non sufficit tibi tua
„ perditio , qua te , & eos qui sub te sunt , af-
„ fecisti , nisi etiam & Dei mei tentes plasma ?
„ Et perpaucis interpositis ; Sanctus Dei ait ad
„ diabolum : Incredulit te Dominus , diabole . Qui
„ respondens , ait ad eum : Basili , praejudicas me ,
„ non abi ego ad eum , sed ipse venit ad me .
„ Abnegavit Christum , & professus est mihi . Et
„ ecce manuscriptum habeo , & in die judicii ad
„ communem judicem eum duco . Sanctus Dei
„ dixit : Benedictus Dominus Deus meus . Non
„ defleter populus iste manus de altitudine ce-
„ li , donec reddas manuscriptum . Et convertens
„ se , dixit populo : Erigit manus vestras in ce-
„ lum , clamantes cum lacrymis ; Christe Kyrie
„ eleison . Et stante populo in horam multam
„ extensas habente manus in celum , ecce ma-
„ nuscripta pueri per aerem delata , & ab omni-
„ bus visa venit : & imposita est manibus memo-
„ rabilis nostri patris , & pastoris . Suscipiens au-
„ tem eam , & gratias agens Deo , gavisus fa-

196

„ puerum : Cogito scilicet literulas has , frater ? Qui
„ ait ad eum : Etiam sancte Dei , manuscripta
„ mea est . Et disrumpens manuscriptum sanctus
„ Basilius , perduxit eum ad ecclesiam . Et di-
„ gnum fecit sancto ministerio , & communione
„ mysteriorum , & munera Christi .

C A P . VIII . De sancto Laurentio .

Intra alia scriptum habetur in passione B. Lau-
rentii archilevit & martyris Christi . „ Erat
„ homo in carcere custodia multo jam tempore
„ gentilis , qui plorando amissis oculis cæcus fa-
„ cus fuerat . Dixit ad eum B. Laurentius : Si
„ credis in filium Dei Dominum Jesum Chri-
„ stum , baptizare , & illuminabit te . Et conti-
„ nuo post ipsius confessionem baptizato , aperti
„ sunt oculi eius , & cepit clamare , dicens : Be-
„ nedictus Dominus Deus aeternus , qui me illu-
„ minavit per beatum Laurentium , quia semper
„ fui cæcus , & modo video . Posthac & beatum
„ Hippolytum more solito catechizavit , & acce-
„ pta aqua , benedixit & baptizavit illum . De-
„ inde simili modo militem baptizavit Roma-
„ num : qui & baptizatus , mox martyrio coro-
„ natus est .

C A P . IX . De sancto Sebastiano .

Scripum est & in passione sancti Sebastiani ad
„ locum . „ Cum omnes qui ad decipiendos san-
„ ctos (quoniam Marcum & Marcellinum) venerant ,
„ unanimiter crederent Christum : Nicostratus
„ cum conjugi sua urgebat , dicens : Non capiam
„ cibum , neque potum , nisi mysterium mihi
„ Christianum religionis fuerit traditum : Cui san-
„ ctus Sebastianus dixit : Muta dignitatem tuam ,
„ & incipe esse Christi magis primiscrinus , quam
„ prefeci . Audi itaque consilium meum , & om-
„ nes quos career inclusit , quos vincula tenent ,
„ quos ergastula conficiunt , in unum redige .
„ Quod cum feceris , antillitem sacrosanctæ legis
„ adhibeam , ut cum omnibus qui credere volue-
„ rent , mysterii suscipias sacramentum . Si enim
„ diabolus Christo sanctos ejus aucteris conatus
„ est , & constur : quanto magis nos pietatis ar-
„ gumento , hos quos diabolus injuste lucratus est ,
„ curare debemus , & suo restituere creatori ? Et
„ Nicostratus ad huc respondit , dicens : Quomo-
„ do iniquis & criminosus possunt sancta commit-
„ ti ? Sanctus Sebastianus ait : Salvator noster pro
„ peccatoribus suam nobis dignatus est exhibere
„ presentiam , & ostendit mysterium , per quod
„ omnia peccata , & criminia omnia hominibus
„ auferantur , & omnes virtutes Domini confe-
„ rantur . Et post multa . Sanctus Sebastianus abiit
„ ad Polycarpum sanctum presbyterum , ubi erat
„ causa persecutionis occulitus , & narravit ei om-
„ nia quæ gesta sunt . Quibus auditis Polycarpus
„ gratias egit Deo , & una cum eo venit ad do-
„ mum Nicostrati ; & videns turbas credentium ,
„ salutans eos cum omni gaudio , ait : Beati vos
„ omnes qui auditis vocem Domini nostri Jesu
„ Christi , dicens : Venite ad me omnes qui labo-
„ rat , & onerati estis , & ego vos requiesceremus sa-
„ cram . Tollite jugum meum super vos . & discite
„ a me , quia mittis sum & bimilis corde , & ince-
„ nies requiem animabus vestris . Jugum enim meum
„ suos est , & omnes meum leos . Vos itaque , fra-
„ tres nostri , quos baptismatis unda diluit , &
„ consecrando Deo omnipotenti carissimos filios
„ fecit , pro hoc quod a proposito suo sancto re-

vo-

197

vocare conati estis beatissimos milites Christi, A
opus erat vobis penitentia, ut per ipsum ad indulgentiam veniretis. Nunc autem quia ad tantam gloriam accessisti, ut etiam ad passionem, a qua dolenter alios revocare voluisti, ad ipsum desideratis prataer velle currere & liberar. Vetus hos Christi artificem est. Nam ipsum quem vas electionis sua esse dignatus est, & voluit magistrum Gentium dare, qui non solum fidem animos a pietatis proposito revocabat, sed etiam sollempniter Christo discenderet lapidibus obrueret: hunc nobis ipse Dominus apostolum condonavit, tribuitque nobis ex Saio Panorum, ex apostola fecit apostolum, & dedit ecclesie ex persecutori redorem: amator passionis factus est, qui perfectionis auctor B., extiterat; & qui alienis afflictionibus prius gravulabatur, in suis postmodum persecutionibus intabatur. Ipse qui tunc in apostolo suo virtutem istam exercuit, ipse nunc de ipso infernum concavi, & ex ipsis draconum fauibus, animarum vestiarum captivitatibus eripuit: & vos nunc a tenebris ad lucem remeantibus aterna vita januas patetecit. Quia ergo omnes damones, qui sunt tenebraram filii, contristantur; & oves sancti angeli, qui sunt filii lucis, minis, gratulantur: accedat unusquisque, & det monem suam, ut bodiero die usque ad vesperum perdurente jejunio, festivam baptismatis sacramentum opportunum tempus inventiat. Et iterum. Omnis familia que erat in domo Nicostrati, anima xxxiiii. promiscui se xus & status: debet omnes qui vindici, ac de carceris squalore adduci, anima xvi. omnes isti xl. a sancto Polycarpo presbytero baptizati, & a sancto Sebastiano suscepiti sunt.

C A P. X. Verba domini Beda.

J Uxta salutiferam, & firmissimam fidem catholica doctrinam, in toto terrarum orbe unanimitate ac fideliter ab omnibus observandam: quod de carnali, hoc etiam de spirituali est generatione sentendum: nequaquam videlicet eam, post quam semel expleta fuerit, posse repeti. Si vero enim haereticus, sive schismaticus, sive facinorosus quisque in confessione sancte Trinitatis baptizatus: non valet ille qui ita baptizatus est, a bonis catholicis rebaptizari, ne confuso, vel exhibito tanti nominis videatur annulari.

C A P. XI. Lex Popo.

D E his quibus dubium est utrum baptismum percepierat, necesse est ut renascantur ex decretis papa Leonis. Si nulla extant inter propinquos, aut sacerdtales indicia, nulla later clericos aut vicinos, quibus hi de quibus quartatur, baptizati fuisse doceantur, agendum est, ut renascantur, ne manifeste percant, in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non finit, ut videatur iteratum. Qui autem possunt meminisse quod ad ecclesiam veniebant cum parentibus suis, possunt recordari, an quod ab eorum parentibus dabatur, accepterat. Sed si hoc etiam ab eorum memoria alienum est, renendum eis videtur, quod collatum esse neciatur: quia non temeritas intervenit presumptio nis, ubi est diligentia pietatis.

198

C A P. XII. Item Lex.

Ex papa ad II. Regum.
Capitis cibos immolatitiae necessitate come-
dantibus penitentia concedenda ex decreto
ejusdem papa Leonis. De his Christianis, qui
inter eos a quibus fuerant captivati, immola-
tiis cibis afferuntur esse polluti: consultatione
caritatis tuae hoc etiam respondendum esse cre-
dimus, ut penitentis satisfactione purgantur,
qui non tam temporis longitudine, quam cor-
die compunctione pensanda est. Et sine hoc
terror extortus, live famae infaicit, non du-
bitetur abolendum: cum hujusmodi cibus pro
metu, aut indigentia, non pro religionis vene-
ratione sit sumptus.

C A P. XIII. Ex concilio Niceno.

D E laicis qui Deum negaverunt, & de his qui abrenunciaverunt, & iterum ad seculum suum reversi: ex concilio Niceno. De his qui propter necessitatem pravaricati sunt, aut propter oblationem facultatum, aut propter periculum, vel aliquid hujusmodi quod factum est sub ty- rannide Licinii: placuit synodo, quamvis hu- manitate probentur indigni, tamen eis benevo- lentiā commodari. Quicumque ergo veracem penititudinem gerant, tribus annis fideles inter audientes habentur, & sex annis omni se con- tritione dejiciant, duabus autem annis sine oblatione populo in oratione communicent.

C A P. XIV. Ex concilio Carthaginensi.

Sub Gratia cap. 1.
G Ratus episcopus dixit: Si vobis placet confi- deremus primum titulum rebaptizationis.
Unde sanctitatem vestram postulo, ut mentis vestre placita producatis, ad descendantem in aquam, & interrogemus in Trinitate secundum evangelii fidem & apostolorum doctrinam, & confessum bonam conscientiam in Deum de resurrectione Iesu Christi: si licet iterum interrogari in eadem fide & in aquam iterum tibi. Universi episcopi dixerunt: absit, absit: illicias esse sanctimus rebaptizationes, & satis est alienum a sincera fide & catholica disciplina.

C A P. XV. Ex concilio Ancyra.

D E his qui timore, ritus gentilium perege-
runt. Quotquot ascenderunt templo cum vesti lugubri, & recumbentes inter alios man-
ducaverunt, stantes, si compleverint peniten-
tiam triennii tempus, sine oblatione suscipian-
tur ad communionem, id est, ut ipsi oblatio-
nem non offerant. Si autem perduti ad tem-
pria non manducaverunt, biennium, maneat in
penitentia: tertio vero anno communicent,
sed sine oblatione ut dictum est: ut quarto jam
anno perfectionem suam percipient. Episcopum
autem hinc habere licentiam oportet, ut pro
his peccata singulorum consideret, & prout
viderit conversationem, normam regulamque
conversionis adtribuat: id est, ut humanius
agens, secundum vitam modum, tempus aliqui
breviare, aut etiam prolixius quod correctioni
necessarium viderit addere. Discutatur autem
omnium horum & praecedens vita, & poste-
rior. Et ita circa eos sacerdotalis humanitas
moderetur.

CAP. XVI. Ex eodem.

Cap. 6

DE his qui frequenter idolis immolaverunt: ex concilio Ancyrano. „ De his qui festis diebus paganorum, in remotis eorum locis convivis interfuerunt, & suas nihilominus epulas ibidem portaverunt, atque comedebant. Placuit ut post biennii pénitentiam suscipiantur: ita tamen, utrum aut cum oblatione recipiendi sint, an ad solam communionem admittidebant, unusquisque episcoporum examinet vitam eorum, & præterita ac presentia habita consideratione perpendat.

CAP. XVII. Ex eodem.

Cap. 7.

DE his qui coacti idolis immolaverunt: ex eodem concilio. „ Hi qui secundo, aut tertio sacrificaverunt vi coacti, quatuor annis se ad pénitentiam summittant: duobus autem aliis sine oblatione communicent, septimo anno perfectionem recepturi communionis.

CAPUT XVIII.

Leo Papa.

Epist. ad Reginam.

DE his qui convivio gentilium, & escis immorlatiis usi sunt, ex decretis pape Leonis. „ Si convivio solo gentilium, & escis immorlatiis usi sunt, possunt jejunis & manus impositione purgari, ut deinceps ab idolothytis abstinentes, sacramentorum Christi possint esse participes. Si autem idola adoraverunt, aut homicidiis vel fornicationibus contaminati sunt, ad communionem nem eos nisi per pénitentiam publicam non oportet admitti.

CAP. XIX. Item Leo Papa.

1612.

QUOD hi qui ad iterationem baptismi, vel vi, vel timore coacti, animas inclinarunt, pénitentiae sunt sublevandi remedium. Leo papa ad Rusticum Narbonensem episcopum. „ Hi de quibus dilectio tua nos credit consulendos, qui ad iterandum baptismum, vel in te coacti, vel errore traducti sunt, & nunc se contra catholicam fidei sacramentum ecclesie cognoscunt, ea est constituta moderatio, qua in societatem nostram non nisi per pénitentiam remedium, & per impositionem episcopalis manus communionis recipient unitatem. Tempora penitentia solita moderatione, tuo constituenda judicio, prout conversorum animos insperxeris esse devotos, pariter etiam habentes statim senilium intuitum, & periculorum quorunque, aut ægritudinem respicientes necessitates. In quibus si quis ita graviter urgeatur, ut dum adhuc penitet, de salute ipsius desperetur, oportet ei per sacerdotalem solitudinem communionis gratia subveniri.

CAP. XX. Ex actibus apostolorum.

Cap. 11.

LEGitur in actibus apostolorum, quod quidam descendentes de Iudea docerent fratres operari circumcidere, & servari legem Moysi. Apostoli tamen, & seniores cum omni ecclesia, jasserint, nihil oneris ultra imponentes eis, ut abstinent se ab immoratis simulacrorum, & sanguine, & suffocatis, & fornicatione.

CAP. XXI. Ex concilio Africano.

UT cum Donatistis, qui ab omnibus cathol. cis sicut ab universo terrarum orbe erant damnati, lenius ageretur: ex concilio Africano. „ Pertractatis, & consideratis omnibus quæ utilitatibus ecclæsiæ convenire videbantur, annuente atque administrante Spiritu Dei, elegimus eum memoris hominibus, quaravimus de dominici corporis unitate, inquietâ dissensione, præcisis, leniter & pacifice agere; ut quantum in nobis est, omnibus, qui eorum communione, & societate irrestiti sunt, per universas provincias Africanas penitus innoteat, quam miserabili errore devindi sunt. Nisi forte, sicut dicit apostolus, nobis in mansuetudine corripientibus diversa sentientes, deo illis Deus pénitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant de diaboli laqueis, captivati ab ipso in ipsius voluntatem.

CAPUT XXII.

Ex Calefino papa.

QUOD nulli sit ultima pénitentia deneganda, ex epistola pape Celestini ad episcopos Galliarum. „ Agnovimus, pénitentiam morientibus denegari, nec illorum desideriis anni qui obitus sui tempore hoc anima sua cupiunt remedio subveniri. Horremus, fateor, tantæ impietatis aliquem reperiri, ut de Dei pietate desperet, quasi non possit ad se quovis tempore concurrenti succurrere, & periclitantem sub onere peccatorum hominem redimere, quo se ille expediti desiderat, & liberari. Quid hoc, rogo, aliud est, quam morienti mortem addere, ejusque animam sua crudelitate, ne abdoluita esse possit, occidere? cum Deus ad subveniendum paratissimus, invitans ad pénitentiam, sic promittat. Peccator, inquit, quacumque die conversus fuerit, peccata ejus non restabuntur: & iterum: Nolo mortem peccatoris, sed tantum ut convertatur, & vivat. Salutem ergo homini adimit, quisquis ei mortis tempore pénitentiam denegavit: & desperavit de clementia Dei, qui cum ad subveniendum morienti succurrere vel in momento posse, non credit. Perdidisset & latro in cruce præmium ad Christi dexteram pendens, si illum unius horæ pénitentia non juvasset. Cum esset in pœna pénitent, & per unius sermonis confessiōnem, habitaculum paradisi Deo promittente promeruit. Vera ergo ad Deum conversio in ultimis positorum, mente potius est testimanda quam tempore, propheta hoc taliter afferente: „ Cum conversus ingemueris, tunc salvis eris. „ Cum ergo Dominus sit cordis inspectio, quousvis tempore non est deneganda pénitentia postulanti, cum illi se obliget judici, cui occulta omnia noverit revelari.

CAP. XXIII. Ex penitentiali Beda.

IN libello qui superscriptus est, Penitentialis Bedae presbyteri venerabilis. „ Solerter admonitus doctum quemque sacerdotem Christi, ut in universis, quæ hic adnotata repererit, secundum statum, conditionem, statum, personam, ipsumque cor penitentis curiose discernat: & secundum huc quid sibi visum fuerit singula quæque judicet. Quibuldam namque cibis abstinentendo, aliis eleemosynas dando, nonnullis flecken-

" do sapientia genus , huic in cruce stando , aut aliud ad beati apostoli Petri sedem , pro vestri causa
" aliquid heujusmodi quod ad purgationem peccatorum pertineat faciendo: plurimis universa
" hinc agenda sunt . Necesse est errata corrigere.
" re , que universa in examine discreti debent
" pendere judicis .

Semper in Christo felici successu preponleat ,
& omnibus in bonis vigeat , reverenda & percolenda germanitas vestra , memor nostri in orationibus suis , & universis ecclesie .

EPISTOLA II. JOANNIS PAPÆ IX.

AD STYLLIANUM EPISCOPUM
NEOCASARENSIS.

Negas illi veniam quam petivoret communicandi
cum illis , quae Photius ordinaverat .

Eas quas par est dilectioni tuae gratias agimus , honorande frater , quod nunquam a matre tua sancta catholica & apostolica ecclesia Romana declinare voluisti . Neque enim tormenta ulla , neque exilis , neque fraudes adulterorum hominum , a matre tua te divellere potuerunt . Spero tamen , tuarum precium favorem , duritatem cordis eorum , qui salvati debent , lenientiam , & optatam pacem reditiram : quod apertis argumentis futurum apparet , & schisma quadraginta fere annorum ad priorem sanitatem reverferum . Quam enim tua mater reprobavit , tu etiam hucusque reprobasti , & quam illa approbat , etiam tu approbasti . Volumus igitur , ut etiam nunc secundum eamdem regulam decreta sanctissimorum pontificum praedecessorum nostrorum inconcussa maneat . Quapropter Ignatium , & Photium , & Stephanum , & Antonium , sicut sanctissimus papa Nicolaus , & Joannes , & sextus Stephanus , & universa Romana ecclesia hucusque qui tenuit , etiam nos eodem ordine illos recipimus & teneamus , & illis qui superfunt ex eorum ordine , eodem pacto nobiscum manus praebas hortamur : & pacis & communionis illis concedimus unitatem , dum ipsi eodem pacto regulas servaverint . Tuum vero chirographum , quod nobis fecisti , quamvis multum quisiemus , invenire tamen minime potimus .

EPISTOLA III. JOANNIS PAPÆ IX.
AD CLERUM ET POPULUM LINGONENSEM.

Arginum episcopum iis restituit .

*Joannes episcopus seruos servorum Dei , clero & populo sacra Lingonensis ecclesia ,
dilectis filiis .*

Tantam , a Domino hujus sanctæ sedis & apostolica ecclesia fundatore , & beato Petro apostolorum principe accepimus fiduciam , ut pro universalis Christi sanguine redempta ecclesia , impigo laboremus affectu , & omnibus Domino famulantibus succurramus ; & cunctis pie viventibus apostolica auctoritate opem feramus ; & quidquid nocivum est , auxiliante Domino corrigeremus & emendare non differamus . Ad hoc enim divisione dispensationis provisio , gradus , & diversos constituit ordines esse distinctos : ut dum reverentiam minores potioribus exhiberent , & potiores minoribus dilectionem & adjutorium impenderent , una concordia heret ex diversitate coniunctione , & recte officiorum gereretur administratio singulorum . Literis sane dilectionis vestrum , quas

negotii , non solum sensi , sed & bis , & ter militis , libenter suscepimus , una cum dilecti filii nostri Berengari regis apicibus : sed de vestris afflictionibus & incommoditatibus , quas vestro tempore perpeccios lacrymabiliter conquesti estis , non modice constituti sumus : scilicet , quod ecclesia vestra multis attrita calamitatibus , omni pastorali sit destituta solatio , ex quo Argrinus venerabilis episcopus ab ipsa per subscriptionem quorundam recellit ecclesia: quem omnes concorditer vos elegisse , exceptisse , & acclamasse testificamini : nullumque post ipsum alium sponte recepsisse episcopum , sicut libello vestrum reclamationis plenius continetur . Jam enim olim

B per Anscharium comitem dilectum filium nostrum hoc ipsum cognoveramus ; qui se in hoc facto graviter errare humiliiter confessus est . Nos ergo qui omnium ecclesiarum Dei curam & sollicitudinem gerimus , & omnibus ecclesiis ius interemeratum , canonicamque auctoritatem irrefragabiliter observare volumus , & debemus : nequaquam vos diutius talia pati permittimus , sed compatientes vestra fraternali , & vestram lacrymolam querimoniam veridicis assertionibus cum collegio fratribus nostrorum episcoporum , reliquorum ordinum officio approbantes , pratum confratrem nostrum Argrinum venerabilem episcopum , vobis canonice restituimus , susque ecclesie reformanda intromittimus : non sententiam predecessoris nostri Stephani papæ reprehendentes , sed utilitatis ac necessitatis causa , canonicæ in melius commutantes , quemadmodum predecessoris nostros de multis egisse , in promptu habemus . Hujus rei gratia monemus vos , & his pontificatus nostri literis hortamur , atque auctoritate Dei & nostra præcipimus , ut eundem Argrinum episcopum , quem unaoimitati vestrum , ut petiistis , reddidimus , benigno amore concordique devotione absque ulla cunctatione recipiatis , & obedientes in omnibus existentes , tanquam animalium vestrarum pium pastorem , honorabiliter tenetis atque colatis , canonica illius iusta in cunctis observantes . Quod si aliquis vestrum contra hoc nostrum apostolicum iudicium atque flagitium agere , aut sine ipsius Argini episcopi consensu , in ecclesia sua Lingonensi ministrare presumperit , & cum iuxta nostrum decretum recipere noluerit , sciat se nostra auctoritate excommunicatum atque damnatum . Bene valete .

Scripsum per manum Samuel notarii & scribarii sanctæ Romanae ecclesie , in mense Mayo . Indictione 11 .

EPISTOLA IV. JOANNIS PAPÆ
AD CAROLUM SIMPLICEM REGEM FRANCORUM.

Hortatur ut Argini Lingonensis episcopi restitutioni faveat .

E Joannes episcopus seruos servorum Dei dilectissimo filio Karolo gloriose regi .

Quia te , dilectissime fili , more regum praedecessorum tuorum pro defensione & utilitate sanctæ Dei ecclesie , contra pravorum hominum & etiam paganorum rabiem , viriliter agere relatu multorum cognoscimus : omnimodis congaudemus , & venerabiliter tuam in Christo amplectimur filiationem : & ut in melius semper proficeret satagis , pacem , justitiam , & veritatem diligas , a recto etiam tramite nullo modo devies , paternè hortamur : quatenus benedictionem

nem a clementissimo Domino nostro Iesu Christo, ut & ab eius apostolorum principe ac clavigero Petro consequaris, pro cuius amore talia agere fatigis. Denique notum esse volumus tuus filiationi, Lingonensis ecclesiae gemitum lacrymabilemque querimoniam, non solum semel, sed & bis, & ter ad aures clementius nostrae pervenisse, pro pastoris sui Argini episcopi sequestratione, quem omnes unanimiter elegisse, expetuisse, & conclamasse se testantur, sed pro quorundam subreptione ab eis eum separatum fuisse: qua de re ipsa ecclesia pastorali destituta sit solatio, variisque incessanter perturbationibus & incommoditatibus agitur, adeo ut pene jam ad nihil deducta videatur. Quam causam cum collegio venerabilium episcoporum nostrorum diligenti examinatione perpendentes, & rei veritatem perscrutantes, eorumque infelicitati misericordior subvenientes, canonice definitivimus, quatenus ei sua nostra auctoritate redderetur ecclesia: lenientiam predecessoris nostri Stephani papae causa necessitatis & utilitatis in melius commutantes, sicut predecessores nostros de multis eis in promptu habemus. Unde prvidimus, & gloriam ac religiositatem tuam monemus, ut, quia canonice illum praedictum suum ecclesie Lingonensi restituimus, ei manum auxilii semper porrigitas, nostraque institutioni consentias, & ubicumque expediat, adiutor ei ac defensor pro amore omnipotentis Dei, & reverentia beatorum apostolorum, nostraque apostolica paternitate, existas: quatenus sub tuo regali munimine pacifice eamdem regere digne valeat ecclesia, ut quibus debet praesesse, valeat & prodesse. Bene vale.

Scriptum per manum Samuel notarii & scri-
narii sancte Romane ecclesie, v. Id. Maii, in-
dia. 11.

EPISTOLA HATTONIS MOGUNTIN. archiepiscopi, ejusque suffraganorum ad Joannem IX. papam.

De morte Arnulphi imper. de Ludovico ejus filio septenni, rege Germanie salutato: de archiepiscopatu apud Mortuos credo.

Domino sancta & apostolica & universalis Romana ecclesia papa, Hatto indignus prefus Moguntiensis ecclesia, cum uniuersis suffraganis nostra exigitatis adjunctis, debitum orationis obsequium, & fiduciem servitutem,

Noverit igitur sublimitas vestrae sanctitatis, quod nulla fratum unanimitas sancte Romanie ecclesie potestati subjecta, fidelior atque devotor ac subiectior appetit, quam nos, qui vestra dominationi & capiti omnium ecclesiastarum omni mentis intentione subjiciemus, plurimum gaudentes in Domino & in dono gratiae ipsius, quod per vestram sanctitatem & sapientiam magnifice & amplissime sedes ejusdem ecclesie dilatarat in religione divina: & in hoc instantissime precibus incumbimus, deprecantes divinam clementiam, ut ad aliora semper descendere vos, & de die in diem meliora fecisti, atque perficere concedat. De cetero vestre clementia innotescimus, seniorem nostrum Arnulphum imperatorem de hujus vite exilio migrasse. Sed quamdiu in hoc mundo subsistimus per incertam ferimur, nescientes ubi quorundam animos post hanc lucem mansionem recipiant: vestris quasi provoluti vestigiis subnixe poscimus, ut animam ipsius vestrae auctoritatis potestate a vinculis peccatorum ablolvatis, quia *quacunque solveritis super terram, erunt soluta in celo*. Tali vero domino, redore, & gubernatore amissio, in nostris

A partibus vacillavit navis ecclesia. Quem regem eligeret parvo tempore ioscia mansit: & quia timor magius aderat, ne solidum regnum in partes se scinderet, divino, ut credimus, instinctu factum est, ut filius senioris nostri quamvis parvissimus, communis consilio principum, & totius populi consensu in regem elevaretur. Et quia reges Francorum tempore ex uno genere procedebant, maluimus pristinum morem servare, quam nova institutione insidere. Sed cur hoc sine vestra iustitione & permissione factum sit, vestram haud dubitamus latere prudentiam. Nulla scilicet alia caula auctum constat, nisi quia pagani inter nos & vos conscientibus, impeditum est iter nostrum ad sanctam matrem nostram Romanam sedem: ita ut nec legati a nostra parvitatem ad vestram dignitatem dirigi potuerint. Sed quia tandem occasio & tempus advenit, quo nostra epistola vestris obtutibus presentaretur: rogamus, nostram communem constitutionem, vestras dominationis benedictione roborari. Insuper etiam pietati vestra intimus, quod fratres, & coepiscopi nostri Bavarienses se apud nos conquerentes, & alta suspictrice trahentes gemebant, qualiter Maravensis populi Francorum potestati rebelles, iacent se ab illorum consortio esse divisos, & seorsum metropolitano gloriantur a vestra concessione esse sublimatos, cum nunquam metropolitanae sedes inter illos haberetur, sed semper illorum provincie & dioecesi cohererent. Dolebam te etiam apud nos, quod quorundam machinatione, magna infamia circa vestram cellitudinem essent denotati, scilicet, ut cum pagani sedis & pacem inirent, & ipsi pagani consilio eorum ager nt tam multa nefaria & illicita. De his omnibus confilium a nobis querentibus Bavariensis episcopis, justum respondimus esse fratrum solatio semper adhaerere: quia propheta inquit; *Ecce quam bonum & quam iucundum habbitare fratres in unum*. Illi vero non in unum habitant, qui fratrum se solatio subtrahunt, aut fratibus inuidias preparant. Nos illorum trifilius compatiemus, nolumus illi consilium de talibus objectionibus præbere, priusquam ad vestram interrogationem per epistolam nostram veniremus. Semper nos scimus, carnales spiritales solere persequi, & malevolos benevolos infirmare & lacerare. Prividere ergo summopere debent, omnes qui sacerdotes Domini persequuntur tam occulte quam manifeste, ne ad illos pertineat quod propheta dixit: *Cogitaverunt malitias in corde suo*, p. 131. *tota die constituerunt prælia, excorciarunt linguis suas* p. 132. *fecerunt serpentes: venenosum apidum sub labiis eorum*. Et paulo post: *Cedentes super eos carbones, in ignem dejeccit eos*. Et iterum: *Vir linguis suis non dirigetur in terra, virum injeustum mala capient in interiori*. Et per Jeremiam inquit Dominus: *Omnes in sanguine judicantur, unusquisque proximum suum tribulat*. Omnes in malum manus suas preparant. Non debent enim alieni, episcoporum aut accusatores, aut judices fieri. Unde de Loth est scriptum: *Ingressus es, ut advena, numquid ut iudices?* Accusator autem episcoporum nullus sit servus, aut libertus, nullaque persona suspecta, aut infamis, repellantur inimici, & omnes laici. Illi fratres & coepiscopi nostri Bavarienses, veraces Dei cultores, & boni pastores, pervigili custodia custodiunt gregem sibi commissum, ne lupi rabies aliquam sancti gregis oviculam rapiat in prædam suam. Stant pro muro domus Israel, ne aliqua vis inimica firmamentum ecclesie dissolvat. Qui tales inquietat, & sua malitia impugnat, licet præsentem, futuram tamen non evadet penam, quia

Zachar. 3. quis scriptum est: *Qui vos tangit, sanguis pupi.* A plenissime instruimus in omnibus nostro ministerio sacerdotali obstantibus & adversantibus Romanum appellare pontificem: ut quod ad unitatem concordiam, & ad custodiam pertinet disciplinam, nulla dissensione violetur, sed ab ipso summa provisione decernatur. Nequaquam enim credimus, quod coadii quotidie audimus, ut de illa sancta & apostolica sede, que nobis sacerdotalis mater est dignitatis, & origo Christianae religionis, prolixerit quippam perversitatis, sed doctrina, & autoritas ecclesiastica rationis. Sed venerunt, ut ipsi promulgerunt, de latere vestro tres episcopi, videlicet Joannes archiepiscopus, Benedictus & Daniel episcopi in terram Schlavorum, qui Maraci dicuntur, que regibus nostris, & populo nostro, nobis quoque cum habitatoribus suis subacta fuerat, tam in cultu Christiane religionis, quam in tributo substantiae secularis, quia exinde primum imbuti, & ex paganis Christiani sunt facti. Et idcirco Patavensis episcopus civitatis, in cuius diocesi sunt illius tempore populi ab exordio Christianitatis eorum, quando voluit & debuit, illuc nullo obstante intravit, & synodalem cum suis, & etiam ibi inventis, conventum frequentavit, & omnia que agenda sunt potenter egit, & nullus ei in faciem reslitit. Etiam & nostri comites illi terre confines placita secularia illic continuaverunt, & quæ corrigenda sunt, correxerunt, tributa tulierunt, & nulli eis resliterunt; usque dum incessante corda eorum diabolo Christianitatem abhorre, & omnem iustitiam detrectare, belloque lacestere, & obstatere levissime ceperunt, adeo ut via episcopo & praedicatoribus illo non esset, sed libitu suo egerunt quæ voluerunt. Nunc vero quod grave nobis videtur, & incredibile, in augmentum injurie jactant se magnitudine pecuniam id egisse, qualia de illa apostolica sede nunquam audivimus exisse, neque canonum decreta sanxisse, ut tantum schisma una patetur ecclesia. Est enim unus episcopatus in quinque divisus. Intrantes enim predicti episcopi in nomine vestro, ut ipsi dixerunt, ordinaverunt in uno eodemque episcopatu, unum archiepiscopum (si tamen in alterius episcopatu * archiepiscopum al. archiep. H. p.) & tres suffraganeos ejus episcopos, absque scientia archiepiscopi, & consensu episcopi, in cujus fuerunt diocesi. Cum in concilio Africano cap. xx. decretum sit, ut plebes, quæ in diocesibus ab episcopis retinentur, quæ nunquam episcopos habuerunt, nonnisi cum voluntate ejus episcopi, a quo tenentur, propriis accipiant rectores, vel * episcopos. Et item in eodem concilio cap. LXX. ut plebes, quæ nunquam habuerunt proprios episcopos, nisi ex concilio plenario uniusquisque provincie, & primatis, et que consensu ejus ad cujus diocesim eadē plebs pertinebat, episcopos minime accipiant. In decretis pape Leonis capite xv. scriptum est: Nulla ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui a provincialibus episcopis, cum metropolitani jurisdictione non consecrantur. Item, capite xlvi. Si indignis quibusque, & longe extra sacerdotale metum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesie detur: non est hoc confundere populis, sed nocere; nec praestare regimen, sed augere discrimen. Et in eodem capite post pauca: Difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Et in decreto pape Cœlestini antecessoris vestri, capite xvii. continetur, ne alicui locus concedatur sacerdoti in alterius injuriam. Antecessor vester, Zuentibaldo duce impetrante, Vvichingum consecravit episcopum,

OBSERVATIO GABRI. COSSARTII S. J.

Arnulphus Imperator, cujus hic obitus annalizatur, mortuus est anno 399. Novembri, anno 399. Stephano VI. pontifice. Non tamen ad eum, sed ad eius succesorem Ioannem haec scripta est epistola, quod facile intelligitur ex querela de Moravorum archiepiscopato, quem a Joanne institutum esse sequens episcopo declarat. Cur autem tam sero scribant bi episcopi, causam his ipsis in literis affirant.

EPISTOLA THEOTMARI I

JUVANENSIS ECCLESIE ARCHIEPISCOPI
& aliorum episcoporum, ad Joannem IX.

Queruntur unum archiepiscopum, & episcopos tres, in Schlavorum terris, prius Patavensi episcopo subjectis, creatos esse.

Summo pontifici, & universali papa, non unius Urbis, sed totius orbis, domino Joanni, Romane sedis gubernatori magnifice, humillimi paternitatis vestre filii, Theotmarius Juvanensis ecclesie archiepiscopus, Vvaldo Frisingensis, Erchenaldus Eystatenensis, Zacharia Sebonensis, Tutto Ratisponensis, Richarius Patavensis ecclesie episcopus. Necnon, & universus clerus populusque Christianus per totam Noricam, quæ & Bavaria vocatur; prosperum in salvatore nostro profectum, catholicæ pacis augmentum, & regnum optamus eternum. Antecessorum vestrorum decretis, & catholicorum patrum institutis

E a provincialibus episcopis, cum metropolitani jurisdictione non consecrantur. Item, capite xlvi. Si indignis quibusque, & longe extra sacerdotale metum constitutis, pastorale fastigium, & gubernatio ecclesie detur: non est hoc confundere populis, sed nocere; nec praestare regimen, sed augere discrimen. Et in eodem capite post pauca: Difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. Et in decreto pape Cœlestini antecessoris vestri, capite xvii. continetur, ne alicui locus concedatur sacerdoti in alterius injuriam. Antecessor vester, Zuentibaldo duce impetrante, Vvichingum consecravit episcopum,

EPIST. THEOTMARI JUVAN. ARCHIEP.

207

pum, & nequaquam in illum antiquum Patavien-
sem episcopatum eum transmisit, sed in quam-
dam neophytam gentem, quam ipse dux domuit
bello, & ex paganis Christianos esse parravit.
Cum autem eisdem Schlavis locus familiaritatis
apud legatos vestros dabatur, accusabant nos &
dissimilabant nos iu multis, & verbis mendacibus
inslabant, quia nemo eis vera respondebat, di-
centes nos, & cum Francis, & Alemannis scan-
dalum, & discordiam habuisse: cum hoc falso
esse ex hoc convincitur, quia amicissimi nostri
sunt, & caritative cooperantes, & etiam cum
ipsis impacatos esse accusabant.

Quod non nostra culpa exigente, sed sua pro-
tervia faciente, ita fatemus esse. Quia quando
Christianitas illis cœpit vilesce, & insuper de-
bitum tributum tenoribus nostris regibus, & prin-
cipibus eorum solvere responderunt, belloque resi-
stere, & gentem nostram cœperunt lacerare: orta
est sedition inter illos. Et quoniam armis sibi eos
defenderunt, & in servitium redegerunt: idcirco
jure proprio tributariorum habere debuerunt, & de-
bent, & sive velint, sive nolint, regno nostro fu-
botti erunt. Quapropter oportet vos ab alto spec-
ulari, & moderaminis temperiem pra omnibus
tenere, ne peior pars confortetur, & melior in-
firmetur. Progenitores namque strenuissimi senio-
ris nostri, Ludvici videlicet imperatoris, & re-
ges ex Christianissima Francorum gente prodi-
erunt. Moimarii vero Schlavi, a paganis & Ethni-
cis venerunt. Illi potentia imperiali Romanam
republicam sublimaverunt, isti damnaverunt.
III: Christianum regnum confortaverunt, isti in-
firmaverunt. Illi toti mundo spectabiles apparue-
runt, isti latibulis & urbibus occultati fuerunt.
Ilorum contilio apostolica sedes pollebat, istorum
persecutione Christianum doiebat. In omnibus
his juvenilis rex noster, nulli praedecessorum
suumque adiutorium unum vult, & ope-
ratur. Unde & pace viget, & concordia gratula-
tur, atque ad vestram paternitatem, sicut patres
sui, se pertinere laetatur. Quod nos praefati Schla-
vi criminabantur, cum Ungaris tamen Catholi-
cam violasse, & per canem, seu lupum, alias
que nefandissimas & ethnicas res, sacramenta,
& pacem egisse, atque ut in Italiam transtirent,
pecuniam dedisse: si vobis coram posito, ratio
inter nos agitaretur ante Deum, qui cuncta no-
vii antequam fiant, & coram vobis qui vicem
eius apostolicam teneatis: eorum salitis manile-
staretur, & innocentia nostra probaretur. Quia
enim Christianis nostris longe a nobis positis sem-
per imminebant, & persecutione nimia affigie-
bant, donavimus illis nullius pretiosae pecuniam
substantiae, sed tantum nostra linea vestimenta,
quatenus aliquatenus eorum feritatem molliremus,
& ab eorum persecutione quiesceremus. Talia
namque, ut praescripimus, juxta malitiam cordis
sui argumentantes, & pontifices vestros ad inju-
riam nostram incitantes, adeo, ut directa nobis
epistola, quasi ab apostolica sede, hæc omnia
improperabant, & diversas injurias ingerebant,
atque inter alia divino gladio feriendos dignos
dicebant. Impletur enim in nobis, quod quidam
sapiens ait: *Justus tuus crimen iniquus*. Ipsi enim
crimen quod nobis falso factum imposue-

208

A runt, multis annis peregerunt. Ipsi Ungarorum
non modicam multitudinem ad se sumperunt,
& more eorum capita suorum pseudochristiano-
rum penitus detonderunt, & super nos Christianos
immiserunt, atque ipsi supervenerunt, &
alios captivos duxerunt, alios occiderunt, innume-
ros vero exilio depatarunt, & nobiles viros, ac
honestas mulieres in servitium redegerunt, ecclæ-
sias Dei incenderunt, & omnia sedicia deleve-
runt: ita ut in tota Pannonia nostra maxima
provincia, tantum una non appareat ecclæsia,
prout episcopi a vobis destinati, si fateri velint,
eunnarrare possunt, quantos dies transierunt, &
totam terram desolatam viderunt. Quando vero
Ungaros Italiam intrasse comprimimus, pacificare
cum eisdem Schlavis teste Deo multum defide-
ravimus, promittentes ei propter Deum omnipo-
tentem, ad perfectum indulgere omnia mala con-
tra nos nostrosque acta, & omnia reddere, quæ
de suis nostros constaret habere, quatenus ex il-
lis lecurus nos redderent, & tamdiu spatium da-
rent, quamdui Longobardiam nobis intrare, &
res landi Petri defendere, populumque Christia-
num divino adjutorio redimere licet. Et nec
ipsum ab eis obtinere potuimus, ut post tanta
maleficia haberent beneficia: & sunt falsi accu-
satores, qui semper fuere Christianorum perse-
cutores. Si quis in toto mundo aliossum nos
oberrasse, & justitia restituisse probare conetur,
C veniat præsens, & eum ludificasse, nosque de hac
re sentientis purissimos esse. Idcirco singuli omnes
que admonendo precamur, ne ullo modo alicui
fallo de nobis aliquam suspicionem referenti cre-
duli sitis, antequam opportunitas exigit, ut hu-
jus rei gratia missus de vestra celsitudine nobis,
aut a nostra paritate directus appareat vobis.
Communis gemitus & generalis dolor angustat,
quos Germania & tota tenet Norica, quod uni-
tas ecclæsæ dividitur scissura. Est enim, ut præ-
missimus, unus episcopatus in quinque divitiis.
Ideo si quid fraus maligni * Schlavorum callidita-
te adduxerat, justitia vertat. Vosque virtute ex ^{ad. mali-}
alto indui, & apostolica potestate armati, juxta
prophetam: quod fractum est alligate, quod infr-
num consolidare, quod abjectum reducite; ut dein-
ceps populus, & fidei integritate gratuitetur, &
sancta ecclæsæ tranquilla devotione legetur.

Theotmarus indignus archiepiscopus, & apo-
stolicarum rerum procurator promptissimus. Pe-
cuniam vestro juri debitam, propter infestam pa-
ganorum saevitiam, nec per me poteram, nec
per alios transmittere: sed quia Dei gratia libe-
rata est Italia, quanto ciuitas potero, vobis trans-
mittam. Precatur nostra humilitas, ut dignetur
vestra sublimitas respondere per singula transmis-
sa cum epistola.

*Alme pater mundi dignus pro nomine Petri,
Nomine quem sequeris, utinam virtute sequaris,
Sisque tuis famulis protector verus, & impos;
Commendes domino, calo qui præfet alto.*

OBSERVATIO GABRI. COSSARTII S. J.

Hanc epistolam edidit Cordehus, cum Hlucmari ope-
culis, sed Joannem VIII. perperam interpretat. Nam ad
Joannem IX. nullum esse conatur, ex episcoporum qui scri-
bant mare, ut discas ex Huandi metropoli Salabargan-
si, tom. I. Eamdem, & alteram, que proxime anteceditis
ediderat ante Gevoldus in appendice ad Chronicon Rei-
berspergense.

ANNO
CHRISTI
899ANNO
CHRISTI
899

CONCILIO ROMANUM I.

In causa injuriarum cadaveri Formosi illatarum,

A Joanne IX. in exordio pontificatus sui celebratum.

Ex Supple-
mento Mai.
2 pag. 103.

Joannem IX. Romanum pontificem restituuisse pacem ecclesiam turbis agitatis tribus celebratis concilii scribit Flodoardus in carmine de Romanis pontificibus his verbis:

*Concidit tamen his terris docuisse referunt
Dogma salutiferum, novitasque abdita malo-
rum,
Es firmata fides doctrinis tradita Patrum.*

Ex tribus hisce duo tantummodo in collectio-
nes conciliorum relata sunt, Romanum videli-
et ex quo canones XII. a Labbeo exhibentur,
& Ravennatense, in quo Formosi causa optatum
exitum obtinuit. Quod superest tertium, quod
collectorum nemo receperit, duo haec praesul-
se, eamdemque Formosi causam tractasse credo,
cujus rei conjecturam exhibet fragmentum ad-
orum concilii Romani, cuius memini supra in
concilio Romano sub Theodoro papa. Et au-
tem initium auctorum concilii Romani Joannis
IX. In ipso vero fragmento hujus, adeoque &
concilii exordio legitur: *Lectio est Synodus Joannis
pape: Quia rogo synodus? Non plane illa, quia*

*Atunc nonnisi exordiebatur. Altera ergo prae-
dens a Joanne papa in ipsis pontificatus sui cre-
pundiis habita. Hujos statim cogende synodi
causa ea forte suberat, quod Joannes, vix ele-
ctus, emulum in dignitate habuit Sergium, ut
Flodoardus his geminis versibus indicat:*

*Joannes subit bine, qui fulsi in ordine no-
nus,
Pellitur electus patria, quo Sergius arte.*

Ne quid ergo dubii in electione hac supere-
set, & schismatis discrimen amoveretur, res in
concilio discussienda erat, castiganda Pseudo-pon-
tificis audacia, & tempestas exoriens placanda.
BHec in eo priori concilio peracta colligo ex san-
cto VIII. Romani concilii a Labbeo vulgati,
quod ego secundum Joannis appello, in qua Ser-
gius cum complicibus, veluti jam ante damnata,
commemorari videntur; edicit enim ibi pon-
tifax, ut quicunque restituere illos, a se cano-
nicae depositos, prioribus in gradibus ausi fuer-
int, anathemati subjectos se exinde noriat, &
intelligent.

ANNO
CHRISTI
900.

SYNODUS ROMANA

ANNO
CHRISTI
900.

In qua Argrinus Lingoneensis Episcopus sua sedi restituitur. (a)

Clerus, & populus Lingoneensis Ecclesia que-
stii sunt apud Joannem IX. Ecclesiam suam
omni pastorali solatio destitutam esse, ex quo Ar-
grinus venerabilis Episcopus ab ipsis per subreptionem
quorundam recedit Ecclesia, licet omnes cum
concorditer elegissent, nullumque post ipsum a-
lium sponte receperissent Episcopum. Quare Joa-
nnes IX. coacta Synodo Argrinum eis restituit,
ut literis mense Mayo Indiæ. 11. datis & iupra
allatis liquet. In iis haec leguntur: *Nos ergo qui
omnium Ecclesiarum Dei curam & sollicitudinem ge-
rimus, & omnibus Ecclesiis ius intermeratum, cano-
nicamque auctoritatem irrefragabiliter observare vo-
lunus, & debemus: nequamque vos diutius talia pa-
ti permittimus; sed compatisentes vestra fraternita-
ti, & vestram lacrymosam querimoniam veridicis af-
fitionibus cum collegio fratrum nostrorum Episcope-*

*Cram, reliquorum ordinum officio approbantes, pre-
fatum fratrem nostrum Argrinum venerabilem Epi-
scopum, vobis canonice restitutus, suaque Ecclesia
reformanda intrivitimus: non sententiam praece-
soris nostri Stephani papa reprehendentes, sed utili-
tatis ac necessitatis causa canonice in multis commu-
nantes &c. Aliis literis 5. Idus Maii Indiæ. 11.
dati idem Pontifex Carolum Simplicem Fran-
corum Regem hortatur, ut Argrini Lingoneensis
Episcopi restitutioni saveat; & ait: *Quam causam
(Argrini) cum collegio venerabilium Episcoporum
nostrorum diligenti examinatione perpendentes
canonicę definitivimus &c. Legende pariter in hanc
rem Epistola 1. & 11. Benedicti Papæ IV. ad
Galliarum Episcopos, principes &c. & ad Clerum
Dæ populum Longonensem dñe.**

CON.

(a) Extant haec Joannis literæ hic apud Labbeum legende; & cum signentur mense Mayo Indiæ. 11. id est
anno 899. inde annum habite synodi discimus. Mansi.

Council. General. Tom. XVIII.

SYNODUS NESTORIANA.

ANNO
CHRISTI
900.

212

ANNO
CHRISTI
900.

SYNODUS NESTORIANORUM, forte in urbe
BAGDAD habita

In causa fidei, & discipline ecclesiasticae,

Præside Joanne filio Iisæ Nestorianorum catholico anno Egira 287. Græcorum 1212.
Christi 900. celebrata.

De hac Synode ita Affermanus Bibl. Orient. tom. III. par. II. pag. CLXXVIII.

Ex Suppl. Mon. Min. pag. 2086. **S**ynodus Joannis filii Iisæ, cognomento Bar-Abgari, habita quo is anno ordinatus fuit, hoc est Aratum 287. Christi 900. Græcorum 1212. mense octobri. Laudatur a Sobensi tum in Catalogo, sicut in epitome canonum. Canones XXVIII. conditi, qui extant in Nomocanone Arabico. Horum priores quatuor de Trinitate personarum sunt, & unitate divina naturæ, deque Incarnatione Verbi, & quod unio ejus cum natura humana expers fuerit commissio confusionalisque, & quod in Christo due sint naturæ: dunque persona. Septimus anathema complebitur in eos, qui repudiant doctrinam Diodori, Theodori, & Nestorii; nec non Ephremi & Narsetis. Octavus de commentariis Theodori usquequa probandis, & suscipiendis. Nonus & decimus de Jacobitis, & Melchitis vitandis, deque communione iis nequaque parricenda. Vigesimus, non esse celebrandam Liturgiam feria sexta, & sabbato hebdomadæ passionis, hoc est, in Parasceve, & in magno sabbato. Vigesimus primus, abstinentia esse ab esu carnium singulis sextis feris usque ad solis occasum. (Nestoriani enim dies suos ab occatu solis inchoant.) Vigesimus secundus, ut presbyter, diaconus, & reliqui ministri, nisi jejunii, Liturgiam non celebrent, neque ante præmissum divinum officium (nimis horas, quas matutinas vocant.) Vigesimus quintus, ut oratio Dominica Pater noster dicatur iunctio, & in fine Liturgie, nec non Horarum vespertinarum, nocturnarum, & matutinarum. Idem Joannes edidit alios canones XXVIII. de ministerio altaris, inferius referendos. Item responsa canonica XCVIII. ad totidem quæsita presbyteri Hasani filii Josephi. Denique responsum canonicum de jejunio virginum, deque jejunio Ninivitico.

Ex bac ipsa synodo novus clerus literas suas synodicas dedit, quas ab Affermano recitatas hic exhibeo istamque canones concilii huius ex eodem addo.

Ego Joannes cognomento Bar-Abgari, seu Ebn-Aragi, profiteor coram synodo Patrum Metropolitarum, episcoporum, presbyterorum, diaconorum, & fideliuum conmorantium in urbe pacis Bagdado, qui me elegerunt, ut ipsos regerem, & super eorum sedem, id est thronum patriarchalem federem: postquam scilicet ab iis rogatus Deo ipsique obtemperandum duxi, & ministrum ecclesias suscepimus, proficimus, inquam, & promitto, me juxta canones apostolicos mores meos compositurum, recteque fidem, quam Patres trecenti decem & octo definiuerunt, cordis assensu, orisque confessione illibatam observaturum,

A synodosque omnes tum Orientales tum Occidentales suscepturnum, quas patres patriarchæ, verique doctores in Persido sequuti sunt: item amplexurum commentatoria sapientissimi doctoris sancti Theodori, ejusque Liturgiam, nec non alteram Mar Nestorii, ejusque sententiam circa unionem filii, & substantias atque personas. Preterea firmiter propono, nec munera me acceptiprum, sed meipsum coram omnibus verbo, & opere, indiciis ecclesiasticis Paulo apostolo pietae & castitate conformaturum, subditos, aut ecclesiæ nullatenus gravaturum, nihilque præter debitum, & consuetum acceptiprum, pecunias corrogandas operam non daturum, neque filios ecclesiæ in meo ministerio persequuntur; ex iis, quæ Deus largiri dignatus fuerit, elemosynas in pauperes, inopes, affictos, orphanos viduasque, ut decet, erogaturum. Si padum sponte conventum (quod Deus avertat,) minime observavero, reus ero judicii, vindictæ, justaque reprobationis. Si vero quidquam a fide ecclesiæ mutavero, aut adjecero, aut detraxero, id mihi in crimen veratur, dignitatique patriarchalis, sed & christiane religionis prorsus expers ero. Insuper promitto me daturam operam, ut ecclesiæ edificantur, malaque ab iis avertantur, ut pars legata perficiam, tributa pro infirmis solvam, in carcerebus detentos verbo & opere inde extrahi curem, quemadmodum fratres Christiani nosque decet: peregrinorum morientium curaram, ut scilicet exequie iis celebrentur, eorumque cadavera tumulo mandentur, quum membrum sint ex membris Christi. In tradendis autem ecclesiis non plus offertium rationem habebō, sed eas viris probis Deumque timentibus commendabo, & in manus impositione simoniacum crimen, quod in munierum acceptatione dignitatunque sacrarum pro certo pretio oblatione consistit, omnino proscriram, neque interventionem cuiuscumque hac super re admittam, nec nisi dignis gradum sacerdotis conferam, idque prævio examine, & diligentí inquisitione. Presbyterum aut diaconum non ordinabo nisi juxta canonem: Diaconum quidem post lectionem psalmorum eorumque, quæ ad psalmos in libro Davidis referuntur; presbyterum vero post lectionem novi Testamenti; neque in clericum cooptabo locupletes indignos, neque dignos pauperes repellam. Hoc est exemplar chirographi ab eo scripti, cuius ad calcem hoc adjecit. Exemplar hujusmodi exigitur ab unoquoque patriarcha, cum ad sedem Orientis promovetur: testesque super eum adcondi sunt ordinantes ipsum, ne oves Christi negligat: nam judicium quidem distictum est; periculosa autem subscriptio.

SYNODUS NESTORIANA.

213

214

ANNO
CHRISTI
900.

CANONES JOANNIS PATRIARCHÆ DE ALTARI, ET EUCHARISTIA.

CANON I. A

Quod non decet ligno altari nisi.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepitque, ut in urbibus, castellis, & locis, in quibus perfecta pax obtinet, nec barbarorum persecutio obest, & diligenter custodiunt queant, altaria fixa habeantur. Super lignis autem non permittit Spiritus Sanctus Liturgiam celebrari, neque ea permittit fieri aut nominari. Et hæc in verbo Domini Patres nostri definiunt.

II.

Quod non decet altare nudari.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut quod sacro oleo delibutum est altare, aqua nullatenus abluatur, quum sit, nisi forte id postulet necessitas instauracionis. Quod si qui voluerint illud aromatibus honorare ad typum aromatum, quæ mulieres ad Domini sepulcrum attulere, id præcipimus ne altare suo tegumento omnino nudetur. Illud tantummodo licebit, ut altare proprio apparatu ornatum, aqua rosacea aspergatur, atque aliorum odoramentorum sufficiens eidem adhibeatur, & præter hoc aliud non licet.

III.

Quod qui Xatham miscent laici non sint, sed sacerdotes.

* Panem ex charicium.
* farinam in panis confundit vel aqua subiungit.
Placuit Spiritui Sancto, & præcepit per manus sanctorum Patrum nostrorum, ut qui Xatham miscent, sacerdotes sint aut diaconi. Ad illam autem accedere ne cuiquam licet, qui vel sacerdos, vel diaconus non sit, nec seculari, nec monacho simplici. Si secus fecerit, subiectus esto anathemati verbi Domini etiam. Amen.

IV.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut præter farinam instrumenti electi, & aquam puram, atque oleum ex oliva expressum, ac saltem, nemini eorum, qui Xatham miscent, licet quidquam addere, aut demere. Et hæc in canone verbi Domini.

V.

Presbyter aut diaconus, qui oblationis panem præparat, sui instrumenti munditiem curet, habeatque vas ad secernendas aquas, & olei scæces, caveatque ne a laico contingatur. Habeat præterea lumbos succinctos & calceamenta in pedibus suis, faciem ad orientem, & amictu velatam. Ministret autem cum psalmis. Et hoc in verbo Domini.

Concil. General. Tom. XVIII.

ANNO
CHRISTI
900.

VI.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut postquam Xatha cocta fuit, nihil ex ea illegitime tollatur, aut ex ea aliquid detur, antequam ad altare offeratur, & id, quod offerendum & consecrandum est, ex ea separetur. Et hæc in verbo Domini.

VII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut macula non sit in eo, quod ex hostia separatur ad mysteria. Et vero neque in veteri lege fas erat claudum, & cæcum, aut infirmum, aut in quo inventiretur macula, offerri. Quanto igitur magis convenit, ut similis cura ad divina mysteria adhibeatur? Et hæc in verbo Domini.

VIII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut mysteriorum corporis & sanguinis Domini appetitio immoderata tollatur, ne quis cum istiusmodi impudentia temere ad sanctum Domini corpus accedat; sed particulae primiceriarum & oblate sint in parva mensura ordinatae, ita ut hostia duodecim drachmas non excedat; singuli vero carbones (unius hostie, cum in crucis formam frangitur, particula quatuor, vocantur carbones, symbolo ex Iesu visione desumpti) tribus drachmis consistent, ut in nomine Trinitatis pars illa benedicatur, quæ in Trinitate consignatur. Pro pueris autem aetate parvulis parvulae præparentur placentes, (hostie) quas ii non cogantur in particulas frangere, unde contingit frequenter, fragmenta, hoc est micas excuti in phialam, (patenam) & ex incuria decidere, & pedibus proculari, & hoc modo sanctum corpus cum negligentia traduci. Et hæc in verbo Domini.

IX.

Placuit Spiritui Sancto, ne in pane consecrando due farinæ adhibeantur, altera ex simila, & altera ex farina nigra; sed ut unus panis uno die ex una farina candida, & munda conficiatur. Non enim est in corpore, & sanguine Domini Æthiops, aut Græcus (id est niger & albus.) Et hæc in verbo Domini.

X.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne quis presbyter, aut altaris minister se possum ad oblationem panem ex simila nigra faciat, cum malcha (id est rex: ita fermentum vocant Chaldaei, quo novas oblates fermentare solent) ex triticô albo sit. Enimvero indecens quoque est, ut fermentum quum formatur, nigrum sit, instar Æthiopis

O 2

pis

pis servi, & album instar Romzi. Et hæc in verbo Domini definiuntur.

XI.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut altaris minister illud excutiat, & sanctuarium verrat singulis diebus, quibus sacrum super altari celebratur, antequam sacra mysteria inferat. Debet præterea totum sanctuarium ejusque parietes semel in hebdomada componere.

XI.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut qui farinam in usum sacri panis subigunt, duo servent fermenta, alterum quidem sacrum, alterum vero simplex; sacrum autem esse debet quod ad separatas exigitur. Et hæc in verbo Domini.

XII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut nemini ex presbyteris, aut diaconis, altaris ministerium obtinentibus, fas sit, oblationem sacro fermento panis sacrificio destinati permistam cuivis ethnico exter- no tradere, aut mago, aut cuilibet cuiusvis lectæ; sed neque pueris parvulis filiis Christianorum. Et hæc in verbo Domini.

XIII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut lampas accensa habeatur ante altare, & nutritur ex puro oleo olivæ omnibus diebus per diem simul & noctem, caveaturque, ne ea extinguitur, sive Liturgia celebretur, sive lumine. Sicubi vero duo extiterint altaria fixa, totidem omnino accendantur lampades de die & de nocte. Similiter autem si altaria fuerint plusquam duo, altarium numero lampadum numerus respondeat. Permittitur autem in locis, in quibus puri olei copia non sufficit, ut aliquid aliud, quod olei vicem convenienter supplere queat, ad nutriendam lampadem adhibeatur. Ad oblationem vero, præter oleum, non aliud omnino inferatur. Et hæc in verbo Domini.

XIV.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut qui altaris ministerium obtinet, postquam panem altari intulerit, antequam dividat separatas ex reliquo, separat aliquid ex primitius & oblatis, quas custodiare satagat. Et si necessitas postulet, & ipso die cogatur demum Liturgiam celebrare, ex illis, quas postremo separavit, in suum usum iterum sumat. Et hæc in verbo Domini.

XV.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne panis ad duos dies coquatur, neve ex pane eodem quidpiam servetur in crastinum diem, & consecratur pro hoc, &

Apro altero die sequenti, neve consecratio agatur ad biduum. Qui his temere contravenerit, a gradu suo arceatur in verbo Domini.

XVII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne super altari consecrantur minus quam tres primitiæ, & ad minus duæ, ut unum sit signum, & unum signatum. Unam vero dumtaxat consecrari nullatenus licet. Et hæc in verbo Domini.

XVIII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne liceat ministrantibus mysteria altaris, mysteria deferere, & sedere, aut lumbos discingere, aut calceamenta; aut egredi, aut rei cuiquam vacare, præterquam ministerio sacrorum mysteriorum, quæ illis immerentibus credita fuerunt. Et hæc in verbo Domini.

XIX.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne liceat cuiquam ministrantium mysteria altaris sanctum extra atria ecclesiæ deferre, nisi ad vinculum, aut ægrotos gravi morbo laborantes die festo Resurrectionis nocturno tempore ex mandato præfusili & rectoris. Qui, illis exceptis, quasi hominibus placere volens, temere divina mysteria ludibrio habere præsumperit, eadem e sanctuario esterendo, nefas esto illi istud attentare in verbo Domini.

XX.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut thesaurus * super altari ad biduum relinquatur. Corpus enim super altari ad diem sequentem relinquere, nec vetus, nec nova lex permittit. Scriptum est enim in lege Moyû; nec remanebit quidquam ex eo usque mense. Qui secus attentaverit, & hoc mandatum transgressus fuerit, anathema esto a Spiritu Sancto per manus patrum nostrorum. Et hæc in verbo Domini.

XXI.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut qui sacra mysteria ordinant, id est, sumunt, duo sint; sicut & qui consecrant, duo itidem sint. Nec fas est ordinanti sumere plus quam carbones quatuor, quæ integras primitias faciunt. Quum urgens causa, quæ profecto illegitima est, ac temeritatem, audaciamque sapit, id postulaverit, quinque particulas sumere licet. Plures autem sumere neutiquam fas est. Quicumque vero ista temerario ausu fuerit transgressus, divinæ justitiae animadversionem feret: satagant itidem, ne calix irreverenter sumatur, neve in ipsa sumptione effundatur, neve quidam subjaceat intemperantiaz ac impudentiaz in iis mysteriis, quæ populo per gratiam tra-

~~tradita fuerunt. Ferunt quippe Salvato-~~ A quam in æquali quantitate fluxisse: qua-
rem nostrum modicis haustibus calicem re sequum est, ut mixtum libaminis ex
ANNO CHRISTI
bibisse, atque discipulis obtulisse. Qui ve-
ro temere atque intemperanter erga Do-
mini corpus & sanguinem se gesserit, a-
lienus esto a sacris mysteriis, atque sus-
pensus & excommunicatus a Spiritu San-
cto; & hæc in verbo Domini.

XXII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut si quilibet presbyter, aut diaconus audeat ipse solus sacra mysteria corporis, & sanguinis Domini ordinare, a ministerio suo suspensus maneat in verbo Domini.

XXIII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut si necessaria, & minime voluntaria causa exigat, ut sacra mysteria super altari in diem crastinum serventur, eo quod non adsit qui una cum eo, qui mysteria celebravit, eadem sumere valeat, alterum ex duobus fiat: & si quidem Christianus, vel Christiana inveniatur, qui simul sanguinem amboque mysteria consumat, id faciat, sciens ea quæ superfunt ad communionem mysteriorum pertinere. Si autem sanguinem dumtaxat sumat, corpus autem propter suam quantitatem consumi nequeat, servetur in diem crastinum super altari, curaque eidem adhibetur, ut lampades coram eo ardeant, & nocturnum officium peragatur, quod si contigerit ambo mysteria remanere, eo quod non adsit, qui ea sumant, noverit quicumque eorum minister erit, oportere ipsum pedibus suis insistere usque ad horam ordinationis, sive de nocte, sive de die, nec ipsi licere illorum ministerium, quin alias ejus vices suppleat, deserere; & hæc in verbo Domini decrevimus.

XXIV.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut qui venerabile corpus ordinat, fatigat particulas suscipere una cum sumptione particularum phialæ, aut abstersione calicis, aut omnino palmis manuum, neve corporis particulam manu ori inferat, sed ore capiat, quia cælestis est cibus. Simili modo calix propitiatorius porrigitur. Et hæc in verbo Domini.

XXV.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut mixtum libaminis fiat ex partibus æqualibus vini & aquæ. Scriptum est enim ex Salvatoris nostri latere sanguinem &

partibus æqualibus constet vini & aquæ.
Quod si ob vini raritatem necessitas id
postulet, permittitur, ut vini pars sit,
& duas partes aquæ. Ad summum vero,
immo & supra summum pars vini sit,
& tres aquæ. Ultra progredi, nullatenus
nullo pacto fas esto. Et hæc in verbo
Domini.

XXVI.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ne liceat altaris ministerium obtainientibus, præter necessitatem super sacro altari vinum corruptum, vel aliqua labe infectum offerre, adeo ut bonum vinum relinquentes, corruptum ad libamen sanguinis Domini nostri immisceant. Qui his contravenire ausus fuerit, suspensus esto a gradu suo, & simplex laicus fiat, quia divina mysteria inquinavit, (vel quasi similitudine simbola tractavit.) Et hæc in verbo Domini.

XXVII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut presbyteris, aut diaconis liceat attinere altare post cibum; id vero attendere cum sancta sacramenta jam sunt posita, omnino nefas esto: adeo ut neque eisdem fas sit accedere ad limen sanctuarii. Si autem super altare mysteria non sint, & necessitas id exigat, fas esto usque ad exteriorem lampadem dumtaxat ipsis accedere. Illuc vero ingressi, infra lampadem consistant. Si vero quis ebriosus est, neque cum sacra mysteria sunt posita, neque cum percipiuntur, fas esto hujusmodi hominem accedere ad partem sanctuarii, nendum illuc intrare; quia nequitia est maxima & crimen irremissibile. Quandoquidem in veteri quoque legi id ipsum mandavit Deus Moyli: præcepit enim ei, dicens: *vinum & ficeram non bibes tu, & filii tui secum, cum ingrediemini sanctuarium, ne proprius hoc mortamini.* Quodcumque vero præter ista fiat, illicitum est in verbo Domini.

XXVIII.

Placuit Spiritui Sancto, & præcepit, ut nefas sit presbyteris, & diaconis intrare ad celebrandum divina mysteria, aut ad faciendum in sanctuario ministerium graduum suorum circa divina mysteria, quando in ecclesia vespere, nocte, & mane minime ministrant. Et hæc in verbo Domini decreta sunt.

ANNO
CHRISTI
901.ANNO
CHRISTI
901.

C O N C I L I U M O V E T E N S E ,

Q U O D E C E M . E T O C T O E P I S C O P I

*Ex concessione pontificis Joannis VIII. ecclesiam Ovetensem metropolitana dignitate auxerunt,
era DCCCC. XXXIX. qui est annus redemptoris nostri DCCCCI. sub Joanne IX.*

*Occiso con- C O n c i l i u m .) Joannes papa VIII. ad petitio- A latifundia Ovetensi ecclesiz tribuisset, ejusque
ciliis. nem Aldephonsi regis, inter alia, quorum
fit meutio in epistola ad praedictum Aldephon- immunitates a praedecessoribus acceptas confir-
sum, concederat, ut Ovetensis ecclesia metropo- misset. Decimaquarta Junii, era 939. synodus
litam dignitatem aciperet, ideo imprimis, absoluta fuit. Haec ex Baronio, qui eadem ex
quia Aldephonius Magnus illic regiam sedem ad his apud Sampyrum antiquum chronologum in-
collocasset. Intervit, inter alios huic concilio tegre extantibus summatum hac ratione deteri-
Theodulfus episcopus, legatus missus a rege
Francorum: reliqui autem, qui ex propinquis puit.
Episcopi quoq[ue] laies- ecclesiis convenere, numerati sunt decem & se- Ovetense.) Ovetum est civitas in Galicia
fuerunt. dum est, constituta sede metropolitana ecclesia civitas episcoporum dicta
Ovetensi, Ermenegildus ejus antistes archiepisco- reperitur, ideo quod dum Saraceni Galliacam nominata.
pus est appellatus: sive ea dignitas, quae an- B incursionibus suis inquietaret, episcopi plurimi
te inherebat ecclesie Lucensi illi proximae, in sedibus suis destituti Ovetum confluxerunt, ibi-
Ovetensem tunc est translata. Adum est etiam que tamdiu morari fuerant, donec ad proprias
in invigilarent episcopi, atque ministri eorum, sedes tuto redire licet.
ecclesiasticæ disciplinae: cuius rei perficienda
causa, bis in anno, ut antiqui canones docent,
synodus cogerent, in qua ea quae essent emen-
danda corrigerent. Additum præterea, ut episco-
pi illarum ecclesiarum, quae fuerunt a Saracenis
destructæ, Ovetum se conferentes, in ea ecclesia
militantes sumpem consequerentur, si alias cir-
campolitis sub eadem diœcesi constitutas eccle-
sias curarent. His constitutis, appositum est
anathema ea non servantibus. Post hæc rex &
Ermenegildus ad episcopos sermoneshortatorios
dixerunt: quibus absolutis, episcopi ex more re-
gi acclamantes, regem laudarunt, quod ingentia*

O B S E R V A T I O P. A N T O N I I P A G I
ad an. Ch. 901. n. 7.

In Historia Sampyri Asturicensis Episcopi, a Sand-
vallio Episcopo Pompejopolitano edita cum aliis qua-
tuor Hispanicis Scriptoribus, unici Concilii Ovetensis,
in quo Hermegildus Archiepiscopus conferatus, ejus-
que Ecclesia Metropolitana declarata, mentio est. Ve-
rum Baronius, qui hanc editionem non viderat, pro-
fus excusatione dignus, sed non illi, qui impossera
ex unico Ovetensi Concilio duo lectoribus obtrudent,
Nihil enim hic Baronius, nec ex eo Collectores Con-
ciliorum habent, quod de verbo ad verbum non le-
gatur in Concilio Ovetensi, quod Joanne VIII. Eccle-
siam Romanam regente congregatum fatentur. Hinc
expungendum, quidquid de secundo Ovetensi Concilio
istibz dicitur.

ANNO
CHRISTI
901.
Ex Martene
Thesauro
Auctor.
l. 4. p. 69.

C O N C I L I U M N A R B O N E N S E

ANNO
CHRISTI
901.

Anno DCCCCII. in villa Atiliano celebratum afferit libertatem beatæ Mariæ de Quadraginta ab
ecclesia de Crucio.

C U M in sempiterni Regis nomine pro diversis commoditatibus sanctæ matris ecclesiæ venerabiles archiepiscopi ROSTAGNIUS videlicet Arelatensis cathedral & ARNUSTUS primus Narbonæ cum universis Gothiæ Spaniæque atque Provinciæ comprensilibus in territorio & suburbio Narbonensi in ecclesia S. Protomartyris Stephanii super villam quæ dicitur Atilianus considere- mus, proclamavit quidam frater & compresbyter, nomine Teotbaudus, de quadam levita vocabulo Teoderico dicens verbotenus, & scriptis firmissimis demonstrans, quod contra leges divinas & sanctos canones per falsos testes, quos Deus impunitos non deseret, & per importunæ cupiditatis omniumque malorum radicis perjurium inquietare prælumeret decimas, primitias, oblationes, & univerlos redditus ecclesiæ S. Ma- ria de vico cognominato a Quadraginta, unde idem prefatus Teotbaudus attulatus erat, &

Dhæc omnia volebat prædictus Levita Teodericus subdola, ut perlatum est, fraude ad ecclesiæ S. Eulaliae de villa, cuius est vocabulum Crucius, subjugare: hoc afferens in sua falsitate, quod S. Maria de Quadraginta subjecta debebat esse ec- cleesiæ S. Eulaliae de Crucio. Retulit præterea sepe dictus presbyter, quod secundum legum di- vinarum atque humanaarum decreta, quibus con- ceditur, ut contra veritatem nullum falsitas ob- tineat vigorem, & per iussum domini, qui ade- rat, metropolitani A R X V T I , & per arbitrium canoniconorum suorum unum hominem ad exa- men judicii miserat quem Deus, qui sic diligit sacrificium de rapina pauperis, qualis qui excere- braret canem, in conspectu hominis demonstra- ret, & veritatem S. Mariæ, & comprobaret, ac convinceret perjurium Theoderici cum testibus suis: sive ante cornu altaris in ipsa sede me- tropolitana SS. Justi & Pastoris. Et quia judi- cium

222 JOANNES P. IX.

ANNO CHRISTI ut nullo modo in eo signum dubitatis remane-

rit, cumque super hoc dominum archiepiscopum
ARMOSTUM consulemsemus, utpote cum in
quo pendebat specialiter & propria dioecesis dif-
finitio, & generaliter totius concilii nostri di-
scritte, encleavat nobis ita esse per omnia,
prout proponerat presbyter referebat. Cujus
ergo iustissimam petitionem agnoscentes, eidem
ecclesiam itam notitiam firmatatem fieri & firmari
mandavimus, sub tali tenore ut ab hac hora &
in perpetuum ecclesia S. Marie de Quadraginta,
& presbyteri ejus, quibus ab archiepiscopo ex-
ea fuisse potestas largita, sine ullo blandimento,

NARBONENSE.

CAROLUS SIMPLEX

R. FRANC.

222

A tam de Crucio quem aliorum vicinarum paro-
chiarum, de his omnibus, unde dominus AR-
MOSTUS & sui canonici hominem ad Dei pro-
tectionem exire judicaverunt, dominationem ob-
tineat cunctis valutaram saeculi temporibus. Facta
istius carta notitiae anno Verbi incarnati dececi-
dictione quinta, sub die idus Maii anno re-
gis CAROLI IIII. post transitum ODOXIS
feliciter.

ANNO
CHRISTI
304

ARMOSTUS episcopus subscripti.
SERVUS Dei episcopus subscripti.
RICULFUS episcopus subscripti.
NANTYGIUS episcopus subscripti.
RAGEMBERTUS episcopus subscripti.

ANNO
CHRISTI
304

CONCILIUM ROMANUM

QUO ACTA STEPHANI VI. CONTRA FORMOSUM HABITA

Rescinduntur & improbantur, & solius Lamberti coronatio tanquam citra vim & legitime facta
confirmatur, anno Domini DCCCCIV. tempore Joannis IX.

ANNO
CHRISTI
304
Ex Mabilleo-
ni Mabo
lat. part.
P. 66.

LEAM est quoddam indiculum, quatenus ren-
tiletur & cunctis Ecclesias status & pacis. Jo-
hannes Aretinus dixit: Et nos optamus ut ea ven-
tentur quae pertinent ad sanctam Ecclesiam exalta-
tionem & pacis robur. Petrus Albanensis dixit:
Vult dominus Papa ut legatur Synodus acta a
Theodoro Papa. Et factum est. Tunc Amolo di-
xit: Canonicum est, ut qui in iuste damnatus
est, restituatur, & canonica feretur de expolia-
tis sententiis. Et lecta est Synodus Johannis Pa-
pa. Tunc professi sunt Petrus Albanensis & Sylvester Portuensis interfuisse in depositione For-
mosi, licet coacte: & interrogati sunt ab Amo-
lone, cujus temporibus judicatum est. Qui res-
pondent: Dicant ceteri. Tunc Johannes Aretinus dixit:
Perlegatur judicium finis istius Synodi.
Et factum est. Quofinito Amolo Taurinensis: Le-
gatur Synodus facta a Stephano contra Formosum.
Quod & factum est. Cumque venisset, ubi Paschalis,
Petrus, & Sylvester contra Formosum dixer-
unt accusacionem perjurii & laicos communio-
nis; interrogati sunt, si vera esset quae legeban-
tur. Qui dixerunt: Minime. Iterum Paschalis di-
xit, nequaquam illi interfuisse synodo. Et perle-
cta synodo, dixit Johannes Aretinus: Dicant si in-
terfuerunt. Petrus Albanensis dixit: Interfui, sed
non subscripti. Et inducias petiverunt. Et cum
data eis essent, surrexerunt Petrus, Sylvester,
Paschalis; & interrogati dixerunt minime inter-
fuisse.

Amolo dixit: Veniat Benedictus Protoscrinarius,
& dicat quae scriperit. Cumque venisset in
medium, Johannes Aretinus dixit: Benedicte,
scripsi hanc synodon. Qui dixit: Non ego scri-
bere debui, sed Subdiaconus de armario. Et in-
terrogati praefati Episcopi diligenter; iterum pro-
fessus est Petrus interfuisse. Stephanus Ostiensis
dixit: Omnes contra dominum Papam insurgit.
Tunc Antonius Brixiensis in persona omnium di-
xit: Jam quia nos separatos dicis a gremio aposto-
lico, in craftinum sit examinandi suspensio. Et
data sunt inducias in craftinum.

Altera autem die cum resedissent, Amolo Tau-
rinensis dixit: Quia indiscussa hesterno remansit
proper data inducias ratio; oportet, si vobis pla-
ceret, ut accipiamus nunc responsum. Johannes

Bretinus dixit: Ubi heri remansit, ibi, si placet,
debet incipi. * Surgens Petrus Albanensis, dixit.
Johannes Aretinus: Volunt fratres ut detur respon-
sum. Petrus Albanensis dixit: Veniant ceteri qui
mecum fuerunt. Johannes Aretinus dixit: Aut
veraces dicte literas, aut falsas. Petrus Albanen-
sis dixit: Veniant ceteri qui interfuerunt, quia
Sedes ibi apostolica erat. Johannes Aretinus re-
spondit: Non nos Sedem judicamus apostolicam.
Cum si quis Petrus alia non renueret nequam
interfuisse, dixit Aretinus Episcopus: Legatur sy-
nodus. Et subiuxit: Dicat sancta synodus, illi
ea quae destruxerunt restituere potuerunt. Quia
si ita est, illud apostolicum, Si ea qui edificavi ita
rum destruxero, peccatore me esse confiteo. Amolo
Taurinensis dixit: Non hic apostolica facta est
sententia: quia primitus destruxerunt, & postea
id ipsum remdicare conati sunt. Johannes Areti-
nus dixit: Ut malum in Ecclesia perpetratum fun-
ditus eradicetur. Sancta synodus acclamavit: Et
nos ac petimus, ac omnes optamus. Et audita est
dictio apostolica, ut daretur responsum. Petrus
Albanensis dixit: Interfui, sed coacte. Interroga-
tus Sylvester ab Amolone, dixit, interfuisse illi
synodo. Ildegerius Laudensis dixit: Culpabilem
hesterno in conspectu omnium te reddidisti, qua-
liter interfuisse synodo. Amolo Taurinensis di-
xit: Sylvester Portuensis, dic, fuisti in electione
Formosi Papae? Qui dixit: Interfui, & omnes il-
lum inthronizavimus. Adelardus Veronensis dixit:
Dic, Sylvester, si fuisti in synodum Francie?
E Respondit: Interfui. Item interrogatus: Si inter-
fuisse illi horrenda synodo Romae? Respondit:
Interfui, sed coacte. Interrogatus Johannes Bel-
litranus si interfuisse illi synodo, respondit: In-
terfui coactus & invitatus. Similiter interrogatus
Johannes Gallianus si interfuisse, respondit: In-
terfui coacte. Interrogatus similiter Stephanus Or-
tensis si interfuisse, respondit: In fine fui, & tub-
scripti coacte. Interrogatus etiam Johannes Tusca-
nensis, respondit, non interfuisse, sed postea sub-
scripti coacte. Interrogatus similiter Bonolas
Narniensis, respondit, nec interfuisse, nec sub-
scripti, nec assensisse.

Interrogatus Johannes qui dicebatur Mutinensis
episcopus, si haberet aliquam proclamationem ad-
ver-

¹ Hoc Aftorum hujus Concilii initium edidit ex perpetuo Codice Patrum Oratorii Romani Mabillonus in
Mabo Italicu tom. 1. part. 2. pag. 26.

versus Gamenulsum Mutinensem episcopum, vel si sepeteret ipsam ecclesiam, an non? Respondit: Non repto, neque proclamo super ipsum Game- nulsum episcopum, sed terra prostratus, veniam argue misericordiam peto.

Prostrati post prefati Episcopi, qui interfuerunt illi Stephanii synodo contra dominum Formosum, misericordiam deprecati sunt. Tunc omnis sancta synodus petuit misericordiam domini Apostolici, ut illud funditus eradicetur, ne ulterius Episcopi gogantur quid contra canonum auctoritatem per vim facere, autullo modo Episcopi in custodiam trudantur. Quibus libenter dominus Papa assensit. Interrogat Petrus presbyter tituli Eudoxiae, & Benedictus tituli Damasi, si interfuerint illi synodo. Responderunt interfuisse coadte, & misericordiam periverunt.

C A P I T U L A.

I.

Sy nodum tempore p^{re}z recordationis * sex. sti Stephani pap^z, decestoris videlicet nostri, celebratum, in quam venerabile corpus Formosi venerandi pap^z de sepultura violata per terram tractum est, & quasi ad judicium deductum judicari & damnari pr^{es}umptum est: quod nunquam decestorum nostrorum temporibus factum iustis traditum est, penitus * abdicamus. Et ne ulterius pr^{es}umptum fieri, per quodlibet Spiritus sancti judicium interdicimus: quia ad judicium vocari mortuus non potest, cum persona quæ ad judicium vocatur, ideo vocetur, ut aut fateatur objecta, aut convincatur objectis. Et omnibus patet quia mortui cadaver pro se nec respondere, nec satisfacere potest.

II.

Episcopi & presbyteri, & reliquus clerus, qui eidem synodo interfuerint, quia ipsi veniam petentes, coactos se terroris metu ac formidine interfuisse confessi sunt, prece sancte synodi eis indulsum, statuentes & decernentes, ut nullus futuris temporibus episcopis vim inferre, vel eos emere lacerare pr^{es}umptum, quatenus cum ad synodum convenerint, libere eis tractare, & statuere liceat, que sanctorum patrum canonica censura decrevit. Nullusque eos lacerare, vel tacris Canonibus conceptis absque audientia & justa examinatione inquietare, facultatibus nudare, atque quoquomodo in custodiam detrudere absque status sui periculo pertenter, dicente Domino: Nolite sanguine ebris meos, & in propbris meis nolite malignari. Indignum quippe est, ut sacerdotium senatus pr^{es}judicet, cum pateat populum sequendum non esse, sed docendum.

III.

Quia necessitatis causa de Portueni eccl^{esi}a Formofus pro vita merito ad apostolicam sedem proiectus est, statuimus & omnino decernimus, ut id in exemplum nullius assumat; pr^{es}ertim cum sacri Ca-

Anones hoc penitus interdicant, & pr^{es}ul- mentes tanta feriant ultione, ut etiam in fine laicam eis prohibeant communionem.

Quippe quod necessitate aliquoties * in- dultum est, necessitate cessante in auctoritatem * summam non est permisum. Sed neque de gradu ecclesiastico synodice ejectum, & non canonice, restitutum, ad altiora provehere ullus pr^{es}ulmat, prout de Bonifacio, primo de subdiaconatu, post- modum de presbyteratu depositum popu- laris manus agere pr^{es}umptum. Si quis ve- ro, cujuscumque sit ordinis vel potestatis, B contempto Deo, & calcatis sanctorum pa- trum statutis, id quoquo modo tentave- rit, non solum apostolico iudicio anathe- mate feriatur, sed etiam imperiale in- dignationem experiatur, quatenus sanctæ eccl^{esi}æ status inviolabiliter persistat, & iniquorum pr^{es}umptio accipiat ultionem.

IV.

Episcopi igitur seu presbyteri atque dia- comi, necnon & subdiaconi, ceterique al- terius ordinis sanctæ sedis apostolice, qui ab eodem venerando pape Formoso cano- nice consecrati, & pro quorumdam libitu temere dejecti sunt, in proprios ordines & gradus communi sanctæ synodi consul- tu reducimus, perpetuoque labore ac ca- nonica censura stabilitos Deo auctore de- cernimus.

V.

Reordinationes, seu rebaptizationes, & sedium mutationes sancti patres in Atri- cano concilio congregati omnimodis inter- dixerunt: quos securi & nos interdicimus, statuentes, eccl^{esi}e, cui regulariter pr^{es} positi, perpetuo consistant; nec eis sine canonice auctoritatis publica censura ej- etis, alii ordinentur, & eccl^{esi}a divisio- nem sustineat: sed secundum quod sancti patres statuerunt, unusquisque episcopus suæ eccl^{esi}æ curam habeat, & ecclesiasti- carum rerum potestate patiatur, ne quo- quomodo scissuram sancta patiatur eccl^{esi}a, quia nec militibus Christum crucifi- gentibus ejus tunicam scindere permisum est.

VI.

unctionem itaque sacri chrismatis in spiritualem filium nostrum dominum vi- delicit Lambertum excellentissimum im- peratorem astam, perpetua stabilitate, di- gnitatibus decoratam, firmam & in xter- num stabilitam esse, sancto suffragante Spiritu, decernimus. Illam vero barbari- cam Berengarii, quæ per surreptionem ex- torta est, omnimodis abdicamus. Consi- gnationes autem sacri chrismatis, & olei, vel quæque pro statu eccl^{esi}æ gessit, fir- ma & immutata ut omni tempore per- maneant, apostolica auctoritate lancimus.

Atudo, ne ecclesia scandalizetur, vel impe-
ratoris honorificentia minuatur.

ANNO
CHRISTI
996.

Igei damass.
tur concilium
Romam, sub Steph.
no. irrita, & contra canonicam auctoritatem
præsumpta sanxisti: decernimus una cum
consulatu omnium vestrum, si placet, igne
clementur, sicut de latrocinali Ariminensi
synodo & Ephesina secunda scriptum
continetur: & de his quæ contra sanctissimum
papam Leonem ab hereticis acta
sunt, & secundum quod tempore domini
Hadriani junioris papæ synodali conven-
tu illa quæ contra dominum Nicolum B
beatissimum papam Constantinopoli ne-
quiter acta fuerant, igne cremata in san-
cta Romana ecclesia constat fuisse.

VII.

Sacerdigi
condemnati.

Sergium, Benedictum, atque Marinum,
dudum presbyteros sanctæ Romanæ ecclæ-
siæ seu Leonem, Paschalem, & Joannem,
dudum diaconus sanctæ sedis apostolicæ
juste, & canonice damnatos, & a gremio
sanctæ Dei ecclæsiæ sequestratos, si ali-
quis homo, sacratissimis auctoritatibus fra-
ctis, illos inter ecclesiasticos viros, nobis
inconsultis, habere voluerit, aut in ipsis
gradus, quibus canonica auctoritate priva-
ti sunt, reducere quoquomodo aliquando
maluerit, sive eos sacerdotes vocare, aut
habere tentaverit, sciat se fore anathæ-
mate percussum a Patre, Filio, sanctoque
Spiritū, tanquam qui sanctorum canonum
violator extiterit.

IX.

Violatores namque, seu corruptores sa-
ceri tumuli ejusdem domni Formosi papæ,
qui sub fœdere conspirationis ad capien-
dum thesaurum, corpus illius trahentes
in fluvium Tiberim jactare non timue-
runt: divina auctoritate, synodalique no-
stro consultu, nisi resipuerint, sint a sanctæ
Dei ecclæsiæ liminibus separati.

X.

Quia sancta Romana ecclesia, cui Deo
auctore præsidemus, plurimas patitur vio-
lentias pontifice obeunte: quæ ob hoc in-
feruntur, quia absque imperatoris notitia,
& suorum legatorum præfencia, pontificis
sit consecratio, nec canonico ritu & con-
suetudine ab imperatore dire*et* intersunt
nuntii, qui violentiam & scandala in ejus
consecratione non permittant fieri: Volu-
mus, id ut deinceps abdicetur, & consti-
tuendus pontifex convenientibus episcopis,
& universo clero eligatur, experte se-
natu & populo, qui ordinandus est, &
sic in conspectu omnium celeberrime ele-
ctus ab omnibus, præsentibus legis im-
perialibus, consecretur. Nullusque sine pe-
riculo juramentum, vel promissiones ali-
quas nova adinventione ab eo audeat ex-
torquere, nisi quæ antiqua exigit consue-
tudine.

Concil. General. Tom. XVIII

ANNO
CHRISTI
996.

XI.

Quia scelestissima etiam consuetudo in De patrat-
olevit, ut obeunte sanctæ Romanæ ec-
clesiæ sedis pontifice, ipsum patriarchium
deprædari soleat: & non solum in ipso
sancto patriarchio, sed etiam per totam
civitatem, & suburbana ejus talis baccha-
tur præsumptio: nec non quia & id in-
ultum haec tenus neglegatum est, adeo ut
omnia episcopi eadem patiantur uniuscu-
jusque ecclæsiæ obeunte pontifice: quod ne
Bulterius præsumatur, omnimodis interdi-
cimus. Quod qui facere præsumplerit,
non solum ecclesiastica centura, sed etiam
imperiali indignatione seriatur.

XII.

Perniciosa inolevit consuetudo, ut ju-
dex publicus, vel minister, peccata popu-
li, quæ ab episcopis sunt inquirenda, qui-
bus animarum solicitude commissa est,
quasi inquirenda vendant, & ea occasione
licenter icesta vita augmententur; & si
in proprietate ecclæsiæ vel clerici fœminas
inveniant adulteras, infamant, comprehen-
duant, dilaniant, donec domini earum,
vel parentes eas redimant, pro quo con-
sanguinei earum in non modicam deve-
niunt paupertatem: & eo ordine liberius
post venditionem fornicari non metunt,
dicentes nihil pertinere ad episcopum,
quæ a publico examinata dignoscitur, &
redempta: quod omnino irregulariter in-
olevile manifestum est. Habeant igitur
episcopi singularum urbium in sua diœ-
cesi liberam potestatem adulteria & cele-
ra inquirere, ulcisci, & judicare, secun-
dum quod canones cœfuerunt, absque im-
pedimento aliquius. Et cum opus fuerit,
ad comprimendos rebelles & contempo-
nes publicum placitum convocent, non ad
præjudicandum, sed potius ad ea quæ
Deo placita sunt, & saluti animarum con-
veniunt, prosequendum.

In Cod. Vallicelano, quo usus est Mabilo-
nus, ad erandum Concilii bajar initium in vulga-
tis desideratum, codem notante desunt Concilii bu-
jar canones VIII. & IX. vicissim autem ibi natus
est sequentem canonom, qui cum tuncque desuerit
in collectionibus, sic suppletur.

Si quis Sandorum Patrum regulas contepli-
erit, & glorioissimorum Imperatorum, Karoli vi-
delicet Magni Imperatoris, & Hludovici atque
Hlototharii, necon & filii Hludovici, de ecclæ-
siasticis decimis in eorum Capitularibus statuta
atque sancta sunt, non observaverit & eas albu-
bi, nisi in Baptismalibus ecclesiis, atque confen-
tu Episcopi dare temptaverit, vel retinere præ-
sumplerit; & qui dat, & qui recipit, auctoritate
sanctæ Sedis Apostolicæ, & sanctione sanctæ Sy-
nodi excommunicationi subjaceat. 44

Hoc Romanum Concilium, sicut & sequens Raven-
natente tam Baronius, quam Collectorum Conciliorum
cum anno 904. male copularunt. Sigonius lib. 6. de
Regn. Ital. & Rubeus lib. 5. Hist. Concilium Ravenna-
tente recte anno 898. affixere, sed illud cum Romano
confidere, & ex duobus unum efficeret, quia revera
in Cod. MS. Mutinensi, quo usus est Sigonius, uno te-
nore descripta sunt, tanquam acta unius eisdemque
Concilii. Vincentius Bellovac. in Spec. Histor. lib. 34.
cap. 58. foliis Concilii Ravennensis meminit, & Gui-
dallus tom. 1. Conflit. Imper. pag. 397. decretum de
electione Romanii Pontificis in Concilio Romano editum
Ravennensi attribuit, quia uterque exemplar, in quo
utrumque Concilium tanquam unicum exaratum erat,
fine dubio natus est. In exemplari tamen, quod ab
Antonio Augustino accepit Baronius, recitat primum
Concilium Romanum, & postea Ravennatense. Quod
utrumque anno 898. initioque Pontificatus Joannis IX.
congregatum tuisse non dubitandum; cum Joannes di-
xisse, quo laborabat Ecclesia, mederi morbo cuperet, me-
ti Sergianorum, qui ob repulsum Sergii in armis erant,
& Lambertus Imperat. velle suam undionem confir-
mati, atque imperiale Arnulphi conlectationem ut
merita extortam excendi.

metu extortam extinxit.

Conventus itaque Romæ a Pontifice, Imperatore præ-
sente, institutus, ac de causa Formoli & ceteris rebus,
qua egeis correctione in Ecclesia videbantur, relatum.
Aba Pseudo-Synodi Romanæ a Stephano VI. habita
Joannes IX. infirmavit; Arnulphi regis unctionem ab-
rogavit; Sergium & locios damnatorum reliqui vetus;
violatores lepulchri, cadaverisque Formoli damnavit;
& Formolum, ut qui propter necessitatem ex aliena
Ecclesia ad Romanæ administrationem venisset, Ponti-
ficiem confirmavit, statuitque, ne quis id in exemplar-
ibus, sacris legibus prohibentibus. Episcopi a Stephano
VI. exauditos, ad gradus priuatos redacti; Lamberti
Imperatoris usq[ue] confirmata; decretumque ne Ponti-
fices Romanos, qui designati essent, jus esset consecra-
ti, nisi in conculpato Legatorum regionum. Quo pacto
decretum Hadriani III. abrogatum ad vitanda, quæ in
Comitis Pontificis orebantur, cum maxima Ecclesiæ
offensione, dissidit.

Cum porro decretum Concilii Romani , quo statuitur ,

Aut Pontifex Romanus electus non consecretur nisi presentibus Legatis imperialibus, iisdem penitus verbis concipiatur, ac decretum Stephano Pape IV. vulgo V. atributum, nec plura, aut pauciora complectetur, manifestum est, illud non a Stephano IV. sed a Stephano VI. curante Lambertio Augusto, conditum fuisse: cum ejusdem opera in hoc Concilio ratum habitum fuerit, licet & ejusdem Imperatoris coronatio.

licut & ejusdem Imperatoris coronatio.
Baroniū & Labbeū decretum pro unione Lambertī
editum, quod ordine sexuum est, his verbis exprimitur:
Unitioem Sacri Christiatis illam vero barbaricā
Berengarii, que per surreptionem &c. Verum vox
Berengarii in ilium textum intrusa; Ea enim non extat
in Codice, quo Sigonius landatus usus est, sed tantum
in eo habetur; *Illam vero barbaricā, que per surre*
ptionem &c. quæ verba nonnisi de unitione Imperiali
Arnulphi a Formolo Papa peracta intelligi possunt, ut
jam videsunt Sigonius, & Rubeus citati. Neque Be-
B
rēngarius ab aliquo Pontifice Romano undul & corona-
tū tuerat, sicut Arnulphus, qui cum exercitu Romam
venit, eaque expugnata imperialē coronam a Formo-
lo Papa accepit. Ad hanc anno 896. postquam Arnul-
phus Italia digestus est, Lambertus unum e suis ad
regem Berengarium misit, pacem amicitiamque peti-
tum: quo benignè excepto ac dimisso, Berengarius &
Lambertus in urbe regia Ticino collocuti, pacem inter
le tecore, quæ usque ad Lambertī mortem duravit,
qui ideo in diversis Italiz partibus tunc regnarunt.
Quare vox illa Berengarii in laudationem canōnem sine du-
bio intrusa fuit. Quod cum non animadvertisset Lib-
beus in append. ad tom. 9. Concil. Rubeum arguit,
quod Concilium Ravennatense cum anno 898. alligari
terisperit, in eo Arnulphi regis consecrationem ab-
rogatam; cum tamen laude dignus sit Rubeus, quod
Concilium illud suo anno reddiditer, & decretum prae-
fatum recte explicari; quod non Romano, sed Raven-
nenhi Concilio adscribit, quia, ut jam diximus, in ali-
quis codicibus utraque Synodus tanquam unica propo-
nitur.

NOTA SEVERINI BINI.

Inter decimumquartum & decimumquintum capitula
in codice Antonii Augustini, teste Baronio, interposita
leguntur duodecim capitula alterius cuiusquam concilii,
qua ob venerandam antiquitatem digna sunt meo judi-
cio, sive hoc loco edantur, & subjiciantur.

CANONES CONCILII ANONYMI

EX ANTONII AUGUSTINI CODICE.

I.
IT comes inter honores suos rapinam
exercitus legi subiiciat.

II.
Ut imperiales homines ad colloquium
sive servitium imperatoris properantes,
suis stipendiis sint contenti.

^{III.}
• s. legendum
herimanno
vix tunc Ut nullus comitum * arimannos in be-
neficio suis hominibus tribuat.

IV. Ut homines comitum, nullatenus in
domibus arimannorum residenceant, sed do-
mos reipublicæ instaurent, ibique resi-

V.

Ut scriptoribus publicis, nullatenus in
terdicatur res arimannorum transcribere
si quando eis fuerit opportunum. Quod
occasione * vitandi exercitus, aut placit
um, venditæ fuerint, & ipsi eas pende
re supercederint, exigatur ab eis utrum
que, sicut ante transcriptionem.

VI.

Dilege statutum est, ad placitum ire non cogantur, nec a comitibus, nec a sculdalisis.

VII.
Ut bannum missi exercitus imperialis
solummodo exigant.

VIII.
Ut pastus imperatoris ab episcopis & comitibus secundum antiquam consuetudinem solvatur. Quod si novo tempore fiscus comitalis in jus ecclesiasticum conuersus est, augeatur stipendium imperiale ab ecclesia, juxta quod res publicæ fuerint minoratæ.

IX.

Ut omnis decimatio ab episcopo, vel
his qui ab eo substituti sunt, praebatur;
nullusque eam ad suam capellam, nisi for-
te concessione episcopi, conferat. Quod si
fecisse contigerit, primum legibus subja-
ceat humanis, postea excommunicatione
populi constrictus, ad ultimum ipsa ca-
pella, quæ magis contentionem quam uti-
litatem aliquam præstat, destruatur.

三

X.
ANNO CHRISTI 904. Ut plebes ecclesie nullatenus, aut comitibus, aut episcoporum vassallis, aut ullis laicis in beneficia tribuantur.

XI.
Ut in domibus ecclesiis, neque missus, neque comes, vel judex, quasi pro consuetudine, neque placitum, neque hospitium vendicent, sed in publicis vicis domos constituant, in quibus placitum tenant, & secundum antiquam consuetudinem hospitentur.

XII.
Ut singulæ plebes archipresbyterum habeant, propter assiduam erga populi Dei curam singulis plebis archipresbyteros praesesse volumus, qui non solum imperiti vulgi solitudinem gerant, verum etiam eorum presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugis circumspectio- ne custodian, & qua unusquisque industria divinum opus exerceat, episcopo suo renuncient; nec obtendat episcopus, non

Aegere plebem archipresbytero. Quod ipse gubernare valeat, quia est valde idoneus, decet tamen, ut partitur onera sua, & sicut ipse matrici praest, ita presbyteri praesint plebis, ut in nullo titubet ecclesiastica sollicitudo. Cuncta tamen ad episcopum referant, nec aliquid contra ejus decretum ordinare presumant.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI
ad an. Ch. 898. num. 8.

Baronius ad an. 904. n. 26. duodecim Capitula ex Codice MS. Antonii Augustini edidit, quæ postea Binus & Labbeus attexuerunt Concilio Romano an. 898. habito, putaruntque esse Canones Concilii Anonymi, sive ignorati. Sed Baluzius in prefatione ad Tom. 1. Capitular. Reg. Franc. observavit in veteri Codice MS. Bibliothecæ Thuanæ extare constitutionem Lamberti Imp. ut omnis decimus Episcopo, vel ei qui ab eo substitutus est, praebatur; indeque recte intulit, Capitula illa XII. ex codice Antonii Augustini edita, esse Lamberti Imperatoris, cum Constitutione hæc sit nonum capitulum inter illa duodecim. Godalitus Tom. I. Conflit. Imper. p. 299. refert Berengarii I. Imperator. Augusti Capitulare statutum in Contento Episcoporum ac Optimatum in civitate Ticina anno Domini 903. Ita habet titulus, cui postea subiicit duodecim illa capitula a Baronio ex Antonio Augustino publicata. Sed ea in re Goldalitus valde fulsunt, cum Berengarius ante an. 916. Augustus renunciatus non fuerit, & duodecim illa capitula Lambertum Imp. habeant.

C O N C I L I U M R A V E N N A T E

LXXIV. EPISCOPORUM IN EADEM CAUSA

Formosi & Stephani Romanorum Pontificum, anno Domini DCCCCIV. celebratum,
tempore Joannis papæ X. & Lamberti imperatoris.

Praeletio pontificis.
Quia divina inspirante misericordia vestra nobiscum correverunt fraternalitatem, ut nouu sancti Spiritus, qui suis nunquam deest fidelibus, commuoi omnium vestrum consulitu, fratres carissimi, ea quæ necessaria sanctæ Dei ecclesie prævidimus, una cum spirituali filio nostro, gloriosissimo videlicet imperatore Lamberto, & vestro sancto collegio, & quæ nocivo surculo pullulare conabantur in agro sanctæ ecclesie, canonico sculo eradicare studeamus, quæ capitulatim annotata sunt, si omnibus placent, in conspectu omnium legantur, examineantur, & examinata manibus omnium pro futura memoria roborentur, ne ulli unquam sine status sui periculo eadem violare liceat, sed rata, & firma in perpetuum consistant ad statum & munimentum sanctæ Dei ecclesie, ad salvationem omnium fidelium per Dei misericordiam.

Responso.

Immensas Deo salvatori nostro laudes referimus, qui tales vos præfecit ecclesie ejus opportunitatem decernere, ut omnes ab ea zizanum eradicare conemini, prout in hac S. synodo cunctis nationibus apertis declaratur iudicium. Capitula etiam quæ pro generali omnium cautele ad robur & munimentum sanctæ ecclesie conscripta sunt, si vestras placet pietati, legantur, qualiter per ea omnes doceamur, quæ obseruare, vel quæ ca-

Cvere debeamus, ne in aliquo a regulis sanctorum patrum (quod Deus avertat) deviere inveniamur.

C A P I T U L A.

I.

Si quis sanctorum patrum regulas contempserit, & glorioſſimorum imperatorum, Caroli videlicet Magno imperatoris, & Ludovici, atque Lotharii, necnon & filii ejus Ludovici, quæ de ecclesiasticis decimis in eorum capitularibus statuta atque sancta sunt, non observaverit: (& eas aliubi, niſi in baptismalibus Ecclesiis, absque consensu Episcopi dare temptaverit, vel retinere præsumperit) & qui recipit, auctoritate sanctæ sedis apostolicæ, & sanctione sanctæ synodi excommunicacioni subjaceat.

Imperator autem iste servanda proposuit.

II.

Si quis Romanus, cujuscumque sit ordinis, sive de clero, sive de senatu, seu de

² Quæ ansulis includuntur, damus ex Mabillonii Musæo Italico, ubi tom. 1. par. 2. p. 88. ex perpetuo Codice Vallicelano hoc caput edidit.
Concil. Gener. Tom. XVIII.

de quocumque ordine, gratis ad nostram in eadem synodo terminentur, & quæ non imperiale majestatem venire voluerit, aut necessitate compulsus ad nos voluerit proclamare, nullus eis contradicere præsumat, & neque eorum res quispiam invadere, vel deprædari, aut eorum personas in eundo, vel redeundo, vel morando, inquietare prælumat, donec licet imperatorum potestati eorum causas, aut personas, * aut per millos nostros delibera-
re. Qui autem eos inquietate, eundo, redeundo, vel morando, tentaverit, vel eorum quidpiam rerum auctoritate postquam per nostram misericordiam te proclama-
verint, imperialis ultionis indignationem incurrit.

III.

Ut privilegium sanctæ Romanæ ecclesiæ, quod a præteris temporibus per præstissimos imperatores stabilitum est, atque firmatum, ita nunc a nobis firmetur, & diebus nostris, sicut concedet, immutatum servetur, & sancta Romana ecclesia mater nostra exaltetur, protegatur, ac defendatur, quoad imperii nostri est.

Pontifex bis subiicit iste.

IV.

*Approbatur
bis subiicit iste.
In capitulo
de Formosio
Papa.*

Ut synodus, quæ vestris temporibus in basilica beati Petri apostoli, pro nonnullis malis eradicandis, & maxime pro causa domni Formosi sanctissimi papæ acta est, vestro imperiali consensu, & venerabilium episcoporum, & optimatum vestrorum roboretur, ac perpetualiter stabilita servetur. Quæ non invidiæ zelo, sed restitutio-
nis gratia canonice peracta.

V.

*In capitulo
de Formosio
Papa.*

Ut tantæ impietates, pro quibus nos ad vos venilessemus, quas etiam per territoria nostra vidimus in tractationibus, deprædationibus, incendiis, rapinis, & violentiis, a vobis diligentissime inquirantur, & prout necesse est legaliter emendentur: quoniam tanto dolore percussi sumus talia contemplantes, quod magis mori cuperamus, quam talia in nostris diebus cernessemus, de quibus, si emenda-
ta non fuerint, vos, & nos a summo judee distinde quæremur. Ideo petimus, & per Christum Dominum adjuramus, ut talia impunita non dimittatis.

VI.

Ut pæcum, quod a beata memoriz vestro genitore domino Vidone, & a vobis præstissimis imperatoribus, juxta præcedentem consuetudinem factum est, nunc reintegretur, & inviolatum servetur.

VII.

De locis autem, atque rebus, quæ in eodem pacto continentur, præcepta nonnulla illicita facta sunt, quæ petimus, ut

recte facta præcepta sunt, corruptantur. ANNO
CLAVISTI
1304

VIII.

Ut patrimonia, seu suburbana, atque malleæ, & colonizæ, necon civitates, quæ contra rationem, quasi per præcepta largita sunt, petimus, reddatur, ipsaque . . .

IX.

Vestræ igitur majestati non manet in-
cognitum, qualiter illicitas conjunctio-
nes Romani, & Longobardi, simul & Fran-
ci, contra apostolicam, & imperiale vo-
luntatem facere præsumptie in territoriis
B. Petri apostolorum principiis: petimus,
ut hanc a vestris antecessoribus imperato-
ribus prohibitum est, ne quoquo modo fieri-
t, ita amodo, vestro Augustali decre-
to omnimodis prohibeantur, & synodali-
ter, ne amodo ac deinceps fieri tenten-
tur, in perpetuum firmiter statuatur at-
que firmetur.

X.

De hoc sane præ omnibus condolemus,
quia ad tantum apostolicum culmen gra-
tia Christi provecti, cum ecclesiam Do-
mini salvatoris, quæ Constantiniæ vo-
catur, destruam cerneremus, direximus
pro illius aliqua restauratione ad erabes
incidentes; sed qui directi sunt a nobis,
quæ necessaria erant, ob malitiosorum ho-
minum infestationem, facere nullo modo
valuerunt. Super quibus omnibus, caris-
sime fili, videte nobiscum, & quam sit
indecens, quantamque violentiam sancta
mater Romana ecclesia sit passa, medul-
litus considerate: & ut amodo & deinceps
vestro imperiali studio ad optatum vigo-
rem perducatur, sicut dilectissimus ejus fi-
lius, & imperator sublimissimus, operam
date. Sed hoc scire vos volumus, quoniam
sancta Romana ecclesia tantum est ad ni-
hilum deducta, quod & eleemosynæ, quæ
pauperibus pro sospitare vestri imperii di-
stribui solebant, & stipendia clericorum,
ac famulorum ejus, omnimodis sunt eva-
cuata: pro quibus vero ad stabilitatem
imperii vestri magis vos oportet cum ve-
stris fidelibus prudenter tractare, ut, sic
ut prædictimus, alicui restaurationi ipsius,
quæ nimium est afficta, operam deris.

*Hic iEsis, papa ad episcopos conversus se-
peroret:*

Quia vestra omnium fraternalitas concordi voce
sibi placere proficitur quæ Christi Dei nostri ge-
nita inspirante prædictimus: hortamur, ut secun-
dum debitam licitudinem commissa filii a Deo
ecclesie curam unulquitque vestrum agere stu-
deat, & gregem Christi languine redemptum bo-
nis exemplis, ac salutaribus documentis instruat,
habens semper pre oculis illum tremendum judi-
cem, qui suum sacratissimum sanguinem pro om-
nibus ludit, ut cum ante ipsius tribunal steterit,
unicuique vestrum dicat: *Euge serve bone.* O Matri
fidei

fidelis, quis super paucis fuisse fidelis, supra multa te constitutam: intra in gaudium Domini tui.

ANNO CHRISTI 894 *RAVENNATE.* *LAMBERTUS IMP. 234*

Cumque Deo auxiliante ad propria veneritis, jejunium indicite, litaniam celebrate, rogantes, & obsecrantis pium & misericordem Dominum, ut fuorem mitiget, iram a populo avertat, pacem tribuat, Iehismata & seditiones comprimat, discordiam auferat, terraqta peccata tergit, & miserando aboleat; quatenus induxit omnibus deitatis, misericordiam rogantibus largiatur, & ad protectionem & exaltationem sancte sue ecclesie spiritualem filium nostrum, excellentissimum scilicet imperatorem Lambertum, confervet, & superbarum gentium illi colla subiiciat sua potenti dextera Iesus Christus Dominus noster, cui est cum Patre & Spiritu sancto honor & gloria in secula seculorum. Amen.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBEI.

ADMONENDUM hic lectorum duxi, ne libi patiatur ab Hieronymo Rubeo imponi, qui lib. v. bllor. Ravenn. ait a Joanne Papa IX. concilium Ravennae celebratum, cum tamen anno tantum octo. pontificatum Joannes inierit. Addit. ibi a Joanne acta recensilla Romani concilii a Stephano VI. contra Formolum coadi. abrogatam Arnulfi regis confirmationem, Lamberti confirmatam. Quod alterum ab eo peccatur. Hoc enim a Joanne facta constat, non in Ravennensi concilio, sed in Romano ejusdem anni, ut testantur & illius acta

supra delicta, & acta Ravennensis ipsius, in quibus nulla rerum istarum mention.

*ANNO
CHRIS
904.*

NOTA SEVERINI BINII.

Hujus concilii Ravennatis meminit Siebertus anno 309. his verbis: *Hoc etiam ad confirmandum Formolum ordinacionem, quem Stephanus papa depopulat. Synodus 74. episcoporum praesentibus Francorum archiepiscopis, & reg. apud Ravennam statuit: Et coram eis combytha est synodus, quam Stephanus in damnacionem Formolum fecerat.* Acta synodi ex codice Antoniu Augustini Romani milio delicta Baronius anno 904. n. 16. Quà de causa Joannes pontifex Roma decedens Ravennam profectus fuerit, ibique pro abrogatione rerum galliarum per Stephanum prædecessorem adversus Formolum concitum plenius celebraverit, supradictum est in vita Joannis IX.

ADNOTATIO P. ANTONII PAGI ad an. Ch. 898. n. 8

Paulo post Concilium Romanum. Ravennense ab eodem Joanne IX. eodem anno 898. coactum, ubi ipse Lambertus Imp. & 74. Episcopi interfuerere. Hujus Concilii meminere non tantum Siebertus in Chronico, sed etiam Vincentius Bellovac. in speculo Hill. Recte ait Baronius *acta Synodi Romana in Ravennensi recitata fusse. Porro decretum Concilii Ravennensis, si quis Sandorum Patronum regulas contempserit &c. edito suo confirmavit Lambertus Imp. Balusius enim in prefat. ad tom. 1. Capitul. n. 18. ait se inventis scriptum in veteri codice MS. Bibliothec Thuanus: Item ex Legibus Romanis a domino Lambertio Imperatore promulgatis capital. XI. Si quis Sandorum Patronum regulas contempserit &c.*

*ANNO
CHRISTI
895.*

S Y N O D U S S A L I S B U R G E N S I S

In qua VVichingus e throno Pataviensi deturbatus est anno Christi octo.

Ex Henr. German. facit. tom. 1.

*V*Wichingus Nitraviensis Episcopus, cum non intererat, suffragiis, sed Arnulphi laici Principis potentia, relata preter leges priori cathedra, Patavieensem invasisset, Synodo coacta a Theodmaro Juvavensi Archiepiscopo, in ordine redactus est: de quo Annales Fuldenes proxime ante annum 900. Engelmarus Patavienis Episcopus obiit:

Cin cuius locum VWichingus quidam Alemannus contra insitum Patrum primi Marabonensis ab Apostolico designatus Episcopus Rego concedente succedit. Sed non multo post a Deothmario Archiepiscopo caterisque suffraganeis suis contra voluntatem regis canonicae iudicio abjectus, Et Richardus ad eandem sedem Episcopus in idipsum ordinatus est.

*ANNO
CHRISTI
905.*

V I T A E T E P I S T O L A E

*ANNO
CHRISTI
905.*

B E N E D I C T I P A P A E IV.

Benedictus IV. natione Romanus post interredd. papa Iohannes, & qualiter. Reditus. 900 vide Pagi. sicut ad hunc.

*secundo
900.*

*B*gnun uouis dei surrogatus est Joanni IX. anno Christi * deccc. tempore Lamberti imperatoris. Muiscentissimus erga pauperes, viduas & orphanas, inter horum temporum pontifices tanquam fidus quoddam lucidum eminuit. Anno pontificatus sui tertio, * qui est Christi 907. * ex hac vita migravit, sepultusque est apud sanctum Petrum juxta aditum, quo iitur ad sanctum Gregorium: ubi & sepulchrum eius exornatum fuit epitaphio, quod ex Manlio extcriptum habet Baroniū prædicto loco.

EPISTOLA I BENEDICTI PAPÆ IV.
ad Galliarum episcopos, principes, &c.

Arginum Lingonensem episcopum, in ecclesiis suis jura omnia restituit.

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, reverentissimus, & sanctissimis confratribus nostris Galliarum archiepiscopis, episcopis, seu gloriosissimi re-

gibus, ducibus, comitibus, sancta catolice, & apostolica ecclesia filiis atque fidelibus.

*Q*uanta pietatis gratia, quantaque compassio- nis, & condescensionis sublimitate, sancta mater Romana ecclesia, apostolicis instructa horataminibus pollet, & emineat universis infidei uitate degentibus, clarum habetur, quoniam a Deo omnis misericordia fulget, quemadmodum a lacratiissimi sonis potu haust. Quapropter omnibus in sancte conversationis gremio consistentibus notum esse volumus, legatos Argrini confratribus nostri venerabilis episcopi nostrum adiisse apostolatum, humiliter obsecrantes quatenus justitia moderamine sequitur liberam, more prædecel- lorum nostrorum, & pro amore Dei, & reverentia besti Petri apostolorum principis, conser- remus, suumque electionis ordinem, decretumque a populo & clero Lingonealis ecclesia dige- sum, quod pra manibus habebant, clementius vellere adtenderemus, quod & fecimus, in omnibus servata servare curantes: videlicet qualiter & cle-

clero & populo præfata Lingonensis ecclesia post A justæ acquisitis, aliquid invaserit, aut minorare
discessum Gerlonis quondam episcopi unanimiter
expetus, concorditer electus, & acclamatus, nec
non a proprio metropolitano Aureliano, & ab
eius suffraganeis, & a Bernardo Viehensi archi-
episcopo canonice consecratus, & in ipso fede Lin-
gonica communi voto ac desiderio intronizatus
exitit, & quomodo per spatum duorum anno-
rum, & trium mensium, eandem prout potuit
pastorali moderamine rexit ecclesiam: sed potea
per quorundam hominum insolentiam, & subre-
ptionem, a propria sequestratus fuerit ecclesia
tempore VVidonis imperatoris, qui tunc Roma-
nis imperabat. Perditus autem liquidius annis,
cum frequenter hanc sanctam Romanam ecclesiam
infornitui sui causa visitaret, & semper lacryma-
biliter, ut ei sinum misericordia hæc aperire di-
gnaretur, deposceret: pervenit ad prædecessorium
nostrum piz recordationis Joannis papa presentiam
cum ecclesiæ sua lacrymosa querimoniis, qui ejus
absentiam, & vocem & literis condolebant. scilicet
quod post ejus discessum, variis & nimis at-
triti incommoditatibus, omni pastorali destituti
fuerint solatio, adeo ut nec christma consuetum,
nec infantes consignati in ipsa Lingonensi eccle-
sia fuerint, nec aliquod episcopale ministerium ri-
te peractum: unde etiam dictus Joannes sanctissimus
papa, ejus querimoniam ecclesiæ sua benigne
succipiens, cum collegio episcoporum suorum,
reliquorumque ordinum frequentia diligenter in-
quirivit, canoniceque definivit, quatenus ei apo-
stolica auctoritate sua redderetur ecclesia, quem-
admodum in scrutinio sanctæ Romanæ ecclesiæ ple-
nus habetur. Nos vero his auditis, & diligentis
examinatione persensis, prædecessoris nostri Jo-
annis papa statuta in omnibus servare cupientes,
quia rationis hujus series indiscuta, & irrefraga-
biliter determinanda, absque reverendorum episcoporum
consilio, perfectionis cumulum capere
non poterat: sanctam convocavimus in Latera-
nense palatum synodum, omniaque ista vera es-
se omnimodis comprobantes, consilio & hortami-
ne reverendorum patrum nobis adstantium, jura
ei indulsum ecclesiastica, scilicet ut quia injus-
to a sua ecclesia privatus fuerat ordine, iusti-
etiam redderetur moderamine, nostrisque aposto-
lico privilegio solemniter munitus, Lingonensem
canonice deinceps absque alicuius contradictione
teneret ecclesiam, pastoraliiterque regeret, atque
Deo ordinante disposeret. Non sententiam præ-
decessoris nostri Stephani papa reprehendentes,
sed canonice causa necessitatis & utilitatis, in
melius commutantes, quemadmodum prædecesso-
res nostros de multis eis manifestum est. Quam-
obrem auctoritatis nostra privilegium ei fieri
jussimus, in quo pallii usum ad missarum sole-
nia sacratis diebus illi concessimus, quod olim
a sanctissimo prædecessore nostro Formolo papa
accepterat. Quapropter virtute sancti Spiritus, &
nostra apostolica auctoritate præcipimus, ut nul-
la potestas regalis, nullusque conditionis vel or-
dinis, sexus, contra hoc nostrum apostolicum
privilegium insurgere audeat, nostrisque iussioni-
bus, ullo modo contraire pertenter: sed licet ei
quiete suam Domino juvante regere ecclesiam,
ut quibus præesse debet, valeat & prodesse. Si
quis vero hujus privilegii nostri temerarius trans-
gressor exiterit, & in omnibus non observaver-
it, & de rebus jam satæ Lingonensis ecclesiæ

ientaverit, sciat se a vivifico Domini & salva-
ris nostri Iesu Christi corpore & sanguine alieno,
& a consortio fidelium Christianorum, se-
questratum, & nisi correctus satisfecerit, perpe-
tuo anathemate damnatum. BENE VALETE.

Scriptum per manum Sergii, sanctæ Romanae
ecclesiæ scribarii, in mense Augusto, indictione
111. data 11. Kal. Septemb. per manum Leonis
Dei pietate præficerii sanctæ sedis apostolice,
anno Domini Benedicti papa primo. Anno 11.
post obitum Landeberti imperatoris Augusti, in
indictione IIII.

EPISTOLA II. BENEDICTI PAPÆ IV.

AD CLERICUM, ET POPULUM LINGONENSEM,
de codem argumento.

Benedictus episcopus, servus servorum Dei, clero
& plebi sanctæ Lingonensis ecclesie.

Apostolica nos, & evangelica instituta incer-
tanter admonet, ut omnium ecclesiarum
curam follicite gerere debeamus, ipsa nos in-
struente, nobisque in beato Petro apostolorum
principi, præcipiente veritate, qui dicit: *Simon
Joannis diligis me, paxce oves meas.* Cujus au-
toritate, & vicaricatione divina, dispositione fre-
ti, cunctis & in prosperitatibus congaudere, &
in necessitatibus opem ferre parati sumus. Et

Ezodus 23.
Quia lex Dei per Moysen data præcipit: *Si, in-*

*quiens, videris aenum proximi tui sub onere ja-
centem, non pertransibis, sed sublevabis cum eo.*
Scrutata vestra calamitate, vestraque discrimina
continua, non sine maximo mero admirando,
suscepimus, quod infra tot dierum temporum-
que spatia vestram nobis injuriam cultos homi-
num sollicitudo minime patescit. Nunc ergo

qua sic ut per vestra scripta didicimus, Teutbal-
dus neque a vobis expertus, neque electus, ne-
que acclamatus est, sed nec ad aliquos sacros or-
dines in vestra ecclesia procreatus, sic ut hoc ve-
ris approbare potestis indicis, & ita se res ha-
bet, sic ut prædecessori nostro piz recordationis

Joanni papa jamdudum innotuitis: non nobis
videtur esse incongruum, sed potius omni sacra
& canonica auctoritate succitum, more præde-
cessorum nostrorum sententiam mutando in me-
lius, ut de multis exemplis evidentissimis ap-
probare possumus. Ideo Arginum pastorem ve-
strum a vobis unanimiter electum & expetitum

vobis canonice processu concedimus; quem, sicut
dicitis, utique patet inconsiderate fuisse per sub-
reptionem a vobis expulsum: præcipientes, ut

digna ac competenti illum reverentia recipiatis,
atque sicut proprio episcopo obedientes in omni-
bus existentes, & ejus alloquio & consolatione

nostra auctoritate fruamini, ac veluti eo tanto
pastore redditio & a vobis recepto, in Domino
vobiscum congratulemini. Sane quia omnibus ec-
clesiis jus interemeratum legemque canoniam in-
violabilitatem conservare volumus: ecclesiæ vestreæ
nequam vim inferre debemus, nec aliquod
præjudicium imponere querimus, sed in omnibus
canonicam auctoritatem & priscam electio-
nem immutatam esse censemus. Benevalete.

Data 2. Kalend. Septembri, per manum Ser-
gii scribarii sanctæ Romanae ecclesie. Indicio-
ne tertia.

ANNO
CHRISTI
903
vel 906.

ANNO
CHRISTI
903

LEGES ECCLESIASTICÆ

EDUARDI SENIORIS REGIS ANGLIAE,

Et Guthurni regis Danorum in Eastanglia, &c. ab Aluredo Magno & Guthurno regibus primum conditæ, & nunc denuo ab Eduardo filio ejusdem Aluredi & Guthurno fœdus ineuntibus, Intingfordæ, ut videtur, confirmatæ.

Ex Tom. 1.
Concil. Bili.
111.

TITULI LEGUM ECCLESIASTICARUM.

- I. De pace Ecclesia.
- II. De apostatis.
- III. De correctione ordinatorum, id est, sacriss initiatorum.
- IV. De incestu.
- V. De rei capitalis damnato confessore defiderante.
- VI. De decimis & censu ecclesie detentis.
- VII. De iis qui die dominico sua negotia agunt.
- VIII. De jejunis.
- IX. De jurejando & ordilio.
- X. De membro truncato post tertium diem subversiendo.
- XI. De sagis, ariolantibus, pejerantibus, &c.
- XII. De iis qui sacris initiantur, & de peregrinis.

P R O O E M I U M.

Ex Wilkins.
1.1. pag. 103.

HOC est senatusconsultum, quod Alfredus rex, & Guthru rex, & deinde Eadwearus, & Guthrun rex elegerunt, & statuerunt, cum Angli, & Dani pacem & amicitiam suscepunt, & sapientes etiam, qui postea erant, sepe & continuo eadem renovaverunt, & melius adauxerunt.

In primis est quod statuerunt, ut unum Deum diligere veliat, & omoem gentilissimum sedulo recicere; & constituerunt etiam sculararem disciplinam, pro eo quod sciebant, quod non possent multis aliter gubernare, & multi nolent ad ecclesiasticam emendationem aliter procedere, sicuti debebant. Et compensationem sculararem instituerunt Christo & regi communem, sicuti homo nollet ad ecclesiasticam compensationem inclinare virtute autoritatis episcoporum.

I. De pace ecclesia.

Hoc est igitur primum, quod dixerunt, ut ecclesia pax intra parietes, & regis manu data pax persistat æqualiter incorrupte.

II. De apostatis.

Et si quis christianismum spernat, vel paganismum veneretur verbis vel operibus, compenset tam estimationem capitii, quam multam, & legis violationem, secundum quod factum est.

III. De correctione ordinatorum.

Si quis sacris initiatus furetur, vel dimicet, vel pejeret, vel fornicetur, compenset secundum quod factum est tam estimationem capitii, quam multam, & legis violatae pena; & erga Deum

falsiter, sicut canones adoptant, & fiduciosum inveniat, vel in carcere detrudatur. Si presbyter populum male instruat de festivitate, vel jejunio, solvat xxx. solidos apud Anglos & apud Danos fœsum. Si presbyter ad justum terminum christi non paret, vel baptismi denegat ei, qui ejus opus habet, solvat multam apud Anglos, & apud Danos penam legis violatae, hoc est, xxi. oras. Si sacriss initiatus aliquid morte dignum perpetraverit, capiatur, & ad episcopi judicium deferatur.

IV. De incestibus.

De incestibus sapientes instituerunt, ut rex habeat majoris conditionis homines, & episcopus minoris, nisi homo coram Deo & mundo compenset secundum id quod factum est, sicuti episcopus adnotat. Si duo fratres, vel huic co-sanguinei cum una uxore rem habeant, compensent in omni mansuetudine, sicuti eis permittitur, sive multa, sive estimatione capitii, sive pacis violatae pena, secundum id quod factum est.

V. De rei capitalis damnato confessore defiderante.

Et si mortis reus confiteri cupiat, nunquam hoc ei negetur, & omnes Dei leges sedulo promoveantur per Dei misericordiam, & per pacem, quas sapientes irrogabunt.

VI. De decimis & censu ecclesie detentis.

Si quis decimas retineat, solvat legis violatae penam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis sancti Petri denarium retineat, solvat legis violatae penam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis unum nummum candelarem retineat, solvat legis violatae penam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis aratri elemosynam non dat, solvat legis violatae penam apud Danos, multam apud Anglos. Si quis aliqua ecclesiastica jura supprimat, solvat legis violatae penam apud Danos, multam apud Anglos. Si dimicet, & hominem vulneret, vitam perdat. Si aliquem morte afficiat, tunc fit exlex, & eum persequatur cum clamore quilibet eorum, qui jus amat. Et si faciat, ut quis eum occidat, pro eo quod Dei vel regis juri se oppotuit; si hoc affirmetur, jaceat sine compensatione.

VII. De softi diei operibus.

Si quis die dominica mercari presumat, perdat mercatum, & xxi. oras apud Danos, & xxx. solidos apud Anglos. Si liber homo die festo ope-

C O N C I L I U M

239

ANNO
CHRISTI
1000.

retur, perdat libertatem suam, vel solvat mul-
dam, & legis violatae penam: servus homo va-
pulet, vel verbera redimat. Si dominus servos
luos die testo ad opus cogat, solvat legis viola-
tae penam dominus juxta legem Danorum, &
multam apud Anglos.

VIII. De jejuniis.

Si liber homo justum jejuniū dissolvat, sol-
vat multam, vel legis violatae penam. Si ser-
vus hoc fecerit, vapulet, vel verbera redimat.

IX. De ordalio; & juramentis.

Ordalium & juramentum sunt prohibita die-
bus festis, & legitimis jejuniis diebus; & si quis
illud dissolvat, solvat legis violatae penam apud
Danos, & multam apud Anglos.

Si fieri possit, nuncquam occidatur in diei do-
minicae festo, qui aliquid perpetravit; sed ca-
piatur, & teneatur usque ad dies festus trans-
ierit.

X. De membro truncato post tertium diem subveniendo.

Si particula membra claudicantis ejus, qui con-

240

Admnatus fuerit, praecidatur, & ille post hoc tres
dies vivat, potest ei deinceps auxilium ferri cum ANNO
episcopi venia, si quis velit doloribus & animis CHRISti
mederi.

XI. De sagis, incantatoribus, perjuris, &c.

Si sagae vel incantatores, perjuri vel benefici,
vel fortidæ, inquinatæ publicæ meretrices aliqua
in regione compareant, tunc relegentur ex ter-
ra, & gens purgetur, vel ibi omnia illis cri-
piantur, nisi cesserint, & altius compenserent.

XII. De sacris initiatis & alienigenis.

Si sacris initiatus vel alienigena per aliquam
rem seducatur (in iis, quæ ad) pecuniam vel ad
vitam (spectant) tunc rex ei esse debet, vel co-
mes, qui in regione, & episcopus gentis ejus,
loco cognatorum & patronorum, nisi alias alios
habeat, & sedulo compenset secundum id quod
factum est, Christo & regi, sicuti decet; vel qui
rex est in (illa) gente, factum hoc quam acer-
bime vindicet.

C O N C I L I U M R O M A N U M

IN LATERANENSI BASILICA A BENEDICTO PAPA IV.
habitum anno Domini ¹ DCCCCVI.

Hujus concilii acta & monumenta nulla super-
sunt, prater priorem Benedicti epistolam su-
perius descriptam: in qua sanctam synodus a se con-
vocatam ait in Lateranense palatium, deque ejus
confilio, Argrinum Lingonensem episcopatum iniuste ab
ecclesia sua pulsum, in eandem se restituere. Hanc
epistolam consule: ex qua etiam intelliges, habitum

Ca Joanne Benedicti decessore in eadem causa episco-
porum concilium, in quo canonice definitum est, ut
sue Argrino redderetur ecclesia. Quod an gestum in
Romano Concilio anni 904. in causa Formosi habi-
to, an in alio quopiam, mibi non liquet. Quo sa-
cilem est, ut peculiare bac de re Concilium sub Joan-
ne IX. annotare voluerim.

C O N C I L I U M R O M A N U M I.

In Lateranensi palatio coram Ludovico IV. imperatore & Benedicto IV. pontifice
pro rebus ecclesiasticis disponendis,

Anno DCCCCIV. Februario mense habitum.

*Ex Supple-
mento Man-
ti pag. 1098.*

BEnzo Albensis episcopus in commentario de rebus Henrici III. imperatoris eo superfili-
te scripto, & nuper a Menkenio inter scriptores German. tom. I. vulgato, notavit ex veteri ri-
tu solemnis imperatorum Romanarum inaugura-
tis obtinuisse, ut post collatam imperii coronam
synodus a pontifice coram imperatore haberetur:
Reliquis tribus ejusdem bebdomada diebus celebrat
Synodus, & simul emendas negligencias sacrorum
ordinum. Id vero servatum fuisse cum Ludovicus
IV. imperator Romanorum inauguratus fuit a
Benedicto IV. summo pontifice, veterum quidem
nemo adnotavit, sed tatis indicat verus charta
Lucensis, quam Ughellus in Lucensibus tom. I.
col. 799. exhibet, ac de rebus in ea Synodo ge-
stis unica superest.

D JUDICATUM IN SYNODO ROMANA HABITUM

A Ludovico IV. imperatore, & Benedicto IV.
pontifice.

Dum D. Ludovicus Serenissimus imperator au-
gustus a regale dignitate Romam ad sum-
mum imperialis culminis apicem per sanctiss. ac
ter beatiss. summum pontificis & universalis PP. D.
Benedicti dexteram advenisset, atque cum eo-
dem reverendiss. patre cum sanctiss. Romanis,
seu Italiciis episcopis, atque regni sui ducibus,
& comitibus, ceterisque principibus, & judici-
bus, quorum nomina Petro, Sylvestro, Urso,
Leone, Romano, Joannes, Allo, Bonoto, Gre-
gorius, item Romano, Colma, & item Grego-
rius, episcopis hujus Romanarum finibus Adelber-
tus Lunensis, Adelbertus Bergomensis, Everar-
dus Piacentinus, Garibaldus Novariensis, Hel-
brin-

¹ Hoc Concilium habitum anno Ch. 900. ut colligitur ex epistola prima Benedicti data 11. Kal. Septemb. In-
ditione 111. quæ adhuc mense Augusto anni 905. currebat

R O M A N U M I

ANNO
CHRISTI
901

841

brugae Perusinae, Udgarien Loundio, Adon
go Berriense, Grotulus Florentina, Albino
Viterbre, Petrus Areuncula, & Eraldo Felu-
lensem, Alferius Pifforsene venerab. episcopis,
Adelelmus, Rosaldo, Gottifredus Comitibus;
Stefano, Teufilius, Grigori, Omniculator, Gra-
ciano, Atrianus, Teodoro, Leo, Crescentius,
Benedictus, Joannes, Anastasio, Judices huic
Romana VValpertus, Aquilinus, Farimundus,
Vivencius, qui & Boderatus, Stabilis, & Stadel-
bertus. Judices, item Augusti, Petrus, Sichard-
dus, & Teutelmus. Notarii sacri palatii Uvini-
gildus, Aubertus, Lupo, & item Uvinigildus,
& reliqui plures in palacio, quod est fundatum
juxta Basilicam beatiss. Petri principis Apostolo-
rum in laubia magiore ipsius palacii pariter cum
eodem summo pontifice in iudicio residisset, at-
que de stabilitate sancte Dei omnipotentis ecclie-
sis reique publica statu diligenter tractare co-
cipisset, singulorumque causa intente auribus sum
clementia percipere conatus esset, atque cum
multas hominum contentiones ibi juste, & lega-
liter defonirentur; ibique eorum venerunt praes-
entia reclamandum Petrus episcopus S. Lucensis
ecclieis una cum Eliazar, qui Elbonizo filius
quondam Eritensis advocati ipsius ecclieis Lu-
censis, & retulit ipse Petrus Episcopus: jam plures
vices me reclamavi ad vos dominum Ludovicum se-
reniss. imper. tam in civitate Papia, quamque &
per alias locas, quod Lambertus filius quondam Ro-
delandi de civitate Lucense iuste detinere casas,
& res juris profata ecclie Lucense, nominative
infra eadem civitate, seu ancilla una nomine Ad-
verga, atque & casa, & rebus illis hominibus,
quibus sunt, postas Castellioni prope sub drominio
Cornino, ubi dicitur casale Lapi Monterioris Comi-
tatu Popolonese videlicet, & petita una de terra
ubi dicitur a Palia, atque in loco, & fundo Ca-
miano prope fluvio Elsa, & in loco & fundo Qua-
raviana, ubi dicitur Miliano, & Pulciano, seu &
in loco & fundo Miciano atque & res in Conca,
verum etiam & ecclieam unam fundatam in boso-

842

A cum sancti Mauri in loco C. uero f. r. v. vnde
eo, D. Ludovicus imperator item l'omnemis ecclesie
episcopis ad vestro modo Agitato accedit, ut eis
toto Luca exarre, ibi evanescat iustitiam facundam,
& subducendum erit. Luca adveniendum defensiof;
tunc hoc erit. Roma vestri beneficis praeiusta iu-
stitiam facundam; sed cum minime ad placitum ba-
bere possitis. Ideoq; prout me de ipsi casis, &
rebus, & parte episcopis ecclieis proper Deum, &
anima vestra mercede salva querela invocare fa-
ciatis, quoisque ipse Lambertus ad placitum veni-
re, & mihi iustitiam fecerit, ut lex est. Tunc ip-
se D. Ludovicus imperator sua confuetudinis mi-
sericordiae motus praecepit VValteri vassus & mis-
sus suo, ut eum de p[re]d. casis & rebus, salva
querela a parte episcopis, ecclieis investiret; sta-
timque, ibi presente, ipse Vulterius ex imperia-
li iustitione per fulte, quam suis detinebat mani-
bus, eundem Petrum episcopum & Eleazar ad-
vocato suo de p[re]dictis casis, salva querela a par-
te episcopis ecclieis investivit, quoisque ipse
Lambertus ad placitum veniat, & iustitiam fa-
ciat. Insuper missis bandum D. Imperat. super
ipsis rebus in monachos auri duo millia, ut nul-
lus &c. inde pars episcopis ecclieis sine legali ju-
dicio desvestire audiat; qui vero fecerit p[re]dictos
duo millia monachos auri se compositurus agno-
scat esse, medietatem parti Camera idem D. Im-
perat. & medietatem pars episcopis ecclieis Lu-
cense; & hanc notitiam pro securitate idem Petri
Episcopi facere admonuerunt quidem.

Et ego Thomas notarius D. Imperatoris ex
amonitione suprascript. missio, & judicium scri-
psi anno imperii D. Ludovici primo mense Feb.
ind. 4.

Ego Odelb. episcop. in uno iudicato interfui,
& MM. SS.
VValpertus Judex D. Imperat. interfui.
Farinus Judex D. Imperat. interfui.
Stabilis Judex D. Imperat. interfui.
Stadilbertus D. Imperat. interfui.

ANNO
CHRISTI
901

SY NOD U S C O N S TA N T I N O P O L I T A N A

ANNO
CHRISTI
901

Anno Christi DCCCCI.

Super quartis nuptiis Leonis Sapientis Imper.

Ex Labbe Append. 1.9. Congreganda synodi bac causa fuit. Leo Imper. D. cognomento Sapiens, defuncta tertia conjugi Endocia, quartam duxit Zen Carbonophna filiam. Cum autem quartas nuptias Basilius Leonis parentis irritas esse ac nullas dictio sancisset; cum tertia & ab hoc ipso Leone prius severissime prohibita, & canonice aliqui penitus obnoxia apud Gracos essent: Nicolai cognomento Myticus, CP. Patriarcha Leonis assentiri consilio, quantumvis rogatus, renuit: Thomam Presbyterum, qui buic matrimonio ecclie-
stico ritu benedixerat, depositus; imperatorem ipsum ecclie aditu prohibuit. Autores sunt Europaless, Gedrenus, Glycas, Zonaras, & alii. Esse autem id a Nicolao factum in concilio, intelligimus ex pro-
missio tomis unionis, sive novella Constantini Porphy-
rogeniti, qua babetur tomo I. Juris Graeco-Roma-
ni a Leuenclio editi, libro II. Verba ejus sunt:
i. nuptiis di Nicolao, & imperatoriis conjugiis non
concedit nisi duarum. Patriarcha Nicolaus, & me-
tropolitus, imperatorem ecclie excludunt.

Hinc throno dejectus est jussu Leonis Nicolaus,
& in exilium actus; ejusque in locum Euthymius
ecclieasticis suffragii electus est. Quod a syno-
do altera factum esse, nulla usquam mentio, ni-
fi in Annalibus Eutychii Alexandrinii patriarche;
cu[m] narrationem, quam usquequa[n]te veram pre-
flare nolim, hic tibi t[er]ps Latinus Seldeni interpre-
tatione repreffento.

Cum Leoni, inquit, imperatori Romano mor-
tua esset uxor, nulla relista prole, aliam
ille uxorem ducere voluit; ac prohibuit ipsum
Nicolaus patriarcha Constantinopolitanus, di-
icens: Non est tibi licitum uxorem ducere, si
quidem anagnostes es, & preeibus sacerdotum
consecratus: quod si uxorem duxeris, non licet
tibi ad altare accedere. Cui Leo: Uxorem du-
cere cupio, quo sit mihi filius qui post me re-
gnum hereditario possideat. At non permisit ip-
si patriarcha conjugium. Scriptit ergo Leo im-
perator ad patriarcham Romanum, Michaeliem
patriarcham Alexandrinum, Eliam Mansuri

ANNO
CHRISTI
243
vol.

lium, patriarcham Hierosolymitanum, & Si-Axolvi, ut vitam per omne scelus impunes ac in meonem Zarnaki filium, Antiochenum, rogans ut ad ipsum accederent, quo dispicerent, licet necne ipsi uxorem ducere. At noluit eorum quipiam ad ipsum accedere, nisi quod singuli nomine suo legatum mitterent. Ac legatis se adjungentes episcopi quidam Constantinopoli, de negotio imperatoris dispiciens, matrimonium ipsi licitum pronunciarunt. Quare uxorem duxit: natusque est ipsi filius, quem Constantinus appellavit. Cumque Nicolaum patriarcham cathedra abdicasset, constitutus est ipsius loco * Anthimus patriarcha Constantinopolitanus. (4)

Placet hic addere Nicolai patriarchae literas ad Romanum pontificem de hoc argomento das, his illustrando loco summe utiles.

Sanctissimo papae veteris Romae Nicolaus patriarcha CP. de tetragamia a Romanis recepta.

Inde principium scribendi summam, beatissime pater, unde nobis tot mala promanaerunt. Post tertium uxoris obitum subiit optimi atque dilecti nobis imperatoris animum, quantum quoque connubium experiri velle: quod nemo ante, nedum privatus, verum etiam amplioris gradu, sub ditione Romana avius fuerat. Quem enim tam effuse petulans libido refragantibus tandem canonum sanctis non cohiberetur, nisi tummo imperio suffulta, licere sibi centeret, quidquid conouipisset? Vicit ergo ad extremum amor, quartaque jam uxor expedita est: puer autem obtentui assumptus, qui pridem ab ea genitus, successione imperii nullo prolis adhuc subfido innxi destinabatur. Quod quidem fieri minime debuerat: neque enim partus subsecutus illegitimum conjunctionem ratam effecit. Alioquin obvium unicuique & in promptu foret legibus iudicare. Hunc imperatoris conatus ecclesia Orientalis, pro eo ac gravitas rei postulabat, tam moleste tulit, ut conspiranti antistitum contentu solemnum illam pompam Augustorum filii exhiberi solitam (id enim pater flagrantissime cupierat) in baptizando pueru veteruerit: nisi prius a se mulieris missione juraret Imperator. Quod & ore praestit promptissime, quamvis aliud animo occulte volveret. Nondum enim triduum a baptismō filii effluxerat, cum puer mater in palatium, ut principis decet nuptiam, apparatu regifico accitur: ceremonia expediuntur nuptiales, nullius sacerdotis interventu, imperatore ipso & sponsi & auspiciis munus exequente. Quod quidem non aliter ac si fundamenta totius fidei convellerentur, non praetules modo, clericosque cuiuscunque ordinis commovit; verum etiam totam simul civitatem perculit. Me autem quid agere tunc aliud oportuit, quam quod amico, antistiti, excubitori de ecclesiæ dignitate, principisque salute dies noctes cogitanti agere par erat? Primum quidem ad genua ipsius, immo ad pedes utique provolutus & monobam eum ut errantem, & ut imperatorem obsecraban, vereretur fastigium dignitatis augustæ, in qua non secus ac in facie vel tantillum quidem maculae oculi vix potest; agnosceret longe sublimiorem regem tam inauditum facinus cœlitus ulturum? non ideo principes legibus e-

frænes agant, sed ut sibi leges ipsi sint, virtutis præscriptio mores componentes. Postremam conditionem afferebam lacrymis abortis, aut saltem secubaret a muliere tantisper, donec accisi Roma veteris, ceterarumque patriarchalium sedium legati, nobiscum quid factò opus esset, disceptarent.

His ergo tunc verbis nihil profuturis (obstruxerat enim tunc aures ejus amor) regem fatigabam: cum interim Roma adveniunt legati, quos ille (sic enim publice sermonibus divulgabatur) connubio firmando evocarat. Res sane, si queraris, hominibus nostris indignissima est visa; summoque cum dedecore conjuncta: quippe quæ procurationem mihi debitam aliis deferret, provincias patriarchales, jam pridem inter se patrum functionibus discretas, turpiter confunderet: nefarium scelus olim ab ecclesia dira execratione vetitum, in jus denuo nullo servato jure revocaret. Non ignoro a calumniatoribus jactatum, me per superbiam, legatorum conspectum atque colloquium sprevisse: quasi vero mihi integrum fuerit, aut palam adire viros summa passim invidia flagrantes ob rumorem, quem plerique sparserant, adesse reprobatarum a nobis nuptiarum assertores; aut ipse imperatori non susurrim, decretum nobis in palatio cum legatis congregandi locum daret, ubi remotis arbitris, de questione ita nuptiali disceptaremus. Quod Cille facere neglexit, in meam unius perniciem animo intentus, quam quidem ita confutis dolis est aggressus. Primum omnium, nonnullos nostrorum præsulum partim donis, partim pollicitationibus illectos, quasi suas peculiares adverius me copias conscripsit: deinde me jussit in regiam accessi ad convivium, quod illi instruere quotannis in beati Tryphonis festo moris erat.

Accedo imperterrita fretus conscientia, solemnis etiū intersum, epulis accumbo: inter sacra mente denique abripor, atque navigio impositus in exilium agor immittissimum, non amico, non famulo, non libro denique, cujus ledione mortaliter possem, fugam comitante: ubi non tam Dhiemis rigore, terumque omnium egestate pressus, quam custodum violentia pene enclusus, diu mansi. Pari inclemencia in reliquos senioris consiliū sèvitum est. Carcere, relegatione, vinculis afflidi omnes, deliquisse pena tantummodo creduntur. Accessit, ne quid plane nobis decesserat, aut superesset præsidii, legatorum asperitas: qui, non secus ac si Roma ad indicendum nobis bellum huc delati essent, nos indignissimis modis oppugnarunt, tantum miserorum odium, tantus contemptus ordinis homines incesserat. Et quidem decebat, primatum ecclesiasticum libi vendicantes, rem totam serio inquirere, atque ad summum Pontif. referre; non autem per summam injuriam atque ludibrium eorum damnationi assentiri, qui nullius affines culpe, principis indignatioem incurserunt ob id solum, quia fornicationis labem sunt abominati. Verum esto, duos aut tres viros, delatorum hinc calumnii, inde potentiorum prece, seu pretio expugnatos, humani aliquid, cum homines sint, pati potuisse: Occidentales præsules meritis iniimidorum mendacis inductos, innocentium exiliū suo confirmasse suffragio, quis fetat? Præser-

(4) Hec dein controversia quæ totam Græcam Ecclesiam diro schismate dilaceravit, composita tandem fuit in alio Concilio CPiano in quo tomus unionis conditus est, infra ad an. 920. a nobis offerendus. Mans.

serium cum induita causa aliquem damnare, ne Atribuitur, ideo nequam agere plus licet: quid inter eos, & jumenta differet, quæ copia reddit ANNO barbari quidem, nedium Romani moris usquam effaseriora, contumeliosioraque? Potentes poterunt examinabuntur, monet ille. Quinammo, si in idem crimen tribanus, & miles gregarius impietegrit, magis hoc illum disciplina puniet castrensis, adeo dignitas non mitigat, sed incendit peccatum. Neque vero a me in eum sententiam hæc dicuntur, ut velim diris a vobis impetri imperatorem tale nefas ausum, ipsumque Sergium pontificem prædecessorem velutrum. Non ea mens animo: nec tanta vindictæ amor, Dei servos decet. Ambo bac vita excessere pridem, supremi omnium judicis tribunal adiuti: ille vero ait quam hinc emigraret, agnitus flebiliter errorem suum, veniamque a Deo petuit, me inter primos hortatores, ac deprecatores, (aderam enim tunc forte ab exilio reversus, ab eoque ecclesiæ gubernationi restitutus.) In eos animadvertem, beatissime pater, qui supersunt, qui tot in me, tantisque turbas criminacionibus fallis excitarunt. Ita tue erunt partes; id a te dignitas primum tua, Romanæque sedis decus exigit; id qui nunc rerum potitur imperator, misso ad te palii magistro, nosque omnes obnoxie petimus atque obsecramus. Deus sanctitatem tuam incomitem seruer.

Hec nimis ecclesiæ Graecæ fœderatæ, nunquam Romana probata.

At facto dispensationis nomen, ut audio, prætenditur: quasi vero per ultimam dispensationem licet fidei dignitatem, ecclesiæ disciplinam, imminuere, effractisque canonum repugnis fornicationem introducere in sancta: aut non inter nascentis evangelii initia hujuscmodi crimen apostolorum functionibus, una cum immolatiis & sufficiato, veritum non fuerit. Dispensatio, nifallor, cum sibi imitandam propoçat Dei miserationem, quæ delictum auferit, non fovet, salutaris quædam condescensio censenda est: peccatori quidem manum, ut se humo attollat, porrigens, non autem jacerre permittens lapso. Non B describo, quæ in hanc sententiam retulit vas elezioniæ, cum sint nota omnibus: miror magis, cur nos eo potissimum relegamur nomine, quod vestigiis inhærentes patrum, damnata ab illis non permittimus: ecclesiæ decreta, animarum nobis a Deo creditarum salutem, principis gratia, seu indignatione potiora ducimus.

Non derunt fortasse, qui objicent, errori suo latebram querentes, hoc de quo lis est, matrimonium esse merum, non autem fornicationem. Itane vero matrimonium vocatur immunda cum quarta muliere coniunctio? Et quid aliud est vim inferre verbis, si dira lascivientis animi libido tam honesto nomine prætentitur? Honorabile connubium Paulus appellat, & genialem thorum impollutum: cur igitur eos qui hujuscemodi culpm succubuerent, sacri canones ab ecclesia ejicunt? cur brutalem hanc luxuriam, & fines humanos supergressam vocant? At Romanis id in more possum (non enim defunt qui id dicant, laudine id vobis an virtutem vertentes, non sat scio.) Nam apud vos, si fama credimus, non modo quarta uxor, verum quinta & sexta, & super hanc alia atque alia permittitur, usque ad orci fauces inexhausta illa dispensatione omnes prosequente, illud subinde Apostoli verbum ingenerante: *Satis est subere, quam uri.* Quasi vero ille intemperantius patronus induci debeat, qui ne omnibus quidem secundas nuptias suscit, dum ait: *Dico autem innuptis & viduis, bonum esse illis sic permanere; quod si continere nequeant, nubant:* viduis quidem mulieribus permittens secundum connubium ob sexus imbecillitatem, viris autem non item, nisi his tantum qui matrimonii jugum nondum sunt experti: his enim nubere satius, quam uri. Alioquin si cum quarta muliere connubium est, cur illud Clemens tam aperte damnet? Clemens, inquam, ille alumnus atque auditor Petri. Sic enim apud eum legitur: *Monogamia quidem naturæ, atque legi consentanea est: digamia vero post promissionem illegitima, non ob conjunctionem, verum propter mendacium; trigamia intemperantius iudicium: quæ autem trigamia additur, aperta fornicatio est, & indubia incontinentia.*

Apocryphæ liber.

At non unus e plebe, sed imperator est, qui id aggreditur, cuius voluntati refragari nefas. Præclare sane. An quis omnes ille dignitate supereminet, ideo nobis enirendum, ut inquinatior quoque reliquis appareat? Eadem ratione, pendum, ne luto respergantur, summam curam adhibebimus: capitum prorsus nullam? Apage, nonne vides ad principis vitam, tanquam ad exemplum, populorum conformari mores, proumque magis esse prava imitari, naturali quadam ad deteriora humani ingenii inclinatione? Quod si principibus viris, quia potestas a Deo major eis at-

Council. General. Tom. XVIII.

ANNO CHRISTI
vol.

G. C. Scripta est hec epistola ad Anastasium papam: siudem mortuo jam Sergio, imperante autem Alexandro Leonis fratre. Utrumque enim ex ipsi epistola verbis constat. Scriptis deinde Nicolaus idem ad Joannem sequentes litteras.

Joanni beatissimo pape, &c.

Q uot quantisque ærumnarum studiis per xv. annos jactati sumus, (tot enim plus minus effluisse, ex quo primum scandala ecclesiæ Constantinopolitanæ pervagata, omnia turbarunt) & meminisse mihi permolestum est, beatissime pater, & memorare scienti tibi supervacuum. Læta potius amicis, & coexecutiboribus impartiri jovat, ecclesiæ nempe pacem subsecutum, conspirantemque omnium ordinum in his quæ sunt fidei, consensem. Cum enim in eo esset res, ut nulla amplius spes humanis experimentis nostra metientibus superesse videretur: affulsi subito illa captum omois intellectus supergressa Pax, Dominus scilicet & Deus noster Iesus Christus, qui levam illam hiemem atque tempestatem communis hostis opera coortam in ipso halcyonia mutavit: adeo ut nullum penitus dissensionis vestigium remanserit, nulla odii cicatrix: omnes velut ex conditio veterum obliiti, idem plane sentiunt; omnes sanctæ matris ecclesiæ, quæ eos obviis ulnis diu expeditar, optatissimum eunt in amplexum. Et nostræ quidem ita se res habent. Verum quia & vestram fraternalm dilectionem, cuius erga nos officia temporum difficultatibus intermissa sunt, extinximus, & consuetam ecclesiæ unionem opemus: ideo has ad vos dare literas decrevimus, ut omois offenditionis memoria deposita, sanctatem vestram ad sinceram amicitiam atque conjunctionem animorum, pastoribus populorum debitam, provocaremus; quæ tum demum missis hinc inde legis coalescat, cum iudicatum fuerit concorditer, quartum connubium, quod dissensiones & scandala in ecclesiæ invexit, non rei ipsius, sed personæ causa permisum est; suadente tunc occasione lenitatem atque affectum erga principem indulgentiorem, ne repulsa ipsius animus offenditus deteriora moliretur. Sic enim & sanctitatis tum nomen ex sacro ecclesiæ Constan-

V I T A

348

247

ANNO CHRISTI 906.

imperiale albo, ut mos olim est, una cum A spero) fronte hilari, & nos mutuis legationis officiis remunerabis: Joanni venerabili episcopo, ANNO CHRISTI cuius apud nos jam experta virtus, id magus, " pro... enim vero ut huic curia sedulo incumbas, te iterum rogas Deo dilectus imperator, oratore Romanam ad tuam sanctitatem destinato Cl. V. Basilio protospathario, & aurei triclinii praefecto, cui nos comitem itineris, curarumque consilium adjunximus Eulogium, honorabilem presbyterum. Hos iu, beatissime pater, & excipies (uti

**ANNO
CHRISTI**
906.

VITA LEONIS PAPÆ. V.

**ANNO
CHRISTI**
906.

Leo V. patria Ardeatinus subrogatus est in Bratislava, detrusus est in carcere per Christodo papae regis. locum Benedicti IV. anno Domini 907. phorum sedis apostolice invalem, anno eodem Rebus quo tempore Lamberti imperatoris. Cumque quadraginta dies ecclesiam gubernasset, pullus a pon-

VITA CHRISTOPHORI PAPÆ.

Christophorus in vas
rur iudicatur & pos-
tulatur.

Christophorus invasor sedis apostolicae, part modo ab invafore Sergio pontificatu dejectus, quo ille prædecessorem suum Leonem V. legitime elequum sede sua amoverat. Nam cum septem menses sedem pontificiam tenuisset, de Jesus est e sede violenter per Sergium, stridus que vinculis, & in carcere trufus, per vim induxit vitam & habitum monasticum suscepit.

DIPLOMA CHRISTOPHORI PAPÆ
in confirmationem privilegiorum abbatum
Corbejensis in diœcesi Ambianensi.

*Christophorus episcopus servus servorum Dei,
universis episcopis Galliarum.*

**Ex D. Luc.
Dacherii
tom VI. cap.
viii.**

CUM Romanae sedis pontificem constet omnium ecclesiarum Christi caput fore, ac si beati Petri apostolorum principis vices agentem, cui Christus ait: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni celorum: nulli cunctandum est quod cuncta ecclesia paci, saluti, & quieti prospicere nos oporteat, præcipue tamen his, qui ad nos necessitatis luce causas deferre voluerint. Unde cognoscat omnium sanctorum Gallie præsumum carissima fraternitas, quod vir venerabilis Franco abbas ex monasterio Corbejæ provinciae Galliarum, quod est construendum in pago Ambianensi super fluvium Sommam, adiit nos per venerabilem coepiscopum nostrum Organum, petens ut nostra auctoritatis privilegio pracepta vel edita regum & imperatorum antiquis aut modernis temporibus eidem loco concessa firmaremus, nec non privilegia episcoporum, unum a præfule Ambianensi Bertefrido, ad cuius diœcensem locus ipse pertinet, & coepiscopis suis factum, & primitus edificato suo monasterio datum; aliud longe potius regnante Carolo, ab Hincmaro Remensi archiepiscopo, & universalis Concilio episcoporum Gallie conscriptum: præterea privilegia beatorum memorie Benedicti & Nicolai prædecessorum nostrorum: in quibus omnibus statutum est, ut

prefatum monasterium Corbejæ, rerum suarum liberam oblineat dominationem, & eligendi sibi abbatem de suis semper habeat potestatem: contradicentes vero & repugnantes huic sanctioni, anathematæ dammandos. Quia de re noverit omnis cœtus episcoporum Gallie, quod privilegia sanctorum episcoporum Gallie, sive sedis Romane, cui auctore Deo præsidemus, jam dicto monasterio Corbejæ concessa, nostra auctoritatis editio roboramus; & omnem resistentem, divino iudicio damnum denunciamus. Super hæc autem jam dictus abbas Franco cum congregazione sibi commissa obsecrat, ut quia divina decernente justitia, piratarum saevitia, maritima Gallie loca, in quibus & ipsum monasterium situm est, adeo devastantur, ut nulli extra munitiones manenti liber relinquatur locus, cuius etiam vallis impulsu cogente, sepe memoratum monasterium muro munitum est: quatenus idem, sicut prius, in abbatis & fratrum potestate perpetuo maneat, ita ut neque comes, nec quilibet judex, aut manendi, aut aliquid contra voluntatem abbatis & fratrum inibi agendi potestatem præsumere audeat; ne forte concessa ab initio privilegia violentur. Quorum petitionem justam & pro tempore opportunam judicantes decernimus, ne aliqua sive ecclesiastica, sive secularis persona contra robora nostra auctoritate privilegia venire audeat; sed sicut haec, ita deinceps in futurum inconvulsa permaneant. Et quia præteriorum casus nos cautos faciunt in futurum, omnem huic sanctæ auctoritati renitentem, nisi eis, quos laeti, digne satisfecerit, alienum a cœtu fidelium & hic & in futuro decernimus: omnes vero his nostris S. scilicet Petri successoris decretis faventes, gratias sue ubertate Dominus replere dignetur.

Scriptum per manum Sergii scribarii sanctæ Romanae ecclesie in mense Decembri, "indictione xi. septimo Kal. Januarii, imperante domino nostro piissimo augusto Ludovico a Deo coronato imperatore sanctissimo. Valete.

VITA

¹ In Dacherii, qui hoc diploma edidit, spicilegio habetur Indictione VII. hoc est anno Ch. 903. cujus Kalend. Septemb. Ind. & VII. numerari coepere. Tunc revera sedebat in Romana Cathedra Christophorus juxta supplicationem Pagii.

ANNO
CHRISTI
910.ANNO
CHRISTI
910.

VITA SERGII PAPÆ III.

Sergius ille nefandus Adelberti Tuscæ mar- A vasore potentissimo, ea que sacris legibus incon-
victor sedis apostolice. chionis armis potentissimis fretus, homo vi- cessa sunt, tentaverit & usurpaverit. Alienorum
tiorum omnium fervus, omniumque facinorosissi- invasor, gladiator est; at quis ab isto justa legi-
mus, qui una cum Stephano sexto in Formo- timaque omnia requirat? Et licet, quod miran- Sergius im-
sum papam supra modum sevicerat, sedem Chri- dum est, Sergius talis fuerit, & ad sacrilegium predicos.
stophori, non Formosi, ut memoria lapsus alle- nefandum turpissimum impudicitiam addiderit,
ruit Luitprandus, invasus; adeoque ab omnibus & ex Marozia, nobilissimi illius scorti Theodo-
non legitimis pontifex, sed invasor sedis aposto- ræ, de qua ex Luitprando libro secundo cap. de-
licis est habitat. Ex presbytero, non ex diaconi- cimotertio infra sepius, filia, filium Joannem
no, vel episcopo, ut habent Luitprandus & Sig- nomine proereaverit: tamen eo honoris & rever-
bertus, factum esse pontificem indicant acta Con- rentis fideles omnes, praesertim longe positi Bo-
cili ci cili Romani sub Joanne IX. celebrati. Ambitiones
ne sedis apostolice ad Francos se contulit, ait
Christophorus depositum Christof- vafore capiens, & in carcerem trudens, laten- reales populi, prosequuntur Romanam ecclesi-
ter Romam ingressus, papatum invaserit, & Ro- siam, ut quemcumque in ea sedentem audirent
manos minis ac terroribus perpulit, ut omnes ordi- nomine tenus pontificem, eundem, mirum di-
nationes Formosi irritas haberent. Eumdeq- & nulla habita discussione ejus ingressus, ut Pe-
uem ordinatos a Formolo papa exordinasse, trum colerent. Nam ab hoc Sergio Colonien-
novisque eorumdem ordinationes superinduxisse, sem & Hamburgensem pallia accepisse testatur
testatur Auxilius apud Sigeberium in dialogo, Crantius libro tertio historiarum ecclesiasticarum cap. I. Providentia
quem hoc tempore contra inteslinam discordiam Bremensem ecclesiam a potestate & jurisdictione
Romane ecclesie de ordinationibus & exordina- Dei ergo eccliam.
tionibus Romanorum pontificum, aliorumque ab iis ordinatorum, scriptit. Ne quis vero pusilla- Unde nemo non intelligit, quanta providentia
Sergii privi- nimis ex hoc facto scandalum recipiat, memine- eccliam universam Deus optimus regat & gu-
legio & au- rit patrata esse hac ab invasoribus & intrusis, bernet, que cum meretricium arbitrio inflamma-
goritatis & cieps præ- pontificis nonnen usurpatibus, & illegitime throno- ret, omnia mala & scandala increbescerent,
num apostolicum invadentibus, quique censura magnoque schismate scindenda metueretur, eamdem
ecclesie non tam apostolici, quam apostatici ab heresi & schismate omni ita defenderit, ut
erant nominandi: qui autem legitime creati sunt potius omnes ubique gentium fideles eidem fidei
Romani pontifices, ut Joannes IX. ista vehementer vinculo & obedientia secere juncti persisterent,
sunt execrati. Unde non est mirandum, firmiterque adhaerenter. Postquam triennio sedem
quod Sergius cum Stephano sedis apostolice in- invasam occupasset, defunctus est anno Domini 910. ut infra patebit ex initio pontificatus
Joannis X. Rerum an-
910. ali Pa-
gios ad an-
910.

AD SERGII III. EPISTOLAS

PRAEFATIO COLLECTORIS.

Ex Mss. Suppl. pag. 1097.

Sergii pape epistolas a Rubeo Ughellio, aliis Diam Hamburgensem temere perpetratum est; auto-
que collectas dare nonnullas prouum fuisse; ritate quoque nostra, & iudicio plurimorum confron-
sed iis omisit, quod nihil contineant, sive me- stratum nostrorum sub anathemate contradicimus, &
memoria dignum, sive ad rem conciliarem conduc- omnia defraudamus. Hec ibi de hoc Romano con-
cens, unicam tantummodo alteram Sergii episto- cilio alias ignoto. Ex hac vero epistola confir-
lam quam Menkenius inter scriptores Ker. Ger- mantur ea, que Albertus Stadiensis ad A. 896.
man. tom. I. ex MS. chronico Bremensi vulga- narrat, minime in Triburieni concilio avulso-
vit, quippe que cohæreat cum epistola Formosi, nem illam Bremensis ecclesiam ab Hamburgensi
quam Venetus Labbe editor tom. XVIII. col. sancitam fuisse. Id vero & in hac epistola indi-
102. ex Henschenio in actis SS. ad Februarii catur, refutaturque ex ea Pagius, qui ad A. 895.
diem III. exhibuit. Quia enim Formosus statue- num. 3. censet disjunctionem hanc non ex con-
rat, ut Bremensis ecclesia Hamburgensi non nisi cilio quidem Triburieni, sed ex Francofurtensi
ad tempus jungetur, quoadusque scilicet Ham- quodam provenisse. Fateor equidem id olim a
burgensi archiepiscopo de suffraganeis providere- Francofurtensibus patribus disculsum, & ex eo-
tur; qui si accessissent Hamburgensi, statim Bre- rum sententia Formosum papam id decrevisse;
mensis ecclesia ad provinciam Colonensem redi- sed ea Formosi definitio serebat, ut Bremensis
ret; huc inquam in ea, quam exhibeo, epistola ecclesia tandem Hamburgensi metropolitæ pare-
revocanda censuit Sergius papa, decernens, ut ret, donec illi de novis suffraganeis providere-
abrogata Formosus pape lege, Bremensis ecclesia tur. Triburientes patres venisse tempus censuerunt, ut hoc Formosi decretum executioni man-
Hamburgensi perpetuo juncta maneret. Hanc daretur. Sed hoc demum Triburiente decretum
vero non suam esse tantummodo, sed & totius insecutum iritumque Sergius decernit. Huc Ser-
concilii secum adunata definitionem his subsecu- gii epistola signatur die V. nonas Februarii indi-
tis verbis idem pontifex indicat. Quidquid confor- gatione III. Cum vero inditio III. cum Sergii
mansi archiepiscopi (Colonensis) in te & ecclie pontificatu nequam congruat, ideo mendum
in

Hamburgensem temere perpetratum est; auto-
ritate quoque nostra, & iudicio plurimorum confron-
stratum nostrorum sub anathemate contradicimus, &
omnia defraudamus. Hec ibi de hoc Romano con-
cilio alias ignoto. Ex hac vero epistola confir-
mantur ea, que Albertus Stadiensis ad A. 896.
narrat, minime in Triburieni concilio avulso-
nem illam Bremensis ecclesiam ab Hamburgensi
sancitam fuisse. Id vero & in hac epistola indi-
catur, refutaturque ex ea Pagius, qui ad A. 895.
num. 3. censet disjunctionem hanc non ex con-
cilio quidem Triburieni, sed ex Francofurtensi
quodam provenisse. Fateor equidem id olim a
Francofurtensibus patribus disculsum, & ex eo-
rum sententia Formosum papam id decrevisse;
sed ea Formosi definitio serebat, ut Bremensis
ecclesia tandem Hamburgensi metropolitæ pare-
ret, donec illi de novis suffraganeis providere-
tur. Triburientes patres venisse tempus censuerunt, ut hoc Formosi decretum executioni man-
daretur. Sed hoc demum Triburiente decretum
insecutum iritumque Sergius decernit. Huc Ser-
gii epistola signatur die V. nonas Februarii indi-
catione III. Cum vero inditio III. cum Sergii
pontificatu nequam congruat, ideo mendum
in

in notas numeralez irrepsisse, legendumque forte A chiepiscopi in te & ecclesiam Hamburgensem te-

XIII. non immerito suspicarer.

ANNO
CHRISTI
906.

S E R G I I III. E P I S T O L A
AD ADALGARIUM HAMBURGENSEM.
Bremensis ecclesie jura vindicat.

Sergius episcopus seruos servorum Dei, reverendissimo, & sanctissimo Adalgaro Hammaburgensis ecclesie episcopo apostolicam benedictionem, & permanentiam consolationem.

Suscepisti tuus fraternalitatis literis, cognita in eis injuria ecclesiam tuam, & tibi illata, non solum de ea, sed & de iniquo Formoli Papae consensu, & Hermanni Colonensis, & Moguntini archiepiscopi, & aliorum episcoporum iniqua circumventione &.... contristasti sumus. Quid namque injuriosius, quam privari ecclesias juste sibi traditis honoribus? Quid etiam iniquius, quam violare & infringere imperatorum, & regum caritas tradita plurima apostolorum privilegia? nil amplius a nobis, vel successoribus nostris ratum firmum aut stabile statuetur in ecclesia. Sed quum iuxta haec verba Dominica: *Tu es Petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam;* & iuxta haec verba Apostoli: *Eritis superadificati super fundamentum apostolorum & prophetarum, in ipso angulari lapide Christi Jesu: constitutae sanctam, & universalem ecclesiam fundatam esse supra petram,* & super fundamentum prophetarum, & apostolorum, & compactam in ipso angulari, & firmissimo lapide Christi Jesu, necesse est, ut sic ipsa petra, & apostolica fundatio, & sancta angularis compunctione firma, eterna & immobilis; ita omnis ecclesiastica superadmodum sit rata, & stabilis, & ab omni humana presumptione inviolabilis. Nos ergo iuxta vocem Dominicam, & apostolicam, & iuxta hanc beati Gregorii sententiam: quicumque ecclesie privilegia semel indulta fuerint, rata amplius, & stabilia permanere debent. Quicquid igitur iniquo consensu Formoli papae, & Arnolphi regis, & machinationes Hermanni ar-

CAROLUS SIMP.
REX FRANC.

ANNO
CHRISTI
906.

mere perpetratum est, auctoritate quoque nostra, & judicio plurimorum confratrum nostrorum, & sub anathemate contradicimus, & omnino destruius. Quicquid autem a Nicolao papa & ceteris predecessoribus Hamburgensi ecclesiam concessum est, scilicet habere archiepiscopalem potestatem in regnum Danorum, Norvenorum, Suevorum, & omnium septentrionalium nationum, & Bremensem ecclesiam, & ipsam Hammaburgensem ecclesiam non duas, sed unam esse ecclesiam, & parochiam decernimus, & confirmamus. Auctoritate ergo Apostolica, & censura, sub divini iudicii obtestatione, & anathematis interdictu statuimus, ut nulla persona cuiuscumque ordinis aut dignitatis sit ea, quia vel in archiepiscopali dignitate, vel quia in conjugatione Bremensis & Hammaburgensis ecclesias a predecessoribus nostris, ecclesias tuas, & tibi concessa sunt, & a nobis reformata sunt. Quicunque autem mutaverit, vel in aliquo violare presumperit, auctoritate Dei, & B. Petri Apostoli, & nostra, qui ejus fungimur vicariatione, perpetui anathematis vinculo sit innodatus. Hermannum autem Colonensem archiepiscopum, & Haddaum * Moguntinum archipresulem pro satisfactione penitentis usque ad premitum a nobis tempus a divino suspendimus officio, quoniam apud Triburiam per eos inique cassata sunt concessa ecclesias tuas, & tibi apostolicæ sedis privilegia, & gloriosum imperatorum annulata sunt testamenta. Nos quoque quemadmodum precatus es, monimus apostolicis litteris Vrigbertum, & Bisonem, reverendissimos, & tuos concininos episcopos, quatenus te adjuvent, & ad te convenienter ordinare episcopos, in quibus canonice ioveneris locis, & competens designaverit ratio. Tua ergo, sanctissime frater, sanctimonia oret pro nobis, & pro universali sancta Romana ecclesia, & nobis remanda, qualiter & ubi episcopos ordinaveris. Data per manum Petri Cancellarii sancta Romanae ecclesie V. nonas Februarii, indictione III.

R O M A N U M C O N C I L I U M

Quo Willelmus Taurinensis episcopus triennio suspensus est, & parsenitiae additus.

Circa annum 906. celebratum.

Ibid.

DE concilio isto, alias plane ignoto, haec, D sedis, & canonicorum episcoporum, qui in S. Synodo consenserant, tribus annis ob parsenitiae causam ab episcopio suspensus est. &c. Willelmus iste anno 906. ipsiana S. Secundi martyris in urbem solemnis pompa transluit, eodem chronista teste, ex quo habiti concilii tempus uterumque elucet.

C O N C I L I U M S C O A N N E N S E I N S C O T I A

Constantini regis anno quarto, Christi 906. celebratum.

Ibid.
Acta Will.
Bis. Concil.
Mag. Br.
ton. 10. I-P.

DE hoc concilio sequentia in codice Colbertino repertantur: Constantinus filius Edii tenuit regnum XL. annis; cuius tertio anno Normanis prædaverunt Duncalden, omnemque Albianam. In sequenti utique anno Constantinus rex, & Kellachus episcopus leges, disciplinasque fidei,

atque jura ecclesiistarum, evangeliorumque pariter cum Scotis in colle Credulitatis prope regali civitate Scoan devoverunt custodiri. Ab hoc die collic hoc (nomen) meruit, i. e. collis Credulitatis.

JUDICIUM EPISCOPORUM

ANNO CHRISTI DCCCCVI.

• S. Oyan.

In controversia canonicorum sancti Vincentii Matiscon. & monachorum • S. Eugendi.

Ex Severii
Chronol.

Anno incarnationis dominicaecccci. cum ve-

nissent sacri pontifices, Austerius Lugdu-

nensis archiepiscopus, & Gerardus Matisconensis epi-

scopus, ad ecclesiam sancti Eugendi supra flu-

vium qui vocatur Borbonia: orta est ante illos

proclamatio non modica canonicorum sancti Via-

centii Matisconensis: Folcoldi videlicet propositi,

& reliquorum inibi commorantium, ex quadam

A capella, quae erat fundata in honore Dei & san-

cti Vincentii in villa Gerii in curtile S. Albani

sits, quam Bertericus in stipendia canonicorum

contulit. E contra vero monachi S. Eugendi,

monasterii Lurensis, dicebant quod privilegium

sibi factum a domino Lamberto pontifice habe-

bant, promittentes ostendere; nec demonstrare

poterunt.... Atque regnante Carolo.

CONCILIA DUO NARBONENSIS PROVINCIÆ.

Anno Domini cccccvi. Barcino celebaturum

est concilium, cui presul Arnaeus archiepiscopus Narbonensis, episcopi septem interfuerunt.

Quo in consilio disputatione est, utrum Aus-

sonensis ecclesia tribataria esse deberet ecclesia

Narbonensis.

Anno ccccvii. apud S. Tiberium in dieceesi

Agathensis aliud eadem in causa coactum est con-

cilium: cui presul idem Arnaeus Narbonensis

archiepiscopus, & episcopi novem interfuerunt.

In eo terminata est causa episcopi Aussonensis;

decretumque, Aussonensem ecclesiam liberam in

posterus fore a tributo quod pendebat ecclesiae

Narbonensis. Qui decreto sponte consensu Arna-

eius.

Brevem hanc conciliorum istorum summam excerpit

Petrus de Marca Parisiensis archiepiscopus ex eorum

actis, que sunt in Aussonensi ecclesia tabulario.

CONCILIUM BARCINONENSE

habitum anno ccccvii. & Agathense apud sanctum Tiberium anno cccvii.

Anno Verbi incarnati ccccvii. convenitus

Pontificum reverendorum factus est apud nobilis-

m civitatem Barchinonam; in quo adfuerunt

reverendissimus Metropolita Arnaeus prima Nar-

bonensis civitatis antistes, pariterque Servus Dei,

& Renardus, necnon Aquinus, & Nantigilius,

seu etiam Idalarius, & Theudericus, sanctissimi

præfates, eximiusque Princeps & Marchio Vvi-

fredus, cum iis etiam Abbatibus, & diversi or-

dini clericorum maxima congregatio, & religio-

rum laicorum immodica caterva. His igitur

omnibus in Ecclesia sanctæ Crucis in unum co-

gregatis surrexit quidam in medio sancte religio-

nis Episcopus Aussonensis ecclesia, nomine Idal-

arius, proferens querimoniam sue Ecclesie:

dicensque: Attendat & consideret vestra reveren-

da paternitas, Reverende Archipræfus Arnste,

necnon & omnes qui in hoc sacro Concilio ad-

estis. Cum priscis temporibus tota Hispania at-

que Gotia sacræ insisteret traditionibus, & ver-

naret clero, atque fulgeret Ecclesia Christo di-

catis, inter reliquas ipsa quoque Aussonensis Ec-

clesia nobilis habebatur. Peccatis vero exigentibus

illorum qui tunc habitatores erant illarum

terrarum, ut omnes nolis, barbarico gladio di-

vino judicio traditi sunt, ita ut nec aliquis Chris-

tianorum in predicto pago Ausson remaneret.

Post multorum autem annorum curricula miseri-

tus Dominus terræ, suscitavit in ea nobilissimum

Principem Vvifredum & fratres eius: qui ex di-

versis locis & gentibus homines pio amore col-

ligentes, prælibatam Ecclesiam cum suis finibus

Cin pristinum instauraverunt statum. Cum autem

adhuc in potestate consisteret, & nendum talis

esset ut per se ipsam, sicut antiquæ, Episco-

pus habere posset, adhuc prædictus Marchio re-

verendissimum Sigebodus Episcopum & Narbo-

nensem Metropolitanum, ut jam satam Eccle-

siam sub suo teneret regimine, & tam per se

quam per suos convicinos suffraganeos illam or-

dinaret atque disponeret, donec faciente Deo

patratum ad incrementum perveniret, qualiter in

ea proprius Episcopus juxta antiquum morem con-

sistere posset. Cum vero pietas superai numinis

ipsam Ecclesiam per jam dictum Principem longe

lateque dilatasset, & cuncti cernerent illam pro-

prium debere Episcopum habere, jam venerabili

DSigebodo divina vocatione ex hac luce subtracto,

expetivit tam idem Marchio quam omnis clerici

& populus Aussonensis reverendum Theodardum

prælibata sedis Narboneensis Pontificem, ut sepe-

dissimilis Ecclesia Aussonensi proprium ordinaret E-

piscopum. Qui, una cum ceteris Pontificibus,

dignus illorum petitionibus annuens, in pontifi-

cium ejusdem Ecclesie decessorem nostrum divi-

na memoriam Gotmarum sacra benedictione con-

secrare non distulit. Illis quoque universa car-

nis viam carpentibus, eximio Archipontifice Ar-

nausto Narbonam Theodardo succidente, me quo-

que immunitum Aussonensi per cleri & plebis ele-

ctionem præfecit Ecclesia. Injunctum est autem

decessori meo a reverendo Theodardo, & mihi

a praesenti Metropolitanano, ut Ecclesia Narbo-

nensi, quæ est in honorem sanctorum marty-

rum Justi & Pastoris sita, per singulos annos li-

bram

bram argenteam persolveremus. Nunc itaque vi-
deat sanctissimus Metropolita, & omnes reveren-
tissimi qui adestis Episcopi, & revolvat omnia
volumina sancte legis Christiane, si quem est
Episcopum fiscale esse, vel si cathedra episco-
palis alicui Ecclesie tributum debeat persolvere,
nisi tantum quod jura canonum resonant, humi-
lem subjectionem atque debitum honorem pro-
prio deferre Metropolitanu. Diutissime autem
illuc de hoc tractantibus Episcopis, querimoniis
tandem idem respondit Metropolita. De hoc
quod strenue sagacitas dilecti confratris nostri
Idalcarii Episcopi querelatur, justa quidem nobis
ejus videtur querela. Sed in hoc nos, acta qui-
dem priorisdecessoris nostri sequentes, improvi-
se atque inconsiderate egimus. Ideoque quod que-
rimonia ejus recte nobis ac vobis videtur, diffe-
ramus illud usque ad plenam synodum & perfe-
quam duodenarium numerum confratrum nostro-
rum. Et tunc, secundum divinam inspirationem,
ex hoc quod rectius est, statuemus.

Sequenti denique anno sancta synodus congre-
gata est in loco qui dicitur cenobio sancti Tibe-
rini, in diocesi Agathensi, in quo iterum adfuerunt
reliqui Episcopi qui priori defuerunt con-
ventui, in qua iterum synodo eadem questio a-
cundis iterum ventilata est. Universi igitur qui
inibi residabant, sancti spiritus illustratione affla-
ti, decernentes pariter decreverunt non debere
Episcopum tributarium esse, neque cathedralm
episcopalem, quae domina & mater est proprii ele-
ri & plebis, alicui servitio mancipari, sed libe-
ram esse ab omni jure fiscalis. Placuit itaque om-
nibus quorum nomina subter tenentur infra ut
hoc decretum scripturæ propriis roboregur mani-
bus, & sub divinum anathema atque eterna censu-
ra statuerunt ne quis usquam successorum illo-
rum sanctæ Aufonenæ Ecclesie imponeret quod
pia consideratione illius, omnibus decernenti-
bus, ab ea funditus amputatum est. Igitur ego
Arnustus anueniente superna clementia exiguis Nar-
bonensis Episcopus, omnium confratrum nostrorum
rectissimam ex hoc respiciens defensionem,
cedo atque perdono tam eidem supradicto Idal-
cario Episcopo sanctæ Aufonenæ Ecclesie, quam
omnibus successoribus suis praeditum argenti li-
bræ censem, quod a successore meo Domino Theo-
dardo vel a me improvise impositum est; ita
quod a me neque a successoribus meis ullo mo-
do requiratur; sed licet memorato Episcopo suis
que successoribus immunes esse ab omni jure fiscalis,
sicut reliqui in nostra provincia vel ubicumque
Christianæ religio pollet. Si quis vero, quod ab-
sit, temerario asu contra hoc decretum a no-
bis pio amore statutum agere voluerit, sicut su-
pra scriptum est, divino iudicio & anathematis
vinculo seriatur.

Arnustus sanctæ Narbonensis Ecclesie humiliis
Episcopus hoc decretum roboravi.

Audarius Episcopus.

Guentius Episcopus.

Reginardus Episcopus.

Guimera Episcopus.

Gerardus Episcopus.

Riculus Episcopus consensi.

Guigno sanctæ Gerundensis Ecclesie Episcopus
consensi.

Nantigilus sanctæ Urgellitanæ Ecclesie Episco-
pus consensi.

Stephanus clericus, qui hoc decretum sanctæ
Ecclesie Aufonenæ scripti die & anno quo su-
pra.

Paulo ante annum ab incarnatione Christi septingen-
tesimum Sarraceni in Hispaniam transgressi, ferro ubique
graffati sunt, ac velut ad abolendam nomen Christianum
accesserint, nulla sacra nullusque ritus permittente-
bant Christianis. Hinc Ecclesiæ fuerit sine sacerdoti-
bus, & statim pulsa religio ab illis regionibus quas Sar-
raceni infederunt. Attingit illa clades provinciam Tar-
raconensem: ac tota fere illius pars quæ circa Rubri-
catum habitat, facta est sub tributo. In vicino erat
Aufona, nobilis quondam civitas, quæ tum excisa fuit;
& cum late regio immoister deveniatur. Neque ta-
men fides ibi fixerunt Sarraceni. Tarraco erat in eo-
rum potestate, & Aufona eo usque dejecta erat, ut
ne quidem cogitari posset de restaurando civitatis illius
Ecclesia. Ergo provincia quidem Tarraconensis, ea ni-
mirum portio quæ circa Rubricatum est, subiecta fuit
Archiepiscopo Narbonensi, tanquam viciniori & spe-
ciali diocesi Narbonensi adiecta civitas Aufonenæ,
quamvis longo intervallo disjuncta, donec proprium Epi-
scoporum habere posset; ut diximus in Notis ad Con-
cilium Narbonense habitum sub Karolo Magno. Tan-
dem Ecclesiæ Aufonenæ datum est proprius Episcopus a
Theedardo Archiepiscopo Narbonensi, Godmarus ni-
mirum; ea tamen lege, ut singulis annis Episcopus Au-
fonensis libram argenteam persolveret. Ecclesiæ Narbo-
nenæ, more seudorum. Iniquum id deo esse putavit
Idalcarius Episcopus Aufonenæ, conquiesculque est in
ista synodo Barcinonensi de iniusta hac exactione. Ea
porro causa finita est anno sequenti in synodo habita
apud sanctum Tiberium.

Servus Dei) Gerundensis Episcopus. Vide quæ de eo
dicta sunt in libro quarto Marcæ Hispanicae.

Renardus) Episcopus Biterrensis.

Aquinas) Undenam fuerit Episcopus, nondum potu-
divinare. Certe nomen illud nulli eorum Episcoporum
convenit, qui tunc erant in suffragio Archiepiscopi Nar-
bonensis. Fortassis erratum est a librario, proque Aqui-
nas legendum est fortan Adulfus, qui ea omnino seta-
te vivebat. Erat autem Episcopus Palliarensis, ut pa-
tet ex Concilio apud Fontem coopertam habito anno
ccccxxi.

Nastigilus) Urgellensis Episcopus.

Idalcarius) Episcopus Aufonenæ post Godmarum,
id est, secundus post restitutam sedem Aufonenem.

Ordinatus fuit ab Arnusto Archiepiscopo Narbonensi.

Theudericus) Barcinonensis Episcopus, qui synodo

Narbonensi apud Fontem coopertam interfuit anno
decxxi.

Vivredus) Comes Barcinonensis, cognomento pilo-
sus. Fundavit monasterium Rivipullenæ, in quo sepul-
tus est anno ccxxxii.

Ecclesia S. Crucis) id est, Cathedralis Ecclesia Bar-
cinonensis, quæ nomen habet sanctæ crucis.

Barbaricus Gladio) id est, Sarraceno.

Sub suo regimine) Istud non est ita intelligendum ac
si tum primum diocesis Aufonenæ commissa fuisset Ar-
chiepiscopo Narbonensi. Jam enim illud factum fuerat
superiore saeculo, ut diximus in Notis ad Concilium
Narbonense, quod sub Karolo Magno habitum est. Sed
quia haud dubie post Karoli Magni tempora rursum
Sarraceni irruperant in eam diocesim, ac Christianita-
tem omnem inde abegerant; Vivredus Comes in eos
irruens, ultra Rubricatum secedere coegit, etiam us-
que ad Tarraconom. Ergo quia Sarraceni deleverant
Christianos apud Aufonam, Vivredus alias ex variis
locis invitans, oravit deum Siegebodum Archiepiscopum
Narbonensem, ut quemadmodum prædecessores ejus cu-
ram suscepserant diocesis Aufonenæ, ipse quoque no-
vam haec Christianorum coloniam soveret, donec ita
restaurari civitas posset, ut proprium habere Epi-
scopum valeret.

Plenam Synodum) id est, eam synodum in qua ad-
sunt duodecim Episcopi, ut scriptum est paulo infra.
E Certa enim & integra est provincia quæ ex duodecim
constat episcopatibus; ut Pelagius II. scribit ad Joannem
Constantinopolitanum, & post eum Urbanus II.
in epistola ad Lambertum Episcopum Attrebatensem in
libro quinto miscellanorum nostrorum. Concilium An-
tiocenum canone xvi. perfectam synodum dixerat, in
qua Metropolitanus adiutor, tametsi fortassis duoden-
arius Episcoporum numerus non adesset, ut pluribus
diximus ad librum Agobardi de dispensatione ecclesias-
ticarum rerum cap. xx.

Sancti Tiberi) Vetus monasterium apud Cesseronem,
ad Araurem fluvium, in diocesi Agathensi, cuius mem-
tio extat in Confiteato Ludovici Fil de monasterio re-
gnii Francorum. Cesseronis nomen deinde omisum est,
ab reverentia sancti Tiberii martyris & sociorum
eius, qui illic passi sunt sub imperio Diocletiani. Ho-
die enim locus ille vocatur Saint Uberi.

ANNO CHRISTI 906. vel post. Episcoporum perro qui huic synodo interfuerunt hec sunt nomina. Arnulfus Narbonensis Metropolitanus, Audierius fidei Autierius Givrensis, Gunterius Magdalenensis, Rogarius Biterrensis, Gimera Carcassonensis, Gerardus Agathensis, Ricalfus Helenensis, Guiguo

A Gerundensis, Nantigilis Urgellensis, omnes suffraganei Ecclesie Narbonensis. Defact autem in subscriptionibus nomina Episcoporum Tolosani, Ucetiensis, Barchinonensis, Ausonesis, & Nemaensis, quae huic conventui interfuisse testantur, iuxta constitutum prioria syndici.

ANNO CHRISTI 906. vel post.

AD SYNODUM B A R C H I N O N E N S E M

Arnusto archiepiscopo Narbonensi praeside ob varia ecclesiarum negotia disponenda celebratam,

A D D I T I O .

*Ex Manu Suppl. pag.
1102.*

Veneratus Labbei editor tom. XI. col. 726. re-
rum in hac synodo gestorum portionem quan-
dam, ex Baluzio acceptam, dedit. Aliam non
contemnendam, ejusdem synodi partem suppeditat
collectio veterarum monumentorum Martenii
tom. VII. col. 50. ex qua hic damus. Annus ve-
ro hujus concilii, quamvis 906. utrinque, tam
in charta Baluzii, quam Martenii indicatur, ad-
huc tamen in annum 907. transferri oportere hac
ego conjectura olim deduxi in meis ad Pagium
adnotationibus.

Concilium Barchinonense, quod hoc anno 906.
a Baluzio consignatur, ad sequentem transferencem
eius, licet in ejus fronte mendose legitur:

Basco verbi incarnati CMVI. penes me certum est.
Cum enim sequenti, idest altero a concilio Bar-
chinonensi anno, concilium Agathense habitum
suerit, ut in veteri charta ubi ejusdem Barchino-
nensis historia legitur apud Baluzium & est in
Collect. Veneto-Labbeana tom. XI. pag. 725. si
demonstretur Agathense ante annum 906. agi non
potuisse; patet utique Barchinonense uno saltu
anno retrahendum esse. Id autem ex eo liquet,
quod Agathensi subscripti Guido Gerundensis,
qui anno 907. XII. Kal. Decembris anno XI. Ca-
rois indic. XI. electus fuit, ut fert instrumentum
electionis ejus vulgatum a Marienio Anecdot.
tom. I. col. 60.

114.

CONCILIUM B A R C H I N O N E N S E

A N N O D C C C C V I . (s)

* forte
DCCCCVI.

Celebratum confirmat Hemmas abbatissae quasdam ecclesias.

Ano Dominicæ Incarnationis DCCCCVI. conventus factus sanctorum episcoporum Barchinonam civitatem, quorum haec sunt nomina: Arnulfus archiepiscopus alma Narboensis ecclesia, Servus dei Gerundensis, Nantigilis Urgellensis, Idicharius Ausonensis, Theudericus Barchinonensis, Reinardus Cavellensis. Dum igitur resident in ecclesiam S. Crucis, una cum praelateissimo principe & marchione VVifredo, seu plurimorum diversi ordinis clericorum, & religiosorum laicorum non minima caterva, ut plurimorum audirent querimonias, & Deo saven- te quis prolatas erant justissime determinarent. In superadiutorum presentiam assuere legati Deo de- voti & religiosissima abbatissa Hemmas pre ma- nibus habentes scripturam confirmationis rerum monasteriorum, quod suum est in honore S. Johannis-Baptiz, edita feliciter, & roborata a pra- nominato summo antistite Arnusto, ceterorumque venerabilium episcoporum, quorum haec sunt nomina: Amelius Ucetiensis, Aglarius Nemsu- seensis, (a) Ricalfus Helenensis, Armannus Tolosensis, Servus dei Gerundensis, Nantigilis Ur- gellensis, (b) Reinardus Biterrensis, Gontarius Magdalensis, Amigarius Lutovensis, Gimera Carcassonensis, Gerardus Agathensis. Qui vero in prelati coniunctione affuerent, petiti profata Deo dictata abbatissa per suam legatioam easdem res monasteriorum sui, ut iuxta canonicam & episco- palem auditoriatem confirmarent. Nam ista sunt

ecclesias, parochias, vel celles, atque praedia, quas sub jure canonico sibi pertinet roborari. Primum quidem ipsum monasterium in honore S. Johannis Baptiz & precursoris Domini sub tuitione & cu- ra episcopali, sicut sacri canones docent, cum parochia, & finibus, vel adjacentiis suis, paro- chiam quoque S. Maris, & S. Kyrici, & Saura cum finibus suis; cellam etiam S. Martini cum sua parochiuncula, nec non & ecclesiam S. Columba cum parochia sua. Hæc omnia conjacent dia episcopio Ausonense. In pago autem Vallenese parochium S. Genesii, in villa que dicitur Amig- dala, & in pago Cerdianense parochiam S. Mar- riz, quæ dicitur Liliatam, & Bergogiam, & Anguistrinam; & iuxta Cardonam cellam S. Johanni cum sua parochia; & in confluentu pago, villa Foliano ecclesiam in honore S. Eulalii cum sua parochia, & in eodem territorio parochiam de ipsa ecclesia subdita, quæ dicitur Campillas; in Besuldunense cellam, quæ dicitur cella VVi- tisane, ecclesiam S. Vincentii cum ipsa parochia, & in Porcarias ecclesiam S. Marie. Hæc igitur omnia nos prescripti, atque signati presules, se- cundum hoc quod S. Patres canonice legisbus in- stituerunt, confirmamus ad monasterio, vel ipsi abbatisse: obsecrantes & imprecantes sub divina censura, ut nulli christiano licet notario aut iurationabiliter aliquid ex ipsis rebus ab ipso monasterio auferre, vel minuere, nisi tantum quod ex ipsis parochiis censum an- nua-

(a) Hic Ricalfus desideratur in vulgaris indicibus episcoporum Helenensem, ubi locum vacuum occupare debet inter Seapham, & Sonarium. Martine.

(b) In vulgaris indicibus episcoporum Biterrensem appellatur Bernardus. Idem.

Council. General. Tom. XVIII.

ANNO
CHRISTI
908.

259

nusale, quod solis episcopis vel matricis ecclesias A manibus subterfirmando roborsimus. Anno pri-

mo regnante Charlaric rege.

Arnustus Sandus Narbonensis ecclesias humiliis CHAUSTI
episcopus SS. ANNO
Nantigius episcopus humiliis SS.

Idelherus humiliis episcopus SS.

Servus dei episcopus

Theudericus Barchinonensis ecclesias humiliis
episcopus SS.

Ego Sigainus presbyter hoc scriptura decretum
scripti, & subscripsi sub die & anno quo su-
pra.

SYNODUS VIENNENSIS,

In qua preside Alexandro Archiepiscopo lis inter duos abbates sopia est.

Ex Tempore
XIII. Spurio
Regni Dux-
trinam.

A nno Incarnationis Domini 908. Indictione x. aëa est synodus apud Vien-
nam metropolim, iussu domini ac venerabilis
Alexandri ejusdem ecclesie archipresulii, in ec-
clesia videlicet Domini & Salvatoris nostri, ubi
a multis in ejus presentia suorumque ministro-
rum, necnon & venerabilium abbatum, videlicet
Eirlei prepositi, Eirlei archidiaconi, Valdo-
nis abbatis, Leodonis abbatis, multorumque
aliorum reverendorum sacerdotum a diversis diver-
se prolatas sunt querimoniae. Inter cetera vero,
que in hac synodo discutienda ac diffinienda erant,
orta est quedam altercatio inter Arribertum abba-
tem Romanensis monasterii, necnon & Barnardum
venerabilem Monachum sanctique Mauricii abba-
tem, ex territorio de quadam capella S. Severi,
in parochia S. Primi sita in villa Lusaco, quam
quidam homo in praefatam tenebat, nomine Ful-
cherius: Dicens jam datus Arribertus abbas, quod
ex praedicto territorio juste & legaliter ad capellam
S. Severi pervenire debuissent. Sed Barnardus ab-
bas affirmando contradicebat non ita esse, sed om-

Bnes decimas ex p[re]memorato territorio legaliter &
rationabiliter plus pertinerent ad ecclesiam sandi
Primi, quam ille in manu ad ordinandum habe-
bat, propter privum monachorum laboratum, quam
ad supradictam sandi Severi capellam. Tunc a san-
& a synodo judicatum est illi, ne forte deinceps ex
eadem causa aliqua moliretur injuria: ut sicut ille
propriis testificabatur verbis: ita testes sui sacerdo-
tis sub jurejurando affirmassent.

Predictus quoque Barnardus abbas suos in san-
da synodo presentes ostendit testes, quorum no-
mina sunt haec: Christianus presbyter, Signinus
presbyter, Albaricus presbyter, Folmarus pres-
byter, Badinus presbyter, Archainerius presby-
ter, Gioldus presbyter. Et sacramentis datis
omoia legaliter explevit, sicut judicatum fuit; &
predictas decimas ad eamdem ecclesiam sandi Pri-
mi evindicavit.

Ego Alexander sancte Viennensis ecclesie epi-
scopus propria manu roboravi, & aliis robore
jussi. Erleus humiliis presbyter. Andreas pres-
byter.

SYNODUS BERGOMENSIS DIOCESANA

Pro reducendis secularibus canoniciis ad commune vitæ institutum,

Adalberto Bergomensi episcopo præidente, anno 908. celebrato.

Ex Maastricht Suppl pag.
Extr sp[ecie] Ughell. 10.
nov. edit. IV p. 456.

D um dominus Adalbertus venerabilis sancte Ber-
gomensis ecclesie episcopus resideret in sy-
nodo in domo ipsius sedis, cum sacerdotibus, &
cundo clero ipsius ecclesie, seu reliquis nobili-
bus hominibus, qui eidem synodo intererant,
tractans cum eis de statu & soliditate ipsius ec-
clesie. Tunc ipsi sacerdotes & clerici una voce
petierunt ab ipso domino pontifice, ut propter
amorem Dei, & SS. Vincentii, & Alexandri mar-
tyrum Christi institueret eis canonicam ad refe-
& sionem Sacerdotum, & clericorum in ipsa san-
cta Dei ecclesia deservientium. Qui eorum peti-
tionem considerans, justumque discernens, ut qui
altari deserviunt de altari participent: exquirivit
ab eis ubi proximus ecclesie locus esset, in quo
sub tutela ipsius sedis & ecclesie congrue eorum
receptaculum, & canonica fieri posset. Qui in
commune elegerunt, & petierunt claustrum illud
juxta ecclesiam S. Vincentii, ut cum officium
compleverint, opportune & ad refaciendum, ci-
bū, & potum accipiant, & in nocturnis horis
ibidem dormiendo nocturnis officiis facilius occur-

drant. Igitur utilitati eorum consulens, concessit
eis praefatum claustrum cum sala, & aliis adi-
ciis inibi constitutis, cum curte, & horto, cum
superioribus & inferioribus suis in integrum, in
quo habet confines a mane viam, a meridie pre-
dictam ecclesiam sancti Vincentii, a fero clausu-
ram ipsius sedis, a monte terram S. Michaelis,
& Johannis presbyteri, & est per mensuram ta-
bulas legitimas 76. Denique studiose cum eisdem
pertractans de refectione eorum, quid posterisque
eorum conferre posset; unde in perpetuum cano-
nica ipsa subsisteret in numero tantorum, quo-
rum numerus communis omnium electione inven-
itus est: contulit in eorum subsidium & refectio-
nem basilicam beati Cassiani martyris Christi, si-
tam ibi prope infra eandem civitatem, cum om-
nibus casis, & rebus, curtibus, & mansis, seu
utriusque sexus familiis, cum adjacentiis & per-
tinentiis suis per cuncta loca & vocabula in inte-
grum: exceptis casis, & rebus illis cum familiis
inibi habitantibus in loco, & fundo Surile, ubi
etiam nominatur Jussonica, quas ad partem ip-
suis

BERGOMENSIS DIOECESANA.

ANNO CHRISTI 908.

Siis sedis sibi reservavit. Pro quibus praedictis rebus offerre visus est massaricia duo posita in Vico, & fundo Gorolis, & casas, & res illas postas in Petio cum omnibus pertinentiis, & familiis in integrum, ut a praeedi die in perpetuum, in ipsius canonico permaneat, atque persistat potestans. Ea vero ratione, ut singulis diebus refectio fiat presbytero, & diacono, & subdiacono, & ostiario qui hebdomadam in ipsa custodierint ecclesia. Primicerio quoque semper, vel qui ejus vice fungitur, ut ibidem cibum, & potum accipiant secundum rationem & temporis possibilitem. Statutum etiam ab ipso pontifice, & omnium sacerdotum consensu est, ut ex se ipsis personam aptam elignant, qui canonicam ipsam, & omnia ejus pertinacias prouideat intrinsecus, & extrinsecus, & sollicitus curam habeat, atque pro labore, & fatigio suo beneficiario nomine accipiat quidquid omnium sacerdotum & diaconorum ordinatio decreverit. Quod si annuentate divina misericordia ex fidelium oblationibus census ipsius canonica excreverit, secundum possibilitem conventus fiat ordinariorum, & refectio pauperum, ut ab omnibus collaudetur Deus, qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Aetum est hoc tempore domini Berengarii pifsum regis anno nono mente Maij, indit. XI. anno Incarnat. Domini 908.

DIOECESANA.

ANNO CHRISTI 908.

Ego Adalbertus gratia Dei humilis episcopus in hanc ordinationem a me facta SS.

Garibaldus archid. consensu & subscripti.

Aribertus archipr. coateali, & subscripti.

Rotbaldus presbyt. consensu, & sub.

Petrus presbyter consensu & sub.

Antonius presbyter consensu, & sub.

Agovetus presb. consensu, & sub.

Grasevertus presb. consensu, & sub.

Benedictus presb. consensu, & sub.

Dagivertus presb. consensu, & sub.

Adelbertus presb. consensu, & sub.

Lupus presb. consensu, & sub.

Joannes presb. consensu, & sub.

Lupus presb. consensu, & sub.

Arispertus diacl. consensu, & sub.

Leo Diaconus consensu, & sub.

Benedictus diaconus consensu, & sub.

Adalbertus diacl. & primicerius consensu, & subscripti.

Andelgilius subdiaconus consensu & sub.

Garibaldus subdiac. consensu, & sub.

Adelbertus subdiac. consensu, & sub.

Salo subdiac. consensu, & sub.

Andreas subdiac. consensu & sub.

Giselbertus subdiac. consensu, & sub.

Todo subdiac. consensu, & sub.

CONCILIO MAGALONENSE

APUD JUNCARIAS

Anno Christi DCCCCX. IV. Non. Maii, ab Arnusto Narbonensi archiepiscopo, cum episcopis decem celebratum. In quo Simarius comes cum omni familia sua solemnam absolutionem & benedictionem accepit.

Locus quadam super plevium partim ex v. Non. Maii in regno Septimaniam, territorio fragmento Sirmendi. ill. partim ex altero quod addit. Cavallus lib. v. Comment. Octa.

Dispositione arcessit divina, anno incarnationis herilis verbigenae DCCCCIX. Indit. XII. Non. Maii in regno Septimaniam, territorio Magalonensi, loco Juncarias vocato, in ecclesia S. Vincentii: nos perhumiles Septimaniam, Hispaniam, atque Provinciam, Iesu Christi servi: Arnustus videlicet sancta ecclesiae prima Narbone metropolitana, Amelius Uzeticensis, Gimara Carcassensis, Reginardus Biterrensis, Nantigulus Urgellitanus, Autgarius Lutovensis, Gerardus Agathensis, Ubertus Neumensis, Gontarius Magalonensis, Benedictus Porosuliensis: item Reginardus Cavallicensis: una cum imensa congregazione nobis commissa: absolvimus, & benedicimus Sinuarium comitem cum ceteris comitibus filii suis, simulque cum uxoribus, & cunctis suis filiis, si tamen ita peregerint, sicuti per dominum metropolitanum supra nominatum audivimus, ut honor & decus qui sub tanto regimine debet esse omni tempore, cum magna religione obseruetur. Previdet namque ipse archipresbus, ut in vestimentibus eorum nulla machinamenta, nulla fallacia diaboli remaneat; & postea caput vestrum pari consilio taliter absolvat, & benedicat. Veniantque super vos universae benedictiones novi & veteris testamenti, & apprehendant vos: & omnes maledictiones, quas dudum intulimus super vos, diutissime auferantur a vobis. Benedicte vos in civitate, & benedicti in agro. Benedictus fructus ventris vestri, & fructus terrae vestrae, fructus vinearum vestrarum, greges armentorum vestrorum, & cauda ovium vestrarum. Benedicte horrea vestra, & benedicta reliqua ve-

Cstr: benedicti eritis ingredientes & egredientes. Emissat Dominus benedictionem super cellaria vestra, & super omnis opera manuum vestrarum. Abundare faciat vobis Dominus omnibus bonis. Aperiatur Dominus thesaurum suum optimum, & tribuat pluviam terrae vestre congruo tempore. Benedicat Dominus operibus manuum vestrarum; & constituant vos in caput, & non in caudam; & sitis semper supra, & non subtius; domos edificatis, & habentis in eis longevo tempore: planteris vineas, & fructum earum colligere faciatis, semen modicam faciatis in terram, & multum ex ea congregetis in horre vestra: omnes arbores & fruges terre vestre rubigo non consumat: perenniter feliciterque coensematis, & eum Michael archangelo ad portas paradisi invias pervenire mereamini praestante Domino.

Arnustus sancta Narbonensis ecclesiae episcopus subscr.

Amelius Uzeticensis ecclesiae humilis episcopus subscr.

Gerardus humilis Agathensis episcopus subscripti.

Reginardus * sancta Biterrensis ecclesiae episcopus * Reginaldus subscripti.

Ubertus * sancta Neumensis ecclesiae episcopus subscripti.

Gimara Carcassensis ecclesiae episcopus subscripti.

Audgarius * sancta Lutovensis ecclesiae episcopus subscripti.

* Vicero-
* Huc-
* Gerar-
* Magale-
* neus.

Benedictus sancte Fotoujensis ecclesie episcopus A
ANNO CHRISTI 799 subscr. Item Reginardus sancte Cavallicensis ecclesie hu-
milius episcopus subscrivit

OBSERVATIO GABRI. COSSARIU S. J.

Concilii hujus exemplum, ut & Portuensis anni 897.
nati sumus beatoe illustrissimi & eruditissimi Franci-
teti Botqueti episcopi Montpeliensis. Breve tantum illius
fragmentum repertus Simondus noster; & illud qui-
dem tum in loci, tum in temporis nota, omnino men-
dicium. Nam & locum Juniaris vocavit littere unius
mutatione, & annum designabat 894. Quo factum est,
ut Galliae Christianae auctores, episcopos omnes, quo-
rum hic subscrifta sunt nomina, ad hunc annum alii-
garunt: prudenter quidem, sed minus feliciter, pessimis
codicis vito.

Potio Juniarie, sive Juncherie, locus est in agro
Macalonensi a juncorum copia sic dictus: ubi visuntur
hodieque partim reliquie, partim rudera magnificentium
ecclie sancti Vincentii, in qua hoc concilium
habuit.

CONCILIUM TROSLEJANUM

APUD TROSLEJUM IN PAGO SUESSEONICO

Ab Heriveo Remensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis celebratum die vi. Kalendas
Julias, anno Christi MCCCIX. Sergii pape III. anno II.
Caroli Simplicis regis XVII.

Primus ed.
dir. Simon
dus ex MS
Cud. S. Re
mpt. R.
mentis.

- TITULI CAPITULORUM.
- I. De bonore & cultu ecclesiarum Dei.
 - II. De statu regni, & fiduciate regis.
 - III. De regulari statu jam pene cessapo.
 - IV. De sacrilegiis, & eorum damnatione.
 - V. De vexatione, & inboratione sacerdotum.
 - VI. De dotibus & decimis ecclesiarum, & de censu
pro eis non exigendo.
 - VII. De rapinis.
 - VIII. De raptis, & occultis nuptiis, & incestis.
 - IX. De accessu, & frequentatione, ac cobabestatione
presbyterorum & clericorum cum feminis.
 - X. De jugendo luxuriam.
 - XI. De perjuris cobabendis.
 - XII. De discordantibus, iracundis, & litigiosis.
 - XIII. De homicidis & mendacibus.
 - XIV. De non disruptis ecclie rebus defuncto epi-
scopis.
 - XV. Epilogus ad episcopos, & generaliter ad omnes.

P RÆFAT I O.

Cont. Nic. cap. 1. **S**anctum, & Deo auctore celebratum, genera-
liter & sine ulla exceptione Nicenum præcipit
concilium, ut omnibus simul episcopis provincie
congregatis discutiantur quæstiones necessarie, &
quod regulariter omnibus placuerit in commu-
nione, hoc omnes tam metropolitani, quam cæteri
sequantur episcopi. Simili modo & Antiochenum
concilium, si quæ sunt agenda, peragere jubet pro-
vinciales episcopos sui consilio metropolitani, &
metropolitanum consilio coepiscoporum provinci-
alium, sicut est ibidem designatum. Et hoc non so-
lum in causis quorumlibet fieri præcipit: sed eti-
mote inter ipsos, inquit, episcopos quæstio de quo-
libet negotio orta fuerit, primas provincias judices
episcopos dare debet. Leges quoque Romanæ,
& B. Papa Gregorius multoties horum iudicio co-
gnita veritate, contentiones inter ecclesiasticos vi-
ros, vel quolibet cum ecclesiasticis personis, sa-

Clubrem demonstrat fiorem accipere debere: ita ta-
men, ut in omnibus quid antiqua habeat au-
toritas requiratur. Unde anno dominice incarnationis MCCCCIX. indictione XI. vi. Kalendas men-
sis Julii, convenerunt venerabiles patres ac docto-
res ecclesie, Heriveus videlicet sancte metropolis
Remorum archiepiscopus, totius plebis Dei fa-
mulus, & coepiscopi Remensis dioceesis, quo-
rum nomina subter tenentur adscripta, in pago
Suessonico, in loco Troslejo, de statu sancte ec-
clesie, ac totius regni utilitate tractaturi: & fa-
cta solemniter salutatione, omnibusque, ut mos
est, ordine residentibus, archiepiscopus sic exor-
lus est.

Quoniam per aliquot annos, partim infestatio-
ne paganorum, partim etiam gravissimis regni per-
turbationibus, ac quorundam falsorum Christiano-
rum infestationibus præpediti, juxta decreta ca-
nonum nequivimus congregari: nunc quia, an-
nuenire Domino, nobis congregandi facultas jux-
ta decreta canonum data est, cum Dei gratia
convenientibus in unum, cooperante eo, in cuius
congregamur nomine, & qui habitare facit
unanimis in domo, primo nobis & ante omnia
necessarium est servare unitatem spiritus in vi-
cule pacis, ut unum sentiamus, & unum in Chri-
sto omnes dicamus, & secundum salutaria diu-
martyris Cypriani servetur a nobis caritas animi,
honor collegii, vinculum fidei, concordia sacer-
dotiorum & ut attendentes regulares constitutiones pa-
trum nostrorum, a metropolis sue quisque regu-
laris consuetudine non abducatur. Et quia secun-
dum definitionem canoniam perfecta debet habe-
ri synodus, in qua cum suis est suffraganeis me-
tropolitanus, expedit atque concedet, ut quidquid
boni, præveniente gratis, a qua est omne datum
optimum, & omne donum perfectum, mente con-
cipere & ore proferre valuerimus, eadem suble-
quentie, sine qua nihil boni implore possumus,
ad finem usque perfectum opere perducere fatiga-
mus. Oportet igitur ut quampliū Christiano-
re.

CAROLUS SIMP.
REX FRANC.

ANNO
CHRISTI
pop.

Sinarius vero comes quo hic criminis absolvatur,
incomptum nobis est. Eum in concilio Tricassino a
quod Hincmaro Laudunensi eruisset oculos, referit B.
Theodori vita, a Catello in commentario Occitanicus
edita. Sed cum in vita ista multæ sunt fabulae, tum
hac præsertim de Tricassino concilio, cui cum Odone
rege (quem imperatorem vocat) interfuerit Stephanus
V. qui nunquam in Gallia venit. Audierat scriptor
maleferatus excommunicatum fuisse Sinarium, Hinc-
maro efflos oculos, eundem de dejectione sua, car-
cere, cecitate, proclamationem edidisse ad Joannem
VIII. in concilio Tricassino: denique in concilio isto
nobiles aliquot & illustres viros excommunicatos fu-
sse. Ex his omnibus multiplex errore corruptis, Fabu-
lam suam consarcinavit. Excommunicatum autem a
Narbonensis Provincia episcopis Sinarium comitem fa-
tis intelligimus ex hujus concilii verbis: *Omnes male-
ditiones quarum dudum instamus super vos.* Alia excom-
munications afferri causa posset, quod fuerit auctor
Selvæ Tarragonensis archiepiscopi depositi in concilio
Nemaudenti ad villam Portum superius edito pag. 668.
At Sinarium Selvæ studuisse cum prodat B. Theodori
di vita; tum eam ob rem excommunicatum minime
fuisse, in eadem legimus.

Allocutio
Herivei ar-
chiepiscopi.

ANNO
CHRISTI
909.

Joh. 1.

Gregor. I.
Moralium.

Sep. 5.

Amor. 3.

Ego. 48.

Ego. 50.

Ego. 63.

religionis jam labanti, jamque velut in precipiti vergenti, ac mundo in maligno posito vestro confilio & auctoritate episcopali succurratis. Videbis quam sit evidens furor Domini, & manus ejus ad serendum extenta. Ecce enim quotannis, ex quo terram nostram ex parte aegra sterilitate damnatam aspiciimus, quibus cladiibus populus quotidie intereat videmus. Depopularit urbes, destruta vel incensa monasteria, agri in solitudinem sunt redacti: ita ut vere pollitus dicere quia pervenit gladius usque ad animam. Usque ad animam denique gladius pervenit, cum iusto Dei iudicio amissis exterioribus bonis, & exhausto flagellis atque afflictionibus corpore, ipsa virtus animae lassata deficere videtur, & quasi nihil vitale in illa reservatur. Non haec certe casu aliquo, aut e subita temporum vel elementorum mutatione contingunt, quia scriptum est: *Nihil in terra sine causa fit, & de humo non egreditur dolor.* De humo quippe dolor non egreditur, quia, ut B. Gregorius dicit, „nequaquam pena de ea nascitur creatura quam percutit, sed de ea quam peccando vim percussione extorsit. Ecce enim cernimus, quod ad correctionem nostram expectatus imber arente terra frequenter suspenditur, caliginosus aer inardescente sole siccatur, mare procellis intumescientibus savit, & alios ad transmeandum suscepitos intercipit, aliis desideratum iter erecta in cumulum unda contradicit: terra non solum germine fecunditatis immunitetur, sed etiam semina accepta consumit. In quibus nimurum cunctis patenter adspicitur hoc, quod quidam sapiens de Domino testatur dicens: *Pugnabit pro eo orbis terrorum contra insensatos.* De humo dolor non egreditur, quia elementum insensibile non ex sua natura, sed pro meritis hominum ad effigendum peccatores excitatur. Et propheta de Domino dicit: *Si erit malum in civitate, quod Dominus non fecit: & ipse Dominus de se per Elaiam dicit: Ego Dominus faciens pacem, & creans malum, hoc est otium & bellum.* Hic enim malum non pro boni contrario, sed medium quiddam, id est afflictionem significat: quia utique a Domino fit, quia eo permittente peccanti populo subterducitur; ut qui in pace Deum sequi noluerunt, saltum percussionebus attriti metuant & convertantur, iuxta quod scriptum est: *Sola vexatio insellectum dabit auditus.* Nostris potius, & totius populi, quem regere debuimus, peccatis ista hant, quoniam iniuriae nostrae multiplicatae sunt super caput, & delicta nostra creverunt usque ad celos. Fornicatio & adulterium, sacrilegium & homicidium inundarunt, & languis sanguinem tetigit. Sanguis quippe sanguinem tangit, cum peccator malis suis gravius aliud malum adjungit, nec ullum pravis actibus terminum indicit, sed iuxta Apostolum in pejus quotidie proficit. Et pene est ut cum propheta Elia ingemiscamus, dicentes ad Dominum: *Quare, Domine, errare nos fecisti de viis tuis? indurasti cor nostrum ne timeremus te?* facti sumus in principio, cum non dominareris nobis, neque invocaretur nomen tuum super nos. Cum enim Deus peccatores homines qui non solum peccant, sed etiam perseverare in peccatis eliguunt, cum, inquam, tales iusto iudicio deserit, eosque post pravitatem mali sui cordis abire permettit, qualis ipse eos errare facit, quos nequam miseris, ut convertantur, occulta inspiratione præveniens tangit. Et sicut primi homines nulla lege, nullo saltu timore prohibebantur male agere; sed libere ventri, & delectationibus oculorum, ac ceteris vitiis serviebant:

ANNO
CHRISTI
909.

Aita nunc posthabito humanarum vel divinarum legum timore, contemptis editis episcopilibus, unusquisque quod vult agit: potentior viribus infirmiores opprimit, & sunt homines sicut pisces maris, qui ab invicem passim devorantur: accalata iniuriantur abundat ac convalescit iniurias. Hinc est quod videmus per totum mundum rapinas pauperum, depredationes rerum ecclesiasticarum. Hinc sunt assidue lacrymæ, pupillorum latus: ita ut iam clamor talium, sicut Sodomorum, ascendat ad celum, & fiat quod per Psalmistam vocé Domini dicitur: *Propter misericordiam tuam ... inseparabili, & geminum pauperum, nunc exurgem, dicit Dominus.* Omnis pene ordo, omnisque status ecclesiæ confusus ac temeratus est. Denique, ne nobis parcere videamur, qui aliorum errata corrige debemus, episcopi dicimur, sed episcopale officium non implemus. Ministerium predicationis relinquimus: eos qui nobis commissi sunt videntur Deum deferre, & in pravis actibus jaceant, & tacemus, nec eis manum correctionis tendimus: sed & si aliquando quedam dicere ceperimus, quæ carnalibus eorum animis valeant displicere, dicunt de nobis quod in evangelio Dominus de sedentibus in Moyensi cathedra dixit: *Alii ligant ora gravia & importunia, & imponunt in bumeros bonitatem, digitu autem suo nolunt ea movere.* Sicque fit, ut nobis iacentibus gressus Domini pereat, & per abrupta vitorum praecipps actus, luporum immanium mortibus pateat: dumque deest qui eos vita viae ingredi doceat, libere per devia graduntur erroris, & impetrant in eis, quod per prophetam dicitur: *Zelus apprehendit populum eius ineruditum: & alibi: Idcirco, inquit, captivus abit populus meus, quia non habuit scientiam.* Pensamus qui unquam per ministerium lingue nostra deverso opere conversi penitentiam egerunt, quis luxuriam nostram prædicatione deseruit, quis avaritiam, quis superbiam declinavit. Nobis ergo, qui nomine censemur episcopi, maxima & prope importabilis incumbit sarcina pastoralis officii, dum instat reddenda ratio negotii nobis commissi cum exactione luci: & dum jam jamque adventus imminet illius in maiestate terribili, ubi omnes cum gregibus suis venient pastores in conspectum pastoris æterni, augmentum de grege, laicum de negotio, manipulos de segete allaturi; quid sumus aperi, hic pastores vocati, illic sine ovibus venientes, quæ valcent presentari? hic ab eo accepto talento ad negotium missi, illic ad Dominum noltrum post negotium redeentes vacui? hic direksi in meltem operarii, illic abique manipulis vacuis manus presentati? Pensamus ergo necesse est, quam in illo tanto examine rationem sumus reddituri, ne coram omni frequentia exercitus angelici, coramque copiosa electorum multitudine, quod ablit, reddamur aeternaliter confusi. Eggo considerantes & expavescentes imminentibus nobis de multorum perditione periculum, congregati simul in nomine Dei omnipotentis, per unicum filium ejus Dominum nostrum Jesum Christum, in virtute sancti Spiritus consulamus nobis & commissio nobis gregi, ac de statu sanctæ ecclesie & regni, ac fidelitate regis nostri, sed & de statu monasteriorum, quorum antiquitus statutus ordo & religio pene deletur, de rapinis quoque & sacrilegiis: necnon de septis & perjuris, ceterisque flagitiis, sententiam secundum decreta sanctorum canonum & decretorum episcopalium proferamus. Et talia facientes, aut episcopali ministerio, aut pastorali exhortatione, provocemus ad penitentiam & emendationem, aut impenitentes, & corrigi nolentes, gladio verbi

bi Dei bis acuto eorum corpora & animas con-
cidamus, & aeterno illos anathemate, hoc est alienatione a Christo & ecclesia, tam in presenti,
quam in futuro plectamus, nisi vel modo resipiscant a laqueis diaboli, a quo capti tenentur ad
ipius voluntatem, & convertantur ad Dominum
vivum & verum per aliquam correctionem, &
propterea possibilia tulerit, congruam emendationem.

C A P I T U L A .

I.

Igitur decrevimus, ut cultus atque honor ecclesiarum Dei in omnibus & ab omnibus religiose custodiatur, & digna reverentia immunitatis eorum ac ministris exhibeatur. Sed & regem ac principes concedet, ut privilegia ex antiquo ecclesie Dei concessa roborent, & stabiliter observari jubeant: & quemadmodum ab antecedentibus regibus honoratae, vel rebus ampliatae, seu ditate fuerunt, ita de cetero sub omni integritate, salva equitatia ratione permaneant. Sacerdotes quoque, & servi vel ancillae Dei, vi- gorem ecclesiasticum obtineant, eisque regalis potestas, & illustrium virorum strenuitas, seu reipublicis administratores, ut suum ministerium dignè exequi valeant, in omnibus rationabiliter & iuste concurrant. Si enim rex, & sacerduli potestates, Dei & ecclesie honorem servaverint, per hoc honor & potestas illorum augebitur, roborabitur, & stabilitur, & victoriam illius de celo ministrabuntur, & tam ipsi, quam successores eorum proper eos, in gloria & dignitate Deo propitio perdurabunt. Si aliter egerint, & Deum contempserint, contemnet illos Deus, & despiciabiles ac miseros reddet, & de solio regni exsuffabit, projicienturque sicut pulvis a facie terre, juxta quod in libro regum legimus de Achab, & ceteris regibus legis Dei transgressoribus, & hec ut ad Heli principem gentis Hebreorum loquitur Dominus: *Quicunque, inquit, glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

Et quoniam a nobis ratio exigit omnium, & principium, & subjectorum, ab eo qui sine acceptione judicat personarum, & pro ipsius regibus regi regum sumus reddituri rationem, sermo exhortationis ad vestram, domine rex, nobis habendum est excellentiam. In quo facto pontificalem sic exerimus auctoritatem, ut non obliviscamur regiam a Deo constitutam esse sublimitatem, dicente apostolo: *Subjecti estote regi, quasi praecellentes.* Sicut enim regalis potestas sacerdotali regioni se devote submittit: sic & sacerdotalis auctoritas cum omni pietatis officio se regali dignitati subdere debet, sicut sanctus ostendit papa Gelasius ad Anastasium scribens imperatorem: Duo sunt, inquit, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra pontificum, & regalis potestas: in quibus tanto gravius est pondus sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus in divino redditu sunt examine rationem, &c. Ergo quia & rex pro eterna vita indiger pontificibus, & pontifices pro temporalium rerum cursu regali indigent dispositione: a rege obedientium est pontificibus, recta, sancta, & iusta suadentibus; & vicissim a pontificibus obedientum est regi pietatis cultui religione, jure, & solatio servienti. Hortamur igitur vestram, domine rex, excellentiam, pietati & probitati, sacris, veracibus, & bonis insistere moribus, ut ex eorum inventariis numero, de quibus canitur in psalmo: *In convenientem populos in unum & reges ut serviant Domino:* & ut noveris, quomodo ut homo, quomodo ut rex, servire debeas Deo. „ Sic namque beatus ait Augustinus: Rex, quia homo

. R. 2. 21.

S. 61.

7/1. 101.
Epist. 10.

A, est, servit Deo vivendo fideliter: quia rex est, „ servit, leges justa praeципentes, & contraria prohibentes, convenienti rigore sanciendo: “ & reliqua, quam latius in epistola ad Bonifacium exequitur. Oportet ergo, ut rex primo interprete tur nomen suum, & id quod dicitur nomine, satagat esse. Rex quippe a regendo vocatur. Debet itaque rex primo vitam suam a quo moderamine regere, & ut quidam sapientia ait, refran- re libidinem, spernere voluptates, irascendum tenerere, ac ceteras animi pestes a se repellere. Tunc vere rex dici, & alios digno poterit regere, cum ipse improbus dominis dedecori aut turpitudini patere desideret: post hanc, de pace populi, & quiete ac securitate totius regni convenit cum solicium esse. Sit bonus amabilis, malis terribilis: sit relevator oppressorum, consolator pauperum, viduarum & pupillorum defensor. Illud implore fatagat, quod Salomon de bono rege dicit: *Rex, qui sedes in solio iusticiae, dissipas omnes maledicas tuas.* Tanta quippe debet esse rex praeditus virtutis & iustitiae autoritate, ut injustum vel malum aliquid molientes solo intuere formidolosa majestatis dissipet, ne ad meditatum facinus progrederi audeant. Denique quomodo rex secundum beneplacitum voluntatis Dei iuste & fideliter vi- vere debet, pauca ex sanctorum patrum collecta sententia, vestra, ut dignum est, prospicientes saluti, vobis cognoscenda & facienda proponimus. Ut quid rex datus sit, & qualis esse debet, Isidorus in libro Sententiarum scribit: *Rex, inquit, a recte agendo vocatur.* Si enim pie, & iuste, & misericorditer regit, merito rex appellatur: si his caruerit, non rex, sed tyrannus est. Et quamvis antiquitus omnes reges tyranni vocati sint: postea pie, iuste & misericorditer regentibus, regis nomen inditum est; impie vero, iuste, crudeliterque principiantibus, non regis, sed ty- rannicum apatum est nomen. Unde & beatus Lib. 11. Mor. Gregorius ait: „ Viros sanctos proinde reges voca- ti, in sacris eloquii didicimus, eo quod recte agant, sensusque proprios bene regant, & motus resistentes sibi rationabilis discretione componant. Recte igitur illi reges vocantur, qui tam semetipsos, quam subiectos bene regendo pacificare noverunt.“ Regale vero ministerium specialiter est, populum Dei gubernare & regere cum sequitate & iustitia, & ut pacem & concordiam habeat studere. Ipse enim debet primo defensor esse ecclesiarum & servorum Dei, viduarum, orphanorum, ceterorumque pauperum, nec non & omnium indigentium. Iphius enim terror & studium huiuscmodi, in quantum possibile est, esse debet, primo ut nulla iustitia fiat, deinde si evenierit, ut nullo modo eam subsistere permittat: nec spem delitescendi, nec audaciam male agendi cuiquam relinquit: sed sciant omnes, quoniam si ad ipsius notitiam pervenerit quidam mali quod admirarent, nequam incorre- dum aut inultum remanebit, sed iuxta facta qua- litatem erit & modus iuste correctionis. Unde oportet, ut ipse, qui iudex est iudicium, causam pauperum ad se ingredi faciat, & diligenter inquirat, ne forte illi qui ab eo constituti sunt, & vicem ejus agere debent in populo, iuste aut negligenter pauperes oppressiones pati permittant. Scire autem & unumquemque cuiuslibet ordinis oportet, quia si de otioso sermone Deo rationem redditurus est, multo magis de ministerio sibi di- vinitus commisso. Sed & formam illam sapientis regis, quam in se Job vir iustus ostendit, studeat imitari. Ait enim: *Cumque federemus quilibet rex cir- cumstante exercitu, eram tamen maerensium confo-*

12.

7. 19.

ANNO
CHARISTI
pos.

Præ. 10

Sop. 1.
Mid. cap. 6.De absolu-
tibus facili-
bus c. 9.

. Cor. 13.

Lector. Amis auditas beatificatus es, & oculus tuus de telionem redibat ubi, quod libertatem parcerem vociferantes, & papillam cui non esset adjuvar. Benedicatio perituri super nos venerabatur, & cor vidua consolatus sum. Justitia induxit sum, & exaudi me sicut vestimento & diadema judicio tuo. Oculi tui cassi, & pes clando, pater oram pauperum, & causam quamuscum diligenter invigebam. Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius austroham pradam. Hunc illo agente, implebit in eo quod Salomon ait: Misericordia & veritas custodiunt regnum; & firmabitur iustitia tibi etiis oculis. Sicque iustorum & electorum regum imitator electus, het etiam in caelesti regno particeps gloriae, & consors immortalium premiorum. Attendant reges quid Sapientia dicit: Dilegit iustitiam, qui judicatis terram. Item ibidem: Audite reges, & intelligite: discite iudicis finium terra: probate autem vos, qui contumis multitudines, & placitis vobis in turbis nationum: Quoniam datus est a Domino potestas vobis, & virtus ab Altissimo, qui interrogabit opera vestra, & cogitationes scrutabitur. Quoniam cum effectis mundi ejus, non recte iudicatis, neque custoditis legem iustitiae, neque secundum voluntatem ejus ambulatis. Horrenda & cito apparet vobis Dominus: quoniam iudicatis durissimum bis qui presunt, scis: Exiguos enim concederis misericordia: potentes autem tormenta patientur. Non enim subtrahet personam cuiusquam Dominus: nec reverberatur cuiusquam magnitudinem, quoniam perfidum & magnum ipso fecit, & equaliter pro omnibus cura eis illi. Existunt & alia multa sanctarum scripturarum testimonia regio nomini & officio convenientia, de quibus pauca ex dictis aliis martyris Cypriani decerpta, quantas adversitates injustitia regis regno inferat, & quantum iustitia ejus regno proficiat, demonstrabunt. Cum enim descripsisset qualiter rex conversari debet, subiungit: Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum adversitates imperii tolerat. Idcirco enim sepe pax populorum rumpitur, & offendicula etiam de regno suscitantur, terrarumque fructus immunitur, & servitus popularum præpediatur. Multi & varii dolores prosperitatem regni insidunt, carorum & liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursum provincias undique vastant, bestias armatorum & pecorum greges dilacerant: tempestates aeris, & hemisphaerii turbata, terrarum & maris ministeria prohibent, & aliquando fulminis idus segetes & arborum flores, & pampinos exurunt. Itemque dicit: Ecce quantum iustitia regis luceo valet, in tueribus perspicue patet: pax populorum est tutamentum patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aeris, serenitas maris, terræ secunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum, & libimetipsum spes futura beatitudinis. Attamen sciat rex, quod sicut in throno hominum primus constitutus est, sic & in personis, si justitiam non fecerit, primatum habetur est. Omnes namque, quoscumque peccatores sub se habuit, super se in illa futura pena habebit. Cum ergo tanto ac tali afferente viro, qui cum apostolo Paulo dicere poterat: An experientiam queritis ejus, qui in me loquitor, Christus? boni regis iustitia, tanta & sibi & regno utilitatis conferat commoda, & contrario vero mali regis pravitas, tanta & sibi & regno inferat damnationem: quanta vobis, rex venerande, in cunctis vestris actibus vivendum est cautela? Oramus igitur, ut hoc placida auro suscipiantis, &

ANNO
CHARISTI
pos.

. Tim. 1.

Thes. 4.

Liber. c. 11

A monitis placeat vobis inhære salubribus: quatenus vobis bene, & per vos aliorum justæ modicatis moribus, hac vobis communia decenter administratione peracta, ab eo qui tempore vobis dedit regnum, accipere mereamini aeternum. Sed & nobis, & omnibus, qui in regno vestro cohaerimus, oportet ut justam fiduciam vobis conservemus, & honoriscentiam regiam exhibeamus, & de utilitate regni aliquid querenti, secundum scire & posse, verum & utile consilium suggeramus.

III.

De monasteriorum vero non statu, sed lapsu, quid dicere vel agere debeamus, jam pene ambigimus. Dum enim, mole criminum exigente, & iudicium a domo Domini incipiente, quadam a Paganis succensa vel destruxta, quendam rebus spoliata, & ad nihil prope sint redacta, si tam quorundam adhuc videntur superelle vestigia, nulla in eis regularis forma servantur instaurata. Sive namque monachorum, seu canonorum, seu sibi sanctimoniolum, propriis & sibi jure competentibus carent rectoribus, & dum contra omnem ecclesiam auctoritatem prelatis utuntur extraneis, in eis degentes, partim indigenia, partim malevolentia, maximeque inhabilium sibi praepositorum faciente inconvenientia, moribus vivunt incompotis: & qui sanctitati religione caelesti intenti esse debuerant, fui velut propoliti immemores, terrenis negotiis vacant: quidam etiam, necessitate cogente, monasteriorum septa derelinquent, & volentes nolentesque secularibus iunctis, secularia exercant, cum e contra dicat Apostolus: Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. Ergo quia non solum a vulgo, nullo distare videntur vita merito, sed etiam, propter iactana que sellantur opera, delictionis expolii sunt ludibri, cum propheta cognitur Jeremia nostram civitatis, sancta videlicet ecclesias, sacerdote dispendia, & voce proclamare publica: Quomodo obscuratum est aurum? mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum? Quod ita exponit papa Gregorius: Aurum obscuratum est, cum sacerdotum & spiritualium vita, quondam per gloriam virtutum clara, nunc per actiones infirmas ostendit reproba. Color optimus est mutatus, quia ille sanctitatis habitus, per terrena & abjecta opera ad ignominiam desperationis venit. Lapides vero sanctuarii, quos nunquam necesse erat foris confisci, eos nimirum figurant, qui nunquam in extraneis debent actionibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum, dum hi, qui per vitam & orationem semper intus esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant, & dum in sancto habitu constituti exteriora sunt quæ exhibent, quasi sanctuarii lapides foris jacent. Quomodo igitur surum sine aurifice in prælium & optimum non potest reformari colorem, sic & monastica vita sine regularis abbatis providentia ad prælinum atque optimum vivendi nequit reformari ordinem. Regalis ergo potestas, qua a recte agendo & ordinando vocatur, considerat quomodo recte haec iudicio secundum voluntatem ejus, cui de omnibus iudicis & dispositionibus suis rationem redditurus est, & secundum sacerorum canonum sanctiones, atque secundum præcorum regum constitutiones disponit. Prohibent quippe laici canones, ne aliquis laicus de religione præsumat. Itemque & canonum præcipiunt instituta, siue quaque eorum pedisæqua regum capitularia, sicut in libro primo capitulorum imperialium continetur, capitulo vi. gesi-

ANNO
CHRISTI
909
 ibid. c. 31. " Ut clerci & monachi, si inter eis decretum & custodia fuerint. Et quousque
 genimo edavo: „Ut clericis & monachis, si inter eis decretum & custodia fuerint, a suo episco-
 po judicetur, & non a secularibus. Fas enim
 non est, ut divini munera ministri temporali
 ium potestatum subdantur arbitrio. Item: Ut
 laicis, quamvis religiosis, nulla sit de rebus ec-
 clesiae disponendi facultas. Item: Ut loca, que
 semel Deo dicata sunt, aut monasteria sunt,
 mancant perpetuo monasteria, nec possint ul-
 tra fieri secularium habitacula. „ Nunc autem
 in monasteriis Deo dicatis monachorum, canonici-
 corum, & sanctimonialium, abbates laici, cum
 suis uxoribus, filiis, & filiabus, cum militibus
 morantur & canibus. Legitur quoque in capitulu-
 laribus, ut abbates monachorum regulam per sim-
 gula verba diffluentes pleniter legant, & intel-
 ligentes, Domino opitulante, efficaciter cum mo-
 nachis suis implere studeant. Et quomodo discu-
 tet? quomodo leget? quomodo intelliget? Si
 forsitan oblatus fuerit hujusmodi codex, respon-
 debit illud Itajanum: *Nescio litteras*. Et cum mo-
 nachorum abbatia a regula sancti & sancto Spiritu
 pleni beatissimi patris Benedicti: In doctrina, in-
 quirat, sua abbas illam semper apostolicam formam
 debet servare, in qua dicit: *Argue, obsecra, in-
 crepa*: quomodo Apostolum ignorans, regulam in-
 stituta, vel ipsam abecedariam lineam penitus
 nesciens spiritualem discretionis modum tenebit?
 Et quid plura? in ipso ingressu lectio[n]is sancta[rum]
 regulae legitur de eligendo abbatie, & qualis debeat
 esse. In capitulo vero Magni Caroli, libro pri-
 mo, capite octauagessimo primo ita scribitur: „ Mo-
 nachorum causam qualiter ex parte disposueri-
 mus, & quomodo ex seipsis sibi eligendi abba-
 tes licentiam dederimus, & qualiter, Deo op-
 tulante, quieti vivere, proprieatumque indefessi
 custodire valenter, ordinaverimus, iu[er]a sche-
 dula diligenter annotari fecimus.“ Item in
 Concilio Turonis habito, postquam de canonis
 clericis civitatum, qui in episcopis conversatur,
 dispositum est, sequitur: „ Simili modo &
 abbates monasteriorum in quibus canonica vi-
 ta antiquitus fuit, vel nunc esse videtur, solicie
 suis prævideant canonicos, ut habeant clausura
 & dormitoria, vitium & vestimenta, &c. Sint,
 inquit, abbates suis subditis bene vivendo du-
 ces & prævii, viamque demonstrent, qua re-
 git gradiente ad meliorem vitam pervenire va-
 leant. Itemque de monasteriis monachorum,
 post pauca que præmissa sunt, sequitur: „ Bonum
 videtur, ut ad pristinum revertantur statum, &
 abbates eorumdem in eorum habitu & vita, sic
 ut ipsa regula præcipit, incedere ac vivere su-
 deant: & reliqua. Prohibetur denique, ut
 laicus causa manducandi ac bibendi in refecto-
 rium non ducatur. Et quomodo eorum abbas
 erit, cum quibus nec edendi licentiam habebit?
 Item in libro secundo capitularium, capitulo qua-
 dragesimo: „ Monasteriis sane paucis libris tales
 preferri debent feminæ, & abbatissæ creari,
 que & se, & subditum gregem cum magna
 religione & sanctitate custodiare noverint, &
 his, quibus prælunt, prodeesse non desinant:
 sed & se, & illas ita obseruent, utpote vasa
 sancta in ministerium Domini præparata. Ta-
 le enim se debet subditis exhibere in ueste,
 & in omni convitu, ut eis ad cœlestia regna
 pergentibus ducatum præbeat: sciat etiam, se
 pro his, quas in regimine accepit, in conspe-
 ctu Domini rationem reddituram. „ Hec ita
 post primam sanctorum patrum, duce sancto Spi-
 riitu, ordinationem, ac deinde post canoniam de
 his auditoriatem, a prioribus imperatoribus & re-

ANNO
CHRISTI
909

Addit. c. 6. Bbemus, quoque & bona illius intentio, ut cre-
 dimus, & nostra nobis, & illi, omnique regno
 necessaria devotio ad perfectionis cumulum, Deo
 cooperante, valeat pervenire. Ebenim nequaquam
 de istis audemus silere, ne de nobis illud pro-
 pheticum dicatur: *Canes muti, non valentes la- ifa. 16.*
 trare. Itemque: *Non ascenditis ex adverso, neque Exib. 13.*
 oppositis murum pro domo Israel. Resipuum si-
 quidem timoris Dei habentibus auditu lugubre,
 dicta nefas, adu dignoscitur horribile, quando
 contra omnem paratum, & totius Christians re-
 ligionis autoritatem & consuetudinem, in mo-
 nasteriis regularibus laici in medio sacerdotum
 & ceterorum religiosorum, ut domini ac magi-
 stri residentes, velut abbates de illorum vita &
 conversatione ac regula sibi penitus ignota per-
 verso ordine dijudicant. Quis pro certo abomi-
 natione illa est, quam Dominus in evangelio pre-
 signat dicens: *Cum videritis abominationem desola- Maib. 14.*
 tionis flantem in loco ubi non debet, qui legis intel-
 ligat. Ita namque vere est abominatione desolati-
 onis, non tantum subditorum, vel eorum qui illi
 ad suam ipsorum perniciem videntur princi-
 pari, verum regis, & totius regni, omniumque,
 qui tam detestabili faveant ordinationi. Cense-
 mus igitur, ut status monasteriorum inviolatus,
 juxta antiquam regule traditionem, & canonum
 constituta, servetur: & ut abbates sint religiose
 persona, & que regulem noverint disciplinam.
 Monachi vero, vel sanctimoniales, juxta suam
 professionem, sobrie, & pie, ac simpliciter vi-
 vant, ac pro regum salute, ac regni pace, & ec-
 clesiæ tranquillitate supplicant, non secularibus
 curis vel negotiis occupentur, non pompas mun-
 diales requirant, non ecclesiastica jura inquiet-
 ent, sed juxta proprietatem sui vocabuli quiete
 otium amplectantur. Auditur enim, quod spreta
 humilitate & abjectione monastica, ornamentiis,
 & his etiam que bonis laicis indecentia & tur-
 pia sunt, operam impendant; & nequaquam con-
 tenti communibus rebus, propriis, & lucris tur-
 pibus inserviant: quod vitium, tanquam pessi-
 mum cancer, ne ultra prolerpat, radicitus avel-
 lendum est, & abbatum atque episcoporum vigi-
 li cura recidendum. Sane ne ulla monachis eva-
 gandi, vel de talibus præsumendi quippiam detur
 occasio, provideant abbates, vel prepositi mona-
 steriorum, ut secundum quod temporis vel loci
 fert possibilis, omnia illis in viatuibus & ve-
 libus necessaria, sicut regula præcipit, opportu-
 ne ministrantur.

IV.

Contra sacrilegos quoque justum est ut cano-
 nica censura procedat. Et primo dicendum quid
 sit sacrilegium. Sacrilegium est sacrae legis vio-
 latio: quod cum per multa specierum dividatur
 criminis, & sit sacrilegium schismatis, unde bea-
 tus pater ait Augustinus: „ Aperiissimum sacri-
 „ le-

273 legium eminet schismatis , & nulla fuit causa separationis ; ut etiam sacrilegium blasphemati sermonis , & cuiusque contra sacram legem usurpata actionis ; specialius tamen nunc a nobis illud sacrilegium denotatur , quod a prudencias de rebus ecclesiis agitur . Et enim hoc sacrilegium , res ecclesie sacrae auferre , possessiones ad ipsas ecclesias pertinentes , vel aliquid ecclesie consecratum vel donatum tollere , invadere , fraudare , vel rapere . Hoc namque agentes versus sacrilegi sunt , & homicida , de quibus ex S. Anacletus dicit : " Qui abfuderit aliquid parri vel matri , homicidio participes est . Pater nostor sine debito Deus est , qui nos creavit : mater nostra ecclesia , qua nos in baptismate spiritu regeneravit . Ergo qui Christi pecunias & ecclesie rapit , auferit , vel fraudat , homicida est . " Item dicitur : Qui rapit pecuniam proximi sui , iniuriam facit : qui autem pecuniam vel res ecclesie abfuderit , sacrilegium facit , & ut sacrilegus judicandus est . " Et sanctus papa Urbanus : " Res , inquit , & facultates ecclesie oblationes appellantur , quia Domino offeruntur , & sunt vota fidelium , & pretia peccatorum , atque patrimonia pauperum : si quis illas rapuerit , damnacionis Ananias & Sapientiae particeps erit , & oportet hujusmodi tradere satanas in interium carnis , ut spiritus falsus sit in die Domini . " Et ut in brevi denuntiantur isti , secundum quod de eis scriptura dicit , & ad rem de qua agitur pertinet esse videtur : omnes contra legem facientes , resque ecclesie qualcumque diripientes , vel ecclesiis sacerdotiisque contra divinas sanctiones verantur , sacrilegi atque indubitanter infames sacrilegi vocantur . Et hec , prob dolor : quanti scientes , quanti quis scire volunt , vel quid sit sacrilegium scire se dissimilant , ideo neficientes in hoc perfidissimum facinus prouerunt , & quotidie prouant ? Et quia hoc anathema in medio est populi Christiani , non est Deus cum eis , nec possunt stare contra inimicos suos paganos , sed fugiant . Rogo arrenders unquamque si propter sacrilegium , quod admisit Achab filius Chermi , non potuit Israel stare ante hostes suos , eosque fugit , Dominino interminante : Non ero vobiscum , donec exterminemus eum qui habitis sceleris reus es : si ergo uno peccante , in omnem populum deservit furor Dei , donec ille cum omni domo sua deleretur : quid putamus de nobis fieri , qui nostro tempore tot sacrilegia fieri , tot sacrilegos impune mala age re videmus , nec solum nihil metuere , sed & in suis impietatis exultare ? Cogitandum , ne forte propter haec & hujusmodi sit ira Dei in nos justissime superducta : & clam cum rogatur Deus non exaudit . Opposuit enim sibi nubem , ne transeat oratio . Et sicut Ioseph dictum est : Quid clamas ad me ? ita etiam nobis orantibus dicitur , Non vos exaudiem , donec auferatur ex vobis sacrilegium , & tollatur de medio vestrum qui hoc pollutus est scelere . Nos tamen cum beato Ioseph non cessemus ad eum clamare , ipsaque sacrilegos monere , ut per confessionem , & emendationem reatus sui , dent gloriam Deo : & quoniam , ut sanctus ait Job , dedit eis locum Dei persistencia , videant ipi ne abstantur eo in superbia . Ideo denique tales divina dispensatio in iniuritate tolerat , ut ab iniuritate compescat : sed si accepta penitentia tempora revertant ad culpam , & secundum deritam suam & cor impenitentes thesanizant sibi iram in die irae : diffricte in ultimis iudex impensis argumenta misericordia convertet ad pacem , atque ex praeterea .

Epist. 2.

Ep. nova.

74/2.

74/2.

Aga clemens judicis erexit eis cumulus male-
ditionis . Nequaquam igitur blandiantur sibi , ANNO
quod adhuc sufficiente longanimitate Dei , inter CHRISTI
bonos impuse videntur immorari . Considerent
Iudas , non apostolum , sed apostolam , sibi con-
sumilem , furem sacrilegum : audiant quid de co-
beatus pater dicat Augustinus : " Ecce inter sa-
" gos est Iudas , ecce fur est Iudas , & ne con-
" sumas , fur & sacrilegus : non qualicumque
" fur : fur localorum , sed dominicorum : locu-
" lorum , sed sacrorum . Itemque : Non sic ju-
" dicatur furta rei privatae , quomodo publi-
" ca : quanto vehementius judicandus est sacri-
" legus fur , qui ausus fuit non undecimque
" tollens , sed de ecclesia tollere ? qui aliquid de
" ecclesia auferit , vel furatur , Iudas perditio com-
" paratur . Talis erat iste Iudas , & tamen cum
" sanctis discipulis Christi intrabat , exhibat , & ad
" ipsam cenam dominicam pariter accessit . " Hoc verba S. Augustini . Propter quosdam vero ,
qui se nescire dissimulant in quibus rebus tantum
scilicet admittant , breviter commemorandum cre-
dimus , quod omnia que Domino offeruntur ,
proculdubio & consecrantur : & non solum sa-
craficie , que a sacerdotibus super altare Domino
consecrantur , oblationes fidelium dicuntur , sed
quidquid ei a fidelibus offertur , sive homo sue-
rit , sive animal , sive ager , vel quodlibet artifi-
cium , adificium , vestimentum , quodcumque mo-
bile vel immobile de his rebus , que supplemen-
tum sanctis Dei ecclesias , ejusque ministris , at-
que ornatum pristinare possunt , indubitanter Do-
mino consecrantur , & quicunque ab ecclesia ali-
quid ex his quocumque modo alienaverit , absti-
nerit , invaserit , vastaverit , minoraverit , sive di-
riperit , quia Christus & ejus ecclesia una est
persona , & quicunque ecclesia sunt , Christi
sunt , proculdubio sacrilegum committit . Qua-
propter in libro capitularium secundo , capitulo
quadringentesimo vigesimo septimo ita sancitur :
" Omibus nos ipsos corrigentes , posterisque no-
" stris exemplum dantes , generaliter interdic-
" mus , ut nullus laicus homo , vel imperator ,
" vel rex , aut episcopus , aut aliquis praefecto-
" rus , vel comitum seculari potestate fultus ,
" sibi per violentiam rapiat , aut a nobis compe-
" tere , vel quocumque modo invadere presumat
" monasterium , aut praedia , vel quocumque res ,
" vel aliquid de monasterio abbatis aut abbatif-
" icis , & incipiat ipse vice abbatis regere & ha-
" bere sub e monachos , & pecuniam possidere ,
" quae fuit Christi sanguine comparata . Talem
" hominem antiqui patres nominabant raporem
" & sacrilegum , & homicidiam pauperum , & lu-
" pum di boli intrantem in ovile Christi , & ma-
" xime anathematis vinculo damnum ante tri-
" bunum Christi . De talibus memores estote scri-
" ptum sancti apostoli Pauli ad Timotheum di-
" centis : " Divisib[us] beatis sociis precipe nos su-
" blime sapere , neque sperare in incerto divisiarum ,
" sed in Deo qui praefat omnia . " Tales , si ecclesie
" correctionem non recipiant , Ethnici & publi-
" canis sunt similes , quibus nec vivis nec mor-
" tuis communicat ecclesia Dei . Talibus , qui &
" hic & ibi reperiuntur , cum tuba Dei clanga-
" mus , ne tacentes damnemur , ut simul cum
" eis pereamus . Si autem in tantum horribilis
" est Deo ille qui impie agit , certe separatus
" est talis a Deo , & anathemati juste subiicitur .
" Anathema enī nihil aliud significat , nisi a
" Deo separationem , sicut in veteri & novo te-
" flamento iudicium de anathemate significat . " Et nullus sacrilegus regnum Dei possidebit , ni-
" si

si per puram probatamque & publicam pacientem. Ab his qui in patres peccant sic dicit: „Qualis con-

tiam, & sancta ecclesia, ejus praeipue quam im-

sitionem, atque per manus impositionem episcoporum, & reconciliationem. Et ut no-

verit se a regno Dei, & a confortio sanctorum,

qui iam cum Christo regnant, & in eternum cum eo regnabunt, in futuro alienandum, a pre-

senti quoque ecclesia, quae & ipsa regnum Dei est, & a societate fidelium ejus in Deo alienau-

tur. Ut quisquis ille est, pro certo hoc sciatur,

quia tali, nisi per satisfactionem condignam, nec vivo nec mortuo ecclesia non communicat: sed sicut in libro beati Job dicitur, *sepelitur in in-*

teriori, id est in pena perpetua deprimetur: *sol-*

let enim versus uersus, id est malignus spiritus,

qui viventem accedit ad sacrilegii sceleris, mo-

riacitem trahit ad tormenta: & quoniam iuxta

illud Jeremias: *Olla succensa fuit, & facies ejus a*

scie Aquilonis, id est, cor servens astu praedandi & diabolicae suggestionis flaru inflammatum ha-

buit: ipso urente vento, id est diabolo, raptus cum eo, in olla eternae combustionis ardebit.

Ergo & nos congregati cum Spiritu sancto, sicut Jeremias peccatorem populum quadruplici plan-

xit alphabeto, sic & nos sacrilegos Dei & ecclesiæ contemptores percutiamus quadruplici ana-

thematis maledicto. Sit eis clausa porta cæli, a-

perta janua inferni, cum nullo Christiano par-

tem habeant omnino, vel societatem, sed & de

reliquiis ciborum illorum nihil detur pauperibus,

quoniam potius projiciatur canibus, donec per di-

gnam & humilem penitentiam, & congruam e-

mendationem, lætificent ecclesiam, quam per sa-

cilegia, & nefanda sclera exacerbaverunt. Sed

qua sunt quidam, qui temporalem potius mor-

tem, quam eternam timeant, recenzeamus quid

seculi leges de talibus præcipiant. In libro supra-

scripto capitulo quadringentesimo trigesimo pri-

mo jubetur, ut capitali pena multentur, qui sa-

cilegia, adulteria, prædationes, aut devastatio-

nes exercuerint, & omnes res eorum, tam mo-

biles, quam immobiles, filio regis socientur, vel

ecclesiæ, cuius res vastaverint, alienaverint, aut

abstulerint, tradantur. Hæc de sacrilegii prædo-

nibus eccliarum.

V.

Nulli fidelium dubium est, quod ecclesia Dei in pontificibus & sacerdotibus reliquis, quibus po-

pulus Domini commissus esse dignoscitur, con-

stat, & eis sicuti domus quibusdam suis innatu-

tur columnis. Sed quorundam prævororum homi-

nium mentibus ac moribus, qui se in domo ec-

clesie nomine potius, quam recta conversatione, vi-

derti appetunt, tantæ stoliditatis inest amentia,

ut non intelligent quia status ecclesiæ ita sacer-

dotibus, quod absit, aliqua impulsione nutanti-

bus infirmatur, sicuti excussis columnis domus

totius fabricæ ruinam minatur: & idcirco non

solum sui casus periculum non meruunt, sed

eodem Dei sacerdotes vexantes, seipso, ut pa-

riter cum tuentibus corrunt, precipitani, im-

pellunt. Nec attendunt, immo nec reverentur,

quoniam qui eis injuriam vel contumeliam irro-

gant, Domino Deo nostro Iesu Christo, cuius

vices agunt, injuriosi & contumeliosi existunt:

& quia omnes, qui ecclesiæ sacerdotescque contra divinas sanctiones vexant, sacrilegi haben-

tur, atque indubitanter infames sacrilegi vocan-

tur: Et ne quis dicat, alia nos ex nostro finger-

re corde, audiat sanctas sanctorum sententias de

talibus ita se habentes. Clemens ab ipso sanctissimo ore Petri apostoli edocitus de omoibus, in

secunda ad Jacobum fratrem Domini epistola, de

„degnatio, & qualis imminet maledictio eis qui ANNO

in patres peccant, divisa nos docet scriptura. CHRISTI

„Si enim Cham filius Noe, cum vidisset na- pos.

„dum patrem suum, quoniam non cooperavit Clemens e.

„patria corporalem auditatem, sed egressus non

„civitatem fratribus suis, & illi vestimenta cam

„cooperuerunt, ipse quidem Cham, & illi qui

„ex eo nati sunt, sub maledictione facti sunt;

„qui autem cooperuerunt, magnam benedictio-

„nem meruerunt: multo magis isti majore &

„ampliore condemnatione digni sunt, qui pa-

„tribus obviare, aut contra eos insurgere di-

„tuntur: quoniam qui his resistit, Deo resi-

„stit, & qui eis injuriam vel contumeliam fa-

B. cit, Deo, cuius legatione funguntur, facit. „Item in tercia epistola idem Clemens de hono-

re episcoporum: „Si igitur vobis episcopis non Clemens e.

„obedieriat omnes presbyteri, diaconi, aut sub-

„diaconi, & reliqui clerici cuncti, omnesque

„principes, tam majoris ordinis, quam & inse-

„rioris, atque reliqui populi, tribus, & linguis

„non obtemperaverint, non solum infames, sed

„extores a regno Dei, & confortio fidelium,

„ac a liminibus sanctæ Dei ecclesiæ alieni e-

„runt. Nam vellunt, eos instruere: eorum

„vero est, vobis obedire ut Deo, cuius lega-

„tione fungimini, dicente Domino: Qui vos *Lxx. 10.*

„audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit:

C. „Qui vos recipit, me recipit: & qui me reci-

„pit, recipit eum qui me misit. „Nihil enim in-

„justius, vel inboneſtius, quam filios patribus

„rebelles, aut clericos vel laicos doctoribus,

„seu discipulos magistris inobedientes vel pro-

„tervos existere. Novimus enim primum ho-

„minem per inobedientiam cecidisse. Idcirco

„omnes hoc vitium sumuoperare cavere monे-

rum. Et quia Dominus superbis resistit, hu-

„milibus autem dat gratiam, Dominus noster

„mittens nos vice sua in loco apostolorum ad

„predicandum, præcepit nobis docere omnes,

„omnesque nobis fideleri obedientes ut ipsi,

„existere. „Item ex decreto Anacleti pape, *Anaclet. 10.*

„quod episcopi a Deo sint judicandi, non ab hu-

„manis aut pravis hominibus: „Liquet quod sum-

D. mi sacerdotes, id est episcopi, a Deo sunt ju-

„dicandi, non ab humanis aut pravis vita ho-

„minibus lacerandi, sed potius ab omnibus fide- *And. 20.*

„libus portandi, ipso Domino exemplum dan-

„te, quando per se ipsum, & non per alium,

„vendentes & ementes ejicit de templo, & men-

„tas nummulariorum, & cathedras vendentium

„proprio evertit flagello, & ejicit de templo.

E. „Et sicut alibi ait: *Deus fletis in synagoga deo-* *Psal. 81.*

„*rum, in medio autem deos dijudicat*: & alibi:

„*Ego dixi, dñs q̄is, & filii Excelē omnes. Nullidem*

„*lus enim, ut reor, inventur inter nos, qui*

„*velit suum servum ab alio, quam a se, judi-*

„*cari: quod si presumptum fuerit, aut multa*

„*ipse indignatione irascitur, aut potius ultio-*

„*neen querit super eum. Si vero hoc inter ho-*

„*mines agitur, quid putatis faciet Deus deo-*

„*rum, & Dominus dominantium, qui ultionem*

„*suorum promisit non differre servorum? Unde*

„*& ipse per prophetam loquitur dicens: Deus Psal. 93.*

„*ultionem Dominus, Deus ultionem libere egit, &*

„*reliqua. Et Apostolus inquit: Tu quis es, qui Rom. 10.*

„*judicas servum alienum? suo enim Domino fla-*

„*bit, aut cades: & ipse: Nolite judicare invicem, And. 10.*

„*sed judicate magis, ne ponatis offendiculum fra-*

„*tri vel scandalum: & Dominus per prophetam*

„*inquit: Qui vos tangit, tangit pupillum oculi And. 1.*

„*mei. Nam si aliquis nunc in malum oculos ali-*

„*cu-*

ANNO
CHRISTI
909.

Anselm.
p. 2.

Nob. 1.

Evarist.
p. 2.

Martin.
p. 16.

Zeno.
p. 2.

Alexand.
p. 1.

Zach.
p. 2.

277 F. M. *caujus principio incipit tractare, manefacta reus A*
majestatis indignatur, & infamie efficitur, aut
potius capitali lenocinia subiect. Hoc, fr-
tres, valde cœvenda fuit, & quod homines no-
lent sibi fieri, Deo deorum non debent infer-
re, ne forte irascatur Dominus, & faciat vindi-
ciam eorum etiam in eos qui non peccaverunt,
quia pars impitum iulus pro impio. Item in
eodem decreto, ut nullus facile accusare audeat
episcopum: Apostoli, successoresque apostoloro-
rum, considerantes flamerunt, ne facile com-
moventur, aut lacerarentur, vel accusarentur
columnam sancte Dei ecclesie, quam apostoli, &
successores eorum non inmerito dicuntur: sed
si quis aduersus eos, vel ecclesias eorum, com-
motus fuerit, aut causa habuerit, prius ad eos B
concurrit caritatis studio, ut familiaris collo-
quio commoedit, et sine que sananda sunt,
& caritative emendent quae juste emendanda
cognoverint. Si autem aliqui eos, priusquam
huc egerint, lacerare, accusare, aut infestare
præsumperint, excommunicentur, & minime
ab solvantur, antequam per satisfacionem, ut jam
didicimus est, condignam egerint penitentiam:
quoniam injuria eorum ad Christum pertinet,
cuja legatione funguntur. Nec hoc mirum:
quia si quisque nostrum cuidam suorum lega-
tionem injungeret, & a quoquam impeditur,
aut ab aliquo subditorum suorum despiceretur:
mox indignatus irasceretur, aut talia prout
poterit vindicare, & ad injuriam & contume-
liam sui hoc factum reputaret, & talionem,
si in presentia non poterit, futuri temporis
buss roddere. Nam si in hominum causa hæc
fiant: quid potatis Deus faciet de suis, qui
nec capillam capitum eorum perire dixerit? Un-
de & Dominus per Nahum loquitur prophete-
tam dicens: Deus annulat, & alienat Dominus:
aliiscous Dominus, & habens favorum: ul-
ciscous Dominus in bules suos, & irascens ipse
inimicis suis. Ex decretis Evaristi pape, de
honore episcoporum: Episcopum oportet op-
portune & importune, atque sine intermissione
ne ecclesiam suam docere, eamque prudenter
regere & amare, ut a virtute se abstineat, & sa-
lutem consequi possit aeternam: & illa cum tan-
ta reverentia eius doctrinam debet suscipere,
et præconem veritatis, quia testante Veritate:
Quacunq[ue] ligoverritis super terram, erant ligata-
rum, erant fatis & in calo. Nimirum timenda
est, ne offendatis eos qui tantam a Domino
habent potestatem. Et ideo potius obediendi,
diligendi, & summopere sunt venerandi: non
detrabendi, vel lacerandi, vel ejiciendi, sed
portandi, & amandi, ipso dicente Domino:
Qui vos audis, me audis; & qui vos spernit, me
spernit. Ideo vobis & omnibus fidelibus scribi-
mus, fratres, ut ab his vos caveatis, & poste-
ris vestris non malum, sed bonum exemplum
reliquatis: quoniam injuria episcoporum ad
Christum pertinet, cuius vice funguntur. Ex
decretis Alexandri papa, de non vexandis
sacerdotibus: Pervenit ad conscientiam aposto-
licz sedis, quod nonnulli sint tam stolidi, qui
dominica precepta, & apostolorum, eorumque
successorum statuta minime obseruent, & eos
de quibus Dominus ait: Qui vos tangit, tangit
populum osculi mei: non solum tangere minime
dubitant, sed etiam persequi non formidant.
Et licet nos persequantur, quia nec nos sine

Council. General. Tom. XVIII.

illis, nec illos sine nobis persequi possunt,

quoniam illius sumus discipuli, qui animas pro ANNO
fratribus præcepit posere: tamen eorum peri- CHRISTI
cula & perditiones non sumus nisi celare, ne
prophetica, quodabit, damnemur sententia,
que ait: Si annunciaris iniquum iniquitatem regi 1.

Iacob, animas tuas liberabis: Sed enim non nun-
ciatoris ei, sanguinem ejus de manu tua requiri-
tur. Qui ergo sacrilegio persuasione persequuntur & lacerare nütuantur episcopos, vel eos qui
recte Domino sacrificant, indubitanter Domini-
num persequuntur & dilaniant, cujus vice fun-
guntur. Unde Dominus ait per Joel prophetam:
Numquid ultimum vas redditis mihi? Et si uici-
scimus vas contra me, cito reddam vobis vicis-
tudinem super caput vestrum. Has consideran-
tes pietates, & pericula vitantes animarum,
una cum omnibus Dei sacerdotibus, qui no-
biscum in hanc sacram convenierunt urbem,
& cum omnibus hujus capitatis membris, sicut
a beatis apostolis, ac reliquo sanctis patribus,
ac successoribus eorum accepimus, statuentes
decernimus, omnes qui sanctos patres perse-
quuntur, aut amovere vel dilacerare manifeste
mituntur, infames esse, & alienos a limitibus
ecclesie usque ad satisfacionem fieri: quia sic
redit Deus eos, qui adversus patres armantur,
ut patrum invasores vel destructores, qui ideo
infames efficiuntur, quia patres persequuntur.
Item cujus supra: Nulli, fratres, dubium est, Alexand.
C., quia boni a malis semper persequuntur & tri-
bulantur. Propter quod nos oportet humiliari
sub potenti manu, ut liberet nos in tempore
tribulationis. Nam sicut leo rugiens circumit
quosque quem devoret, sic diabolus non cessat
circuire & querere quos ex fidelibus perdat,
& maxime eos, quos ardentes in servitio
saluatoris eique familiares invenerit. Familia-
res dico, quos sibi sacrari, & in ordinis apo-
stolorum constitui voluit. Ipsi enim pro popu-
lo interpellant, & peccata populi comedunt,
quia suis precibus & oblationibus ei delent at-
que consumunt: qui quanto digniores fuerint,
tanto facilius pro necessitatibus eorum, pro
quibus clamant, exaudiuntur. Multum enim, 74. s.
ut ait Jacobus apostolus, vales deprecatio iuli
affidus. Qui autem vos persequitur, ipsis,
cujus legatione fungimini, persequitur: quia
sicut ipse Filius Dei mediator fuit Dei & ho-
minum, ita & vos ejus vice in ecclesia ellis
constituti, ut inter Deum & homines legatio-
ne fungamini. Si quis autem legationem ve-
stram impedit, non unius, sed multorum pro-
fectorum avertit, & sicut multis nocet, ita a
multis arguendus est, & bonorum societate ar-
cendus, & quia Dei cautelam impedit, & ita
tum conturbat ecclesiam: ideoque ab ejus limi-
nibus arcatur. Ab omnibus quoque talis est
cavendum, & non in communione fidelium us-
que ad satisfacionem recipiendus. Est enim ita-
tum olim, ut qui statim conturbat ecclesiam,
ab ejus limitibus arcatur, nec cum fidelibus
communicet, qui eorum bona avertit. Ex
decreto Telephori pape, de episcopis non ar-
guendis, aut accusandis: Jutum est omnes in Teleph.
universo orbe doctores legis ea que legis sunt
sapere, & non sacerdotes Domini labii suis,
aut quibuslibet machinationibus maculare.
Dum enim ipsos disponunt, aut cupiunt ma-
culare, potius lepros maculant, & vulnerant.
Dei ergo ordinationem accusat, qui sacerdotes
accusat, vel damnare cupit: a quibus se om-
nes fiducie cavere debent, quia non solum
qui

ANNO
CHRISTI
PONTIANI
PIA.

„ qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus, A seu quacumque fidelium devotione, unicuique tra-
„ iei sunt. „ Ex decretis Pontiani pape, de
honneo episcoporum & quod ipsi non sint infes-
tandi, sed venerandi: „ Sacerdotes non sunt in-
fendi, sed honorandi. In eis quoque Do-
minus honoratur, cujus legatione funguntur.
Hi ergo si forte ceciderint, a fidelibus sunt
sublevandi atque portandi. Accusandi autem
non sunt ab infamibus aut sceleratis, vel ini-
micis, aut alterius secta vel religionis homi-
nibus. Sed si peccaverint, a reliquis arguantur
sacerdotibus, & a summis pontificibus constrin-
gantur, & non a secularibus, aut malae vite
hominibus arguantur, vel arceantur. Hac sci-
licet sunt apostolorum decreta, immo ipsius
Christi dicta: quibus si quis obviare aut con-
tradicere tentaverit, non se Christianum, sed
antichristum comprobat. „ Ergo si sacerdo-
tes Dei non sunt infestandi, non contristandi,
non accusandi, non a secularibus arguendi, non
reprehendendi, non damnandi, non arcendi,
non quibuslibet machinationibus maculandi vel
dilacerandi, aut detrahendi, non aliqua injuria
vel contumelia afficiendi, quin minus persequen-
di, excencandi, aut interficiendi. Nam de injuria
vel dehonoratione sacerdotum, in jam dicto capi-
tulari libro vi. cap. xcix. ita scriptum habe-
tur: „ Si quis episcopo aliquam injuriam, aut
injustam dehonorationem fecerit, de vita com-
ponat: & omnia quae habere vult fuerit, ec-
clesie, cui episcopus praesesse dognoscitur, in-
tegerim socientur, & nobis in triplo baonus
nostrer, id est solidi lx. perfolvantur, aut ipse
in servitio fisci nostri serviturus semper socie-
tur, usque se redimat in triplo juxta virgili-
num suum, si potuerit. Sancta vero ecclesia in
sacerdotibus constat. Idcirco magna pena ple-
ndi sunt, qui episcopis, vel reliquis sacer-
dotibus, injuriam vel contumeliam fecerint.
Nam detractio sacerdotum ad Christum perti-
nit, cuius vice legatione in ecclesia fungun-
tur. Item ex eodem libro, cap. ccxcvii. Si
quis in hoc genus sacrilegii prouperit, ut in
ecclesiis, earumque res irrueas, sacerdotibus
& ministris, vel ipsi cultui, locoque aliquid
importet injuria, vel inferat ad divini cultus
injuriam, in convictos, sive confessos reos ca-
pituli sententia noverit judicandum. Nec ex-
pecketur, ut episcopus injuria proprie ultio-
nem depofcat, cui sanctitas ignoscendi soli glo-
riam dereliquerit. Sitque cunctis non solum li-
berum, sed etiam laudabile, factas atrocies fa-
cerotibus aut ministris injurias, velut publica-
cium crimen, persequi, ac de talibus reis ultio-
nem meseri. „ De his qui clerum injuriave-
rint: ex capitulari Caroli imperatoris: „ Qui-
cunque iudex, aut secularis adversus presby-
terum, aut diaconum, aut de junioribus, abique
audientia episcopi, vel archidiaconi, vel archi-
presbyteri, injuriam inferre presumperit, ana-
thema ab omni Christiano confortio habea-
tur. „

Lib. 6. c. 98.

Lib. 6. c. 104.

Lib. 6. c. 105.

VI.

Et quoniam sunt aliqui tante cupiditatis face-
suecali, ut non solum sibi a Deo concessis non
bene utantur, verum inconcessa ac si licita am-
biant, & ex his que divinis sunt tradita & ob-
lata cultibus, & secundum legem Domini san-
cta sanctorum sunt Domino, & ad ius pertinent
sacerdotum, exactiones census ab ipsius sacerdoti-
bus sibi exquirant, & xeniis, ac pastis, vel pa-
raveredis, seu caballorum sagitationibus presby-
teros affligant, cum ex eis, que seu pro dote,

A seu quacumque fidelium devotione, unicuique tra-
dita sunt ecclesie, non aliud quilibet servitium, ANNO
nisi spiritale exigere deberant: necessarium nobis
videtur, hujuscemodi presumptiones, quia contra
canonicam sunt auditoriatem, modis omnibus
cohibere. Ab antiquo denique tempore a san-
ctis patribus, & a nostris eis majoribus constitutum,
ut sicut habet episcopus in sua ordinatione
omnem generaliter parochiam, cum omnibus ru-
sticanis parochiis, quas per tricennium incocul-
se possedit: ita & unusquisque presbyter in sua
ordinatione ac dispositionis cura habeat parochiam
suam cum dote, & decimis ecclesie, videlicet cum
sui episcopi consilio ac dispositione, secundum re-
gulas antiquitus & divinitus constitutas: sicut o-
lim ante incarnationem Christi a sancto Spiritu
per prophetam predictum, & post eius ascensio-
nen in celos, eodem sancto Spiritu per sanctos
Dei homines decretum fuisse demonstrat sanctus
Basilius, exponens versum psalmi: Convallis ta-
bernaculorum dimetitur, hoc est universus orbis
terrarum, qui valis tabernaculorum pro habita-
culis corporum dictus est, hic velut quadam for-
te divisus atque dimensus per singula loca eccl-
esiastarum Dei parochiarum, & incolatibus dividitur,
Ec. Hinc iterum scriptum est: Distribuite domos P/a. 40
ejus, videlicet universalis ecclesie, per custodia-
rum parochias predicando, ut exarretis in proge-
nies altera, & reliqua. Quia vero facultatum &
dotum ad ecclesiastas pertinentium dispositio secun-
dum canonum antiquam constitutionem, ad episcoporum
solummodo ordinacionem, & ad pres-
byterorum dispositio ordinacionem, pertinet, Toletanum
manifestat concilium, dicens: „ Multi contra ca-
nonum constituta sic ecclesiastis, quas adiaceve-
rint, postulant consecrari, ut doceat, quam eis
dein ecclesie contulerint, censeant ad episcopi
ordinacionem non pertinere. Quod factum, &
in praeteritam displiceret, & in futuro prohibe-
tur: sed omnia, iuxta constitutionem anti-
quam, ad episcopi ordinacionem, & potesta-
tem pertineant. „ Quod si queritur, quam di-
cat omnia, proculdubio, decimas, pauperias fru-
tuum, & oblationes eorum, & ea quae parochiarum
Din terris, vineis, mancipliis, atque pecuniis, seu
quibuslibet rebus, quacumque fideles obtulerint:
que omnia sub immunitate a tributis fiscalibus,
& omni dominorum exactione libera, sub pot-
estate & dispositio, ut diximus, episcoporum,
ac regimine & dispensatione presbyterorum ma-
nere debent inconsulta. Hoc & dominus impe-
rator Ludovicus de masio ad ecclesiam dato, &
ceteris ad eam pertinentibus, in suo capitulari
ita constituit. „ Sanctum est, inquit, ut unicui-
que ecclesie unus manuus integrus absque servi-
tio aliquo attribuatur, & presbyteri in eis con-
stituti, non de decimis, neque de oblationibus
fidelium, non de dominibus, neque de atris, vel
borris juxta ecclesiam positis, neque de pre-
scripto manu, aliquod servitium faciant prater
ecclesiasticum, & si aliquid amplius haberint,
inde senioribus suis debitum servitium impen-
dant. „ At contra quidam presumunt distin-
gere, & injuriare, vel etiam expellere presby-
teros de ecclesiis sibi commissis, vel expoliare de-
cimis, aut possessionibus, non timentes tot san-
ctorum contumere statuta paucum, cum dicat
Carthaginense concilium: „ Si quis statuta su-
pergressus corrupserit, vel pro nihilo habenda pu-
taverit, si laicus est, communione; si clericus,
honoore privetur. „ Et in sepe facta capitularium
lib. vii. cap. cxxxix. „ Ut nullus iudex, neque Lib. 6. c. 105.
pres-

Conc. Tele-
sum c. lli.
ip.Conc. Cor-
thaginense l.
c. 10.

Lib. 6. c. 105.

ANNO CHRISTI
 presbyterum, neque diaconum, aut clericum, nisi, & sibi, & primogenita de armatis, & viribus
 aut iuiores ecclesiam, sine conscientia posti-
 fici per se distinguit, aut condemnare prou-
 mat: quod si fecerit, ab ecclesia, cui injuriam
 fecit, quam irrogare dignoscitur, tamdiu sit
 sequestrans, donec reatum suum cognoscatur &
 emundetur. Item in eodem libro cap. cxxv.
 Sanctum est, ut sua auctoritate, vel conser-
 va episcoporum, presbyteri in quibuscum ec-
 clesias nec constituantur, nec expellantur: &
 si quis deinceps hoc facere tentaverit, synode-
 li sententia districte seriatur. Et in 11. lib.
 cap. XLVII. Ut ecclesias antiquitas constituit nec
 decimis, nec ulla possessione privantur. Hec
 autem deducentes ad medium, nequaquam senior-
 rum ab eis tollimus dominium, quasi ipsi no-
 mea senioratus in rebus libt a Deo concessus ha-
 bere non debeant, aut non possint, sed potius
 ecclesias episcoporum esse debeant: designamus
 denique gubernationem episcopi, non nobis vin-
 dicamus potestatem Domini. Et quia misericordia &
 humilitas magistri discipuli sumus, presbyteris no-
 stris humilitatis exempla & moita dare debe-
 mus: videlicet ut eis, in quorum ditione sus-
 consistunt ecclesias, congruum honorem & obla-
 quium impendam debitum, id est, spiritale at-
 que ecclesiasticum: & hoc sine ullo typho, vel
 contentione, aut rebellione. Salvo namque mi-
 nisterii sui iure, debent se gratiosos exhibere fe-
 nioribus, & parochianis suis, de quorum obla-
 tione vivant, & cum debita humilitate spiritualia C
 eis obsequia ministrare, quae gratis quidem age-
 re deberent, etiamque nihil temporalis subsidiis ab
 eis perciperent. Sciant igitur presbyteri secun-
 dum apostolum omniibus sua reddere debita, cui
 honorum, honorum; cui timorum, timorum: ut eis
 aptetur quod subjungitur: Non enim quidquam de-
 batis, nisi ut inveniatis diligatis. Sed quoniam
 sunt nonnulli, qui ignorantes, immo contem-
 nentes Dei iustitiam, sum quarunt tenacitatis
 statuere in iustitiam, aususque sacrilegio surripient
 atque defraudent Deo debitam decimorum par-
 tem, ad saeum iporum perniciem dicentes non
 se debere decimas dare de militia, de negotio,
 de artificio, de lanarium tonisone, & de canaris
 quibuscumque sibi a Deo largitis commerciis:
 audiant, nos nostra, sed per sacras scripturas
 Dei de talibus mandata, & sancta lantorum
 patrum exempla, atque cognoscant nos nequa-
 quam, ut illi ajunt, nunc exigere nos, sed po-
 tius repeter Dei legibus instituta, & antiquorum
 patrum devotionis largitis. Et primo omnium
 attendant, quia solius Dei causa obla-
 tiones & decimas suas sacerdotibus ipsi Deo dare
 debeant: & quia eas dando fideliter, nihil Deo,
 qui bonorum nostrorum a se nobis collatorum
 non indiget, conferunt, sed ei sua reddunt, &
 pro pars in praefecti, maxima, & sibi in futu-
 rum profutura acquirunt. Scribitur in Levitico:
 Omnes decima terra, hoc de frugibus, hoc de po-
 mis arborum, Domini sunt, & illi sanctificantur. Item in eodem: Omnes decima bovin & ovium,
 & omne quod transi sub virgo, in numerum decimorum quodcumque viseris, sacrificatus eris Domi-
 no: non mutabis illud bonum male, neque malum
 bono. In Deuteronomio: In loco quem elegeris
 Dominus Deus vester, ut sit nomen eius in eo, il-
 luc omnia qua praeceptio conferatis, holocausta & be-
 neficias, ac decimas, & primicias tuorum vestrum,
 & quidquid praecepimus est in numeribus que vovi-
 sis Domino. Item in eodem: Decimam partem
 separabis de cunctis frugibus suis, quae nascuntur in
 terra per annos fruges: decimam frumenti, & vi-
 tuis, & distas timore Dominum Deum tuum. In ANNO
 libre Numeri: Omnes medullam ovis, ac vini, &
 frumenti, & quidquid offerens primis annis Domino, ^{anno}
 id est Aaron, dedit: unicurka frugum primaria,
 quae genuit humus, & Domino deportantur, cuibus
 in usus tuos. Omnes quod ex ueste reddideris filii
 Israel, tuum erit. Item in eodem: Filii Levi nu-
 diti omnes decimas Israel in possessionem pro mini-
 sterio quo servient mihi in tabernaculo foderis. Ecce auditio, cuius sint, & cui sacrificeantur, &
 cui dari, scilicet Deo, decimas debeant. Sed &
 qui sibi dari precipit: scilicet non tantum om-
 nes omnia quae nascuntur in terra decimas,
 sed etiam universas frugum quas gigavit humus
 primis annis, necnon & decimas bovin, ovium, &
 omnium armentorum, cum primogenitis eorum:
 manum quoque vestrum decimas, ac primi-
 tias, insuper & vota, atque munera: quae omnia
 vobis offerre precipit ad locum templi sui, ut ce-
 dant in ulti sacerdotum pro ministerio quo ser-
 viunt in tabernaculo Domini. Fortassis vero, di-
 cit aliquis: nos sum agricultores, non habeo unde
 possim dare decimas fructuum terrae, vel
 etiam armentorum. Audiat quicunque est ille,
 miles sit, negotiator sit, artifex sit: Ingenium,
 quo paucis, Dei est, & ideo inde ei dare de-
 bes decimas. Nam de militia, audi quid in lib.
 dicitur Genesim de Abraham patriarcha, post-
 quam reversus est a cede Chedorahomor, & re-
 gnum: qui cum eo erat. Cum benedixisset eum
 Melchisedech sacerdos Dei altissimi, dicit scriptu-
 ra, quia dedit ei Abraham decimas ex omnibus.
 Item in eodem libro legitur, quod beatus Jacob
 perges in Mesopotamiam Syriam ad Laban, cui
 pro mercede viginti servivit annis, sic loquitur
 sit: Si Dominus, inquit, fuerit mecum in via per omnia,
 quem ambulo, & custodieris me, & deridet mihi
 panem ad sustinendum, & vestem ad induendum, re-
 versusque fuero prospere in domum patris mei: erit
 mihi Deus in Deum, & lapis iste quem erexit in
 titulum, vocabitur dominus Dei: conformataque que
 dederis mihi decimas offeram tibi. De sancto quo-
 que Tobia legitur, quae pergebat ad Ierusalem
 ad templum Domini, & ibi adorabat Dominum
 Deum Israel, omnia primaria sua, & decimas
 fideliter offerens. Ecce habes, qui imitari san-
 ctorum patrum exempla, qui de omnibus que
 habebant, Deo decimas fideliter offerebant. Et
 quid hoc de laudabilibus proponimus patriarchis,
 cum audieramus dicentes in evangelio a Deo re-
 probatum pro timore iactantim Phariseum: De-
 cimas de omnibus que possidit: & ipsum Deum
 improphanterem Scribis & Phariseis, quod pra-
 tereunt mandata Dei decimare etiam ane-
 thum & cimimum, & omne ovis? Saltem pu-
 deat nos Christianos, aut nolle aut non posse
 in hac imitari parte Phariseos, cum audieramus
 ipsum sic committantem nobis Christum: Ni si
 abundaverit iustitia vestra plusquam Scribarum &
 Phariseorum, non intrabitis in regnum celorum:
 & tamen hi decimas dabant omnium que possi-
 debant. Sed forte adhuc inquietis, pluribus enu-
 meratis, nondum de tonsione lanarum aliquod
 divinum nominatum protulisse praeceptum. Non
 ne tibi posset sufficere quod dicitur, ex omnibus?
 Sed quia, quod dictum pudori est, ex hac etiam
 decimatio quidam causantur, audiant. Domi-
 num, dicentes in Deuter. Hoc erit iudicium sa-
 credorum a populo, & ab his qui offerant victimas,
 hoc bovin, hoc ovum immolaverint, sacerdoti da-
 bunt armum & ventriculum, primicias frumenti,
 vini, & ovi, & lanarum partem ex ovium tonsio-
 ne.

C O N C I L I U M

SPRGSIUS
P. III

283

ANNO
CHRISTI
909.

Num. 15.

Exod. 11.

Malach. 3.

Tunc 3.

Exod. 10.

CAROLUS SIMP.
REX FRANC.

284

ne. Ipsum enim elegit Dominus Deus tuus de cunctis tribus eis, ut flet & ministret nomini Domini. Ad-
huc autem & quod est amplius, hoc nefcientibus innotescimus, scientibus ad memoriam reducimus, & ut ad haec verbis beati pape Gregorii utamur, non tantum decimas rerum, sed etiam dare Deo debemus decimas dierum: quod fideles quique an-
nuntiat fludent agere tempore quadragesimæ. Et ne quid videatur prætermisum in exsolvendis Deo decimarum vel primiuarum debitis, moverint cun-
di quid etiam lex statuat de cibis. Scriptum est in Deuteronomio: Cum veneritis in terram quam dabo vobis, & comedetis de panibus regionis illius, separabitis primicias Domino de cibis vestris, sicut ac arcis primicias separabitis, ita & de pul-
mentis dabitis primicias Domino. Et ne hoc omnia Deo largitorum omnium bonorum offerenda, vel potius ex debito reddenda, quis quolibet mo-
do, ne dicamus subtrahere audeat, vel fraudare,
quia nec differre, audiat Deum sibi in Exodo, dicentem: Decimas tuas, & primicias non tardabis offerre mihi. Si igitur prævaricatio legis est, tardius dare: quanto peius est haec non dedisse? Ergo si secundum Dogmæ imperium vobis præcepta devote adimplere statueritis, promissa per prophetam Malachiam ab eo premia vos percipere gaudetis: Inforte, inquit, omnem decimam in bor-
reum mire, & si cibis in domo mea, & probato me super hoc, dicit Dominus, si non aperuero vo-
bis cataractas cali, & effuderо vobis benedictionem uique ad abundantiam, & increpabo pro vobis devo-
rantes, & non corrumperet fructuum terra vestra, nec eris steriles vinea in agro, dicit Dominus exerci-
tuus, & beatos vos dicent omnesgentes. Et iterum scriptura dicit: Honora Dominum de tua substantia, & de primis frugum tuarum, ut impleantur bor-
rea tua frumento, & vino torcularia redundabunt. Eo vides, quomodo tibi magis quam Deo tuus proficiunt decimæ, quando eas citissime centupli-
cato recipis scensore. Item dicit scriptura: Dabunt singulis redempcionem animarum suarum, & non erunt in eis morbi, neque casus. Ecce & cum abundan-
tia fructuum corporis etiam consequeris sanita-
tem. Addimus adhuc, quia divina adimplendo præcepta, caelestia promerteris præmia: & violan-
do illa, infernalia tibi, utpote prævaricator, ac-
quiris tormenta, nisi Deo, & ecclesiæ penitentia & emendatione satisfeceris congrua. Etenim quia denegamus Deo primicias rerum, ideoque ju-
sto ejus judicio in nostris pervertimur primis: ipisque revocamus ad decimam, cum denegatis novem vix partem recipimus decimam. Ideo de-
nique missis nostra, pluviarum benedictione sub-
trada, jejuna deficit, vindemiam aut grando per-
cutit, aut pruina decoquit: & quia ex debito no-
lumus dare Deo, ejusque sacerdoti, ex non de-
bito damus pagano, & impio militi. His igitur diligenter perspectis, monente scriptura, Deum devote honoremus in dandis omnibus, que pos-
sideremus rerum primis & decimis, ut ab ipso percipere mereamur, & necessaria boni commo-
da temporalis, & æternæ præmia felicitatis.

VII.

Nunc de his agendum est, qui rapinis diverso modo dediti, innocentibus infidias, vel damna, & mortes inferunt, domosque suas hujusmodi spoliis implent: qui comedunt panem impieatis, & vinum iniquitatis bibunt: quorum pedes incel-
lant ad malum currunt, & festinant ut effun-
dant sanguinem vel ablata omni substantia fame interfici: innocentem: & dum vel alieno san-
guini insistantur, vel fraude sibi vivendum exti-
mant, ut Salomon dicit, ipsi contra sanguinem

A suum infidiantur & moliantur fraudes contra ani-
mas suas. Contra sanguinem quippe suum faciunt, ANNO
quia quasi fuerit iudex, qui iudicium in eos ju-
stum exerat, temporali morte plectuntur: contra
animas autem suas, quia æterna perdizione dam-
nabuntur, & qui ob phylarginam rapinam inno-
centum & cædibus invigilant, semet hoc agentes per-
duunt: quos Dominus per Isaiam prophetam in-
crepat, dicens: Vos depastis eis vineam meam, 1/ala 3.
id est, populum Christianum: rapina paupe-
rum in domo vestra: in domo scilicet mansio-
nis, & in domo corporis, dum ex ea non tan-
tum vestimentis usque ad crupulam, sed & the-
sauros vestros repletis. Sed quid talibus immi-
neat, per eundem prophetam Dominus non
B tacet: Va, inquit, impio in malum, retribu- 1/ala 3.
tio enim manum fiet ei. Itemque: Va qui con-
jungitis domum ad domum, & agrum agro copu-
latis, &c. Horum, quod dictu dolendum, est nu-
merus, quique adeo rapina amorem imbiberunt,
quasi licitum sit & pulchrum vivere rapto. Nec
considerant miseri & miserandi homines, quot
millia hominum innocentum perimant quotidie,
non gladio, quod esset utique levius, sed durissima,
atque atrocissima famis morte. Et possunt
miseri tot homicidiorum rei esse vel una hora
securi? Et certe esurienti non dare panem dam-
nabile est, ipso Domino in extremo iudicio di-
sturo: Esurio, & non dedidis mibi manducare, 1/ala 3.
&c. quibus subiunxit: Ita maledicti in ignem aet-
ernum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Hinc
ergo colligendum, qua damnatione plectendi sint,
qui aliena diripiunt, si tali animadversione seriu-
ntur, qui sua indiscrètæ & immisericorditer tenuerunt. Quam multiplex autem sit rapina, & quot
modis agatur, Job breviter enumerat, inquit:
Alii terminos transulerunt, diripuerunt greges: 1/ala 14.
num papillorum abegerunt, abstulerunt pro pignore
bovem vidua: subverterunt pauperum viam, oppres-
serunt pariter manus terræ: agrum non suum de-
metunt, & vineam ejus, quem vi oppresserunt, vin-
demians: nudos dimittunt homines, vestimenta tol-
lentes, quibus non est experimentum in frigore: vim
ficerunt, depravantes pupilos, & vulgum pauperum
spoliaverunt. Nudis & incenditibus absque vestitu,
& esurientibus tulerunt spicas. De civitatibus fece-
runt viros gemere, & anima vulneratorum clama-
bit, & Dominus inultum abire non patientur. De
talibus per prophetam dicitur: Va ei qui multi- 1/ala 2.
plicat non sua usquequo, & aggravat contra se den-
sum lutum. Denfum lutum contra se aggravare,
est terrena lucra cum peccati pondere cumula-
re. Et in evangelio Dominus ait: Quid prodest ho-
mini, si totum mundum lucretur, anima autem sua
detrimentum patiatur? id est, quid prodest si to-
tum quod extra se est congregat, si id quod ipse
est, damnat? Illa enim que rapiunt in hoc se-
culo, dimittunt; sed secum ad iudicium cau-
las rapinas & suam damnationem serunt. Au-
diant raptore quid de eis vas electionis Pau-
lus, qui ad tertium calum raptus est, dixit:
Neque rapaces, inquit, regnum Dei possidebant. Non 1. cor. 6.
ergo raptor, non prædo pauperum, regnum Dei
possidebit, nisi perfectam egerit penitentiam, &
injuste sublata reddiderit. Sunt enim quidam,
qui penitere quidem volunt, sed rapta reddere
nolunt, pessimum certe hominum genus, cui pa-
nitenti medicina omnino non prodest. Si enim
res rapta cum reddi possit non redditur, non agi-
tur penitentia, sed fugitur. Hi enim, ut dicit Epist. 1. ad
Macedoniam Augustinus, scelus cupiunt sibi relaxari, nisi
& illud propter quod scelus admisum est, possi-
dere. Non ergo remittetur rapina peccatum, nisi
resti-

ANNO
CHRISTI
909.

Lxx. 19.

Eja. 5.

ibidem.

ibidem.

Eja. 9.

Psal. 11.

Ecc. 35.

Psal. 10.

Psal. 34.

Conc. Car.
thag. IV.
cap. 90.

restitutus ablatum, sed cum restituī potest: p. Adona a sacerdotibus esse retinenda: & merito, rumque enim qui auferat aūtūtū, sive alios patien- cum fuit apud Dominum abominabilis, testante super hoc scriptura: *Qui offerit, inquit, sacrificium de substantia pauperis, quae qui william filium in lucif. 26. conspectu patris. De ditibus quoque, & potentibus, qui paupores opprimunt, in libro vi. capi- Lib. 6. c. 1. tularium capitulo ccxxxviii. sic continetur: " Ut iudices, aut potentes, qui pauperes opprimunt, si admoniti a pontifice suo se non emendaverint, excommunicentur. " Et ipsi quidem, nisi condigam de talibus gesserint penitentiam, sicut beatus testatur Paulus de rapacibus, regnum Dei non possidebant. Ceterum regalis potestas tales punire debet secundum antiquorum regum sanctorum de his prolatas, qui intra regiam rati- B pinam fecerint, vel apud quam scelus agnoscerit, & pars rapina inventa fuerit, sive de eis qui di- Lib. 6. c. 28. ripienda indicare reperiuntur. Inter quos, de eo qui facultatem depradationis dederit, vel si quis factam diviserit, pricipitor libro vi. capitularium capite ccxxxv. ut virus comburatur. Itemque ca- pitale supplicium excipiat, qui violentiam commi- scisse dignoscitur.*

VIII.
Et præterea quadam execrabilis species rapi- næ, vel potius sacrilegii, quam ex ipso actu ru- nifici raptum vocant, quod quantum sit malum, & non tantum divina, sed humana quoque au- thoritate damnam, paucis monstrabimis verbis, ad cautelam omnium Christianorum nobis com- missorum. Ac primo de puellis raptis, ac needum despontatis, quid sacri canones præcipiant, rete- xere duximus necessarium. In concilio Chalcedo- neus ubi DCXXX, patres adfuerunt, capite xxvii. Chalced. c. 17. ita habetur: „ Eos qui rapiunt puellas sub nomi- „ ne simili habitandi, cooperantes, & convenien- „ tes raptoribus, decrevit sancta synodus, si qui- „ dem clericis sunt, decident gradu proprio; si vero „ laici anathematizentur. Quibus verbis aper- te datur intelligi, qualiter hujus mali autores damnandi sint, quando participes & coainventes tanto anathemate feriuntur: & quod juxta cano- nicam autoritatem ad conjugia legitima raptas subi jure vindicare nullatenus possunt. De des- ponatis vero puellis, & ab aliis raptis, ita in Dconcilio Ancyrano capite x. legitur: „ Despon- Conc. Ancyr. cap. 10. „ satas puellas, & post ab aliis raptas, placuit „ erui, & eis reddi quibus ante fuerant despon- „ satas, etiam si eis a raptoribus vii illata con- „ siderit. Proinde statutum est a sancto con- ventu, ut raptor publica peccatoria moldeatur: ra- pax vero, si sponsus eam recipere noluerit, & si ipa ejusdem criminis consentiens non fuerit, li- centiaoubendi alii non negetur. Quod si & illa consensit, similis sententia subjaceat. Quod si post hac ei se jungere præsumperit, utrique anathematizentur. Quid autem lex imperatorum de hu- juscmodi raptoribus jubeat, in libro v. capite ccxxxix. scire volens reperiet. Item in libro vii. capite ccXLVII. de raptoribus viduarum vel virgi- num ita decernitur: „ Sanctum est, ut raptore viduarum vel virginum ab ecclesiis communio- ne ne pellantur. Item, de his qui rapiunt feminas, ut eas non habentes uxores, & quid de rapi- pis agendum sit, ex eodem libro capite ccxcv. Placuit, ut hi qui rapiunt feminas, vel furan- tur, aut seducunt, ut eas nullatenus habeant uxores, quamvis eis postmodum conveniat, & eas dotaverint, vel nuptialiter cum consenserint parentum suorum accepterint. Si quis autem uxorem habere voluerit, canonice & legaliter eam accipiat, & non rapiat. Qui vero eam rapiuerit, vel furatus fuerit, aut seduxerit, nun- quam

ANNO
CHRISTI
M.D.

L. c. 107.

L. c. 10.

Nidem.

Greg. II. 10.

Tyndale. R.

missa. I.

quam eam uxorem habeat, sed propinquus suis A „ quam eam legibus reddat, & in triplobanum domi- „ nicum componat, & insuper canonice publi- „ cam paenitentiam gerat: ad quod omnes una „ voce clamaverunt, dicentes: Ita omnes te- „ nere firmiter volumus, & in perpetuum ab „ omnibus conservari optamus. Ergo decernimus „ & nos, secundum constitutionem antiquam, ut nullus occultas nuptias, aut raptum faciat, vel nullus propinquus habuit ducat uxorem: sed do- ratam, & a parentibus traditam, per benedictio- nem sacerdotum accipiat, qui vult uxorem, sic ut in libro supradicto capite clxxix. monetur his verbis: "Sancitum est, ut publice nuptias ab his qui nubere cupiunt fiant: quia saepe in nu- ptis clam factis gravia peccata, tam in spon- sis aliorum, quam in propinquis sive adulteri- nis conjugiis, & quod pejus est dicere, confan- guineis accrescunt vel accumulantur. Ex his autem procreari solent cœci, claudi, gibbi, & lippi, sive alii turpibus maculis asperli: & hoc ne deinceps fiat omnibus cavendum est. Sed prius convenientius est sacerdos, in cuius par- chia nuptias fieri debent, in ecclesia coram omni populo: & ibi inquirere una cum populo ipse sacerdos debet, si ejus propinqua sit, an non, aut alterius uxor, vel sponsa, vel adul- tera. Et si licita & honesta pariter omnia in- veneriunt, tunc per consilium & benedictionem sacerdotis, & consilii aliorum hominum bo- norum, eam sponsare, & legitime dotare de- bet. Scribit namque de legitimo matrimonio beatus Augustinus ita: Talis esse debet quae uxor habenda est, ut secundum legem sit casta in virginitate, & dotata legitime, & a parentibus tradita sposo, & a paronymis accipienda, & ita secundum legem, & evangelium publi- cis nuptiis honestata, in conjugio liceat sumen- da, & omnibus diebus vite sue, nisi ex con- sensu & causa vacandi Deo, nunquam propter hominem separanda: & si fornicata fuerit, & vir eius voluerit, dimittenda: sed illa vivente, altera non ducenda, quia adulterii regnum Dei non possidebunt: & paenitentia illi accipienda. Nolite vos viri habere uxores, quarum priores mariti vivunt: adulterina enim sunt ista con- jugia. Et hoc, ut diximus, omnino providen- dum est, ne ejus sit propinqua, quia scriptum est: Omnis homo ad proximam sanguinis sui non accedat, ut reveleat turpitudinem ejus. Similiter scri- ptum est: Cum uxore proximi sui non coibis, nec seminis ejus commixtione maculaberis. Et in decretis papæ Gregorii legitur: Si quis dia- conam, aut monacham, aut commatrem spiri- tualem, aut fratris uxorem, aut neprem, aut novercam, aut nurum suam, aut consobrinam, aut de propria cognitione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit: & re- spondent omnes tertio, anathema sit. Item: Siquis viduam rapuerit, vel furatus fuerit uxorem, vel consentientes ei, anathema sit. Et si quis virginem, nisi despontaverit eam, rapuerit vel furatus fuerit, vel consentientes ei, anathema sit: & responderunt omnes tertio, anathema sit. Et alibi in canonibus præceptum est, ut nemo usque ad affinitatis lineam, & propin- quitatem sui sanguinis, connubia ducat: neque virginibus, sine benedictione sacerdotis, quis nubere præsumat: oppido enim ista cavenda sunt ne fiant. Sed postquam ista omnia pro- bata fuerint, & nihil impedierit: tunc si virgo fuerit, cum benedictione sacerdotis sicut in fa- cramentario continetur, & cum consilio mul-

ANNO
CHRISTI
M.D.

Lib. 6 c. 306.

dilecto pot.

rum causarum licentiam habebunt. Nam si se quo-

modo prædicto incesto conjungerint: episcopi,

seu presbyteri, in quorum diœcesi vel pa-

go actum fuerit, regi vel judicibus scelus per-

petratum denuncient, ut cum ipsis denunciatum

fuerit, ab eorum communione aut cohabitatio-

ne sequestrentur. Res autem eorum ad primos

pareates, usque ad sequestrationem perveniant,

sub ea conditione, ut antequam segregentur,

per nullum ingenium, neque per parentes, ne-

que per emptionem, neque per auctoritatem

regiam, ad proprias perveniant facultates, nisi

prefatum scelus sequestratiois separatione, &

paenitentia fateantur. Item ex libro legum

Theodosii 111. cap. xii. Quod incesti non sint

legitimi heredes, sed infamia sive notata utri-

que personæ. Quapropter iterum iterumque au-

toritate ecclesiastica interdicimus, ut deinceps,

sicut canones ecclesiastici prohibent, nullus Deo

devotam virginem, nullus sub religionis habitu

consistentem, sive virilitatis continentiam profes-

sam, vel sui proximam generis, aut etiam de cu-

jus admixtione incestiva notam possit subire in-

famis, illico connubio, aut vi, aut consensu

accipiat conjugem: quia nec verum poterit esse

conjugium, quod a meliori proposito deducitur ad

deterius, & sub falso nominis culpa, incestiva

pollutione & fornicationis immunditia perpetra-

tur. Hoc vero nefas si agere cujuslibet gentis amodo

homines sexus utriusque tentaverint, ab invicem

omnimodis separati exilio perpetuo relegentur.

Item in lib. vi. capite ccccxi. Seire vos con-

venit, quia blasphemiam Deo irrogat, qui cum

Deo sacra, vel cum velata semina se com-

maculat. Item cap. ccccxi. Si clericus cum lib. 6 c. 309.

velata semina, vel cum Deo sacra se macu-

laverit, proprio honore privetur. Item cap.

ccccxv. Scindendum est omnibus, quod Deo

sacrarum seminarum corpora per votum pro-

prius sponsionis, & verba sacerdotis Deo con-

segrata, templo esse scripturarum testimonialis

comprobantur: & ideo violatores earum sacri-

legi, ac juxta apostolum filii perditionis esse

voluntur.

IX.

Sane quoniam hæc pestis non tantum populates quoilibet, sive superioris, sive inferioris ordinis, occupat homines, verum, quod non sine nostro, pudore, & cum maximo fatemur dolore, ecclesiasticas commaculat dignitates: in tantum ut ipsi quoque sacerdotes, qui ab aliis debuerant hujus putredinem morbi resarcere, computrefcant in stercore luxurie: nec sua solum ignominiosa contenti perditione, bonorum etiam sacerdotum vitam sua ledant infami opinione, dum a secularibus dicitur, tales sunt sacerdotes ecclesiæ: & sic dantes aliis offenditionem vituperant ministerium sanctorum, in- super & canonica sanctorum statuta violant pa- trum, quibus interdictur cum sœminis accessus & frequentia ac cohabitatione clericorum: cogimur & priorum quedam commemorare decreta patrum, & contra nova recrudescientium semper genera- morborum, nova querere experimenta medicamen-

ANNO CHRISTI a bonis memoris prædecessore nostro Hincmaro
999. **Hincmarus** p[ri]f[er]ule in conventu presbyterorum in metropoli
civitate Remorum habitio, dicto & scriptio protulit
ad presbyt[er]os. sunt anno ab incarnatione Domini DCCCLII. hoc
modo: De accessu autem & frequentatione ac co-
habitatione clericorum cum feminis, unde secun-
dam sacros canones in omnibus synodis specialiter
interdicimus, firmiter & expresse atque sollicite a
nobis, & a cōministris nostris est inquirendum.
Sicut enim his qui Domini in carne adventum pre-
cesserunt, & his qui subsequuntur, pro temporum
ratione luni sacramenta disparia: ad religionem
tamen unius ejusdemque fidei & salutis recurren-
tia, & ut scriptum est, *perstragib[us] plurimi, &*
multiplex erit scientia, per incrementa temporum
tam per seipsum, quam per angelos in veteri testa-
mento, in novo autem similiter per se, & per docto-
res catholicos ac magistros ecclesie, qui & atte-
stante propheta angelii nominantur, aucta est sub-
limitas & multiplicatio præceptorum. Per se qui-
dem Dominus in paradiſo Ad[am], & post diluvium
Noe mandata, & Abrab[am] de circumcisione dedit
præceptum, legem autem per angelos Moysi me-
diatori inter se & populum, ut ostendit apostolus.
In novo autem testamento incarnatus per se, dicens:
Anatis, quia dictum est, Diliges proximum tuum,
odio babebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis,
*dilige inimicos vestros: & Nisi abundaveris iusti-
tia vestra plusquam Scribarum & Pharisaeorum, non*
*intrabis in regnum calorum: & Dictum est anti-
quis: Qui occideris, reus erit iudicio, &c. & per
fancos suos, de quibus dicitur est: Non vos estis*
*qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loqui-
tur in vobis. Per incrementa temporum virtutem
caſtitatis extescere, maxime autem apud mini-
stros ecclesie docuit, decernens hoc modo per*
mysticam Nicennam synodus: Interdixit per
*can. can. 2. omnia magna synodus, non episcopo, non pres-
bytero, non diacono, nec alicui omnino qui*
*in clero est, licere subintrodūtam habere mu-
lierem, nisi sorte matrem, aut tororem, aut*
*amitam, vel eas tantum personas, quæ suspi-
ciones effugiant. Et inde lex a Christianis*
imperatorib[us] est promulgata hoc modo: Qui-
cunque clericatus utuntur officio, extraeaurum
mulierum familiaritatem habere prohibentur:
*matrum, sororum, vel filiarum sibi solatia in-
tra domum suam noverint tantum esse concele-
sa. Sed quia sub occasione istarum persona-
rum alias mulieres subintroduci cœperunt: sancti*
*Africani canones decreverunt, ut nec ipsi episco-
pi, aut presbyteri, soli habeant accessum ad vi-
duas, vel virgines, vel ad quascumque feminas:*
*sed ubi aut clerici presentes sint, aut graves ali-
qui Christiani. Unde, sicut beatus Gregorius ad*
ministrorum ecclesie Romanus scripsit, B. Augustinus,
nec cum sorore habitare consenserit, dicens: Qui
cum sorore mea sunt, sorores meæ non sunt. Et ex
hoc dicit S. Gregorius: Do[minus] ergo viri cautela,
magna nobis debet esse instru[ct]io: nam in honeste-
*presumptionis est, quod fortis paret, minus vali-
dum non timere. Sapienter enim illicita subrahit,**
qui didicerit etiam non uti concessus. Et quo-
*niam tunc temporis, novella adhuc fide, de le-
gitime conjugatis, atque a conjugio ad continen-
tiam conversis, clerici siebant, unde & apostolus,*
*qui de conjugatis agendum erat, unius uxoris vi-
rum ad summum sacerdotium præcipi. eligi: hinc*
*Christiani imperatores legem decreverunt, dicen-
tes: Presbyteris, & diaconis, & subdiacono-
nis, & aliis in clero scriptis, non habenti
bus uxores, secundum regulas divinas inter-*

Dicitur.

Malab. 1.

Matth. 5.

Matth. 22.

Matth. 10.

Concil. NL

can. can. 2.

C. Codex

Theod. de

p[ro]p[ter] eccl. &

cler. 1. 40.

Concilium

Ariac. can.

3.

Gregor. II.

7. Indi. 2.

epist. 19.

Inclusus

Superior

1. T[er]ti. 2.

T[er]ti. 3.

Novella 10.

can. can. 2.

can. can. 3.

can. can. 4.

can. can. 5.

can. can. 6.

can. can. 7.

can. can. 8.

can. can. 9.

can. can. 10.

can. can. 11.

can. can. 12.

can. can. 13.

can. can. 14.

can. can. 15.

can. can. 16.

can. can. 17.

can. can. 18.

can. can. 19.

can. can. 20.

can. can. 21.

can. can. 22.

can. can. 23.

can. can. 24.

can. can. 25.

can. can. 26.

can. can. 27.

can. can. 28.

can. can. 29.

can. can. 30.

can. can. 31.

can. can. 32.

can. can. 33.

can. can. 34.

can. can. 35.

can. can. 36.

can. can. 37.

can. can. 38.

can. can. 39.

can. can. 40.

can. can. 41.

can. can. 42.

can. can. 43.

can. can. 44.

can. can. 45.

can. can. 46.

can. can. 47.

can. can. 48.

can. can. 49.

can. can. 50.

can. can. 51.

can. can. 52.

can. can. 53.

can. can. 54.

can. can. 55.

can. can. 56.

can. can. 57.

can. can. 58.

can. can. 59.

can. can. 60.

can. can. 61.

can. can. 62.

can. can. 63.

can. can. 64.

can. can. 65.

can. can. 66.

can. can. 67.

can. can. 68.

can. can. 69.

can. can. 70.

can. can. 71.

can. can. 72.

can. can. 73.

can. can. 74.

can. can. 75.

can. can. 76.

can. can. 77.

can. can. 78.

can. can. 79.

can. can. 80.

can. can. 81.

can. can. 82.

can. can. 83.

can. can. 84.

can. can. 85.

can. can. 86.

can. can. 87.

can. can. 88.

can. can. 89.

can. can. 90.

can. can. 91.

can. can. 92.

can. can. 93.

can. can. 94.

can. can. 95.

can. can. 96.

can. can. 97.

can. can. 98.

can. can. 99.

can. can. 100.

can. can. 101.

can. can. 102.

can. can. 103.

can. can. 104.

can. can. 105.

can. can. 106.

can. can. 107.

can. can. 108.

can. can. 109.

can. can. 110.

can. can. 111.

can. can. 112.

can. can. 113.

can. can. 114.

can. can. 115.

can. can. 116.

can. can. 117.

can. can. 118.

can. can. 119.

can. can. 120.

can. can. 121.

can. can. 122.

can. can. 123.

can. can. 124.

can. can. 125.

can. can. 126.

can. can. 127.

can. can. 128.

can. can. 129.

can. can. 130.

can. can. 131.

can. can. 132.

can. can. 133.

can. can. 134.

can. can. 135.

can. can. 136.

can. can. 137.

can. can. 138.

can. can. 139.

can. can. 140.

can. can. 141.

can. can. 142.

can. can. 143.

can. can. 144.

can. can. 145.

can. can. 146.

can. can. 147.

can. can. 148.

can. can. 149.

can. can. 150.

can. can. 151.

can. can. 152.

can. can. 153.

can. can. 154.

can. can. 155.

can. can. 156.

can. can. 157.

can. can. 158.

can. can. 159.

can. can. 160.

can. can. 161.

can. can. 162.

can. can. 163.

can. can. 164.

can. can. 165.

can. can. 166.

can. can. 167.

can. can. 168.

can. can. 169.

can. can. 170.

can. can. 171.

can. can. 172.

can. can. 173.

can. can. 174.

can. can. 175.

can. can. 176.

can. can. 177.

can. can. 178.

can. can. 179.

can. can. 180.

can. can. 181.

can. can. 182.

can. can. 183.

can. can. 184.

can. can. 185.

can. can. 186.

can. can. 187.

can. can. 188.

can. can. 189.

can. can. 190.

can. can. 191.

can. can. 192.

can. can. 193.

can. can. 194.

can. can. 195.

can. can. 196.

can. can. 197.

can. can. 198.

can. can. 199.

can. can. 200.

can. can. 201.

can. can. 202.

can. can. 203.

can. can. 204.

can. can. 205.

can. can. 206.

can. can. 207.

can. can. 208.

can. can. 209.

can. can. 210.

can. can. 211.

can. can. 212.

can. can. 213.

can. can. 214.

can. can. 215.

can. can. 216.

can. can. 217.

can. can. 218.

can. can. 219.

can. can. 220.

can. can. 221.

can. can. 222.

can. can. 223.

can. can. 224.

can. can. 225.

can. can. 226.

P. III.

ecclesiasticum gradum amittere, sed & sua quae-
libet in seculo perdere? Non igitur de hoc in-
tereundae querimus, quod & apostolus non nu-
do, sed velato nomine, loquens apud legitimis
conjugatos, statuit appellare, dicens: Iterum re-
vertimini in idipsum: & Ne quis circumveniat in
negotio fratrem suum: tantummodo autem de ac-
cessu & frequentatione, ac cohabitatione presby-
terorum contra canonicum interdictum cum fe-
minis, per tales homines inquiremus, sicut sancti
Africani canones jubent, id est, quos publice le-
ges ad accusationem, vel ad testimonium reci-
piunt, sive in malo, sive in audiencia. Qui te-
stes, ad exemplum Danielis, & sicut leges pra-
cipiunt, examinabuntur, & si quiscumque pres-
byter, non solum in nostra parochia, sed in no-
stra diocesi, confessus, vel legali ac regulari ju-
dicio fuerit convictus de cohabitatione, vel fre-
quentatione, sive accessu cum feminis contra ca-
nones, dicente apostolo: Si quis non obedierit cur-
bo nostro, sive per verbum, sive per epistolam, han-
nosate, & nolite commisceri eam cum: modis owni-
bus, secundum decreta beati Gregorii, sine gra-
duis sui restitutioe deponetur, juxta capitulum

Leo ep. E- magni Leonis pape quo dicit: „ Hic itaque u-
piscopis per monitio nostra denunciat, quod si quis fratum
Companum, „ contra hac constituta venire tentaverit, & pro-
hibita fuerit aulus admittere, a suo se noverit
officio submovendum, nec communionis no-
strae futurum esse consolorem, qui socius esse
noluit disciplina. Ne quid vero sit, quod pra-
termissum a nobis forte credatur, omnia de-
cretalia constituta tam beatæ recordationis In-
nocentii, quam omnium decessorum nostro-
rum, quæ de ecclesiasticis ordinibus & cano-
num promulgata sunt disciplinis, ita a vestra
dilectione custodiri debere mandamus, ut, si
quis in illa commiserit, veniam deinceps sibi
noverit denegari.“ Nam & B. Augustinus suc-
Augst. ep. 216. archiepiscopo de Abundantio presbytero sua pa-
rochiz ita scriptis: „ Qui cum non ambulare
vias servorum Dei, non bonam famam haberet,
ceperit: qua ego conterritus, non tamen teme-
re aliquid credens, sed plane sollicitior factus
operam dedi, si quomodo possem ad aliquam
malæ conversationis ejus certa pervenire inde-
cia. Ac primo comprei cum pecuniam cuius-
dam rusticani de vino apud se commendato in-
tervertisse, ita ut nullam inde posset probabili-
lem rationem reddere. Deinde convitus, a
que confessus est, cum secum nullum clericum
haberet, apud quendam malæ famæ mulierem
prandisse & cenasse, & in vicinia, & in e-
dem domo mansisse. Nam quæ negavit, & in e-
dimisi: quæ occultare permisus non est, judi-
cavi. “ Propterea, sicut Gregorius decrevit
per idoneos, ut præmissimus, testes, sacramen-
tum inquiretur de malæ famæ presbytero: & qui pri-
me interrogatis de isto presbytero quid inde scia-
me sciente nec mendacium tibi dicam, nec ve-
ratem reticebo, sic me Deus adjuvet, & iustificet
Dei. Post istud sacramentum, interrogari
bet hoc modo: Sancti canones præcipiunt,
presbyter talem accessum & frequentationem
cohabitationem cum feminis non habeat, u-
mala suspicio, & inconveniens sacerdotii fama p-
sit exire. Propterea dic mihi, si vidisti, aut
certo teis, talem accessum vel frequentiam
cohabitationem habere feminas cum isto pre-
tero, unde mala suspicio esse possit, & mala
fama possit exire, illo sacramento quod modo
rasti, ut veritatem inde non retineas, & me

I U M CAROLUS SIMP. 292
REX FRANC. ANNO CHRISTI
item inde non dicas. Exceptis accusatoribus, scilicet
item sicut testes idonei, qui inde veritatem per
sacramentum dicant, ex quibus sex jurent, & se-
optimus, si conditio vel qualitas persona permit-
tit, ad judicium exeat, quod illi sex veritatem
inde per sacramentum dixerunt: quia multi jam
deprehensi apud nos habentur, quoniam pretio
conduksi se perjuraverunt. Et si hoc modo pres-
byter convictus fuerit de inconvenienti cohabita-
tione cum seminario, depogetur, sicut Zosimus
papa decrevit, dicens: *Sciat quisquis hoc, post*
posita patrum & apostolicas sedis auctoritate,
neglexerit, a nobis distridius vindicandum, ut
loci sui minime dubitet sibi non constare ra-
tionem, si hoc putat post tot prohibiciones im-
pune posse tentari. Contumelia enim studio sit,
quidquid interdictum toties usurpatur. In le-
ge est statutum, quod & in evangelio est confor-
matum, ut in ore duorum vel trium testium sit
omne verbum: & apostolus Timotheo praecepit,
in cuius persona, ut Leo dicit, omnium Christi
sacerdotum numerum erudit, ut accusatio ad-
versus presbyterum non recipiatur, nisi sub duo-
bus vel tribus testibus. Et sacrum Nicenum con-
cilium, neophyti episcopum a duobus vel tri-
bus testibus redargutum a clero abstinere praecepit.
Sed quia in historia Susanna duo testes, qui ido-
nei videbantur, & in historia Nabat, verum &
in historia passionis Domini duo testes dixisse fal-
sum testimonium legimus: quoniam Christus Dei
virtus & Dei sapientia dicit: *Per me conditores*
*legum iusta decernunt, &c. & sanctus Gregorius fre-
quentier in epistolis suis causam minorum eccle-
siasticorum legaliter & regulariter praecepit definiti:*
& S. Augustinus expponens sententiam apostoli, *Si* ^{Cave Nic.}
quis frater nominatur fornicator, &c. dicit: No
luit apostolus hominem ab homine judicari ex
arbitrio suspicionis, vel etiam extraordinario
*usurpatio iudicio, sed potius ex lege Dei, se-
cundum ordinem ecclie, sive ultro confessum,*
sive accusatum, atque conviduum: eam nomi-
nationem volens intelligi, qua sit in quemquam,
*cum sententia ordine judicario, atque cum in-
tegritate proferitur: Nam si nominatio sola*
sufficit, multi damnandi sunt innocentes: quia
*sepe falso in quoquam crimen nominatur. In ac-
cusatione presbyterorum, de numero testium ido-
neorum auctoritatem legum sequendam vidimus,*
*ut septem scilicet testes idonei, ut supra dixi-
mus, requirantur: & si ratio vel causa coeger-
it, quatuordecim vel viginti & unos testes quer-
rantur, ut veritas patefacta monstretur. Si autem*
mala fama ex verisimilitudine per parochiam de
*presbitero exierit, & accusatores atque testes le-
gales defuerint, ne infirmorum corda de mala fa-
ma presbiteri percutiantur, & ne vituperetur mi-
nisterium nostrum, neque securiores presbiteri*
*existentes licentius in peccatum labantur, secun-
dum decretum Gregorii junioris sit iusjurandum*
*in medio, & habeat male fama presbiter in sa-
cramento purgationis sive eum testem, quem ha-
bebit & judicem. Et quoniam legimus in episto-
la B. Gregorii sepe infamatum sacerdotem in purga-
tione sua famam tantum iusjurandum prebuil-
se, & legalis atque apostolica, & canonica auto-
ritas trium testimoniorum recipit ad condemnatio-
nem, non ab re videatur si recipiatur ad purga-
tionem. In historia quoque sacra, & in epistola
B. Gregorii, legimus B. Petrum apostolorum pri-
mum, cum a fidelibus reprehensus fuit cur ad
gentes intrasset, humili eos ratione placasse, at-
que in causa reprehensionis sua etiam testes ad-
hibuisse, dicens: *Venerunt autem mecum &*
*fra-**

SERGIUS TROSLEJANUM.

CAROLUS SIMPL. 294
REX FRANC.

fratres isti: & Carthaginenses causones decernunt, ut si presbyteri vel diaconi fuerint accusati, ad juncto sibi ex vicinal locis propriis episcopos legitimo numero collegarum, id est, una secum in presbyter nomine sex, in diaconi tres, ipsorum causam discutiant. Authoritati convenire dicimus, ut si presbyter infamatus fuerit, & accusatores vel testes idonei defuerint, secundum qualitatem ac quantitatem causam atque personas, & utilitatem ac sanctitudinem cordium infirmorum, aut singularis, aut cum aliis duobus testibus, aut cum aliis sex testibus, scipium sacramenta a mala opinione purget. Et non est contrarium decreatum Gregorii junioris, si plures testes ad pugnationem infamati presbyteri requirantur: quia scribens idem pontifex ad Bonifacium Moguntinum episcopum per Denualdum presbyterum dicit, ut si probari idoneis testibus presbyter infamatus nequeritur, sit iurando an cum aliis juret. Et quoniam, ut scriptum est, & in angelis reperta est nequit; & teste Malachia propheta, a quo evangelista Joanne, sacerdotes angeli appellantur; & experti sumus quodam ad invicem conspirasse, ut mutuo in sua pugnatione adjuvarent, sed revera nocerent, sicut & presbyteri pleni iniqua cogitatione aduersus Sulannam cospiraverunt: non incongruum videtur, ut cum credibili missio episcopi, presbyteri, qui in pugnatione infamati sacerdotis, & una cum eo, ad iurandum se obtulerint, taliter examinationem per advocatum infamati presbyteri recipient, ut in sacramento se Deo non perdant, sicut quodam hic jam revitos comperimus. Quia vero, ut S. Augustinus dicit, nova morborum genera nova querere cogunt experimenta: haec, praefatis authoribus instruti, non praejudicantes, si quae sunt, sanius intelligentium sententiis, hoc modo agenda vidimus, quatenus & presbyteros a luxuriam praeципio revocare, & roties repetitam canonum prohibitionem a pravaricatoribus quoquo modo possumus evindicare, & nos de dissoluta correptione non judicemur, sicut Heli sacerdos damnatus est, quia filios suos legnius ac levius quam debuerat corriperat, & ipse & filii eius perierunt. „Quia, ut Leo dicit, inferiorum ordinum culpas ad nullos magis referendas sunt, quam ad desides negligenter reatores, qui multam sepe nuntiant pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam.“ Et S. Gregorius dicit: „Qui non corrigit resecanda, committit.“ Et item Leo scribens ad Januarium episcopum, singulis non obis dicit: „Non autem dubitet dilector tuus, nos, si quod non arbitramur, neglegas fuerint que pro custodia canonum, & pro fidei integritate decernimus, vehementius commovendos.“ Quia ut Hilarius papa dicit: Non minus in sanctarum traditionum delinquit sanctiones, quam in ipsius Domini injuriis profilitur. Qualiter autem his agendum sit, qui per contemptum in sanctarum traditionum sanctiones delinquunt, vel in ipsius Domini injuriam profiliunt, sanctus Leo ad Rusticum episcopum decernit hujusmodi inquiens: „Lapis ad promerendam misericordiam Dei privata est expetenda secessio, ubi illis satisfactio, si fuerit digna, sit etiam fructuosa.“ A qua distributionis regula Spiritu sancto promulgata non licet nobis quacumque pietate indebita declinare: quia etsi debetur compassio proximis, restitudo tamen debetur vitiis. Unde sancta scriptura simplicitati restituidinem semper conjungit, quia simplicitas sine restituidine fatuus est. Simplicitas igitur erga vitia, sicut catholici doctores dicunt, Concil. General. Tom. XVIII.

Concilium
Carthag.
cap. 20.

Cap. 21.
Iob 4.
Malach. 3.
Apel. 1.
Dau. 5.

Cap. 26.
S. Reg. 2.
Epist. 3.
Iacob.

Ibidem.

Hilarus.

Idem.

A dissoluta & sculta est; & restitudo erga proximos, sine pietatis simplicitate, auctera exiit & ANNO CHRISTI 909.

X.

Omni fidelium ordinis denunciamus, cavendos esse summopere libidinis artus, Domino per evangelium praeципiente: *Sicut lambi vestri praeceps.* *Lc. 11.* Denique cum oporteat nos contra reliqua vita omni virtute resistere, contra libidinem non tam expedit repugnare, quam fugere. Unde & apostolus Paulus praecepit dicens: *Fugito fornicationem:* *Cor. 6.* *omnes peccatum, quodcumque fecerit homo, extra corpora eius: qui autem fornicatur, in corpus suum percitat:* & iterum: *Fornicatoris & adulterorum judicabit.* *Rbr. 13.* *Dei sanctum est, quod obis vos: itemque: Emptis pretio magno; glorificate & portate Deum in corpore vestro: absit ut brevi oblectatione miseris carnis tollentes membra Christi, faciamus ea membra meretricis. Luxuria nempe carnis, cum Deo sit odibilis, ideo bonis omnibus est notabilis, quoniam statim per scipiam est turpis. Cujus prima tela sunt oculorum, secunda verborum: sed qui non rapitur oculis, potest resistere verbis; & qui delegationem refrenat libidinosus suggestionis, non transit ad consensum libidinis. Convalefecit vero luxuria epulis, exardecit saturitate nimis ventris, periodit animam stimulo ebrietatis. Inter delicias namque pudicitia servatur difficile. Denique saturitas cibi & potus mentem ad lusum, carnem movet ad luxum. Nec ideo tanquam sicut delicia potentum, minor debet esse cautela pauperum: quoniam & in serico, & in pannis, exercet libido jus sui potestatis: nec timet purpura regum, nec spernit squalorem mendicantium. Haec, cum vitam animam perimat, & cor auferat, excitat quoque menti ingerit, ipsum etiam corpus citio debilitat, factumque in miseriam celeriter senectutem praecipitat, & nisi solus Dei miserantis ploras manum benignissime extendens clementem, jacentem sublevet, & antequam mors veniat, respicere faciat, in infernum hominem mergit, & in penas tartari petrahit. Vnde denique illi, qui tunc habuerit terminum luxurie, quando & vita. Idcirco nobis necessarium omnino modis est obtemperare selubri consilio scripturae: *Post concupiscentias tuas non eas, & a Ecclesi. 10.* *volentiae tuis avertere: & iterum: Mortificate colos. 3.* *membra vestra, qua sunt super terram, fornicationem, & immunditiam, & concupiscentiam malam,* &c. Hoc omni gradui, omni ordini, & utrique obtestamur sexui, patridam proflitis fugere luxuriam, & succinctis lumbis castitatis tenere virtutem: scientes pro certo verissimam esse vocem apostolicam, quae inter cetera terribiliter clamat: *Negre fornicarii, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores regnum Deli possident.**

XI.

Inter cetera quoque admonitionis nostrae officia Evidetur nobis illud fatis necessarium esse, quatenus ne fonda cohibeantur perjuria, non solum quae alicuius factionis sunt commento, vel fallendi aliquo decipiendi studio, sed & ea, quae ex ipsa prava consuetudine jam veluti inolita pene per singula admittantur verba ab eis, quibus & que falsa constat jurare ut vera. Cum, si forte propter eos, qui pigri sunt ad credendum, neque moventur ad fidem verbi, qui & in hoc graviter delinquunt, quod sibi loquentes jurare cogunt, necesse fuerit proferre iurandum, hos comites habere debeant iurandum, veritatem, judicium, & justitiam, dicente Domino per prophetam Jeremiam: *Et in-*

295 P. III. *De Cibis, vixit Dominus, in veritate, & in iustitia, & in iustitia. Si enim ista defuerint, nequaquam erit juramentum, sed perjurium. Et vetus quidem lex iurare concedit, reverare prohibuit: Non affumes, inquit, nomen Domini Dei tui in vanum: nec enim insontem habebit Dominus eum, qui ajumperit nomen Domini Dei frustra. Quo mandato alius intellecto, dum sciamus nobis præcipi, ne Christum Dei Patris Filium existimemus esse creaturam, dicentes eum simplicem hominem, & honore divinitatis privantem: ad simplicem tam sensum, ille nomen Dei sui in vanum asserit, qui in qualibet frivola re, & in dolo iurans proximo tuo, aliquando in causa non necessaria, vel in verbo otioso, nomen sanctum ejus in tali vanitate assumere non pavescit. In novo B, autem testamento ipse Dominus dicit: Auditis, & obtemperate. Non resistabitis. Ego en-*

Mas. 5. quia dictum est antiquis, Non perjurabis. Ego autem dico vobis, non jurare omnino, &c. Ergo evangelica veritas non recipit juramentum, cum omnis sermo fidelis pro jurejurando sit. Sunt quoque multi qui assidue faciunt jurare, sed & non vident pejare per Deum, & omnes sanctos; quidam per corpora sanctorum, per animam vel suam, vel matris aut patris, aut alicuius caritatis, parvipendentes sive ipsius anime, suorumque salutem: quidam per totum jurant mundum, conscientes illud dominicum preceptum: Nolite jurare, neque per calum, neque per terram, &c. qui enim jurat in calo, jurat in throno Dei, & in eo qui sedet super eum. Qui vult ergo cavere crimen perjurii, non teneat usum jurandi, dicente scriptura: Jurationis non sufficiat os tuum; & item: Vir multum iurans replebitur iniustitate, & item: Dilecte a domo illius plaga. Unde Isidorus

Ecclesiasticus 19 dicens scriptura: *Jurationis non affuecas os tuum;*
ibidem. & item: *Vir multum jurans replebitur iniuste;*
ibidem. *Si cedet a domo illius plaga. Unde Isidorus*

¶ non discedet a domo illius pinguis. Quod si ad
senecam cap. **episcopus** dicit: Sicut mentiri non potest qui non
loquitur, sic pejurare non poterit, qui jurare non
poterit. **¶** **¶**

loquitur, ut peccare non possit nisi appetit. Nunquam ergo juret, qui peccare timet. Quid vero de his dicendum est, qui, ut alios fallant, mentiuntur, vel quacunque verborum arte te potius quam aliud decipiendo pejerant. Dominus namque, qui testis est conscientie, ita hoc accipit, sicut ille cui juratur intelligit. Unde sanctus Augustinus ait: perjuri non sunt, qui verbis non servatis, illud quod ab eis, cum jurent, expectatum est, impleverunt: & perjuri sunt, qui etiam servatis verbis, expectationem eorum quibus juratum est, decipiunt. Hi miserit heu quantis rei tenentur criminibus, prævaricatores totius sacrae legis veteris & novæ proditi, quia loquuntur mendacium; quia aslumunt nomen Dei sui in vanum; quia proximum dolo capiunt, insuper & perjurant. Tales, eis condignam egerint penitentiam, adhuc in vivis corporibus mortuas gestare videntur miseras animas. Qua de re a Christianis quoque regibus de sacramentis leviter non jurandis ita statutum est libro v. capitule ccxlix. „Volumus ut sacramenta cito non fiant sacrae, ut ne quis noscatur, ne quis sacrorum vestrum videatur.”

CCCXLIX. » Volumus ut sacramenta cito non habili-

Lib. c. 157. CECILIA. „ sed unusquisque judex prius causam veritatem cognoscat, ut eum veritas latere non possit, ne facile ad sacramentum veniant. Item de perjurii cavendis, ex lib. v. cap. cclxxvi. Praecepimus, ut perjuria caveantur, nec admittantur testes ad sacramentum antequam discutiantur, tur. „ Et infra: „ Siquis convictus fuerit per iurii, perdat manum, aut redimat. „ Itaque cur propter cavendum perjurium necesse sit, si fortunatius contingit, servare jusjurandum: illud tamen volumus omnibus esse notum, quoddam juramentum nullo modo a Christianis observandum: vel delicit quo malum aliquod incaute, vel etiam scienter, jurando promittitur: velut si quispiam adulterorum perpetuam cum ea permanendi fidem

U M CAROLUS SIMPL. 296
R E X F R A N C .
llicetur; aut, si quis, ne ad pacem redeat,
ut aliquod flagitium committeret, se sacramen-
to confinxerit. Tolerabilius est denique, non
aple sacramentum, quem in illud quod male
opondit permanere, vel quod decrevit perfidere
flagitium. Et ne forte quis dicat, aut perjurium
nobis suaderi, aut hoc nullum vel parvum el-
petetur: quid de talibus Herdense statuat con-
cilium capite VII. commemoretur: "Qui sacra-
mento se obligaverit, ut litigans cum qualio-
bet ad pacem nullo modo redeat, pro perjurio
uno anno a communione corporis & sanguinis
Dominii segregetur, reatum suum eleemosynis
& alietibus, & quantis potuerit jejuniis absolv-
eat. Ad caritatem vero, quam operit multitu-
dinem peccatorum, celeriter venire festinet. "
ANNO
CHRISTI
903.
Coscil. Her-
dens. can. v.

XII.

Quia vero de discordantibus, iracundis, & li-
giosis fermo nobis est, hæc quoque vita quantum
sunt animas nociva, quantumque omnibus
Christianis cavenda, paucis demonstrare verbis
necessarium duximus. Dominus in evangelio
ait: *Va mundo a scandalis: neceſſe eſt enim, ut ve-* Matth. 18.
niant scandalum: verum tamen va homini, per quem
scandalum venit. Cum enim neceſſe sit, ut bea-
tus dicit Hieronymus, in isto mundo fieri scan-
dala, & uniuersus suo vitio scandalis pateat:
Va tamen ei homini, qui quod neceſſe eſt ut in
mundo fiat, vitio suo facit ut per se fiat. Hinc
Salomon: *Homo peruersus ſuscitas litas,* & verbo- Prov. 16.
sus separat principes. Item: *Semper iurgia quarit* Prov. 17.
malus: angelus autem crudelis mittetur contra eam.
Angelus crudelis immundus eſt spiritus, qui a
Domino contra peccantes & iurgia querentes
mittitur, ut eos, vel in praefenti affligat, vel et-
iam post mortem ad interitum rapiat. Item Sa-
lonomon: *Vir iracundus provocat rixas: qui autem* Prov. 18.
patiens eſt, mitigatione ſuscitat. Item: *Qui medita-* Prov. 17.
tur discordias, diligit rixas. Cum talibus certe
Deus non eſt: quoniam attestante Paulo apo-
ſtolo: *Non eſt Deus diſcenſionis, sed pacis.* In pa-
ce autem vocavit nos Deus. Hinc suavis docto-
r ecclesiæ Gregorius: *Deus in unitate eſt, & illi*
ejus merentur gratiam habere, qui ſe ab invi-
Dcem per ſecularum scandalum non diuidunt. Et
Dominus in evangelio: *Si offeris manus tuum ad* Matth. 5.
altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus ba-
bet aliquid adverſum te, relinque ibi manus tuum
ante altare, & vade prius reconciliari fratris tuo.
Unde supradicetus doctoſt ostendens quam gravis
ſit culpa discordie, dicit: *Manus a Deo non ac-*
cipitur, niſi ante discordia ab animo pellatur.
De iracundis quoque Dominus dicit: *Omnis qui* ibidem.
irascitur fratris ſuo, reus erit iudicio. Hinc Jaco-
bus: *Ira viri iuſtiām Dei non operatur;* & Paulus apostolus nos admonet, dicens: *Sol noſ paci-
tas ſuper iracundiam veſtram:* & Salomon: *No-* Ecccl. 7.
velox ſit ad irascendum, quia ira in finis ſulti re- Prov. 18.
quieticit: item: *Spiritu ad irascendum facilem quis*
poterit ſuſtineſſe? itemque: *Ira non habet miſericor-* Prov. 17.
diam, nec erumpens furor: & impetu concitati fer-
re quis poterit? Ergo cohibenda eſt iracundia,
pellenda discordia, refrenanda eſt rixa, ut non
ſolum nro vitio non provocemus quemquam,
ſed ut provocati, & graviter laeti, juxta Pauli
vocem, ſimus cum patientia ſupportantes invi-
cim, & donantes nobis metiſis, ſi quis adverſus
aliquem habet querelam. Sicut Deus in Christo Col. 1.
donavit nobis, ita & nos dimittamus invicem
quod debetur nobis, ut dimittatur quod debetur a
nobis. Tale quippe padum cum Deo facimus in
oratione, dicendo: *Dimitte nobis debita noſtra,* Luc. 11.
ficut

ANNO CHRISTI sumanopere cavendum est omnibus nobis. Qui enim non dimitit si qui sibi facit injuriam, hoc petendo non pro se facit orationem, sed superinducit maledictionem: & frustra sibi Deum propitiari fieri querit, qui placari proximo negligit. Et quia tales ab eo qui pax est separati sunt, jure & ab ecclesia separantur, nisi intimatis depoluerint, degenerente concilio Agathensis hoc modo capite xxxi. "Placuit etiam, ut sicut plerumque sit, quicunque odio, aut longinqua iuxta se lite dissenserint, & ad pacem revocari diutina intentione nequerint, a civitatis primitus sacerdotibus redarguantur. Qui si iniurias deponere perniciose intentione noluerint, de ecclesiis certa justissima excommunicatione pellantur." Et in concilio Carthaginensi statutum est capite xciiii. "Oblationes disidentium fratrum neque in gazophylacio recipiantur." Quorum igitur oblatio in praesentis ecclesie non recipitur sacrario, horum prudubio anime a ecclesiis sacrarii, scilicet regni, repelluntur consortio.

XIII.

Ideo tantopere compescendam monemus discordiam, & iram cum litigio, quia ex eis odiabilem Deo & ejus dilectoribus scimus procreari sibolem, nefandum scilicet homicidium: quod crimen, quam grave sit, & quanta illud committetur infausta, omnibus sanum sapientibus patet. Cupis miseram originem idcirco altius repetere, & cunctis liber propalare, ut, dum omnes mortiferam ejus cognoverint esse radicem, aut nullo modo, si fieri potest, eam contingant, aut si forte, ut afflolet, se ingessit, mox primo attacu ejus amarissimum virus a labiis, aniquam iniciatur, submoveant. Igitur cum protoplasti, qui ea natura qualitate creati fuerant, ut immortalitatis ac mortis capaces essent, post primas pravaricationis reatum, non mori propria voluntate perditio, & posse mori jam non sponte retento, vel, ut ita dicamus, non posse non mori sibi acquisito, ita fuissent morte multatati, ut etiam quidquid ex eorum stirpe esset exortum, eadem teneretur pena obnoxium, & quod illis propter peccatum successit penaliter, in ex eis nacentibus sequeretur naturaliter: non tamen hic serpentina antiqui hostis quievit invidia, sed que vetito se infuderat pomo, ut dulcesceret fauibus parentum, in sequentem transfusa propaginem, ad intima transit præcordia filiorum. Et licet ipsa agente mors taliter intraverit in orbem terrarum, parum tamen sibi fecisse visa est, si iam mortales pateretur debitis mortis expectare terminum. Unde, quod dictu lugubre est, in tantum se dilatando, & primis conditionis innocentiam persequendo effudit, ut nec illi, qui primi in terra editi sunt, germani fratres pacem inter se & concordiam habere possent, sed cum adhuc soli cum parentibus totius orbis Domini existerent, alter alterum invidendo occiderit, & præoccupato sibi debiti finis articulo, ante supremas maturas metas vitæ, eum in terram suam redire coegerit. Cumque Deus illum sub maledicto redactum septupla pro tanto facinore ultione damnasset, & ipse utique ad septimam generationem fratricidii & invidie sua vagus profugusque penas lueret; & progenies ejus in septima similiter generatione maledictioni subjaceret: cumque demum secundum homicidiam Lamech, ut addito jam interdicti & maledictione multatati sceleris criminis, sic addita multiplici vindicta, septuages septies juxta in-

Council. A-
gath. can. >

Council. Car-
thagin. IV.
can. 93.

A terpretationem sui nominis percussisset: non sic quidem semel corruptus sensus, & avito infecta ANNO CHRISTI
veneno humani cordis cogitatio, qua, ipso di-
rente Domino, in malum prona sunt ab adole-
scencia sua, timore saltem penali ab impietate
cepta potuit refranari: sed quo magis humani gen. &
generis crevit propago, eo amplius non solum
crudelium homicidiorum, sed & omnium scele-
rum concrevit magnitudo, ab invidia diaboli
sumpto principio, dum illum imitantur qui sunt
ex parte ejus. Quapropter quod divino nequa-
quam cohibebatur timore, necessario legis, &
veteris, & nova, & ecclesiastice, & secularis,
prohiberi, & post prohibita perpetratum jure puniri debuit animadversione. Ideo de insanis ho-
mocidiorum patratoribus quid sanctum sit anti-
quitus ex parte retexamus. In Decalogo legis
veteris Dominus per Moysen præcipit: Non occides. Item: Qui percussit hominem, & occiderit, morte morietur. In evangelio vero Dominus ver-
scipulum dicit: Auditis quia dictum est antiquis, non occides: qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ubi dum ira penitus tollitur, quis homicidii lo-
cus relinquitur? Dum enim jubemus verberanti alteram præbere maxillam, inimicos quoque di-
ligere, ac pro persecutibus orare, omnis, non dicam homicidii, sed & ejus, ex qua nascitur, ira videlicet occasio auferitur. Qui vero, & quales, cujusque filii sint, & cuius opera faciant ho-
mocida, Dominus loquens ad Judæos manifestat,
Cum dicit: Quaritis me interficere, quia sermo non Joan. 3.
capit in vobis, ac si diceret, non capit cor ve-
strum, quia non recipitur a corde vestro, si enim caperetur, caperet: caperet autem ad salutem,
non ad perniciem. Item: Vos que vidistis apud ibidem.
patrem vestrum, facitis. Qualia denique sunt,
que apud patrem suum viderunt, in consequen-
tibus spernit, cum quis sit ille illorum pater pa-
tentia ostendit: ille videlicet quem imitati, non
a quo sunt creati. Item: Vos facitis opera patris
vestri. Cumque illi, sicut & adhuc quidam mi-
seri, nomine Christiani, opere vero diabolici,
gloriarentur de paternitate unius Dei dicentes:
Nos, inquit, ex fornicatione non sumus nati: unum ibidem.
patrem habemus Deum: audierunt: Si Deus pater ibidem.
Dicitur igitur, diligenter utique me: ac si diceret;
dicitis Deum patrem, agnoscite me vel fratrem.
Utinam audiamus hoc nos Christiani, quod au-
dire noluerunt Judæi: ut si vere volumus de gra-
tia paternitatis celestis patris gloriari, & adopti-
vi ejus esse filii, diligamus ex toto corde fra-
trem nostrum Dominum Jesum Christum, ve-
rum & proprium Filium Dei: diligamus & pro-
ximos nostros, secundum ejus imperium, sicut
nosmetipos: cognoscamus vocem loquens ejus,
sicut proprie oves ipsius: ne exprobret nobis
quod dixit Judeus: Quare, inquit, loquiam meam
non cognoscitis? quia non potestis audire sermonem:
& hoc unde? Vos, inquit, ex patre diabolo estis,
& desideria patris vestri facere vultis. Et quasi ibidem.
E interrogaretur, que sunt illius desideria: Ille, ibidem.
ait, homicida erat ab initio, & in veritate non
fletis. Homicida, inquit, erat ab initio, utique in
primo homine. Ex illo ille homicida, ex quo
fieri potuit homicidium; invidit enim primo ho-
mini, & occidit hominem. Ergo qui illum imi-
tando talia faciunt, vel facere desiderant, ejus
utique filii sunt: & cum tali patre, nisi citio re-
sipuerint, hereditabunt penas ignis aeterni, qui
paratus est illi, & angelis ejus, & filiis ejus. Et
quia se locus impræsentiarum obtulit, ut de men-
dicibus quid loquamur, audiamus ipsum Domi-
num ostendenter nobis quis pater mendacii &
men.

mendacium hominum habeatur. Cum enim dixisset de diabolo: *Ille homicida erat ab initio, adiit unde; & in veritate, inquit, non fletis, quia veritas non est in eo: cum loquitor mendaciorum, ex propriis loquitor, quia mendax est, & pater ejus, id est pater mendacii sui quod ipse genuit, quia a nemine illud audivit. Nam quisquis homo ab alio mendacium accipit, & dicit, mendax est, sed pater ejus non est. Mendaces igitur apud patrem suum diabolum vident, & audiunt quod loquitor, id est mendacium, quod ex se natum idcirco docet proferri ore hominum, ut eorum animas per ipsum prolatum interficiat mendacium, attestante nimis scriptura: Os quod mentitur, occidit animam, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ignis ardentes sulphure. Propter quod omnes admonet apostolus Paulus: *Nolite, inquit, mentiri invicem.**

Itemque: *Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo:* & Salomon: *Abominatione Domino est lingua mendacii: qui autem fideliter agunt, placent ei: & iterum: Liberat animas teatis fidelis: profert mendacia verisipellis.*

Item: *Qui quod novit loquitor, index iustitia est: qui autem mentitur, teatis est fraudulentus.* Hinc Iesus filius Sirach: *Noli, inquit, velli mentiri omne mendacium.* Cum enim, ut beatus pater Augustinus dicit, obo sint genera mendacii, nullo eorum a perfectis viris mentendum est. Unde Isidorus: *Summopere cavendum est omnem mendacium: & item: Omne genus mendaciū summopere fuge.* Omne quod a veritate discedat, iniquitas est. Esto in verbo verax, neminem mentiendo fallas: non aliud loquaris, & aliud facias: non aliud dicas, & aliud in animo teneas. Et in epistola Callisti pape: *Nihil malum vult qui fidelis est: si quis fidelis est, videat ne falso loquatur, aut cuiquam insidias ponat.* Dicit psalmus: *Perdes omnes qui loquuntur mendacium.* Si queritis, quare? quia veritati, quae Christus est, contrarium est. Pertinet namque ad id quod non est, non ad id quod est. Si enim hoc dicitur quod est, verum dicitur: si autem hoc dicitur quod non est, mendacium est. Ideo inquit: *Perdes eos qui loquuntur mendacium: quia recedentes ab eo quod est, ad id quod non est declinaverunt.* Liceret quidam hoc non de omni mendacio, sed de hereticis tantum intelligi velint. Nos autem fugientes a patre mendacii, curramus ad patrem veritatis, & loquimur veritatem ex corde & ore cum proximiis nostris, ut mereamur inveniri participes veritatis æternæ, & Patri coeteræ, cum eo tegnantes in secula. Sed revertamus ad homicidas, qui unum cum mendacibus dicuntur habere patrem, id est diabolum. Attendant quid Dominus post diluvium famulo suo Noe dixerit: *Sanguinem animalium vestrum requiram de manu hominis: de manu viri, & fratris ejus, requiram animam ejus.* Quicunque effuderis sanguinem sanguinem, sanguis ejus fundetur pro eo: ad imaginem quippe Dei factus est homo. Quia tentatio cum sub intermissione prohibeatur homicidium, tamen ne quis insipientium putet animam hominis in sanguine constitutam, que immortalis est, & que ideo sic appellatur, quasi anima, id est a sanguine longe discreta, noverit sanguinem animalium typice intelligendum ipsum vitale, quo vegetantur, & sustentantur, & vivunt homines in carne per animam. Non enim sanguis hominis ad substantiam animæ creditur pertinere, quamvis alibi legislator dicere videatur: *Animæ omnis carnis in sanguine est.* Quod non

Aideo dictum est, ut hoc sit anima, quæ est proprie spiritalis substantia: sed quod per sanguinem anima, ut diximus, typice significetur, per rem scilicet visibilem res invisibilis, sicut & ille: *Petra autem erat Christus: non quia hoc erat, sed quia hoc significabat.* Quo sensu & illud intelligendum est, quod sequitur: *Quicunque crederit humanum sanguinem, fundetur, & sanguis illius.* Multi denique effuderunt sanguinem, & sanguis eorum effusus non est: permixtum etiam plurimi veneno, vel suspedio, vel quolibet alio modo, & sanguis eorum non effunditur. Ergo cum ille qui occidit, sanguinem non effuderit, quomodo ejus sanguinem Dominus effusurus est? nisi quia, ut diximus, sanguis hominis ipsum vi-tale ejus, quod subsistit, debet intelligi: quod qui effuderit, id est, qui aliquo genere mortis hominem occiderit, fundetur sanguis illius, hoc est vitalis portio ejus: quoniam sicut illi, quem occidit, temporalem vitam, sic sibi met ipsi peccando vitam absuluit æternam. Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur. Cui simile est illud quod Petro dicitur. *Omnes qui acceperint gladium,* *Matei. 26. gladio peribunt, ac si diceretur, omnes qui injuste occidunt hominem, eadem occidente ipsi in anima pereunt. Et quia ad imaginem suam Deus hominem fecit, in eo quod huic manere ad æternitatem voluit: idcirco animas hominum ab his, a quibus de corporibus fugantur, requirit. Audiant igitur dolosi & falsi testes Psalmistam dicentem: *Virum sanguinum & dolosum abomina-* *Psal. 1.* *bitur Dominus.* Item: *Viri sanguinum & dolosum non Psal. 54.* *dimidiabant dies suos: & quia tales abominabatur Dominus;* abominabitur etiam illos & ecclesia. Unde taliter de eis in concilio Agathensi capite Concil. A- trigesimo quinto statutum est: „ Itaque censui- *cuncti c. 33.* mus homicidas & falsos testes a communione ecclesiastica submovendos, nisi penitentia sa- tisfactione crimina admissa diluerint: „ & in concilio Aucyrano capite vigesimo primo. „ Qui *Council. As- cyr. c. 22.* voluntarie homicidium fecerint, penitentia quidem se jugiter submittant, perfectionem ve- „ ro circa vita exitum consequentur. „ De his autem qui homicidium non sponte committunt, in eodem Concilio capite vigesimo secundo, & *Ibid. c. 22.* dicitur: „ De homicidis non sponte commis- sis, prior quidem definitio post septennem po- „ nitentiam perfectionem consequi præcepit, fe- „ cunda vero quinquennii tempus explore. „ Et de homicidis maleficis, in concilio Eliberitano capite sexto. „ Si quis maleficio interficiat alterum, eo quod sine idolatria perfidie scelus non potuit, nec in finem impertiendam esse illi communionem. „ Igitur cum hoc scelus homicidiorum inter nosnos jam crebris atti- tur, & non solum quorumlibet Christianorum, sed ipsorum etiam Christi ministrorum, insuper & summorum sacerdotum temerarie sanguis ef- funditur, & Dei timor, sacreque legis veteris & novæ observatio, ac sacerdotalis reverentia, ca- nonum quoque statuta conculcantur, atque omnis ordo ecclesiasticus a talibus passim confundi- tur, & ludibrium habetur, & repleti sunt qui ob- securati sunt terra domibus iniquitatum: quid nobis agendum est, dum religio sancta annullatur, dum fas & jus confunditur? Restat solummodo cum Psalmista proclamare ad Dominum, & di- cere: *Exurge Deus, judica causam tuam: memor esto improprietum tuorum, coram qua ab insipienti sunt tota die.* Verumtamen quos divinus noster restringit, saltem humanus timor coereat. Propo- nantur eis edita imperatorum. In libro capitu- larii VI. capite xc. ita censetur: „ Qui occi- „ de-*

301 ANNO CHRISTI 509.

"derit monachum , aut clericum , arma relin . A
"quæ , & Deo in monasterio serviat cunctis die-
"bus vice sua , nunquam ad seculum reversu-
"rus , & septem annos publicam penitentiam
"gerat . "Ex eodem libro capite vigesimo octa-
"vo . "Si quis sacerdotem , vel levitam , aut mo-
"nachum interficerit , vel debilitaverit , juxta
"statuta priorum capitulorum , quæ legi Salic-
"æ sunt addita , componat , & insuper bannum
"nosterum , id est LX. solidos , nobis persolvat ,
"et arma relinquat , atque in monasterio diebus
"vita sua sub ardus penitentia Deo serviat ,
"nunquam postmodum seculo vel secularibus
"militaturus , neque uxori copulaturus . "Item
in libro VI. cap. ccxxv . "De homicidio ita jul-
"simus observari , ut quicumque auctu temerario B
"alium sine causa occiderit , vita periculo fe-
"riatur , & pretio se redimere nunquam valeat .
"Et si coavenerit ut ad compositionem quicunque
"descendar , nullus de parentibus aut amicis cum
"quidquam adjuvet : quod si fecerit , suum viri
"gildum omnino compoas . "Cum ergo de illis
"tam districum proferatur judicium , quid conve-
"nit deinceps episcoporum ? Quod fortassis hic
"ideo videtur omisum , quia post sopitam perse-
"cutionis Christianorum , quæ a pagani exerceba-
"tur , invictam , vel si fuit , rarissimum , vel nullum
"tam immane facinus inter Christianos est perpe-
"tratum : & idcirco quomodo penitenti aut puniri
"debeat , hac nos est lege disiunitum . Hoc tan-
"cum inter eam et capitularium scripta , lib. v. cap.
"CCLXI. reperitur , quod qui episcopum occiderit ,
"nongentis solidis culpabilis judicetur . Sane quo-
"modo in talibus vindicandum sit , quia non ho-
"minis vindicta queritur , sed Dei , ne quantum
"ad humanan spectat intulit , tantum facinus
"remanere videatur intulit , & super eos , qui
"vindices esse debuerant , dum suas gravias , Dei
"vero vel levius vel nullatenus ulciscuntur injuri-
"as , justum ejus superducatur judicium , videat
"rex ut recta de talibus judicando nomen suum
"facias adimpleat . Videant duces ejus & comites ,
"qui gladium Dei portant ad vindicandam malefacto-
"rum , de quibus ait apostolus : Principes non sunt
"timori boni operis , sed mali : vis autem non timere
"potestatem ? bonum fac , & babeti laudem ex illa :
"Dei enim minister est tibi in bonum . Si autem ma-
"leficias , time : non enim sine causa gladium por-
"tatis : Dei enim minister es , vident in iram ei qui
"malum agis . Et subiecti ipsi , suisque propiciant
"subditis , juxta exemplum Moysi famuli Dei , qui
"in Dei vindicandam sibi conjonxit , armavit , &
"animavit filios Levi , & cum esset mississimus ,
"in quosdam idololatras puniendo eos velut desig-
"viit , præcipiens suis : Ponat vir gladium super se-
"mum suum . Et rursus : Ite & redite de porta us-
"que ad portam , & occidat unusquisque fratrem , &
"amicum , & proximum suum : ne in omnem po-
"pulum ira Dei deserviret . Si enim ipse rex vi-
"delicit , atque sui , quibus hoc agendum nego-
"tium instat , Dei judicium quoquo modo dissidi-
"mulaverint , ipsi viderint . Stat namque firma
"Pauli sententia apostoli , in quo ipsa veritas
"Christus loquebatur , qua dicitur : Revulsatur ira
"Dei de caelo super omnem impietatem & iniustitiam
"hominum , corumque qui veritatem Dei in iniustitia
"detinent , & post pauca : Qui cum iniustitiam Dei co-
"gnovissent , non intellexerunt , id est , intelligere
"noluerunt , quoniam qui talia agunt , digni sunt
"morte , non solus qui ea faciunt , sed etiam qui
"consentient facientibus : & iterum : Scimus quoniam
"judicium Dei est secundum veritatem in eos qui ta-
"lia agunt . Nos vero talibus , si forte tandem ali-

Lib. 5. c. 35.

R. m. 13.

Ezod. 31.

R. m. 1.

R. m. 2.

p.

ANNO CHRISTI
509.

quando vel in ultimis suis resipuerint , tamque
"gravium admissorum veniam corde tenus po-
"laverint , ne videamus eas , quæ claudi non po-
"tent , januam pietatis Dei obtulerit velle , & de
"eius misericordia aliquos , quod absit , desperare ,
"immo , ut ita dicatur , mortuis mortem addere ,
"nequam penitentiam denegari dicimus : cum
"Deum misericordem ad subveniendum miseris ,
"ad benignitatis eius portum contingentibus , pa-
"ratiuum credamus , invitante omnes ad pe-
"nitentiam , atque per prophetam clamantem :
"Nolo mortem peccatoris , sed ut converteretur & vi-
"sunt st. tot . Quibus tamen penitentia modos & tempo-
"ra juxta qualitatem peccati dicimus discernenda ,
"sicut taxat in concilio Africano capite deci-
"mo . "Poenitentibus , inquit , secundum differen-
"tiā peccatorum , episcopi arbitrio penitentia
"tempora decernantur . "Item in eodem Con-
"cilio cap. LXXIV . "Ut sacerdos penitentiam im-
"ploranti , absque persona exceptione , penite-
"tia leges injungat . "Nos quidem de illis quod
"nostrum erat , egimus . Denique secundum sen-
"tentiam beati apostoli Pauli , ut tollerentur de
"medio Christianorum qui hoc egerunt , jam ju-
"dicavimus qui sic operati sunt , in nomine
"Domini nostri Iesu Christi congregatis nobis
"et ejus spiritu cum virtute Domini nostri Iesu
"Christi tradere hujusmodi satanas in interitum
"carnis , ut spiritus salvis sit in die Domini no-
"stri Iesu Christi , si tamen penitentiam agere vo-
"luerint . Sic enim idem Apostolus se egisse testa-
"tur de his qui circa fidem aufragaverunt , id est
"in fide male vivendo erraverunt , scribens ad Ti-
"motheum : Ex quibus est , inquit , Hymenaeus , &
"Alexander , quos tradidi satana , ut discant non bla-
"spemare . Si vero ut incepérunt , in sua perse-
"veraverint malitia , & divitias bonitatis Dei , &
"patientia , & longanimitatis contempserint , se-
"cuendum duritiam suam , & impénitens cor , the-
"saurizantes sibi iram in die ira & revelationis
"justi judicii Dei , qui reddet unicuique secun-
"dum opera ejus : quoniam a nobis modo non
"traduntur satanas in interitum carnis , ut spiritu
"salventur , sed ipsi potius scipios ex toto tradi-
"derunt satanas , ut cum ipso in die Domini no-
"stri Iesu Christi pereant : nos quoque , cum om-
"ni ecclesia Christi , quia nec debemus , nec pos-
"sumus , eis nec vivis nec mortuis communicabi-
"mus . Insuper & secundum potestatem nobis in
"beato Petro & in easteris collatam apostolis , qui
"bus dictum est : Quoniamque alligereritis super ter-
"ram , eratis ligati & in celis , illius anathema
"vinculo eos adhuc incedabimus , ut juxta Pauli
"vocem , quia non amant Dominum nostrum Je-
"sus Christum , quia immo oderunt , & perse-
"quuntur , & illam qui nomen ejus cum sacra un-
"dione gestabat , vicesque illius agebat , Christum
"Dominii interfecerunt , sit quisque eorum , qui hoc
"nefandissimum scelus opere perpetravit , & qui-
"cumque eis quoquo modo favendo , & commu-
"nicando consentit , anathema maranatha , id est
"condemnatus , donec Dominus redeat , vel per-
"ditio , sive ut dictum est , condemnatus in die ju-
"dicii , quando Dominus veniet . Gratia autem &
"misericordia Domini nostri Iesu Christi sit nobilis-
"cum , & cum omni ecclesia ejus . Amen .

X IV.

Quanquam superius de sacrilegis inter nos ser-
"mo sit habitus , ubi ex parte ostendimus , quam
"grave sit illud facinus , & quia pena iure plecta-
"tur sacrilegus : tamen quia inter nostrates hic
"peccatum inolevit mos , ut defuncto ecclesiam epi-
"scopo , mox a quibuscumque potentioribus per-

va-

ANNO CHRISTI 303. **P. III.** **vadant res ecclesiastices, quasi episcopi fuerint.** A., canones constringunt, qui tam in praetertimum, quam in futurum res ecclesiae vel episcopi usurpantes diripuerint. Item cap. 1v. Illud est iam provido censilio, decernentes, ut quia sepe sacerdotum antistitum, per absentiam com-

Mob. 18. **apostolis, dicens: Quodcumque diligenteris super terram, eris ligatum & in celis: & quodcumque soleris super terram, eris solutum & in celis, interdicimus.** Unde inter ceteras de hac re canonum constitutiones, in concilio Valentino cap.

Concilium Valentini cap. 11. Ita terribitur: Hoc etiam placuit, ut episcopo ab hoc seculo jubente Domino ascerbito, clerici ab omni omnino supellebili, vel B. quacumque fuit in domo ecclesiae, vel episcopi, in libris, in speciebus, utensilibus, vesculis, frugibus, gregibus, animalibus, vel omnino re, rapaces manus abstineant, & nihil latronum n. de diripient. Qui nisi canonum auctoritate cohibiti fuerint, omnia que pervalet, metropolitani vel omnium provincialium sacerdotum distributione coacti in pristinum statum redintegrare cogantur: ut nihil antillii, vel dispensatori futuro necesse riotorum sub hac justa constitutione deperat.

Concilium Regenae cap. 111. Quod ut confidentius iustitia manente tervetur, secundum Regensis synodi constituta, episcopo e corpore recedente, vicinor illi accedit episcopus, qui ex more exequis celebratis; statim ecclesia illius curam distritissime gerat, ne quid ante ordinationem pontificis futari, remanentium clericorum subversioni vel direptioni iam licet. Ita ut de reperitis omnibus impedio certior, detinatioque fidelissima, si fieri potest, intra octa-^{as} denunci, sub diligentiā praesentis episcopi peragatur: debine ad metropolitani notitiam habita ordinare electio, puto determinatur, ut ejus electione talis persona ordinande domui ecclesiastice proceverit, que vel confusa clericis stipendia dispenseat, & creditarum sibi rerum, si forsitan tarditas in episcopo ordinando succelerit, metropolitano congruis temporibus reddere possit rationem: ut sub hac salubri constitutione clerici stipendii suis omnino contenti, labores non dispiant episcopi decadentis, & in vacuum ecclesia dominum futurum pontifex non sine dolore succedat: sed magis de praecessoris sui dimisso posse, si & ipse gaudere, & aliis ministrare. Item

Concilium Valentini cap. 111. Simili quoque modo parentibus & propinquis decadentis episcopi, si intestatus obierit, denuncietur, ut sine metropolitani vel provincialium sacerdotum conscientia, nihil de rebus defuncti occupate pertinent: ne forte hereditarius rebus eius aliqua ad ecclesiam pertinentia vel permixta ulterius, sed usque ad ordinationem futuri expedient animis, aut certe, si longum fuerit, ad metropolitani, ut dictum est, admonitionem recurserit. Si quis autem immemor divini timoris, contra haec sancta synodica clericis quicunque vel laicus venire improba mente tentaverit, & communione & consortio privetur ecclesie: quia durum est ut ad illam conveniat, quam expoliare non metuit: nisi forte spiritu meiori correpis, dum a presumptione cœfvari, recuperat indulgentiam. Si autem rationabiliter modelloque uniuersitique reperit quod sibi jure debetur, ei abique aliqua animadversione a metropolitano, vel cui injunxerit, aut res aut ratio non negetur. Hos etiam omnes

ANNO CHRISTI 303. **Concilium Valentini cap. 111.** **car. 111. sic legitur.** Ea quæ competunt honestati contingit sepe quorundam desidia non impleri. Proinde quia notum est, quæ dignitas in exequis morientis episcopi ex canonibus conservetur, traditioni moris antiqui hoc tantum adjicimus, ut si quis sacerdotum, secundum statuta Vallentini concilii, ad humana decadentis episcopi membra venire commonitus, pigra voluntate dissulerit, appellibus clericis obeuntis episcopi apud synodus, sive apud metropolitani episcopum, tempore anni unius nec faciendi Missam, nec communicandi habeat omnino licentiam. Presbyteri autem, sive calesi clerici, quibus major honoris locus apud eamdem ecclesiam fuerit, cuius sacerdos obierit, si sollicitudo pro exequis aut jam mortui, aut continuo antistitis morituri, ad comonendum tardi inveniantur, aut per quamcumque molestiam animi id negligere comprebantur: totius autem spatio ad penitentiam in monasteriis deputentur. Ergo cum de exequis episcopi decadentis talis habeatur patrum constitutio, non ab re tamen ducimus, & nunc omnibus notum fieri, quatenus nullus audeat tantum scelus perpetrare sacrilegii, & quod nefas est, legesque prohibent alicui specialiter homini fieri, hoc nemo presumat sancte matris ecclesie ullo modo facere. Et quoniam in quibusdam opportunitatis locorum se ostendit, ut ad obitum, vel exequias aliquius ex nobis, duo vel tres episcopi convenire possint, & vestre amabili in Christo fraternitatit ita placitum esse dignicitur: decet ut sancta caritas se ostendat in mortuorum funeribus, que in vivorum flagravit peritoribus. Sane quia innotuit nobis sancta sedes apostolica, adhuc errores blasphemiasque cuiusdam vigore Photii in partibus orientis in Spiritum sanctum, quod non a Filio, nisi a Patre tantum procedat blasphemantis: hortamur vestram fraternitatem una tecum, ut secundum admoni-

**ANNO CHRISTI
909.** **tionem Domini Romane sedis, singuli nostrum, A**catur: *Sacerdotes ignoraverunt scientiam: & item: Sacerdotes non dixerunt ubi est Dominus, & tenentes legem nescierant me: & ne illam incurramus offendam, quam Heli sacerdos incurrisse dignoscitur, eo quod filios suos indigne agentes non digne corripuit.*

XV.

His ita prelibatis, nunc omnes generaliter alloquamur, qui juste & pie volunt vivere in communione sanctae ecclesiae catholicæ, que est unum corpus Christi, cui unus est Dominus, una fides, unum baptismus. Quis cum generaliter ab ipso suo capite Christo super petram, id est, super confessionem Petri sit adscita: manifestum est, in omnem Italiam, Gallias, & Hispaniam, nullum instituisse ecclesiæ, nisi eos quos venerabilis Petrus, aut ejus successores constituerunt sacerdotes. Et quoniam ecclesia in nostris quoque partibus, ut ceterum est, super hanc petram solidatem non tantum fundata, sed ab eo ejusque eti successoribus etiam edotta, cum Dei gratia, ipsis beati Petri suffragantibus meritis, firmitatem fidei, quam primo percepit, hactenus inconcessam servare studuit, nullaque perfidorum consortia recepit. At vero quia multi fidei tantum Christiani sunt, opere vero a Christiana doctrina dissentient, & attestante Jacobo apostolo didicimus, fidem non solum otiolam, sed etiam esse mortuam sine operibus: ait enim: *Quid prodiderit, fratres mei, si fidem quis dicat se habere; opera autem non habet? namquid poterit fides salvare eum?* Et beatus Hieronymus: *Quid prodiderit, si impie agens Deum voce invocas, quem operibus negas?* Sanctus quoque papa Gregorius: *Quid prodiderit, si Redemptori nostro per fidem jungamur, si ab eo moribus disjungamur?* Itaque ille vere credit, qui exercet opere quod credit. Magnopere satagendum est, ut qui fideles esse dicuntur, si cum fidelis Abraham benedici cipiunt, qui non tantum ex fide, sed ex operibus justificari meruit, beate vivere studeant. Ille enim, ut sanctus ait Hieronymus, beatus est, qui & rede credendo bene vivit, & bene vivendo fidem redam custodit. Sed heu, proli dolor! nostris, nostrorumque communis, & qui jam discenderunt, & qui adhuc superflunt, tam incuria, quam insipientia, perditi vitiis, multi, & penne innumerabiles adhuc inveniuntur in plebe ecclæstica, cujuscumque lexus & statutis pariter & conditionis, qui ad usque sua tempora senectus necdum, ut debuerant, perceperè fidei nonnatum simplicis, usque adeo ut nec ipsius symboli verba salutaris, nec saltem supplicationem dominice noverint orationis. Hi vero tales, eti aliquid videantur habere bonæ conversationis, quomodo sine fidei fundamento ædificium construunt boni operis? Et ad hæc quid excusatioris pretendere possumus, dum tales a corpore exentes non ad vitam, quam non noverunt, sed ad mortem rapiuntur aeternam, quam evadere sine fide, ex qua iustus vivere creditur, minime potuerunt? Nos ergo, ut beatus ait Gregorius, pereunte populo auctores mortis existimus, cum duces esse ad vitam debuimus. Ex nostro enim peccato populi turba prostrata est, quia faciente nostra negligentia ad vitam erudita non est. Quam terribilem nimis, imminentemque nobis & ipsi damnationem, & per nos, & per secundi ordinis sacerdotes, omnimodis evadere conemur, erudiventes aliud commissum nobis, & fidei verbis, & bonorum operum exemplis: ut in omnibus exhibeamus nosmetipos sicut Dei ministros, ut non vituperetur ministerium nostrum: ne de nobis di-

**ANNO CHRISTI
909.** **Sacerdotes non dixerunt ubi est Dominus, & tenentes legem nescierant me: & ne illam incurramus offendam, quam Heli sacerdos incurrisse dignoscitur, eo quod filios suos indigne agentes non digne corripuit.**

GENERALITER OMNIBUS. Ego primo omnium colloco sibi unuquisque Christianus, qui aliter Christianus vere dici & esse non potest, fundamentum Christiana religionis, id est, fidem catholicam, ut credit in Patrem & Filium & Spiritum sanctum unum & verum Deum, trinum in personis, unum in substantia. Credat nihil minus, quod sola persona Filii pro salute nostra carnem assumpsit, in qua passus est, & resurrexit, & in celos ascendit, cum qua etiam ad iudicium venturus est. Credat & in Spiritum sanctum, & quod in baptizate per eum tribuatur omnium remissio peccatorum: & quod ejus dominio in ecclesia Christi per paenitentiam, & per sacerdotale ministerium, inconstanter peccatorum detur indulgentia. Credat quoque veraciter in vera carne futuram in adventu Christi resurrectionem omnium. Hoc vera fidei fundamentum bonis necessæ est exornetur operibus: quia sicut sine fide impossibile est placere Deo, ita & de fide perfecta esse non valet, nisi per dilectionem operetur: insuper si non habeat opera, mortua est in semiperfetta. Exornetur ergo sancta fides, ut vera & fructuosa sit, spe, caritate, humilitate, castitate, continentia, sobrietate, unanimitate, concordia, justitia, misericordia, innocentia, & simplicitate, & ceteris his similibus quæ in dilectione Dei consistunt, & proximi. Videat unuquisque ne ejus decorum diversis commaculet flagitiis. Inter quæ maxime hæc caveanda pervidemus, & quanto occultiora, tanto pericolosiora esse pro certo scimus. Superbiæ scilicet, quæ & de angelo diabolum facere; & de celo novit precipitare. Invidiam, a diabolo inventam ad desiderium de paradiso hominem, & ad mortem in orbem terrarum introducendam. Odium & discordiam, prædictorum criminum sequaces, sed non minus perniciosos, quia matrem omnium virtutum caritatem expellunt, & illa fuga, omnia simul, si qua fuerint, bona opera pervertunt. Hæc igitur principaliter a fidelium cordibus sunt extirpanda, & cum his, ea quæ superius partim denotando perstrinximus, penitus abominanda. Similiter & illa, quæ quasi naturaliter in usu habentur, sicut sunt ebrietates, comestiones, contentiones, detractiones, & iniuriaz, & his similia, quæ juxta Apostolum homines a regno Dei excludunt: *Quoniam, inquit, cat. 1. qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Simili modo & illa cohibenda omnimodis, quæ contra ius humanæ societatis, sicuti sunt furta, & jam superius dictæ execrabilis rapiæ, calumniaz, oppressiones, invasiones, quæ prius reddenda, polte sunt paenitentia remedio corrígenda. Inhibemus quoque modis omnibus, cum ingenio protestatione, pessimam luci rabiem, ultra-rum scilicet adinventionem, quam non minus clerici sedantur, quam laici, dominici immemores præcepti, quo dicitur: *Pecuniam tuam non das ad usuram, & iterum: non occupies a fratre tuo usuram, nec amplius quam dedisti.* Existant & alia diversorum criminum mala, quæ improbat & condemnat lex divina, pro quibus populus vallitate & gladio, fame & pestilentia atteritur, & ecclesiæ status infirmatur, regumque periclitatur: ut sunt nefandissimæ cum masculis aut pecoribus pollutiones, pro quibus dulcis & benignus Deus

noster ad amaritudinem iracundiae tanto gravius provocatur, quanto contra naturam fieri comprobantur: & ut sunt illa, quae ex paganorum ritu adhuc superesse videntur: scilicet magica, fortes, phylacteria, veneficia, divinationes, somniorum conjectationes: quae omnia puniri jubet lex divina, quia manifestissime in talibus servitus est diabolica. De quibus in Concilio Ancyranico titulo **xxiiii.** ita scriptum est: „Qui divinæ nationes expetunt, & morem gentilium subsequantur, aut in domos suas hujuscemodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte malefica, aut expiandi causa, sub regula quinquennii jaceant, secundum gradus penitentie definitos.“ Similiter unusquisque Christianus caveat & ab his, quae videntur quidem levia, sed contra divina sunt mandata, a turritate & stultiloquio, a fabulis otiosis, turpibusque & obscenis fermoculationibus. Hæc nempe plurimi non solum in dominibus & convivis suis loquuntur, & libenter audiunt: sed etiam, ad provocandum Deum ad iracundiam, in basilicis illi & sanctis ejus consecratis, abique respectu timoris aliquius, irreverenter his vacare non desistunt. Servetur sane cultus honor & reverentia dominici dei, & sanctarum solemnitatum. Jejunitum quoque tam inditum, quam etiam quatuor temporum. Cessent mendacia periculosa & noxia, quæ assidue oimis sunt, juramenta, maledicta, turpia necnon cantica, & cetera his similia, quæ longum quidem est enumerare, sed pernecessarium cito corriger. Considerantes igitur, nos omnium operum & sermonum, insuper & cogitationum, reddituros eile rationem ei qui venturus est in maiestate terribili reddere unicuique secundum quod gessit, sive bonum sive malum, & peccata sive parva sive magna non posse impunita esse: ad flagella quoque quæ pro eisdem jam nunc iuste, gravia quidem, sed minora quam meremur, patimur, non intensibiles, non incorrigibiles, non murinurantes, manum ejus ad feriendum extentam, quam ne percuteret anticipare negleximus, dum adhuc paterna pietate sicut filii verberamur, sicut ne usque ad intercessionem, ne usque ad animam feriat, mitigare celeri conversione & condigna satisfactione curremus: ne sicut mali servi, & in præstanti disticta animadversione ferriamur, & ad severiora in futuro supplicia petrahiamur. Dum adhuc vacat, dum adhuc qui offensus peccata nostra proprie penitentiam dissimulat, & ut ab ejus severitate ad illius bonitatem revertamur, blandimentis & minis clamat: non obduremus corda nostra, sicut haec enim patres nostri & nos egimus. Peccavimus enim cum patribus nostris, injuste egimus, iniquitatem fecimus. Jam nunc ergo reversi ad conscientias nostras, & mala quæ gessimus dijudicantes, pura & vera confessione confitemur Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus. Procidamus & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse

Aest Dominius Deus noster, quia benignus & misericors est, præstabilis super malitia, qui non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat. Si igitur ex toto corde conversi ad Deum, veram penitentiam, fractusque penitentie dignos fecerimus, crebris & sanctis instantes jejuniis, vigilis castis, illique bene complacitis, & orationibus salvo lacrymarum imbre perfusis, cum elemosynis justis, ceterisque misericordiæ & caritatis operibus, atque profiteamur nos ad pristina impietatum nostratum scelerâ nunquam redituros, juvante ejus gratia, sine quo nihil possumus: si in istis perseveraverimus, satisfacientes Deo & ecclesiæ de præteritis peccatis per penitentia dolorem, per humilitatis gemitum, & per contriti cordis sacrificium: cito ejus, qui contritum & humiliatum non spemnit, & cui proprium est misereri semper & parcere, misericordiam consequemur. Cito dicimus, quia apud benignum Deum non tam valet mensura temporis, quam doloris. Ipse enim per prophetam loquitur, dicens: *Cum conversus ingenueris, salvus es.* itemque: *Impietas impis non nocet ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua.* Cum ergo tanta sit benignitas Domini Dei nostri, non negligamus, non differamus, non tardemus converti ad ipsum, sed sicut nos hortatur S. Paulus apostolus, *ad eam cum fiducia ad nos.* ibronum gratia ejus, ut misericordiam consequamur, & gratiam invenerimus, in auxilio opportuno, per Jesum Christum Dominum nostrum, cui est cum coeterno Patre & Spiritu sancto virtus & gloria in secula seculorum. Amen.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Herveus Rem. archiep. his editis annuens subscripsit.

Vito Rothomagensium episcopus subscripsit.

Rodulfus Laudunensis præfus subscripsit.

Erluinus Beluacensem episcopus subscripsit.

Raubertus Noviomagorum episcopus subscripsit.

Letoldus Catalaunicus episcopus subscripsit.

Abbo Suevorum episcopus subscripsit.

Stephanus Cameracensis episcopus subscripsit.

Huchertus Meldensis ecclesiæ episcopus subscripsit.

Ofridus Silvanectensis episcopus subscripsit.

Stephanus Morinorum episcopus subscripsit.

Organus Ambianensis episcopus subscripsit.

E NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

Trosljum vici nunc etiam nomen est paucis milibus distantia ab Augusta Suevorum. Ubi & alia deinceps hoc seculo habita Concilia, quæ Flodoardus in chronicis identidem commemorat, hujus enim annemeritur, quia partem illam chronicæ mucilam habemus, incertum est. Videntur etiam hoc concilium ignorasse canonum collectores Burchardus, Iyo, Gratianus, & posteri, ita de illo silent omnes; nisi quod nostra memoria primus ejus testimonii in epitome sua usus est Antonius Augustinus.

ROMANUM CONCILII M.

Pro revocanda Formosi papae sanctione de restituenda ecclesia Bremensi
Coloniensi provincie,

A Sergio III. papa anno forte 910. celebratum.

Ex Missa Suppl. p. 10. DE hoc concilio nihil ultra dicendum occurrit præter id, quod in praesatione ad epistolam Ser-
gii III. adnotavi: quare lectors eo revocando censeo.

GUILLELMI COMITIS ARVERNORUM

ET DUCIS AQUITANIE TESTAMENTUM.

Quo prima Cluniacensis monasterii fundatio instituta est anno Christi Dccccx. Caroli Simplicis
regis post obitum Odonis anno xiii.

Prov. 13. Civ. 3. B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Cundis sane considerantibus liquet, quod ita A mea, salute scilicet animarum nostrarum & cor-
porum: pro Avans nihilo minus, quam mihi eas-
dem res testamento jure concessit: pro anima-
bus quoque fratribus ac sororum nostrarum, ne-
potumque, atque omnium utriusque sexus pro-
pinguorum; pro fidelibus nostris, qui nostro ser-
vicio adhaerent: pro statu etiam ac integritate ca-
tholicae religionis: postremo vero, sicut omnes
Christiani unius compage caritatis ac fidei tene-
mur, ita pro cunctis, præteriorum scilicet, præ-
sentium, vive futurorum temporum orthodoxis
hæc donatio fieri.

Eo siquidem dono tenore, ut in Cluniaco in
honneo sanctorum apostolorum Petri & Pauli mo-
nasterium regulari construatur, ibique monachi
juxta regulam beati Benedicti viventes congregen-
tur, qui ipsas res perenni tempore possideant,
teneant, habeant, atque ordinent. Ita dumta-
xit, ut ibi venerabile orationis domicilium votis
ac supplicationibus fideliter frequentetur, conver-
satioque celestis omni desiderio & ardore intimo
perquiratur & expetatur. Sedula quoque ora-
tiones, postulationes, atque obsecrations Domi-
no diriguntur, tam pro me, quam pro omnibus,
sicut eorum memoria superius digesta est. Pra-
cepimus siquidem, ut maxime illis sit hæc no-
stra donatio ad perpetuum refugium, qui paupe-
res de seculo egressi, nihil secum præter bonam
voluntatem attulerint, ut nostrum supplementum
sit abundantia illorum. Sint ipsi monachi, cum
omnibus praescriptis rebus, sub potestate & domi-
natione Bernonis abbatis, qui quamdiu vixerit,
secundum suum scire & posse eis regulariter præ-
sideat. Post discessum vero ejus, habeant iidem
monachi potestatem & licentiam quemcumque sui
ordinis, secundum placitum Dei, atque regulam
sancti Benedicti promulgatam, eligere maluerint
abbatem atque rectorem: ita ut nec nostra, nec
alicujus potestatis contradictione, contra religio-
nam dumtaxat electionem impediantur: Per quin-
quennium autem Romanum ad limina apostolorum,
ad luminaria ipsorum concinnanda, decem soli-
dos prefati monachi persolvant, habeantque tui-
tionem ipsorum apostolorum, atque Romanum
pontificem defensorem. Et ipsi monachi corde &
animo pleno prælibatum locum pro posse & nosse suo
sedificant. Volumus etiam, ut nostris, successo-
rumque nostrorum temporibus, prout opportuni-

Concil. General. Tom. XVIII.

V 2 tas

ANASTASII PAPÆ III. VITA.

³¹¹
tas atque possibilis ejusdem loci se dederit, quotidie opera misericordia pauperibus indigentibus, advenis peregrinantibus, summa intentione exhibeantur.

¶ Placuit etiam huic testamento inseri, ut ab hoc die, nec nostro, nec parentum nostrorum, nec fascibus regis magnitudinis, nec cujuslibet terrena potestatis jugo subjectione idem monachib[us] dem congregari. Neque aliquis principum secularium, non comes quisquam, nec episcopus quilibet, non pontifex supradictæ sedis Romanæ, per Deum, & in Deum, omnesque sanctos ejus, & tremendi judicil diem contestor ac deprecor, invadat res ipsorum Dei servorum, non distractus, non minuat, non procamiat, non beneficiet alicui personæ, non aliquem prælatum super eos contra eorum voluntatem constitutus. Et ut hoc nefas omnibus temerariis ac improbis arduis inhibetur: adhuc idem inculcans subjungo, & oblico vos, o sancti apostoli Petre & Paule, & te pontifex pontificum apostolicæ sedis, ut per auctoritatem canonica[m] & apostolicam, quam a Deo accepisti, alienes a confortio sanctæ Deiecclesie & sempiternæ vite prædones & invasores atque distractores harum rerum, quas vobis hilari mente promptaque voluntate dono: sitisque tutores ac defensores jam dicti loci Cluniaci, & servorum Dei ibi commorantium, harum quoque omnium facultatum, propter eleemosynam Redemptoris nostri. Si quis forte, quod absit, & quod per Dei misericordiam & patrocinia apostolorum evenire non censimo, vel ex propinquis, vel extraneis, vel ex qualibet conditione sive potestate, qualicumque calliditate contra hoc testamentum, quod pro amore Dei omnipotentis ac generatione principum apostolorum Petri & Pauli fieri sancivi, aliquam concussionem inferre tentaverit, primum quidem iram omnipotentis Dei incurrat, auferatque Deus partem illius de terra viventium, & doleat nomen ejus de libro vite, si qua pars illius cum his qui dixerunt Dominum

^{*Vide Glo-}
^{farium Du-}
^{cangil, verbo}
^{salvatore,}
^{Mardianus.}

³¹²
Ano, Recede a nobis, & cum Dathan & Abiron, Apoc.

quos terra aperto ore deglutivit, & vivos infernas absorbit, perenem incurrit damnationem: focus quoque Iudeæ Domini proditoris effectus, æternis cruciatus retrusus teneatur. Ex ne ei in presenti seculo humanis oculis impune transire videatur, in corpore quidem proprio futuræ damnationis tormenta expiaratur, sortitus duplum directionem cum Heliodoro & Antiocho, ^{for. cor-}
^{reptionem.} quorum alter diris verberibus coercitus vix semi-vivus evasit, alter vero natu superno percussus, putrescentibus membris, & sciantibus vermidibus, miserante interiori exterrisque sacrilegis, qui erarium domus Domini temerare presumperunt, particeps existat: habeatque, nisi respuerit, archiepiscopatum totius monarchie ecclesiastum, iunctissimi Paulo, oblitorem, & amoeni paradisi aditus contradictem, quos, si velle, habere poterat pro se piissimos intercessores. Secundum mundiam vero legem, his quibus intulerit calumniam, centum auri libras, cogente judicaria potestate compulsi, exfolvat, & congressio illius frustrata nullum omnino obtinet effectum: sed hujus firmitas testamenti omni auctoritate suffulta, semper inviolata ac inconcussa permaneat cum stipulatione subvixa. Aqum Bituricæ civitatis publice.

SUBSCRIPTIONES.

Ego Willelmus hanc auctoritatem fieri & firmari rogavi, ac manu propria roboravi.

Sigillum Ingelberge uxoris ejus.

Sigillum Madalberti peccatoris Bituricensis archiepiscopi.

Sigillum Adalardi peccatoris episcopi.

Sigillum Attonis peccatoris episcopi.

Sigillum Vilhelmi nepotis ejus.

Sigillum Armanni, & aliorum.

Anno xiiii. regnante Carolo rege, indictione xiiii. Ego Odo Levita ad vicem cancellarii scripti & subscripti.

^{ANNO}
^{CHRISTI}
^{910.}

VITA ANASTASII PAPÆ III.

^{Anastasius quando pon-}
^{itur testatus.}

Anastasius, patria Romanus, Luciani filius, anno Domini nongentesimo decimo Sergio invatori sedis est subrogatus, tempore Lamberti & Leonis imperatorum. Sedit annos duos, & menses totidem. Ticinensem ecclesiam, teste Sigonio libro 6. de regno Italæ, plurimis iisdemque magnis ornamentis decoravit, concedens ei usum umbellæ, equoque vehi albo, crucem præviam in itinere habere, & in Conciliis a leva pontificis assidere.

Hujus tempore Lambertus imperator, cum esset annorum triginta duorum, ab Ugone comite Mediolanensi in venatione occulce necatus est, summa regni deinceps ad Berengarium devoluta.

^{Lamberti &}
^{Leonis impe-}
^{rator obiit.}

Leo sextus ejus nominis imperator orientalis, ventris profluvio laborans excessit e vivis anno imperii sui vigesimo sexto. Præterea centum & tredecim novellas constitutiones, Justinianum imitatus, de sacris simul & profanis ridicule nimis edixit. Extat una sub ejus nomine epistola in

Ebibliotheca sanctorum patrum de Christianæ fidei veritate inscripta, qua Spiritum sanctum a Patre Filioque procedentem proficitur his verbis: Ego sum Dominus Deus tuus, creator tuus, lumen de lumine, verbum de Patre, ex quibus Spiritus sanctus procedit. Quod ideo dictum velim, ut intelligas, orthodoxam doctrinam hujus temporis viros disertos receisse; exclamassem tamen, quod sine ecumenici Concilii auctoritate in symbolo posita esset. Defuncto Leone in oriente frater illius Alexander homo nefarius, anno etatis sua 20. una cum Constantino imperatoris Leonis filio puer succedit in imperio, & post sextum mensis imperii, propter contemptum Dei, & sanctorum imaginum, infami exitu, ut tradunt Europalates & Aretas, mortuus est, solique Constantino imperium reliquit. Anastasius papa, cum p[ro]temp[or]e fidelis annos duos & menses totidem, obiit anno Redemptoris nostri 912. sepultus est in basilica sancti Petri, ut habet epitaphium illius, quod ex Manlio recitat Baronius.

^{ANNO}
^{CHRISTI}
^{910.}

C O N-

ANNO
CHRISTI
912.ANNO
CHRISTI
912.

CONCILIO NARBONENSE

APUD FONTEM COOPERTUM.

Anno Dom. DCCCCXI.

DE eo Joannes Mariana libro VIII. historia His. Apanica hac refert. Anno nongentesimo quadragesimo (anno quadragesimo undecimo) conveanus episcoporum est habitus ad oppidum, cui Ponti Cooperio nomen est, in agro Narbonensi. In eo conventu controversia inter episcopos Autigilium Urgelitanum, & Adulphum Pallariensem agitata de finibus: ac vero de tota diuina Pallariensis, quam ad Urgelitanos praesules pertinere Autigilus disputabat. Patrum sententia, Adulpho mortuo, sanctum uti Pallaria urbs ab Urgelitano praesule sacra pateret, quod certissimum documentis probabatur olim in usu fuisse. Actuum preses Arnatus Narbonensis, Tarracone a

Mauris occupata: cuius praesulis partes fuissent controversias inter vicinos episcopos componebant, iisque iis populis dicere. Hec Mariana. Ceterum beatus concilis annum fuisse Christi 911. didicimus ex schedis illustrissimi Petri de Marca archiepiscopi Pavifensis, qui ejus acta ex Vigiliana ecclesia subario descripta. Et aliunde constabat, habitum non fuisse anno quem assignat Mariana 940. cum Arnatus Narbonensis archiepiscopus qui ei praeiuit, ante 25. ut minimum annos obiisset. Nam Agius Arnatus successor juxta anno 905. Narbonensis erat archiepiscopus, ut intelligimus ex concilio Cablonensi illius anni, cui interfuit.

ANNO
CHRISTI
912.ANNO
CHRISTI
912.

VITA LANDONIS PAPÆ.

Lando qua-
do ponide-
rum adepus.

Lando patria Sabios, Trani filius, successit Anastasio pontifici anno Christi nongentesimo duodecimo, tempore Constantini octavi imperatoris orientalis. Hic ad importunam instantiam potentissimi, nobilissimi, & impudentissimi scorti Theodorum, quae duarum filiarum, alteram Maroziam Sergio pape, Theodoram vero alteram Adelberto Marchioni Tusciae prostituerat, & per hoc

monarchiam urbis tenebat, Joannem, quem illa turpissime deperibat, ex Ravennate presbytero episcopum Bononiensem creavit, defunctoque Petru Ravennate archiepiscopo, eundem in ejusdem ecclesie Ravennatis archiepiscopum transfudit. Et paulo post quam rem tam sedam pergeisset, inquit Luitprandus libro 2. cap. 13. ex hac vita migravit.

CONCILIO LUGDUNENSE

Anno DCCCCXII. celebratum.

Ex supplem.
Cocci. Gal-
lia.

HUic Synodo adiussisse Austerium Lugdunensem pos, atque singulos subscriptissime cartas donationis in gratiam Abbatie Sancti Stephani Diviensem hoc anno factas, colligitur ex ejusdem Cartulario.

CONCILIO TURONENSE

Anno Christi DCCCCXII. de celebrando festo Translationis S. Martini.

Hujus concilii memoriam debemus sancto Odoni Cluniacensi abbatii II. qui peculiarem libellum editum in Biblioteca Cluniacensi. Ejus hic summam exhibeo. Normannorum Turonibus jamjam imminentium metu, Sancti Martini corpus Autissidorum delatum fuerat. Rollone illorum duce Christianis sacris initiato, quod anno Christi 912. factum est, relata sunt ad Turonas sacræ reliquia. In reditu, inquit Vincentius Bellovacensis, qui hanc libelli Odenis partem in compendium redigis, quicunque qualcumque incommmodo detinet, etiam non rogantes, etiam non volentes sunt sanati. Nam duo paralytici de morbo

suo victum querentes, audientes que siebant, communicato consilio, apud baculis subascrissi, las repere magis quam fugere tentabant: fuentesque, invitti sanati sunt. Quod ipsi invitti confessi sunt, non audentes celare. Ingresso autem Martino fines parochie suæ, tempore brumali, ornatia frondea, vestita sunt foliis & floribus; & tam cerei quam lampades accendebantur igit divinitus misso, maxime in duabus basilicis in ejus nomine consecratis, in Majori Monasterio, & ecclesia novi castri, in qua nunc usque servatur; & dextera levaque in omnibus ecclesiis campanæ divinitus pulsabantur, nemine tangente. Factum est hoc anno a trans-

Speculi hist.
lib. 4. c. 14.

vc.

„vectione ejus xxxv Id. Decembr. & synodali A., vensi, & suffraganeis totius provinciam episcopum, auctoritate decretum est, ut hoc festum celebre „pis.
„ageretur, ab Adalardo archiepiscopo Turonensi, & Raymone Aurelianensi fratre Adalaro, & Mainoldo Cenomanensi, Lupo Audigardi,

G. C. In S. Odonis libello gestum hoc memoratur anno 887, sed vel Odonis, vel librarii error est. Id enim venire dicit Odo anno quo Rollo ad Christum conversus est: quem annum Christi 912. fuisse certum est

ANNO
CHRISTI
912.

VITA ET EPISTOLE

ANNO
CHRISTI
912.

JOANNIS PAPÆ X.

Jannes, de quo supra in Landone, ex archiepiscopo Ravennate factus est papa; vel post eius pseudopapa, anno Domini nongentesimo duodecimo, tempore Constantini imperatoris orientalis. Theodora meretrix impudentissima in hujus speciei decorum vehementer exardens, Landoni pontifici subrogari procuravit eundem, quem ipse Lando ex Bononiensi episcopo archiepiscopum Ravennatem ordinaverat. Fecerat illud Theodora, inquit Luitprandus, ne amasias ducentorum milliarium interpositione, quibus Ravenna sequestratur a Roma, rarissimo concubitu petiretur. Ita impudicus homo meretrice viribus Romæ polens, factus est pseudopapa & nefarius sedis invisor. Quod ut fieri potuisse credas, memineris legendor, Theodoram, ut testatur Luitprandus, duas habuisse filias, unam Maroziam nomine, quam Sergio pseudopontifici proslituit: alteram Theodoram, que per adulterium ex Adelberto Tuscia marchione suscepit Albericum, qui hoc tempore urbis Romæ principatum usurpabat, eique sere solus dominabatur: præterea Maroziam post obitum Sergii nupsiisse VVidoni filio Adelberti legitimo Tuscia principi, cuius tanta erat potentia, ut rex potius quam marchio videretur appellandus. His fluctibus agitabatur navicula Petri. Verum Christus in ea dormiens patiebatur illam istis procellis operiri & immergi; sed non plane absorberi. Nam liberatam ab infinitis haeresibus, contra gravissima scandala reddidit adeo tutam, ut qua de causa hereticorum novatores ecclesiam velut impii blasphemant, eamdem obcausam filii ejusdem ecclesie Deo grati Deum laudent & benedicant. Initium pontificatus Joannis ad annum Christi 912. referendum esse, certo argumento colligitur ex chronico Cassiniano, Leonis Ostiensis lib. 1. cap. 55. ubi ingentem victoriæ Aug. Joannis pontificis de Sarracenis obtentam dicit contigisse anno Redemptoris nostri 915. indictione 3. invasionis scismatis vero Joannis anno 3. Quod si verum est, opus est affirmare eum anno 912. se in sedem apostolicam ccessisse. Ex rebus sub hoc pontifice gestis verisimile esse colligitur, quod qui invasor, fur, & pro ingressus erat, accedente cleri consensu legitimus Romanus pontifex haberet cœperit, quando copias suis cum Alberico filio Adelberti marchionis Tusciae conjunctis, cum eodem contra Sarracenos in prælium venit. Nam post Sarracenos debellatos diversæ legationes ex diversis orbis partibus pro palliis aliisque rebus implorandis ad eum missæ leguntur. Ad referendam gratiam Berengario pro auxilio quod contra Sarracenos tulerat, eundem mense Septembri anno 915. imperatorem induxit.

Acta Joannis. Ex delictis pluribus retroactis conscientia fauiciatus, animidolore languens, legatum misit Comitem post apostolam ad venerandum corpus sancti Jacobi apostoli, deditque literas ad sanctum Sisenandum ejusdem ecclesie episcopum, petens pro se iuges preces apud sanctum Jacobum Deo offerri, ut in hac vita, & in hora obitus sui, Deum propitium habeat. Cumque Sisenandus in pervestigandis Ro-

Bmane ecclesiæ ritibus totus intentus, invenisset eos in multis plane diversos esse ab iis qui in missali Hispanorum Mozarabi nominato continebantur, legatis pontificis ex Hispania discendentibus suum ille adjunxit, per quem a Joanne papa facultatem accepit emendandi ritus missalis sui in iis que majoris momenti viderentur. Ambros. Morales cbren. Hisp. lib. 15. c. 47.

Idem pontifex Hilduinum Tungensem episcopum, quem clerus & populus elegerat, rejectit, & Richarium abbatem a rege propositum ordinavit, eique causam & controversiam biennalem adjudicavit. Flodoardus. Seulfo Remensi archiepiscopo post Heribertum defunctione pallium misit. Cum hoc Heribertus comes Aquitanie potentissimus pastum iniverat, ut filius suus praeficeretur Remensi ecclesiæ; et nimirum intentione, ut potestate ungendi reges penes Remensem constituta, rex Galliarum ungeretur, quem illum electum vellet. Dum ergo ministri comitis more impatientes Sculsum archiepiscopum propinato veneno e medio sustulissent, filius Heriberti comitis, puer nondum quinquennis, prob scelus inauditus! electus est Remensis archiepiscopus. Factum plane monstrum, nunquam haec tenus in orbe Christiano vistum posse. Quaque illi puer fit archiepiscopo.

Joannes papa non modo non improbat, sed faciat potius electionem ratam esse voluit, muneraque episcopalia Abboni Suectionico episcopo commisit & delegavit: suoque hoc facto infamis pontifex potius exemplum præbuit, ut complures principes non tantum hoc, sed etiam subsequenteribus sculis, prob dolor! adolescentulos sibi sanguine junctos in summas cathedras maximo malo ecclesiarum promoveri procuraverint. Opus sancti pontifice dignum, quem infamis scemina in fami opere in solum Petri intruserat. Flodoard.

lib. 4. cap. 19. **H**ujus temporibus ecclesia Constantinopolitana inter Euthymii & Nicolai patriarcharum fautores schismatis divisa, unita est, sublataque est controversia illa de trigamia, qua occasione Leonis Sapientis quarto subuentis Constantinopoli oborta fuit. **C**europates. Henricus post obitum Conradi factus est rex Germanie, qui cum velatam viduam Eruini senioris filiam duxisset uxorem, de sacrilegio correptus, illa deserta, pedibus Romanum contendens penitentiam egit. Ad subjugandos Lotheringos profectus, per legatum Caroli Simplificis, dono accepit manum sancti Dionysii auro inclusam. Berengarius imperator, cum in odium Rodulphi regis fedus iniisset cum Sarracenis, & suis occisus est. Luitprandus.

Cumque post hæc omnia Joannes papa annos sedecim sedem tenuisset, VVido Tuscia Marchio, suau Maroziam conjugis, que quondam Sergio papa prostituta fuerat, cumdem propter Petrum papa germanum, quem summa inuidia prosequabantur, sede amotum in carcere conjecit: atque in eodem non multo post defunctus, vel cœrica-

vicali ori ejus imposito pessime suffocatus fuit, At es, optimatique, ut eorum consilio, autoritate, atque virtute tantæ vesania resistemus. Inventum est, ut nova gibborum genera novis medicatioibus searentur ac sanarentur, pellentes eos episcopali autoritate, sacrorumque canonum constitutione, a cœtu & confortio Christianorum. Quorum præsumptione ac nefandæ tyrannidi Hilduinus se immicens, datis Henrico suisque procuribus complurimis auri argenteique ponderibus, non solum cum eis scienter participavit, sed etiam ex thesauris ecclesie Tungrensis, quos insinatu diabolico rapuerat, vel suratus fuerat, quibusdam minis ac terroribus egit, ut Herimanus Agrippina civitatis archiepiscopus per violentiam Henrici suorumque fidelium, illum in pontificem consecraret. Nam si non fecisset, sic ut ipse venerabilis archiepiscopus nobis postea in præsentia plurimorum retulit, sibi vitam resque ecclesiasticas auferret, omniaque familiam trucidaret, ac illorum bona diriperet. Ideoque absque legitimorum antecessorum autoritate cum consecravit, ut ipse adhuc testatur, sed tantis terroribus ac diris crudelitatibus coactus. Unde in Niceno concilio ita ad locum inventitur: Si quis ex clericodeprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam ipse privetur communione, tanquam qui regulas confundit; que longe lateque in diversis conciliis & capitularibus regum de excommunicatis inveniuntur.

^{*Caroli Sim. plict.} EPISTOLA CAROLI III. * REGIS AD EPISCOPOS REGNI SUI.

* Adversus Hilduinum ecclesie Tungrensis perversorem, cuius loco Richarium ordinari jubet.

In nomine sancte & individua Trinitatis, Carolus vir illustris divina propitiatione clementis Rex Francorum, omnibus archiepiscopis & episcopis in regno nobis a Deo commiso constitutis, & Pax & salus ab eodem Deo aeterno.

^C Quidam divinis propitiacionis beneficia, quæ ab ipso ab ipsis crepundis experti sumus, nullatenus enumerare possumus: idcirco laudem Domini loquetur os meum, & benedicet nomen sanctum ejus in seculum seculi. Unde quia pluribus nostris exigentibus meritis multotiens adversa quæque sustinuimus, credimus non hoc ad nostram damnationis meritum, sed ad gratiam sum reconcilationis nobis fore permisum: ut flagellis ejus erudit, discamus perversa cavere, & in cunctis ejus voluntatibus parere. Sicut vobis de multis notum est, cum olim quidam nostri fidèles, a nostra debita fidelitate exorbitantes, vitam & regnum nobis auferre moliti sunt, euntes post inimicos nostros, eique familiariter inherentes, res & episcopia nostri regni ab ipsis dari sibi concupierunt.

C A P U T . I.

^{Parr. 1.} Ut ergo de multis taceamus, unum, qui nobis nostris visceribus serpentinum virus infudit, vestram sanctitatem propalavimus; Hilduinum videlicet, qui contra regalem agens potestatem, contra quoque apostoli dicta, ubi dicitur: Deum time, regem honorificate, & Non est potestas nisi a Deo, & Qui potestas reficit, Dei ordinationi reficit: non est enim potestas, nisi a Deo, & adversus citharedi David dicta, ubi ad Dominum loquitur: Impausisti homines super capita nostra. Quique ultra Rhenum ad inimicos nostros proficiens, minimeque reminiscens sacramentorum suorum nobis promissorum, easque retro dorsum abiens, ab Henrico nostro episcopum Tungrensis ecclesie expertit, suaque damnatione contra omnia statuta, tam facrorum patrum, quam regum videlicet antecessorum nostrorum, usurpavit. De qualibus in libro regum capitulari ita dicitur: Si quis presumperit quam non meruit a principe vel seniore justo dignitatem, sacrilegus habeatur: & beatus Gregorius: Sicut qui invitatus renuit, quæsusus refugit, sacrilegi est altaris admovendus: sic qui ultra ambit, vel qui importunus se ingredit, proculdubio est repellendus. Nam qui nititur ad altiora contendere, quid agit nisi ut crescendo decrescat? cur non perpendit quia benedictio illa in maledicuum convertitur, qui ad hoc ut fiat hereticus promovetur?

II.

Cum quidam peccaverit viri, ut supra memoravimus, a nostra fidelitate deviarent, convocavimus archiepiscopos præsules xvi. nostri regni. Noanulos etiam proceres, marchiones, & comi-

te, atque virtute tantæ vesania resistemus. Inventum est, ut nova gibborum genera novis medicatioibus searentur ac sanarentur, pellentes eos episcopali autoritate, sacrorumque canonum constitutione, a cœtu & confortio Christianorum. Quorum præsumptione ac nefandæ tyrannidi Hilduinus se immicens, datis Henrico suisque procuribus complurimis auri argenteique ponderibus, non solum cum eis scienter participavit, sed etiam ex thesauris ecclesie Tungrensis, quos insinatu diabolico rapuerat, vel suratus fuerat, quibusdam minis ac terroribus egit, ut Herimanus Agrippina civitatis archiepiscopus per violentiam Henrici suorumque fidelium, illum in pontificem consecraret. Nam si non fecisset, sic ut ipse venerabilis archiepiscopus nobis postea in præsentia plurimorum retulit, sibi vitam resque ecclesiasticas auferret, omniaque familiam trucidaret, ac illorum bona diriperet. Ideoque absque legitimorum antecessorum autoritate cum consecravit, ut ipse adhuc testatur, sed tantis terroribus ac diris crudelitatibus coactus. Unde in Niceno concilio ita ad locum inventitur: Si quis ex clericodeprehensus fuerit cum excommunicatis communicare, etiam ipse privetur communione, tanquam qui regulas confundit; que longe lateque in diversis conciliis & capitularibus regum de excommunicatis inveniuntur.

^{Concil. can. Anacletus opit. i.} Idem etiam Hilduinus res nostri regni ex præfato episcopio invasit, diripuit, & pro libito abduxit, agens contra statuta Anacleti pape, ubi dicitur: Sanctus Anacletus, qui ab ipso Petro apostolo ordinatus est presbyter, postea in sede Romana successor illius factus episcopus, cum totius mundi sacerdotibus judicavit. „Qui abstulerit, inquit, patri, vel matri aliquid, homicida pariceps est. Pater noster sine dubio Deus est: mater vero nostra ecclesia est, quæ nos in baptismō regeneravit. Ergo qui pecunias Christi & Ecclesie rapit, autert, vel fraudat, homicida est, atque homicida in conspectu justi judicis deputabitur. Qui rapuit pecuniam proximi sui, iniquitatem operatur: qui autem pecuniam vel res ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit, & ut sacrilegus judicandus est.

^D IV. Præfatus denique Hilduinus thesauros ecclesie Tungrensis & Aquisgrani palatii, juxta beati Lamberti corpus martyris in quadam arca positos, avida cupiditate rapuit, eosque inimicis nostris, suis videlicet fautoribus, contulit, & ecclesie abstulit. De quo quibusque hujuscemodi sacri canones ita decernunt: Si quis inventus fuerit aliquid de ministeriis ecclesiæ vendidisse vel abstulisse, qui sacrilegium commisit, placuit eum in ordine ecclesiastico non haberi. Unde beatus Augustinus XLVII. evangelii homilia Joannis dicit: Ecce inter sanctos est Judas, ecce sur est Judas: & ne contemnas, sur hic sacrilegus est, non qualiuscumque sur loculorum, sed dominicorum loculorum, sed sacrorum. Et post pauca: Quicumque aliquid de ecclesia auferet vel fraudat, Judas proditori comparatur.

^{V.} V. Hos ecclesiæ thesauros episcopis, & comitibus, & fautoribus, pro sua ordinatione dedit, non præ oculis habens statuta Africani concilii, quibus præcipitur ut nullus per pecunias ordinetur, ita inquietus: Si quis episcopus per pecunias obtinet dignitatem, dejicitur; modis omnibus abscedatur, sicut Simon magus abscessus est a Petro Item

JOANNIS PAPÆ X.

320

319
Cœ.
liem in concilio Chalcedonensi: Si quis episco-
pus, presbyter, aut diaconus sub pretio Spiritus
sancti gratiam obtainere voluerit, proprii gradus
pericolo subjacebit: & nihil ex hac ordinatione
vel promotione, quæ est per negotiationem fa-
cta, proficiat, sed anathematizetur.

VI.

Jam dictus Hilduinus ad cumulum suæ damnationis, ante venerabilis Herimanni præsentiam ve-
nientis, tuper sacra nefanda juravit, quod ego Ca-
riolum episcopum Tungrense dederim, & quod
dam ex clericis & laicis jurare compulit. Quod
quam sit absurdum quamque vitandum, sparsim
sanctorum scripturarum testimonia approbant.

VII.

*Epistola ad Petrum & quidem venire distulit, incidit sententiam Boni-
facio episcopi facit papa ita dicentis: Probat vera esse illa quæ
post ei aduersus se dicitur sunt, qui ad ea confutanda ad-
esse minime vult. Et ne dubitet, quod ita judi-
cium nocens subterfugit, quemadmodum ut ab-
solvatur qui est innocens querit. Et post pauca:
Confiteitur enim de omnibus, quisquis subterfu-
gere judicium posse dilationibus putat. Item ipse:
Si adesse voluerit, præsens si confidit ad objecta C
respondeat. Quod si adesse neglexerit, dilationem
tententia de absencia non lucretur.*

VIII.

Omnis tam clericorum quam laici supradictæ ecclæ,
nostram adeuntes sublimitatem, luctuosis vo-
cibus innoverunt, quod jam sè memoratus
Hilduinus cum suis prædonibus bona illorum di-
ripiuit, omnemque illo:um facultatem & supelle-
bilem abslutit, nibilque illis remansit, unde sal-
tem sibi virtus sufficientiam adhiberent. Addentes
etiam in precibus, ut vestro consilio citius ager-
etur, ne amplius prædæ & direptioni paterent:
sed illis ad ordinandum daremus pontificem Ri-
cherum, quem concorditer elegerunt. De quibus
videlicet omnibus hic capitulatum insertis vestrum
preciamur pontificum, ut propter Deum, & de-
bitam quam nobis polliciti ells, fidelitatem, pro
viribus exinde adjuvetis, ut nostre honor in hu-
jusmodi negotiis amplius non decrescat, & status
tandæ Dei ecclæ stabiliatur.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

*Adversus Hilduinum.) Totius controversie sum-
mam compendio referit Flodoardus in chronico ccxxx.
Hoc anno, legenti queque, agitatur inter Hilduinum epi-
scopum & Ricbarium abbatem de episcopatu Tungrense con-
tentio: A quidem rex illud episcopum Ricbario, quia Hil-
duinus a se dejectus, cui prius ipsum concesserat, dedit. Her-
mannus vero archiepiscopus Hilduinum ibi episcopum, eli-
genter & pro populo, favente necnon Gisleberto, quem
plurimi Lotharienses principem reliquo Carolo rege delega-
runt, ordinavit. Carolus vero reversus ad se Lothariensem
bus & ipso Gisleberto, Ricbario abbati, non Hilduinum,
ipsum episcopatum contentiebat: & an. ccxxii. Ric-
barius, qui Romanum profectus fuerat propter episcopum
Tungrense, reversus est ordinatus a Joanne papa episco-
pus. Hilduin ab ipso papa excommunicato, qui etiam il-
lo abierat.*

EPISTOLA HERIMANNI ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS

ad Richarium abbatem.

Mittit ei literas Joannis papæ, quibus Romam una
venire jubebantur.

*Magnifice venerando omniq[ue] dilectionis effectu ve-
raciter colendo Ricbero abbat[i], Herimannus san-
cta Colonensis ecclesia servorum Christi famulus, iii. H.
præsens & permanens vale in Christo.*

Sanctimoniam vestram, ut sèpè solemus, etiam
nunc denuo postulamus, quo nostræ senectu-
bis imbecillitat[i] impræsentiarum incumbenii, pia
intentione memores, orationum vestrarum reme-
dia, quibus plus omnibus indigemus, impendere
non dedigemini: nihilominus ambigentes, quin
idipsum pro virium sufficientia pro beatitudine
vestra die noctisque agere minime cessemus. Ca-
terum initimet alme reverentiae vestrae, his nos
diebus epistolam ex domino papa Joanne trans-
missam accepisse: quæ quid continet, sine per-
mutatione literæ vel syllabæ, in hoc exemplari
liquidu perspicere licet.

EPISTOLA JOANNIS PAPÆ X. AD HERIMANNUM ARCHIEPISCOPOUM Coloniensem.

Jubet ut Romam veniat una cum Hilduno &
Richario, qui de Tungrensi episcopatu conten-
debant.

*Joannes episcopus servus servorum Dei reverentissi-
mo & sanctissimo fratri nostro Herimanno san-
cta Colonensis ecclesia archiepiscopo.*

Cum simus dominicæ plebis superna miseratione
ne rectores, studiosius nos convenit Dei pre-
sidium pro subditorum sèpè cogitare salute, ne
frustratis, quod abit, animabus antiqui hostis in-
sidiis, ante omnium pastorem distridam cogamur
solvare rationem: quia ideo fidelis servus & pru-
dens Domini super familiæ constitutus esse digno-
scitur, ut congruo tempore det illis fructum. Con-
gruo tempore sacerdoles propositi Deo fructum
dant, cum pro salute omnium sibi subditorum,
quod opportunum est offerunt. Et quia vestra fra-
ternitas sententiam apostoli reprobavit operando,
qui monet nullo modo aliqui leviter manus impo-
nere, cum Hilduinum, canonice sibi obviantis
bus regulis, absque clericorum electione, & lai-
corum acclamatione, Gisleberti metu, episcopali
iuncta decorare non denegatis, sum præfita conlue-
tudo vigeat, qualiter nullus alicui clericu[m] episco-
patum conferre debat, nisi rex, cui divinitus
sceptra collata sunt. Quo vero ordine Gislebertus
hoc quod illi concessum non est agere non meruit,
Et ut arbitror, quia illicite presumpsit, rationabili-
ter imbecille permanebit. Tamen quia Richerus,
ut Caroli regis testimonium perhibet, atque nostri
dilecti filii Berengarii glorioissimi Imperatoris li-
teræ testantur, primitus a clero electus, & a po-
pulo expeditus est: cur domum sancti Spiritus,
quasi temporale comivodium, cui non sicut im-
ponere non distulisti, omnino miramur, cum scri-
pitum sit: *Intelligens gubernacula possidebit.* In ve-
teri etiam testamento divina lege sanctum est,
ut sacerdotes de sacrificio Domini peccatum
sumant. Non equidem ob aliud, nisi ut sacrificio
descant, quid de semetipsis ipsi suo conditori de-
beant.

321
JUINUS 11.
beant immolare. Et cum nosmetipos Deo offerte sedulo debeamus, cur alios errantes sequi non coatemminus? cum scriptum sit: *Si separaveris pretiosum a vili, quasi ex meum eris.* Igitur quia magis hominis quam Dei formidine metuimus, quod inutiliter gestum est, nostra imbuti admonitione, ut citius emendare delestemini omnino monemus. Valde namque admirari non distulimus, cur contra rationem absque regis iustitione agere pertentatis: cum vobis feminiscientibus hoc nullo modo esse debeat; ut absque regali præceptione in qualibet parochia episcopus sit consecratus. Tamen mediante Octobrio ad limina apostolorum cum Hilduvino & Richero venire satagit, ut ante presentiam nostri nostrorumque episcoporum coadunati, quid ex hoc canonica jubeat auctoritas explicare non denegetur. Et si fortius pro paganorum metu tunc venire non valetis, in Kalendis Aprilis, omni occasione postposita, ad nos quantocius, sicut superius statutum est, pervenite. Et tunc omni errore radicitus extirpato, qui dignus inventus fuerit, per ostium ingrediatur in ovile ovium, & non aliunde, ne sursummetur. Quia nos Caroli regis decus nullo modo auferre volumus, sed pro vigore atque dilectione, vel consanguinitate nostri dilectorum filii Berengarii gloriissimi Imperatoris, ut prior antecessorum suorum regum mos fuit, cum ita illibata atque inconcussam dominationem obtinere delectamur: & sicut priores suos antecessores, nostrorum antecessorum auctoritate, episcopum per unamquamque parochiam ordinare probabilitatem statutum est, ita ut Carolus rex faciat confirmando jubemus. Tamen usque ad illud temporis, sicut superius statutum est, Leogis episcopatus in vestra maneat potestate: itaut Hilduvinus illic aliquid sacerdotale ministerium nullo modo audeat exhibere.

Pergit Herimannus.

His apostolicis Romam vocati præceptis, ejusdem domini papæ sanctorumque canonum auctoritate, eo vos præscripto inevitabiliter invitamus tempore. Valere vestram optamus almitatem, semper memores vestri memoris.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

Richero abbati.) Abbas erat Prumiensis monasterii: Gislebertus vero, quem Lotharienses ducem sibi addiciverant, ut dictum est, comes de Capremonte dicitur & nonnullis.

EPISTOLA II. JOANNIS PAPÆ X.
AD CAROLUM III. REGEM.

Significat se ad Herimannum scripsisse, ut cum Hilduvino & Richario Romanam veniat: Hubertum etiam ob ecclesias Romanas depraedationem excommunicasse.

Joannes episcopus servus servorum Dei, dilecto, filio E Carolo gloriose regi.

Cum sincera in vobis caritas, atque perfecta mantuetudo clarescat, quia divina dispensatione hoc agitur, conditoris nostro Deo immensas gratiarum actiones referimus. Unde hortantes vestram filiationem monemus, ut semper solliciti manentes, subditos quoque vobis commissos per abrupta diutius ire non permittatis. Quia in hoc vestri regni sceptra sublimia manent, cum Spiritus sancti dispensatione quod inutiliter gestum est emendare non negligitis. Noster namque dilectus Concil. General. Tom. XVIII.

A filius Berengarius gloriissimus imperator apostolati nostro literas ex Richero a vobis electo in Leodio, atque a cuncto clero & populo, transmisit: & qualiter Gislebertus vester infidelis Hilduvinum illic consecrare precipiendo non formidavit. Nos vero, prece dilecti filii nostri moti, Herimanno archiepiscopo nostri apostolatus apices transmittere studuimus, quatenus mediante Octobrio cum illis pariter junctus ad limina apostolorum non differat venire: ut tunc probabilitus documentis canonice, qui dignus est, approbetur; qui vero dignus esse contemplatur, tunc reprobatus appareat. Usque ad illud vero tempus, ut Hilduvinus in supradicta ecclesia, que Legia dicitur, aliquod regimen detinere, & sacerdotale officium exhibere non audeat, commonendo precipimus. Tamen quia dilectio nostri filii in vobis abundantanter emanat: dignum est sinceritas atque consanguinitas vestra ut in illo promptius appareat; & ita fidissimum ex vestra dilectione permaneat, quatenus ex illius adminiculo in praesenti cognoscatis. De hoc vero quod Gislebertus contra vestra sceptra inutiliter gesti, valde dolui- mus: eo quod prisca consuetudo, & regni nobilitas censuit, ut nullus episcopum ordinare debuisset absque regis iustione. Et quia Herimannus archiepiscopus, magis hominis quam Dei formidinem metuens, Gisleberti iustione Hilduvinum consecrare non distulit, hac pro ratione sententiam vocationis illi transmisimus, ut mediante Octobrio, & si pro metu paganorum venire tunc neguant, in Kalendis Aprilis, omni remota occasione, tunc nullo modo cum Hilduvino & Richero venire differat. Quia tunc inibi conjuncti, ex decoro vestri regni subtiliter colloquentes, ita radicitus hoc quod vobis per Gislebertum continet extirpare non degebagimus, ut postmodum nec ipse, qui auctor iniquitatis contra vestra sceptra gesti, nec aliis aliquis audeat aliquam lesionem vestro in regno inferre. Illud etiam vestra filiationi innotescimus, qualiter nos juncti cum Berengario gloriissimo imperatore dilecto filio nostro, ad Huberum, ut depredationes atque incendia, que in sancta Romana ecclesia committere non formidavit, emendare studuisset, Dadmonendo misimus: qui renitens, atque superba voce hoc contradicens, emendare noluit. Nos autem, secundum nostri ministerii effectum, illum sub excommunicatione misimus, eumque anathematis vinculo alligavimus cum omnibus suis sequacibus. Unde vestra celstitudini hoc patescamus, ut nullus vestri regni illum sequatur, vel ei adiutorium impendat, quia non solummodo qui cum sequuntur alligavimus, sed etiam qui ei adiutorium impendere delectantur.

III. AD EPISCOPOS NARBONENSIS
P R I M A,

Agii metropolitani ordinationem confirmat:
Geraldum pervaorem damnat: Agio pallium mittit.

Joannes episcopus, servus servorum Dei, Reginaldo Bisterensi, Armano Tolosensi, Riculfo Elenensi, Gimaro Carcasseni, VVigoro Gerundensi, Gerardo Agabensi, Teuderico Lutoveni, Heuberto Neumannensi, item Teuderico Barcinonensi, Georgio Ausonensi, Radolpho Orgelstanensi, Ecclesiistarum Christi reverendissimis ac sanctissimis episcopiss.

Sanctitatis vestre literas de metropolitano Agio suscipientes, huic insidias & fraudes Geraldis X ne-

CONSTITUTIONES GALTERI.

nequissimi ei illatas agnoscentes, valde dolimus, Atque. Quapropter vobis per Eyminum archiepiscopum, nostras apostolicas literas misimus, ut nos, & quasi nostro corpore suscipientes defecimus. Unde vestra sanctitati notum esse volumus, quia praefatus Geraldus falsidicus, ad hanc sanctam Romanam atque apostolicam ecclesiam, cui auctore Deo deversio, veniens, a nobis quasi innocens, surripere voluit episcopatum, cui nos, & et ejus iniurias veritatem plenius non agnoscentes, commodare sine canonica censura noluiimus. Ipse vero, ut multorum veridica relatione compemimus, nescio quas falsas epistolae per surreptionem, quasi ex nostro nomine vobis pertinens, episcopatum Narbonensem hac occasione armata manu depravatur, venerabilis Agius ejus insidiis captus, venire ad sanctam sedem apostolicam differtur, & alia quamplurima de illo, antequam per vestras literas, cognovimus audien-

ipium sepe nominatum Geraldum per omnia saltem fidicium tenentes, inter episcopos non haberetis. Nunc, quia malitiam, iniuriam, & auctores, a vestra fraternitate pleniter agnoscimus: volumus, aquae apostolica auctoritate mandamus, ut, sicut jam vobis scripsimus, & sacri canones restantur, eum inter episcopos non habeatis: quippe nec a clericis, vel populo sit expeditus, nec a vobis suis co-provincialibus more solito ordinatus. Privilegium, pallium, usum pallii, vestro metropolitano Agio, ut vestra petivit dilectio, misimus: quia nulli ecclesie hoc quod illi juste competit, denegamus. Optamus vos in Christo nunc & semper bene valere.

CONSTITUTIONES EX CONCILIO

GALTERI ARCHIEP. SENONENSIS.

Obit. 928.
archiepiscop-
pus sa-

* Fidei de-
fesa, ad lyc-

dom

* Fidei de-
fesa, malice-

tutu.

I.

Statuimus, ut abbates, & priores conventuales, qui nec venerint, nec se excusaverint, praetendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingresso ecclesie suspendantur, & pena, quantum ad hoc concilii statuta est, sub comminatione majoris penae, si aliis annis supra his culpabiles inveniantur.

II.

Propter scandalorum gravia quae ex monialium conversatione proveniunt, statuimus de monialibus inigris, ne aliquem dispositum recipient in dominibus suis ab aliquibus personis, nisi de licentia episcopi sui: maxime arcas clericorum, vel laicorum, custodiz causa minime permittant apud se deponi.

III.

Item communiter omnes in refectorio comedant, & in dormitorio dormiant, nisi ex causa justa, & necessaria, de licentia speciali abbatissae aliter fieri permittatur.

IV.

Item cameræ monialium omnes destruantur, nisi aliqua qua in susceptione episcopi necessario retineatur, vel ad infirmariam faciendam, vel alia de causa, quae episcopo iusta & necessaria videatur.

V.

Item quod moniales nullatenus exire permittantur, vel extra pernoctare, nisi ex magna causa, & raro: & abbatissis injungatur, ne aliter egredi permittantur: & si aliquando abbatissa ex causa justa alicui permittat, eidem injungat quod sine mora revertatur.

VI.

Ostia suspecta & superflua obstruantur. Circa hoc autem episcopi diligentiam adhibeant & curam per se & per ministros suos; & vitas & conversationes ipsarum restringant: ut per eorum diligentiam scandalum, quae in praefenti de vita eorum proveniunt, loquantur.

VII.

Statuimus, ut omnes judices, tam ordinarii quam delegati, temperent se & refrinent a generalibus excommunicationibus: nec in generali participantes excommunicent, nisi valde gravis & enormis excessus contingat.

VIII.

Monentur capitula secularium personarum,

B maxime cathedralia, ut ipsi convenient, & ordinent, & trahent, quod in ecclesiis suis die & nocte, per se & per clericos ecclesiarum, divinum servitum assidue, competenter, secundum numerum institutorum, & facultatem ecclesiarum celebretur, & circa servitum divinum diligenter & curam adhibeant efficacem, ita quod modus habendi se in ecclesia, tam in choro quam extra, evidenter & sufficienter, ubi emendatione opus erit, emendetur infra annum.

IX.

Monentur etiam canonici & clerici secularis, quod ipsi, in habitu suo & aliis, precepta tradita in generali concilio fideliter & obedienter obseruent.

X.

Statuimus ut in locis sive prioratibus, ubi conventionalis congregatio solet esse, si facultates illius ecclesie suppetant, conventus ibidem restau-retur.

XI.

Item quod in domibus sive locis, ubi solebant esse prioratus, si facultates locorum sufficient, monachi vel canonici regulares ad divinum servitum ibidem celebrandum reducantur.

XII.

Monemus abbates & priores conventionales, quod tot servitores in abbatis & prioratibus sibi subditis instituant, si ad hoc sufficient facultates locorum, quot ibi deservire solet: & ne pensionem sive centum ab eisdem exigant, quem non solet exigere ab antiquo, nisi forte alicui ex justa causa ab episcopo suo permittatur.

XIII.

Statuimus quod clerici ribaldi, maxime qui vulgo dicuntur de familia Goliz, per episcopos, archidiaconos, officiales, & decanos Christianitatis, tonderi præcipiantur, vel etiam radi, ita quod eis non remaneat tonsura clericalis: ita tamen quod sine periculo & scandalo ita fiant.

XIV.

Item antiquum statutum concilii provincialis rursus renovantes præcipimus, quod quando aliquanta terra, propter delictum domini terræ vel ballorum, supposita fuit interdicto, nullatenus relaxetur, donec ad arbitrium & moderamen relataxis, presbyteris parochialibus de dannis & de perditis interdicti occasione illatis plane fuerit satisfactum, vel de satisfaciendo cautum.

CON-

CONCILIUM CABILONENSE

In Ecclesia S. Marcelli martyris, in suburbio.

Anno Severi
chronol.

CUM in nomine Domini & Salvatoris nostri Iesu Christi resideret dominus Austerius venerabilis archiepiscopus in suburbio Cabiloniæ civitatis, in ecclesia B. Marcelli martyris, cum archiepiscoporum & episcoporum collegio, videbat cum Ardrado ejusdem urbis venerabili episcopo, Geraldino Matisonensi, Eymino Vesontionensi archiepiscopo, Agio Narbonensi archiepiscopo, Alisachar Beliceensi episcopo, Odilardo Mauriennensi: anno videlicet dominica incarnationis DCCXXV, indictione IIII. & nonnulla ibi pro iuribus, de statu atque utilitate ecclesiarum canonicis definirent: quidam presbyter Bererius nomine, eorum adiit presentiam, proclamans quod B. quidam presbyter Ivo nomine quendam villam Sandiniacum vocabulo ex paroecia S. Clementis, quam Bererius tenebat, contra jus ecclesiasticum usurpasset. Cujus querimoniam pontifices diligenter examinatione inquirentes decreverunt, ut iam dicta villa Sandiniacus ad antiquitatem suam, hoc est ad matricem ecclesiam S. Clementis reverteretur, sicut per viam publicam quam ab Arari incipit, quam pergit ad Odevicam Fredegonis

Antequam perveniret in transversum per viam quae dicit ad fontem Bidodi, uode & hanc testimoniis scripturam quam Reditoriam vocamus, sub hac ratione preslati presulsi præceperunt facere, ut in posterum ecclesia S. Clementis nullam ex sua paroecia sustineret calumniam. Et ut firmius teneretur, propriis nominibus subfirmaverunt.

Austerius Lugdunensis archiepiscopus subscriptus.

Eyminus Vesontionensis archiepiscopus subscriptus.

Agius Narbonensis archiepiscopus subscriptus.

Ardradus Cabilonensis episcopus subscriptus.

Gerardus Matisonensis episcopus subscriptus.

Alisachar Beliceensis episcopus subscriptus.

Odilardus Mauriennensis episcopus subscriptus.

In eadem synodo, ut rerum Burgundiarum scriptores narrant, Roclus comes Matisonensis, cum res ecclesie illius peruersisset, intentata, si pararet, excommunicationis metu, ablata restituere coatus est.

CONCILIUM ALTHEIMENSE

Anno Christi DCCCCXVI. celebratum.

De Concilio apud Altheim, seu Altheim Her-
mannus Contrafus ad an. 916. Hungari item
egressi inter alia mala totam pene Alamanniam
igne & gladio miserabiliter vastant. Ipso anno
apud Altheim Synodus habita. Memoratur etiam
ab Aventino lib. 4. Annal. Bojarum, ubi ait: An-
no ab orbe servato 916. indictione IV. XI. Kal.
Octob. Regni Conradi piiissimi & Christianissimi
regis quinto Concilium Sacerdotum frequens a-
pud Altheim in pago Rhatis cogitum ab Otto-
nensi Episcopo, Legato Joannis X. Pont. Max.
Sed loco Ottowensi legendum Ortanensi, qua urbs
est in ora maris Adriatici in Apriatis cisteriori pos-
ta, etiam bodes Ortona appellata. Huius Concilii,
cujae nulla mentio in editione Conciliorum Labbe-
na, supersunt varia capitula a Burchardo, & Ivo
ne relat. Ejus exemplar MS. viderat Serarius,
qui lib. 4. Rerum Mogunt. in Herigerio Archiepisc.
ait, cum Concilium indixisse Althenensis eique ad-
fuisse Pontificium Legatum Petrum Ortenensem Epis-
copum an. 906. 12. Kalend. Octob. Conradi Im-
peratoris anno 5. Sed cum neque Conradius eo an-
no Rex aut Imperator, neque Herigerius Archiepi-
scopus esset, recte afferuit, in temporis notatione
mendum aliquod inesse. Varios Canones in eo con-
stitutos collegi ex variis titulis Burchardi & Iovis,
istud servatis numeris, qui apud utrumque repe-
riri possunt. Verba Burchardi utpote antiquioris propo-
no. Hoc Concilii

P RÆFAT I O.

Regis Conradi piissimi & Christianissimi Regis
anno quinto, congregata est saude genera-
lis Synodus apud Altheim in pago Rhoetia, pre-
sente videlicet domini Joannis Papæ Apocrisario
sandæ Ortenensis Ecclesie (apud Joannem perperam
legitur saude Ostiensis Ecclesie) venerabili epi-
scopo. Hoc quatenus (Ivo perperam habet aliquo
modo) diabolica semina in nostris partibus ex-
orta extirpare, & nefandissimas machinationes
quorundam peruersorum hominum sedare, &
eliminando purgare deberet. Transacto igitur
triduo jejunio, & sacris Litaniis more debiti
celebratis, convenimus in Ecclesia S. Joannis
Baptiste, & morti comedimus. Tum demum
præfatus S. Petri, & domini Joannis Papæ Mis-
sus, proferens chartam apostolicis literis inscri-
ptam, qua monebamur (Ivo male habet, com-
movebamur) arguebamur, & instruebamur de
omnibus ad veram religionem Christians fidei
pertinentibus. Quæ omnia (ut justum & di-
gnum erat) humiliter accepimus, diligenter tra-
ctavimus, & devoto affectu omnimodo amplecte-
bamur. Ergo Evangelicam preceptionem & in-
stitutionem saluberrimam lachrymabili voce pro-
tulimus, qua arguebantur Pharisi & Scribe:
Mandate, inquit, prius quæ intus sunt: & item:
Ejus primum trabem de oculo tuo: ac propheti-
cum

¹ Concilium istud maius edidit Petrus de la Lande, & ex eo Labbeus. Nos integrum hic damus ex novo
Anecdotorum Thesauro PP. Martene & Durand tom. IV. p. 71.
Concil. General. Tom. XVIII.

ANNO CHRISTI 916. *cum illud: Ruina populi Sacerdotes mali. Perpendentes, & discutendo nosmetiplos insipientes, & in medium penitentis sancte digno fru-
du ad terram nos projicientes, defleximus neglig-
gentias innumerabiles, & peccata nostra gravil-
sima. Deinde hortatu domini Petri contra nos-
metiplos & vita irati, adjuvante primo sancto
Spiritu, & miserante, capitula infra notata ad
correctionem tam nostram, quam Christiani po-
puli statuendo collegimus. Burchar. lib. 11. cap.
68. & Ivo part. 14. cap. 116. uterque ex Concil.
apud Albeckum.*

C A P I T U L A.
V.

*De eo si quis cum uxore alterius vivente eo
fornicatus fuerit.*

Illud vero communi decreto secundum Canonum instituta definimus, & præjudicamus, ut si quis cum uxore alterius, vivente eo, fornicatus fuerit, moriente marito Synodali iudicio aditus ei claudatur illicitus; ne ulterius ei conjungatur matrimonio quam prius polluit adulterio. Nolumus enim, nec Christianæ religioni convenit, ut ullus ducat in conjugium, quam prius polluit per adulterium. Burchard. lib. 9. cap. 74. & Ivo par. 8. cap. 211. uterque ex cap. 5. Concilii apud Albeckum.

VI.

*De Episcopis, qui fibi subjectos seducunt com-
municantes cum excommunicatis.*

Scimus sacra auctoritate scriptum, qui excommunicato communicaverit, excommunicetur. In hoc nos fatemur Episcopi, & presbyteri, & clerici penaliter peccasse: quod imposterum Deo auxiliante & emendare, & evitate cupimus & præcipimus. Burchard. lib. 11. cap. 69. & Ivo pars. 11. cap. 117. uterque ex cap. 6. Concilii apud Albeckum.

VII.

De eadem re.

Placuit sanctæ Synodo, hunc errorum quasi impium ab Ecclesia amovere: quia animarum curam a Domino accepimus, non pecuniarum. Inde & reddituri sumus Domino rationem, & accepturi propter suam misericordiam æternam retributio- nem, vel justam damnationem. Burchard. ibid. cap. 70. & Ivo ibid. cap. 118. uterque ex cap. 7. ejusdem Concilii.

VIII.

*De Episcopis, ut non sine malum exemplum
populo.*

Bonum exemplum populis se ipsos Episcopi vel Sacerdotes debent præbtere, & ostendere non solum dictis, verum & fætis. Propter hoc enim statuimus, minime unquam imposterum contra sacra statuta aliquo modo communiceamus excommunicatis, & dijudicemus (*In Ivo per-* *peram legitur, dijudicamus*) nosmetiplos, quatenus in futuro non judicemur a Do-

ANNO CHRISTI 916. *Agere voluimus secrete in Monasterio, quia publice nequimus (non nequivimus, ut male apud Ivonem): in futuroque prædicta omnibus modis Deo proprio vitare volumus. Eamdemque legem statuentes, Presbyteris, Diaconibus, & omni Clero, si de gradu deponi noluerint, ut fideliter obseruent, & alii servate prædicent. Burchard. ibid. cap. 71. & Ivo ibid. cap. 119. uterque ex cap. 8. ejusdem Concilii.*

IX.

*De correctione Episcoporum, qui cum excom-
municatis communicaverunt.*

Auctoritate Apostolica firmamus dicta, & præcepta sanctorum canonum, & interdicimus, quandiu quis excommunicatus sit, ut nullus nostrorum Episcoporum ei audeat communicare, vel cum eo in Ecclesia orare. Et laici, qui secuti sunt nos, ut dicunt, errando, & seconde nos modo, nos aut nosmetiplos (*Ivo habet nos autem nosmetiplos*) per penitentiam macerantes corrigendo, & viam eis vitae prædicantes, & aperiennes: ut relipiscant a diaboli laqueis, a quibus per nostra mala exempla capti te- nentur, & ad veram matrem Ecclesiam per penitentiam revertantur. Burchardus ibid. cap. 72. & Ivo ibid. cap. 120. uterque ex cap. 9. ejusdem Concilii.

X.

*De Episcopo inculpato, qui ad Synodum voca-
sus venire contempserat.*

Richuvinum Episcopum, qui contra sanctorum Canonum sanctiones Arzburgensem Ecclesiam invasit, quem ad sanctam Synodum per literas nostras invitavimus, & venire contemnens, nec Vicarium suum misit, auctoritate sancti Petri, ego Joannes Vicarius Apostolici, ex præcepto sanctæ præsentis Synodi injungendo vocamus iterum, & præcipimus, quatenus ad Concilium, id est Mai Menguntiz indictum a Metropolitanu Episco- po suo ad præsentiam venerabilis Heri- geri Archiepiscopi, & confratrum suorum veniat, suz inobedientia & perversitas ibidem justam rationem redditurus. Sin autem negligenter & hoc agere parviper- derit, abstineat se a proprio gradu, do- nec Romanum veniens, coram domino Pa- pa, & sancta Ecclesia reddat rationem. Burchard. lib. 1. cap. 162. ex cap. 10. ejus- dem Concilii.

XI.

*De Episcopis ad Synodum vocatis, & venire,
& Missos suos missere designantibus.*

Placuit sanctæ Synodo Episcopos, qui vocati de Saxonia ad sanctum Concilium non venerunt, nec secundum canones sa- cros

ANNO CHRISTI 916. **MISSAS** suis vel Vicarios direxerunt, & per intercessionem erga eos donaverit, & per intercessionem erga Episcopum presbyterum efficerit, & secundum Apostolos victimum & vestitum ei donaverit: ille autem postea in superbiam elatus Missam dominis suis & canonicas horas observare & psallere resuerit, & eis juste obedire, dicens se liberum esse, noluerit, & quasi libere cuius vult homo fiat, hoc sancta Synodus anathematizat, & illum a sancta communione arceri iudicat donec relipiscat, & domino suo obediat secundum canonica praeceps. Siis autem obstinato animo & hoc contemperit, accusetur apud Episcopum, qui eum ordinavit, & degradetur: & fiat servus illius idem domini sui sicut natus fuerat. Quisquis vero talem secum habuerit, postea quam rem praedictam illius audierit, & domino suo reddiderit, vel a te projecterit, sive Episcopus, sive Comes, sive Clericus, sive Laicus, anathematis illius societate nodatus, poenam excommunicationis luet. Burchardus lib. 2. cap. 234. en cap. 38. Concilii apud Altheim habiti, cui interfuisse Conradus regens dicti, quod & in locis supra citatis etiam iterat.

SANCTUS GREGORIUS dicit: Clericum fugientem ab Ecclesia sua, vel servum fugientem dominum proprium, & nolentem reverti, judicamus communione privari, quoadusque ad propriam Ecclesiam, vel ad dominum suum redeat. Et item: Clericum fugitivum suo Episcopo vel domino suo decernimus Apostolica sententia restituiri, vel excommunicari una cum illo, qui ei communicaverint. Burchard. lib. 11. cap. 78. en cap. 37. ejusdem Concilii.

XXVII.

De Clericis, qui a dominis suis liberi facti sunt.

Nullus Clericus ad gradum Presbyteri promoveatur, nisi ut scriptum in canonibus habetur. Si enim propter Dei dilectionem qui de servis suis quemquam elegerit, & docuerit literas, & libertati

CAROLUS SIMPL. REX FRANC. 330
ANNO CHRISTI 916.

Episcopum presbyterum efficerit, & secundum Apostolos victimum & vestitum ei donaverit: ille autem postea in superbiam elatus Missam dominis suis & canonicas horas observare & psallere resuerit, & eis juste obedire, dicens se liberum esse, noluerit, & quasi libere cuius vult homo fiat, hoc sancta Synodus anathematizat, & illum a sancta communione arceri iudicat donec relipiscat, & domino suo obediat secundum canonica praeceps. Siis autem obstinato animo & hoc contemperit, accusetur apud Episcopum, qui eum ordinavit, & degradetur: & fiat servus illius idem domini sui sicut natus fuerat. Quisquis vero talem secum habuerit, postea quam rem praedictam illius audierit, & domino suo reddiderit, vel a te projecterit, sive Episcopus, sive Comes, sive Clericus, sive Laicus, anathematis illius societate nodatus, poenam excommunicationis luet. Burchardus lib. 2. cap. 234. en cap. 38. Concilii apud Altheim habiti, cui interfuisse Conradus regens dicti, quod & in locis supra citatis etiam iterat.

Aventinus citatus addit, in hoc Concilio decreta sunt, ut quisquis Regi fidem non servaret, aut rebellare conatus fuerit, excommunicetur. Ad hoc Erchingensem, quandoquidem cum sociis vita regis, domini sui, infidetus fuerit, a classibus Republica armorumque exercitus fallum esset, utque in monasterio scalas expiat. Denique Erchingensem, Burchardum, Burchardum, Arnulphum, quod decretum Synodi non satissime, in numero impiorum habentur, omnesque coram sermonem defugerent. Porro Rhatia Paffavium usque extenditur, idque Concilium illud in confinis Rhatia & Norica congregatum, in Geographia eiusdem Synodica a Nicolao Sansone edita Althemanum inter Salzburgum & Dingolfingem locatur, usque in inferiori Bavaria.

CONCILIA ALTHEIMENSIA DUO

In causa discipline reformati,

Aliud eorum Joanne episcopo, alterum eorum Petro Hortano istidem episcopo A. S. legatis,

Anno 916. celebrata,

ANNO 916.
Et Supple-
mento Ma-
tutino pag. 1106. **C**oncilium Altheimense unicum Labbeus anno 916. collocat, eidemque tribuit canonos illos omnes, quos Burchardus, & Ivo sparsim sub nomine concilii Altheimensis dederunt. Verum non unicum quidem, sed duplex concilium Altheimense omnino distinguendum est, quod duplice hoc argumento demonstratio. Concilio Altheimensi unicum adfuisse Apostolicum sedis legatum ex eo constat, quod in canonibus illis quos Legatus Apostolicus suo nomine facit, ut sit in canonе inter collectos a Labbeo X. & XI.

Eunicus tantummodo Legatus se prodit; nec sane nisi unius Legati meminit Serarius, qui concilii bojus acta in MS. legible se perhibet. Cum igitur in canone apud Labbeum X. Joannes quidam Vicarius apostolicus se prodit, & in canone XI. missus S. Petri & papa, Petrus se nominet, recta inde consecratione deducimus, duos mos canonos ad concilia duo plane inter se diversa pertinere.

Venerus Labbei editor errorem, Pagio indi-
cante, animadvertisens, duo cum eodem viro do-
fissi.

(*) In Codice Lucensi recte est Cap. xi.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA.

331

ANNO CHRISTI 916.

Bisissimo Altheimensis concilia distinguit; sed in A Ibidem pro multis conciliis, legendum ex codice, monsi confidimus; pro penitentia sancte dignae frustula, lege ut in codice dignae frustula. In cap. XXXVIII. (ut est in codice) Altheimenus II. quod Burchardus lib. I. cap. 237. (ita signat codex meus) representat, nomen Roberti Triburientis archiepiscopi, quod patet in editis, nonne suppressum; Adelgarius Fordinus, est in nostro Atalwardus Farchensis; Richerius Argentinensis est Ragovinus Argentinus; Romualdus Mimonardensis est Romulus Mimicasteriorvardenensis. Admonendi sunt pariter studiori letores, canones Altheimenenses, quem daturum me superius adnotavi ex Mabillonio, qui ex MS. codice Farfensi primum se depropria rebatur; eundem pariter extare apud Burchardum lib. I. cap. 231. codicis mei acceptum ex cap. XXXVI. ejusdem concilii; quare illum hoc transferam, (quod in editis Labbei desit) ex editione Mabilloni cum Burchardianis mei codicis variantibus. Sed & praeter hunc canonom, alium ex eodem Burchardo addo, qui collectores, canones Concilii hujus ex Burchardo describentes, fugit.

C A N O N E S.

XVI.

Statuimus propter Domini dilectionem & proximi, & fidelium honorem, & præcipue ob multa scandala evitanda & funditus extirpanda, & perturbationes, quæ noviter exortæ sunt & oriuntur; neconon ut omnes sciant nos episcopos tales divina misericordia nequaquam fuisse, quales dicimus, exemplum S. Leonis papæ, * Vide Annot. in vita S. Leonis III.

Hæc olim de concilio Altheimenensi duplice commentabar; nunc vero posterioribus curis parallelomena quedam addenda suppetunt. Utriusque concilii canones ex uno Burchardo notos cum editis aliorum conciliariorum & Burchardiano MS. codice Lucensi consenserunt hæc elicui. Qui prior est in editis canon Altheimenensis, quemque Burchardus ut quintum ejusdem concilii laudat, ipse est ad verbum canon LI. concilii Triburientis anni 895. Quo autem loco legunt edita in utroque concilio: *Si quis cum uxore alterius oriente eo fornicatus fuerit; codex Lucensis pro oriente eo, fert immunitate eo; quamquam editam lectionem alteri præferendam censet. Caput XXXIII. in editis, quod Burchardus lib. 2. cap. 234 (ut est in edito Burchardi, cum in MS. sit cap. 230.) signat cap. XXXVIII. fert: Et secundum apostolos viatum Et vestitum ei donaverit, quæ verba in meo Codice desunt; illud quasi liber, in excusis; emendat idem codex quasi liber. Illud dominino suo reddiderit; apie corrigere ex MS. dominino suo non reddiderit. Caput quod in editis est XXVII. in codice est XXVI. Caput X. vulgatum habens Richerius Arzbergensis, optime emendat codex Lucensis Richerius Salzbergensis. In prefatione ubi legunt edita: Apocrifaria sanctæ Orientis ecclesie Et. deest nomen apocrifarii, quod codex postea effert suppliens Petri.*

XXVI.

Statutum est, & rationabiliter secundum SS. Patres a synodo est confirmatum ut * monachus, quem canonica electio a jugo regule monastice professionis absolvit, & sacra ordinatio de monacho episcopum facit, velut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea jure vendicandi potestatem habeat; sed quidquid acquisierat, vel habere visus fuerat, monasterio relinquat, & arbitrio abbatis sui, qui fuerat secundum regulam S. Benedicti. Postquam enim episcopus ordinatur, ad altare, quo sanctificatur & titulatur, secundum sanctos canones, quæ acquirere poterit, restituat.

* Hoc est per apud eum Burchardum, religio erat Mabillonius in Cod. Farfensi.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

Pro schismate Graecorum scindente tollendo,

Constantino, & Romano impp. anno Mundano VIM. CDXXVIII. Indictione VIII.

P R E F A T I O C O L L E C T O R I S.

Aaro 910. Ibid. Leonem Sapientem, qui, uxoro tercia defuncta, quartas nuptias conciliaverat, & nupciam illarum benedictionem, invito licet Nicolo Mystico imperatoris, & patriarcha, ab alio quopiam sibi dari caraverat, anathemati subiectit idem Nicolum, qui haud ita multo post solum vertere, semu-

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA.

334

**ANNO CHRISTI
310.**

333 sensuunque Euthymium in fidem suam assumptum ferre coactus fuit. Leone satis fundo, atque Euthymio exacto, Nicolaus quidem tanquam lego postulacioni restitutus; sed ea occasione ortum schisma nondum coauerat. Donec tandem anno Mandato 642. iulio mons indicione VIII. ait ANNO CHRISTI
Leo Grammaticus in Chronographia, die dominica totius ecclesie a Romano missa ab concordia, canabis Metropolitiss & clericis, qui a Nicolai (patriarche) & Euthymii partibus drightis plorantes animis in consagracione redimuntur. Operi tanto confidendo synodus conveniente certa mihi semper sententia fedit; nec vana opinacione me docet magna illa Niconis collectio, quam in Codiciniana bibliotheca codice MS. ostendit P. Montisanus, describitque in commentario ejusdem bibliothecam par. I. pag. 122. Extat in illa excerptum quoddam decreti pro ea unione compendiaria sancti sub hoc titulo *Synodus vos discipulos vestrum omnes in Constantino Synodus unionis facta sub Confessione, & Romano*. Et Decretum istud synodi ex Jure Graeco Romano a Leuncilvio edito Latine ex Graeco redditum, exhibet Baronius ad an. 921. num. IV. & V. ego vero ex eodem Jure Graeco & Latine hic representandum duxi, supplevi Labbei defectum, qui ea forte de causa quod decretum illud in synodo editum fuisse non legerit, ideo in collectionem suam omittendum censuit. Quanquam etiam non alibi de synodo edictus, id tamen primitare debuerat exemplo & auctoritate magni Baronii, qui & synodus tunc convenientie arbitratus est, & decretum, tanquam ex synodo datum, recitavit. Synodi etiam unionis meminit, ejusque historiam attingit Anastasius Caesariensis in Palaeostina episcopus in lucubratione de jejunio Deiparae, (idest, quod a Gracis ante festum assumptionis, seu, ut illi nuncupant, dormitionis B. M. V. servabatur) ita enim ille in eo opere a Coteleto in monumentum ecclesie graece tom. II. vulgato pag. 435.

Quod si quis quæferis ubinam & quando, & a quo Synodus unionis celebrata sit, audiit a nobis. Non in angulo, inquit, neque in circuite una e multis, neque a vili quadam, sed in regia urbe, hoc est Constantinopoli, & a religioso patriarcha, & episcopis, ecclæsæ curia, ac per pios orthodoxos imperatores, Romanum senem, & Constantium, perque reliquos religiosos sapientes, & cognitione predictos viros: li quippe omnes in Spiritu Sancto congregati, ecclæsiam en causa diversarum nisiarum scissam, Dei gratia unirent, quo factum est, ut convenienter appellationem unionis accepit.

**KONSTANTINOT TOT ΠΟΡΦΥΡΟ-Α
χρυσή.**

CONSTANTINI IN PORPHYRA

nali.

Ταῦθις τῆς αἰκλιθότης θεοτόκως, καὶ εὐπο-
στης, τῶς ἡ πεῖσματα τῷ Σεπτέμβριον καί
Διοντὶ πεπλάτηται, καὶ ὅτας κατέρυπται δύο
Τέ τόποι τῆς σάπιστος.

Argumentum sequentis constitutionis, & narratio,
quādam imperator Leo quartas nuptias contrahere
fuerit ausus, & quo patro per communem unionis ea
fuit abolita.

B

A En i σφράγισθεν εἶχε μὴ αποτίω γρα-
μμάτιον τὴν ἀγίαν Θεοφανόν, μετ' οὐδὲ καὶ
Συγκέντρων ἐπιστολήν. εἶναι πάχον ἐπεντέλειαν. καὶ
αὐτὸς δὲ πρὸς μητέραν αἰτιλέσσης τῆς ἀγίας,
ζεύγουτο Ζωῆ τῇ Συγκέντρᾳ τῇ Τζεντζέ Στυ-
λιανᾷ, εἰδὼς τὴν ἀρχόντινην καὶ φύλακα τὸ βασιλίδιον. Κα-
κιδίαν συντομεῖς αἴτιοι πλευράσθεν, καὶ
ἔτιτοι φύγειν χωνεῖται. Εὐδοκίαν, τὴν εἰδό-
την θίματον ὄψιν, ἐπιλογέσσαν δύο τὸ καλ-
λα. ἦτορ δὲ τοῖς ταῖς οἵτινι Στολέσι ταῖς
τῷ βασιλίδιον δράτην ευχόδεις λύ-
τη ἐτῇ τῷ κατεπελεφθύνεις ἀπεκ, ιστορία περι-
γραφεῖς καὶ πεπόντοις λαμβάνει χωνεῖται, τὴν τῆς
Καρβονόβιτης Ζωῆ, καὶ τίττην μετ' αὐτῶν τὸν
Καντακύτην. εἰ ταξιάρχης δὲ Νικόλαος· καὶ
οἱ μαρτυροῦται, ερεζούσαι τὸν βασιλίδιον τῆς
ἰκαλητίας. καὶ τοις απορευμένοις εἰ μὴ θεοφα-
νέτην ἀρχόντινην ἔλεγον δεῖν καὶ μὴ ἐπὶ^D εἰλέσθαι ταρατεῖσθαι πορφύρην. εἰ δὲ οὐ τοις θεοφα-
νέτην καὶ τοῦτο δεῖδομεν τὸν βασιλίδην, καὶ παρεκλήση-
ται, εἰ μὴ αποστέλλεται· εἰ δὲ, καὶ αἴτιος
πάστον, καὶ ἀποκλητη. εἰ δὲ βασιλίδης συντεχεῖ δύο,
καὶ θέτοι ἄνθρωπον τὸ αἰτιμόνιον τοῦ φραγμῶν ὑπ-
εγνών, μαθίσται τὸν ταξιάρχην Νικόλαον,
καὶ δέξεται τῆς ἰκαλητίας, εἰς Λαζίον, καὶ πολ-
λάκις μὴ δράσας διαβοσκεύτηται καὶ ὑποχρέμψη-
ται τῷ Σεπτέμβριον τὴν τὸ εἰπιτίμην συμπαθετικην,
παποτίαν δὲ μητριαλόδιμην καὶ αναβαλλόδιμην
ἐπιτάσσει. αποβαθμεῖται δὲ ταξιάρχην τὸν ἴων
τὸ πεδιματεῖται ταπείρη Εὐθύμιον, ἀδρα πολ-

co.

SYNODUS CONSISTENTIA
colai partibus stabant. Postquam autem Leo imperator ad Dominum migrasset, frater ejus Alexander imperio potitus, Euthymium patriarcham ab ecclesia cum contumeliis expellit, inque locum ejus Nicolaum ejusdem reducit; itaque magis etiam ecclesiis res turbulentur erant, metropolitanis inter se divisis, ac partim ejusdem patriarchae, partim restituto adhaerentibus. Neque multum temporis intercedit, quam Alexander moritur, & Constantinus imperii factus est heres. Is Nicolaus patriarcha, cum universo pontificum coetu, convocatis (nam Euthymius ad Dominum jam migraverat) auctor eis est, ut in unam sententiam, mutuamque concordiam sedirent, patrique suo etiam post mortem communis decreto delicti remissionem concederent : editio canonico promulgata, quo vetaretur, ne quis in posterum ejusmodi delictum auderet admittere; quo facto, tomus sive scriptum hoc, quod unionis dicitur, editum fuit.

τει. ὃς συγχαλόσας τόπῳ πατέρων Νικόλαος, καὶ σύμπτωτος τοις ἀρχιερεσίς (•) ἦρ Εὐθύ-
νης. ἦδη πρὸς κύριον οὐδεδίκητε) πείθει τόπου πρὸς μίσα χροίμιλα συνελθεῖν καὶ ὄμοισαν, καὶ
μι• (•) ἦδη πρὸς κύριον οὐδεδίκητε) πείθει τόπου πρὸς μίσα χροίμιλα συνελθεῖν καὶ ὄμοισαν, καὶ
δέξαι τῷ πατέρι αὐτῷ καὶ μῆτράν τους ψήφιν τὴν ἀφεστούς· χαρονικούς δὲ ψήφους ἐκθέντας,
τῷ μηκετί τελμάνῳ ποιεῖτον, οὐ πραχθῆναι ἀμάρτυρις. ἐφ' αἷς ἡ λογοθέμη (•) ἔποισι τῆς εἰσόσεως
τούτου προσβλητού.

TOMUS UNIONIS,

*Ex M&S
Suppl. p.118*

Sive expeditio facta unionis in ecclesia, Constantini
et Romani tempore: quarum ille tunc imperabat,
hic ea dignitate fulgebat, quod imperatoris pater
audiret.

Dominus Deusque noster Jesus Christus di-
scipulis suis & apostolis, atque iis, qui cum
bis digni evalerunt hereditate ipsius, eximium C
quoddam bonum, nimirum pacem, reliquit: hoc
suis indicium tradens affectionis erga ipsum, si
vinculo pacis constricti, spiritus unionem non dis-
solvent: quum prius ipse suo nobis exemplo,
quenam ejus de pace tententia sit, ostendisset,
qui supra omnem sublimitatem positus ad infi-
mam nostram extremitatem descenderit, perinde-
que ac nos carnis & sanguinis particeps factus sit,
ut a se invicem divisos ad unitatem redigeret.
Hinc etsi etiam, qui ejus in doctrina sunt initi-
tuti, hereditatem hanc reliquit, ut pacem inter
te colant. Neque dumtaxat hoc, verum etiam ut
alios inter se dissidentes ad pacem trahant. Enim
vero enim res ita comparata sit, inde ab initio
in hoc usque tempus haud cessarit illius mali se-
ditiosa improbitas, sacrum ecclesie corpus, modo
hanc modo illam caussam movens perturbare. Sed
enim hic talis est. At pacis auctor ac magister
Christus, Deus ille noster, qui dixit inferorum
portas ecclesia sua non prævalituras, semper ista
scandalis in ipsius mali caput convertens, ecclesia
sua pacem illibatum conservat. Hic ipse **Christus**, pax
nostra, Deus, pater, pontifex, verus pastor, san-
ctis castissimæ spousæ tue, nimirum ecclesie, li-
beris a se invicem divulsi, providentia, gratia
que sua unionem restituit, eosque rursus ad ma-
tris inculpatum sinum cogregavit: atque ipsi
quidem matri concessis, ut ob congregationem
liberorum gauderet, sibi vero, gloriæ, ac laudis
oblationem ab ore uno, atque uno corde profe-
cto, tribui: omnibus autem illis, qui non ad
turbulentam demoni voluntatem declinant, sed
pacis auctoris mandatum colunt, atque observant,
gratiarum actionis præstationem. **Enimvero** supe-
rioribus temporibus accidere scandalorum occa-

Τέμος τῆς οἰώσεως, ἥτις ἔκθεσις τῆς θυμού-
ντος τῆς ἐκκλησίας οἰώσεως, ἵνει Κωνσταντίνου
καὶ Ρωμανοῦ· τῷ μὲν βασιλέωντος, τῷ δὲ το-
τίνεικαπτῷ τῷ τῷ βασιλεωτάτορῳ· αἰγαίωσας
Οὐαφρέπειοντος.

Ο' Κύε^{την} ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ Θεός, τοῖς
ἴσιμοι μεθυπαιὶς καὶ ἀποσόλοις, καὶ τοῖς,
δοῖς μητ^{την} ἵξεναι ἄξιοι γεγονόται τῆς χληρο-
μίας αὐτῷ, ὅπερι περὶ τίνα χληροὺς τίλια σύρισκον
κατέληπτε. τότον γνωστόμενον παρεχόμενον^{την} τοῖς αἰ-
χέσιοις τῆς πρὸς αὐτὸν οἰκεῖότητος, εἰ τὸ συνδισ-
μόν της εἰρήνης σφρυγθέμενον, μη τὴν τῇ πεδί-
ματος οὐρανοπεπτώσην εἰσίτητο. πρότερον αὐτὸς οἰκεῖοψ
ὑπεδείγματι δεῖξες ἡμῖν, ἐν ᾧ οὐκετί τῆς εἰρή-
νης προσάρτεσθαι, διὸ ὥν ὑπεράνθιστος ὕψος τε-
λοῦν, ἵκι τὴν ἰχετιάν κατεῖλθε τὴν ἡμετέραν,
καὶ παραπληρώσας ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος ἔκοινο-
ντα, ἵνα τὰς ὅξεις ἀλλήλων διπρημέσονται εἰς εἰσ-
τητον καπανθήσαν. ἔτεστι καὶ τοῖς Ἰα^{την} ἵξειν^{την} μα-
θήματα πεπαθόμενοις ταῦτα κατέλιπτο τὴν χλη-
ρονοματικήν, πὸν εἰρηνίδειν οὐκ ἀλλήλοις. καὶ ὁ Λεό-
πονος, οὐλλα^{την} καὶ τὸ πρὸς εἰρήνην ἀγένιον ἐπίτροπος,
πρὸς ἑαυτὸς εἰσαγόστας. αλλὰ Γάρ τοι^{την} ὅν-
τος τὸν προσγεγμένοντας, ὅξεις αρχῆς καὶ μέρχει τὸν γαῖαν,
Ε ἐν διδάκτοι^{την} ἡ τὸ ποντικὸν εστιώθεντος κακία τὸ ιε-
ρὸν τῆς ἱκανοτήτας μεταπατήσαται πληρώμα, τοῦ
μηδὲ ταῦτα, γινεται δὲ ἔκεινης αἰνιγματικά τὴν πρό-
σοφασιν. ἀλλ' οὐ μόνον, πιντητοῦ^{την}. ὁ δὲ τῆς εἰρήνης
αἰτιος καὶ διδάσκαλος Χριστὸς ὁ Θεός ἡμῶν, οὐ
πύλας εἰπών ὅδε μη κατηγόρει τῆς ἱκανοτήτας
αὐτῷ, αὐτὶ τὸ σχήμαδα εἰς τὴν τὸ ποντικὸν κε-
φαλὴν περιβέβατον, τὴν εἰρήνην τὴν ἱκανοτήτα^{την}
διεγρυπλατίει ἀμίστοντο. ὃτος ἵξενος, οὐ εἰρήνη^{την}
μῶν Χριστός, οὐ Θεός, οὐ πατέρης, οὐ πράγματος, οὐ
ποιμὴν ὁ ἀληθινός, τοῦτο οἱράν τοντον τῆς φαντά-
γην νύμφης αὐτῷ, τῆς ἱκανοτήτας, ὅξεις ἀλλήλων
διστακταστέαν, τῷ αὐτῷ προτοτάξῃ χαρεῖται τὴν
οὐν-

337 Κανόνις καπεταρίστο, οὗ πάς ἀχρότων Α διοικητές tales, quales em sene fuerunt, & quovis
κάλπος τέλον συνήγει τῆς μητρός. δίδοις, εἰ- tempore malo se commovente, sapientes ecclesia.
ANNO CHRISTI 338. πάντη μὴ, χωρεῖται ἐπὶ τῇ συνελεύθῃ θῷ πά- γον. εἰστρέψεται δὲ, τὰς οὐδὲ σφέματος, οὓς μάς
καρδίας, προστίχωμα τὸ δόξης αὐτοφράτ. τά- γον. Nunc autem quod ecclesiam ex causa ma-
τριονial perturbari contigerit, quando ipsum
istud matrimonium reprehensione non caret, ad
eius prohibitionem sacrum ecclesiae judicium sen-
tentiatis fert, ne progressio fiat ulterius, habe-
nuptias locum inveniant: sic enim & nunc, & in
posterum, a vigentibus scandalis immunes feso-
redent, quicumque contestationem & rizam non
potius ament, quam Christi pacem. Quippe re-
mota occasione, de qua nata fuere scandala, cau-
sa nulla est, quis prohibeat, quomodo pacis stu-
dios pacem ament, & colant. In quovis enim
negotio sic comparata res est. Quum causa fal-
lax procreationis absurdorum remota est, ad ele-
gantiam pristinam redeat, que inde vitium con-
traxere. Si quum a morbo corpus est occupa-
tum, ubi morbi causa recessit, integra valetudo
redit. Et mari ventorum violentia turbato, post-
quam tempestas cessavit, tranquilla serenitas re-
vertitur. Quamobrem nos publice congregati pon-
tifices, atque sacerdotes, quibus non libinet ipsi
(nam mitto dicere alii) placere latuit, sed vi-
sum potius est ecclesiam pacem seditionibus ante-
ferre, quando de matrimonialibus occasionibus
scandala nata fuerunt, ea ipsa expurganda puta-
vimus, atque caverendum ne deinceps ipsis in ho-
minum vitam impudentibus, tum ecclesia pertur-
betur, tum eorum vita, quibus sic vivere libi-
tum est, damnabilis evadat. Ac proinde senten-
tia iudicioque communis determinamus, ne ab hoc anno
præsenti, qui est annus mundi 1000ccccxxviii.
indictionis octava, quartas nuptias ullus contra-
bat; sed ut prosilus ex reiijciantur. Quod si quis
ad hujusmodi conjugium progredi decreverit, ab
omni cœtu ecclesiastico exclusus esto, & ab ipso
in sanctam ædem ingressu tantisper alienus, du-
nec in hoc coniugio permanerit. Hoc enim san-
ctis quoque patribus, qui ante nos vixere, vi-
sum fuit. Ac nos sane sententiam sedentes assertio-
nem, cum velut alienum a republica Christiano-
rum abdicamus. Et in hunc quidem modum de
quarto matrimonio. Ceterum ut & illa que ad
alia matrimonia pertinent honestius constituan-
tur, & conciliationem, vita Christianorum non
indignam, habeant: de tertio quoque matrimonio
definimus, ne simpliciter, atque temere perficiatur.
Nam permisum id quidem est a patribus,
velut iniquitatem quoddam, quum necdum
id teropis, uti nunc, res citra pudorem per-
sageretur, ac late diffusa foret; sed ita conting-
ret, scilicet si quis illeplas in domum forde, in an-
guilo forte litas, negligat. Nunc vero quum spa-
cium sibi quoddam audacie sumperit, & ma-
gnam ad frequentiam progrediendo, nihil turpi-
tudinis habere, nihil foredium existimetur: rede
- προθρόνῳ τῷ, εἴτε ἐπὶ τῷ παρόντες ἔτης,
προθρόνῳ, τάπεις απειγριμέσθων εἶναι σωματίου ἐκ-
κλιποτεπτῆς, οὓς αὐτῆς τῆς πρὸς τὸν ἄγονον καθ-
εσθίαντας, μέχες ἀντὶ ἐπιμένει τῷ σωματίῳ· τότο γάρ οὐ πάσι πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ ἐπιμένει τῷ σωματίῳ· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ τοῦ σωματίου· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ τοῦ σωματίου· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ τοῦ σωματίου· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ τοῦ σωματίου· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-
- ποτε αὐτοῖς, μέχες ἀντὶ τοῦ σωματίου· τότο γάρ οὐ πρὸς ἄγονον ἐδο-

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA.

340

339
ANNO
CHRISTI
910.

visum est repurgandum, scutis nec sedata ali. At vero ēti τῆς * τείτου γάμων περιφυλάττεσαι quid, non jam amplius in angulum rejectum, διεγέρθη, ὡς εἴτε πρὸς παπαράχος οὗτος α- sed per ades ipsas diffusum, ullo modo relinquimus, sed expurgamus, & nauseam ex eo prove- γαβούκης, καὶ μήτε τῶν φυτῶν αἰδεῖμον^θ, μή- nientem removemus. Itaque tam imbecillitati hu- πεῖται οὐελοφυλάττεσαι χειρανεῖς ξεσμον̄ ζωῆς προ- manū nos accommodantes, quam honestatis vi- τα τῶν christianorum decentis rationem habentes, hoc in tertii nuptiis servandum statuimus, ut si quis ad annum quadragesimum procreatus, & neque natura motus reverentia, neque vita decentis & honestis, que a christianis requiriuntur, habita ratione; sed viuīsa tantum libidine vicius, ad tertium se matrimonium procererit, omni ac- curatione, ac diligentī observatione adhibita, perceptionis sacramentū ad quinquennium exors sit, neque de hoc tempore quidquam ullo modo B decidatur. Nam qui post annum etatis quadra- gesimum in ecclēsia Christi & esse, & appellari amat inquinamentū, quidnam in corrīgenda vi- ta studi certū prebebit argumentum, propter quod sacramentorum perceptionis tempus ei mi- nuendū sit? Quin ne postea quidem, quam ad illibatam hanc perceptionem admissus fuerit, ei licet erit, ut ad perceptionem hanc alio tem- pore accedat, quam in sola salutari Christi Dei- que nostri resurrectione, propter factam (quanta fane fieri potuit) ex precedenti jejuniorum ab- flūnitia repartitionem. Hec autem dicimus, quā nulli de prioribus matrimonii existant iis liberi, qui jam post annum etatis quadragesimū uxorem ducere noluerint. Quippe si liberi sunt, tertium ejus conjugū permittendum non erit. Est enim fane quam iniquum intem- pestivæ libidini patrem indulgere, nec liberis e prioribus matrimonii suscepis prospici, atque ca- veri, ut mororis expertes sint, & perturbatio- nis, & aliorum que generi mortaliū ex se- cunda multorum liberū procreatione solent accidere. Quin etiam si quis annos trīinta natus, & liberos ex prioribus conjugis suscepis habens, uxori tertie copuletur, & ipse circa ullam impe- trationem venia perceptionis sacramentorum ad annum quartum exors esto: quum satis pateat, euia alia nulla re, quam intemperantia motū, & quod carnalis libidinis mancipium sit, ad ejusmodi se matrimonium conferre. Itidem postea D quam mysteriorum perceptionem impetraverit, ter dumtaxat iis fruendi quotannis facultatem ha- bebit: semel in salutari Christi Deique nostri resurrectione, secundo in obdormitione immaculate domīna nostre Deiparaz, tertium natalitio die Christi Deique nostri: propriea quod in his jejuniū praecebat, & emolumētū ex eo proveniens. Quod si liberi nulli superstites sunt, quandoquidem lobis procreationē adpetere non ejusmodi quiddam est, quod veniam non mereatur, condonandum erit hor matrimonium, & ea tantum pœna, que dudum & hucusque fuit in nīsu, multandum, atque hac de tertii etiam nuptiis. Enīmvero nec secundas, nec primas ci- tra cautionem admittimus, sed eas quoque sic contrahendas statuimus, nullam ut improbab causam habeant, vel ex raptu, vel ex prae- dente clandestino stupro: sed ut legitimæ sint, & inquisitionibus huiusmodi, ac impuritate scor- tationum careant. Si quis igitur indicatis hīsc constitutionibus spretis, ad conjugalem consue- tudinem primam, vel alteram, coiverit, cum Christi ecclesia, que pura est, nec labem ullam vel rugam habet, salutaribus censuris subjiciens, non prius ad sacrorum perceptionem mysteriorum admitteret, quam definitum ob scortationem tem- pus accurate compleverit; (nisi forte necessarius

ANNO
CHRISTI
910.
τεῖται)

τίδε παύμεν^θ, ἀλλὰ μόνης τῆς ἐμπειρίας ἔτι- Συρίας γηράμ^θ, πρὸς διάτονον ἐκατόντας έπιφρί- τη γάμου, τοτού μὴ πάστος αἰεβεῖται Ε παρα- πτώσις μέχει πατοւτεῖς αἰμέτοχον ἀναι τῆς τοῦ σύγιαστον μεταλήψεως, καὶ μηδαμοῖς ἐξ α- τῆς σωτηρίας τὸν χρόνον^θ ὃς γάρ μὴ τὸ πε- σφραχος^θ ἐτ^θ τὸ πάστομα οὐ τὸ χειρῶν οὐκκατα- ξέπληστος εἴται καὶ λέγεται πήστος, τοικ πα- πέρης πληροφορίας τῆς φερεῖ τὸν βίον αὐτῆς στη- δῆς, διὰ τοῦ ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως, τῷ α- χροντικῶν αὐτῶν σωτηρίας^θ; ἀλλὰ γάρ καὶ μὴ τὸ αἰσθαντίαι τῆς ἀχράντη μεταλήψεως, εἰτοι συγχειρημέσον αἰτῶς οὐ ἀλλαρ πιρμ^θ μεταλήψεως φροντίσαι, οὐ δέ μόνη τῇ σωτη- ρίᾳ τοῦ Χειρὸς καὶ Θεοῦ πάντων ἀναστάσει, διότι τῶς ἐξ τῆς φροντικός ἐγχρατεῖας τῷ γηρασεω^θ δ. οὐκ οὐκέτι, ἀνακάθαρσιν. ταῦτα δέ φαμε, οὕτω μὲν πίκα πάρη ἐτ^θ φροτίρων γάμων τοῖς ιδη^θ μὴ τὸ παπαράχος^θ ἐτ^θ. Εἴτης ἀγεδαις φροτίρων υγαῖα^θ ἐπεὶ εὖ πίκα πάρη, α- συγχειρητ^θ αὐτοῖς ἐτ^θ θεραμία. Διατοῦ γάρ εἴτης ἀδικοι, τὸν μὲν χαρεῖται τῇ ἑώρῳ ἐπιθυ- μίᾳ· τοῖς δέ παστον τῷ φροτίρων γάμων μὴ φροτεῖται τὸ ἀσφαλές, Ε τὸ ἀλυτον, καὶ στά- ραχον, καὶ οὐδὲ οὐδὲ τὸ αἰθρίκιον καταλαμβά- νειν ἐτ^θ τῆς πολυπόνων πεικώσεως. καὶ εἰ τις δὲ πολυπόνων τειχοντεῖται ἀν^θ, καὶ πίκα ἔχων ἐτ^θ περιλα- βότων γάμων, έτιτρη συνάπτοτο υγαῖα^θ, καὶ διότις δὲ * αἰσυγχειρητος μέχει πεπίκτης ἐτ^θ τῆς τοῦ αἰσυγχειρη- ρωνίας τῷ αγγιασμάτων αἰμέτοχ^θ. ἐσαι διό- τι δῆλος^θ εἴτιν, οὐδὲ οὐδὲ εἴτης, αλλὰ οὐτοὶ α- χρατεῖς κινέιμ^θ, καὶ τὸ δῆλο^θ εἴται σαρκικής επιθυμίας, εἰτοι τὸν τοῖς τοῦ γάμου ὀλθεῖν. καὶ μὴ τὸ τοχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως τῷ μισησίον, τοῖς τὸ σπιώτερον μόνον αἰσθαντεῖς τῆς ἀπολα- στος· ἀπόξ μα, οὐ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ Χειρὸς Ε Θεοῦ πάντων ἀναστάσει· διπέρον δέ, οὐ τῇ κο- μήτε τῆς ἀχράντης δεσπότης πάντων Θεοτόκου· καὶ Εἴτον, οὐ τῇ φρεθλίων πάμερ Χειρὸς Τοῦ Θεοῦ πάντων. διότι τὸ (καὶ) οὐ ποτέται προγενέσταις ηπ- στέαν, καὶ τὸ ἐτ^θ τούτης ὄφελος^θ. εἰ δέ πειδεῖς μὴ * περιεστον, ἐπειδή τὸ πικνογονίας ἐπιθυμίαν οὐκ αἰσυγχειρησον, ποιητικῶς συγγραμτικής αἰσθαντεῖς οὐ τοῖς τοῦ γάμου, καὶ μόνω τῷ ἑταῖρης αρχῆς καὶ μέχει τῷ γάμῳ κρατησταῖς ἐπιτειμφ θεραπεύσταις· ποτέ τοῦ μὲν τοῦ διπέρου, οὐδὲ τὸν φροτίρων ἐκτὸς ἀσφαλέστας οὐδὲ τὸν πονηρὸν αἵτιαν, οὐ δῆλος αἴρα- ως μηδεμίαις ἔχειν πονηρὸν αἵτιαν, οὐ δῆλος αἴρα- ως, οὐ ἐτ^θ φροτικόμενος λαζαρέος Φεράρας, αλ- λαρ νομίμως, καὶ καθερδοντος τῷ τούτον μολύσ- μάτων, καὶ πορνής αἰθαρείας. εἰ τις δὲ τῷ εἰ- ρημάτων καταφρονίσται τίτων, πρὸς γαμικούς ομι- λίους πορτην^θ οὐκ διπέρον συνίλθοι, τοτού ή τοῦ Χειρὸς ἐκκλησία, οὐ καθαρὰ καὶ μηδαμά σπι- λιον^θ ἔχονται οὐτίδια, τοῖς σωτηρίοις ζεσταλλη- σται ἐπασμοῖς, οὐ ποτὲ εἰς μεταλήψιν τῷ θείων παραδέξεται μισησίον, οὐ πάντα ωρισμένον^θ εἴσι τῇ πορνείᾳ χρόνον (μαθή) αἰχθως αὐτοὺς ἐκπληρ- σαι,

ANNO CHRISTI ρωθ̄ ίτος. ὁ δι τολμῶν εἰρῆσθαι πατέρες τὸν "δημοποιεῖσθαι ὄφει ματαλίσκεις Θεοὺς τοὺς τόπους αἴνεται, τοὺς τὸν ἴδιον κυριωθῆσθαι θεούς· διλογεῖται τὸν εἰρηνοῦτος τοὺς τοὺς σειραῖς, ταῦτα εἰς τὸν εἰρηνοῦτον περιστατοῦσιν, μήχει τὰς συμπληρώσεις τοῦ εἰδότου ίτος.

Petri Lamberti Commentar. de Bibliot. Cesari. lib. VIII. pag. 446. & 447.

Quinquagesimo secundo, & quidem a sol. 198. pag. 2. usque ad sol. 201. pag. 1. Expositio, siue commemoratione concilii, Constantinopoli in causa unionis ecclesiarum circa quartas, aliasque illicitas nuptias celebrati, sub imp. Constantino Porphyrogenito, ejusque socero Romano Leopreno, dignitate & titulo ~~Βασιλεὺς~~ sive patris imperatoris predito, anno mundi secundum supputationem ecclesiarum C^hristianarum 6428. Erat autem christiana vulgaris 920. Indictione octava. Inscriptitur ea ibi, atque incipit hoc modo: *Eusebius &c.* Extat quidem hac constitutio græce & latine in Joannis Leonclavii, & Maruardi Freheri tomo primo Juris Graecæ Romani a pag. 103. usque ad pag. 109. sed deest ibi ejusdem epilogus, qui in præstantissimo hoc codice manuscripto Cæsareo est talis *Εὐσέβιος &c.*

TΟύτους ὡς διωρισμένους ὄφεις αὐτοφάλειαν τοὺς **B**ούγιας ἐκκλησίας, καὶ τὰ ἀμέτοχον εἶναι τὸν διεσπειρόμενον τῷ ίδιῳ θεοῦ γάμου μέτρῳ, διέμεστα τῆς στῆς αὐχετόποτος Χειρὶ οὐ Θεοὶ νομοῦ, καὶ ἵτι δῆλον τὴν σκάνδαλον, πασσονούσιαν αἵτιαν τῆς στῆς θεοῦ λαζανίας. Εκκλησίας, καὶ συντηρεῖν αὐτῆς τηλείαν εἰρηναῖαν κατέστησαν, προσβάσιας τῆς ὑπερσυνέξου Διοστοίνης πομοῦ καὶ ἀχράτου Μητρός συ, τῷ ταυτορυθμῷ μετρητῶν σειραῖς Αὐτούσιων, διὸ ὅν τοιοῦ τῷ εἰκαμέσθι τινὶ σιών κατεργάτησας εἰρηναῖος, καὶ ταῦταν τοῖς δέκατοις Ἀρετέμηδος ὄφεις Αγύοις. Αὕτη.

Quibus ita definitis ad securitatem sancte ecclesiæ, & ut pietatis perfectione arceatur nequitia nuptialium sordium; precamur bonitatem tuam, Christe Deus noster, ut deinceps omne proflus scandalum, omnemque dissidii causam ab ecclesia tua tollas, & conserves illi pacificam constitutionem, intercedente glorioissima Domina nostra, & sublimi matre tua, ac sacrificiis discipulis tuis, & apostolis, per quos in omni terra pacem tuam implantasti, cum omnibus sanctis illis, in quibus a seculis visus es tibi complacuisse. Amen.

ACCLAMATIONES SYNODALES

Aëdis concilii hujus Constantinopolitani subjungendæ.

Πολλὰ τὰ ἵππα τῷ βασιλεῖ.

Muli anni imperatorum.

BΑσιλεὺς καὶ Κωνσταντῖνος, τῷ ὄρθοδοξων πατέρων βασιλίων, τολλὰ τὰ ἵππα. τῆς δισεπτητοῦ Αὐγούστου Θεοφανεῖς τολλὰ τὰ ἵππα. Νικολαὶ τοῦ στριωτῶν ἐπικυριωτῶν ταξιάρχων τολλὰ τὰ ἵππα. Βασιλεὺς, καὶ Κωνσταντῖνος, Διονύσιος καὶ Αἰλεξάνδρος, Κωνσταντῖνος καὶ Ρωμαῖος, Χειροφόρος, Ρωμαῖος, Νικηφόρος, καὶ Γ'ωντος, τῷ τηλείαν κράτους βασιλείαν τῆς ἐκκλησίας αὐτοφάλειαν. Εὐδόκιος, καὶ Θεοφάνειος, Εὐδόκιος καὶ Ελασόνης, τῷ διεσπειρόμενον αὐτοφάλειαν, αἰσθανταί τοι μηδὲν. Γερμανᾶς, Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, τῷ διεσπειρόμενον αὐτοφάλειαν ταπεινωχῶν, αἰσθανταί τοι μηδὲν. Γ'ωντος, Φωτίου, Στεφάνου, καὶ Αἰντονίου, Νικολάου καὶ Εὐθυνού, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφούλακτου, Πολυδέκτου, καὶ Αἰντονίου, τῷ ὄρθοδοξων ταπεινωχῶν, αἰσθανταί τοι μηδὲν. Αἴκαντα τὰ κεπά τῷ εὐγενεῖ ταπεινωχῶν, Γερμανᾶς, Ταρασίου, Νικηφόρου, καὶ Μεθοδίου, γραφεῖσταί τοι λαληθέστα, αἰσθανταί τοι περὶ τῶν ἐκκλησιαστῶν παράδοσεων, καὶ τηλείαν ἐκκλησιαστῶν παρατηροῦσθε.

Concil. Generali. Tom. XVIII.

Basilii & Constantini, orthodoxorum imperatorum nostrorum, multi sunt anni Religiosissima Augustæ Theophanonis, multi anni Nicolai sanctissimi & universalis patriarchæ, multi anni Basilii, & Constantini, Leonis, & Alexandri, Constantini, & Romani, Christophori, Romani, Nicēphori, & Joannis, qui regnum cœlestis cum terreno commutauunt, æterna sit memoria. Eudocia & Theophanoni, Theodori, & Helenæ, piissimarum augustarum, æterna sit memoria. Gemani Tarasis, Nicēphori, & Methodii, celebrium beatorumque patriarcharum, æterna sit memoria. Ignatii, Photii, Stephani, & Antonii, Nicolai, & Euthymii, Stephani, Tryphonis, Theophylacti, Polycruci, & Antonii, orthodoxorum patriarcharum, æterna sit memoria. Universa quæ contra sanctos patriarchas, Germanum, Tarasium, Nicēphorum, & Methodium, scripta vel dicta sunt, anathema. Universa quæ præter ecclesiasticam traditionem, & doctrinam ac dispositionem sanctorum laudabilem, patrum innovata gesta sunt, vel in posterum gerentur, anathema. Calumniantib. sanctam ecclesiam, quod quartas nuptias admiserit, ob dispensationem Dei benignitate factam, ac propter adsumptionem unionemq. fratrum nostrorum,

Y 2 rum,

JOANNES
P. X.
343.
ANNO
CHRISTI
911

rum, quos precedentium scandalorum causa se-
juxerat, anathema. Audientibus dicere, quod
ecclesia puritatem illibatae sanctimonis sua non
retineat, sed inquinamento quodam adfeta sit
propter eam filiorum ipsius conjunctionem, qua
per Dei gratiam facta est, divisorum quidem a
se invicem per scandalum jam olim admisum,
& per abolitionem, & abdicationem ejusdem de-
nou copulatorum, anathema. Contentui sacros
divinosq. canones sanctorum patrum nostrorum
habentib. qui & sacrofandam ecclesiam fulcunt,
& universam rem publicam Christianam ornantes,
ad divinam pietatem dirigunt, anathema.

„Dicitur καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἀνάθεμα. τοῖς δὲ χαριτωρούσσει τῷ θεμέλῳ τὸς εἰρήνης καὶ τῷ πατρὶ τῶν οὐρανῶν, οἵ τις αγίας ἐκκλησίας ὑπερβίστος, καὶ ὅλης της χριστιανικῆς πολι-
τείας χαρούσης, φρεσταὶ Θεοῦ γνωμόνει συνάντητος τοῖς διεμετέσθιτο μὲν τὸ ἔδη φρογεγονός
σκάνδαλον, σωμῆλε δὲ ἡ τύχη παρὰ ταύτην ὅμη-

CONRADUS
GERMANIE REX.
344

ANNO
CHRISTI
911

ανάθεμα. τοῖς συκερατοῖς τὸ διάγια τοῦ εἰκλη-
σίαν, ὅτι πειθαρίαν ἐδίζετο, χάριν τῆς δι-
δοκίας Θεοῦ γνωμόβησις εἰσηγούμεται, καὶ τῆς προ-
ληψίας, καὶ σώματος τῷ εἰδελφῷ ημῶν, οἷς οὐ τῷ πολεμαρτυρουσσούσι σκανδάλων αἵτια ἐχωρίστη, ἀνάθεμα. τοῖς πολιώσι λόγου, ὅτι οὐ εἰκλη-
σία τὸ καθαρὸν καὶ ἄχριτον εἰ σώζει τῆς εἰ-
σιτιας αὐτῆς, ἀλλὰ μολυσμόν την προσελεύσα-
πο, διὰ τῶν χάρετος Θεοῦ γνωμόβησις συνάντητον τοῖς
τεκνοῖς, οὓς διεμετέσθιτο μὲν τὸ ἔδη φρογεγονός
σκάνδαλον, σωμῆλε δὲ ἡ τύχη παρὰ ταύτην ὅμη-

ANNO
CHRISTI
911

CONCILIO APUD TROSLEJUM,

IN QUO ERLEBALDUS COMES EXCOMMUNICATUS,

Post mortem est absolutus anno DCCCCXXI.

DE hac synodo, cuiusque, où quas Erlealdo in-
dicto fuerat excommunicatio, scribit in hoc
verbis Flodoardus libro iv. historie cap. xvi. Ex-
communicaverait, inquit, Heriveus præful Erle-
balduum comitem Castricensis pagi, propter Re-
memoris terram quam pervalerat, ibique
munitionem quamdam super Molam construxe-
rat, indeque frequentia ecclesiasticæ familiæ ma-
la ingerebat. Insuper & castrum Altmontem sur-
sum irruperat. Sed cum nec ita cessaret a malis
nus ceperat, pergit archiepiscopus cum suis ad
capiendam munitionem quam ille construxerat,
Maceriasque nominabat: quam per quatuor pe-
ne hebdomadas obſidens, deferente tandem Er-
lealdo, cepit, & dispositis iniibi custodiis Re-

Bmis rediit. At Erlealdus profectus ad regem,
qui tunc morabatur in pago VVarmacensi con-
tra Hencicum principem Transhenensem. ibi-
dem ab hostibus regis sibi supervenientibus in-
teremptus est. Quem tamen postmodum in sy-
nodo, quam apud Troslejum idem dominus ar-
chiepiscopus cum diœcesanis suis habuit, inter-
cedente rege, & obnoxie flagitante, a vinculo ex-
communicationis absolvit. Flodoardus idem in cibro-
nico: Anno, inquit, DCCCCXXI. synodus apud Tros-
lejum habita, cui præsedit Heriveus archiepisco-
pus, præsente quoque Carolo rege, cuius obtenu-
tu Erlealdus ibi Castricensis absolvitur. Hac ibi
hoc anno, cetera exposuerat anno precedenti.

ANNO
CHRISTI
911

ANNO
CHRISTI
911

CONCILIO CONFLUENTINUM

ANNO
CHRISTI
911

Odo episcoporum, præsentibus Carolo Franciæ. & Henrico Germaniæ, regibus. (a)

Burchard:
lib. i. cap. 10.
hunc habet
unum: et
trop. cap.
pentangua-
Mord.

Anno dominicæ incarnationis DCCCCXXII. apud
Confluentiam jussu venerabilium principum,
Caroli videlicet & Henrici regum reverendissimo-
rum, congregati sunt episcopi numero odo, He-
ritmannus Agripinensis archiepiscopus, Herigerus
Moguntinensis archiepisc. Thiedo VVircburgensis
episc. Luitarius Mindanensis episc. Doto Ostne-
burgensis episc. (b) Richgovuno VVormatiensis
episc. (c) Richuinus Strazburgensis episc. (d)
Uncuvanus Paderbrunensis episcopus, cum abba-
tibus, aliisque sacri ordinis viris quoniam plurimis.

synodali residentes conventu, multa uti-
lia, ac sanctæ Dei ecclesiæ profutura,
saluberrimo tractantes consilio, inter ca-
tera quæ statuerunt hoc maxime neces-
sarium, & instanti, proh dolor! tempo-
re per abusionem frequentissimum cogni-
tionis incestum summa caucela vitandum
firmaverunt: hoc est, Ne ullus Christia-
nus intra sextam generationem nuptias
copulare præsumat.

III. III. IV.

Non extant.

V.

E De laicis qui proprias ecclesiæ habent.

Burchard: (e) Qui ipso cooperante, & sententias
Iuo idem corum confirmante Domino Christo, in

Si laici capellas proprias habuerint, a
Burchard lib. i. c. 235
trop. c. 280
ut

(a) Dantur variantes Cod. MS. Burchari Biblioth. Canonice. Majoris Eccl. Lucens.

(b) Regente.

(c) Rimbunus.

(d) Unruenus.

^{ANNO CHRISTI} ut ipsi decimas accipiant, & inde canes, ^A
aut geneciarias suas pascant; sed potius
presbyteri ecclesiarum eas accipiant, &
inde restorationem ecclesiarum, & lumi-
naria, & hospitum ac pauperum receptio-
nem exhibeant, & pro sancta ecclesia, ac
pro statu regni, Dei misericordiam studio-
se implorent. (a)

VI.

De ecclesiis monachorum.

Hoc quoque statutum est, quatenus ec-
clesiz quorumcumque monachorum in sin-
gulis parochiis sitæ, episcoporum, ut de-
cer, divinitus subdantur regimini, eisque
debita obsequia in exercendis ecclesiasti-
ca curæ negotiis sollicite exhibeant. Ipsi
proculdubio monachi episcopis suis in om-
nibus obedient.

VII.

De eo qui Christianum mancipium seduxerit,
& sic vendiderit.

Item interrogatum est, quid de eo fa-
ciendum sit, qui Christianum hominem C
seduxerit, & sic vendiderit: responsumque
est ab omnibus, homicidii restum, ipsum
hominem sibi contrahere.

^{Burchard.}
^{Ilib. c. 49.}
^{Ivo p. 2. c.}
^{910.}
ANNO CHRISTI
910.

C O N C I L I U M R E M E N S E

^{ANNO CHRISTI}
^{910.}

INCENSIO LOCUS.

In quo penitentia indulta est iis qui bello Suectionico inter Robertum & Carolum reges interfuerunt
anno ^{a.} DCCCCXXXIII.

^{Baldit. P.}
^{Simeonides.}
^{910.}
ANNO CHRISTI
910.
A

Nro dominum incarnationis DCCCCXXIIII. Darentiam: ita ut prima quadragesima sint extra ecclesiam, & cena Domini reconciliantur. Omnibus vero his tribus quadragesimis, secunda, quarta, & sexta feria, in pane, sale, & aqua abstineant, aut redimant. Similiter quindecim diebus ante nativitatem S. Joannis Baptista, & quindecim diebus ante nativitatem Domini Salvatoris, omni quoque sexta feria per totum annum, nisi redemerint, aut felicitas celebris ipsa die acciderit, vel eum infirmitate sine militia detenutum esse contigerit.

^{ANNO CHRISTI}
^{914.}

CONCILII APUD TROSLEJUM

^{ANNO CHRISTI}
^{914.}

IN QVO ISAAC COMES CUM STEPHANO

Episcopo Camaracensi rediit in gratiam, anno DCCCCXXIV.

F

LODOARDUS in chronicis: Anno, inquit, DCCCCXXIV. Isaac comes quoddam castellum Stephanii Camaracensis episcopi dolosa infestatio-
ne comprehensens incendit. Et post alias: Syno-

E dos episcoporum Remensis diocesis apud Tros-
lejum Odobi mente habito, Seulfo archiepisco-
po presidente: in qua Isaac comes ad emenda-
tionem & satisfactionem venit pro his que pra-
ve.

(a) Hunc canonem Concilio ad Confluentiam referte tribuit Lucens. Codex, cum in editis male legatur Remensi.
(b) propriari (lege proprii.)

<p style="text-align: center;">ANNO CHRISTI 947. P. X.</p> <p>JOANNES C O N C I L I U M</p> <p>De adversus ecclesiam Cameracensem perpetrav- erat : & vadatus argenti libras centum , pacatur cum Stephano prefato urbis episcopo , praeiente Heriberto , & pluribus qui aderant , Francim co- mitibus .</p> <p>NOTA SEVERINI BINII. De hoc concilio in Gallis habito Flodoardus lib . 4 cap . 39. Duarum aliarum synodorum eodem loco co-</p>	<p style="text-align: center;">H E N R I C U S I . I M P. C A R O L U S S I M P . R . F R A N C .</p> <p>lebrarum idem Flodoardus recordat : quorum una ha- bita fuit sub praesidio Herivel Remensis archiepiscopi , in praesentia Caroli anno 947. Altera vero post occi- sum Sauli , & quinquagesimum Heriberti comitatu- rem Remensis ecclesias episcopum elecsum , celebrata est anno 947. in qua Herlaies comes publicam opie penitentiam , ex quod duxisset uxorum alii adhuc in- pervident . Vide chronicon Cameracense libro 2. ca- pite 63.</p>	<p style="text-align: center;">948</p> <p style="text-align: center;">ANNO CHRISTI 947.</p>
--	--	---

C O N C I L I U M T U R O N E N S E

Anno DCCCCXXV. celebratum.

Ex cartario sancti Martini Taronensis.

Notitia manifestatio rei , qualiter veniens qui-
dam presbyter nomine Rainaldus ad invo-
cationem filii sui Ramonis ante Dominum Ro-
bertum Turonicum sedis venerabilem archiepiscopum
in conventu synodico anno Incarnat. Dominae
ccccxxv. episcopatus ejusdem Domini episcopi
anno IX. proclamans quasdam decimas in pago
Turonicum , id est de Paia ex omnibus Alodis li-
ve de villa Fraxino ecclesie in honorem egregii
martyris Christi B. Saturnini in villa Paliniaco
fundat , & filii sui jam dicti , qui inibi vobis
est decimas defervire , quas quidam sacerdos ,
Gaufridus nomine , ab ipsa ecclesia alienare , &
injuste possidere volebat . Cujus rei veritatem
prefatus presul sollicite perquirens , interrogavit
ipsum Gaufridum qualiter ipsam decimam possi-
debat . At ille professus est , quod ex ipsa deci-
ma semper medietas ad ecclesiam S. Vincentii in
villa Antoniaco , quam ipse tenebat , suis & pre-
decessorum suorum temporibus , absque aliquius
hominis contrarietate deveniret ; alteraque me-
dietas ad prelatum S. Saturnini locum reme-
det , & si aliud quispiam diceret , ad omnem le-
gem examinandam quamcumque ei synodus in-
dicasset , semper garnitus adesset . Exinde inter-
rogante Domino archiepiscopo antenatos sacer-
dotes , qui ipsam altercationem definire possent ,
ut quod melius scirent inter eos synodale judi-
cium decernerent . Postea inventum & dijedica-
tum est ab omnibus , ut prescriptus Gaufridus
presbyter unum hominem ad Dei iudicium mit-
teret , & siquidem illius evaderet , medietatem
ipsarum decimarum sue ecclesie & libi perpetuo
vindicaret . Sin autem , omnis decima ad eccle-
siam S. Saturnini in villa Paliniaco cum inte-
gritate rediret ; quod iudicium sepediatus presby-
ter Gaufridus , sicuti ei iudicatum fuit , vidente
Rainero archidiacono , Badilone venerabili san-
cto matris ecclesie diacono atque edito , Ober-
to abate sive diacono , Halmaro presbytero ,
Anskerio presbytero , aliquique hominibus , in No-
gastro castro fecit , suulque homo exustus appa-
ruit ; & sic ex ipsis decimis sese recredit , at-
que per festucam querivit . Hac autem querela
ita definita , necesse extitit eidem Rainaldo &
filio suo Rainoni in synodali conventu talem no-
titiam accipere , quo neque suo , neque successo-
rum suorum tempore aliqua contentio pro ipsius
decimis posset oriri , sed omnibus diebus , prout
inibi definitum fuit , stabilitum , & firmum per-
manaret , sicuti fecit , prout prudens habet scri-
ptura pontificali autoritate jam facti Domini Ro-
berti venerabilis archiepiscopi roborata , suorum
que fidelium ac exterorum bonorum hominum
manibus consignata . Data mense Mayo in syno-
do Turonensi anno 111. regnante Rodaldo rege .

<p style="text-align: center;">ANNO CHRISTI 947.</p> <p>C O N C I L I U M A P U D C A R I L O C U M</p>	<p style="text-align: center;">ANNO CHRISTI 947.</p>
--	--

Anno DCCCCXXVI.

Ex tabulis Carilocensis monasterii . Anno incar-
do .
B. P. Simons.
nationis dominicae DCCCCXXVI. dominus An-
chericus sancte Lugdunensis ecclesie archiepisco-
pus , dominus quoque Geraldus Maticensis ecclie-
psicus , dominus venerabilis pontifex , necnon Odelardus Mau-
riacensis episcopus , ad Carilocum monasterium

Econvenerunt , ibique diu vigilanti cura synodali
consuetudine tractaverunt , qualiter ecclesie locis
que sanctiorum desolatis propter pravorum homi-
num nequissimam cupiditatem subvenire potuissent , &c. Enumerantur deinceps ecclesie decimi , quas
synodus monasterio diversis locis ablatas refitui jussit .

CON-

CONCILIUM TREVIRENSE

Pro collectione cangorum ab archiepiscopo Trevirensi adornata confirmanda, & recipienda.

Presidente Rutgero archiepiscopo circa annum 917. celebratum.

Anno 917. **S**ynodi hujus mentio extat in veteri libro de *Actis*, atque confirmavit. Eadem pene verba re-
currunt in veteri alio libro de gestis Treviro-
rum in accessionibus historici Leibnitii tom. I.
Ex suppl. Martini tom. IV.
Mss. p. 150. vulgato inter vetera moann. Martini tom. IV.
col. 150. his verbis (Rutgerus archiepiscopus Tre-
virensis) bona conversationis exiles, habito Trevi-
ris cum suffraganeis episcopis, ac reliquo clero ge-
nerali concilio librum canonorum decretorum sua-
milia compone (compositum) in medium pro-
industria compone (compositum) in medium pro-

curreat in veteri alio libro de gestis Treviro-
rum in accessionibus historici Leibnitii tom. I.
pag. 61. De hoc ipso concilio agit Broverus in
annualibus Trevirensibus ad annum 928. quae ra-
tio suscit, ut ad hunc ipsum annum consignan-
dum illud censerem.

CONCILIUM APUD TROSLEJUM,

IN QUO HERLUINUS COMES PONITENTIAM

Sabit pro uxore, quam duxerat alia vivente, anno DCCCCXXVII.

Ex ejusdem
dictio.

FLODOARDUS item in clero. Anno, inquit, dicitur pro uxore, quam duxerat, alia vivente. Bre-
vis etiam in *historia Remensis* lib. iv. cap. xxii. Sy-
nodus sex episcop. apud Tros-
lejum habita, contradicente rege Rodulfo, per
missos Heriberti comitis, & mandante illi ut sy-
nodum differret, sibique obviam ad *Compendium*
veniret. Quod illa agere renuit, synodo vero in-
terfuit: ubi Herluinus comes ad penitentiam ve-

niens etiam in *historia Remensis* lib. iv. cap. xxii. Sy-
nodus, inquit, sex episcoporum Remensis dioce-
sis apud Troslejum habita, Heriberti comitis
iustitione convocata, rege tamen Rodulfo contra-
dicente, patrata est.

CONCILIUM DUISBERGENSE,

IN QUO ILLI QUI BERNONEM METENSEM

Episcopum excavarant excommunicantur, anno Domini DCCCCXXVII. tempore Joannis papae X.

Beno ex ero-
mitica opti-
matus Me-
tensem.

Anno Domini 917. Benno, dum in Alpibus excommunicavit, & Adalberonem loco ejus sub-
stituit. Porro Benno haec omnia patienter tole-
rans, exemplo magis tolerantiae relitus, cogno-
minatus est benedictus. *Flooardus in chronicis* an-
no 928.

AD CONCILIUM DUISBERGENSE

Anni DCCCCXXVII.

A D D I T I O.

Ex suppl. Mass. p. 150. **I**n vita S. Joannis Gorziacensis abbatis in Lab. bei Biblioth. tom. I. pag. 751. in fine haec
habes de synodo ista, quæ cum sint autoris cose-
vi, prætereunda minime duxi; Benno quidam Sce-
nous in eremita apud Turegum vaste solitudinem
aliquando vita famus, zelo utique pio optimi tunc
principis Henrici Ottonis Caesaris postmodum glorio-
sissimi genitoris successeret (f. successoris) eoque qua
profunda judiciorum Domini ab ipso incertum, a pri-

VITA

³ Non an. 917. ut ex Reginonis Continuatorie tradit Baronius, sed an. 928. ut docet Flooardus auctor *in qualis*.

VITA LEONIS PAPÆ X.

LEO Christophori primicerii filius, hujus no-**A**ris. **S**equenti anno in carcere detenus, post sex
minis sextus, factus est pontifex circa fons menses & dies quindecim mortuus est. **B**aronius
anno Christi 928. tempore Constantini Imperato- **e**n Vaticano iudeicibus anno 929. n. s. I.

Digitized by srujanika@gmail.com

CONCILIUM GRATELEANUM

AN EXHIBITION OF THE ANGLO-RUM

Habitum, circa annum Domini MCCCLXVIII.

In quo leges plurima, cum civiles sunt ecclesiastica, ratuantur: pratermissis vero illis, collector has concinnavit.

TITULI CAPITULORUM.

Blibenter concedatis: Cavete vobis, & iis, qui vos
attinent, ab ira Dei & mea.

- I. *De decimis reddendis, pauperes alendo, &c elemosynas e regiis pradiis annuatim erogando.* Ll. Sax. in proemio. Jorn. cap. I.

II. *De interruptions in ecclesiast. Ll. Sax. cap. 5. Jorn. cap. 10.*

III. *De sagis. Ll. Sax. cap. 6. Jorn. cap. 11.*

IV. *De monetariis. Ll. Sax. cap. 14. Jorn. cap. 30.*

V. *De ordalio se filiere spondentibus. Ll. Sax. cap. 23. Jorn. cap. 30.*

VI. *De rerum emptione in die dominica. Ll. Sax. cap. 24. Jorn. cap. 32.*

VII. *De pejerantibus. Ll. Sax. cap. 25. Jorn. cap. 34.*

VIII. *De his leges non exequentibus. Ll. Sax. cap. 26. Jorn. cap. 34.*

IX. *De legum lateribus, & loco. Ll. Sax. cap. ult. Jorn. cap. 35.*

Apelians regis constitutio.

Ex Wilkins
t.i. pag 391.

Ego Æthelstanus rex, ex consilio VVulhelmi archiepiscopi mei, & aliorum episcoporum meorum, præcipio omnibus meis præfatis per totum meum regnum in Domini, & omnium sanctorum nomine, & per amorem meum, ut illi prius meæ propriae possessionis decimas solvant, tam viventis animalis, quam annui fructus; & ut idem quoque faciant de suo proprio episcopi, & senatores etiam mei & præfetti. Et volo ut episcopi mei & præfetti hoc judicent omnibus, quilibet illis obediens debet, & ut quilibet ad eundem terminum perficiat, quod hic ordinamus; & hoc sit ad diem decollationis S. Johannis Baptistæ.

Agedum recordemur, quod Jacobus patriarcha Dominus dixit: " Ego tibi reddam decimas meas, & holiam meam pacificam: " & Dominus ipse in evangelio dixit: " Omnibus habentibus das, birū, & illi abundabunt. " Cogitare debemus etiam ejus, quod terribiliter in his libris scriptum est: " Si nos decimas nostras reddere nolumus, nobis novem partes subtrahunt, & decima una nobis superstes sit: " Doctrina evangelica nos admonet, ut res cælestes terribiliter & eternas temporaneis promercamus. Nunc auditis, quod Dominus nobis præcipit, & quid nos perficere oportet: Facite, ut ea liberenter concedatis, quam mihi legitime largiri potestis. Ego nolo, ut aliquid mihi cum errore largiamini. Si ego vobis omnia vestra concedo, eo consilio (facio) ut moe mihi

Blibenter concedatis: Cavete vobis, & iis, qui vos
attinent, ab ira Dei & mea.
Ego Athelstanus rex omniaibus praefectus in re-
gno meo notum facio ex consilio Vulstbelmi ar-
chiepiscopi mei, & omnium meorum aliorum e-
piscoporum, & Dei ministrorum pro remissione
peccatorum meorum; quod velim, ut nutritias
omnibus modis usum pauperem Angliam, si quena
habeatis, vel alieni inveneritis. De duabus meis
villis detur ei quovis mensis una amphora farinae,
& una perna porci, vel unus aries, qui valeat iv.
denariis, & vestitus pro duodecim mensibus, quo-
libet anno. Et ut redimatis unum libertate mal-
statum servum, & hoc omne factum sit ex Dei
misericordia & amore mei, sub episcopi testimo-
nio, in cuius dominio sit illud. Et si praefectus
hoc prætermittat, compenset xxx. solidis, & pe-
cunia dividatur egenis, qui in ea urbe sunt, ubi
hac omissione sit, sub testimonio episcopi.

II. De fractura templi. LL. SAX. ca. v.

Et diximus de fractura templi, si reus esset in triplici ordalio, composet illud sicuti liber judicialis dicit.

III. De *veneficiis*. LL. sex. ca. vi.

Et diximus de iacantationibus, & de sacrificiis barbaris, & de homicidiis; si quis aliquem occiderit, & is hoc negare nequeat, ut vitam suam perdat. Si tunc illud incendiari vellet, & in triplici ordalio reus fieret, ut sit cxx. dies in carcere, & cognati eum deinde educant, & solvant regi cxx. solidos, & compensent multitudinem capitis cognatis ipsius, & fidejussiones illius sint, quod semper a simili factio absclineat. De incendiariis. Incendiarii & furem vendicantes eodem (iure) digni sunt; & si quis furem vendicare velit, & nullum hominem vulgo raverit, solvat regi cxx. solidos multæ loco pro transgressione.

IV. De monasteriis. LL. sax. ca. xiv.

Statuimus ut una moneta sit per omnem regis
ditionem, & nemo monetam cudat extra portam.
Et si monetarius reus fieret, manus ejus absclina-
datur, quacum restauit commiliti, & affigatur
fabricae monetariae. Et si autem accusatus sit, &
ipse se purgare velit, tunc abeat ad candens fer-
ium, & purget manum ab illo (delicto) cuius
Est accusatus, quod fraudem hanc fecerit. Et si
tunc in ordalio reus fieret, fiat ei quodlibet, si-
cuti antea dictum est.

In Cantuaria sit viii. monasterii; quatuor regis, duo episcopi, & unus abbatis.

353 LBO P.M. In Roffensi civitate tres, duo regis, & unus A

ANNO CHRISTI
918
episcopi.
Londonii VIII.
Wintonia VI.
In Leovitio II.
In urbe Hafingio unus.
Alius Cicefrim.
Hamtois duo.
WVerhamus duo.
Duo Exonie.
Duo Shafesborie.
Alias in aliis castellis unus.
V. De eo, qui ordalium subire spondet. LL.Sax. ca. XXII.

Si quis ordalium subire spondet, tunc triduum ante illud ad presbyterum veniat, qui id sanctificare debet, & nutrit se pane, & sale, & aqua, & oleribus antequam illud adire debeat, & interius missis, illis tribus diebus singulis & offerat, & eat ad sacrofandam communionem illo die quo ad ordalium adire debet, & juret tunc iuramentum illud, quod iuxta jus gentium innocens sit earum accusationum, antequam ad ordalium adest. Et si sit aqua, ut immergatur flesquicolum in fave. Si sit ordalium ferri, tres dies transeat antequam manus aperiatur; & quilibet accusationem suam prosequatur præjuramento, sicuti antea diximus, & sint singuli eorum jejuni ex utraque parte, qui prelio sunt ex mandato Dei & archiepiscopi, & non sint ibi in alterutra parte plures, quam XII. Si autem accusatus homo pluribus stipatis sit, quam numero XII. tunc ordalium sit fradum, nisi illi discedere velint.

VI. De eo qui bona emit. LL.Sax. ca. xxiv.

Qui bona emit praesentibus testibus, & ea deinde quis sua esse contendat, tunc recipiat ea (venditor) qui illis prius emerat, five sit servus, five liber, five quicumque alios sit.

Et (jubemus) ut nulla emptio fiat diebus solidis; si quis autem hoc faciat, perdat premium emptionis, & solvat XXX. solidos pro multa.

VII. De perjuris. LL.Sax.ca.xxv.

Qui falsum iuramentum præstat, & inde convidus fuerit, nunquam ei imposterum fides habetur, neque in aliquo consecratio cemeterio jaecat, quando moritur, nisi habeat episcopi testimonium, in cuius diocesi est, quod ita illud compenfaverit, prout ipsius confessor ei præscriperit; & confessor ipsius nunciet episcopo intra XXX. dies, utrum ad compensationem ejus redire velit. Si hoc ita non fecerit, compenset eo, quod episcopus ipsi injunxit.

VIII. De bas leges non exquentibus. LL.Sax.ca.xxvi.

Si quis praelectorum meorum autem hoc facere nolit, vel remissus sit in eo, quod diximus, tunc solvat pro contumacia erga me, & ego inveniam aliam, qui (hoc exequi) velit; & episcopus puniat contumaciam illam in præposito, qui in ejus divisione est. Qui ab hac constitutione discesserit, solvat prima vice quinque libras, secunda vice estimationem capitii, tertia vice perdat omne sui, quod habet, & nostrum omnium amicitiam.

IX. De legumlatoribus, & loco concilii. LL.Sax. ca. ult.

Omne hoc constitutum erat in magna synodo Greatanleagensi, in qua erat archiepiscopus VVulhelmus, cum omnibus nobilibus, & sapientibus, quos Ethelstanus rex congregavit.

Council. General. Tom. XVIII.

HENRICUS I. IMP. AETHELSTANUS R. ANGL. 354

LEGUM ECCLESIASTICARUM AETHELSTANI REGIS PRISCA VERSIO ANNO CHRISTI 918
juxta codices manuscriptos, regnum & Jornensem, multa quo in Saxonico desiderantur exemplari proferentes, ac seorsum alias discrepantes.

TITULI CAPITULARUM.

- I. De decimas sollicito reddendis, &c. Li. Sax. in processio. Jorn. cap. 1.
- II. De crux ecclesia, quem crucifixum vocans, reddendo. Li. Sax. & Jorn. cap. 2. in processio.
- III. Ut singuli regis præferti singulos alieni pauperes, &c. Li. Sax. cap. 3. Jorn. cap. 3.
- IV. De infractione ecclesiarum. Li. Sax. cap. 5. Jorn. cap. 10.
- V. De sagis & vescicis. Li. Sax. cap. 6. Jorn. cap. 11.
- VI. De monetariis & eusoribus. Li. Sax. cap. 14. Jorn. cap. 20.
- VII. De preparatione aggredientis ordalium. Li. Sax. o. Jorn. cap. 31.
- VIII. De forma ordalii celebrandi. Desideratur in Sax. & Jorn. Defumptum est ex regio MS.
- IX. Ut negotiatio non fiat die dominica. Li. Sax. cap. 24. Jorn. cap. 32.
- X. De pejerentibus. Li. Sax. cap. 25. Jorn. cap. 34.
- XI. De officio episcopi, & quid pertinet ad officium ejus. Li. Sax. o. Jorn. cap. sequenti.
- XII. Quod omni die Veneris pro rege & populo cantandi sunt 50. psalmi. Concl. Exon. in Li. Sax. cap. 3. Jorn. cap. 6.
- XIII. De ovariis & overgildis, id est capitum affimationibus. Li. Sax. cap. ultimo. Jorn. cap. sequenti.

C A P I T U L A.

I.

EGO Adelstanus rex consilio VVifelmi archiepiscopi mei, & aliorum episcoporum meorum, mando præpositis meis omnibus in toto regno meo, & præcipio in nomine Domini & sanctorum omnium, & super amicitiam meam, ut in primis reddant de meo proprio decimas Deo, tam in viventi capitali, quam mortuis frugibus terra. Et episcopi mei similiter faciant de suo proprio, & aldermanni mei, & præpositi mei. Et volo ut episcopi & præpositi mei hoc indicent omnibus qui eis parere debent: & hæc ad terminum expleant quem eis ponimus, id est collatio S. Joannis Baptiste.

Cogitemus quid Jacobus pater dixit Deo: *Decimas & baptismas pacificas offeramus tibi.* Et Dominus ipse dicit in evangelio: *Omnis habenti dabit, et abundabat.* Recolendum quoque nobis est quam terribiliter in liberis positum est: *Si decimas dare nolamus, ut offerantur nobis novem portes, & decima sola relinqueruntur.*

II.

Et volo, cyriscæatta reddantur ad illum locum cui recte pertinent, & inde gaudeant in ipsis locis, qui hæc dignius erga Deum & nos volunt deserire. Hortatur nos sermo divinus, æterna cum terrenis, celestia cum caducis promereri. Nunc auditis quid in Deo præcipiam, & quid completere debeatis. Facite etiam ut mihi mea propria cupias, que mihi recte poteritis acquirere. Nolo aliquid insulte mihi conqueritis: sed omnia vestra concedo vobis eo tenore quo

Z mihi

355 P.X. mihi mea similiter exoptetis. Cavete simul & A
vobis, & eis quos admonere debet, & ab ira
Dei & transgressione mea.

ANNO CHRISTI
918.

III.

Ego Adelstanus rex notifice propositis meis
omnibus in regno meo, quod consilio VVolfel-
mi archiepiscopi mei, & omnium episcoporum
meorum, & Dei ministrorum, ad remissionem
peccatorum meorum, & acquisitionem vita eterna-
na, volo ut pacatis omni via pauperem unum
Anglicum indigentem, si sit ibi, vel alium in-
veniatur. De duabus Nitib-hirmis detur eis singu-
lis mensibus ambra plena farina, & una perna,
vel unus aries qui valeat quatuor denarios, &
caesi quatuor: & in tertia die pascha trigesima de-
cennii ad vestitum duodecim mesolum unoquoque
anno. Et libertus unum evire thesorem, id est,
forisactum servum. Et hoc totum peragatur in
misericordia Dei, & amicitia mea, sub testimo-
nio episcopi in cuius episcopatu sit. Et si prepo-
sus hoc superineat, emendet 30. sol. & divi-
datur hæc pecunia per testimonium episcopi pau-
perioribus qui in ipsa villa erunt ubi hoc non
sunt executum.

IV.

Et de infrastrutis ecclesiis, si quis reus ap-
pareat in triplici ordalio, emendetur sicut judi-
cialis liber dicit.

V.

Decrevimus etiam de fortilegii, & liblaciis, &
sortem dantibus, si hominem occidant, & nega-
re non possint, vitæ sum culpa judicentur. Si
pernegare velint, & in triplici ordalio culpabiles
inveniantur, sint centum viginti noctibus in car-
cere, & cognatio earum educat eas, & emende-
tur regi centum viginti solidis, & occisum ho-
minem reddant parentibus suis, & eis eis in
plegium, quod super iis abstineant in sternum.

VI.

Placuit nobis ut una moneta sit in toto regni
imperio, & nullus monetet extra portam. Si mo-
netarius reus fuerit, amputetur ei manus, & po-
netur sub moneta fabricam. Si inculpatio sit, &
se purgare velit, eat ad ferrum calidum, & adle-
giet manum ad canisaram quod non falso se-
cit. Si in ordalio reus fuerit, fiat ei quod su-
prodictum est. In Cantuaria sunt obo moneta-
ri regis, quatuor episcopi, tres abbatis: & in
Roucestria tres regis, duo episcopi. In London-
o, in VVinton sex, in Levres duo, in Ha-
stingecestria unus, in Scheatsbury duo, in Oxo-
nia duo, & in aliis burgis.

VII.

Si quis judicium ferri vel aquæ vadiaverit,
accedat ante tribus noctibus ad presbyterum qui
sanctificare debet eum, & pacat se pane, & sa-
le, & aqua, & herbis, & audiatur missas ipsorum
singulorum trium dierum, & offerat, & eat ad
sacrolanciam communionem ipsa die qua orda-
lium examinari debet: & juret quod jure pu-
blico sit innocens illius accusationis antequam ad
ordalium veniat. Et si judicium aquæ frigidæ
sit, tunc mergatur una ulna & dimidia in su-
ne. Si ferrum calidum sit, tres noctes transeant
antequam inquiratur; & videatur manus ejus, &
prosequatur omnis homo compellationem suam
præ juramento, sicut supra dictum est, & sint u-
terque jejunii ex præcepto Dei & archiepiscopi;
& non sint in alterutra parte amplius quam in
alia: & hoc si utrobique duodecim homines. Si
autem accusatus homo majorem defensionem ha-
beat quam duodecim hominum, sit ipsum orda-
lium fractum in eo, nisi recedere velint ab illo

ANNO
CHRISTI
918.

De ordalio precipitamus in nomine Dei, & pre-
cepto archiepiscopi, & omnium episcoporum meo-
rum, ne aliquis intret ecclesiam, postquam ignis
insertur unde judicium calefacere debet, propter
presbyterum, & eum qui ad judicium iturus est.
Et sint mensurati novem pedes a staca usque ad
mercator, ad mensuram pedum ejus qui ad judi-
cium ire debet. Et si aquæ judicium sit, calefa-
ciat donec excitetur ad bullitum, & sit alatum
ferreum, vel æreum, vel plumbeum, vel de ar-
gilla, & si ærætate tybla sit, immagratur manus
post lapidem, vel examen usque ad verbera, & si
triplex accusatio sit, usque ad cubitum. Et quan-
do judicium paratum erit, ingrediantur ex ultra-
que parte duo homines, & certi sint ut ita cali-
dum sit, sicut prediximus, & introcant totidem
ex amba parte, & consistant ex utraque parte ju-
dicis de longo ecclesie, & sint omnes jejunii, &
ab uxoriis suis se continuuerint ipsa nocte, & as-
perget presbyter aquam benedictam super eos om-
nes, & humiliant se singuli ad aquam benedictam,
& det eis omnibus osculari textum sancti evange-
lii, & signum sanctæ crucis. Et nemo faciat ignem
diutius quam benedictio incipiat, sed jaceat fer-
rum super carbones usque ad ultimam collectam:
postea mittatur super staplas, & non sit illic alia
locutio quam ut preventur sedulo Deum patrem
omnipotentem, ut veritatem suam in eo manife-
stare dignetur: & bibat accusatus aquam benedi-
ctam, & inde conspergatur manus ejus qua judi-
cium portare debet, & sic adest. Novem pedes
mensurati distinguantur inter ternos. In primo si-
gno secus stacam tenet pedem suum dextrum. In
secundo transferat dextrum pedem, in tertium si-
gnum, quando ferrum projicit, & ad sanctum si-
tare festinet, & indiligenter manus ejus, & inqui-
ratur die tertia si munda vel immunda sit intra
sigillationem, & qui leges istas fregerit, sit ordal-
ium, id est judicium vel examen, fractum in eo,
& reddit regi centum viginti solidos VVite.

IX.

Qui aliquid emit, emat cum testibus: & si
appellandum inde sit, recipiat hoc venditor suus
a quo emit, sit liber, sit servus, sit quod sit: &
non sit aliquid negotiatio, vel forensis actio die
dominica. Si quis hoc presumat, perdat ipsum
capitale, & emendet overhirmestram meam.

X.

Qui falso juramentum jurabit, & convictus in-
de fuerit, nonquam postea juramento dignus sit,
nec in sanctificato atrio aliquo jaceat, si moria-
tur, si non habeat episcopi testimonium in cuius
diocesi sit, quod penitentiam excepit: & pres-
byter hoc referat episcopo infra trigesima noctes,
utrum ad emendationem & satisfactionem venerit.
Si non faciat hoc, componat sicut episcopus ei
concedet.

Totum hoc institutum, & confirmatum est in
magna synodo apud Greateleyam, cui archiepisco-
pus VVifelmus interfuit, & omnes optimates &
sapientes quos Æthelstanus rex congregare potuit.

XI.

Episcopo jure pertinet omnem restitudinem pro-
movere, Dei videlicet ac seculi. In primis debet
omnem ordinatum Dei instruere, quid ei jure sit
agendum, & quid secularibus judicare debeant.
Debet etiam sedulo pacem & concordiam operari
cum seculi judicibus qui rectum velle diligunt,
in compellationum allegationem docere, ne quis
alii perperam agat in jurejurando, vel in ordalio.

Nec pati debet aliquam circumventionem injuste
mensuræ, vel iniusti ponderis: sed convenit ut per-

Hoc es
manuscrips
formulam.

ANNO
CHRISTI
998.

LBO
P. X.

GRATELANUM.

HENRICUS I. IMP.
ATHELSTANUS R. ANGL.

358

consilium & testimonium ejus, omnes legi sci-
rum, & burgi mensura, & omne pondus, pon-
deris sit secundum dictiōnēm ejus institutum, val-
de rectum.

Ne quis proximum suum seducat, pro quo de-
cidat in peccatum. Et semper debet Christianus
providere contra omnia que prædicta sunt: & ideo
debet se magis de pluribus intromittere, ut sciat
quomodo grex agat quem ad Dei manū cultu-
dine suscepit, ne diabolus eum langet, nec ma-
lam aliquid supereminet.

Nusquam enim erit populo bene consultum,
nec dignæ Deo conservabitur, ubi lucrum impium
& magis saluum diligitur. Ideo debent omnes a-
mici Dei quod iniquum est enervare, quod justum
est elevare: non pati ut propter falsum & pecu-
nia quantum se forisfacent homines erga vere sa-
pientem Deum, cui displicet oenam iniquitia.

Episcopi de-
bet incorre-
ficularibus
negotii.

Christianis autem omnibus necessarium est, ut
rectum diligent, & iniqua condemnent, & saltē
sanctis ordinibus evēti, justum semper erigant,
& prava deponant. Hinc debent episcopi cum
fæculi judicib⁹ interess⁹ judicis, ne permittant,
si possunt, ut illius aliqua prævatum germin⁹ pul-
lularient.

Et sacerdoribus pertinet in sua diœcesi, ut ad
rectum sedulo quæcumque juvent, nec patiantur,
si possunt, ut Christianus aliquis alii noceat, non
potens impotenti, non summus infimo, non pre-
latus subdit⁹, non dominus hominibus suis, vel
servis aut liberis molestus existat. Et secundum
episcopi dictiōnēm, & per suam mensuram con-
venit, ut servi testamentales operentur super om-
nem sciram cui praest.

Et rectum est, ut non sit aliqua mensurabilis
virga longior quam alia, sed per episcopi mensu-
ram omnes instituta sint, & exequatur per suam
diœcesim. Et quoniam pondus constet secundum di-
ctiōnēm ejus: & si aliquid controversiarum inter-
sit, discernat episcopus.

Et uniuscuiusque domini necesse proprium est,
ut compatiatur, & condescendat servis suis, sicut
indulgentia poterit, * qui a domino Deo empti
sunt, atque cari servus & liber, & omnes eodem
precio redemit: & omnes sumus Dei necessario
servi: & sic judicabit nobis, sicut ante judicavimus
eis quibus judicium super habuimus in terris.

XII.

Singulis quoque diebus Veneris, decantent om-
nes Dei ministri in omnibus coenobiis, seu ma-
joribus ecclesiis, quinquaginta psalmos pro ipso
rege, & omnibus ei audientibus, necnon aliis
quibuscumque promerentibus.

Unicuique etiam qui voluerit fas esto, si quid
criminis ei imponatur, jam compensare, ni in lu-
strationis diebus (quas Gang-dœs vocant) sit com-
missum: & deinceps res se habeat sicut prius.

XIII.

Regis VVeregildum est cum Anglis in jure pu-
blico, tringita millia Thrimſa, id est Trium.
Quindecim millia Thrimſa sunt de vvera. Et quin-
decim millia Cynedomas, id est regis censuræ.
Ipsum natale ejus pretium pertinet cognationi:
& Cynebot ipsius terre nationi.

* Quem du-
com sicut re-
cant.

* Qui bene
comes dic-
tus.

Archiepiscopi & * comitis VVeregildum est quin-
decim millia Thrimſa.

Episcopi & * aldremanni octo millia Thrimſa.
Melletheines & VVoruldtheines, id est presby-
teri & secularis Thani, duo millia Thrimſa.

Hoc immediate sequuntur procedens capitulum de
vvergildis, in regio codice, fol. 143. col. 4.

A Liquendo suit in Anglorum * laga quod po-
* id est.
A pulis & leges consilio regebantur, & tunc
erant sapientes populi, magni prorsus nominis &
pretii: comes & villanus, tainus, & alius, fin-
guli pro modo suo.

Et si villanus excrevisset ut haberet plenarie
quinque hidias terras sue proprias, ecclesiam & co-
quinam, tympanariam, & januam, & sedem, &
sunder notam in aula regis, deinceps erat tainus
lege dignus.

Et si tainus ascendisset ut serviret regi, & e-
quitatus sui vice funderetur in familia sua, si tunc
habebat tainum qui ad ut VVeram regis quinque
hidias haberet, & in aula regis domino suo ser-
viret, qui tertio venisset in nuncium ejus ad re-
gem, iste poterat deinceps jurare pro domino suo
in magna necessitate, & accusatorem ejus recte
admallare ubicumque opus esset. Et qui sic pro-
motum bovinem non habet, ipse causam suam
superjuraret, vel amittat.

Et si tainus provehatur ad consulatum, sit po-
stea dignus redditudine comitis & honore: & si
malius ascenderet ut ter magnum mare trans-
scendet, per proprium negotium suum fuit dein.
de taini dignus redditudine.

Et si scholaris profecisset in doctrina, cur ad
Sacros ordines pertransire, & Christo Domino
ministraret: erat denique dignitatis & pacis dignus,
quanta pertinebat super illud, nisi forisfaceret cur
ipius ordinis officio non utatur.

Et si eveniret ut ordinatus vel alienigena di-
sturbaretur alicubi verbis vel operibus: tunc per-
tinebat regi & episcopo hoc emendare quam ci-
tius possent.

* Cœlestes VVeregildum est in Mircenorū la-
ga 200. fol.

Taini VVeregildum est sexies tantum, id est,
duodecim centum solidi.

Regis simplum VVeregildum est sex tainorum,
VVeregildum in Mircenorū laga, hoc est, tri-
giota millia scatta, id est, totaliter centum vi-
digni librae: tantum est de VVeregildo, sed pro
regni dignitate debet addi tantudem in Kene-
gildo: Ipsam VVeram debent habere parentes e-
jus, & ejus emendationem ipsius terre populus.

* Twelvibenes hominis jusjurandum, contra va-
let jusjurandum sex villanorum, quia si Twelvibenes
dus homo vindicari debet, plene vindicaretur in
sex cœloris, & ejus VVeregildum est sex cœlori-
rum VVeregildum.

Missa Presbyteri & secularis taini jusjurandum
in Anglorum lege reputatur æque carum, & pro
septem ordinibus Ecclesie, quo sacerdos per Dei
donum ascendit ut haberet, taini redditudine di-
gnus est.

E 1. S Eptem sunt dona sancti Spiritus, & septem
gradus ecclesie & sanctorum ordinum, &
septies in die laudes Deo canenda sunt ab omni
ecclesia. Et omnibus amicis Dei recte pertinet ut
sanctam ecclesiam diligenter & honorent, & Dei mi-
nistros pacifice custodiæ gaudent: & qui eos
nocebit verbo vel opere, septies emendet secun-
dum quod factum sit, & secundum ordinem, si
Dei misericordiam habere velit, quia sanctifica-
tiones & ordines, & Deo dicatas domos, semper
debent pro timore Dei diligenter venerari.

2. Et ad ordinis emendationem, si ordinatus
occidatur, supra rectam VVeram primus gradus

Z 2 emen-

359

LEO
P.X.

C O N C I L I U M

ANNO CHRISTI
919.

- emendetur una libra, & digna pénitentia sedulo A perquiratur.
3. Et ad emendationem ordinis, si vita sit amissio, super rectam VVeram in secundo gradu due libras reddantur cum Deo digna pénitentia.
4.
5. Et ad emendationem ordinis, si plena infraatio fiat, super rectam VVeram in quarto gradu quatuor libras reddantur cum pénitentia.
6. Et ad emendationem ordinis, super rectam VVeram in quinto gradu quinque libras componantur cum idonea pénitentia.
7. In sexto gradu sex libras reddantur cum pénitentia.
8. Et ad emendationem ordinis, septimo gradu infraicto, septem libris super rectam VVeram emendetur cum injuncta pénitentia.

HENRICUS I. IMP.
ATHELSTANUS R. ANGL.

360

9. Et ad ordinis infraicta de pace digne componatur secundum factum. Semper enim debet ANNO CHRISTI
judicium factum, & moderatio secundum menustrum pro Deo & fisco fieri, & de emendatione ordinis una pars episcopi, secunda sit altari, tercita societate. Vide hoc supra sub titulo, De sacris ordinibus compensandis.

Et in Concilio episcoporum Londonensis, cap. 12. sic habetur de cōgōdōnibas.

B Et diximus etiam omnibus illis qui in nostram gildscryram vadium dederunt, si contingat eum mori, omnis congido det unum panem & companaganum pro anima ejus, & cantet unum quinquagatinum psalmorum, vel perquirat cantandum infra triginta noctes. Jonnalenf. fol. 44.

ANNO CHRISTI
919.

V I T A S T E P H A N I P A P Æ VII.

ANNO CHRISTI
919.

Stephanus natione Romanus, Theodemundo patre genitus, hujus nominis septimus subrogatus est Leoni sexto, anno Domini DCCCCXXXIX. tempore Constantini & Romani imperatorum orientalium. Qui dum sedisset annos duos, mensem unum, & dies quindecim, ex hac vita migravit.

Hujus tempore Henricus rex Germanie lanceam ex clavis Christi confestam, a Rodulpho rege Burgundionum, precibus, pretio, & minis obtinuit, eamque successoribus ad defensionem imperii reliquit. Reges Northmannorum & Abroditarum ad Christum convertit. Siebertus.

ANNO CHRISTI
919.

V I T A J O A N N I S P A P Æ XI.

ANNO CHRISTI
919.

Ioannes XI quando & qua ratione ponuntur in summa reverenter.

Joannes patre Sergio pseudopontifice ex scoto Dgis VVidonis defundi mariti germano urbis dominum obtulit, si ille suo se conjugio confederandum promitteret. Acceptavit conditionem Hugo, & clanculo arcem sancti Angeli ingressus, post incestum cum relista fratri uxore commissum, Romanos despexit, Albericum priviguum suum, dum iussu matris Marozia aquam manus eius infunderet, quasi immoderate effudisset, in faciem cecidit. Quam ut ille injuriam ulcisceretur, Romanos ad defensionem commovit, postquam arcem impugnatam, ut ait Luitprandus, Hungonem vitricum suum incestuofum fugavit: matrem vero Maroziam una cum fratre Joanne pseudopapa mandavit detineri sub custodia, in qua violentus invasor violenter dejectus obiit, postquam sedem apostolicam quinque annis & aliquot mensibus non tam rexisset, quam turpiter inquisisset.

Etem a Domino rege, vel ab alio Principe, vel amico suo, seu per hereditarium sortem sibi devenerit, vel acquisierunt, donare eis liceat hanc cui voluerint, dum vivunt, pro remedio anima ad ecclesiam quamcumque elegerint, vel consanguineis suis vel amicis. Sin autem antea obierint quam firmiter perfecerint, altari cui seruant, omnia perpetuo sanctificant, & in ius tradantur. Similiter de Presbyteris statutum est. Hildibertus Mogantinenf. Archiepiscopus subscriptus. Robertus Treverensis Archiepiscopus subscriptus. Unius Hameburgensis Archiepiscopus subscriptus.

C O N C I L I U M A L T H E I M E N S E

Anno Christi DCCCCXXXI. circiter celebratum.

Ex P. Pagl.
ad As. Ch.
919. n. 2.

Anno circiter 931. celebratum Concilium apud Althaim Rhætiae pagum ab Hildeberto Mogantinenf. Archiepiscopo. Hujus quidem Synodus nulla in Conciliorum Collectionibus mentio; sed Burchardus lib. 2. cap. 227. aliqua ex eadem refert, quibus intelligimus eam capitula xxxvii. complexam esse, ac circa hunc annum habitam; cum eidem interfuerint Episcopi, qui anno sequenti praesentes fuerunt Concilio Erfordiensi. Hæc Burchardi verba: Sed & hoc ibidem inventum est de Episcopis, Presbyteris, & Clericis, si heredita-

tem a Domino rege, vel ab alio Principe, vel amico suo, seu per hereditarium sortem sibi devenerit, vel acquisierunt, donare eis liceat hanc cui voluerint, dum vivunt, pro remedio anima ad ecclesiam quamcumque elegerint, vel consanguineis suis vel amicis. Sin autem antea obierint quam firmiter perfecerint, altari cui seruant, omnia perpetuo sanctificant, & in ius tradantur. Similiter de Presbyteris statutum est. Hildibertus Mogantinenf. Archiepiscopus subscriptus. Robertus Treverensis Archiepiscopus subscriptus. Unius Hameburgensis Archiepiscopus subscriptus.

361 JOANNES A L T H E I M E N S E . HENRICUS L
P. XI. GERMAN. REX. 362

subscriptis. Adalgarthus Fardinensis Episcopus subscriptus; (in Concilio Erfordiensis dicitur Fardunensis.) Nyborinus Argentinensis Episcopus subscriptus. Noribergus Confessioński Episcopus subscriptus. Unicus (seu ut dicitur in Concilio Erfordiensis, Unicus) Paderbornensis Episcopus subscriptus. Udalricus Augustensis Episcopus subscriptus. Bernhardus Halvartensis (legendum, Halberstadiensis, qui hoc tempore Episcopus erat) Episcopus subscriptus. Rualdus Minervienensis (legendum, ut in Concilio Erfordiensis, Memigernaturensis, id est Monasteriensis) Episcopus subscriptus. Eberis Minerviensis (legendum cum laudato Concilio, Eburgo Mimidonensis, vulgo Mildeia) subscriptus. Neones & Abbates cum ceteris sacri ordinis viris subscripti. Ex hoc Concilio series Episcoporum variarum dioecesum illustrari possunt. Burchardus in margine illius capituli ait, Concilio apud Altheim habito Regem Conradum interfuisse. Verum Conradus Germanus rex jam ab anno 918. obierat, & sanctus Udalricus anno tantum 924. Augustensis Episcopus dictus est. Notingus vero Constantiensis Episcopus anno 939. juxta Hermannum Contractum ex editione Carristiana supremum diem obiit, ideoque Concilium hoc sub Henrico Germano rege coactum, ac diversum ab eo, quod Conradus regnante anno 916. in dictum. Idem Burchardus lib. 11. cap. 78. refert capitulum 27. Concilii apud Altheim habiti de Clericis, qui fugerint ecclesias suas, & de servis qui proprios dominos fugerint, quod ad hoc Concilium, non vero ad illud quod in eodem loco anno 916. congregatum, revocandum existimo, cum

A in priori synodo apud Altheim pauciora videantur condita capitula, quam in posteriori, quam verosimile est Ecclesiastica tantum disciplinam resipexisse.

Ex Conc. apud Altheim praesente Conrado Rege Burchardus lib. 11. cap. XXVI.

Statuimus propter Dei dilectionem & proximi & fidelium honorem catholicorum, & precipue ob multimoda scandala eruenda & funditus extirpanda & perturbationes quas noviter exortae sunt & oriuntur. Nec non ut omnes sciant nos Episcopos tales Dei misericordia nequam fuisse quales dicimus exemplum S. Leonis Papae, qui super quatuor evangelia jurans coram populo se pugavit, sequi & imitari salva auctoritate canonica.

Cap. XXXVI.

Statum & rationabiliter secundum Santos Patres a Synodo est confirmatum, ut Monachus quem canonica electio a jugo regulae monastice professionis absolvit, & sacra ordinatio de Monacho Episcopum facit, vel ut legitimus heres paternam sibi hereditatem postea vi revendicandi potestatem habeat.

Sed quidquid acquisierat, & habere vixit fuerat Monasterio relinquat, & Abbatis sui qui fuerat secundum regulam S. Benedicti arbitrio. Postquam enim Episcopus ordinatur ad altare ad quod sanctificatur & titulatur secundum sanctos canones quod acquirere poterit, restitutus.

ANNO
CHRISTI
918.
Ex Henr. lib.
German.
Sect. 10m.s.
p. 146.

SYNODUS DINGOLVINGENSIS

ANNO CHRISTI DCCCCXXXII. CELEBRATA.

ANNO
CHRISTI
918.

UDelbertus Archiepiscopus Saliburgensis VIII. Datus ecclesiastico tractantes, feriando dies subscripti
celebrabit Synodus Dingolvinge, de qua vetus MS. Seculi XI. Anno Domini 932. regnante in Bavaria Arnaldo Duce, convenientibus cunctis Bavariis ad locum qui Dingolvinga vocatur, in causa Synodalibus colloquiis Episcopis videlicet & comitibus aliquo populis supradicta regione. Residentibus autem Episcopis in Synodali concilio, (a) Adalperio Archiepiscopo Saliburgensi, Isangrimo Episcopo Ratisponensi, Gerardo Episcopo Passauensi, (b) Volframo Episcopo Fribergensi, Nitardo Ep. Sabionensi, nunciusque (c) Udalfridi Episcopi (d) Aistastrensi Chobiensis Episcopis (e) Diererto & Sevasterlobo, aliisque presbyteris & diaconibus ac clericis quamplurimis, (f) de

sanctuaris. Ita ibi. Addit Aventinus in eo concilio Arnulphum Ducem, praediorum Ecclesiasticorum, quas Ugri depopulati fuerant, ususfructus Sacerdotibus, Monachis restituuisse: templa, sacras sedes refici, instaurari iussisse. Majas & Caninas; item vicos & vineas aliquae prædia prope Tyrolios in Vennorum Athesique valle Volframmo Fruxinensi reddidisse. Episcopos, monachos, Sacerdotes, quorum quidem excusso severioris religione jugo populariter vivere coepérant, sub anterioris discipline jugum misisse Acta uberiora Syndi huculque detecta non sunt.

CONCILIUM ERPFORDIENSE,

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

Celebratum anno Domini DCCCCXXXII. tempore Joannis papæ XI.

P RÆFATI O.

Anno ab incarnatione domini nostri Jesu Christi nonagesimo trigesimo secundo, anno ^{Heilig.} E etiam domini H. regis Christianissimi decimo-
quarto, iudicione quinta, sub die Kalendarum Juniarum, congregata est apud Erfesfurt sancta & uni-

Dantur variantes ex codice Vindebonensi, in quo haec ipsa reperit Mansi.
(a) Dedilperio (b) Volfranno. (c) Bedalfridi. (d) Dief Aistastrensis (e) Goetaspero.
(f) Ad. aliique plurima tradatur.

& universalis synodus, & rex sapientissimus cum concilio primatum suorum decrevit, inspirante omnium salvatoris clementia, pro utilitate & statu sancte matris ecclesie. Cujus regis solertia prudenterissimi viri Hildiberti archiepiscopi gubernabat. Considentibus religiosissimis sacerdotibus, id est R. sancta Treverensis ecclesie archiepiscopo, Unni & sancta Hamburgensis ecclesie episcopo, Adalguardo Fardunensis ecclesie episcopo, Regino Argentini civitatis episcopo, Nodino Constantinae ecclesie episcopo, Unuvano Padeburnensis ecclesie episcopo, Bernardo Halberstadiensis ecclesie episcopo, Othulrico Augustodunensis ecclesie episcopo, Burchardi Virzburghensis ecclesie episcopo, Dudone Osnaburgensis ecclesie episcopo, Rumaldo Memigernaturdeonis ecclesie episcopo, Eburgiso Mimidomensis ecclesie episcopo: neccnon & abbatibus, aliquique sacri ordinis viris. Porro cum eorum unanimitate, ac primum Deo iuvante, eorum capitula infra notata, quam pro populi Christiani correctione collecta sunt.

C A P I T U L A .

I.

Ut deinceps natalitia duodecimi apostolorum summa venerazione solemniter celebrentur. Et in vigilis antiquitus statutis, atque hactenus ab antecessoribus nostris servatis, jejuniorum vota omni diligentia per solvere decernimus: quia quos cælitus sublimioris meriti scimus, hos & amplioris dignitate honoris a nobis colendos esse non dubitamus.

II.

Placita sæcularia dominicis, vel aliis festis diebus, seu etiam in quibus legitima jejunia celebrantur, secundum canonicam institutionem, minime fieri volumus. Insuper quoque glorioissimus rex augmentum

HENRICUS I.
GERMAN. REX. 364
A Christianæ religionis concessit, ut nulla iudicaria potestas licentiam habeat Christiani nos sua autoritate ad placitum bannire septem diebus ante natale Domini, & a quinquagesima usque ad octavas Paschæ, & septem diebus ante nativitatem sancti Joannis Baptistarum, quatenus adeundi ecclesiæ, orationibusque vacandi liberius habeatur facultas.

ANNO
CHRISTI
931

III.

Præcipimus namque, ut nullus Christianus ecclesiæ pro reverentia petendo, ibique manendo, indeque revertendo, aliquis publicæ potestatis banno ibidem constringatur: ne forte, dum ad ecclesiæ causa orationum properat, per bannum impediatur pro salute animæ devote insistere.

IV.

Si quis presbyter aut diaconus negligens vitæ suæ, mala de se suspicari permiserit, & ejus infamia coram episcopo canonice denotatur, admoneatur ab episcopo semel, ac tertio: ut vel prodendo reatum, culpabilem se esse cognoscat, & sic justæ correptionis sententiam excipiat; aut adhibitis secum collegis, juramento se expurgando, innocentem se esse demonstret.

V.

Ut nemo nisi consentiente proprio episcopo, aut ejus missio, sub obtentu religiosis jejunium sibi imponat, unum diem præ aliis excipiendo, omnimodo interdicimus. Quod & factum displicet, & in futurum fieri prohibemus: quia plus causa atrandi esse cognoscitur, quam supplementum legis catholicæ.

AD CONCILIUM ERPHORDIENSE

Anni MCCCXXXII. habitum

A D D I T I O.

Ex Modis Suppl. p. 11. **E**rbordiensis concilii canones ex Burchardi codice acceptos Binus jam dedit, sed cum unum aliquid præterierit, & alter aliquantium plenior sit in meo MS. Burchardi codice, utrumque, ne aliquid desidereretur, hic supplendum censui.

Burchardi lib. 13. cap. 22.

II.

Placita sæcularia dominicis diebus, vel aliis præcipuis festis, seu etiam in iis diebus, in quibus legitima jejunia celebrantur, secundum canonicam constitutionem minime fieri decrevimus. Insuper etiam S. Synodus decrevit, ut nulla iudicaria potestas licentiam habeat sua autoritate christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, id est septem dies ante natalem Domini, usque in octava Epiphania, & a quin-

quagesima usque in octava Paschæ, & septem dies ante nativitatem S. Joannis Baptistarum, quatenus adeundi ecclesiæ orationibusque vacandi liberius habeatur facultas.

Burchardi lib. 11. cap. 77.

IX.

Decreuit S. Synodus cum consilio serenissimi principis, si deinceps aliquis episcopus, sui ministerio oblitus, sciens cum excommunicato communicaverit, sive in salutatione, sive in oratione, sive in injusta confortatione, sive in cibo, sive in potu, excommunicatus habeatur tam a principe, quam a cæteris omnibus, quoisque in proximo synodo audiatur, & Domino, & ecclesiæ iuxta satisfacere cogatur.

R.A.

ANNO
CHRISTI
932.ANNO
CHRISTI
932.

RATISPO NENSE CONCILIIUM

*Tro decernendis suffragiis animabus episcoporum qui decesserint,**VAlpergo Saltzburgenfi Archiepiscopo presidense,
anno 932. celebratum.*

COLLECTORIS ADMONITIO.

Ibid.

Concilium istud alia quidem cum Dingolvin-
gensis, hoc ipso anno celebrato, confundendum
censuram; quod utriusque eundem serie episcoporum un-
iuersum, utriusque Choropiscopum adfuisse, ac denique
in annum ambo convenire animaduoceretur. Disodium
vero in loco habita utriusque Synodi ita conciliabam,
ut qua in loco obscurae diecesis Ratisponensis Dingol-
vinga conveneras, urbi principi Ratispona attributa
fuerit. Verum re melius explorata aque perpensa,
agnovi tandem duo bac esse inter se plane diversa
conclua, tam quod Ratisponense in urbe illa reipsea
coivenerit, nam in gesu infra recitandis leguntur pa-
tres in ecclesia S. Petri convenientie. Est autem

A urbis Ratisponensis S. Petri tempium longe nobilissi-
mum. Insuper Dingolvingensi concilio choropiscopi ad-
suerunt duo, Dispertus & Sovaterlobo; Ratisponensis
vero unus Sovaterlobo, five, ut ibi legitur, Sovar-
zelot. Denique Nitardi Sabionensis nomen in actis
concilii Dingolvingensis legitur; in Ratisponensi vero
non legitur. Maneant ergo ambo bac concilia fui-
bus, Et iuribus inter se distincta. Porro Dingolvin-
gensis concilii acta, seu etorum synopsis in tom. XI.
col. 1488. editionis Veneto-Labbeana legas; Ratispo-
nenfi vero ex vetustis Monumentis Marienii tom. VII.
pag. 53. hic exhibentur.

CONCILIIUM RATISPO NENSE

*Anno 932. celebratum.*Ex MS.
Stabulensis.

In nomine eterni Dei, anno ab Incarnatione Bxima cura est injuncta pastoralis, semetipsos fra-
ternio caritatis amore admonere curabant, ut si
aliquid in semetipsis dignum esset emendationis,
haud segniori emolliare stulerent. Deinde vera
paterna sollicitudine omnem sanctam congregatio-
nem hortabantur, monebant, arguebant, & in-
struebant de omnibus rebus & justiciis ad veram
religionem orthodoxe, & catholicam fidei perti-
nentibus, ut moribus bonis malas deviocerent
consuetudines, & iareprehensibiles se exhiberent
ad docendum populum Christi sanguine redem-
ptum. Inter cetera vero cum totius synodi con-
cilio hoc decreverunt, ut quisquis illorum, id est
episcoporum, de hac luce migraret, superstites
episcopi missas XII. pro anima ipsius celebrare
non tardarent. Similiter & presbyteri, ceteri ve-
ro clerici & sanctimoniales psalteria IV. Episcopi
vero tribuant de facultatibus suis pro anima de-
functi episcopi de sicera carradas III. de panibus
modios VI. Frisk VI. Bachon. unum.

Ratisponensis
veronensis
episcopi Veronae
anno 932.

RATHERII VERONENSIS EPISCOPI

*Synodica ad Presbyteros, & ordines ceteros forinsecus, id est, per universam diœ-
cesim constitutos.*Ex Append.
Labbe
Tom. 9.

Ex Tomo II. Spicilegii Dacherianii.

Quia mirari vos scio, immo murmurare, quod
est pejus, non nescio, quod tertio jam
vos vocavi, & quasi nihil vobiscum egii. Ne fru-
stra hoc me fecisse putatis, fateor quia exploran-
di vos causa hoc feci, & quales vos me inven-

Daturum estimavi, tales, proh nefas! inveni. Con-
gruere mihi infelicissimo illud statim de Sapien-
tiae viuum est libro: *No jocundaris in filiis fratris*, *Est
si multiplicentur: ne oblecteris in eis, si non est ti-
mor Dei cum illis.*

Moneo igitur paternaliter, & præcipio pastora-
liter, ut dicentis Apostoli reminiscentes, quia sine ha-
fide

fide impossibile placere Deo; hoc est, sine creduli- **Rm. 10. 17** *tate, quis nobis per apostolos, eorumque est suc-*
cessores tradita: & quia iesus ex fide, id est cre-
dulitate sua, vivit: &, quidquid sine fide, hoc est
credulitate Dei, est, peccatum est: fides autem,
id est credulitas Dei, si non habeas opera bona,
morta est in semetippe: ipsam fidem, id est cre-
dulitatem Dei, tristis parare memoriter festine-
tis, hoc est, secundum symbolum, id est, colla-
tionem apostolorum, sicut in psalteriis correctis
invenitur; & illam quae ad missam canitur; &
illam sancti Athanasii, que ita incipit: Quicunque
vult salvus esse. Quicunque vult ergo sacerdos in
nostra parochia esse, aut fieri, aut permanere:
ille, fratres, memoriter nobis recitet, cum pro-
ximo a nobis, hoc vocatus fuerit.

Moneo & jam vos de die Dominicō, ut cogi-
tetis, aut si cogitare nescitis, interrogetis, quare
ita vocetur: uero enim quotidiano illas res domi-
nicas dicimus, que proprie ad dominos pertinent
illarum. Eo itaque sensu Dominica dicitur dies,
quod proprie ad Dominum, id est, Iesum Chri-
stum pertinet. Cum vero omnes dies ipsius sint,
sicut & omnia que sunt in celo, & in terra,
de in mari, & in omnibus abyssis: inquirendum
quare ista solum dicatur illius esse. Nimirum quia
ipse in ea surrexit. Sed in quibus Kalendis?
Non cures, de die solummodo cogita. Quinta fe-
ria post vesperum est traditus, sexta crucifixus,
septima quiete in sepulcro, octava resurrexit a
mortuis, & inter duorum dierum partem, sive
trium integratam nostrum, vel triduo, ut pro-
miserat, factio, a corde, id est interioribus, ter-
re ad apostolos rediit. Hinc ipsa octava sive pri-
ma feria, dies vocatur Dominica: & in quoque
kalendam die evenerit, semper est pascha,
id est transitus Domini de morte ad vitam: &
uno modo, quicquid manducet, vel bibat, est ob-
servanda. Unde autem observanda? Ab opere ser-
villi. Quod autem est opus servile? Peccatum:
qui enim peccat, diabolo servit. Si ergo omni die
Dominico est pascha, quarendum quid nobis fa-
cendum in ea. Apostolus dicit: Pascha, inquit,
Pascha nostrum immolatus est Christus. Quare pa-
scha est Christus? Quia pro nobis immolatus.
Cur immolatus? Ut pro nobis moreretur. Sicut
utique ante ille immolabatur, cuius sanguine li-
berandus ab Egypto populus purgabatur: ita er-
go & ille propterea est immolatus, ut moreretur
propterea occisus, ut nos per sanguinem ipsius a
vastatore mundi angelo, id est diabolo, liberati,
de Egypto, id est inferno, erueremur; & per
mare rubrum, hoc est baptismum sanguine Do-
mini rubrum, per deterium praesentis vita edu-
ci, ad terram reprobationis, id est vitam exter-
nam, pervenire possemus. Habet pascha, id est
transitum bonum; habet agnum pro te occisum;
transisti mare rubrum, graderis per desertum. Vi-
de quo graderis: stude pervenias quo venire tibi
expedit. Labora cum Dei adjutorio, ne aut in
Egyptum iedas, aut in desertu pereas, sed ad
pariam caelestem pervenias. In Egyptum vero te
redire cognosce, si peccatum quod deteruisti, pre-
sumis repetere. Peris vero in deserto, si non per-
severas in labore & opere bono.

Sed redeamus ad Apostolum: Pascha, inquit,
ibid. 11. 1. Pascha nostrum immolatus est Christus. Postea, Ita-
que epulemur. Putas quod dicat, crapulz & ebrie-
tati vacemus? Nequaquam; sequitur enim: Non in
fermento veteri, id est inflatione ventris, vel tu-
more anterioris peccati, aut affectu ad transacta
scelera redeundi, vel alia perpetrandi. Neque in
fermento malitia & reuictus; sed in axymis fine-

cogitationes simplices, in sermone summi veraces.
Quando? omni tempore. Principue vero in pascha-
ti solemnitate, hoc est, omni Dominica anni in-
tegrī die. Si enim Dominica est Domini, utique
non nostra dies est; si Domini est, reverentia
Domini est honoranda. Sed cujus Domini? Re-
vera, qui nos, cum non essemus, fecit; qui nos,
cum perditi fuissimus, refecit; qui nos gubernat,
alit, nutrit, defendit; qui vitam nostram, quo-
que illi placuerit, hic continet, cum noluerit,
eam hinc mutabit, & aut meliorem, promeritis,
aut reddet pejorem: postremo qui nos judicabit,
& aut in inferno sine fine damnabit, aut in ce-
lo eternitatem coronabit. Talis igitur ac tantus
potestatis Domini cum hac sit proprie dies, ho-
noretur, ut eam pro deontia tanti Domini de-
cet. Honorari vero nullo modo, nisi ordinabili-
ter valet. Nisi enim paracce, sabbatum antece-
dat, sabbatum diem Dominicam, dies non est
ullatenus Dominicā.

Quid est autem paracce? Apostolus dicit: *Probet autem, ait, scipsum homo, & sic de pane* ^{1. Cor. 11. 24.} *illo edat, & de calice bibat. Quo pane?* Qui ait: ^{ibid. 11. 25.} *Ego sum panis vivus qui de calice descendit. De quo* ^{2. Cor. 11. 25.} *calice?* *Calix tuus inebrians quam praelarus es!* Id est, Christus suo nos sanguine satians, quam pul-
cher, id est, speciosus forma pro filiis hominum! Qui ergo panis, ipse est agnus; qui agnus, ipse Christus; qui Christus, ipse est pascha; qui pa-
scha, ipse pro nobis immolatus. Ipse est dies, quam non operando, sed gignendo coeternaliter,
fecit Dominus; exultemus & letemur in ea. Ip-
se est, inquam, dies, ipse Dominus, cuius illa
est dies. De sabbato illius quid facimus? *Vacate;* ^{ibid. 11. 22.} *aut per Psalmistam Dominus, & videte, quia ego*
sum Deus. Sabbatum vero vacatio dicitur, vel re-
quies, id est, ut quietem ab operibus malis,
& vacemus Divinis obsequiis. Paracce autem
præparatio dicitur, hoc est, ut præparemus cor-
dium nostrorum habitacula venturo ad nos per
corporis & sanguinis sui substantiam Christo. Si
ergo omnis octava dies est Dominicā, Dominicā
vero pro resurrectione Domini dīta: vel, sicut
perlepidē quidam inventur dixisse, omnes quia
Dies Dominus fecit imperio suo, Dominicū fe-
cit sanguine suo, & redificavit pretio suo. Om-
nes dies Dominicī paracce vel sabbato indigent:
paracce autem, id est præparatio, non est aliud
ini quod protulimus, hoc est, ut probet scipsum
homo, id est disquirat, cuius effectus sit, hoc est,
si in voluntate cum Dei gratia meliorationis, aut
in durtia pejorationis consistit. Si illud primum
jus in conscientia sua inventum, prælumens de mi-
sericordia Dei, cum luctuus aggressibus, id est con-
tritione cordis, & amaritudine gemitus, accidens
tenibus comedat agnum. Si non: suadere non au-
deo ut faciat, viderit quisque quid agat. Omnis
ergo dies Dominicā ideo est paschalis, quia re-
surrectione Domini decoratus: pascha vero no-
strum ideo est Christus, quia pro nobis immo-
latus.

Omni ergo Dominica nobis clamat Apostolus: *Itaque epulemur, id est, carnem Domini manu-^{1. Cor. 11. 26.}*
cemus, & sanguinem ipsius bibamus. Ubi sunt
autem qui quotidianē missam celebrant, quotidie
pascha faciunt, id est, carnem agni comedunt,
& sanguinem ejus bibunt, &, ut cetera fileam,
de coitu adulterino filios & filias generant? Ubi
qui hesternam ebrietatem, vel crapulam, ante
altare Domini super ipsam carnem vel sanguinem
ructant agni? Qui litibus continuis occu-
pantur, qui cupiditia extuant, qui invidia vel
odio

369 odio tabescant, qui his quos ut se diligere de-
odio tabescant, qui his quos ut se diligere de-
siderant, deceptionum lequeos tendens nullaten-
sus cessant? Quando talium quis paraceve jam
dicitur, vel sabbatum fecit? Timeo de talibus,
& utinam non mei similibus: ne, dum putant
comedere agnum, comedant potius hircum; &
utinam non illum, qui abductus est in deser-
tum, qui Latine emularius, Hebreice hazarel,
id est, crudelis Dei interpretatur; quem qui in
desertum emisit, castra solummodo Dei non est
ingredi dignus, nisi loto prius corpore, & vesti-
bus omnibus; sed hunc potius, quartadecima
qui die ad vesperam ab omni est populo immo-
latus. Vnde enim illis, quibus tantum boum in
tam magnum vertitur malum, hoc est, mansue-
tudo Dei in crudelitatem: dum comedentes uiti-
que carnem, & sanguinem ejus bibentes indi-
gne, judicium ubi manducant & bibunt. Vnde,
inquam, nobis miseris, & millies vs. Cum enim
sacerdotes non ob aliud vocemur, nisi quia sa-
crauim conseruare, & dare populo debemus; scri-
M. 19. 11. pta vero sancta dicat e contra: *Quicquid tetri-
geris immundus, immundum eris: quomodo saltu-
dici vales aliquid sacram immundissimis manibus
nostris tractatum?* Et cum specialis noster do-
ctor atque provisor, beatus utique Zeno, dicat,
in sermone utique quem de Iuda filio Jacob, &
Thamar nra ipsius, elegantissime composuit;
quod omnium corrupte viventium diabolus pater
sit: quid valet quod in conspectu omnium qui
nos sciunt corrupte vivere, id est luxuria deser-
M. 20. 5. vire, clamamus Deo: *Pater noster qui es in ca-
elis: cum ille nobis per prophetam statim respon-
deat: Si pater ego, ubi est amor meus?* Quid enim
facis pro amore meo? Quid infectum relinquis
pro timore meo? Ita, & illis similia, quia vos
penitus nescire doleo, immo de talibus nil cu-
rare gemisco, pastoraliter ut addiscere festinetis
principio: & quia sermone ignoratis, bono exem-
plio Dei populum erudire quælo studeatis.

Hinc agimus ad
libram 11.
columna 10.
quoniam, ubi
affterius ob
diatis ammonitionem nostram; & que vobis lug-
gerimus, memoriam comandetis, & opere exer-
cere studeatis. In primis ammonemus ut vita &
scriptum inventus, fraternitatem vestram, ut de
communi salute vestra cogitantes, attentius au-
diatis ammonitionem nostram; & que vobis lug-
gerimus, memoriam comandetis, & opere exer-
cere studeatis. In primis ammonemus ut vita &
conversatio vestra irreprehensibilis sit, scilicet ut
cella vestra sit iuxta ecclesiam, & in ea feminas
non habeatis. Omni nocte ad nocturnos surgite,
cursum vestrum certis horis decantate. Missarum
celebrations religiose peragite. Corpus & sanguinem
Domini cum timore & reverentia sumite.
Vasa sancta propriis manibus abluite, & extergite.
Nullus cantet missam nisi jejunus, nullus
cantet qui non communicet; nullus cantet sine
amicu, alba, stola, sanone, & planeta: & hec
vestimenta nitida, & ad nullos usus alios sint.
Nullus cum alba, qua in suos usus utitur, præ-
sumat missam cantare. Nullus cum cinctulis fo-
ris pendentibus, nullus cum calcaribus. Nulla
femina ad altare accedat, nec calicem Domini
tangat. Corporale mundissimum sit. Altare co-
perfum de mundis linteis: super altare nihil po-
natur, nisi capis & reliquias, aut forte quatuor
evangelia, & pyxis cum corpore Domini ad via-
ticum infirmis; cetera in nitido loco recondan-
tur. Missalem plenarium, lectorianum, & anti-
phonarium, unaquaque ecclesia habeat. Locus
in secretario, aut juxta altare sit preparatus,
ubi aqua effundi possit quando vasa sacra ab-
luantur: & ibi vas nitidum cum aqua pendeat,
ibique manus laver post communionem.

Nullus extra ecclesiam per domos, aut in lo-
Concil. Gener. Tom. XVIII.

As non consecratis, missam cantet. Nullus sa-
lus missam cantet. Calicem & oblatam recta cru-
ce signata, id est, non in circulo & varicatione
digitorum, ut plurimi faciunt; sed strictis duo-
bus digitis, & pollice intus inclusio, per quos
Trinitas innuitur, istud signum t regule facere
stude. Non enim aliter quicquam potestis be-
nedicere. Infirmos visitate, & eos reconciliate;
& iuxta Apostolum, oleo sancto ungite, & pro-
pria manu communicate. Et nullus presumat
tradere communionem laico aut feminam, ad de-
ferendum infirmo. Nullus vestrum pro baptizan-
dis infantibus, aut infirmis reconciliandis, aut
mortuis sepeliendis, premium vel manus exi-
git. Videte ne per negligentiam vestram ullus
infans sine baptismo moriatur.

Nullus vestrum sit ebriosus & litigiosus, quia
servum Domini non oportet litigare. Nullus ve-
strum arma ferat in seditione, quia arma nostra
debent esse spiritalia. Nullus canum aut avium
jocis interficiat. Nolite in tabernis bibere. Cu-
ram pauperum & orphanorum, ac peregrinorum,
habeite, & eos ad prandiola vestra invitate. Esto
te hospitalis, ut alii a vobis exemplum capiant
bonum. Omni die Dominicana ante missam aquam
benedictam facite, unde populus aspergatur, &
ad hoc solum vas habete. Sacra vasa & vesti-
menta sacerdotalia nolite in pignore dare nego-
tiatori aut tabernario. Nullus vestrum minus di-
gue penitentem ejuscumque rei gratia ad re-
conciliationem adducat, & ei testimonium recom-
mendationis ferat. Nullus vestrum usuras exigat, &
conducto fœnoris existat. Res & facultates quas
post diem ordinationis vestrum acquiritis, scitis
ad ecclesiam pertinere. Nullus sine scientia &
consensu nostro ecclesiam acquirat. Nullus per
potestatem secularium ecclesiam obtineat. Nu-
llus per pecuniam alterius ecclesiam supplacet.
Nullus ecclesiam ad quam titulatus est, relin-
quit, & ad aliam quæstus causa migret. In al-
terius parochia missam nullus cantet absque pa-
rochiani presbyteri, si presens est, voluntate &
rogato. Nullus decimam ad alium pertinentem
recipiat. Nullus penitentem invitare carnem man-
ducare & bibere vimum, nisi pro eo ad presens
Deleemosynam fecerit.

Nullus presumat baptizare nisi in vigilia Pas-
cha & Pentecostes, nisi propter periculum mor-
tis. Unusquisque fontes habeat, & si non potest
habere lapideos, habeat aliud vas ad hoc præ-
paratum, in quo nil aliud fiat. Videte ut omnibus
parochianis vestris symbolum & orationem
Dominicam insinuetis. Jejunium quatuor tem-
porum, & rogationum, & litanias majoris, ple-
bibus vestris omnimodis observandum insinuate:
feria quarta ante quadragesimam, plebem ad con-
fessionem invitate, & ei juxta qualitatem delicii
penitentiam injungite, non ex corde vestro, sed
scilicet in penitentiali scriptum est. Quater in an-
no, id est Natali Domini, & Cœcia Domini,
E Pascha, & Pentecoste, omnes fideles ad commu-
nionem corporis & sanguinis Domini accedere
ammonete. Certis temporibus conjugatos ab uxo-
ribus ablinere exhortamini; eulogias post mis-
sam in diebus festis plebi tribuite.

Nullus sine stola in itinere incedat: nullus in-
duatur vestimentis laicalibus: nullus rem, aut
possessionem, aut mancipium ecclesie vendere,
aut commutare, aut quocumque ingenio aliena-
re presumat: diem Dominicum & alias festi-
vitates ablique opere servidi a vespera in vesperam
celebrare docete. Carmina diabolica, quæ super
mortuos nocturnis horis vulgus cantare solet, &

371 cationes quos exerceat sub contestatione Dei Ates, e quibus una episcopi, altera fabriec ecclesie, tertia clericorum, quarta debet esse pauperum & hospitum: si vestram pleniter habetis, de illis que ad episcopum, fabricam, vel pauperes pertinent, nullam iudiciam habetis: reminiscetis Dominum praecepisse: *Non concupisces rem proximi tui: Et de re qua ad te nos pertinet, ne sollicitus fuiri.* De ipsa vero qua ad vos pertinet, fidem inter vos habetote, & communiter eam dividite, sive sit magna, sive sit modica, scientes Apostolum dixisse: *Nemo circumveniat in negotio, id est causa aliqua, fratrem suum, quoniam index est Dominus de omnibus his, scit predicatus vobis, Et testificati sumus.* Noveritis etiam quod melius sit omni Christiano fraudem pati, quam B inferre.

Volumus autem scire de quolibet presbytero, si ex ingenuis parentibus sit natus, aut ex conditione servili, aut si de nostra parochia natus est, aut ordinatus, vel ad quem locum praeditatus. Si servus fuit, ostendat chartam libertatis: si de alia parochia, ostendat litteras commendatarias, quas formatas vocant. De ministerio etiam vobis commissio vos ammonere curamus, ut unusquisque vestrum, si fieri potest, expositionem symboli, & orationis Dominicæ, iuxta traditionem orthodoxorum penes se scriptam habeat, & eam pleniter intelligat, & inde, si novit, predicando, populum sibi commissum sedulo instruat; si non, saltem tenet, vel credit. Orationes missæ & canonem bene intelligat, & si non, saltem memoriter ac distincte proferre valeat: epistolam & evangelium bene legere possit, & utinam saltem ad litteram ejus sensum posset manifestare. Psalmorum verba, & distinctiones, regulariter ex corde cum cantis consuetudinariis pronunciare sciat. Sermonem, ut superius dixi, Athanasii episcopi, de fide Trinitatis, cuius iudicium est, *Quicumque vult*, memoriter tenet. Exorcismos, & orationes ad catechumenum faciendum, ad fontem quoque consecrandum, & reliquias pieces super masculum & feminam, pluraliter, ac singulariter, distincteque proferre valent; similiter ordinem baptizandi, ad succurrendum infirmis, ordinem quoque reconciliandi, iuxta modum sibi canonice reservatum, atque uogandi infirmos; orationes quoque, eidem necessitatibus competentes, bene saltem sciat legere. Similiter ordinem & precessus in exequiis agendis defunctorum. Similiter exorcismos & benedictiones salis & aquæ memoriter tenet. Cantum nocturnum atque diurnum noverit. Comporum maiorem, id est, epactas, concurrentes, regulares, terminum paschalem, & reliquos, si est possibile, sapiat. Martyrologium, & penitentiale habeat, & cæteras. De ordinandis pro certo sciente, quod a nobis nullo modo promovebuntur, nisi aut in civitate nostra, aut in aliquo monasterio, vel apud quilibet sapientem ad tempus conversati fuerint, & litteris aliquantulum eruditii, ut idonei videantur ecclesiastica dignitati.

Cum autoritas quoque contineat ecclesiastica, ut de rebus ecclesiasticis quatuor fieri debeant par-

Amid 20. 13.
ximi tui: *Et de re qua ad te nos pertinet, ne sollicitus fuiri.* De ipsa vero qua ad vos pertinet, fidem inter vos habetote, & communiter eam dividite, sive sit magna, sive sit modica, scientes Apostolum dixisse: *Nemo circumveniat in negotio, id est causa aliqua, fratrem suum, quoniam index est Dominus de omnibus his, scit predicatus vobis, Et testificati sumus.* Noveritis etiam quod melius sit omni Christiano fraudem pati, quam B inferre.

Quadragesimam, exceptis diebus Dominicis, aequaliter facite: si enim uno die jejunias, altero crapularis, non quadragesimam, sed vigesimam fecisti. In adventu Domini, nisi festivitas intercedat, quatuor hebdomadibus a carne noveritis abstinendum, & coitu. In natale Domini viginti diebus ac noctibus a coitu etiam licito omnino cessandum. Similiter in oðavis Pasche & Pentecostes, litaniarum, & omnium festivitatum vigiliis, sextis etiam feriis, precipue autem omnibus diebus vel noctibus Dominicis. Auditoriae etiam paschalis festivitatis compellente monimus vestram dilectionem, in Christo fratres sinceriter diligendi, ut secunda, tercia, quarta, & Quinta feria hebdomada majoris, jejunetis usque ad nonam, exceptis parvulis, & senio gravi confessis, atque infirmis. Quinta feria, hora nona ad ecclesiam matrem omnes reconciliandi veniente. Sexta feria usque ad nonam jejunate, & cui placet, amplius. Septima feria ante horam decimam nullus presumat missam cantare, nec baptismum generale agere. Qui si pro infirmitate aliquis jejunare non potest, proficiat ei jejunium quod generalis facit ecclesia: omnes enim in Christo unum corpus sumus: tantum nullus sua importunitate universitatem ecclesiam nostram contra Dominum compellarat delinquere, & tam gloriosam festivitatem in aliquo violare. De occultiis peccatis penitentiam vos dare posse scitote, Dde publicis ad nos referendum agnoscite. Clericum nemo vestrum sine licentia faciat nostra: nullus balbum, vel ultra mensuram blasphemum: nullus eum qui de litteris durum habet sensum. Si festivitas, quæ non sit sanctæ Dei genitricis MARIAE, aut apostolorum, evenerit in quadragesima, vel quatuor temporum jejunis: magis jejunium tenendum, quam festivitatem celebrandam scitote, (nisi forte illius sancti sit festivitas, qui in eadem parochia jacet) quia nulla solemnitate amplius delectatur Deus, quam illo jejunio, quo a cibis abstinetur & vitis. Otiositas quoque iniurica est animæ. Videte si absque horum que præmissimus scientia, ministerium vestrum facere possitis, & plebes vobis commissas ad vitamducere, & Christo representare.

CONCILIUM PAPIENSE

In quo Retherius Veronensis episcopatu dejectus causam suam peroravit,

Anno circiter 933. celebratum.

Ex scriptis
Mod. 192
1172 **R**atherius Veronensis episcopus, qui Hugoni Aperiendo, qui supponit omnibus me video? Nec regi non una de causa invitus, eodem a plura de hoc concilio, quod utique celebratum gente Hugone, scilicet suum Arnoldum vice- fuisse oportet diu antequam Apologeticum suum rat, Ticinum exulare coactus est anno 933. Hu scripsisset. Illud vero digestissime credo postquam in jus forte exalii tempore, quod triennio duravit, habita est synodus illa Papiensis, cuius unico verbo meminit idem Retherius in libro suo Apologetico vulgato a Dacherio Spicileg, tom. I. pag. 368. edit. in fol. Innuuit vero his illis verbis Retherius causam suam se in ea Synodo perorasse: episcopus sane (ut in Synodo est Papiensis quondam clamatum) Veronensem ego ipse si sum, cum episcopus superius interpretari dicatur; quibus sa-

Beris opinatur. Forte tamen hec synodus post Engelheimensem anni 948. transferenda est. Cum Papiensis coiusdam synodi, in qua Hugo Remensis episcopatus invaserat, in concilio Engelheimensi excommunicatus sententiam illam iterum retulit; concilii, inquam, hujus meminerit Flodoardus in chronicis ad annum 961.

CONCILIUM AD CASTELLUM

THEODERICI ANNO DCCCCXXXIII.

Ex editione
Simeoni. **S**yodus hanc ex Flodoardi chronicis liques inter Cdas inter obsidendum praeditum praesidium celebriam habilitam fuisse, cum Heriberti comitis munitionem ad Matronam, cui a Theoderico natus est, rex Rodulfus obseruit. Quid autem in ea obseruit actum sit, prater episcopi Belluacensis ordinacionem non commemorat. Rodulfus rex, inquit, munitionem Heriberti, que dicitur castellum Theoderici, obseruit hebdomadas sex. Syno-

Bdis inter obsidendum praeditum praesidium celebriam habitam fuisse, cum Heriberti comitis munitionem ad Matronam, cui a Theoderico natus est, rex Rodulfus obseruit. Quid autem in ea obseruit actum sit, prater episcopi Belluacensis ordinacionem non commemorat. Rodulfus rex, inquit, munitionem Heriberti, que dicitur castellum Theoderici, obseruit hebdomadas sex. Syno-

CONCILIUM APUD SANCTAM MACRAM

ANNO DCCCCXXXV.

Adversus rerum ecclesiasticarum pervalores.

Ex codice
Simeoni.

Ad hanc synodam septem episcopos convenisse, D

Artaldumque Remorum archiepiscopum praefuisse, docet Flodoardus in chronicis. Anno, inquit, DCCCCXXXV. synodus septem episcoporum apud sanctam Macram, domino Artaldo archiepiscopo presidente, celebratur: in qua praedones & ecclesiasticarum rerum pervalores ad correptionem venire vocantur.

NOTA SEVERINI BINII.

Hac synodus celebrata est in Remensi diocesi apud sanctam Macram, oppidum nunc Fismes dictum, praesente Artaldo archiepiscopo Remensi, cum sex aliis episcopis, in qua praedones & ecclesiasticarum rerum invasores ad correptionem vocantur. Flodoardus lib. 4. cap. 23.

VITA ET EPISTOLE

LEONIS PAPÆ VII.

Leo VII.
quando pos-
tulata.

Leo hujus nominis septimus pontificatum ade- prius est anno Redemptoris DCCCCXXXVI. tempore Constantini & Romani imperatorum orientalium: de quo Flodoardus in chronicis praedito anno ista scribit; Joanne papa fratre Alberici defuncto, Leo quidam Dei servus Roma papa constitutus. Hic Odonem abbatem Cluniacen-

Concil. General. Tom. XVIII.

Esem, virum sanctitate celeberrimum, vocavit Romanum, ut inter Hugonem regem Italiz, qui Romanum obsidere creperat, & Albericum Romanum principem, pacis componendz sequestrum ageret. Venit abbas sanctissimus, usque intercessione apud ultimumque hoc obtinuit, ut Albericus filiam Hugonis conjugem acciperet, & Hugo obsidionem solveret.

Aa 2 Hu-

VITA ET EPISTOLA

376

Ferarum regis
Germania
obitum.

375

Hujus tempore mortuus est Henricus rex Ger- manie, decus Christiane religionis, qui post multas alias gentes, de quibus supra, Cuulum Deo regem ad Christi fidem coaverit, ipso que Danos ab hominum immolatione revocavit, regnique heredem filium suum Ottoneum, pietate & fortitudine militari sibi non dissimilem, reliquit.

Manasses
Arelatensis
episcopatus
Mediterraneo
perturbator.

Eodem hoc tempore, ad afflictionem & perur bationem ecclesie, Manasses Arelatensis episco pus novam addidit miseriari, quando homo ambitiosus sua sede nequam contentus, opera Hugonis regis Italiz, non tantum Veronensem, Tridentinam, & Mantuanam, verum etiam Mediolanensem ecclesiam invaserit, assertens se id facere exemplo principis apostolorum, qui etiam Romanam, Antiochenam, Alexandrinam ecclesias simul possedit. Haec Luitprandus, qui Dei & legum contemporaneum peracri inventura perstringit. Leo cum sedisset annis tribus, & sex mensibus, defungus est.

EPISTOLA I. LEONIS PAPÆ VII. AD HUGONEM FRANCORUM PRINCIPEM,

Et monasterii sancti Martini Turonensis
Abbatem

Vetat ne in beati Martini monasterium aditus
detur mulieribus.

Leo episcopus servus servorum Dei, gloriose Princi pi Francorum, filio nostro, Hugoni videlicet Ab batii beatissimi Martini, & perpetuis successoribus in perpetuum.

Ex tomo III.
Spicilegii D.
Lucx Dache
III.

I. Cor. 15.

Conditor universitatis atque dispositor Chri sti Dominus, per sacrosanctum suum incarnationis Mysterium, universalem ecclesiam sibi copulare dignatus est, diversos vero sanctos in eadem ecclesia quasi diversa in uno corpore membra dispositus: & unumquemque, prout interno ejus consilio placuit, in ipsius ecclesiae corpore, cuius ipse caput fieri dignatus est, mirabiliter ordinavit: quodam excellentius decorans, ut tunc membra in corpore quedam honestiora sunt, & suis officiis apta, ita & in ecclesia vel excellenter, vel inferior quisque vices suss ipso auctore disponente convenienter expletat, ut scilicet iuxta apostolum, stella differat a stella in claritate. At vero inter eos, quos divina dispensatio sublimius evexit, praedictus beatissimus Martinus Turonicus sedis archiepiscopus non mediocriter effulget, cuius videlicet gloriam universalis Christianitas attestatur, quae illum, divino instinctu quadam, speciali affectu communiter amat, ita ut nusquam alio post sanctorum apostolorum lumen, de tam longinquis & diversis nationibus confluant oratores, sicut faciunt ad ipsius venerabile sepulchrum. Nam & ipse facer locus ubi quiescit, in magna reverentia etiam ab antiquis diebus non solum apud vulgares, sed & apud excellentissimos reges ac principes fuit, sicut non nulli vestrum videndo sciunt. Ut enim audivimus, nulli unquam feminæ intra ambitum monasterii, etiam sub tempore paganorum, permittebatur accessus. Cum vero necesse fuit, ut propter illorum incursionem in civitate colloca tur, plangebant sui cultores, quia non valebant eum sic in tanta reverentia, ut olim, venerari, nec mulierum prohibere concursum. Ob quod etiam juxta ejus basilicam fundari murum studiis, ut ita vel ab incendio defendi, vel in

A pristina hoestate posset ipse locus haberi. Sed res in contrarium versa est, quia per occasio nem castelli, mulieribus & impudens & libera converratio est; cum tamen hoc nisi aliud facit, nisi sola negligentia, & repor servitorum ejus. Si quidem venit dies judicii, & unusquisque in suo ordine insurget, & manifestum erit per quos religio sit erecta, vel per quos neglecta. Dolendum nobis est tempora jam periculosa venisse, & sic apparer caritatem apud multos refrixisse, ini quitatem vero nimium superabundasse. Verum quia sancta ecclesia B. Petri apostolorum principi specialiter commissa est, & per eum successoribus ejus: necesse est, ut quicunque nostrum, prout Deo largiente potuerit, ciuidem ecclesie, B. quoque indiger, utilitatem per aliquam auctoritatem sustenter. Et idcirco videtur nobis, ut vestram negligentiam quam est erga cultum illius loci sanctissimi, per nostrum interdicitum com moneamus.

Itaque in primis observamus in Domino, ut tu Abbas excellentissimus Hugo, & ipsius cenobii prepositi, curam summopere adhibeatis, quantum per totum veteris mari ambitum, usque ad viam quæ juxta latum Basilicæ aquilonare ver git, nulla, postquam haec epistola videturis, scemna licentiam habeat commorandi, sed nec intrandi quidem, nisi solius causa orationis. Si quis vero de ministris hoc apostolicum interdi cium neglexerit, aut aliqua scemna intrare præsumperit; tauidu excommunicatus sit, quoque promissa emendatione abolvi mereatur. Sin autem, quia per audaciam & contumacionem, ad hoc transgrediendum pertinx extiterit, illum profrus, vel illam excommunicamus. Observantibus haec gratia & pax Christi per suos apostolos, & beati Martini precies multiplicetur.

Scriptum per manum Theodori Notarii & scri niari sanctæ Romanae ecclesie in mente Janu ario, & iudicatione undecima, Ludovico Franco rum rege.

LEONIS VII. EPISTOLA II. AD GERHARDUM LAUREACENSEM Archiepiscopum.

Pallium ad eum mittit.

Leo episcopus servus servorum Dei, reverendissimo & sanctissimo fratre nostro Gerardo sanctæ Laureacensi ecclesie archiepiscopo omnibus diebus vite tantum sua exibit amodo.

Si pastores ovium, solem geluque pro gregis sui custodia die ac nocte ferre contenti sunt, scilicet Iosua & ne qua ex eis aut errando pereat, aut ferinis lanata mortibus rapiatur, oculis semper vigilanti bus circumpestant: quanto sudore, quantoque cura debeamus esse pervigiles nos qui pastores animalium dicimus, attendamus, & suscepimus officium exhibere erga custodiā dominicarum o vium non celestes, ne in die divini examinis pro nostra desidia ante summum pastorem negligenter reatus excruciet. Unde modo honoris reverentia sublimioris inter ceteros judicamus. • *Pote, ju dicatur.* Pallium autem fraternitati tue ad missarum so natus celebranda concedimus, quo tibi, non aliter ecclesiæ tue privilegiis in suo statu ma nentibus, uti largimur, non solum in die consecrationis christianis, ac sanctæ & venerande re surrectionis Domini nostri Jesu Christi, seu in natibus sanctorum apostolorum, atque B. Joannis Baptiste, neconon in festivitatibus sanctæ Dei ge.

Confer epi phorum
die XII. ad
Duxbaum
Cancular. ar chiepice. in
sua loco.
Hardanus.

LEONIS PAPÆ VII.

378

377 genitricis Mariae, simulque in Domini nostri Na-
tivitatis die, pariterque in solemnitate ecclesie
tua die, & natalicio tuo die: verum etiam in
consecratione episcoporum & presbyterorum, &
quando a te synodus celebratur, si forte conven-
tendum illuc fuerit neophytorum, qui ad fidem
tua exhortatione sunt perducendi, necnon in se-
nacitate sancti Stephani protomartyris, sanctique
Laurentii; & illorum sanctorum, qui corporali-
ter in tua requiescent parochia, ut concedimus
die, sicut a praedecessore nostro domino Grego-
rio hujus alio sedis praesule sanctum est. In
secretario vero tua fraternitas pallium induere do-
bet, & ita ad missarum solemnias proficiat, & ni-
hil tibi ansa, temeritate presumptionis arrogare:
no, dum in exteriori habitu inordinate aliiquid
arripitur, ordinata, etiam quæ licere poterant,
amittantur. Cujus quoniam indumenti honor mo-
desta æstum vivacitate servandus est: hortamur,
ut & morum tuorum ornamenta convenientia,
quatenus auctore Deo recte utrobique possit esse con-
spicua. Itaque vita tua filii tuis sit regula: in
ipso, si qua tortitudo illis ingesta est, dirigant;
in ea quod imitantur, aspiciant; in ipso se sem-
per considerando proficiant, ut tuum post Deum
videatur esse beneficium quod vixerint. Cor er-
go neque prospera quæ temporaliter blandiu-
tur, extollant, neque adversa dejiciant: sed quid-
quid illud fuerit, virtute patientia devincatur.
Nullum apud te locum odio, nullum favor indi-
scerens inveniat. Benignum te sentiant boni, di-
strictum mali cognoceant; insontem apud te cul-
pabilem suggestio mala non faciat; nocentem gra-
tia non excusat. Remissum te delinquentibus non
ostendas, ne quod ultus non fueris, perpetrari
permittas. Sit in te & boni pastoris dulcedo, sit
& judicis severa districcio: unum scilicet quod in-
nocentes viventes loveat, aliud quod inquietos
feriendo a pravitate compescat. Sed quod non
nunquam propositorum scelus dum districtus ma-
lorum vult vindicta existere, transit in crudelitatem
correcio: iram judicio refrena, & censura
disciplina sic utere, ut & culpas ferias, & a dilec-
tione perdonarum, quas corrigas, non recedas.
Misericordem te, prout virtus patitur, pauperi-
bus exhibe. Oppressis defensio tua subveniat, op-
primientibus modello correcio contradicat. Nullius
faciem contra justitiam accipies, nullum que-
rentem justitiam despicias, custodia in te sequita-
tis excellat, ut pecuniam potentia sua aliquid
extra viam apud vos suadeat rationis audere;
nec pauperes de sua faciat humilitas desperare;
quatenus Deo miserante tali possum existere, qua-
leam sacra lectio præcipit, dicens: Oportet episco-
pum irreprehensibilem esse. Sed his omnibus ful-
briter uti poteris, si magistrum caritatem habue-
ris, quam qui secutus fuerit, a re do aliquando
trahite non recedit. Ecce, frater carissime, in-
ter multa alia, ista sunt sacerdotii, ista pallii:
quæ si studiose servaveris, quod foris accepisti,
in ius habes. Fidei autem quam in tuis episto-
lis breviter assignasti, licet latius explanare de-
bueras, Redemptori tamen nostro gratias agi-
mus, quod eam in ipsa brevitate ratam esse co-
gnovimus. Sancta Trinitas fraternaliter vestram
gratiam sua protectione circumdet, atque in timo-
ris sui via nos dirigat: ut post hujus amaritudi-
nes, ad eternam simul pervenire dulcedinem me-
reamur. Amen.

. T. 1. Sc.

LEONIS VII. EPISTOLA III
AD GALLOS ET GERMANOS.Multæ quæ ad disciplinam spectant emendari
jubet.

Lxx episcopus seruus seruorum Dei, regibus, duci-
bus, episcopis, abbatibus, comitibus, pari etiam
modo Egilolpho Javorenensis, Ingriano Ratisponen-
sis, Lamberto Frisigenensis, VVifundo Schonenfis-
sceles venerabilibus episcopis, & ceteris per Gal-
liam, Germaniam, Bavariam, Alemanniam com-
merantibus.

SI instituta ecclesiastica, ut sunt a bestis apo-
stolis tradita, integra vellet servare Domini
sacerdotes, nulla diversitas in ipsis ordinibus
& consecrationibus haberetur. Sed dum unus
quique, non quod traditum est, sed quod sibi
visum fuerit, hoc existimat esse tenendum: inde
diversa in diversis locis vel ecclesiis, aut teneri
aut celebrari videntur. Hac de re fit scandalum
populis, dum multa in vestra provincia contra
canones ecclesiasticos decretaque majorum utur
par evidentur: que quidem possent facile reteca-
ri, si episcopi in his non viderentur autores,
qui secularibus intenti, humanum favorem ca-
piantes, religionem violent, ordinesque corrumpunt.
Nos inquit divinis preceptis & apostolo-
clicis incitamus monitis, ut pro omnium ecclesia-
rum statu, impigo vigilemus affectu. Idcirco
fraternitati vestra cognitionem facimus, quod Ge-
rardus sancte Lautiacensis ecclesie archiepisco-
pus, causa orationis ad limina veniens apostolo-
rum, nostram apostolicam presentiam visitare,
& benedictionis gratiam a nobis percipere sollici-
te studuit: multa quæ reprehensione digna sunt,
nostris auribus, lacrymosis vocibus intimavit: to-
ta cordis intentione, a nostra apostolica auctoritate,
de his quæ contra canonum regulam & de-
creta majorum in vestris geruntur provinciis,
querens consilium. Scitis enim quod ab ipso
Domino beato Petro principi apostolorum (ejus-
que vicarii) omnium ecclesiarum cura commis-
sa est, veritatis voce dicente: *Tu es Petrus & super hanc petram edificabo ecclesiam meam: cui etiam proprias oves commendavit, dicens; Si di- legis me, pasc oves meas.* Et idcirco pro univer-
sali ecclesiis sollicitudinem gerimus: & veluti in
specula positi, quid per totius orbis provincias
geratur, vigilanti cura insistimus. De quibus er-
go apostolicam sedem consuluit, & qualia nos ei
responsa dedimus, per hos nostros apices vobis
intimare curamus. Ejos namque interrogatio se-
riatim talis erat.

De auguratoribus, & incantatricibus, & male-
ficis vario modo mortificatis a populo, si aliqua
penitentia debat exigi. De talibus namque per-
sonis, quid veteris ac novi testamenti pagina cen-
traliter in Samuelis libro legitur, quia extermina-
vit Saul omnes Pythonidas de terra, & alia quæ
enumerare longum est. Sed nos etiam tales no-
stris exhortationibus ad penitentiam trahere de-
bemus, ut magis ecclesiastico judicio penitendo
vivant, quam gladio vindice puniantur, dicente
beato Paulo apostolo: *Non enim posuit nos Deus ad iram, sed in acquisitione salutis.* Quod si ec-
clesiastica judicia spreverint, humanis subjaceant
legibus. Meminisse enim debent, a Deo poten-
tates suisse concessas, & ad vindictam noxiiorum
gla-

VITA ET EPISTOLÆ LEONIS PAPÆ VII.

379 gladium suisse permisum, & Dei ministrum suis. A

le datum in hujusmodi vindictam. Et dum in talibus improbis legum exercetur audoritas, dicente B. Innocentio, erit dictator immunis.

Consulatum est etiam, utrum episcopi Pax vobis, an Dominus vobiscum, pronunciare debeat. Sed non alier per omnem vestram provinciam tenendum est, quam in sancta Romana ecclesia. In dominicis enim diebus, & in principiis festivitatibus, atque sanctorum natalitiis, Gloria in excelsum Deo, & Pax vobis pronunciamus. In diebus vero Quadragesima, & in quatuor Temporibus, sive in Vigiliis sanctorum, & in reliquis jejuniorum diebus, Dominus vobiscum, tantummodo dicimus.

Post hæc consuluit. Si Dominica oratio in benedictione ciborum debet usitari, quod fieri non oportet, quia in sanctificatione corporis & sanguinis Domini nostri Iesu Christi, hanc iolummodo orationem sancti apostoli decantabant: & in Evangelio legitur, quia post cœnam a Domino sanctam hymno dicto exierunt in montem Olivatum.

Post hæc interrogavit de eo, qui matrem & filiam spirituales in conjugio dicit, quod ne fiant, facri canones per omnia retant. In canonibus Zacheiae ita habetur: ut presbytera, diacona, monacha, vel etiam spirituali commatric, aut spiritualia filia nullus utatur. Nam qui hujusmodi opus perpetravit, sciat se anathematis vinculo innodatum, & Dei iudicio condemnatum, atque a sacro corpte & sanguine Domini nostri Iesu Christi alienum: & quicumque sacerdotum ejus communicare presumperit, eorum iudicio condemnatus, sacerdotii sui honore privetur.

Dehinc intulit lamentabile & nimis lugendum, ut Domini sacerdotes publice ducent uxores, et si filii eorum valeant promoveri. Quod tcelus, quia omnis sacra scriptura contradicit, quia sanctum & venerandum Nicenum concilium vetat, ne sacerdotes cum sanctinis habitare presumant, multo magis ne copulari vel sociari mulieribus debeat, iuxta sacros canones modis omnibus prohibemus. In Neocesariensi namque concilio

can. 1. ita habetur: „Presbyter si uxorem accepit, ab ordine deponatur. Et qui in tali scelere fuerint reperti nostra apostolica autoritate ab omni priventur honore.“ Filii vero eorum immunes ab eorum peccato sunt, dicente Propheta: *Filius non portabit iniquitatem patris:* & in sacro baptismate omnia dimittuntur peccata.

Dehinc perquisivit, si a chorepiscopo ecclesie debeant consecrari, aut presbyteri ordinari, vel consignatio christmatis & manus impositionis fieri. Quæ omnia a chorepiscopis ne fiant, interdicimus juxta canonum decreta. In concilio Autunno capite decimo sic habetur: „Qui in vicinis & possessionibus chorepiscopi nominantur,

380 quamvis manus impositionem episcoporum percepint: tamen sanctæ synodo placuit, ut modum proprium recognoscant, & gubernent subjetas sibi ecclesiæ, ordinent etiam lectors & subdiaconos atque exorcistas: quibus promotiones ille sufficiant, nec presbyterum, nec diaconum audeant ordinare. Si quis autem transgredi statuta tentaverit, depositus, quo utebatur honore, privetur.“

Perquisivit etiam, si vir & mulier tertio vel quarto gradu consanguinitatis conjuncti, & insciæ, conjugio copulantur, postea Dei respectu compundi, ostendunt se sacerdoti secrete confessantes peccata sua, utrum valeant elemosynarum largitione, ac bonorum operum exhibitione purgari. De talibus enim personis in veteri & novo testamento multa reperiuntur exempla, maxime in conciliis Gregorii & Zacharie, in quibus hæc continentur, ut consobrinam, novercam, neptem, fratris uxorem, nurum, vel etiam de propria cognatione, aut quam cognatus habuit, nullus conjugio presumat sibi copulare. Si quis vero hoc nefario conjugio conveniret, & in eo permanerit, sciat se auctoritate apostolica anathematis vinculo innodatum, & nullus sacerdos ei tribuat communionem: & si inclinatus divisusque fuerit ab illicita copula, penitentia submittatur, ut sacerdos loci consideraverit.

De visitatoribus autem ecclesiæ unde inquisivit, nihil aliud scribimus, nisi quod Paulus apostolus ad Timoth. scribens ait: Argue, increpa, obsecra cum omni imperio.

His vero omnibus prælibatis fraternitatem vestram mouemus, per hanc nostram apostolicam iussionem, ut huic Gerardo archiepiscopo, cui vicem nostram in cunctis finibus vestris commisimus in omnibus, quæ ad ecclesiasticum ordinem pertinent, obedientes & adjutores sitis, quatenus in una concordia persistentes, ut ecclesiastica iuria & christianitatis religio in vestris partibus, quæ paganorum incursione, & malorum Christianorum persecutione corrupta & depravata esse videntur, Domino largiente, & B. Petro apostolorum principe cooperante, ad redditudinis normam valeant reformari, & vos in futuro examine securi possitis audire vocem Domini, dicentis: *Euge servare bone & fidelis, quia super panca fuisti fidelis, super multa te confitnam: intra in gaudium Domini cui.*

Præter hæc Eberardo duci Bavariorum nostra auctoritate injungimus, ut præfato Gerardo archiepiscopo in omnibus auxilium præstet, ut sus ecclesiæ status & redditudo ac proprius vigor ad integrum culmen & priscum decorum suo juvene valeat pervenire, si Dei indulgentia & S. Petri etiam, suorum delitorum a nobis vult accipere remissionem.

**ANNO
CHRISTI
936.**

CONCILIO RHEMENSE

Anno Christi MCCCXXXVI. celebratum.

Ex Hist. L. **A** Nno Christi 936. Concilium Rhemense præsentibus Regni principibus, & Episcopis plusquam XX. celebratum; quo Ludovicus Francorum Rex ab Arthaldo archiepisc. Rhemensi un-

**ANNO
CHRISTI
936.**

CON-

ANNO
CHRISTI
916.ANNO
CHRISTI
916.

CONCILIO PICTAVENSE

Pro decimis de Cusaco, ab aliis usurpatiis, monachis caenobii S. Cypriani restituendis,

Sub Alboino Pictavensi episcopo incerto anno celebratum.

AD MONITIO COLLECTORIS.

Anno 917.
civ.
Ex supplicio.
Mansi pag.
1000.

QUE sequitur diocesana Synodus Pictavensis, cui postissimum anno assignanda sit, cum nullum annorum nota adscribatur charta illi, ex qua unica petita est, adhuc latet in obscuris. Alboinas tamem bene capisse cathedralm anno 937. ex chronicis Malloacensi aduertant Sammarthani, quem & decollisse anno 962. ex eodem chronicis animadvertis. Intra illud temporis spatium celebratur synodus illa, quam referunt Sammarthani in Pictavensibus tom. II. pag. 877. ex quibus hoc translinimus.

Notitia qualiter residens dominus Alboinus, divisa pietatis gratia pontifex, in generali synodo mensis Maii, secundum antiquorum patrum consuetudinem discernens rei veritatem, & secundum iudicium Optimatum, Sacerdotum, Canonicorum, Abbatum, Vicariorum procurabatur, ut unusquisque recipere quod suum proprium, in auditorio S. Petri Apostoli majoris ecclesie Pictavis: surrexit Aymo abbas cum congregatione monachorum, qui secum ibi aderant, de monasterio S. Cypriani martyris, quod est dedicatum in honore B. Mariae Virginis matris Domini, proclamantes, dicebant, quod Dodo presbyter, & Israel presbyter de vico Betinas, qui est in potestate S. Petri, voluerunt invadere decimas iuste per ilorum malignam cupiditatem de illa villa, quam

Adicitur Cusacus: quae decimas pertinent ad ipsam Capellam S. Maxentii, quam dominus Forterius episcopus pro redemptione anima sua, cuius quondam alodus fuit, & praedicto monasterio S. Cypriani cum omnibus suis rebus sibi pertinentibus delegavit, & B. Mariæ Virginis tradidit, ut monachi, qui in monasterio praedicto certatim militant Christo, perpetualiter inde vivarent. Pontifex vero Alboinus prefatus, ut pastor egregius, rogavit omnibus in concilio sancto circumquaque residentibus, ut rei veritatem de hac altercatione diffinirent. Qui Dodo presbyter, & Israel praedicti dicebant, quod decimas de Cusaco Baco villa pertinebant ad vicum Betinas. Aymo autem abbas praenominatus demonstravit largas literas, atque valde utilles, palam omnibus in generali synodo, quibus cum honore Ingenuus pontifex ipsam Capellam S. Maxentii dotavit, & ibi inventis sunt scriptis decimas de Cusaco, pertinentes ad ipsam capellam; postea vero presbyteri vuadaverunt, quod iuste ita sane fecerant, & illorum extitit fidejussor Launo abbas. His videntibus facta omnia, Alboinus Pictavensis pastor egregius, Galtarius decanus, Mairannus subdecanus, Richardus archidiaconus, Petrus archidiaconus, Odo cantor, Boso sacerdos, &c. regnante Ludovico rege.

ANNO
CHRISTI
916.ANNO
CHRISTI
916.

VITA STEPHANI PAPÆ VIII.

Stephanus, patria Germanus, opera Ottonis regis, postulatio cardinalium suffragio, electus et a Romanis anno Christi redemptoris 943. tempore Constantini VIII. & Romani imperatorum orientalium. Hic a tyrannis, quorum odium propter sui electionem in se concitavit, crebris iubibus sacrilegis facie deformatus fuit. Albericus enim, qui his temporibus principatum in Urbe gerebat, existimabat non posse se dominium Urbis securum possidere, si non gentilis aliquis ipsi bene notus Romanus urbis pontificatum teneret. Qua occasione in eudem Stephanum parum aliquis existens, cum manibus impiorum tantoperte lancinari, & in tacie deturpari permisit. Et quamquam haec stigmata propter justitiam a satanas ministris inflata, non dedecori, sed ornamento essent: tamen ipse a publico hominum congre- su hac de causa ut plurimum abstinuit. Hoc sa- cato excitatus est animus Ottonis ad vindicandum scelus Romanorum, & ad cohibendam vim illam tyrannicam, quam hactenus in promotione pontificum usurparant: quando autem illud perse- rit, infra suo loco dicetur.

Quid Francis mandaverit. Francorum proceribus adversus Ludovicum regem rebellibus, cumque recipere detrectantibus, per Damasum quendam legationis munere tangentem nunciavit, ut regem suum recipient:

Quod si facere nolint, excommunicationis sententiam se incursum noverint. In Italia bellum inter Hugonem & Albericum, antehac temel per Odonem Cluniensem abbatem compositum, fracta pace recruduit: qua occasione Odo a Stephano iterum Romanum vocatus, pace nondum composta, ibidem ex hac vita decepsit. Paulus post etiam Stephanus papa defunctus est, cum, ut habent Vaticanus indices, annos tres, menses qua- tuor, & dies quinque sedisset.

STEPHANUS PAPA fundationem Abbatie Broniensis, in Comitatu Na- murensi, anno 942. confirmatus. Roma existente, & coram petente S. Gerardo Abate, ac Fundato- re Bronensi.

In nomine Sanctæ, & Individus Trinitatis, & S. Marie semper Virginis. Stephanus, Se- dis Apostolice Summus Episcopus, Servus Ser- vorum Dei, Fratribus, ac Filiis nostris per uni- versum orbem terrarum in Fide Catholica degen- tibus.

Notum cupimus esse omnibus tam presentibus, quam futuris qualiter Filius ac Pater noster di- vina annuente clementia Gerardus Abbas nobis innotuit de Monasterio Bonensi, quod in me- lius

Ex Diplo-
matibus Mi-
nistrorum
Tom. p. 111. sec.
ed.

Ilius reformavit, & restauravit in honore S. Dei A Genitricis tempor Virginis Marie, Sandorumque Apostolorum Petri, & Pauli & S. Joannis Baptiste.

Post vero multorum Sandorum pignora, congregavit ibi corpus etiam S. Eugenii Martyris, Archiepiscopi Toletanae Sedis, dileculti, & ordinati S. Dionysii Archiepiscopi, & cum magna reverentia, & honore inibi attulit: hereditatem quoque propriam tam in agris, quam in mancipientibus, & in omnibus iure hereditario adjacentibus, devote, ac voluntarie ad præsumum dedit Monasterium.

Postquam autem nobis indicavit prævolutus peribus nostris petuit, quatenus auctoritate Apostolorum Petri, & Pauli maledicetur omnis, qui de eorum Monasterio aliquid conaretur, tam de Reliquiis Sandorum, quam de vestimentis, & libris, & de territoriis auferre, atque de mancipientibus vel de aliis quibuslibet rebus, quas nunc habet sibi datas, vel ultra possit Dei misericordia obtinere.

Hoc quoque magnopere expedit, ut eodem contrinquant anathematique quicunque privilegium, quod de eodem loco, & monasterio jam Regia magnificencia, & imperialis sanxerat auctoritas, aliquatenus præsumeret infringere.

Scilicet, ut nullus Episcopus, nullus Comes, nullus advocatus, nullus judex publicus, nec quilibet ex judicaria potestate in ecclesia, aut loca, vel agros, seu reliquias possessiones memorati monasterii præsumat ingredi, aut ad causas audiendas aut precarias faciendas, aut freda, vel tributa, aut oblonia qualibet exigenda vel mansiones aut silvas vel paradas faciendas aut fidejussiones tollendos, aut homines ejusdem Monasterii tam ingenuos quam servos super terram ipsius commenentes iuste distingendos, nec ad ullas redhibitions, aut illicitas occasiones requirendas nostris, & futuris temporibus.

Sed licet memorato Dei servo Gerhardo suilque successoribus res predicti Monasterii cum Monachis suis sub immunitatis nostræ detentione quieto ordine possidere, & ordinare, abique cuiuslibet arbitri communione, nisi ipso Abate, & suis Monachis id rationabiliter fieri potentibus.

Hoc quoque firmari expedit nihilominus, ut eadem damnetur maledictione, quicumque locum ipsum & loci Incolas, infra suos terminos hostili incendio, vel cæde, aut aliqua iusta oppresione præsumplerit aliquatenus depopulari, vel infringere.

Astantibus igitur Episcopis, & Confratribus hujus Sandæ Romanæ Sedis, & consentientibus, petitionem Famuli Dei Gerhardi Apostolica auctoritate firmari decrevimus.

Dei providentia Hovvel Dha filius Cadell, rex totius Cambriæ, videns suos VVallenenses intollerantibus legibus abutiti, accivit de quolibet **Kemus** totius regni sui sex laitos viros auctoritate & scientia pollentes, & omnes ecclesiasticos dignitate baculofos, vel archiepiscopos, vel episcopos, abbates, vel priores de regno suo ad locum qui dicitur **Gwyn** super **Taff** in deued, quam

E domum voluit edificari virginis albis in hospitium sibi ad venandum, quando ad partes Demetiae veniret, & ideo vocatur **Ty Gwyn**.

Rex autem & congregati morati sunt ibidem per totam quadragesimam, orantes altissimum per jejunium perfectum, petendo gratiam ad bona facienda secundum regis propositum, & de congregatis elegit rex 12. laicos doctissimos, & unum cle-

clericum doctissimum qui vocabatur Blangoridus, ad instruendas sibi leges & usus, ut propinquius posset ad veritatem & justitiam intendi: & in tres partes scribi praecepit, quarum prima, lex curia sua quotidiana, secunda lex patria, tertia usus utriusque. Tres autem libros legis praecepit fieri consimiles, unum ad curiam suam quotidiam sequi semper, & alium ad curiam de Dinevra, & tertium ad curiam de Aberstrau, vel qualibet de tribus partibus Cambriae, scilicet Gwent & Powys, & Deheubarith haberet in se auctoritatem legis, ad opus paratam.

Beclefa fu-

premissum re-

ligium.

" id est, pre-

dictum, vel

economus.

Dei & regis, regium & optimatum curiae, pacem

illam transgredienti usquam erit refugium &

nec. Ita nō omnium refugium.

Si quis ergo re-

fugium regis & omnium violaverit, nec usquam,

nec ab unius refugio, vel a reliquis sanctorum

defendi potest nisi ab ecclesia.

I.

Ex quo distin in aula steterit post prandium

" id est, in

tribus festis principalibus ponens in ea pacem

tefatu, vel

economus.

Dei & regis, regium & optimatum curiae, pacem

illam transgredienti usquam erit refugium &

nec. Ita nō omnium refugium.

Si quis ergo re-

fugium regis & omnium violaverit, nec usquam,

nec ab unius refugio, vel a reliquis sanctorum

defendi potest nisi ab ecclesia.

II.

Qui sacerdoti

" id est, sa-

babat fecerit, vel eum oc-

cidet, judicio synodi puniatur praeter gaudiis to-

dote.

III.

Sacerdotum

" id est, sa-

cerebus Regi-

na.

Hospitium sacerdotis & clericorum erit domus

capellani villa. Hospitium sacerdotis regis est

infusum.

IV.

Sacerdos re-

" id est, sa-

cerebus Regi-

na.

* Officiorum eneū contra pascha regis indumenta

habet, quibus usus est in quadragesima.

V.

Simili modo sacerdos regis ipsius habebit in-

dumenta, in quibus regina agat penitentiam. Sa-

cercos regis a regina equum debet habere. Sa-

cercos, & accipitriatio, & peacock, & judicium cur-

iae, & gravatrand aves, equi a rege restauran-

tur cum opus fuerit. Terram suam tenebit libe-

ram.

VI.

Officium fu-

" id est, sa-

cerebus Regi-

na.

Triplex est officium sacerdotis curiae in placitis,

scilicet, lites discretas de scripto delere, lites in-

discretas ad judicium in scripto servare, & ad op-

us regis, quantum ad literas missas & mitten-

das, paratum esse, & nunquam ebriatum.

VII.

Sacerdos ju-

" id est, sa-

cerebus Regi-

na.

Tria sunt judicii pertinentia, scilicet questiones

dilectionis

solvere, lites discernere, & quod per judicium di-

creverit, per vadimonium confirmare, si tunc li-

tigans ei contradicit per aliud. Sic agit per an-

num. Anno autem elapsio capellanus aedat eccle-

siam, & cum eo duodecim officiales curiae dignio-

res, & Missa celebrata, & oblatione ad Missam

ab omnibus facta, capellanus faciat eum jurare

per sacram incelebratum, & per altare, & reli-

quias superpositas, quod in tota vita sua nec pro-

ce, nec pretio, nec amore, nec odio fallum scienc-

ter faciet judicium. Quo facto ad regem venient,

indicantes ei quae circa eum acta sunt. Si regi

gratum sit officium suum, illi præstabit, & loca-

bitur in sede sibi debita. Tunc dabuntur ei over-

elissen, a rege rambord, a regna annulus aureus,

que dona nec vendet, nec unquam donabit. Non

debet iudex esse, nisi in tali solemnitate appro-

VIII.

Eccliea

" id est, sa-

cerebus Regi-

na.

Et si aliquis de gentibus homicida vel occisi-

ta vindicta sit ecclesiasticus, sacræ ordinationis

obligatus, vel leprosus, vel mutus, vel stultus,

admititur.

" id est, pre-

nihil reddet vel recipiet pro galanas.

Nullam

io homici-

autem vindictam super eos vel ab eis propter oc-

cismum debet fieri, ne tales possint per legem

Council. General. Tom. XVIII.

A istam ad redditum vel recipiendum aliquo mo-

do compelli.

IX.

Si sur coram presbytero socios suos nominan-

Unus facer-
dori quan-
tum sacer-
dotium.

do manifestet, & affirmet hoc jurando in officio

cemeterii, in officio chori: quidquid de illo post-

ea contingat, verbo presbyteri abinde de dicto il-

lius abique contentione credendum est. Simili

modo fit, quando quis pro mercede dicat furem

qui rem furata est, & hoc faciat coram sacerdo-

te modo pronotato. Si quis alicui deprædati

dicitur, & ille negaverit, 50. hominum iuramento

habet negare. Hic est unus homo eorum cui fo-

li creditur, scilicet Manager, dictator continens

cum testimonio sacerdotis, si ipso cum illo qui

perdidit venerit coram sacerdotio ad ecclesiam,

& dicas ei sacerdos prohibendo similiter, ne pro

Deo ducat eum in falsitatem, hoc faciat in officio

ecclesie, si ibi juraverit se verum dicere, & non

falsum: similiter faciat in introitu cancelli, deinde

super altare idem faciat, & ille qui reus dicitur

ad huc negaverit: sacerdos affirmet verbo suo

ter quod vidit, & audivit, & semel jurando con-

firmet illud: hoc factio, qui prius negaverit pro

confidente habetur, nec poterit contradicere. Mer-

cedem quidem statim habebit ille qui dicitur, &

verbo sacerdotis testificantis dictatoris sacramentis

non contradicetur, & haec pro confidente habe-

tur, & dicitur hoc dogmatis.

X.

Tria sunt genera * dirøy, unum de pugna, al-

Mulier pug-

terum trois, id est raptu, tertium de furto. Du-

loco fa-

plex autem sit dirøy, & duplex camiroy, in cu-

tro, mul-

teria & in ecclesia quæ ecclesia si summa fuerit ,

an.

de pugna quæ in cemeterio agitur, quatuorde-

cem librae sunt reddendæ. Si vero extra, id est in

* nodos, septem librae: quartum librarum abbati

144, et

medietas cedit, si legalis sit, id est ecclesiastica

10.

doctrina instruens & literatus: altera medietas

presbytero & canonico ibi Deo servientibus. Ta-

lis divisio sit inter abbatem & presbyteros de pu-

gna illorum scilicet, * noctar, qui ab abbat &

refor-

presbytero refugium acceperint: sive dividitur sicut

omne quod tantummodo sancto, non alteri, nec

alii abbatum erogatur. De pugna in * nodos tan-

144, in

Duis & class itabunt pro testibus abbat & presby-
teris per dignitatem ecclesiasticam abbatis .

XI.

Lingua quantum omnia membra valet. Summa Mu-

litas fan-

valentiam omnium membrorum est otagonia odo

tae oculi.

lib. Sanguis cuiuslibet hominum pretium est vi-

ginti quatuor denariorum. Sanguis Christi pre-

mium est triginta denariorum scilicet: indignum

videtur ut Dei sanguis hominis minoris pretium est.

XII.

Tribus de causis poterit uxor a viro divertere, Cui virum

uxor defecit.

& suum * egredi habere, scilicet, si lepra viri in-

dicatur, da-

ficitur, & si fecundum habeat anhelitum, & si

cum ipsa coire non valeat. Ter a viro suo, si

si tam.

aliam cognoverit, * synabovis uxori habitura

144, faci-

est, primo dimidias librae, secundo libram, tertio

cum toto jure suo libra * diliis poterit ab illo * publico val-

dius.

dicere. At si ultra tertiam vicem patienter sus-

folata.

lineat, de cetero synabovis non habebit. Red-

erit dicit quod tertio triginta sol. quarto libera

cum toto jure suo abiit, si patienter sustineat

de cetero synabovis non habebit.

XIII.

Cum puella suo tempore * covall comparetur, Puella.

venienti-

nisi mane de illo antequam a viro confurgat a

tempore.

lepto voluntatem suam declarat, inter virum &

tempore.

mulierem commune erit. Si viro detur puella

tempore.

statutum habens, dicaturque vir illam ab alio deslo-

ra-

Bb

ra-

Eiusdem judicis. ratam percepsisse, puella, si possit, quinque hominum juramento (scilicet patris & matris, fratris & sororis, & tuo proprio) hoc falso esse adstruat & se ad illum advenit incorruptam, scilicet, sit matura in pilis & umberibus, & si venient muliebria ejus, id est testi, statim & gores. Si primo tacuerit, & secundo eam agnoverit, & sic usque ad mane cum illa dormierit: licet illam corruptam invenerit primo, de jure pueræ nihil potest auferre. Si vero statim hoc noverit, ad viros surrexit nuptiales, alia non contradicente, hoc eis testificaverit, nihil ei jure reddere debet.

XIV.

Uxor infame. Si cuius uxor de alio infametur, & hoc tamen sit incertum, septima manumulierum expurget. Si secundo infametur, cum quatuordecim. Si tertio cum quadam certitudine hoc dicatur, iuramento 50. mulierum se expurgabit.

XV.

Datores maritariae, &c. Si quis mulier datores habuerit, sit vir subdote sua usque ad septem annos; & si habuerit tres noctes de septimo anno, tonus substantia ejus medietatem in divortio eorum mulier habebit.

Divisio portuum. Substantia autem hoc modo dividitur: Vir sues habebit, mulier oves. Postea mulier dividat, vir eligat. Et primo supellex sic dividatur. Omnia vala lactis præter unum sinum, id est baculum mulieris erunt, & discos omnes habebit præter unum, & illa duo viri erunt, currum verocum uno jugo, & omnia vala, potus & dolia viri erunt, quæ desuper vero, mulieris. Si vir inconveniens altam duxerit uxorem, vestimenta primi ledit, scilicet repudiata mittere debet. Vir habebit caldarium & tapetum, id est brycan & pulvinar, & cultrum, & scenium lignorum, & terebrum, &c.

XVI.

Vix repudiat uxor. Si uxorem suam quis sine lege renudiaverit, & aliam fueriduxerit, repudiata debet de jure domui redire, & in ea permanere per novem dies, & in nono die, si a viro omnino dimittatur, omnia quæ illibunt, de domo prius exeat: & ultima rerum suarum ipsa de domo exeat: & postea vir repudiata in quæcum, id est diligenter, superducta alia, quia de jure duas uxores insimil nullus debet habere. Si quis uxorem suam dimiserit, & pollea ipsum operis sui percutierit; & illa viro alteri data fuerit: si prior vir eam poterit attingere unum pedem cum viro altero in ledo habentem, & alterum extra, prior de jure debet eam recuperare.

XVII.

Mulier negat adulterium. Si mulier negat adulterium, det juramentum 50 mulierum: limititer adulteri negans, juramentum 50. viorum. Et tribus de causis datur tale juramentum: si videatur mulier veniens de luco ex una parte, & vir veniens ex altera parte ejusdem luci in eadem hora, vel si videantur insimil jacentes sub uno pallio, vel si videatur vir inter femora mulieris.

XVIII.

Causa repudiationis uxori. Si qua mulier rem turpem cum alio viro, vel osculo, vel manu, vel stupro egredit, de jure potest repudiari a viro suo, & omnia jura sua debet amittere etiam pro solo osculo, nedum pro aliis. Adulter pro stupro reddit injuriam cum una elevatione illi cuius uxorem violaverit: quia de genere hostilitatis est. Pro palpatione manuum in vulva, quæ dicitur gores, reddit injuriam sine elevatione. Pro osculo tantum adulteri injuriam reddit, sed de injuria tertia pars cadet: quia non habuit rem cum ea ex toto, & hoc causa deci-

Apiendi eam, sic dicunt quidam, alii vero ut nisi consequuntur, declaratur, qualitercumque facta fuerit.

XIX.

Qui uxorem alicuius osculatur, quartam partem injuriaz ei reddet, similiter de gores, nisi in uxorem alterius qui dicitur *guare raffan*, vel in convivio, vel quando quis de longe venerit.

XX.

Gorony ab morydyc dicebat. quod vir alterius uxoris Volentem re ipsa volente abutens, nihil debet reddere, dum usurpans. mulier sui facti laudat auctorem; sed si factum notum fuerit, mulier habet viro suo *saraed* reddere, vel vir eam libere repudiet, & ab ea divertat.

XXI.

Nemo feminam det viro antequam de mercede. Premium viri de domino reddenda fidejussionem accipiat. Puer gloria do- mino folia dicitur esse defensum regis & ob hoc regis est vendum. de ea *asmaabry* habere. Si aliquam quis in *la- idem*, pre- tibrid adducat, & ad domum alicuius optimatus sum virgini- cum illa vadit, fidejussionem a viro de toto jure *idem*, ca- abducere, antequam insimil dormiant, optimas plus mulierum. accipiat.

XXII.

Tres autem sunt homines, quorum nullus potest per legem impignorare contra aliquod judicium. Primus est rex, ubi non poterit secundum non atheniense. legem in hunc statu coram judice suo, agendo, vel respondendo per dignitatem naturalem, vel per dignitatem terræ, ut optimas vel alius. Secundus est ecclesiasticus sacræ ordinibus obligatus. Tertius est ecclesiasticus religiosus obligatus. Nemo enim secundum legem potest dare pignus contra judicium, nisi sub periculo pretii sue lingue, sed nullum pretium constitutum est in legge. Hovvel super membrum & sanguinem, vel *saraed* ecclesiastici, ut sunt predicatori: & ideo nullus eorum potest dare vadium de jure contra judicium vel cum judicio. Omnia autem nocuentes sacralega quæ hanc ecclesiasticis, debent in syndo secundum legem ecclesiasticam emendari.

XXIII.

Tres sunt homines, quorum nullus potest esse Ordinatus non sic jude dignus. Primus est mendosus, dux. Dux est *anavus*, vel *cæcus*, vel *furdus*, vel *leprosus*, vel *stultus*, qui sit semel ligatus propter stultitiam suam, id est *gorfeyllane*, vel qui nesciat recte loqui, vel *crec anenual*. Secundus est ecclasiasticus sacræ ordinibus vel religioni obligatus. Tertius est laicus sine potestate judicandi per dignitatem terræ, vel servitorum.

XXIV.

Tres sunt rei conquerores, a rege propter quelas suas puniendi. Primus est, qui det pignus contra judicium quod per aliud, id est *gbreyfay*, & auctoritatem scriptam de legibus contra ipsum poterit confirmari: ille pretio lingue sue debet puniri. Secundus qui det pignus contra judicium quod super aliquem alium quam te ipsum Edeatur, ille suo *camloru* debet puniri. Tertius est, si quis careat dignitate impignorandi, videlicet sacerdos vel alius: licitum est ei contradicere judicium per auctoritatem de legibus: & si sic contradicat, & auctoritas ei fallat, *camloru* amittat. Nemo autem per judicium litigiosum amittet plus quam *camloru*, nisi vera sit impignoratio vadio contra vadium.

XXV.

In lege Romana reperitur: Ubi numerus te- IX hominum singulari cre- slium non definitur, ibi duo sufficiunt. Dicit quo- dedum te- que lex: Unius testimonium non est admitten- monio. dum. Hoc vero dicitur quod novem homines sunt,

H O E L I D H A R E G I S V V A L L I E .

390

sunt, quorum unicuique & soli in serendo testi-
monio credendum est; sed tamen jurejurando.
Primus est dominus inter duos homines: ita ta-
men quod non sit particeps liti & rei ex lite
consequendae, & confiteantur contentionem suam
prius coram domino suo fuisse, & non fuerit
* endali. At si alter eorum negaverit, cum jura-
mento negabit. In alio casu novem dies dantur
domino, ad connumerandum qualiter juramentum
presulterit: sacerdoti vero ad idem dantur indu-
cium usque ad tempus quo poslit Missam celebra-
re. Secundus est, patronus sacerdos inter duos
parochianos, inter duos monachos suos. Tertius
est, pater inter duos ipsius filios, ponendo ma-
num super caput illius contra quod testificatur,
sic dicendo: Per Dominum qui me creavit a patre, & te de me, verum inter vos dico. Quar-
tus est, judex de judicio suo: scilicet si quidem
de judicio quod inter eos iudex dederit dubitan-
tes certaverint. Quintus est, fidejussor de fidejus-
sione sua, si partim negat, & partim confitetur.
Sextus est, sacerdos de testimonio sibi attestato
inter duos parochianos suos. Septimus est, puer-
la de virginitate sua, si vir cui data est dixerit
eam invenisse corruptam, ut jus suum ei tollat,
jus ei tamen illa est, ei tamen credendum est,
antequam fuerit matura. Item de puerla, si vi-
opressa fuerit, & violator dixerit eam invenisse
defloratam, contra cum testimonio puerla cre-
dendum est. Octavus est, communis pastor ville
de animali ab alio inter animalia sua custodi-
mortificato. Nonus est, latro ad patibulum du-
ctus, & de morte sua certus: illius verbis si-
ne sacramento, id est creer, de socio vel loco
credendum est, vel de re quam ipse suratus est.
Iste scilicet socius ejus propter dictum alterius
non debet vita seu membris condemnari. De ver-
bis tamen illius qui suspenditur, manifestatur eum
esse latronem, cui credendum est, sicut lege ista
cautum est. Est ergo ille condemnandus, non ad
vitam seu membra perdenda, sed ad redemptio-
nem sui faciendum. De illo latrone, qui con-
stituto juramento in patria, latrocinio non pote-
rit se purgare. Eratque dyvrys et n'lerdyr go-
verb.

XXVI.

Fidejussor negans fidejussionem suam de septi-
mo proximorum sibi redemptione negabit, vel solus
jurans super septem altaria dedicata of bri-
dua dyvred, si partim negat, & partim profitetur,
solus semel jurabit, & sic kyngyn, si fidejussio-
nem negaverit, scilicet de septimo.

XXVII.

Fidejussor
rei vendita. Si quis nomine emptionis rem aliquam ab ali-
quo accepit, deinde ab hac vita erexit res suas
cum amicis reliquerit, cum ipse pro se de pretio
rei accepto reddendo fidejussor extiterit, id est
in nach kyngyn, ab amicis praefatis, licet factum
ignorantibus & obdormientibus, de rebus mor-
tui premium rei suae venditor consequatur. Juret
tamen de septimo proximorum sibi in redem-
ptione super sepulchrum debitoris, si possit in-
venire: sicut autem, super altare dedicatum, quod
illi rem suam vendidit, & quod ipse pro fidejus-
sore fuit.

XXVIII.

Exul & famili-
na non ha-
bita. Non debet fidejussor dari qui exul est, neque
qui fortior est; neque monachus, nisi consentiente
ab abate; neque scholaris, nisi magistro (con-
sentiente); neque feminis, nisi domina fuerit prin-
cipalis debitoris; neque filius, nisi patre consen-
tiente, dum pater debet esse pro filio. Quamvis
Concil. General. Tom. XVIII.

Autem fidejubcant, alicujus eorum fidejussio non
est compellenda.

XXIX.

Tria sunt, sine quibus rex esse non potest, Sacerdos, pri-
scilicet, sacerdos ad missam celebrandam, & ad nos regi na-
tivas regis & potus benedicendos, & judex curiam
ad causas discernendas, & ad danda consilia, &
familia quoque ad negotia regia parata.

XXX.

Tribus hominibus vulnus lingue redditur: re. Valens hi-
gi semper: judici, quando quis conatur ire con. *
tra judicium: sacerdoti, quando fuerit in ecclesia,
sive in tribus feltis principalibus.

XXXI.

Ubicumque sacerdos familiam & * dissem & ju-
B dex curiae insimul fuerint, ibi erit dignitas cu-
rie, id est * brevis lvs, licet rex absens est.

XXXII.

Nullus autem rex habet potestatem constituen-
di premium super aliquem ecclesiasticum sacris or-
dinibus obligatum, vel super membra, vel san-
guinem, vel saraed ejus, vel super aliquem de
luis, quia quicunque ecclesiasticus, ut predictus, ha-
bet potestatem per legem ecclesiasticam probandi
in synodo quodlibet documentum vel damnum
quod ei laicus faciat, aut rex, aut alius. Item
nullatenus talis ecclesiasticus potest compelli ad
respondendum alicui extra synodus de delictis si-
bi oppositis.

XXXIII.

Si autem talis ecclesiasticus teneat terram sub
rege per debitum, de qua servitium regi perti-
neat fieri, in curia regis debet respondere de ter-
ra cum pertinentiis, quia regis est tota terra re-
gni sui: & nisi inde respondeat humiliter idem,
regis erit terra illa totaliter. Quamvis autem ta-
lis ecclesiasticus possit per dignitatem terrae in
judicio cum laicis esse usque ad tempus narrandi
illud, nullum judicium debet referre inter litigantes,
quia non est premium super linguam ejus
in lege constitutum: per quod quisque judex si
injuste judicet, punietur, si confermet judicium
injustum per vadimonium.

XXXIV.

Cum de villarum sive agrorum terminis que Ecclesia re-
Dcuria contingat, contentionem curia terminabit: ecclesiastico;
si ecclesia & non curia contingat, ecclesia termi-
nabit. Postea Breuit, demum bgoarchado, id
est ar deffitb, ty ac odyn acys gabovr. Verum cum
terminabit moer & kybellavr, debent pro ea ter-
minos assignare, pro ecclesia vero baculus, &
evangelium. Sin autem terra litigiosa, inter litigantes
in duo dividatur.

XXXV.

Si regia dante licentia in rusticana villa ecclesia Ecclesia re-
construatur, & in ea missa celebratur, & in a-
trio illius corpora sepelientur, extunc libera erit
villa illa.

XXXVI.

Si quis nomine quo matrix fuerit ecclesie, judi-
Ecio terram ad illam pertinentem petierit, nonus
dies mensis non est expectandus.

XXXVII.

Si regis villanus rege annuente optimatis filiis Nutriles op-
nutriendum suscepit, defuncto villano cum filiis tunc
sequali portione alumnus succedit.

XXXVIII.

Si in terra regis cum homine ipsius homines epi-
scopi vel abbatis inter se conflictum sacerint, * dir. * id q.
et eorum regi.

XXXIX.

Septem domus episcopales sunt in Dyved, Mo. VII. fede-
revis, quae est fides principalis in Cambria, ec. pifcopales.

391 STEPHANUS CONCILII SUSSIONENSE. OTTO I. IMPERATOR
 v. VIII LUDOVICUS IV. R. FR. 392
 ecclia *Ipsius*, ecclia *Degenian*, ecclia *Ypsi*, ecclia *Kenae*,
 ecclia *Teslau*, ecclia *Teulidave*, ecclia *Kenei*.
 Abbates *Teslau*, & *Teulidave*, & *Ismati*, & *Degen-*
nian tenentur clerici esse & ordinati. Ebediv cu-
justibet itorum domino Dyudierunt, scilicet duo-
decim librae, vel qui illis succelerint reddant.
Moneis ab omni debito libera manet & ieiuna.
 Ecclia *Kenei* & ecclia *Ypsi* ab illo debito li-
 beraz erunt qui ieritis carent.

De furo redemptionis non sit contentio super
 aliquid nisi prius fuerit *mancum* cum juramento
 in tribus locis, in ostio cemeterii, in ostio ec-
 clezie, in ostio chori coram presbytero ipsius ec-
 clezie, & hoc presbyter ille in *placito* domini
 tellatus sit, cuius verbo credendum est tunc. De
 furo *Kyffay* non sit contentio juramenti, id est ^{id est} *communicare*
 super aliquid, nisi prius fuerit *mancum* in ipso
 curta.

ANNO
CHRISTI
941.

CONCILIUM SUSSIONENSE

ANNO
CHRISTI
941.

CUJUS DECRETO HUGO HERIBERTI

Comitis filius, dejecto Artaldo, Remorum archiepiscopus consecratus est
anno MCCCCXL.

Ex editione
V. Simondi.

DE episcopatu Remensi post obitum Senfii archi-
 episcopi deuotissimi & acceptissimi alteratio-
 nis cum Heriberto comes Senfio mortuo anno
 MCCCCXXV. Hugonem filium suum adhuc quinquennem
 eiendum curauit, eccliamque illam interea pro ar-
 bitris administraret: sexto post anno Rediuus ree,
 capta urbe Remorum, Artaldum e sancti Remigii
 canonicio monachum in ea sede ordinari jussit anno
 MCCCCXXXI. Artaldus Heribertus post annos octo &
 mensis septem, Remorum urbe iterum in potestatum
 suam rediit, episcopatum cedere & adiccare se coegerit
 anno MCCCCXXI. Tum anno inseguente synodum apud
 Suationes concavocauit, cuius decreto Hugo filius, jam
 exteris ordinibus initiatus, Remorum archiepiscopus
 consecratus est. Et huius in chronico: Anno, in-
 quis, MCCCCXI. Hugo & Heribertus comites, epis-
 copos convocant Remensis diocesis: Qui con-
 venientes apud Suationem in ecclia lan-
 dorum Crispini & Crispiniani, tractant de statu
 Remensis episcopi, definitiisque, conquerentibus
 clericis avione nobilibus laicis, du patrore fedem
 ipsam vacare, ut quoniama Artaldus episcopus ju-
 raverat quod nunquam de se ipso episcopatu in-
 trometeret, ad ipsius gubernationem reverti non
 deberet: Hugo vero filius Heriberti comitis, qui
 prius ad ipsius episcopatum tuerat evocatus, ele-
 tro populoque petente, ordinaretur episcopus. In-
 deque Rhemos adeuntes episcopi eundem praefu-
 lem electum conterant apud landum Remigium.
 Flodoardus idem de seipso & Hugone loquens lib. 1. v.

Historia cap. XXIII. & xxix. Sexio, inquit, Ka-
 lendas Aprilis exequias ipse cum praetato electo
 nostro ad urbem Sussionicam profectus sum,
 Ubi convenientes episcopi hujus diocesis cum
 principibus Hugone ac Heriberto, tractarunt, quid
 eis esset agendum super episcopalii hujus Hugonis
 ordinatione: siue decreverunt, perentibus qui-
 busdam filii eccliae Remensis, tam clericis quam
 laicis, eum ordinandum: assertentibus fautoribus
 ipsius quod Artalus nequam electus, sed per
 violentiam fuerit intromislus, teleque episcopalii
 abdicaverit ditione. Nec mora, civitatem Re-
 mentem a praetato convenitu adeuntes episcopi
 praetaxatum electum nostrum in ecclia landi
 Remigii dignitate sublimant.

NOTA SEVERINI BINII.

Hoc Synodus celebrata est apud Suationes in causa
 alteracionis duorum, qui le Remensis archiepiscopos
 prohibebant, videlicet inter Hugonem, quem in gra-
 tiam patris puerum adhuc quinuennalem electum fuisti-
 tis supra dixi; & Artaldum, qui post illum ejusdem,
 ex monacho in eam sedem cooptatus fuit. Decretum
 est in hac Synodo Artaldum amovendum esse, utpote
 qui parat nullum se unquam archiepiscopatum acce-
 pturn; Hugonem vero recipi debere, eo quod clero
 populoque retente vocatus esset. Post absolutum Syno-
 dum, & Hugonem iedi Remensi restitutum, Flodoardus,
 quem Heribertus comes & pater Hugonis decine-
 rat, ab exilio liberatus fuit. Post huc episcopi Remos
 protecti Hugonem archiepiscopum consecrarent. Flodo-
 ardus in chronico, lib. 4. cap. 28. & seqq.

Locus & cau-
ta Coactio

PRÆCEPTUM A DELBERONIS

EPISCOPI METENSIS,

De monachis in canonicis sancti Arnulfi clericorum loco constitutis.

Ex officina
dissidet.

Totius ordo expertis & qualitatibus, quo in omni
 statu & habitu in qua manent iusto correcta
 moderamine, instantius in augmento promovean-
 tur summo; nec minus iusto, quo videntur pessum-
 dari, & que returnari mentula librationis. Idcirco
 ego indignus Adelberto, sancte fidei Metenium
 episcopo, operis pretium duxi, ut qui diu mihi
 commissa in torporis negligentia cuncta duxeram,
 saltem aliqua quo corrigere valorem conguebat,
 sagaci providerem industria. Itaque monasterium
 cunctis notum, scilicet beati Arnulfi, quo videba-
 tur coadunatio clericorum, utque veridice dicam,
 & sub testimonio totius eccliae, acephalorum sub
 specie canoniconum regule existere, succrexit ali-
 dor summi desiderii, ut qui illorum mores & vi-
 tam incorrigibilem noveram (namque & hoc ex
 perientia diversarum admonitionum antea cum
 nostis expertus eram suffraganeis) quo potioribus
 & vita præstantissimis ipsius loci præbendam con-
 verterem disciplinis. Hujus liquidem deliberatio-
 nis summa fuit, ut eos inde expellerem, & Deo au-
 tore vitam instituerem monasticaem, nisi seipso

fan-

Iandæ illius subderent vita. Sed hoc quasi delipe-
dūi habentes, ut erant jurati cætu, maluerunt ei-
se pares in imperfectionum contentu. Denique con-
fulta volitorum clericorum, scilicet abbatis utrius-
que ordinis, atque fidelium laicorum, pæcatus
ibi abbatem; Arberum nomine, cuius institutio-
nibus in reliquum adventantes inibi, eodem quo
definivimus ordine, scilicet monastico erudire-
tur. Quapropter furoris stimulo veluti de pater-
nis redditibus accessi quidam eorum adierunt re-
gem, seniorem nostrum videlicet Ottонem, vanam
super hoc garrientes declamationem, quod injuite
proprium abstulisse &c. veluti hæreditarium lo-
cum. Cumque ut egeram pæfato seniori totum
indicassem, illorum hoccepens rationem, ut sa-
piens & justus rex, ne in reliquum querimoris ini-
bi Deo famulantes molestarentur iovidorum, tunc
& ipse quod feceram confirmavit testamento regis
auditoratis, pæcipiens ut pari consensu ad corro-
borationis auditoratam idemdem nostra sancte
ecclœ. Quod iuxta desiderii ardorem exequens,
ut debinc licut ita tuimus maneat, cum contentu

Aducis nostri, Ottonis videlicet, totiusque ecclœ
nostræ hoc præceptum confirmationis scriptum ma-
nibus propriis roboravimus, & toborandum tam
prædicto duci, quamque coepiscopis nostris, fide-
libulque dedimus: in Domino, & propter Do-
minum, omnes successores nostros humiliter po-
stulans, ut sicut distinximus, utque volunt sua
qua distinxerint, rata habere contentiane nostra.
Actum Metis publice, sub die Idus Martii &
viii. xv. concurrente v. anno xiiii. adoptionis episcopatus domini & venerabilis episcopi Adelber-
onis, hoc testamentum suum coram cunctis in pa-
lacio recitatum, & ab omnibus voluntarie corroboratum.

N O T A J A C O B I S I R M O N D I , S. J.

Adalberoni Metensis. Depromptum est ex tabulario
santi Arnulfi. Ottonus vero dux Lotharienium, cui
Oto rex ducatum hunc aliquanto post Gisleberti mor-
tem deoerat, meminit in gestis hujus anni octocessum.
Flodoardus. Erat enim more suo S. Gisbertus Gisleber-
ti obitum distinse in annum octocessum.

C O N C I L I U M B O N N E N S E

ANNO
CHRISTI
945.

Anno Domini DCCCCXLII.

ANNO
CHRISTI
945.

Ex Labb. Ap. pend. Tom. p. D E bac synodo Reginonis concinnator, ad ann. DCCCCXLIII. hoc de eadem synodo loquatur, cuius in
affigando tempore bi duo dissentiant; hoc de altera,
qua anno consequente habita fit. Quidquid est, nihil
quidquam præterea de Bonnensi concilio habemus.
Bonna congregata est. Sed hic annum designat.

V I T A M A R I N I P A P A E II.

ANNO
CHRISTI
945.

QUI PERPERAM MARTINUS II. NOMINATUR.

ANNO
CHRISTI
945.

*M*arinus natione Romanus, post obitum Ste-
phanii factus est pontifex, anno Redempto-
electus, & sis notri dccccxlIII. Hic est ille, qui ante vi-
ginti tres annos Udalrico Romam venienti pro-
phetice obitum Adelberonis predecessoris lui re-
velavit, cumque eidem successorum pædixit. In
vita Udalrici nominatur pontifex per anticipatio-
nem, qui post annos circiter viginti ab eo tem-
pore sedem pontificiam vere occupavit. Pontifica-
tum adeptus, omillis infanabilibus tumultibus bel-
licis, totum se tradidit ad componentam ecclœ-
siam, tam in cleri, quam in monachorum resor-
matione, & in basilicarum restaurazione, & pau-
perum cura. Literis vero egit, ut inter Christia-

Dnos principes mutuo decertantes pax componere-
tur. Unicum monumentum Marinii, quo con-
tinetur privilegium concessum sancti Vincentii
monasterio super Vulturni fontes, extat apud Ba-
ronium anno 944.

Hujus temporibus, post Heribertum comitem
defundum, filio eius Hugoni Remensi archiepiscopum.
Artaldus novum faciebat negotium. Imago Christi *Image Christi*
Redemptoris, miraculo expressa, & ad Abagaram *Abagaram*
Regem transmissa, translata est Constantinopolim, dum Edeffa a Romanis obsideretur anno
Redemptoris 946. inquit Flodoardus, Marinus
papa decessit, cum, iuxta Vaticanos indices, an-
nos tres, menses sex, & dies tredecim sedisset.

*Sedem bei-
monumentum
videtas. His
notis nec alio-
rum adiungi-
mus.*

ODA.
ODA.

C O N S T I T U T I O N E S * O D O N I S

A R C H I E P I S C O P I C A N T U A R I A E,

Tempore regis Edmundi, hec est annum circiter Domini dccccxlIII. in quibus cavetur
de officio regis, magistratum, & cleri, & de iuribus ecclœ rite conferendis.

T I T U L I C A P I T U L O R U M .

*Ex Tom. s.
Conc. Brit.
MS.*III. *De officio episcoporum.*IV. *De officio presbyterorum.*V. *De officio clericorum.*VI. *De officio monachorum.*VII. *De prohibendis sillicitis connubiis.*VIII. *De*I. *De immunitate ecclœ.*II. *De secularium principum officio & obedientia epi-
scopis praefenda.*

P R A E F A T I O .

IN nomine sancte Trinitatis & unicae divinitatis. Lieet, nullis existentibus meritis, monitas exhortationis ausu temerario quempiam docere presumam: tamen quia certantibus & videbilem laborantibus in studio hujus vitae, spirituale bravium auctore donorum Spiritu promittitur, & pallorum cursu populus Dei multiplicandus fide & numero caute conceditur: ideo ego Odus humilis & extremus, divina largiente clementia, almi praefulsi & pallii honore datus, quedam documenta, omni Christicola, si fallor, non indigna, quae a precedentibus illustrium virorum preceptis certissima compperi, ad consolationem domini mei regis, scilicet Edundi, omnique populi excellenti imperio ejus subiecti, in ista chartula coadunare decrevi. Unde devotissime obsecro, & clementissime hortor audientium mentes, ut si quando habeat recitanda audient, interius videlicet in corde frequenti meditatione plantent: & multiplici bona operationis munere, ex eo fructum pacatissimum in tempore nesciis sibi colligant.

C A P U T I .

Primo capitulo praeceperimus & mandamus, ut sancta Dei ecclesia, qua sanguine Christi primum fundata est, & fidelium multitudine, sponia dealbata, nullis ingredietur malorum interruptionibus. Nec alicui locat censum ponere super ecclesiam Dei: quia filii ecclesie, id est filii Dei, ab omni censu terrestri liberi sunt in omni regno. Ambrosius ait, Ecclesia catholica libera est ab omni censu principis. In historia ecclesie: Si quae domus agri, vel qualibet prædia a Christianis dirupta sunt, sive sub fiscum regalem, sive in dona collata sunt, haec omnia in antiquum jus Christianum præceperimus revocari. Gregorius enim ait: Si quis ecclesiam Christi denudaverit, anathema sit, si non satisfactio emendaverit. Et iterum: Quicquid ecclesie Dei parochias vel usurpare per rapinam tentaverit, ab ecclesie ministris excommunicandus est, & omnimodo a corpore Christi alienus. Audent enim extra milites qui Christum crucifixerunt, aliquid, qui ecclesie ejus discipulis regulis obediere contemnunt: ecclesia enim habet potestatem ligandi atque solvendi.

II.

Secundo capitulo ammonemus regem, & principes, & omnes qui in potentate sunt, ut cum magna humilitate suis archiepiscopis, omnibusque aliis episcopis obediant: quia illi claves regni celorum datæ sunt, & habent potentiam ligandi atque solvendi: nec se magni pendant in seculari potentia, quia Deus superbis resilit, humilibus dat gratiam: baberique rex prudentes consiliarios, Deum timentes super regni negotia: ut populus bonis exemplis regis & principum eruditus, proficiat in laudem & gloriam Dei. Neminem injuste per potentiam opprimere: sine acceptione personarum inter virum & proximum suum judicare: advenis, pupilli, & viduis protector esse: furtum prohibere: adulteria punire: iniquos non exaltare: pauperes elemolyinis atere: quia etsi omni homini necessarium est Christi custodiare mandata, præceperit tamen regibus & omnibus in sublimitate politis; qui & pro seipsis etiam, & pro universis sibi subjectis, in die districti examinationis justo iudicii rauonem sunt reddituri.

III. Tertio, ammonendi sunt episcopi, quatenus cum omni honestate & modestia in sancta religionis pietate prædican & ostendant exempla bona omnibus. Ut suas parochias omni anno cum omni vigilancia, prædicando verbum Dei, circumueant; ne aliquis per incuriam palloris, per devia cuiuslibet ignorantie errans, lupinis pateat mortibus lacrandus. Ne quis turpis luci gratia, sed spe mercedis aeternæ, gregem sibi commissum pascere sudet: quod enim gratis excepimus, gratis impendere non differamus. Abique ulla timore vel adulatione cum omni fiducia verbum veritatis prædicare regi, principibus populi sui, omnibus dignitatibus, & nunquam veritatem subterfugere. Neminem injuste damnare, neminem nisi iusto communicate, omnibus viam salutis demonstrare.

IV.

Quarto capitulo, ammonemus presbyteros ut populum Dei bonis exemplis habitu sancto doceant, & doctrina sancta erudiant & informent. Ut illorum conversatio in omni bonitate & modestia moribus populi excellentior sit: quatenus qui cum viderit secundum presbyteratus sui dignitatem vestitum incidentem, bene & laudabiliter enunciat habitus ejus.

V.

Quinto capitulo ammonendi sunt clerici, ut canonice cum omni honestate & reverentia juxta sanctorum patrum decretorum vivant, præbentes bona omnibus exempla: quatenus in eorum bona conversatione laudetur episcopus, honoretur ecclesia, populus proficiat in laudem Dei, & illi secundum nominis sui dignitatem, digni in Dei hereditatem venire efficiantur.

VI.

Sexto capitulo hortamur monachos, & omnes qui votum Deo vorerunt, ut in omni humilitate & obedientia die noctuque hoc adimplere studeant, permanentes in timore Dei in ecclesiis ubi se voto constrinxerunt. Non sint vagabundi, neque gyrovagi, qui nomen monachi desiderant, officium autem ejus contemnunt: sed secundum exempla apostolorum, per habitum humilitatis, laboribus manuum, & lectione sacra, & continuis orationibus se exercentes, parati, præcincti lumbis, ardentiisque lucernis, patrem familias expedit, ut veniens eos faciat in eterna requie sine fine permanere.

VII.

Septimo capitulo prohibemus & interdicimus omnibus Christianis injusta connubia, & incestuosa, cum monialibus, vel cognatis, vel cum aliis illicitis personis. Sanctæ eam recordationis Gregorius papa, cum pluribus episcopis, seu sacerdotibus ceteris, in basilica beati Petri apostoli constituit: Si quis monacham, quam Dei ancillam appellant, in coniugio duxerit, anathema sit. Et responderunt omnes: Amen. Nos quippe eamdem apostolicam auctoritatem sequentes, simili modo jaculum maledictionis talibus imponamus, nisi corruptus a tam nefanda presumptione ad satisfactionem pervenerit.

VIII.

Ottavo capitulo observamus: ut quando in aliquo conventu veneremus, tota intentione consideremus quod Psalmista nos admonet, dicens: Dominus prospicit super filios hominum: & reliqua. *V/alm. 11.* Et iterum: Dominus dissipat confilia gentium: & *V/alm. 11.* reliqua usque in hereditatem sibi. Ideo prævidendum est, fratres, ut sit concordia & unanimitas in-

EDMUNDI LEGES ECCLESIASTICÆ.

398

397
 inter episcopos, & principes, omnemque popu-
 lum Christianum, ut sit unitas ubique ecclesie-
 rum Dei, & pax: immo una sit ecclesia, fide,
 spe, & caritate, unum habens caput, quod est
 Christus, cujus membra se invicem adiuvare mu-
 tuasque caritate diligere debent, ut ipse ait: In
 hoc cognoscetis omnes: & reliqua.

Tunc. 14.

IX.

^{* additio}
 Nono capitulo ammonemus jejunium cum
 & diaconis. eleemosynis cante & vigilanter conservare: iste
 enim sunt tres alas quæ ducunt sanctos ad celum.
 Quatenus quadragesimale jejunium, quatuor tem-
 pora, & alla legitima jejunia, videlicet iv. se-
 triam, & vi. feriam, cum magna vigilancia ob-
 servare studeatis: & super omnia dominicum
 diem, & sanctorum festivitates, sicuti canon &
 exempla precedentium affirmant, ab omni facul-
 tari opere cautissime custodire procreatis, nec su-
 perfitionibus vanis consensemus prebeatis: neque
 creaturam pro creatore magicis illusionibus ado-
 rabis, quia qui talia agunt, regnum Dei non
 possidebunt.

Dom. 10.

Malach. 3.

Decimo capitulo mandamus, & fideliter obse-
 cramus, de decimis dandis, sicut in lege scriptum
 est: *Decimam partem ex omnibus frugibus tuis, seu*
primitiis, deferas in domum Domini Dei tui. Rur-
 sum per prophetam: *Afferte, inquit, omnem deci-*
mam in horreum meum, ut sit cibus in domo mea,
O probate me super hoc. Si non apernaro vobis
 cataractas cali, O affudero benedictionem usque ad
 abundantiam: O increpabo pro vobis qui comedit O
 corruptus fructum terra vestra, O non eris ultra in
 ea sterilis. Unde & cum obtestatione precipimus,
 ut omnes studeant de omnibus quæ possident da-
 re decimas, quia speciale Domini Dei est. & de
 novem partibus libi vivant, & eleemosynas tri-
 buant. Veritatem autem facientes, in caritate
 maneamus in illo qui est Deus benedictus in se-
 cula seculorum. Amen.

C

ODONIS ARCHIEPISCOPI CANTUARIENSIS

AD episcopos sibi suffraganeos.

398

EPISTOLA SYNODALIS

<sup>En. lib. 1.
Fr. Willm.
Malach.
de J. P. Pan-
sif. Angl.</sup>

Mirabilis cunctipotentis polorum præfulis cle-
 mentia opulante, ego Odo ecclesiæ Salva-
 toris Domini nostri Iesu Christi archiepiscopus,
 Doroberneanus civitatis metropolitanus, coepisco-
 pis fidei catholice compaginatoribus, spiritali ca-
 ritate, etiam comitatus rigore, meis confratribus,
 presentium prosperitatem & hæreque decoris beat-
 itudinem. Si aliquo modo fieri posset, ut totius
 mundi opes ante nostros ponenter obtutus, ita
 ut imperiali munere nobis universaliter deservi-
 rent, libenter illa omnia distribuerem, neque ipsum
 insuper pro vestrarum animarum salute impende-
 rem. Quippe quoniam meipsum a vestra sancti-
 tatis studio cupio & spero corroborari super eo,
 in quo Dominus Deus nos operarius constituit.
 * Et multa, quibus onus pontificatus exponit, sub-
 didit: * Idcirco humiliter, quasi indignus, sed de-
 votus, precor & hortor sanctitatem vestram, ne te-
 pide & negligenter in regimine animarum conver-
 temini, ut non in tempore tremenda vindictæ con-
 queratur de vobis Dominus, dicens: *Pastores non*
<sup>* Quæ affecti-
fis sunt in-
clusa, poti-
us Willm.
Malach.
qui hoc e-
piscopum re-
stituit.</sup>
pascet gregem meum, sed semetipos. Et iterum:
Principes existentur, & ego ignoror. Sed potius cu-
 remus familiæ Domini, super qua nos constituit.
 rectores, cibum dare in tempore tuo, mensuram
 tritici, probasam scilicet doctrinam. Et quamvis
 meritorum qualitate, non præsumam contolari &
 hortari quemquam, quippe qui solus indignus, &
 innumerabilium culparum reus, gaudeo & indigo
 fraternali admonitionibus fideliter corroborari: ta-
 domen propter antiquam autoritatem prædecesso-
 rum meorum, beata scilicet memoria Augusti-
 ni, & aliorum sanctorum, quorum studiis regula
 Christianitatis, primum de hac archiepiscopalí le-
 de cunctis finibus Anglorum innovuit: idcirco istos
 divinos apices ad utilitatem omnium vestrum ca-
 raxare decrevi, quatenus rex augulissimus egregio
 vocabulo Edmundus cum omni populo suo imitari
 gaudeat, quod in nobis & ex nobis audiat, om-
 nesque gentes, quæ undique regali imperio ipsius
 subiectæ sunt, titulos liquidæ nostræ conversatio-
 pis ovantes sequi ament & delectent.

ANNO
CHRISTI
943.

C O N C I L I U M B U N D E N S E ,

Anno Domini DCCCCXLIII.

ANNO
CHRISTI
943.

Ex Labb.
Append.
Tom. IX.

DE hoc concilio hoc tantum coronicon Hildensbeimense. Anno DCCCCXLIII. synodus ad Bundam
 congregata est. Nec plura.

C. ANNUM
CHRISTI
940.

LEGES ECCLESIASTICÆ EDMUNDI REGIS ANGLIÆ

C. ANNUM
CHRISTI
940.

A SECULARIBUS SUIS SEGREGATÆ.

Ex Tom. I.
Cecil. Bel-
tag.

TITULI CAPITOLORUM PARTIS I.

EV. De fani inflauratione.

I. De vita castitate eorum qui sacris iustantur.

VI. De peccantibus, & iis qui barbara sacrificia.

II. De decimis & censu ecclesiastico, sive primitiis

seminis.

III. De homicidio.

Part II. hoc nihil confert.

IV. De eo qui monachem flupravit, & de adulterio.

TI-

TITULI CAPITOLORUM PARTIS II.

- I. De homicidio.
- II. De eo qui alium oppugnaret in aede sacra, aut oppido regio.
- III. De pugna. & homicidio mulieris.
- IV. De sanguine effuso.
- V. Gratias agit, quod eum in profligandis furibus adiuvaverint.

PARS PRIMA.

PRO OMEIUM.

Edmundus rex ipso solemini patchatis festo sic. Euentem Londini, tam ecclesiasticorum quam laicorum, certum celebravit, cui interfuerunt Oda, & Ultitanus archipresul, plurimique alii episcopi, ut animorum suorum, & eorum omnium qui eis curae sunt, confuleretur saluti.

CAPITULA.

I.

Imprimis qui sacris sunt initiati, atque exquisitus populus Dei virtutis exemplum petere debet ad imitandum, catte (ut eorum feret ordinis ratio) five viri, five mulieres fuerint, vitam traducunto: sin minus id fecerint, prout illorum se habent norma, plectorum omni scilicet sua postulatione terrena multantur vivi, & (nisi mores in melius emendaverint) mortui sacra prohibentur sepulture.

II.

Christianus quisque decimas seminum primicias, nummumque elemosynarium illum religiose pendito: qui non solverit, anathema esto.

III.

Si quis hominis Christiani sanguinem effuderit, ad regium conspectum (etsi ei servierit) non admittitor, ni prius id feceris, juxta ac fuerit ei ab episcopo imperatum, compensarit.

IV.

Si quis monialem stuprabit, aut instar homicidio compensato, aut sacra sepultura prohibetur. Idem juris esto, si quis adulterio commissu conjugium violarit.

V.

Episcopis omnis suis ipsius sumptibus domum Dei inaurato, regemque de reliquis sacris edibus (id quod valde est necessarium) composite ornandis commoneto.

VI.

Qui pejerarint, aut barbara facillarint sacrificia, divinis omnibus (nisi oculus respicerint, animumque in melius emendarint) perpetuum arcentor.

Omnis est pars secunda, quia ad res ecclesiasticas non spectat.

PARS TERTIA.

PRO OMEIUM.

Ego Edmundus rex omnibus qui in ditione ac potestate mea sunt, senibus ac juvenibus, clare significo, me a scientissimi regni mei in celebri, tam ecclesiasticorum quam laicorum frequentia, studiose requisivisse, quo tandem pacto Christiana proveheretur fides. Atque nobis omnibus commodissimum vitum est, ut amorem ac mutuam inter omnes benevolentiam per omnem ditionem nostram loveamus. Etenim nos omnes

A harum iudeo quotidianarum pugnarum, & propter ea ad hunc modum statuimus.

CAPITULA.

I.

Si quis alium posthac interficerit, solas cum interfici cognatis intimicatis capitales suscipito, ni integrum capitis ejus estimationem (cujuscumque is fuerit conditionis) amicorum ope fretus intra duodecim menses persolvent. Sin enim cognati ejus pro derelicto habuerint, neque vero quidquam pendere voluerint, ipse inimicities subito solus, ac illi pro inimicio non habentor. Et tamen interim cognatis ejus viatum ne suppeditetur. Btanto, neve cum eo pacem habento: id quod si quis eorum fecerit, fortunis suis omnibus regi multator, & qui prius cognatum suum pro derelicto habuit, is iam cognatis interfici pro inimico habetor. Atqui si alium quemcumque praeter interfectorum ipsum cognitorum quisquam ultus persecutus fuerit, is fortunis suis omnibus multatus, regi, & omnibus amore cum prosequentibus, pro inimico putandus est.

II.

Si quis ad templum oppidumve regium confugerit, cumque alius oppugnaret, damnove affectus, is, prout antea esset sumus, tenetor.

III.

Nulla pugna aut homicidii nomine irrogata remittitor multa.

IV.

Clare autem significo, non fore ei qui sanguinem humanum effuderit, suffugio domum meam, ni prius Deo ac caeli cognatis cumulate satisfecerit, & praeterea imploraverit quodcumque ei fuerit ab episcopo, in cuius id diocesi acciderit, impetratum.

V.

Maximas autem Deo & vobis omnibus ago gratias, qui me auxilio vestro in hac pacis, quam nunc ad profligandos fures lanicivimus, lege ad juvantis, ac vehementer coacto, eo vos propensius nobis in posterum opifastaros, quo hujus decreti observatio magis videbitur necessaria.

Quonodo despousanda virgin, & quibus ritibus procedendur sit.

Hec addita sunt ex alio manuscrito.

I.

Si quis virginem ducere aut scemnam voluerit, ipsa & amicis suis consentientibus: debitum est, cum ex jure divino, tum ex humana institutione, ut sponsus primo non solum fidem praebat de prelocutis perimplendis, sed una etiam cautionem, se eam ita cupere, ut secundum legem Dei eam habeat uxorem, & hoc etiam vadient amici ejus.

II.

Tum habenda videtur ratio, & sciendum est quis eos sustinuerit. Stipuletur hoc sponsus ipse, E idemque pariter amici ejus.

III.

Edicat jam tum sponsus, qua bonorum parte uxorem donat, praeter hanc quam ex ejus beneficio placito ipsam prius cooptaverit.

IV.

Sin & ipsa cum supervixerit (quod si quidem *Præsta dat eveniat*) tunc justum est ut ipsa habeat dimidiam *item* *mota* partem omnium bonorum, & si prolem inter se suscepint, integritatem ipsam, donec transeat ad secundas nuptias.

V.

Sponsones autem vir quas padus est, can-

tio-

401 EDMUNDI ANGLIÆ REGIS.
suscepit, integratatem ipsam, donec transeat A
ad secundas nuptias.

V.

Sponsiones autem vir quas jam pactus est, cau-
tione interposita illibatas semper custodito, & a-
mici sui eas vadianto.

VI.

Si de omnibus jam inter ipsos convenit, spon-
deant consanguines suam consanguineam uxorem
ei qui illam pettit, vita etiam integrum fore, fa-
tificationemque accipiant de celebrandis nuptiis.

VII.

Si maritus eam postea de territorio Thani (*secundum*) quo jam nutrita est, eduxerit in alterius
Thani territorium: cautione satidatum sit amicis
suis, quod exinde nemo ei inferet injuriam. Et B
si ipsa contra malum quid patraverit, prompti sint
amicis ejus marito sacerde emendationem, si ipsa
non haberet unde compensaverit.

VIII.

Nuptiali huic dationi missalis aderit sacerdos:
is de jure eorum conjunctionem Dei benedictione
in omnem felicitatem plenitudinem promovebit.

IX.

Cauta etiam providendum est, ut intelligatur
nullum inter eos esse consanguinitatis vinculum,
ne juste postea separentur qui injuste primitus
jungebantur.

LEGUM ECCLESIASTICARUM EDMUNDI REGIS PRISCA VERSIO.

TITULI CAPITULARUM PARTIS I.

- I. De cælitate ordinatorum.
- II. De decimis & aliis debitis ecclesia.
- III. De homicidio.
- IV. De fornicatione cum nunna, vel sanctimoniali,
& de adulterio.
- V. De apparitione ecclesiarum.
- VI. De perjurio & libelio.

PRO O E M I U M .

EDmundus rex congregavit magnam synodum
Dei ordinis & sæculi apud London civitatem
in sancto pascha solemnem, cui interfuit Odo &
Wulstanus archiepiscopi, & alii plures episcopi,
qui perquiritent de consilio animarum nostrarum,
& eorum qui subditi sunt illis.

C A P I T U L A .

I.

In primis est ut sanctis ordinibus electi, qui
plebem Dei docere debent lumen vite, castita-
tem teneant secundum ordinem suum, sit ever-
bodes, sit virgines, sit alterum, sit aliquoquin, sint
eius digni quod in canone dictum est, hoc est,
ut perdant sæcularem pecuniam, & sanctificatum
leges lege, id est positionis locum, si non con-
vertantur & emendentur.

II.

Decimam præcipimus omni Christiano super Chri-
stianitatem suam dare, & emendent cœrcientia,
id est ecclesia censum, & almesseb, id est elec-
mosynæ pecuniam. Si quis hoc dare noluerit, ex-
communicatus sit.

III.

Si quis sceleratis manibus effundat sanguinem
Christianum, non appareat in conspectu regis prius-
quam emendationem ineat, sicut episcopus doce-
bit, & penitentiam consulter.

Concil. General. Tom. XVIII.

402

Qui cum nunna vel sanctimoniali fornicabitur,
sanctificato atrio sit indignus, nisi emender, sicut
homicida, sic idem diximus de evocice, id est de
adulterio vel infraicto conjugio.

IV.

Amplius dixi ut omnis episcopus reficiat Dei
domus in suo proprio, & regem admoneat, ut
omnes ecclesiæ Dei sint bene parati, sicut ma-
gnum nobis opus est.

V.

Qui falsum jurabunt, & libelum facient, sint
in aeternum a Dei confortio segregati, nisi ad di-
gnam satisfactionem per omnia revertantur.

Part II. bui nibilis confert

TITULI CAPITULARUM PARTIS III.

- I. De homicidio.
- II. De assalto in itinere versus ecclesiam vel burgum
regis.
- III. De fidei vitta & manbora.
- IV. De fundentibus sanguinem bumanum.

P R O O E M I U M .

EGO Edmundus rex mando & præcipio omni
populo seniorum ac juniorum qui in regione
mea sunt ea quæ investigans investigavi cum sa-
cientibus clericis & laicis.

C A P I T U L A .

I.

In primis quomodo possem Christianitatem ma-
gis erigere, & magnum nobis necesse visum est,
ut amicitiam vestram & benevolentiam tencamus
inter vos in toto regno meo: & mihi valde di-
splicent, & vobis omnibus, multiplices & injester
pugnae quæ inter vosiplos sunt, unde diximus:
Si quis post haec hominem occidat, ipse sibi por-
tet inimicitæ factionem, nisi amicorum suorum
auxilio intra unum persolveret cum plenum VVe-
regido, sit natus sicut sit. Si cum cognatio sua
Deteriat, & pro eo gildare noluerit: tunc volo ut
omnis tribus vel cognatio illa sit extra factionem,
preter solum malefactorem: sed deinceps ei nec
videtur nec pacem. Si quisquam cognationis
sue firmet eum postea, reus sit omnium quæ ha-
bebit erga regem, & portet sudans erga contribu-
nates, quia primitus reprobaverat eum. Si ex
mortui cognationis quis vindictam perpetret in ali-
quem alium præter ipsum malefactorem, sit ini-
micus regis, & perdat totum quidquid habet.

II.

Si quis ecclesiam requirat vel burgum meum,
& ibi assilatur, vel affligatur, qui hoc fecerit,
ejusdem culpabilis quod supra dictum est.

III.

Et nolo ut aliqua fidei vitta, vel manbora,
condonetur.

IV.

Amplius indico, quod qui sanguinem fundat
humanum, volo locnam habere in familia mea,
antequam divinam emendationem suscepit, & ad
omne rectum inclinetur, sicut episcopus docebit
in cuius scyra fuerit.

Sequitur in Jornalensi libro hoc capitulum.

Cc

De

De sponsalibus contrabendis tempore regis Edvardi.

Si quis virginem vel viduam ducere velit, & hoc illi placeat & amicis suis: tunc redditum est ut bridguinum, per Dei iustitiam & seculi jus competens, in primis promittat & vadet eis qui paronymphi sunt, quod eo modo querat eam, ut secundum Dei redditum pertinet velit, sicut sponsus debet legitimam sponsam, & plegient hoc amici sui. Post ea sciendum est cui fosterleanum pertineat. Vadet hoc bridguina, id est sponsus, quid ei dare disponat, cur eius eligat voluntatem, & quid ei definet si supervixerit ipsum. Si sic quoque conveniat, redditum est ut dimidiad pecuniam habeat, & totam, si simul puerum habuerint, nisi deinceps virum capiat. Totum hoc vadio confirmaret, & amici sui plegient. Si tunc opini re concordant, audeat cognatio & despondate eam *to vestre & sorghelyte*, id est in uxorem & redditam vitam, & excipiat inde plegium qui jus habet in vacuo. Sed si de ipsa terra velit ipsam ducere in terram alterius thani: consilium est, ut amici habeant passionem, ne quis ei faciat injuriam. Et si illa foris faciat, ut possint esse propinquiores emendationi, si non habeat unde componat. Huic dationi debet interesse presbyter, qui cum Dei benedictione debet eorum confortiuim adjuvare in omnem sanitatem. Bonum est previdere ne ex aliqua consanguinitate sibi pertineant. ne juste postmodum separarentur, qui feceratis nuptias consenserunt.

LEGES ECCLESIASTICÆ DE NUPTIIS.

*Ex Willm.
Conc. Brac.
lib. 10. l.
pag. 226*

Text. Roff. ex nova Versione.

Quomodo virgo desponsanda, & quinam ritus ibi effi debent.

I. **S**i quis virginem, vel uxorem in matrimonium ducere velit, & hoc illi ac amicis placeat;

404
A tunc iudicium est, ut sponsus juxta jus Dei & instituta mundi prius promissum & fidem det viro, qui eorum prolocutor (*paronymphus*) est, quod ille hoc modo eam cupiat, ut juxta jus Dei eam servare velit, sicut vir testimoniam suam debet: & hoc spondeant amici illius.

II. Postea sciendum est, ad quem cibariorum exhibito pertinet; hoc spondeat deinde sponsus, & fidejubante amici ejus.

III. Postmodum significet Sponsus, quid ei daturus sit pro eo, quod illa voluntatem ipsius elegit, & quid ei donaturus sit, si illa supervixerit eum.

IV. Si hoc ita pacto conventum est, tunc iudicium est, ut ea dimidiad honorum partem habeat, & omnia, si prolem invicem habeant, nisi illa deinde maritum (*alium*) eligit.

V. Confirmet omnes, quicquid promiserat sponsione, & amici fidejubant.

VI. Si illi tunc in omni re concordant, tunc audent cognati, & spondeant consanguineam suam in uxorem, & ad redditam vitam ei, qui illam desiderat, & accipiunt fidejussorem (*ceum*) qui in sponzionem jus habet.

VII. Si eam ex terra illa ducere velit in alterius thani regionem, tunc sponsio ipsius sit, quam amici pacificant, quod maritus eius nullam illi injuriam inferat; & si illa delictum commiserit, quod propinquiores debeat compensare, si illa non habeat, unde compenset.

VIII. Nuptiis presbyter interfit; qui de jure cum Dei benedictione eorum conjunctionem aduocate debet in omni felicitatis plenitudine.

IX. Bonum etiam est cavere, ut sciat, an non per conlaugunitatem coiuncti sint, ne juste postea separarentur, qui injuste antea conjuncti erant.

C O N C I L I U M T R E N O R C H I A N U M ANNO CHRISTI 944.

*ANNO
CHRISTI
944.
Ex Editione
Regiae.*

ANNO CHRISTI DCCCCXLIV.

Auctor est Petrus a sancto Juliano in originibus Trenorciensis anno Christi DCCCCXLIV. Gisalbertus ducus evocatione congregatam fuisse synodum in eius locis monasterio, ad eumque convenisse archiepiscopos duos, Guidonem Lugdunensem & Goffridum Vefontionensem; episcopos quinque, Gotealcum Lanzensem, Rotmandum Aduensem, Hildebadum Cablonensem, Maindodium Matronensem, & Alcherum Gratianopolitum, cum abbatibus, clericis, & monas-

chis multis. Ab his autem uno consensu decretum, ut sacra monasterii reliquia, que orta inter monachos discidio propter ducem, qui ineptum illis abatem imponere nitebatur, ad sanctum Portianum apud Arvernos exportata fuerant ante triennium, missa legatione reposebantur, solemnique pompa excepta, in pristinis sedibus collocarentur. Re proacta, omnem protinus qua vexati fuerant, calamitatum desisse.

C O N C I L I A B U L U M C O N S T A N T I N O P O L I T A N U M ,

Q U O T R Y P H O N P A T R I A R C H A C O N S T A N T I N O P O L I T A N U S

*Ex edit.
Bona.* Dolose depositus est, substituto in locum ejus Theophylacto imperatoris filio. Habitum fuit anno Domini' DCCCCXLIV. tempore Marini Papæ II.

*Causa Con-
cessio-*

CUM tempore Joannis XI. anno Christi 933. Eriberti, imperator Constantinopolitanus invaserat patriarchatum ista ratione. Tryphonem monachum, obiisset, statim exemplo principis sive comitis He-

triaconitum, quod nunquam in eccllesia est auditum, temporaneum

¹ Rectius anno 933. hoc enim anno depositum fuisse Tryphonem probat Pagius ad An. Ch. 931. n. 1. & leqq.

CONSTANTINOPOLITANUM.

neum constituit antistitem, qui federet, usque ad statores, defensare injuria mibi negotium faceret. Di-
dum Theophylactus filius Constantini imperatoris legitima electio statis, qua posset episcopos & pa-
triarcha ordinari: placuit Tryphonii conditio. Ex-
acto tempore quod ipse Tryphon definiverat, de
fede, ut promiserat, discedere solebat, nisi legi-
timo synodali iudicio convinceretur. Congregato
igitur ob eam rem Concilio, ibidem gesta sunt
quae a Cuiopalatis his verbis describuntur: Statim
igitur cunctam synodum alloquitur patriarcha: Qui
me de fede injury detrahere cupimus, & sacri mini-
sterii collega, multis admissis machinis, ut probabili
causa inventa me expellent, non impune. Ad ex-
trellum hoc mihi obiciunt: expertus me literarum
esse ojan. Nunc igitur coram omnibus vobis has li-
teras inscribo, ut videntes ac certiores facti calum-

nit, & suorum charta non scripta, coram omnibus
ita scripta: Tryphon miseratione divina archiepisco-
pus Constantinopolis nova Roma, & acumenicus pa-
triarcha. Et scripta per protobronum missis impo-
ratori. Quibus illa acceptis, & alia in non scripta
charta desuper contenta, causam ear se abdicaret scri-
psi, videlicet indigne se ibens circumque volenti
cedere. Et hac excusatione ad synodum allata, ab
ecclesia Tryphon removetur, nullum conquerens do-
fraude, & protobronum graviter accusans. Anno ve-
ro post, & mensibus quinque, (tanum enim tem-
poris requiebatur ad perfectam Theophylacti auctoritatem,
qua princeps sacerdotum deligeretur) Februarii men-
se, indictione secunda, creatus patriarcha Theophyla-
ctus imperatoris filius. Huc Cuiopalates.

AD CONCILIABULUM CONSTANTINOPOLITANUM

Pro deponendo a sede Ctsana Tryphone, & Theophylacto substituendo

ADNOTATIO CHRONOLOGICA.

*Ex supplicio.
Missa pro-
posito.*

Concilium istud Labbeus, Baronium se-
quutus, in annum 944. concegit, quem er-
ore agnoscens Pagius, ceterique post illum,
ad annum 931. retrahendum demonstravit. Ita
vero rem coaccepit. Tryphon Cptanus patriarcha
factione sulariorum depositus, cessit ante annum
& menses quinque quam successor eius Theophylac-
tus initiatus fuisset, teste Simeone Logotheta,

Baccharisque Byzantinarum rerum scriptoribus. Theo-
phylactus vicissim die II. Februarii, indictione VI.
anno 933. teste anonymo Theophanis continua-
tore, ascendit in cathedram. Igitur ex anno 933.
die II. Februarii annum, & menses quinque si
dempseris, ad annum 931. septembribus mensem de-
venies, quo ad Tryphonem deponendum concilium conuenit.

*ANNO
CHRISTI
944.*

VITA ET EPISTOLÆ

*ANNO
CHRISTI
933.*

A G A P I T I P A P Æ II.

*Agapitus
quando pon-
tificatus.*

Agapitus Marino successit, anno Christi C
ccccxlvi. tempore Constantini VIII. Hic
post multas synodos in causa Hugois & Artaldi
celebratas, Remensem archiepiscopatum Artaldo
adjudicatum confirmavit. Brunoni Colonensi ar-
chiepiscopo Ottonis fratri pallium petenti conce-
dit. Debellatis ab Otto rege magna victoria Dan-
nis, iisdemque in Christianam religionem acceptis,
gratulator est Hamburgensi ecclesie, ejusque pri-
uilegia a majoribus accepta innovavit. *Adam. lib.*
2. c. 2.

Hujus tempore post obitum Lotharii Berenga-
rii regnum Italiam invaserat. Otto imperator vero
ab Adelheidie filia Rodulphi reliqua Lotharii
uxore, & Agapito pontifice, fugata tota Be-
sengarii familia, pro suppetitis serendis solicita-
tus, Adelheidie reginam, olim Lotharii conju-
gem, uxorem accepit. Idem regnum integerime
defendit. Agapitus, cum novem annis, mesibus
septem & diebus decem, munere pastorali bene
fundus fuisset, ex hac vita migravit.

EPISTOLA AGAPITI PAPÆ
AD GERARDUM LAUREACENSEM
ARCHEPISCOPUM.

Dissidium ecclesiarum Laureacensis (hoc est Pa-
tavienis) & Salisburgensis componit. Salisbur-
gensis occidentalem Pannoniam attribuit; Lau-
reacensi, utpote antiquiori, benedictionis &
Concil. General. Tom. XVIII.

sedis honorem, orientalem Pannoniam, regio-
nes Avarorum, Moravorum, Sclavorum: potes-
tatem libere predicandi per omnes Sclavorum
terras, episcopos ibi ordinandi, omniaque au-
toritate apostolica constituendi.

*Agapitus episcopus servus servorum Dei, fratri dile-
ctissimo & reverendissimo Gerardo sanctæ Lauria-
censi ecclesie archiepiscopo, in Christo salutem.*

Petitiones tuas pro renovandis sive approbandis
ecclesiis tuis privilegiis, venerabilis Fuldensis
monasterii abbas Hademarus, huc causa orationis
veniens, cum magna benevolentia nostrâ expe-
rientialis suggestis, pariterque jurgis & disceptatio-
nes gravissimas inter te & Heroldum archiepisco-
pum, pro utriusque suscepta in una provincia pal-
lii auctoritate exortas, Bebiliter nunciavit: quod
& ipsi ex debita pastorali cura nimio cordis mo-
dere dolemus, detestabiliterque profanamus. Quippe
sancta & universalis ecclesia, cui auctore Deo
præsidemus, a religiosis atque pacatis sacerdotibus
luis, & in caritate non fida solidatis, quasi to-
tidem columnis innisa fulcit; discordantibus au-
tem & adversum se hostiliter inflante superbia a-
nimis tollentibus, præsternim tantis pontificibus,
velut evulsi sustentaculis casura, non sine magno
periculo & vigoris sui detrimento a proprio statu
concurrit. Insuper etiam dum deforis inter vos
pro pallii honore pertinaciter hujusmodi contentio

Cc 2 exer-

exercetur: agitur ut in fraterna simulatione decor A autem successoribusque tuis, propter emeritam antiquitatem sanctæ Lauriacensis ecclesie, cui jure juniorum reverentia assurgit, in benedictionis & sedis ordine praeditis atque praepositis, providentiam orientalis Pannonie, regionemque Avarorum atque Marharorum ^{* hoc est} sed & Sclavorum, qui Moravorum, quæ Mar- modo Christiani, vel adhuc per baptismum Christi lucrandi sunt, circumquaque manentium, credimus, nostramque apostolicam vicem in illis partibus praedicandi, & pro arbitrio vestro ubi opus est episcopos constituendi, omniaque disponere atque ordinare tali autoritate atque potestate delegamus, ac si ipsi presentes affuissemus. Quod si jam dictus Heroldus archiepiscopus deinceps, suo umve quispiam successorum, minime diffinito limite contentus, sed interdictam atque a sua potestate separatam diocesim reperire perversaciter conatur, nec a prohibitis contentione schismate per istas nostras apostolicas traditiones atque determinationes compescitur: ipse etiam pie concessa dignitatis munificientia penitus privetur, atque secundum jus pristinum, superior Pannonia continetur inferiori, atque tuz tuorumque successorum amba perpetualiter subjaceant ditioni. Allobgentes autem assentumque prebentes istis nostris saluberrimis decretris benedicimus & catholicos approbamus: resistentes vero, atque insurmare vel omnino pervertere contendentes, anathemate Maranatha sancte Trinitatis districte percutimus, & apostolica sententia, qua multati Anania & Saphira exspiraverunt, damnamus, & cum blasphematoribus sancti Spiritus sempiternis cruciatibus puniendos destinamus.

Notum est igitur, literisque penes nos commendatum, quibus ecclesiasticis locis dignitas pallii ab hac apostolica fede debetur. Lauriacensem autem urbem antiquitatem metropolitanam fore, & archiepiscopi sedem, cui sanctitas tua praesse dignoscitur, sicut in privilegiis authenticis ad nos usque a te direximus legimus, ita quoque inventis quibusdam exemplaribus chartæ vetustate admodum attritis in archivio sancti Petri reperimus. Hanc etiam in exordio nascentis ecclesie, & immanissima Christianorum persecutione, a doctoribus illius sedis catholicæ fidei novimus rudimenta percepisse; & exinde a succedentibus predicatoribus in superioris atque inferioris Pannonie provincias ejusdem fidei emanante gratiam. Quibus etiam duabus provinciis, illarumque pontificibus, usque ad tempora Hunnorum non aliis, quam sancte Lauriacensis praefuit archiepiscopus, quorum barbarica feritas non solum praedictam Lauriacensem civitatem, verum etiam in circuitu adjacentes regiones depopulavit, atque funditus desolavit. Inde quidem contigit, ut episcopi hac necessitate compulsi, sede illa deferta atque alio translata, simul etiam archiepiscopalem ipsius sedis deferenter honorem. Modernis autem, nec inlata retro clavis temporibus, vacante ab apostolico vicario Bavariorum regno, Arno primus sanctæ Salzburghensis ecclesie subrogatus archiepiscopus. Hac testatur annosa memorialis sacri scribiti historia. Modo autem mortalibus propitiante Christo, ab hostibus sanctæ Lauriacensis ecclesie quiete & inhabitandi securitate concessa, non alibi quam ibidem fraternalitas tuz cathedralm oportet haberi. Quapropter reintronizamus te eidem ecclesie, sanctorum patrum videlicet praedecessorum nostrorum, sed & beate memorie domini Leonis pape, a quo excellitia tua pallio ac privilegio donata est, sanctiones atque statuta exequentes: ac sepe dictam sanctam Lauriacensem ecclesiam potestate & vice beati Petri apostolorum principis absolvimus, & archiepiscopamus, & in culmen metropolitanum sublimamus, & privilegia nobis transmissa manu propria munimus & corroboramus, ac rata esse firmamus, denuoque tibi pallium cum praesenti praecipto secundum usum prius concessum, successoribusque tuis perpetuum tenendum tradimus. Hisque ex amulsi ita ad justitiam reintegratis, decrevimus rixas vestras, & dissensiones praefata ex causa derivatas dirimere, atque in fraternum amorem vos reconciliare, sicut utrique vestrum modo sufficiens honor illætus, horantes quatenus apostolice instituti, amodo non in contentione & simulatione maneatis. Constat quidem quod canooice singulis provinciis singuli ordinantur metropolitani. Prinde distribuere atque determinare ita vobis parochias, bonum & pacificum ultimamus: ut divisis duabus Noricas regionis provinciis, Heroldo archiepiscopo occidentalis Pannonie cura committatur & custodia; tibi

AD AYMARDUM ABBATEM
CLUNIACENSIS.

Privilegium Abbatæ Cluniacensis.

Agapitus servus servorum Dei, dilecto filio Aymardo venerabili abbatæ monasterii Cluniacensis, adficiatis in honore beatorum apostolorum Petri & Pauli, suis in pago Matisonensi, & per se in eodem Monasterio, tuisque successoribus in perpetuum.

*C*onvenit apostolico moderamini benivola compassione pie poscentium vatis succurrere, & alacri devotione his prebere allelum. Ex hoc enim potissimum premium a conditore omnium Deo promerebimur. Igitur quia petitis a nobis, quatenus Monasterium praeditum in illo statu quo a Guillermo duce per testamentum manere decresum est, nostra apostolica autoritate determinemus, sanctæ Romanæ, cui Deo auctore deservimus, ecclesie subiectum esse: inclinati precibus tuis, tibi ad regendum concedimus. Itaque sit illud monasterium cum omnibus rebus, vel quas nunc habet, vel quae deinceps ibi tradiunt fuerint, liberum a dominatu cuiuscunque regis, aut episcopi, sive comitis, aut cuiuslibet ex propinquis iipius Guillelmi. Nullus ibidem contra voluntatem monachorum prelatum eis post tuum deceplum ordinare presumat: sed habeant liberam facultatem, sine cuiuslibet principis consulta, quemcumque secundum regulam sancti Benedicti voluerint, sibi ordinare; nisi forte, quod abit, personam suis viuis contentientem eligere maluerint. Hoc quicunque voluerit, cum Dei zelo prohibeat. Decimas vero, quæ olim ad vestras capellas pertinuerunt, & per modernam quasi autoritatem, sive licentiam, a quilibet episcopo subtrahit, sunt, vobis ex integro restituimus. Capellas autem, si aliquæ

AGAPITI PAPÆ II. EPISTOLÆ.

409

CANNVS concedimus, ut vestris ecclesiis nihil ex decimis ministratur. Hoc vero quod dilectus filius noster Bruno episcopus de predicitio capellis vobis concessit, ratum & firmum esse decrevimus in perpetuum. Præterea, quicquid ex vineis, vel culturis ad vestram partem pertinet, partem quoque decimorum, ad hospitale vestrum pertinere lansimus. Similiter & de his rebus, quas percepturi etis. Hoc etiam quod Leobaldus ad predictum monasterium dereliquit. Similiter & illud quod Magiona, vel alicubus rebus, quas ad id monasterium pertinere debent. Confirmamus etiam nostra apostolica autoritate abbatem Carilocensis cenobii, quas eidem collata est monasterio, Abbatias S. Joannis, atque beati Martini suburbio Matiscensi titis, nichilominus in perpetuum constare decernimus ad predictum locum, ut nullus episcopus vel comes, vel aliqua persona inibi temerario ausu quicquam ordinare presumat, sine iustione rectoris jam dicti loci. Similiter censenus de Celsianicas Alodo Hecredi comitis, quem filius noster Stephanus, justa lance causam examinans, pro omnium remedio Christianorum prelibato delegavit loco. Præterea villas omnes quas pertinent ad idem canobium Cluniacense, soliditate apostolica roboramus, Solistriacum videlicet, Caninias, Seneciacum, Argapicum, fundum Vidorem, & Scociolas, Kardalemscum, Dabormacum, & Piscatoriam, quam Olam vocant; Tolciacum, & ecclesiam sancti De-

410

lderii, Amberiacum, & Saviniacum alodium, quem Engelbaldus dedit, & alodium quem VValdo, ve- niens ad conversionem, dedit. Similiter & Am- beriam, & ecclesiam S. Abundi, quam Artaldus moriens ad predictum reliquit cenobium. Eccle- siam sancti Saturnini, cum omni alodo, quem Geraldus archiepiscopus dedit predicto cenobio. Et quia ordo monasticus summam desiderat im- munitas: ita vobis concedimus, sicut locis sanctis ubique reverentia debetur, ut nullus vestra municipia, aut res quaslibet, sine vestro consilio distringere, aut invadere ullo modo presumat. Sa- ne, ad recognoscendum, quod predictum cenobium sanctæ apostolicæ sedi, ad tuendum, atque sovendum pertinet, dentur per quinquennium x. solidi. Si quis autem contra hanc saluberrimam nostram constitutionem resistendo venire tentave- rit, aut aliquid horum corrumpere conatus sit, & omnia quæ in hoc privilegio sancimus, non ob- servaverit, sciat le sub divini judicii obiectatione, anathematis vinculo eterniter, nisi resipuerit, innodatum, & a regno Dei alienandum, & cum diabolo sine fine cruciandum. Qui vero nostra hu- jus saluberrima sanctiois custos & observator ex- iterit, a Christo Domino benedictionem, & a sanctis apostolis mundi iudicibus absolutionem hic & in futuro consequi mereatur.

Scriptum per manus Leonis notarii regis, & scribarii sanctæ Romanae ecclesie, in mente Mart. per inductionem viii.

AD EPISTOLAS AGAPITI II. PAPÆ

APPENDIX.

ADMONITIO COLLECTORIS.

*Ex Mss. Seppi. pag.
112.*

A Gapiti II. pape epistolam unam ex multis profero, quam omittendam paeniteret, cum celebrissima litis inter Hamburgensem & Coloniensem archiepiscopos, de jure in ecclesiam Bremersem, progressionem exhibeat, cuius litis causa tam multa concilia per hanc tempora produxit. Has vero literas accepi a Menkenio Rer. Germanicar. scriptor. tom. I. pag. 585. qui ex MS. Bremerensi chronicis illas representat.

AGAPITI II. PAPÆ EPISTOLA

Ad Adalgarium Hamburgensem archie-
scopum.

*Junctionem Bremensem ecclesiam cum Hamburgensem, & D
cetera Hamburgensis jura confirmat.*

*Agapitus episcopus seruos servos Dei, reverendissimo, & sanctissimo Adalgaro S. Himmer-
burgensis ecclesiae archiepiscopo, tuisque
successoribus in perpetuum.*

Convenit apostolice moderationi pia religione pollutibus benevolia compassione succurrere, & poscentium animos alaci devotione impertire; ex hoc enim luci potissimum præmium apud conditorem omnium Deum proculdubio promeremur, dum venerabilis loca opportune ad meliorem fuerint statum sine dubio producta. Igitur quia postulatis a nobis, quatenus archiepiscopatum Ham- maburgensis ecclesiam totum integrum vobis con- firmaremus, sicut a predecessorio D. nostro Nico-

lao hujus apostolicae sedis decretum est; inclinati precibus Hadumari Fuldensis abbatis apostolica au- toritate concedimus cum omnibus generaliter atque specialiter locis ad eundem velutrum archiepiscopum pertinentibus, scilicet omnia, quæ vestri antecessores suis laboribus acquisiverunt, vel etiam amor eternæ patriæ ibi a christicolarum fidelibus largita sunt vel largiuntur; cum illis etiam, qui nunc suo tempore divina protegentia ad Christi conversi sunt fidem, videlicet episcopis Danorum, Norvenorum, Svenorum, nec non omnium septentrionalium partium; pallium quoque, & ejus usum in prænominatione a predicto papa factis ha- bendum tibi, & omnibus successoribus tuis perpe- tuuo decernimus. Deinceps vero nullum archiepi- scoporum, vel Colonientem, vel alium quemlibet in vestra diocesis ullam sibi gaudicare decernimus potestatem; quinimmo & ipsi & omnibus omnino suaderemus cultoribus religionis, ut adjutorium, & solatio vobis in omnibus administrent; quatenus pro gratia hujus beneficii plenam recipere mercede a Domino mereantur, cum omnia, quæ pro- ficiens ecclesias probant exhibere, & divinis non impugnantur præceptionibus efficienda, & præben- da omnipotentis Dei autoritate, & beatorum a- postolorum Petri & Pauli esse non dubitamus, & hoc nostro decreto decernimus, secundum præ- nominatione bona memorie Nicolai pape sanctio- nem, & reverendissimi regis Ludovici votum, ip- sis predictis diocesis Hamburgensem feliciter, & E Bremensem non deinceps duas, sed unam esse & vocari; omnem quoque adversantem vel contradi- centem, atque piis nostris studiis quolibet modo insi.

AGAPITI PAPÆ II. EPISTOLE.

418

ANNO CHRISTI 916
perusque ultioris reum diabolica forte dama-
mus, ut culmen apostolorum, more prædecesso-
rum nostrorum, cauamque Dei pio affectu zelan-
tes ab adversis hinc inde partibus muniamus. A-
postolica itaque auditoriae, & Bernhardo episco-
po Alverstadensi, Thidardo Hisdenensi ecclesiæ,
& ceteris conterminibus episcopis insuper jubem-
us, & eos monemus, ut te in omnibus adju-
vent, quatenus Sacerdotale ministerium explore,
& animarum lucra Domino Iesu Christo facilius
acquiere valeas. Auditoriae ergo apostolica, &
censura sub divini iudicii obtestatione, & anathematis
interdicto statuimus, & nulla persona ma-
gna vel parva, cuiuscumque ordinis, aut dignita-
tis sit, omnia que a nobis, vel prædecessoribus
nostris ecclesiæ tuae & tibi concessa sunt violet;
quicunque autem mutaverit, vel in aliquo viola-
re præsumplerit, nisi reliquerit, auditio Dei,
& B. Petri, & nostra, qui ejus fungimur vicariatione,
perpetui anathematis vinculo sit innodatus. Qui vero custos & observator ejus extiterit
benedictionis gratiam, & celestis retributionis a
justo iudice Domino Deo nostro consequi mereatur.
Scriptum per manum Arnonis notarium regio-
narii, atque ferinarii S. R. E. in mense janua-
rio, indictione VI. Data IV. nonas januarii per
manum Andreae Arcarii S. sedis apostolice in fa-
ceratissima iude B. Petri Apostoli Indictione VI.

AGAPITI PAPÆ PRIVILEGIUM

Concessum Maimbodo Malisconensi episcopo.

Gallie
Christ. 116.
nov. edit.
pag. 128.
append

*Ex charta
Maijboni.
Babenensi.
circa 910.*

Agapitus episcopus, servus servorum Dei, re-
verentissimo & sanctissimo Maimbodo Mati-
sconensis ecclesiæ episcopo, perpetuusque successo-
ribus in perpetuum. Cum omnium sanctorum Dei
ecclesiæ status a beatorum Apostolorum prin-
cipis Petri doctrinis provelatur, & ab ejus fulci-
mine lapsa que sunt resolidantur: oportet merito
sanctam Matiensem ecclesiæ minorationem suis
diœceseos patientem, suarumque dignitatum copia
carentem cito restituiri, ut honorem suum non a-
mittat. Cognoscentes igitur ipsam in omnibus
quasiatam, convenient ad ejus elevationis statum
auxiliatricem nostram porrigeere dextram: quatenus
B. Petri apostoli fons potata, Christo juvan-
te, suis redintegratur honoribus; & ideo omnium
sanctorum Dei ecclesiarum cultores comperiant at-
que fideles, eo quod Maimbodus, dilectus episco-
pus, spiritualis filius noster, suggestus apostolicæ
almitati nostræ, quatenus concederemus suis cano-
nicis & laicis in ecclesia S. Vincentii martyris
commoriantibus, aliunde ibidem non ordinare e-
piscopum nisi qualcum canonici una cum prædictis
religiosis laicis inter se elegerint, tunc taci cen-
sent canones; etiam concederimus sibi suisque suc-
cessoribus, ut honor debitus omni tempore im-
pendatur. Prænominalis etiam canonicis concedi-
mus atque confirmamus omnes res, que per pre-
cepta Regum vel largitionem bonorum Christi fi-
delium utriusque sexus in eodem loco contine-
sunt, ut irrefragabiliter sine alicujus contradic-
tione in perpetuum habeant. Abbatiam vero S. Cle-
mentis martyris, que est in suburbio præfate ci-
vitatis cum omni integritate & ecclesiæ atque ter-
ris & ancillis, colonis & colonabus sibi pertinen-
tibus; neenon & ecclesiam S. Desiderii in Ver-
giaco villa sicut cum terra S. Petri ex episco-
pato in prænomina villa conjugente, similique
ecclesiam S. Romani in Gathenaco villa sicutam.
Verum etiam nonas & decimas & ex furtis' præ-

* al. Cade-
piso. Iuris

419

A fagi pagi, atque tertiam partem nemoris juxta A-
rarinum fluvium ab amne, villaque Adolani latam,
sicut plus Hudovicus rex dilectus filius noster an-
nente praetaxato Maimbodo præfule de decimis
& terra, pariterque consentientibus Hugone mar-
chione & Leothaldo moderatissimo comite, cuius
animus in augmento præfatae ecclesiæ omnino fla-
grabat, concessit. Itaque nos per hoc nostrum a-
postolicum privilegium concedimus detinendum per-
petualiter cum decimis S. Albani martyris & Gi-
fario: ita ut amodo & deinceps quicquid in eodem
loco donata vel concessa sunt, vel Divina pie-
tas in posterum augere voluerit quacumque perso-
na, abique alicujus impulsione molestia teneant
& possident. Ea vero ratione, ut nullus Rex,
dux, comes, aut exactor vel publicus minister su-
per eos aliquam angariam aut distinctionem seu
gravamen aequo imperationem imponere presumat,
nisi quantam fideles canonici prædicti loci alicui
persona ob suam bonitatem concedere voluerint.
Statuentes atque promulgantes coram Deo & ter-
ribili ejus examine, per hujus nostrum apostolici
privilegii firmamentum sanctimus, & beati Petri
apostolorum principis auditio decernimus, &
tam apostolicæ sedis obtestamur futuros pontifices,
quam qui ecclesiasticas ministraverint functio-
nes, vel etiam magnas parvaque personas, ne
quispiam, quacumque sit dignitate prædictus, de
omnibus istis capitulis, que a nobis concessa sunt
quoquomodo licentiam habeant a semper sapienti no-
minato loco, atque specialiter apostolicæ exoratio-
nis gratia conjuncta disjungere aut alienare. Si
quis interea, quod non credimus, temerario ausu
contra ea, quae hac nostra auditio pie, & fir-
miter per hoc nostrum privilegium disposita sunt,
contrarie tentaverit, vel haec, que a nobis ad lau-
dem Dei pro stabilitate jam dictæ ecclesiæ ordi-
nare statuta sunt, refragare in aliquo aut transgre-
di præsumplerit, sciat se auditio B. Petri Apo-
stolorum principis, cuius immeriti vices agimus,
anathematis vinculo innodatum; & cum diabolo
& ejus atrocissimi pompis atque cum Juda tradi-
tore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendi
suppicio concremandum. At vero qui pio intuitu
custos & observator in omnibus extiterit custo-
Diens hujus nostri apostolici constitutum ad cul-
tum Dei respiciens, benedictionem aeternam a mi-
sericordissimo Domino Deo nostro percipiat &
vitæ aeternæ particeps effici mereatur.

EJUSDEM AD LEONEM ET BENEDICTUM

*In Ecclesiæ Triventinæ & Termolensis
intratuos.*

Agapitus episcopus seruus servorum Dei.

*Leoni Presbytero, & Monacho, & Benedicto agro
Presbytero irrationabiliter a nobis consagratis Epi-
scopis, & ipsum ordinem.... vestientibus.*

Misimus jam vobis literas quatenus veniretis ^{Ex Ugel.}
ad nos, & satisfaceritis accusationibus, & ^{Iul. Sac.}
querelis, quas adversus nos habet Joannes Episco-
pus sanctæ Sedis Beneventanae, qui interpellavit
super nos, atque ostendit privilegia facta a nostris
antecessoribus Pontificibus S. R. E. & apostolicis
Sedis cum disticto anathemate, ut nullus aliquis
presumat minuire terminos prædictæ Beneventanae
Ecclesiæ, & quod Triventina, & Termolensis Ec-
clesia antiquitus subditæ fuissent Beneventano Epi-
scopo, pariterque & omnes alias Ecclesiæ, que con-
struxerunt, vel construendæ sunt infra terminos ista-
rum

AGAPITI PAPÆ II. EPISTOLÆ.

413

ANNO CHRISTI 946. **C**um & aliarum per civitates, & castra, cunctaque loca Beneventani Principatus ditioni subiecta, & quia renatisse venire, & rationem reddere, cognovimus, vos non per osium intrasse, sed sartive, ut fures & latrones alium de iurisfusse, & indebiti Episcopale ministerium usurpasserent; cumque nostra præsumptio surrexerit, ut videtur, ut plebes quæ subditæ sunt sub Diocesi & ... Episcopatus ipsius Beneventanam Provinciam contra instituta canorum per primum & datum elegerunt vos sibi per simoniacam heresim Episcopos, ideoque excommunicamus vos ex auctoritate B. Petri Apostolorum Principis, ut neque in eisdem Plebis hoc est Triventina, & Termulana Ecclesia episcopalem Cathedram præsumatis, nec in nulla alia Ecclesia permisum habeatis aliquid episcopale officium peragere. Nos denique cognoscentes quod licet illud ab antiquis possidendum est Pontificibus, & omnia, & parochias, & diaconias integræ Beneventano Principatu retradicimus, renovamus atque confirmamus eidem Joanni Beneventano Episcopo, ejusque successoribus in perpetuum possidendum, a noltrorumque successorum nullo aliiquid minuendum, propterea admonendo, mandando excommunicamus, auctoritate Beati Petri

414

Apostolorum Principis Clericos, & cunctam plebem Triventinam, & in Termolis consistentem ut si.... sine Gualdeis ministerialibus seu Clericis, vel populus ipsarum civitatum præsumplerit querere supradictos Leonem Monachum & Benedictum aquæ Presbyterum in ipsis civitatibus excipere ad Pontificalem ordinem exercendum sub anathematis vinculo maneant constricti. Si quis autem quod non optamus auſu præsumplerit haec quæ a nobis ad laudem Dei pro stabilitate jam d. Beneventana Ecclesia statuta sunt refragare, aut in quoquam transgredi, aut minuere terminos, sciat se anathematis vinculo innodatum, sed & cum Iuda Domini traditore, & cum omnibus impiis æterno supplicio condemnatum. At vero qui pro intuitu observator, & in omnibus extiterit custodiens hujus nostri Apostolici constituti ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino nostro multipliciter consequatur: & vita eterna particeps effici mereatur.

**ANNO
CHRISTI
946.**

Datum per manus Stephani primicerii sanctæ Romane & apostolice sedis, anno Domino propositio pontificatus domini Agapiti I. pape in sacratissima sede beati Petri apostoli primo ind. V.

CONCILII APUD MONTEM TRAGO

SUB EPISCOPO SALOMONE. Era 985.

Anno Christi 946. celebratum.

En Henrici Flores Hispaniae Sagrada Tom. XVI. edit. Madrid. 1762. p. 438. v. 19.

SUB ope & imperio Sanctæ Trinitatis, & individuo Trinitatis, Patris videlicet ingeniti, ac filii unigeniti, nec non Spiritus Sancti ab utroque procedentis Paracleti, qui Trinus in Personis & in Deitate unus Deus perenniter regnat in secula. Amen. Ego Ranimirus nutu Dei Rex communitatione Almae Antistitis nostri Domini Salomonis Astoricensis Ecclesie Episcopus cum omnibus Abbatibus, egregiis Dei servis Presbyteris vel Diaconibus, cunctis habitantibus sub Ditione sua & administrationis ejus, die Kalendarum Septembrium in unum apud Montem Tracenlem Concilium adglomerare præcepit; & pariter cum eis devotus adveni, ubi cum Domino inspirante de sancta Religione, & de communis voluntate Sanctæ Ecclesie attentius tractaremus, Vincemalo Abbas Monasterii S. Marie, quod situm est juxta rivulum, quem vocant Tablatello sub monte Trago in confinio Verdicense, inter cetera suppliciter nos deprecavit, ut præstatum Monasterium S. Maria ab incursionibus oppressorum nostra Clemencia relevaret. Cujus supplicatio cum omnibus qui aderant justa atque dignissima esse judicatur, omninelque ipsum unanimiter deprecarent, justæ illorum petitioni de votus acquieci. Igitur ego jam præstatis Rex Ranimirus ob honorem nominis Christi & Sanctissimæ Genitricis ejusque semper Virginis Marie, nec non & Sanctorum martyrum Cosme & Damiani, quorum confido patrocinii adjuvari pro remedio animæ meæ & parentum meorum, mando & dono, concedo & confirmo ad ipsum Monasterium de Tablatello supranominatum, & Tibi Patri sanctissimo Vincemalo Abbati in opus Monachorum, Annachoritarum, Clericorum, pauperum, hospitum & omnium ibidem Deo servientium; ipsos montes, & valles ab integro, per terminos de illo Espinazo, quomodo descendit de monte Trago ad

Cipsum Rivulum, quem vocitant Tablatello, & inde ascendit per alium vallem usque ad terminum qui exit ad vias de Turenzo, & inde tornat per ipsam stratam de Peona Galendi, sicut discurrevit per Trogloso ad illum vallem, qui est juxta ipsam Civitatem desuper Tablatello, & descendit per ipsum vallem ad ipsum rivulum de Tablatello & deinde ascendit per illum vallem qui exit ad Castellum de Xano & reducit ad ipsam stratam de Trago, deinde quomodo conclusit ipsa strata ipsos montes quoque retorna de ipso Espinazo, unde incepit. Offerimus itaque damus, & confumamus ipsos montes & ipsas Villas ab integro per terminos supranominatos, & quidquid infra concluditur, itaut ab hodierno die vel tempore sit Dabram de nostro jure & in vestro dominio sit traditum vobis jam dicto Vincemalo Abbati & successoribus vestris per partem de ipso suprataxato monasterio de Sancta Maria de Tablatello jure hereditario in perpetuum possidendum. Cautamus etiam jam supradictum Monasterium per terminos supranominatos, ut nullus potens vel impotens pro nulla calunnia, pro parva sive proxima ignorare, vel aliquid violenter facere aeo perenni in secula cuncta. Amen. Adiicio etiam, ut omnes fideles hoc meum votum adimplant & confirmant, si confirmati permaneant in Regno Christi, & Sanctorum ejus. Si quis igitur deinceps & in subsequentibus temporibus tam regia potestas, quam impotens, hoc meum Decretum contempserit, vel quocumque temerario auſu & conatu alienare, immutare aut irrumpere ac violare præsumplerit, quicquid ille fuerit, sit anathema in conspectu Dei Patris omnipotentis & Sanctorum Angelorum ejus, sit condemnatus & perpetua ultiore percussus in conspectu Domini Nostrí

C O N C I L I U M

415

¶ Itri Iesu Christi & Sanctorum Apostolorum ejus, A fieri elegi, manibus meis roboro & confirmo. 416

¶ sit etiam in conspectu Sancti Spiritus, & Sancte Salomon Dei gratia Alburicensis Episcopus, Mar-

ANNO CHRISTI Maria, omniumque Sanctorum Martyrum, Con- tinus Abba S. Andreas, Fortis Abba S. Jacobi, ANNO CHRISTI
sellorum, Virginum Christi, sit repetita anathema- Antonius Abba S. Martino, Animius Abba S. Lo-

946. marentha, id est dupli perdizione damnatus, cadi, Gutinius Abba S. Andreas, Andreas Abba

ut de hoc seculo sicut Damas & Abiram virus S. Cosmae & Damiani, Orcus Abba S. Facundi,

terra continuo abforveatur hiatu, & tartares Pimolus Abba S. Martini, Joannes Abba S. Pe-

penas cum Iuda, Christi prodiore, perenni perse- tri, Andericus Abba S. Justi, Pompejanus Abba

patrari cruciatu; & insuper perfolvat parti meæ par- S. Lucia, * Carlos Abba Fer., Presbyter,

tique vestre ipsum Monasterium duplatum, vel * Nomen
triplicatum & hoc meum factum per omnis ple- Vermudo Ramiriz, Armiger Regis, Sarracenus
nissimum obtineat firmitatem. Facta serie Testamen- Ordonix Comes, Romanus Comes, Osorio Troi-
ti die III. Non. Septembbris sub era DCCCLXXXIV. lax Comes, Buire Alfonso Comes, Alvaro te-
Ego Ranimirus rex hanc seriem Testamenti, quam flis, Manio testis, Julianus testis, Scemenu No-
tarius Regis notuit & conf.

¶

ANNO CHRISTI
946.

ANNO
CHRISTI
947.

N A R B O N E N S E C O N C I L I U M

ANNO
CHRISTI
947.

In quo Riculus Helenensis Episcopi electio confirmatur.

Anno 947. habitum.

Riculus Helenensis Episcopi electio confirmatur.

CUM inter præclues, ac prosperos antistes fie- Bae conclematio omnium populorum Helenensis Ec-
cent fonda concilia in Justi delubris, atque clesis, & in hac acclamatione addunt laudibus
Pastoris, que sunt sita infra metropolis Narbo- ejus haud illum esse degenerem necne * nechtum,
nem
Excapular. ne incia anno Dom. Incarn. DCCCCXLVII. & idiotum; sed esse illum modestum, sobrium,
tom s. col. 630. castum, benevolum, hospitalem, &c. & quid plu-
rius abundanter attribuunt ei laudes apostolicas,
quipote Aimericum memorat: Urbis Aegiopil- quas convenit habere unicuique Episcoporum. Hoc
nem, ac Rodalum Biterensem, Gisaudum Car- audientes memorati patres allenierunt illorum vo-
caffentem, Dachbertum Agathensem, Poncionem cibus, nec ausi sunt contrarie, quem elecio, at-
Magalonensem una proruperunt. Sic rebus de ec- que acclamatio prosequebatur, & praesertim allen-
clesiasticis cum initia in statu studiis studio, illos sum prebuit satibus illorum dominus Aimericus
potissimos atque præclaros bearet adjectio, vel archipresul, quo statim studiis * sublimare jam * audient
quod magis loquar & * rivotum dissultaret huma- praedictum presbyterum fore Episcopum in hujus-
nitas, & hoc ex eisdem patres inter se conexis modi episcopatus Helenensis Ecclesie decore. Quod
caritatis ardore multis ex quibusdam theophariis omnimodo volentes, superornoque regi debitas gra-
eccliarium diebus sunt politi. Infra hos præcla- ctes graviter solventes, conjunctim liberaliterque,
ritimos patres adorant topicorum multorum pri- uti soliti sunt, cupitis ministerium affectionis ca-
moates, qui nihilominus de statu regendæ ecclesiæ sonice in Riculum adimplevere, confirmantes
cum ipsis consulebant, & inter agendum cum con- ejusdem electionem, & acclamationem manu pro-
spicarentur suorum affectiones optime promptas de pria exarando, & roborationis titulo per hanc
ecclesiæ bene * regendis rebus, etiam cum invenia forer una eademque voluntas, ne viduata membranulam nomine deduxere suorum. Acta in
basilikarum aliqua proprio patrono illorum in po- publico conventu sanctorum Episcoporum, necnon
tentate remanebat; edidum est Helenensem Eccle- præculum primatam, & roboratum in loco SS.
siam adfore orbitali pastorali confortio VVadaldi Justi, & Pastoris VI. Calendas Aprilis indicione
Episcopi. Cui affatione condolentes, eo quod exsil- instantis crono habens iustrum uolum annos II.
set hominem, abunde consolatoris apotesia spiri- Aimericus archipresul. Sig. Gisaudi episcopi, Sig.
tus repleti, ipsa * inquisivere in sacra synodo quis Ale-
quivisset ex hac prænomina Ecclesia regimen vin- dacteri Episcopi, Sig. Pontii Episcopi, Sig. Ale-
dicare illius Episcopii. Hic in illa hora egressa est xandi abbatis.

¶

ANNO
CHRISTI
947.

C O N C I L I U M H E L E N E N S E I N F O N T A N I S.

ANNO
CHRISTI
947.

Circa annum DCCCCLVI. habitum est concilium Diurn, ut episcopus Helenensis post Narbonensem archiepiscopum primas obtineat tam in conciliis, rie in Fontanis, diœcesi Helenensi, sub Aymeo- quam in ordinationibus episcoporum. **H**elenus sche- rico Narbonensi archiepiscopo: quo in concilio, secundum sententiam Romani Pontificis depositi- da Petri de Marca Parisiensis archiepiscopi, qui sum- sunt episcopi Gerundensis & Urgellensis, sed stan- iphi, qua in Helenensi tabulario servantur.

CON.

C O N C I L I U M V I R D U N E N S E,

I N Q U O S E D E S R E M E N S I S A R T A L D O

Adjudicata est, mense Novembri celebratum anno DCCCCXLVII.

*Ex edit. Sir-
woodi.*

DE hoc syndo scribit Flodoardus tunc in chronico suo in historia Remensis libro IV. capitulo XXXIII. si sed fere idemque veribus in banc modis: Anno, inquit, DCCCCXLVII. Conventus placiti regum Ludovicii & Ottonis super Charam fluvium, intrante mense Augusto, celebratur, Hugo, ne principe circa Mosomum & Duodecimum castellum: ubi res litis inter Artaldum & Hugonem Remensis ecclesias presulam ab episcopis auditur. Et quia synodus tunc convocata non fuerat, alteratio determinari non potuit: synodus autem circa medium mensis Novembris habenda denunciatur. Interim vero sedes Remensis Artaldo conceditur: Hugo autem presul in Moso-

dus praeedita Virtoni habita est, presidente Roberto Treverensi presule, cum Artaldo Remensi, Odolrico Aquensi, Adelberone Metensi, Goslino Tulleni, Hildebaldo Transhenensi Mimergordiensis, Israele Brittone, presente Bruno abate fratre regis Ottonis, Agenoldo quoque, & Odilone, cum aliis quibuidam venerandis abbatis. Ad quam Hugo episcopus evocatus, missis etiam duobus ad eum deducendum episcopis Adelberone & Goslino, venire noluit. Universa vero synodus domino Artaldo Remensi tenendum adjudicavit episcopum. Indicitur iterum synodus Idibus Januarii habenda.

C O N C I L I U M M O S O M E N S E,

I N Q U O S E D E S R E M E N S I S A R T A L D O

Iterum adjudicata, Hugoni communio usque ad generalem synodum interdicta est:
mense Januario celebratum anno DCCCCXLVIII.*Ex eadem
editione.*

Flodoardus idem in chronicone. Anno, inquit, DCCCCXLVIII. Synodus praedicta celebratur in ecclesia sancti Petri, ante prospicuum castri Mosomi, a domino Roberto ceterisque Treverensis dioecesos episcopis, & aliquibus Remensis. Veniens autem illuc Hugo presul, & locutus cum Roberto, synodus noluit ingredi: litteras vero quasdam ex nomine Agapiti pape misit ad episcopos per clericum suum, qui eas Roma detulerat, nihil auctoritatis canonice continentis, hoc tantum praecipentes, ut Hugoni Remensi redderetur episcopum. Quibus lectis, ineuentes episcopi consilium cum abbibus & ceteris sapientibus qui aderant, responderunt non esse dignum vel congruum, ut mandatum legationis apostolicae, quam dudum Robertus archiepiscopus, deferente Friderico presule Moguntiacensi, coram regibus & episcopis tam Galliae, quam Germaniae suscepserat, & partem jam pra-

Cceptionis ipsius exegerat, propter illas litteras intermitteret, quas insidiator Artaldi presulis exhibebat: immo quod regulariter ceptum fuerat, canonicę pertractaretur. Sicque preceptum est, ut recitaretur capitulum xix. Carthaginensis concilii de accusato & accusatore. Quo recitato, judicatum est secundum definitionem ipsius capituli, ut Artaldo presule retinente communionem & parochiam Remensem, Hugo, qui ad duas synodos evocatus venire contempnerat, a communitate & regime Remensis episcopii abstineret, donec ad universalem synodum, quae indicabatur Kalendis Augusti, se purgatus occurreret. Ipsumque capitulum mox in charta describi fecerunt episcopi coram le, subiectentes hanc etiam definitionem suam, & eidem Hugoni miserunt. Qui post alteram diem eamdem chartam Robertus presul remisit, hoc verbis remandans, quod iporum iudicio nequaquam obediturus esset

S Y N O D U S C O L O N I E N S I S

Anno Christi CMXLVIII. Agapeti II. Papae II. Ottonis Regis XII.

Wicfridus, Archi-Episcopus Colonensis, confirmat & ampliat privilegia Ecclesie S. Severini.

*Ex Geren de Colonia. Ma-
gister. I. 1.
Syn. III. af-
fert. Hor-
sem. Conc.
Gen. tom. 1.
p. 631.*

Considerans curam atque pondus meū dispensationis, ac curam comissi ovilis, non auctus fui petitam præterire: sed iussi in Synodali Conventu, quem tunc proxime in cena Domini collectam habui, septem sapientes Clericos, & totidem idoneos circummanentes laicos, super caplum S. Petri jurare, qui publice recitarent, ut veracius scirent, & posthac sic circumducerent, ut in eternum aliquę lite staret omnis ille terminus, pertinens ad presumtum S. Severini Mona-

sterium. Unde factum est, ut condixerant: Primum omnem salatitiam terram pertinentem ad curtem juxta Monasterium, ubicunque jacerent locorum: & sic terminum dicebant ab urbis portis, quam vulgus nominat altam, per illam plateam uique ad S. Joannis Ecclesiam, & per septem, & decem jurnales in alia parte platearum jacentes: ab Ecclesia autem per viam, qua est dicta Burchstrazza, usque ad villam, & est dicta Thiedenbovene, cum omnibus qua pertinent ad

Concil. General. Tom. XVIII.

**ANNO CHRISTI
948.**
illam : hinc usque iterum ad villam, que nomi-
natur Holviher, ac quicquid pertinet ad illam :
inde vero ad silvam , que vocatur Dierlo , &
hinc ad Gungendorf, inde per viam , que dici-
tur Bosstroeg usque ad Rhenum, & sic per littus
iterum usque ad civitatis fossam ; ut nemo quid
pertinet ad civitatis fossam ; ut nemo quid
juris, vel potestatis, aut termini, ac saltem fe-

LUDOVICUS IV. R. FR. 420
natus inter habebar, nec aliquis Decanus , aut
Advocatus Morum juramento meo, & communi-
consensu tam Clericorum , quam laicorum tunc
aestantium , nisi prefati Monasterii Prepositus ,
exceptis XX. domibus , que pertinent ad Eccle-
siam secus Rhenum , sub honore S. Dei Gen-
tium fundatam .

**ANNO
CHRISTI
948.**

C O N C I L I U M E N G I L E N H E I M E N S E ,

I N Q U O A R T A L D O S E D E S R E M E N E S

Restituta , Hugo comes Ludovico regi perduellis excommunicatus est , presidente Marino sedis
apostolicæ legato , celebratum indictione vi. septimo Idus Junias , anno Christi
ccccxlviii. Agapiti II. pape anno xi. Ludovicus ejusdem transmarini
regis , qui concilio aderat , anno xiii.

T I T U L I C A N O N U M .

- I. Hugo comes , qui Ludovicus regnum infestabat , excommunicatus .
- II. Artaldo sedes Remensis restituta : Hugoni , qui eam usurpabat , anathema dictum .
- III. Hugo idem comes ob episcopatum Laudanensem sede sua ejusdem excommunicatus .
- IV. Ut laici sine licentia episcopi ecclesiæ non dent , nec auferant .
- V. Ut laici presbyteros non vexent .
- VI. Quot diebus faciendum sit in pascha & pentecoste .
- VII. Ut in litania majore jejunetur .
- VIII. Ut oblationes altaris a laicis non attingantur .
- IX. Ut decimarum causa non apud sacraires , sed in synodo discutiantur .
- X. De incertis nuptiis .

P R A E F A T I O .

E x c u s a **S u**
m o n d i .
IN nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. An-
no ab incarnatione Domini cccccxlviii. in-
dictione vi. septimo Idus Junias , anno terenissi-
mi regis Ottonis XIIII. ipso quoque cum illu-
sterrimo rege Ludovico in presence manente ,
sancta ac generalis synodus apud Engilenheim ,
in ecclesia S. Remigii confessoris Christi , in pa-
go Nagavii diuina collecta est , presidente videlicet
domini Agapiti pape apocrisiario , venerabi-
li Polymartienis ecclesiæ episcopo Marino , &
consentibus archiepiscopis , VVicfredo sanctæ Coloniensis ecclesiæ archiepiscopo , Friderico sanctæ Moguntiae sedis archiepiscopo , Roiberto sanctæ Treverensis ecclesiæ archiepiscopo , Artal-
do sanctæ Remensis ecclesiæ episcopo , Adalgago sanctæ Hammaburgensis ecclesiæ archiepiscopo ,
Richavone Vangionensis ecclesiæ episcopo , Geroldo Juvavensis ecclesiæ episcopo , Udalrico Au-
gustensis ecclesiæ episcopo , Bernardo Halbersta-
densis ecclesiæ episcopo , Theodardo Hildineshei-
mensis ecclesiæ episcopo , Dudone Padebrunnens-
is ecclesiæ episcopo , Conrado Constantiensis ec-
clesiæ episcopo , Stacando Eistetenensis ec-
clesiæ episcopo , Reginaldo Nemetensis ecclesiæ episcopo , Poppone VVirciburgensis ecclesiæ episcopo ,
Adalberone Metensis ecclesiæ episcopo , Goslino Tullenensis ecclesiæ episcopo , Berengero Vurdunen-
sis ecclesiæ episcopo , Balderico Trajetensis ec-
clesiæ episcopo , VVrichardo Basileensis ecclesiæ episcopo , Dodone Olmaburgensis ecclesiæ episcopo .

B po , Eboriso Mimidonensis ecclesiæ episcopo ,
Hildibaldo Mimigardeuordenensis ecclesiæ episco-
po , Faraberto Tungrensis ecclesiæ episcopo , Ful-
berto Cameracensis ecclesiæ episcopo , Rudolfo Lugdunensis ecclesiæ episcopo , Michaelo Ratis-
bonensis ecclesiæ episcopo , Adalberto Laureacen-
sis ecclesiæ episcopo , Liopdago Ripuensis ec-
clesiæ episcopo , Oredo Suevicensis ecclesiæ episco-
po , Reginbrando Arulvensis ecclesiæ episcopo ,
cum cœtu abbatum , canonicorum , necnon &
monachorum , unius spiritus amore ferventium ,
quatenus cœlitus administrati , tizania divini cul-
tus agro ab inimica manu superstite canonicarum
sarculis sententiam radicitus extirparentur .

Igitur recitato primitus evangelio , oramineque
Chinito , & sanctorum canonum quamplurimis in-
stitutionibus linguarum clavibus coram reclusis ,
missus apostolicæ sedis chartam suæ legationis
honorable protulit , in qua pro debitis reveren-
tia dono Romano pontifici exhibendo commo-
niti sunt , ut universalis ecclesiæ puppis exulta-
te tranquillitatis portui secura succedat , seque
procello tribulationum turbine vexari diutius
non timeat . Significatum est autem in ejusdem
recitaminis sententia , prædictum preule Mari-
num ab ipso universalis papa tali tenore ad no-
stras fines directum fuisse , quo in omni eccl-
esiasticarum legum discussione ipsius existens vice-
rius , quæcumque liganda essent , apostolica au-
toritate ligaret ; & quæ solvenda viderentur , pa-
trili solveret potestate . Hujusmodi procudubio
affaminis tam salubri missatico gloriissimi re-
ges prelati , cum pontificibus , omniisque clero ,
congratulantes , ut dignum fuit , se in omnibus
consentire & obediare professi sunt . A quibus ,
auctorante & confirmante legato apostolico , ca-
pitula subsequentia statuta sunt . Dehinc ex fel-
sionis suæ loco se subrigens inclitus rex Ludo-
ovicus , ad presentiam serenissimi regis Ottonis ,
totiulque sanctissimi concilii unanimitatem , fatis
lacrymosi conquestus protulit querimoniam : vi-
debet quod regia privaretur potestate a quodam
princeps Hugone nominato , quandamque sibi
subjecto . Cujus anxietati & multimode reclama-
tioni condolentes in unitate spiritus coadunati
E sanctissimi patres , ejusmodi super hac re senten-
tiā protulere .

I.

NUllus deinceps regiam potestatem presumat populari, seu aliquam perfidie maculam sibi fallaciter exhibere. Decrevimus enim, Toletani Concilii judicium exequendo, Hugonem regis Ludovici regni invatorem & raptorem excommunicationis gladio serendum, nisi forte tempore statuto ad synodale concilium veniat, & a tam nefaria protervitate satisfaciendo resipiscat.

II.

Artaldus Remensis ecclesiae archiepiscopus propria de sede expulsus, ex canonica auctoritate in pristinum honorem inthronizatus; Hugo autem, qui ejus sedem contra fas sibi usurpat, anathematis est mucrone multatus: ejusque ordinatores, & qui ab eo sunt ordinati, nisi vi. Idus Septembris Treviris veniant, & ibi pro erratis dignam satisfaciendo penitentiam subeant, similem excommunicationis sententiam sustineant.

III.

De antedicto Hugone comite, qui Rudolfum Lugdunensis ecclesiae episcopum propria de sede, non causa alicujus criminis, sed pro fidelitate Ludovici regis proprii senioris expulit, decrevimus eum in sancta synodo pro hac re, sicut de prescripta, excommunicandum, nisi veniendo satisfecerit.

IV.

Ut laici sine episcopali licentia presbyteris ecclesiis dare, vel eos dimittere non presumant.

V.

Ut nullus laicorum presbyterum flagitare, seu fatigare, vel aliquam sibi injuriam inferre audeat.

VI.

Ut paschalis hebdomada festiva tota celebretur, & in pentecosten secunda, tertia, quarta feria, non minus quam dies dominicus, solemniter honorentur.

VII.

In litania maiore jejuniu[m], sicut in rogationibus ante ascensionem Domini, exerceatur.

VIII.

Ut oblationes fidelium, quatenus altari deferantur, nihil omnino ad laicalem pertineant potestatem, dicente scriptura: *Qui altario defravunt, de altario participentur.*

IX.

Ut decimæ, quas Dominus præcipit in horuum suum deferri, si ecclesiis Dei non fuerint redditæ, sed nefaria cupiditate, quæ sevior ætnæ ignibus ardet, a fæc-

Concil. General. Tom. XVIII.

alaribus fuerint retentæ, secularia super hoc non exerceantur judicia, nec in fo- ANNO
rensisibus discentiantur causis, sed in san- CHRISTI
cta synodo ab ipsis sacerdotibus, quorum deputatæ sunt usibus, quid exinde debeat actitari certis diffiniatur promulga- tionibus.

X.

Ut evangelica auctoritate & sacrorum canonum institutione penasque propone-re divini judicii, ut nostra sit absoluta conscientia, & illarum pro se rationem Deo reddat intentio. Cavendum est quip-pe, quod de earum moribus actibusque beatus Paulus testatur apostolus. Quod plenus exponere præterimus, ne lexus instabilis non tam deterri, quam admoneri videatur.

SYNODI E JUS DEM

APUD ENGILENHEIM HABITÆ
ACTORUM NARRATIO ALTRA.

Ex Fleodoardo lib. IV. bistoria Remensis cap. XXXV.

CD^Homnus igitur Agapitus papa vicarium suum Marinum episcopum mittit ad Ortonem propter evocandam & congregandam generalem synodum: literæque ipsius papæ mittuntur ab urbe Romana speciatim quibusdam episcopis Gallicis Germanisque, vocantes eos ad synodum. Quia synodus congregata est in Engelenheim palatio regali, in ecclesia beati Remigii honori dicta, vii. Idus Junii, causa videlicet maximorum dissensionum, quæ agitabantur inter regem Ludovicum & Hugonem principem, inter Artal-dum quoque Remensem episcopum & Hugonem illicite substitutum ejusdem urbis præsulem: quæ dissensiones omne perturbaverunt regnum Francorum. Ad quam synodum celebrandam, adveniente prædicto Marino sedis apostolica vicario, convenerunt etiam Germanicæ præsules, cum quibusdam Galliarum episcopis. Rotbertus videlicet Trevirensis archiepiscopi; Artalus Remensis, * Vielfridus Coloniensis, * Hildebaldus Mimigar-dovurdensis, * Adalbero Metensis, Berengarius Virginiensis, Fulbertus Cameracensis, Rodulphus Laudunensis, Richoo VVarmiensis, Raimba-dus Spirensis, Popo VVirzburghensis, Conradus Constantiensis, Odelricus Augustensis, Tethardus Hildesheimensis, Bernardus Halberstadiensis, Dudo Paderbornensis, Fridericus Moguntiensis, Adalgarus Hammaburgensis, Goslenus Tullensis, Michael Ratiponensis, Farabertus Tunensis, Liopacrus Ribunensis, Dodo Osnaburgensis, Evertus Mindensis, Baldricus Traiectensis, Heroldus E Salzburgensis, Adelbertus Bazoenensis, Starcandus Eistadiensis, Horat Neovicensis, VVicardus Basiliensis, Lidac Ribensis Residentibus his præfatis in ecclesia diœti loci, post præmissas preces secundum ordinem celebrandi concilii, & post lectiones sacrae auctoritatis, ingressis gloriosis regibus Ottone ac Ludovico, & simul residentibus, post allocationem præfati Marini sedis apostolica legati, exurgens Ludovicus rex e latere & con-sensu domini regis Ottonis, proclamationis sue querimoniam propalavit coram præmiso Roma-niæ sedis vicario, ceterisque confidentibus episco-pis: retrens qualiter accersitus fuerit a transma-

*Huc summa-das ad libet
marinæ
modæ fæ
ambulatorias.
* Fridericus
Mogunti-
ensis.
* Adaldeus
Hammabur-
gensis.
* Goslenus
Tullensis.*

423
ANNO
CHRISTI
948.

rinis regionibus per legatos Hugonis, ceterorum que Francie principum, ad suscendum suu teria hereditatum regnum, cuiusorumque votis & acclamationibus procerum, militiaeque Franco rum, sublimatus & consecratus si ad apicem regalis moderationis obtinendum: postea vero ejus sit a praefato Hugone, & dolis appetitus ac comprehensius per annum integrum sub custodia fuerit ab eo detentus: nec aliter ejus absolutio potuerit obtineri, nisi Laudunum castrum, quod solum tunc regina Gelberga cum fidelibus suis regis sedibus retinebat, Hugone id occupante dimitteret. De his omnibus malis, quae post regni susceptionem paullus fuerat, si quis obiceret quod sui facinoris causa eidem susceperit illata, inde se iuxta synodale judicium, & regis Ottonis præceptionem purgaret, vel certamine singulari defenderet. Deinde furgens Attalus archiepiscopus protulit secundum iussionem pape Romai, quam ei delegaverat, iniunctum atque tenorem litteris, quae versabatur inter ipsum & Hugonem subrogatum sibi eccliesia Remensis antillitem. Et recitata sunt literæ quae sequuntur.

Sancte Romane & apostolica sedis vicario domino Marino, universaque sancta synodo apud Engelheim congregata, Artalda divina propitiantem clementia Remorum archiepiscopos.

Dominus Agapitus papa literas nobis & ceteris coepicopis nostris diecesis direxit, in quibus præcepit, ut ad hoc sanctitatis vestrae concilium convenire studeamus, ita instruti de omnibus, ut rei veritas de miseriis nostris sedis, quae patimur, coram sanctitate vestra manifeste fieri posset. Quocirca propalare prudentiae vestre comodum duximus, qualiter res exordium expperitis hujus, quae adhuc inter me & Hugonem misserrime ventilatu. Defundo siquidem Heriveo archiepiscopo, Seulfum, qui archidiaconus urbis nostræ tunc officio fungebatur, ad præfatum ejusdem sedis elegimus. Qui pontifex ordinatus, afflumens zelum contra proximos prædecessoris sui, cum eos per semet a loco depellere non valeret, consilio inito cum quibusdam laicis, scilicet consiliariis suis, amicitiam quæsivit Heriberti comitis, quam dato jurejurando per eisdem consiliarios obtinuit, eo tenore ut post obitum ipsius ad electionem pontificis milites eccliesie nul latentes aspirarent sine consilio ipsius Heriberti: idem vero comes fratrem Herivei præfulus, & nepotes ipsius, a participatione rerum Remensis episcopii separaret. Quibus patratis, insimulati sunt idem propinquus Herivei præfulus a consiliariis Seulti episcopi de infidelitate ipsius senioris sui, accertoito Heriberto comite cum pluribus suis jubentur ad rationem reddendam coram ipsius venire. Et quia contra eos, a quibus accusati fuerant, singulari congregati certamine noluerunt, sublati ab eis rebus quas ex episcopio possebant, comprehensi sunt, atque deducti per Heribertum comitem ad Robertum regem, a quo etiam sub custodia sunt detentii usque ad mortem ipsius Roberti. Tertio demum lui episcopatus anno Seulfus episcopus, ut plures afferunt, ab Heriberto familiaribus veneno potitus defungitur. Mox itaque comes Heribertus urbem Remensem adiit, & eccliesia milites, clericorum quoque quoddam, de rectoris electione ad suum consilium, eeu juratum fuerat, intendere fecit. Cum quibus ad Rodulum regem pergens in Burgundiam, obtinuit ab eo, ut sibi committeretur idem episcopium, eo tenore, ut tam clericis,

A quam laicus debitum honorem concederet & conservaret, nec iniquitatem alicui ficeret: sed ipsum episcopum aequo jure gubernaret, donec tandem clericum eidem regi presentaret, qui ad episcopale ministerium exequendum rite ordinari valaret. Qui comes ad eandem urbem regressus, res episcopi, prout libi placuit, suthoritus suis divisit, ceteris abstulit, & absque ulla judicio vel lege, quos voluit rebus expoliavit, vel ab urbe propulit. Odalricum denique Aquensem episcopum in eadem urbe suscipiens, episcopale inhibi ministerium celebrare præcepit. Sieque annos ix, & eo amplius, idem episcopum suo dominio vindicavit, pro libitu proprio illud traxans, & in sede præfulis residens tam ipse quam con-

ANNO
CHRISTI
948.

Bjux sua: donec septimo tandem anno, ortis inter ipsum & regem Rodulphum atque Hugonem comitem quibusdam simultibus, Rodulphus rex cum Hugone & Bolone fratre suo, ceterisque pluribus tam episcopis quam comitibus, Remorum obsidet urbem, succensentibus sibi episcopis, & conquerentibus adversus eum, quod tam diuturno tempore contra divinae legis auctoritates haec urbem permisit vacare pastore. Quorum querimonii permotus rex admonet clerum & populum de pastoris electione, dans eis id agendi facultatem ad Dei honorem & sui fidelitatem. Sieque concordantibus eundis tam clericis, quam laicis qui extra obsidionem erant, pluribus etiam eorum, qui clausi tenebantur, in idipsum faventibus, eligitur humilitatis nostra persona in hoc magis ocre quam honore subeundo. Aperientibus tandem tam militibus quam civibus portas urbis regi Rodulpho, & episcopalem benedictionem mibi tradentibus episcopis, qui erant decem & octo, & suscipientibus nostram humiliatem iam clero universo, quam reliquis civibus, inthronizatus ab episcopis nostris diecesis, impostum mibi, prout Deus concessit, ministerium per annos ferme novem tractavi, ordinans per diecsem episcopos octo, & in episcopio multis, prout competens videbatur, clericos: quoisque nono postmodum anno, postquam Ludovicum regem, favente Hugone, cunctisque regni principibus, Gerbergam quoque reginam benedixi, & sacro persuaderam christmate, instigatus Hugo comes iracundia, quod ei consentire vel conjungi noluerim ad ipsius regis infidelitatem, adhibitis secum Heriberto comite, & VVilemio Normannorum principe, Remensem obsidet urbem. Nec longum, lexia scilicet obsidionis die, deteror ab omni pene cœtu laicalis militiæ: sicque derelictus ab his, ad Hugonem & Heriberto compellor exire. A quibus coartatus & contritus cogor memet episcopali procuratione abdicare. & ita me propellentes in crenobio sancti Baloli habitare constituant: Hugonem vero filium Heriberti, qui Autissiodori diaconus ordinatus fuerat, in urbem introducent, & civitate possunt. Ludovicus autem rex a Burgundia rediens, me apud landum Basolum reperit, & alsumens secum simul cum propinquis meis, quorum res Heriberti comes abfuderat, Laudunum dedit, quod castrum tunc obsidebant Heribertus & Hugo: solutaque obsidione oppidum ingredimur, nobisque metatus degredi disponitur. Interim clerici nostri loci, sed & laici quidam clementissime ab Heriberto tractantur, & quidam clericorum in custodiis retrudantur, res eorum sufferuntur atque diripiuntur, rapini per totam urbem late perpetrantur. Interea convocantur episcopi nostri diecesis ab Hugone & Heriberto fatagentibus & querentibus ab eis de ordinatio-

425 ne Hugonis filii Heriberti. Qui Suectionis con-
ANNO gregati, mittunt ad me Lauduoum Hildegarium
CHRISTI, episcopam, cum aliis quibusdam legatis, man-
992 dantes ut ad eos venirem, ad contentendum sci-
licet hujus ordinatiois perversitati. Quibus re-
mandavi, quod non esset mihi competens ad eos
illo probisci, ubi adversari & inimici mei cum
ipis erant aggregati. Quod si loqui mecum vel-
lent, ad talē locum devenirent, ubi sine per-
iculo ad eos accedere possem. Quibus aduenti-
bus in locum ab eisdem delectum, profectus sum
ad eos, veniensque proterior coram ipisis, obse-
verans ut propter amorem & honorem Dei tam
mihi, quam sibi competens consilium dare stu-
derent. Qui me de ordinatione praedicti Hugonis
interpellare coepérunt, & hoc omnimodis suade-
re, ut eis in hac ordinatione consensum prebe-
rem; promittentes res nonnullas episcopii mihi
se impetraturos. At ego, postquam responsum
diu distuleram, videns eos cunctos in proposito
quod coepérant perseverantes, surgens interdixi
palam cunctis audientibus, excommunicans au-
toritate Dei Patris omnipotens, & Filii, & Spi-
ritus sancti, ut nullus eorum ad eamdem ordina-
tionem accederet, nec alicui in episcopali ho-
nore me vivente manus imponeret; sed nec ullus
eamdem benedictionem suscipere presumeret.
Quod si forte heret, ad fedem apostolicam eos
provocabam. Illis inde furentibus, ut possem exi-
re de medio eorum, & Lauduoum reverti, tem-
peravi responsum, dicens ut mitterent mecum
qui eis renunciaret, quid consilii reperire vale-
rem super hac re in domina mea regina & fide-
libus ejus, quia rex non aderat. Ad hoc illi mit-
tunt Deroldum episcopum, putantes me esse mu-
taturum consilium. Quo veniente, & coram do-
mina regina & fidelibus ejus inde me interpellante,
iterum exurgens praefata modum excom-
municationis in eoldem episcopos jaculatus sum:
vocationem quoque ad fedem apostolicam itera-
re curavi, excommunicans ipsum hunc Deroldum,
ut id eis omnino non taceret, sed cunctis
manifeste proferret. His ita gestis, parvi pendan-
tes illi nostram excommunicationem, Remis ac-
cedunt, & quidam eorum ordinationi huic manus
applicuerunt, quidam vero se subduxisse sciuntur.
Ego vero cum rege manens, quas ille scitur an-
gustias perlungit, & secum perculi; & quando cum
bello aggressi sunt Hugo & Heribertus, cum ip-
so eram, & vix evasi mortis periculum. Prola-
plus itaque, auxilio & protectione Dei, de me-
dio inimicorum, profugus & vagabundus loca in-
via queque silvasque perlungo, non ausus certo
confistere loco. Comites autem Hugo & Heri-
bertus, affati quoddam amicos nostros sibi subdi-
tos, suadent ut me requirentes ad ipsos deduc-
ant, pollicentes se mihi benefacturos, & rebus
quas ipsi petissent, ditaturos. Requirentes ergo
me amici reperiunt per diversa vagantem, & ita
perducor a fratribus meis & amicis ad praestata
comites. Qui postquam me in potestate sua con-
spicunt, querere coepérunt, ut eis pallium a se-
de Romana mihi collatum tradarem, & sacerdo-
tali me ministerio penitus abjurarem. Quod ego
nullatenus me facture, neque pro amore vi-
te hujus presentis, attingo. Districthus igitur, &
coangustatus ab eis, episcopii tandem rebus abre-
nunciare compellor: sicutque rursus ad sanctum Ba-
salium, quasi vacans, habitaturus deducor. Man-
si denique paucis diebus in ipso cenobio, quoad-
usque coepiriens per certos ex familiis Heri-
berti comitis nuncios, quod ab eo male de mea
tractabatur pervetione, iterum iterumque nuncius

A hujusmodi padisactus & impulsus, locum deserui,
& abdita lulta silvarum vagabundus repetiti: ho-
risque silentibus, & itinere devio, Lauduoum re-
viro, ibique suscepimus a rege lecum manere con-
stitutor. Mansi vero ibidem cum ipso vel fideli-
bus ejus, expectans & deprecans misericordiam
Dei, donec ipse est dignatus in cor domini re-
gis Ottionis mettere, ut ad subventionem senioris
mei regis, & nostram, properaret in Franciam.
Denique, postquam domina nostra regina Lau-
duoum propter absolutionem domini regis reli-
querat, egressus inde ad dominum regem Otto-
netam cum seniore meo deveni rege, simulque
Remos accessimus. Cingitur itaque urbs exerciti-
bus, & episcopi qui aderant, me sedi nostrae re-
stitui censem. Mandatus ergo Hugoni a domino
rege Ottone, ut egrediar, & pervalam delerat
urbem. At ille nutans aliquamdiu, & pro posse,
ubi vidit ad resistendum penitus sufficere se ne-
quaquam valere, nec amicorum sibi praesidia sub-
venire, decernit excedendum, querens ut liber cum
dimitteretur abscedere. Permittitur itaque ta-
mus exire cum omnibus qui secum voluerent comi-
tari: & quemcumque secum voluit ferre, nullo
contradicente aportavit. Sicque cum regibus in-
trogressus urbem, præcipio loco nostro & hono-
ri restitui. Suscepimus igitur a dominis archiepi-
scopis, Rotberto Treverensi, & Frederico Mogun-
tiacensi, comitantibus ceteris, & congratulanti-
bus, tam clericis ecclesie nostræ, quam reliquis
civibus, ab ipsis restitutor cathedrali episcopali.
Hugo vero Remis egressus Mosolum castrum
cum suis occupat, & muniens contra fideles re-
gis senioris nostri detinet. Habito denique col-
loqui placito inter reges, seniorem meum vide-
licet ac dominum Ottonem, super Charam Hu-
vium, convenimus ad illud tam ego quam ipse
Hugo cum ordinariis suis. Ibique res litis
hujus ab episcopis auditur: protulique literas ad
sedem Romanam quasi ex persona nostra datas
excusationis meæ, ac si vacationem petentes ad-
ministratiois episcopii nostri; quas me unquam
didisse, neque sublitteribz aliquatenus corroborasse,
protestatus sum, atque protestor. Et quia
tunc synodus convocata non fuerat, id opponen-
tibus fautoribus ipsius Hugonis, altercatio nostra
determinari non potuit. Synodus autem circa
medium mensis Novembri habenda Virduni,
utriusque partis episcopis annuentibus, denuncia-
tur. Interim vero sedes Remensis mihi regenda
deceratur; idem vero Hugo Mosomi commora-
ri permittitur. Nec longum, instante scilicet vin-
demis tempore, hic noster emulus Hugo, assu-
mens secum Theobaldum regis inimicum, & re-
gni nostri, cum aliis pluribus malefactoribus, in
villas Remensis episcopii contiguas ubi devenit,
& omne pene vinum ex his colligens in diver-
sos pagos abduci fecit. Tum multa mala inibi
perpetrata, & ecclesiæ nostræ homines captivi ab-
ducti, & ad redemptionem variis sunt adredi tor-
mentis. Synodus autem denunciata Virduni ce-
lebratur, præsidente Rotberto prætule Treviren-
si, præcepto domini papæ Romani, præsente quo-
que domino Brunone, cum episcopis & abbati-
bus nonnullis. Ad quam praefatus Hugo evoca-
tus, missis etiam duobus ad eum deducendum
episcopis, Adalberone & Gozino, venire contem-
plit. Universa vero synodus mihi Remense re-
gendum decernit episcopum. Indiciturque iterum
synodus habenda die Iduum mensis Januarii,
quæ & aggregatur, ut denuntiatum fuerat, in ec-
clesia sancti Petri, ante prospectum castri Mo-
somi, a domino Rotberto, convenientibus ceteris
quo-

ANNO
CHRISTI
510.

quoque Treverensis dioecesos episcopis, & aliquibus Remensis. Veniens autem illuc emulus poster Hugo, & locutus cum domino Roberto, synodum voluit ingredi: literas vero quasi ex nomine domini papæ direxit ad episcopos per clericum suum, qui eas Roma detulisse cerebatur, nihil auctoritatis canonice continentis, sed hoc tantum praeposentes, ut Hugoni Remensi redderetur episcopium. Quibus recitatis, ineuntes episcopi consilium cum abbatibus, & ceteris qui aderant, sapientibus, responderunt non esse dignum vel congruum, ut mandatum legislationis apostolicæ, quam dudum Roberto archiepiscopus, deferente Friderico præfule Moguntiacensi, coram regibus & episcopis tam Gallis, quam Germanis suscepserat, & par tem jam præceptio- nis ipsius exegerat, propter illas literas intermitteret, quas insidiator noster exhibebat: immo quod regulariter ceptum fuerat, ut canonice pertradaretur unanimitate censem. Præcipit que recitari capitulum Carthaginensis concilii xix. de accusato & accusatore. Quo recitato, judicatum est juxta definitionem ipsius capituli, ut communionem & parochiam Remensem me retinente, Hugo qui ad duas jam synodos evocatus interesse contempserat, a communione & regimine Remensis episcopii abstineret, donec ad universalem synodum, quam indicabat ad Kalandas Augusti, sese purgatus, vel rationem redditurus, præsentaret. Ipsiusque capitulum mox in charta episcopi coram le descripti fecerunt, subnententes hanc etiam definitionem suam. Qui post alteram diem chartam eamdem Roberto præsumi remisit, hoc verbis remandans, quod ipsorum judicio nequaquam obediturus existeret. Sieque ab solito concilio ipse Mosomum contra mandata regum & episcoporum retinet: & ego Remos regi, reclamationis mox querelas ad fedem Romanam per legatos domini regis Ottonis destinavi, prætolans mandata ipsius sedis, ejus decretis, & universalis hujus sancti concilii vestri judiciis parere paratus.

Post quam literarum recitationem, & earum propter reges juxta Theotiscam linguam interpretationem, ingressus synodus quidam Sieboldus, præmissi Hugonis clericus, attulit literas quas Roma detulerat, qualejam in alia synodo Moloni propalaverat, ad sevens eadem literas sibi Romæ ab ipso qui aderat, Marino vicario datas. Qui Marinus proferens literas quas idem Sieboldus Romanam tulerat, præcepit eas coram synodo recitari. In quarum recitatione repertum est, prout ipsæ literæ fatebantur, quod Vido episcopus Suecianus, Hildegarius quoque Belovacensis, Rodulfus Laudunensis, ceterique cuncti Remensis dioecesos episcopi, eadem literas ad fedem delegaverant apostolicam pro restauracione Hugonis in fide Remensi, & expulsione

Artaldi. Post quorum lectioem exurgentes Artaldus & presatus Rodulphus, qui in istam litteris nominabantur, Fulbertus quoque Camerensis antistes, eisdem literas refutarunt, adfluentes, quod eas antea nunquam viderint vel audierint, neque in carum delegatione confensum praebuerint. Quibus cum idem clericus contrarie non posset, licet in eos calumniis obstrepens, præcepit dominus Marinus, suggestus universæ synodi, ut sibi consilium & rectum judicium proferrent super hujusmodi calumniatore, & calumniarum in episcopos delatore. At illi, postquam delator publice confutatus est falsa detulisse, lectis capitulis de hujusmodi calumniatoribus, judicant & unanimiter censem, eum qui fruebatur honore privari debere, ac secundum capitularum tenorem in exilium derudi. Diaconatus igitur, quo fungebatur, ministerio multatus, a conspectu synodi reprobatus abscessit. Artaldo vero præfuli, qui omnibus se synodis presentabilem fecerat, non resurgens synodale judicium, episcopium Remense juxta canonum constituta, & sanctorum patrum decreta, omnino retainendum atque disponendum decernunt, laudant, atque corroborant. Secunda confessionis die, post recitatas divinæ auditoratis lectiones, & Marini vicarii allocationem, suggesti dominus Roberto Trevirensis archiepiscopus, ut quoniam juxta sacra legis instituta restauratum atque restitutum fuerat Remense Artaldo præfuli episcopum, in ejusdem sedis invacuam synodale perageretur judicium. Præcepit itaque Marinus vicarius, ut canonicam super hac præsumptione synodus proferret sententiam. Jubentur ergo sanctæ legis catholicæ recitati capitula. Quibus recitatis, secundum sanctorum canonum, & sanctorum decreta patrum Sixti, Alexandri, Innocentii, Zosimi, Bonifaci, Celestini, Leonis, Symachi, ceterorumque sanctorum ecclesiæ doctorum, excommunicaverunt, atque ab ecclesia Dei gremio repulerunt prædictum Hugonem Remensis ecclesie pervasorem, donec ad penitentiam & dignam satisfactionem venire procuraret. Ceteris quoque diebus tractata sunt quædam necessaria de incestis conjugiis, & ecclesiis, quæ presbyteris in partibus Germania dabantur, immo verum dubitamus indebitæ, & auferrebatur a laicis illicite. Prohibitum igitur atque statutum est, ne id omnino presumeretur ab aliquo. Sed & de aliis ecclesiæ Dei utilitatibus tractata sunt & definita nonnulla.

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

¹ Synodi ejusdem. Narrationis hujus prior pars, quæ Artaldi epistolam ad synodum antecedit, ex Flodoardi chronico petita est, epistola ex historia Remensi ejusdem. Quæ vero epistole subiiciuntur, eadem ad verbum legitur in chronicæ & in historia. Ceterum in elenchu episcoporum synodi, quædam interpolata pau- lo altera quam apud Flodoardum.

CONVENTUS EPISCOPORUM

IN ECCLESIA S. VINCENTII LAUDUNENSIS.

Ex P. Sir.
modo.

Dicit in chronicæ Flodoardus, ubi res bellicæ a Ludovico rege, Lothariensiisque cum eo Conrado duce conjunctis, hoc anno adversus Hugonem comitem gestas persequitur. Obsident, inquit, dux & exercitus quamdam munitionem, quam edificaverat, & tenebat Teibaldus in loco qui dicitur Mons acutus, qui & Laudunum contra regem retine-

Ebat. Hoc etiam oppidum oppugnantes tandem, non sine mora capiunt. Indeque Laudunum adiungunt, & in ecclesia sancti Vincentii episcopi prædictum Teibaldum excommunicant. Hugonem vero principem vocans literis ex parte Marini legati apostolicæ sedis, & sua, venire ad emendationem pro malis quæ contra regem & episcopos egerat

CON-

ANNO
CHRISTI
M.C.ANNO
CHRISTI
M.C.

C O N C I L I U M T R E V I R E N S E

I N Q U O E X C O M M U N I C A T U R I T E R U M H U G O C O M E S ,

Ludovici regis perduellis , cum episcopis aliquot ab Hugone Remensi ordinatis a Marino legato
celebratum eodem anno D C C C X L V I I I .Ex P. Sin-
mendo.Afforum synodis breviarium ex chronicis
platoniis .

POsthus Artaldus Treviro proficisciit ad synodum , cum episcopis VVidone Suectionico , Rodalfo Laudunensi , & VVicfredo Morinensi . Quo pervenientem Marinum sepe pristolantem repererunt cum Rotberto archiepiscopo Trevirensi : ceterorum vero Lothariensem atque Germanorum pristolam illic inventu neminem . Confidentibus igitur illis , sciciliari caput Marinus vicarius , quid egisset post premissam synodum Hugo princeps erga ipsos & regem Ludovicum . At illi referunt supra memorata , que ipsi & ecclesias eorum intulerat , mala . Requirit ergo de vocatione ipsius principis Marinus , utrum perlatu fuissent litera vocationis , quas ei preferendas delegaverat . Cui responderet ab Artaldo archiepiscopo , quod qudam earum perlatu sunt , quadam vero perferri non potuerunt , earum gerulo ab ipsius grassatoribus intercepto : vocatus tamen fuerit tam literis quam interauicis . Requiritur itaque , si adlit aliquis ex parte ipsius legatus : ubi cum nullus fuisset inventus , decernitur expeditandum , si forte adventurus esset in crastinum .

Quod cum minime contigisset , & omnes qui aderant tam clerici quam illustres laici , excommunicandum esse acclamarent , definavit ab episcopis hanc excommunicationem differendam usque ad diem tertiam . Tractatur autem de episcopis qui vocati fuerint , & venire distulerint , vel his qui ordinationis Hugonis participes extiterant . Et VVido quidem Suectionicus se culpabilem , prostratus coram Mario vicario & Artaldo archiepiscopo , profitetur . Intercedentibus autem pro eo apud Marinum Rotberto & Artaldo archiepiscopis , absolviti ab hac noxa moreruntur . VVicfredus Morinensis immunis ab hac ordinatione repperit . Adest Transmari Noviomensis episcopi legatus quidam presbyter , adstruens eundem presulem ita gra-

A vi languore detentum , ut ad eamdem synodum S. illo III.
venire non valuerit : idque sofrantes qui aderant testabantur episcopi .

Tertia tandem die , insidente praecipue Liudulfo legato & capellano regis Ottonis , quoniam idem rex id omnino fieri precipiebat , excommunicatur Hugo comes , inimicus Ludovici regis , pro supra memoratis malis ab ipso perpetratis : eo tamen modo , donec resipiscat , & ad satisfaciendum coram Marino vicario , vel episcopis , quibus injuriam fecit , deveniat . Quod si facere contiperit , Romam pro absolutione sui proficisciatur . Excommunicantur & duo pseudoeipscopi ab Hugone damnati ordinati , Teibaldus & Ivo : prior post expulsionem ipsius in Ambianensi urbe , alter post damnationem ejusdem Hugonis in Silvaneensi ab eo constituti . Excommunicatur etiam clericus Laudunensis , nomine Adelomus , quem accusavit Rodulphus episcopus suus , eo quod Teibaldum excommunicatum in ecclesiam introduxerit . Vocatur Hildegarius Bellavacensis episcopus literis praefati Marini ut veniat coram eo , vel eis Romam , rationem reddituras coram domino papa pro illicita ordinatione predicatorum pseudoeipscoporum , cui interfuerat . Vocatur & Heribertus , Heriberti comitis filius , ad satisfactionem venire promalis que contra episcopos agebat . His gestis , episcopi revertuntur ad iua .

N O T A S E V E R I N I B I N I I .

D. Marinus duplicit de causa missus fuerat ab Agapito Causa concilii in Galliam . Quarum prima erat , ut controversia inter III.
Hugonem & Artaldum de Rementi archiepiscopatu decidetur : altera erat , ut regnum Ludovici , quod factio Hugonis principis variis tumultibus nutabar , ille stabiliret . Illud prius precedentem concilio peractum fuit : hoc posteriorus pristinum est Treviris in ista synodo , quam compendiose Flodoardus lib . 4. cap . 36. & 37. describit his verbis : Post haec Artalus Treviro proficisciatur , &c. ut supra .

C O N C I L I U M L O N D O N I I S

HABITUM SUB EDREDO REGE TOTIUS ANGLIAE ,

In nativitate beatae Mariae virginis , anno Domini D C C C X L V I I I . presentibus VVulstano archiepiscopo Eborum , Odone archiepiscopo Dorobernia , ceterisque episcopis , abbatibus , ducibus , & comitibus , in quo agitur de negotiis regni , & confirmatur charta regis Edredi monasterio Croylandensi facta , quam dictavit dudum cancellarius regis Turketus , modo abbas ibidem constitutus , & de more regum Anglie pastorali baculo investitus .

DE hoc concilio ista Ingulphus : In festo ergo nativitatis B. Mariae , cum universi magnates regni per regium edictum summoniti , tam archiepiscopi , & episcopi , ac abbates , quam ceteri totius regni proceres & optimates , Londonii convenient , ad trecentum de negotiis publicis totius regni : consummatissimis omnibus , coram universis , domino Turketu abbat , monachisque suis acceptis rex Edredus dedit monasterium Croyland per chartam suam , dictatam ab eodem Tur-

ketulo abbat , jamdudum regis cancellario , consiliario familiarissimo , & conscriptam in his verbis .

Pax in summae Trinitatis nomine , Patris , & Filii , & Spiritus sancti , Amen . Ego Edredus rex terrenus sub imperiali potentia regis seculorum aeternique principis magne Britanniae temporale gerens imperium , universis Christianis tam presentibus quam posteris , salutis beneficium in auctore salutis . Vobis liqueat omnibus quod . &c.

Vide

ANNO CHRISTI
940.
Vide chartam, seddideres, longam satis, usque pra-
dicta plurima & libertates continentem, apud Ingul-
phum ipsum p. 874, ubi sic in fine: Stabilivi, m-
quis rex Edredus, in anno ab incarnatione Do-
mini nostri Jesu Christi nonagesimo quadrage-
simo octavo, in presencia archiepiscoporum, epi-
scoporum, & procerum regio mei subscriptorum.

Ego VIIanus archiepiscopus Eboracensis de-
votus subnotavi.

Ego Odo Dorobernensis archiepiscopus consi-
lium & consentium meum ad istud dedi.

Ego Alfredus Schireburensis episcopus affecta-
vi, &c.

Inferius autem sic Ingulphus: Tandem advenien-

ANNO CHRISTI
940.
A te sexto beati Bartholomei apostoli, in primitia
regis, Turketus monachus factus, & statim ba-
culo pastorali a rege donatus, & ab episcopo be-
nedictus, universum monasterium cum omnibus
ejus possessionibus in manum regis resignavit.
Qui apud London in communi concilio coram
archiepiscopis, episcopis & totius terre magnati-
bus dictum monasterium cum omnibus terris ejus,
Btam ab antiquo ei pertinentibus, quam ab eodem
Turketulo noviter datis ac acquisitis, dicto domi-
no Turketulo abbat, monachisque suis reddidit,
& cum charta sua (prout premisum) liberum &
solutum ab omni terreno servitio in perpetuam
eleemosynam confirmavit, &c.

ANNO
CHRISTI
940.

ANNO
CHRISTI
940.
Ex P. Sui-
mondo.

C O N C I L I U M R O M A N U M,

ANNO
CHRISTI
940.

IN Q U O CONFIRMATA EST SYNODUS ENGILENHEIMENSIS.

Hujus synodi paucis eiusdem meminist Flodoardus & guenheim factam confirmavit: excommunicans
in chronico anno DCCCCXLIX. Agapitus, in-
quit, papa synodum habuit apud sanctum Petrum, etiam Hugonem principem, donec Ludovico re-
gnum, papa synodum habuit apud sanctum Petrum, qui fastigias
in qua damnationem Hugonis episcopi apud In-

C ANNOM
CHRISTI
940.
Ex 1000. I.
Concil. Br-
tan.

S Y N O D U S L A N D A V E N S I S.

C ANNOM
CHRISTI
940.

S U B P A T R E V I G E S I M O Q U I N T O I B I D E M E P I S C O P O

Sacrilegii causa in regem Nougui in ecclesia Mainuon congregata.

Nougui rex filius Guriat vastavit Arcoit filium Diffusione, protinus cadens in terram, ut data sibi
Dissanth in podo Mainuon in medio Tri- venia, & juncta penitentia, largitus est in ele-
loci podo sanctorum Dubricii, Teliavi, & Oudo-
ceo, per iram suam, & fureo nimio, & violato
sanctorum refugio, episcopus Pater congregavit
clericos totius parochie infra Taratir & Tivis,
propriet factam vim sacrilegii. Et audiens Nougui
rex adventum episcopi, & conventam synodum
negotio sacrilegii facti, & violati refugii, veniam
requirit apud Patrem episcopum & totam syno-
dum in ecclesia Mainuon, & redditis rebus ee-
clieis omo bus, cum fastigione & lacrymarum

Ex Bellis
Council. Ro-
tom. Pro
vinc. p. 16.

C O N C I L I U M I N C E R T I L O C I E T T E M P O R I S

In Normannia simul cum Armonicis Antistitibus celebratum.

Ex Ms. Codice Prastellensi ann. circ. 700.

O B S E R V A T I O P R A M V I A.

Non aut decimi seculi esse hoc Concilium suadent verba non pauca, que cum passim in illius actis occurrant, posterori ex quo usurpari detine; cap. 3. & 12. negligat negligentia, cap. 11. parcerbia pro diabolis; 13. conciliari pro reconciliari; 17. baptizare in aliqua festa Sanctorum. Infuper cap. 17. prohibent baptizari parvuli, excepta caula infirmatis, præterquam in per vigiliis Resurrectionis Domini & Pentecostes, in Concilio autem Rotomagensi anni 1072. cap. 23. Hoc quidem servito, quod parvulus, quocumque die peccaverit, regenerationis lavacrum non negetur. Quis non advertat prioris canonis rigorem posteriore fuisse emolliatum atque temperatum?

I.

E

II.
Ut nullus Christianus in die dominica
audeat aliquid operis exercere.

Omnium Presbyterorum vitez inquiran-
tur, qualiter religionem in suis ostendunt
locis.

III.
De Festivitatibus Sanctorum celebra-
dis,

INCERTI LOCI ET TEMPORIS.

433
ANNO CHRISTI
dis, id est beati Petri & cæterorum Apo-

Acent, & suas renovant confessiones, ut
stolorum, nec non & S. Mariae, & S. Jo-

conciliari possint: & ungantur oleo, &
CHRISTI
annis, & S. Laurentii, & cæterorum, quæ
ab ipsis presbyteris ante exitum commu-

a presbyteris nunciantur; ut quicumque
in hoc seculo Deo vult placere, non de-

glegat.

IV.

De decimis dandis de omnibus quæ nu-
truntur, aut laborant: quia manifestum
est ideo evenire famem & pestilentiam su-
per terram: & iram Dei incumbere super
nos, quando secundum præceptum Dei
non dantur decimas quæcumque.

V.

De manifestis incestuosis.

VI.

De meretricibus a cunctis locis abjicien-
dis; & de magicis artibus aruspicum, cun-
ctorumque incantatorum, seu histriorum
penitus delendis.

VII.

Ut nullus presbyter audeat contemne-
re de omnibus quæ nuntiat ex parte sui
episcopi in ecclesia faciendum, sive de ce-
lebratione sanctorum, sive de uno, vel de
omnibus quæ nuntiat.

VIII.

Ut nullus in die dominico, cum ad Mis-
sam venerit, aut in ecclesia fuerit audeat
placitare; sed potius verbum Dei in ipsa
die intente audire, & suis presbyteris in
omnibus obedire.

IX.

Ut omnes qui ad signandum atque con-
firmandum veniunt, jejni sint, propter
gratiam Spiritus sancti quam accipere de-
siderant.

X.

Ut incestuosi, nec non & adulteri, qui
separantur a presbyteris, ipsis locis &
major & decanus illorum habeant provi-
dentiam, nec iterum instigante diabolo
conjungi possint.

XI.

Ut omnes qui in parochia nostra sunt,
filios suos ad erudiendum in scholam ad
civitatem dirigant, præter eos qui cum
presbyteris illarum propter officium rema-
neant.

XII.

De Communione corporis & sanguinis
Domini ulterius non neglegenda, ab il-
lis tamen qui idoneos & conscos se sen-
tient ad percipiendum: quia sicut ipsi qui
indigni illud corpus sumunt, corrunt in
ruinam, ita si qui digne sumere poterant,
& propter vanitatem negligunt, nibilominus
alieni sunt a Domino: quia sicut
corpus sine cibo non vivit, ita anima si-
ne communione corporis Domini, & ver-
bidivini, esuriens moritur.

XIII.

Ut omnes infirmi, qui in lecto ægritu-
dinis fuerint, presbyteros ad se convo-
cetur. General. Tom. XVIII.

434
ANNO CHRISTI

conciliari possint: & ungantur oleo, &
ab ipsis presbyteris ante exitum commu-

XIV.

De renovanda pœnitentia: & ut om-
nes, quicumque salvari desiderant, de
octo vitiis principalibus suas confessiones
donent. Et quicumque post baptismum
unum ex istis octo admiserit, sciat januam
regni cælestis clausam sibi in futuro, nisi
prius aut per confessionem, aut per com-
punctionem cordis, fletumque lacryma-
rum, aut cum ceteris bonis operibus pur-
gaverit, minime delendum.

XV.

Ut omnes Christiani octo criminalia
peccata per nomina cognoscant, ut si in-
stinctu diabolico lapsum in aliquo, reme-
diū sumere possint. Primum vitium su-
perbia est. De cuius radice oriuntur, ina-
nis gloria, invidia, ira, tristitia, avari-
tia, ventris ingluvies, & luxuria.

XVI.

De triduano, indictoque jejunio, ut ab
omnibus unanimiter observetur.

XVII.

Ut nullus potens, vel pauper, praesu-
mat filium suum ducere ad baptismum,
aut rogare presbyterum baptizare in alt-
qua festa Sanctorum, excepta infirmi-
tatis causa, nisi in vigilia Paschæ & Pen-
tecostes.

XVIII.

Ut nullus potens, vel pauper, audeat
presbyterum de sua ejicere ecclesia, nisi
iustissime sui episcopi.

XIX.

Ut omnes laici religiosis presbyteris &
clericis honorem præbeant, sicut Del mi-
nistris.

XX.

Ut omnes Catholici fidem catholicam
teneant, id est symbolum & orationem do-
minicam; & quando suas confessiones do-
nant, tunc suis presbyteris hoc reddant,
quia sine fide impossibile est placere Deo.

N O T A.

Ad Can. I.) Vide Concil. Aurel. III. an. 538. c. 28. Ma-
Etifcon. II. an. 585. c. 1. Narbon. an. 627. c. 4. Cabilon. an.
650. c. 18. Arelat. VI. an. 653. c. 16. Mogunt. epudem an.
c. 37. Paris. VI. an. 659. c. 50.

Can. III.) Concil. Rotom. an. 610. cap. 15. Mogunt.
an. 613. c. 36.

Can. IV.) Concil. Matifcon. II. c. 5. Epistola synodica

post Conc. Turon. II. an. 567.

Can. V.) Incessu antiqua Galliæ Concilia, Agath.
c. 61. Epaon. c. 30. &c. Nihil prorsus vetera referunt,

nisi cum adulterium separatione sanctorum.

Can. VI.) Legi divina tum veteris, tum novi Testa-

menti prorsus abicienda meretrices. Malefici vero, vel

incantatores in Capitular. Aquigran. an. 789. c. 18. dam-

nuntur ex Conc. Laodic. c. 35.

Can. VII.) Ne in ecclesiis, earumve atriis sicut placi-

ta, verant Concil. Arelat. VI. c. 22. & Turon. III. c. 39. an.

813. Item Capitol. Aquigran. I. c. 81 & 11. c. 18.

Can. IX.) Herardus Turon. Archiep. c. 75. Canon, Us-

tejuni dif. 5. de conficer. Idem præcipiant, ut alia ta-

ceam, Conc. Rotom. an. 1072. & 1381.

Can. XII.) Capitulare Theodosiphi an. 787. c. 44. Ad-

mo.

E e

monendum est populus, ut ad sacra omnia sacramentum cor-
C ANNUM poris & sanguinis Domini neglexerit indiferenter accedit,
CHRISTI nec ad hoc nimis absinet: sed cum omni diligenter etigat
 910. *tempus, quando aliquem ab opere conjugali absinet;*
& virtus je purgat, virtutibus exornet, elemosynis &
orationibus inficit, & sic ad sanctum sacramentum accedit. Quia scilicet periculum est impurum quemque ad sanctum sacramentum accedere, ita etiam periculum est ab hoc prolixo tempore absinere. Conc. Turon. III. an. 813. c. 50.
Us, si non frequenter; vel ter laici homines in anno comp-
menient.

Can. XIII.) Herard. Turon. Archiep. an. 818. capitul.
 31. *Ut in infinitate posse absque dilatione recurrentur;*
& viaticum viventes acipient, & benedictione sacræ olei
non careant.

Can. XIV.) Theodulphi capitul. 13. Conc. Cabil. 11. c.
 32. *Infringendus est peccatorum iurorum confessor, ut de obo*
principalibus virtutis, sine quibus in hac vita difficultas viratur,
confessionem faciat.

Can. XXIII.) In solemnitate Epiphanie, Paſcha, &
Pentecotis baptisma apud Graecos conferit solitum docent
Greg. Nazian. orat. 39. & 40. Chrysost. orat. de baptismo
Christi, & alii. Apud Latinos, esti id sibi sumptere non
pauci, quos ideo carpit Siricius Pont. Ep. ad Himerium
Tarraco. c. 3. ut in Natalitio Christi Epiph. & Aposto-

lorum festivitatibus baptizatum conferent. Et si quoque quod ad Epiph. attinet, id etiam prestarent Episcopi C. ANNUM SICILIAE, quos ideo graviter S. Leo ep. 26. reprehendit. CHRISTI Et si alii, adhuc ultra progressi, (quibus ideo inveniret Conc. Matifcon. II. an. 805. c. 3.) pene per singulos martyrum natales filios suos baptizarent. Et si Jenique id etiam viri gravissimi olim in Christi natali usurparerent, quo die baptizatum Clodoveum Regem perhibet Avitus Vien. in quadam ad ipsum epistola: quo etiam die baptizatos Anglos legimus, ab Augustino Anglorum Apostolo. Ea tamen fuit Romana Ecclesiæ consuetudo, ut in Paſcha, Pentecoteque, & quidem solis, baptismus administraretur. Hæc duo solum tempora notant Ter-

tull. l. de baut. c. 19. Siricius mox laudatus, Leo I. ep. 16. & 136. Gelasius ep. 3. ad Episcopos Lucanæ, Greci-
 goriu II. epist. 3. ad universum clerum & plebem Thuringie, Nicolaus I. ad contulit Bulgarorum cap. 69. Idem plurima sanctorum Concilia, Gerund. ann. 817. Matifcon. II. supra citatum, Moguntinum I. an. 813. Paris. VI. an. 839. VVormat. an. 863. & Tribur. an. 895. Eam denique suis temporibus coniuctitudinem obser-
 tam perhibent seculi IX. autores, qui de divinis officiis scripere. Atque intra tempus illud & Ruperti statem, qui an. 815. decessit, defuit paullatim hæc
 consuetudo.

FRANCOFURDENSIS CONVENTUS REGIS OTTONIS I.

Epi coporum, Comitum, & fidelium compliarium anno Christi CMLII. Agapiti II. Pape IV.

OTTONIS I. REGIS XV.

Ex veteri
cod. MS.
membranoso
Biblio-
theca Palati-
na in Vaticano
Romana
terris N.
19. deponit
p. cl. Schau-
nus B. M.

A Nno Incarnationis Domini CMLII. indict. X. cedidant a gradu proprio; si vero laici anathematizentur, & raptiores sine spe conjugii perpetuo manent: quod si post haec jungere se presumperint, utrius anathematizentur.

II. Inventum est etiam a prefato Rege, ut nulla Abbaria, que per se electionem habet, ad Monasterium, nec alicui in proprium dari possit: illa vero, que electione carent, Regis donatione, & privilegio ad illud Monasterium, quod sub ejus Mundiburdio constitutus, subrogari posse.

ANNO
CHRISTI
917.

ANNO
CHRISTI
917.

SYNODUS AUGUSTANA,

IN CAUSA DISCIPLINE ECCLESIASTICÆ.

Anno Domini DCCCLII. tempore Agapiti pape II. celebrata.

PRAEFATIO.

C Um excellentissimus piissimusque Otto rex, superius attractus clementia, non minus de negotio spirituali quam de statu Christiani imperii tractaret, in primis pontificum aliorumque pri- matum suorum communi consilio freus, anno incarnationis DCCCLII. indictione decima, anno vero regni ejus XVI. sub die VII. Idus Augusti, placitum conventumque synodalem Augustæ fieri decrevit, quatenus concordi diligentia, tam sancti cleri, quam populi ecclesiæ stabilitatis profesus, & totius Christianitatis utilitates tradarentur. Cujus divinæ rei dispositionem per reverendissimi atque prudentissimi Fratribus, Moguntinæ sedis archiepiscopi, industriam maxime gubernari deliberavit. Gerolmo etiam * Juvavensis ecclesiæ archiepiscopo, Manasse quoque Mediolanensis ecclesiæ archiepiscopo, Petro Ravennate archiepiscopo, ceterisque Italiz, Galliz, Germanie subnotatis pontificibus, huic discussioni operam exigentibus, Udalrico Augustensis ecclesiæ episcopo, Annone VVangionensis ecclesiæ episcopo, Starcando Eistetenensis ecclesiæ episcopo, Con-

Drado Constantiensis ecclesiæ episcopo, Poppone VVirciburgensis ecclesiæ episcopo, & similiter Godefrido Nemetensis ecclesiæ episcopo, Hartberto Curiensis ecclesiæ episcopo, Votone Ar gentinensis ecclesiæ episcopo, Lanberto Fries genensis ecclesiæ episcopo, Hugone Aritiensis ecclesiæ episcopo, Michaeli Ratisponensis ecclesiæ episcopo, Adalberto Patavensis ecclesiæ episcopo, * Ludfrido Ticeinensis ecclesiæ episcopo, Gisibrando Terdonensis ecclesiæ episcopo, Antonio Brixien sis ecclesiæ episcopo, Vultone Cumano episcopo, Deodato Parmentis, Adelardo Regiensis ecclesiæ episcopo, Sigolpho Placentina ecclesiæ episcopo, Adalgiso Aquensis ecclesiæ episcopo, cum eorum unanimis diligentia huic ecclesiastico negotio vigilanter intaret, omnibus ratum putabatur, principem regni, beatæ matris ecclesiæ devotum filium postulare, quatenus ibidem divina discutientibus interesse dignaretur. Tum die prædicto ei veniens dulciora modulationum jucunditate, honorifice, ut regiam dignitatem decuerat, ab omnibus acceptus, Missa celebrata finita, satisfaciendo pontificum petitioni, cum insigni privatim turba synodum intravit. Interim reverendus Moguntinæ fe dis

* hoc Sa
lzburgensis.

ANNO
CHRISTI
991.

dis archiepiscopus Frithuricus se e solio erigens, humiliter strenueque sermonem regulari studio congruentem protulerat, deinde cuncta, quæ de jure ecclesiastico iuxta canonicam auctoritatem & imitanda sanctorum parum decreta erant venti- lata, pronuncians, in hisce omnibus huic rei necessariis se in commune ejus praesidium sentire postulabat. Quibus rex superni amoris igne suscep- tensus, & aelo divini amoris animatus, mentis corporisque nisu ecclesiasticarum rerum auxiliato- rem, defensorem promptissimum se esse promit- tendo certificavit. Hac videlicet promissione audi- ta regali, prælibatus archiepiscopus residens, communi ceterorum astensi, capitula subsequen- tia titulari præcepit.

C A P I T U L A.

I.

Si quis episcoporum, presbyterorum, diaconorum, subdiaconorumque, uxori- rem accepit, a sibi injuncto officio depo- nendus est, sicut in concilio Carthaginensi tenetur, cap. 25.

II.

Episcopos, presbyteros, vel aliquem de clero, canes venandi amore vel accipitres habere non licet, sicut in concilio legitur Toletano cap. 10. Quisquis autem personarum hujusmodi in hac voluptate denun- datus fuerit, quamdui in illa detestabili voluptate detinetur, ab omni ecclesiasti- co officio cesseret.

III.

Episcopus, presbyter, aut diaconus, alez vacans, si ab hoc interdicto opere cessa- re noluerit, velut in canone apostolorum habetur cap. 42. deponendus erit.

IV.

Nullus in clericatus officio manens mulierem subintroducetam secum habitare per- mittat. Si vero aliqua suspicionum macu- lis alpera contra haec agere tentaverit, ab episcopo vel ejus millo virgis causa de- tenteatur. Si autem secularis potestas fieri prohibuerit, regia potestate stemna co- acta prælata sententia subjaceat.

V.

Diversa secularis vita negotia fugien-

ANNO
CHRISTI
991.

C O N C I L I U M A P U D S. T H E O D E R I C U M,

ANNO
CHRISTI
991.

A D V E R S U S R A G E N O L D U M C O M I T E M,

Ex P. Sir-
monde.

Flodoardus in chronic. Anno DCCCLIII. Sy- nodus quinque episcoporum apud sanctum Theodericum in territorio Remensi celebratur, Artaldo archiepiscopo presidente: ad quam voca- tus Ragenoldus comes, ob res ecclesiasticas ab eo pervasas, venire noluit; sed deprecatus est regem, ne excommunicaretur, ut ad synodum mitteret: cuius excommunicatio, rege petente, tunc inter-

Emissa est. Idem auctor ab Odalrico Artaldi suc- cessor anno tandem DCCCLV. excommunicatum do- cet. Odalricus, inquit, archiepiscopus Ragenoldum comitem excommunicat pro villis ecclesie Re- mensis, quas pertinaciter detinebat: & ipse co- mes loca quedam ejusdem episcopii cum suis per- vadens, rapinis incendiisque devastat.

C O N C I L I U M R A V E N N E N S E,

In quo Ferrariensi episcopo bona restituta, anno Domini DCCCCLIV.

Rubeus bīf. Raven. lib. v. ad annum DCCCCLIV. A vocatur in Classe: Martinus presbyter & abbas regularis sancti Severi: Petrus misericordia Dei presbyter & abbas regularis sancti Laurentii: qui vocatur in Cæsarea: Petrus reverentissimus diaconus sanctæ Ravennæ ecclesiæ: Leo venerabilis diaconus sanctæ Ravennæ ecclesiæ: Petrus subdiaconus: Honestus subdiaconus, filius quondam Joannis, qui vocatur Joannes Dux. Post hos numerantur multi sacrae viri Ferrariensis & Cornelienis ecclesiæ, quos, ne inutili serie sola nomina continente, tgdio sim, prætero. Sequuntur deinde ii profani ordinis, viri nobiles, Petri filius quondam Paulus dux: Romualdus dux . . . & plerique alii. Ibique dominus Petrus sanctissimus, & coangelicus archiepiscopus. Subscripere huic synodi decreto, post sacros viros, qui supra nominati sunt, Joannes consul Comacensis, Joannes misericordia Dei dux. Hæc Ravenne hoc anno acta.

RAVENNATENSE CONCILIO

In causa jurium querundam ecclesia Ravennatensis anno 954

Anno 954.
Ex Supple-
mento Man-
e Appendix
P. 47

Ravennatensis Concilii provincialis indicantur. Rubeo Hist. Raven. lib. 5. ad annum 954. noti, eorum summam ab eodem Rubeo C. ptam Labbeus dedit; nec ulterius quidquam no- vit. Chartam ipsam, seu potius acta genuina ejus Concilii jam tandem prodidisse excusat in appendice dissertationis de jurisdictione Raven- natum Episcoporum in civitate, & diœcesi Fer- rariensi per hos annos, ignoto auctore, & loco editionis, vulgate, admonuit me per literas Cl. vir P. Angelus Calogera Camaldulensis mona- chus, doctrina pariter & humanitate conspicuus. Hanc ut haberem rogatus per literas Rev. D. Antonius Fabri parochus S. Marie in Cælo au- reo, vir doctus, diligentissime & amico curavit. Eni' igitur viri illius amici largitione, ex qua Rubeus sua hausit, chartam autographam. Doleo tamen præclarum hoc antiquitatis mo- numenatum literis identidem erasis ad nos per- venisse mutilum. Quale quale tamen illud da- ri præstat, ne tandem totum absumptum inte- gre dispereat.

tio pontificatus Domini nostri Hagapiti summi Pontificis, & universalis pape in apostolica sacratissima beati pe . . . Adalberto ejus filio am- bebus piissimis & gloriissimis regibus anno regni pietatis ejus fedis quinto, die vigesima se . . . gu- lis ordo vera demonstrat auctoritas, ut liquis pro sue cautele intentiones cautæ definitum settierit, absque scriptu . . . esse videntur prolixis temporibus memoriter retineri non possunt. Ideoque dum residere in Sinodum D. Petro reverentissimo . . . cum eo ibique residentes reverentissimi Episcopi, atque astantibus religiosissimis abbatis, atque presbiteris, diaconibus & subdiaconibus, & maxi- ma pars pop. . . . ego ciatoribus, tabellionibus eorum nomina plura notantur, Id est in primis Martinus reverentissimus Episcopus see ferrariensis

Eccle. siveque Ursus gratia . . . episcopus see Cu- miacensis ecclesiæ, Gunfredus Episcopus see Cef- sinate Ecclesiæ, Arnaldus episcopus see Popiliense Ecclesiæ, Joannes episcopus see Corneliense Ec- clesiæ. Ubert . . . see . . . eni' Ecclesiæ, Gerar- dus Episcopus see Fav. Ecclesiæ, Dominicus reli- giosus presbyter & Abbas regularis sci Apolenaris, qui vocatur in Classe. Martinus religiosiss. presi- ter & abbas re . . . Apostoli, & Evangelis . . . Ab- bas regularis sci Laurentii qui vocatur in cæsarea, Petrus civ. . . . Rav. Ecclesiæ P. . . . Ecclesiæ, Pe- trus reverentissimus Diaconus item see Raven. Ecclesiæ, Leo venerabilis diaconus item see Raven. Ecclesiæ, Petrus item subdiaconus see Rav. Ecclesiæ, Honestus subdiaconus see Rav. Ecclesiæ fil. q. Joh., dativus, Johannes subdiaconus see Rav. Ecclesiæ fil. . . . subdiaconus fil. Johannes dux, Honestus subdiaconus, Georgius item subdiaconus; isti omnes see Rav. Ecclesiæ, Anselmus pres- byter, Stefanus presbyter . . . Leo archidiaconus a . . . nus presbyter, qui vocatur calbus, Paulus presbyter, Petrus presbyter, et alio Petrus presi- ter, isti omnes see Ferrarien. Ecclesiæ. De laici autem, id est . . . dux, qui vocatur de romanus, dux, Johannes Dei pietate dux filius quondam Ser- gius dux, & Sergius nobili viro filio suo, Petrus Dei pietate, & Severo germanis Com. . . . & Ge- rardus viri laudabilis germanis item comitibus Pe- trus Christi misericordia magister militum, An- dræas fil. Andreas dativus Faro . . . & . . . erc filius quondam Johannis, Conradus, qui vocatur Tendos filius quondam Leo de Petro nati. Gui- do filius quondam Johannis, qui vocatur de Sena- tore, Natalis dux filius quondam Johannis dux, Petrus filius quondam Paulus dux, qui vocaba- tur . . . aversaria Teofila dux filius quondam. An- dræas pater Thimguini, Gisius qui vocatur Guini- cius, Johannes filius quondam item Joannes dati- rus.

ANNO
CHRISTI
954

vus, Leo qui Liudus filius quondam, Romanus Aginam recredicione & investitionis a me facta si-
qui vocabatur debet Petrus filius quondam Ma-
ri..... tur de Cristoduli Johannes & Leo f.... de
Cumiacio, Eleuterius f.... quondam Onellus dux,
Marinus, qui vocatur Bonizones, Petrus tabellio
& curialis, Romualdus dux, Teudaldo qui v....
cis, & Johannes.... etrus tabellionis, Joannes ta-
bellio & aliis & aliis ceteris, que longum est ad
scribendum. In..... storum omnium presentia,
vestus est Dominus Petrus reverentissimus & coan-
gelicus archiepiscopus supra predicto Martinus epi-
scopas sce ferrariensis ecclesiam, eo quod detinebat
res sce sua rav.... de Massa que vocatur Cupa-
rius, quas totam ipsam integrum Massam cum
fundis, & casalibus, seu appendicibus suis olim
ordinatam abuerat quondam sce memor. Domini-
cus Archiepiscopus antecessor suus in quondam Ur-
sum Archipresbyterum & in aliis colonis, sicut in
ipsum re legitur libellum, quas in ipsum sinodus
ostendebat; & relectum est per Johannem tabel-
lium qui vocatur de porta triani; & etiam ipse
Dom. Petrus Archiepiscopus ipsam integrum Ma-
ssam habuit & detinuit, & ea qua stare jussit. Et sic
iste Martinus Episcopus in parte de ipsa Massa in-
victus est contra meam voluntatem, & eam inuste-
michi detinet. At ec respondens ipse Martinus ve-
nerabilis episcopus: de ipsa predicta Massa, que
atversum me dicis, vero ego de ipsa Massa in par-
te invictus sum, & detineo, putavit quod juris es-
set sce mee Ferrariensis Ecclesiae, & fecit exinde
inquisitionem cum meo clero in arcivo sce nostrae C
Ferrariensis Ecclesiae, & nullas monitiones carta-
rum exinde invenimus nec in antea invenire....
Si possumus. Nunc autem per omnia cognoscere
quia ipsa integra Massa juris est sancte vestre rava-
rense ecclesiae, & per omnia me exinde recredo,
quia nihil exinde pertinet ad meam ecclesiam pre-
fatis vero.... ligiosissimis Episcopis tales professio-
nes, & recrediciones audientes dixerunt; at ipse
prefatus Martinus episcopus ut corporaliter per fu-
stem investire ipse Dominus archiepiscopus & ...
dare... suum missum, qui corporaliter illum vel
suum missum de ipsa re investire; & statim appre-
dens ipse Martinus venerabilis Episcopus fuscum de-
pino, & posuit in manum prefati Domini Pe....
& dixit ei investito tibi de ipsa res quas atversum
me quesistis, quia nihil pertinet ad sanctam meam
ecclesiam & iterum apprendens ipse Martini-
nus Episcopus per manu.... por.... qu.... sancta
sue ferrariense Ecclesiae & misit eum in manum domi-
nus Archiepiscopus ut corporaliter de ipsa res in-
vestire illum vel suum missum sicut ipsi religio-
sissimi Episcopi S.... Ecclesias statutis decretum
ut qui alienam invadit non excusat imponitus sit
eum multiplicationem restituat unde in evange-
lio scriptum est. quod.... si aliquis defraudavit
reddre quadruplum; in lege quoque caustum est,
maledictus omnes qui transfrat terminos proximi
sui &.... omnes populo amen.

Hoc factum est sub.... Indictione tertiadecima
Ravenne.

Martinus Episcopus sce ferr. Ecclesiae huic pa-

ANNO
CHRISTI
954

cut supra.... ps sce Liv. Ecclesie in ac recredi-
cione, & investitione ut sup. l. interfui & ss.
.... & Ecclesie in hanc recredicione, & in-
vestitione ut super legitur interfuit & ss. Ego Ci-
rardus f. Episcopus ss.
.... edicione & investitione ut sup. l. inter-
fui, & ss.
.... ss Ecclesie in hac recredicione, & in-
vestitione ut sup. l. interfui & ss.
.... ss Ecclesie in hac recredicione & in-
vestitione ut sup. l. interfui & ss.
.... Ecclesie in hanc recredicione, & in-
vestitione ut sup. l. interfui & ss.
.... ac recredicione & investitione ut sup. l.
Binterfuit & ss.
.... onis interfui & ss. P. Gregorius Diaco-
nus & Abbas Monasterii sce Severi ut sup. l. in-
terfui & ss. † Martinus servus dilectissimi Dei
Apostoli & Evangel. Johis ut sup. l. interfui & ss.
.... Ecclesie ut sup. l. interfui & ss. † Joh.
sce rav. Ecclesie in hac recredicione sc.
.... is Ecclesie ut sup. interfui & ss. † Petrus
subdiac. sce rav. Ecclesie ut sup. l. interfui & ss.
.... Diaconus sce rav. Ecclesie ut sup. l. in-
terfui & ss.
.... Dia sce rav. Ecclesie ut superius legitur
interfui & ss.
† Onestus subdiaconus sce rav. Ecclesie ut sup.
l. interfui & ss.
† Johannes subdiaconus sce rav. Ecclesie ut
sup. l. interfui & ss.
† Leo Archidiaconus sce ferr. Ecclesie ut su-
perius legitur consensi & ss. † Josephus presbiter
in hac recredicione & investitione ut superius le-
gitur consensi & ss.
† Stephanus presb. secundarius sce Ferr. Ec-
clesie ut supra consensi & ss.
† Arulfo presbiter sce ferr. Ecclesie ut sup. l.
consensi, & m m sub. † Paulus presbiter sce ferr.
Ecclesie ut sup. l. consensi & ss.
† Petrus presbiter sce ferr. Ecclesie ut sup. l.
consensi & ss.
† Petrus presbiter sce ferr. Ecclesie ut sup. l.
consensi & ss.
† Natalis dux in hac recredicione, atque in-
vestitione ut sup. l. interfui & ss.
† Petrus filio quondam Paulus dux in ac recre-
dicione & investitione ut sup. l. interfui & ss. † †
† Joh. filio Leo consul ut sup. interfui & ss.
† Leo nobilis vir in ac recredicione & investi-
tione ut sup. interfui, & ss.
† Johs miachi dux in hac recredicione, & ...
† Johs conul de cumanlo in ac recredicione
& investitione.... Oldo consul cumiacensis in hac
recredicione & ...
† Stefanus in Dei nomine tabelliorum omnium
hujusque rav. S.... recredicione & investitionis
sicut super se.... do.... Episcopis & Diaconi-
bus, & Subdiaconibus et da.... negocioribus
complevi.... & ss.

ANNO
CHRISTI
955

P A T A V I N A S Y N O D U S

Ab Adalberto Patavino episcopo pro confirmando latifundiorum largitione, que decessores sui
canonicis Patavinis concederant Anno forte 955. Berengarii VI. celebrata.

Anno forte
ps. Ex U-
ghel. tom. V.
col. 410. nov.
edit. in Pat-
avina.
Ex Supple-
mento Man-
u p. 1010

A nno ab incarnatione Domini nonagesimo E Anno imperii D. Berengarii invictissimi augusti
sexagesimo quinto (a) (lege forte 955.) sexto Ind. VII. dum Dominus Aldibertus S. Pa-
ta-

(a) Uratus legit anno ab incarnatione 962. anno imperii D. Berengarii VI. indig. V. Sed utrasque lectio mendo-
fa

ANNO
CHRISTI
955

SYNODUS

443
 taurensis ecclesie episcopus resideret in cathedra sui episcopii in domo S. Marie matris ecclesie con-
 ANNO vocata sacerdotum, levitarum, reliquorumque ca-
 CHRISTI terra, tam ex cardine urbis ejusdem, quamque
 pps. ex singulis plebibus vel oraculis in synodali even-
 tu, ut solerti providentia mentes cunctorum di-
 vii verbi epulis reiceret, & spirituali admoni-
 tione, juxta sandorum statuta patrum, singulos
 quoniam instrueret, atque regulariter in lynodo peragenda ac deliberanda sunt Deo iustitiae la-
 babrante perhiceret; tunc universo clero plios lan-
 Et sedis cum ceteris sacerdotibus, & levius, re-
 liquorumque graduum ordinibus S. Patavensis ec-
 chesie ante praeditum D. Hildebertum episcopum ve-
 nientibus praesentia, quatenus ob anima*luz* reme-
 dium, seu & prædecessorum suorum, quamque et-
 iam pro statu successorum suorum episcoporum eis
 misericorditer subvenire dignaretur, petentes, &
 misericordiam postulantes, quatenus *luz* scriptio*n*,
 & concessio*n* de territorio*s*, & vineis sacra*pli*us canonic*a*, quam ipsi per datum, atque concessum
 prædecessorum suorum episcoporum ad possessionem
 sacra*pli*us canonic*a* habebant, & detinebant, con-
 cedere dignaretur, quoniam antiqua munima char-
 tarum propter rabiem paganorum igne cremata, &
 consummata, atque perdita habebant. Tum san-
 dissimus, & reverendissimus per omnia pontifex
 zelo Dei eos compatiens, & eorumdem petitiones
 in antro pedestris rimatum petratis, & confide-
 rans illud verasime dictum, quod in lege Do-
 mini continetur dignoscitur, ut qui altari deter-
 virot, cum altare participant, & qui evangeli*o*
 evangelizant, de evangeli*o* debent vivere, quate-
 nus *luz* habentes iustitiam secure possint in san-
 da De*o* eccl^{esi}a militare. His igitur motus tradi-
 tionibus una per concessum, voluntatemque iplo-
 rum sacerdotum, cunctorumque ecclesiastici ordi-
 nis, tradidit eis jam datus D. Hildebertus per se-
 rulam pectoralem iugatricem sui episcopii, quam
 in manu sua tenebat, & per hanc concessionis car-
 tulam in integrum omnibus rebus illis, quas ha-
 denus tenuerunt, tempore videlicet D. Sibichonis
 bonæ recordationis episcopi, successorum, &
 antecessorum episcoporum, & nunc ad partem *pli*us canonic*a* detinunt; id est in primis oratorium S.
 Luc*ie* cum omnibus pertinentiis suis in integrum,
 seu & terris calvis, & sedimina earum cum cur-
 tis, horris, areis & terris, cum vineis quoque &
 aratoriis cultis & incultis infra eamdem civitatem,
 sicut hastenus tenuerunt in confino, ubi dicitur
 Bruziniga minore. Concessit etiam eisdem sacer-
 dotibus terras cum vineis extra eamdem civita-
 tem, ubi dicitur Pons Curvus, quæ antiquitus vi-
 nea cellæ canonic*a* dicebatur. Iterumque conces-
 sit supradictis canonicis aliquantulum terrarato-
 riz in locum, qui dicitur Pavezolo, quantum po-
 test esse per extimationem inter cultum, &
 incultum vigras quinquaginta, & Silva S. Mar*ie*,
 quod est juxta humen, qui dicitur Retrone, & de
 uno latere & de uno capite ipso Retrone percur-
 rente, de alia parte palude adiacente, & de
 alio latere Patavinos contiores habente; deci-
 mas vero ejusdem civitatis cum omnibus titu-
 lis vel villis suis ad eamdem civitatem antiqui-

A*tus* pertinentibus vel aspicientibus, quæ a fide-

li populo dantur; item concessit, atque largi-
 vit, tam de fructibus terræ, quam de animalibus
 per omnia; videlicet in primis villa, quæ dicitur
 Limena, & villa quæ dicitur Arzere, Alticheria,
 & Turre, & Noventa, & villa quæ dicitur Berga
 & Runcalieri, & villa Casale, & villa, quæ no-
 minatur Albignasega, & Maserada, & ceteris aliis
 per omnia ad eandem civitatem pertinentibus.
 Donationes vero, vel offertiones a quocumque an-
 tecessorum suorum episcoporum date, & conce-
 ssæ fuerint, si aliquo casu perdite sunt, & con-
 ceSSIONES eorumdem concessit & confirmavit, &
 corroboravit. Hæc autem omnia superius com-
 prehensa dedit, cessit, & confirmavit supradictis
 filiis, & sacerdotibus canonice ordinis ipsius S.
 matris ecclesie, tam eis, qui moderno tempore
 sunt, quam posteris eorum usque in perpetuum,
 ut habeant, teneant, firmiter possideant, & inter-
 se dividant, prout melius videbitur illis, qui mo-
 derno tempore sunt, vel successoribus eorum,
 secundum qualitatem uniuscuiusque ordinis, ab-
 que illa sua, vel successoribus suis diminutio-
 ne. Si quis autem hujus concessionis, &
 ordinationis, quas per consensum sacerdotum, levi-
 tarum, ceterorumque ord. graduum tum ex car-
 dinale ejusdem ecclesie, quam ex singulis plebibus
 vel oraculis fac. synodi, quam ipse D. Hildeber-
 tus bene ordinavit, si aliquis corrumperet, aut in-
 fringere, vel molestare presumperet ex successo-
 ribus suis, mereat pro peccatis suis a limibus
 ecclesie esse extraneus, & veniant super eum omni-
 nes illæ maledictiones, quas Dominus percussit
 Ægyptum, & in secundo adventu Christi cum
 Iuda traditore accipiat damnationem in perpetuum
 perditionem. Et ut neque ab eo, neque a suc-
 cessoribus suis a proprio statu removeri possit,
 manu propria roboravit.

D Ego Hildebertus episcopus Patavensis ad om-
 nias luprat. a me facta manus.Ego Urso (b) episc. hanc chartam contumio
 & laudo manu mea &c.Ego Antelmus Archipresbyter S. Patavensis ec-
 chesie huic descriptioni, & concessioni consensi,
 & subscripsi.Ego Regen*io* archidiiconus consensi, & sub-
 scripsi.

Ego Dominicus presbyter consensi & subscripsi.

Ego Martinus presbyter consensi & subscripsi.

Ego Rodivertus presbyter consensi, & sub-
 scripsi.E Signum man. Regen*io*, & Gribest &
 ejusdem D. Ildeberti episcopi rogati, & D. Ilde-
 bert*o* episcopo huic inscriptioni manus suas po-
 fuerunt.E Signum manibus Bonorestaldo, & Dardaldo,
 & Bulpario de eadem civitate testes.E Signum manibus Martino decano, & Domini-
 co, & Joanne qui dicitur Silib. testes.Ego Adelbertus subdiaconus, atque cancellarius
 S. Patavensis ecclesie ex iustitione D. Hildeberti
 consensi cunctorum sacerdotum, & levitorum hanc
 concessionis chartulam rogatus, atque post tradi-
 tam complevi.

S Y.

sa est: nam anno 964. eurrebat inditio VII. & Berengarii annus regni XIV. Anno vero 965. desierat Berengarii regnum. Propterea si in describenda regni Berengarii epocha error non irrepli*t*, hoc documentum ad annum Christi 955. referendum, qui erat sextus Berengarii junioris, & pro VIII. Inditio*n*e reponenda XIII. atque ita evane-
 git XXX. annorum illud interponit*um*, quod Scardoneus ab anno 923. ad 955. statuit. Nam Hildebertus Ar-
 demanno successerit anno 944. cuius donatio canonic*a* tafta emanaverit anno 955. quando autem vixerit in-
 compertum. Editor Ughelli.

(b) Quinam tuerit, & cuius sedis episcopus hic Urlo nobis latet, ni opinari velimus hanc esse confirmatio-
 nem Urlois Patavini intra numerandas inter successorum Hildeberti. Editor Ughelli.

ANNO
CHRISTI

SYNODUS LANDAVENSIS

ANNO
CHRISTISUB PATER VIGESIMO QUINTO
ibidem episcopo habita.

Ano DCCCLV. indictione XIIII. a nativitate gradus ecclesiastici in unum convenienter. A diebus enim Nougui filii Guriat, atque Patris episcopi sedis episcopalis famosissima, quæ ad ripam Tavi fluminis polita est, quadam die tempore menses quidam diaconus nomine Ili filius Beli, quem in uno eodemque anno ordinavit episc. transiens per segetes, obviavit ei quidam rusticus nomine Merdutir filius Iuduc, vituperando dicens, ait: Quid tibi timidiſſime, & armis? Dum verbis vituperationis colloquebantur, irruit Merdutir in Bœum, extendens manum ad gladium ejus, gladio evaginato succidit digitum illius diaconi. Derivante autem sanguine ejus, ait ad eum: Reverte ad me, ut ligem digitum meum. Convertens autem ad eum, & ligans digitum ejus, jugulavi eum diaconus, & statim defundus est. Ipse autem diaconus vertens se in fugam, declinavit ad ecclesiam sanctorum Jarmen & Febrie, refugium inquirens. Dum autem hec aguntur, nunciatum est amicis defundi. Postea congregati sunt amicorum ejus multi, & conati sunt frangere ecclesiam, in qua erat diaconus. Tunc adiuit famosissimus ille vir Bledecurit filius Ennianus, qui prohibuit eos ne ecclesiam frangerent, quod scelus erat dictu. Novissime vero adfuerunt sex viri de familia Nougui, quorum autem sunt nomina, Brutulf & Brittilia frater ejus, Budat & Bi-guan filius ejus, & alii duo fratres filii Cunulic, Guodcun, & Alla. Statim venientes irruerunt in ecclesiam, & occiderunt diaconum ante altare sanctorum, scelus dictu, resperio sanguinem in altari & in parietibus ecclesie.

Dico-nus
ante pion
al arc. occi.
dicer.

Episcopus
synodus in-
dicti.

His malis peraditis, nunciatum est episcopo qui tunc morabatur apud Hovel Britanicum regem in regione Bracham. Ipse statim ut audivit, transmisit nuncios ad monasteria omniorum provinciarum totius parochie infra ostium Tarasir i.e. gau- uique ad ripam Tingas: quarum obedientiae subje- & sunt ecclesias Landavie & sanctis ejusdem Dubrio, Teliavo, Oudoceo, & Patri episcopo, & omniibus episcopis succedentibus in perpetuo, ut congregarentur sacerdotes, diaconi, & omnes

Audiente quoque Nougui cum optimatis suis totius ecclesie maledictionem irruentem in se, & descendente super eum, non audens tale pondus maledictionis sustinere, initio consilio cum famosissimus regionis sum, & legis transmissis, appellavit episcopum ad se. Postea vero obviarunt ibi Nougui, & episcopus cum optimatis suis in Guentonia urbe, & ex consilio omnium doctorum utriusque partis dati sunt illi sex viri crudelis in manu Episcopi. Adducti sunt ad monasterium S. Teliavo, illis facientibus sex menses in ferreis carcerebus. Nougui iterum postulavit ut adducerentur viri illi ad supradictum monasterium, in quo occiderunt diaconum, & illic divinum judicium acciperent.

Synodo quoque judicante definitum est, ut unusquisque eorum suum agrum, suamque totam substantiam, isoluper & pretium animæ sua, hoc est septem libras argenti redderet ecclesie quam maculaverat. Sed hoc præterendum non est, quod cante judicium, redacti sunt viri illi Igualaua filius Moruid, & Guinan, Junathan, & Guelfird, tres filii Cereuc, & totus ager generationis Goorvot, cum campo & fontibus, cum silvis & accipiteribus, cum omni censu qui antea dabatur regi, in manu episcopi, & in potestate ecclesie S. Teliavo. Determinantibus omnibus divino judicio surrexit episcopus in medio, & omnes steterunt juxta eum, tenentes evangelium, & ait ad Nougui: Pone manum tuam super hoc evangelium. Et extendit Nougui manum super evangelium, dicens: Sit hæc terra cum incolis suis in sempiterna consecratio ne Deo & sanctis Dubrio, Teliavo, & Oudoceo, & Patri episcopo, & omnibus episcopis Landavie, libera ab omni laicali servitio, nisi tan- tum oratione quotidiana in perpetuo. De clericis telles sunt Pater episcopus, Diuum sacerdos, Difflath lector, &c. De laicis Nougui rex, &c. Quicumque custodierit, custodiat illum Deus. Qui autem ab ecclesia Landavie se separaverit, anathema sit. Amen.

Judicium
la homicidio
sacrilegio.

ANNO
CIRCITER
CHRISTI

CONCILIUM INCERTI LOCI

ANNO
CIRCITER
CHRISTI

EPISCOPORUM QUI IN FINIBUS BURGUNDIAE.

Anno circiter DCCCLV. sub Agapito papa II. in quo eum de excommunicatione Isuardi, qui agros ad abbatiam S. Symphoriani pertinentes injuste detinebat

Concilii istius nibil nobis supereft præter Commo-
nitiorum episcoporum, cujus exemplar, uti
et ceterorum que ad Isuardi excommunicationem per-
tincent, debemus viro eruditissimo Francisco Gibletio
S. J. qui ea descripta ex tabulis sancti Symphoriani
Augustodunensis nobiscum humanissime communi-
cavit.

COMMONITORIUM EPISCOPORUM

In finibus Burgundie, de excommunicatione
Isuardi.

Summorum summo, primorum primo, domino
Manasse, Metropolitano sedis Arelatensis ar-
chiepiscopo, cum ceteris coepiscopis, Landrico
Avenionensi, Odolberto Vallenisi, & aliis Pro-
vincie episcopis, Emblardus Lugdunensem sedis

et-

447
 ANNO CHRISTI
 955.
 archiepiscopus, Rodmundus Eduensium episcopus, Hermannus Senonesis ecclesie archiepiscopus, Hildebodus Cabilonensis episcopus, Maimodus Matricenensis episcopus, Acardus Lingonensis episcopus, Anfegilius Trecallenium episcopus, VVido Altiliodorensium episcopus, Gaubertus Nevernensis episcopus, cum ceteris episcopis, Burgundie partibus commorantibus, assiduas in Christo orationes. Sciat vestra fraternitas, quod cura nostri officii est, causas sanctarum ecclesiarum inquirere, & ad meliora queque provocando reparare. Nam domous Rodmundus nuper a Romaveniens, detulit literas ex parte domini Agapiti pape, in primis admonitorias de terra sancti Symphoriani, quæ conjetat in partibus provincie: felicet in circuitu Arelatensi, & Avignonensi: quam tenent Isuardus & socii ejus, genere voluntate illorum, qui corpus S. Symphoriani custodiunt & venerantur. Vos enim etis in partibus illorum: & vos intelligere potestis rationem S. Symphoriani, ut implatur illud apostoli: Frater fratrem adjuvet, & ambo consolentur. Ergo peritus communiter, ut omnes illos invatores ter-

A. S. Symphoriani, semel, bis, & ter vocando ammoncatus ut resipiscant a talibus, & permittant tenere S. Symphoriani ecclesiam quod suum est. Et, si tenere voluerint, impetrant ab eo qui loco sancti Symphoriani preest, quoquo modo impetrare potuerint. Sin autem nec reddere voluerint, nec impetrare: sicut scriptum est & mandatum nobis a domino papa, ex parte illius & ex parte nostra sine anathematizati & damnati, & societas Christianorum separati: in ecclesiam Dei non intrent, Missam non audiant, pacem cum Christiano non faciant: nec manducent, nec bibant, nec dormiant cum ullo Christiano: si infirmati fuerint, non visentur; & si mortui, non sepeliantur: sed in barbitrum confusione & perditionis, cum Core, Dathan, & Abiron, quos vi-
 os terra absorbit, demergantur.

ANNO
 CHRISTI
 955.

Cum nihil profuerit ex excommunicatio, & Agapito pape successisset Joannes XII. ab eo Girardus Augustodunensis episcopus, eam quæ sequitur in predictis rerum sancti Symphoriani invatores tentantiam obcepsit. Eam vide infra ad annum 959. sed Joannes papa X.

V I T A
 E T E P I S T O L A
 JOANNIS PAPÆ XII.

Joannes Alberici illius qui ubi dominabatur si-
 lius, apostolicam ledem invasit anno Domini
 955. tempore Constantii VIII. imperatoris.
 Et quamquam huic legitima ætas alia omnia
 decesserit, quæ in legitimo pontifice requiruntur;
 tamen accedente postea contenti potius cleri vi-
 sum est hunc potius esse tolerandum, quam ec-
 clesiam schismate aliquo, quod aliquoquin exortum
 fuisset dividendam. Cumque universa ecclesia ca-
 tholica sciret minus malum esse, caput quantum-
 libet monstrosorum proferre, quam unum corpus
 in duo secari, & duobus capitibus informari, eun-
 dem tota orbe terrarum tanquam verum & legi-
 titium pontificem venerata fuit. Hic revera pri-
 mus est inventus, qui sibi nomen mutavit, qui
 ex Ottaviano, pro mutata non exuta tyrannide,
 voluit Joannes nominari. Ob temporale ur-
 bis dominium, Albericus pater filium suum Ottavi-
 anum nominaverat: ille contra pontificatum &
 spirituale dominium totius orbis consecutus, spi-
 rituali nomine hoc Joannis appellari voluit. Idem
 juvenili ardore spirans minarum & cædis, colle-
 ño exercitu copisque auxiliariis ex Spoleto du-
 catu conduxit, adverlus principem Capuanum no-
 mine Pandulphum bellum movit: cui cum ille
 Salernitanorum ope & auxilio fortiter resistaret,
 ad propria redire pacemque per legatos petere co-
 actus fuit. Hujus tempore Berengarius solitus
 timore defuncti Luitulphi filii Ottonis, qui ad
 coercendam ipsum Berengarii tyrannidem in Ita-
 liam missus erat, per universalem Italiam impu-
 ne grassabatur, & profana simul & sacra ablique
 Legationem ad Ottoneum deleitu devastabat. Qua de causa Joannes papa
 tyrrannidem illam non amplius serens, legatio-
 nem misit ad Ottoneum regem Germanie, suppli-
 citer, auctore Luitprando, literis & signis regem
 orans, quatenus pro Dei amore, sanctorumque
 apollolorum Petri & Pauli, quos delidorum suo-

Crum cuperet esse remissores, se sibique commis-
 sam sanctam Romanam ecclesiam ex suorum ini-
 micorum fauibus liberaret, ac saluti & pristinae
 libertati restitueret. Cumque idem eodem tempo-
 re auctore Deo Mediolanenses per deputatam le-
 gationem petivissent, Otto, antequam e Germania
 recederet, VVormatius comitia habuit, in quibus
 filium suum Ottoneum, ex Adelheide genitum,
 creavit regem, cumque VVilelmo Moguntino ar-
 chiepiscopo ex alia uxore filio nutriendum com-
 misit, præstitaque per juramentum fidelitate &
 securitate sedi apostolicae, de futura successione in
 Romano imperio ejusque juribus ac titulis pro-
 missionem accepit. His præviis rex piissimus, in-
 quiruit Luitprandus, collectis copiis in Italiæ per-
 citus venit, tantoque Berengarium stque Adelber-
 tum celerius expulit, quanto evidentius constat,
 quod committones Petrum & Paulum sanctissi-
 mos apostolos habuit. Postquam ablata suis que-
 que dominis restituerit, anno Christi Redemptoris
 962. qui erat 7. an. pontificatus Joannis, Ro-
 manum venit, ibique magno cum honore miroque
 ornatu, & apparatu suscepimus a pontifice cum
 applausu totius populi imperator & Augustus vo-
 catus, & ordinatus, undionem imperii suscepit.
 E. Quæ vero post hæc legitime peracta Joanni pape
 restituerit, quæque dona ille ecclesiam Romanæ
 adjecterit, indicat ipsum authenticum donationis
 diploma, quod aureis literis exaratum Romæ in
 castello S. Angeli aßervatur. Pro gratia referen-
 da pontifex omnisque urbis optimates supra cor-
 pus beati Petri jurarunt, se nunquam Berenga-
 rio atque Adelberto auxiliarios: atque ita im-
 perator Roma discedens Papam se contulit.

Ottoneum im-
 peratorem
 crevit.

Interæ Joannes pontifex ad defectionem solicita-
 tus, immemor juramenti prestiti, Adelberto se con-
 junxit. Quod cum imperator per nuncios undique re-
 deuentes verum esse intellexisset, Luitprandus cum
 di-

Joannes deh-
 cit ab impe-
 ratore.

VITA, ET EPISTOLA.

449

„ dixisse scribit: Puer est, facile bonorum im-
„ mutabitur exemplo virorum: spero cum objur-
„ gatione honesta, suasione liberali facile ex illis
„ se se emerserum malis. Cum hac de causa impe-
„ rator Romanus rediisset, papa Simeon & Adelbertus
„ aufugerunt. „ Cives vero, inquit Loitprandus, fan-
„ dum imperatorem cum suis omnibus in urbem su-
„ cceperunt, fidelitatemque promiserunt: hanc ad-
„ dentes, firmiterque jurantes, nunquam se pa-
„ pam electuros aut ordinatores præter consensum
„ atque electionem domini imperatoris Ottonis.
„ Cæsar Augusti, filiique ipsius regis Ottonis.
Post triduum quam Romanum venisset, auctoritate
Ottonis habita est pseudosynodus, qua Joanne in
ordinem redacto subrogatus est pseudopapa Leo
VIII. quem ille, post obitum Ottonis in urbem
revocatus, velut adulterum & invasorem sedis de-
posuit, recfisus omnibus illius conciliabuli actis,
quibus nullo juris & antiquitatis ordine servato,
Joanne papa amoto, sufficitus fuerat. De infau-
sto Joannis papæ exitu, audor qui assertur
Luitprandus hoc scribit: „ Quadam nocte extra
„ Romanum dum se cum eujusdam viri uxore ob-
„ lederet, in temporibus adeo a diabolo est per-
„ cassus, ut intra dierum octo spatiun eodem sit
„ vulnere mortuus. Non quia, ut ille ait, justa
damnatus, & juste receptus fuerit; sed quia tot
tantique vexationibus a Deo admonitus, a pec-
catis confutus non abstinuit. Quamquam ista quo
apud Luitprandum narrantur, non tam ipsius sint,
quam hominis adversarii, & Ottoni plus nimio
adcribentis: tamen veritatem eorum non con-
troverto, utpote quod nullum dispendum afferant
fidei catholica, de qua unanimi consensu profi-
temur, Petrum Petriique successores post acceptam
Christi promissionem, in moribus quidem, non
autem in fide, deficere posse. Contigisse obitum
Joannis papæ anno 964, pridie Idus Maii, in Re-
ginonis auctario assertur.

EPISTOLA JOANNIS PP. XII.

AD SANCTUM DUNSTANUM, CANTUARIENSEM EPISCOPUM,

De concessione pallii.

*Joannes episcopus servus servorum Dei confratri Dun-
stano Dorobernenhi ecclesiæ archiepiscopo, vita per-
petua permanendam in Christo salutem.*

SI pastores ovium solem geluque pro gregis sui
custodia die ac nocte ferre contenti sunt, &
oculis conspicant vigilantibus, ne aliqua ex ovi-
bus aut errando pereat, aut lanista mortibus ra-
piatur: quanta cura quantoque sudore debemus es-
se per vigilis ob salutem animalium, qui dicimus
pastores esse earum? Attendamus igitur nos offi-
cium exhibere erga custodiæ ovium dominica-
rum, ne quasi lupo veniente territi fugiamus, ne
in die divini examinis pro desidia nostra ante sum-
mum pastorem & negligientia vestra excruciemur,
unde modo honoris reverentia in sublimiore arce
ceteris dijudicamur. Primum itaque tuum, in
quo tibi ex more antecessorum tuorum vices a-
postolicae sedis exercere convenit, ita tibi ad plen-
num confirmamus, sicut beatum Augustinum ejus-
que successores prelatæ ecclesiæ pontifices habui-
le dignoscitur.

Pallium vero fraternalitati tua ex more ad mis-
sarum solemnia celebranda commendamus: quo-
tibi non aliter ut concedimus, quam eo usu quo
antecessores nostri prodiderunt, ecclesiæ tuae pri-
Concil. General. Tom. XVIII.

450

A vilegiis in suo statu manentibus. Neque tua pru-
dentialia hoc incognitum habet, vel quicumque,
quantum indumenti honor moderatione adiuvum
tremendus erit. Honestati morum tuorum haec
ornamenta convenient, quatenus, Deo auctore,
potest esse conspicuus, ita ut vita filii tuis sit re-
gula: & in illa, si qua fortitudo illis inest, diri-
gantur, dum in ea quæ imitentur aspiciant. Et
in fine epistola.

Sancta Trinitas frateritatem vestram gratie sue
protectione circumdet, atque ita in timoris tui
viam te dirigat, ut post vitæ hujus amaritudinem
ad aeternam pervenire simul mereamur dulcedi-
nem. Et hoc scriptum est per manum Leonis scri-
narii sedis apostolicæ, in mense Octobris, indi-
B & die quarta, die primo Kalend. Octob. anno *

anno 1048
scissus post
Actio.

De hoc Ita-
re vide
paucis ante
Cocilium
Episcoporum
Iura Gallicum
Burgundicum.

RESCRIPTUM JOANNIS PAPÆ XII. pro excommunicatione Iuwardi & sociorum.

EGO in Dei nomine Joannes papa, sedis apo-
stolice, & Romanæ urbis apostolicæ, divi-
na clementia largiente, notum volo fieri omnibus
qualiter veniens quidam episc. a partibus Gallia-
rum, nomine Girardus, Augustundunensis civitatis
preful egregius, pro regis etiam amore, & beati
Petri principis apostolorum servitu Romam expe-
xit: nostram honorifice adgressus presentiam.
Qui dum nobis pro sua industria, & honoris ma-
gnificencia gratius, acceptabilis, & carus existeret:
dum de pluribus sermo inter nos haberetur, ma-
nifestavit mihi humillime reclamando de quibusdam
hominiis, qui terram de suo episcopatu
presumptuose & violenter tenere videntur. Insu-
per deprecatus est, ut eos excommunicaremus, &
maledictionis jaculo illos damnaremus. Cujus pe-
titionem benevolè suscipiens, iussi ego Joannes
papa, servus servorum Dei, talem excommuni-
cationem & maledictionem fieri, scriptam manu
propria Benedicti archiepiscopi nostri. Conjacet
autem eadem terra, in patria quæ dicitur Pro-
vincia, de abbatis S. Symphoriani. Quicunque
ergo eam tenent terram S. Symphoriani, aut ali-
quid ex terra S. Nazarii, sine assensu Girardi ejus
D civitatis episc. ex auctoritate Dei patris omnipot-
tentis, & Filii, & S. sancti, omniumque sancto-
rum Dei: potestate insuper beati Petri senioris
nostris, cum ceteris apostolis quibus data est po-
tetas ligandi atque solvendi, & ex ministerio no-
stro, sine excommunicari & anathematizari, at-
que a limibz sanctorum Dei ecclesiæ alienati: nisi
conversi ad satisfactionem venerint. Omnes enim
maledictiones, quæ in veteri testamento & novo
scriptæ sunt, veniant super eos nisi ad emenda-
tionem venerint. Sunt maledicti in civitatibus, in
villis, in agris, in viis, in castellis, in silvis, &
in omnibus locis. Deleantur de libro viventium,
& cum justis non scribantur, nisi relipescendi ad
satisfactionem & emendationem venerint: Fiat.

Transmissio excommunicationis.

Anno incarnationis Dominiæ decect. ix. indi-
zione 111. imperante Michaeli imperatore
Constantinopoli, domino autem Joanne apostolico
Romæ presidente, regnante vero Lothario Fran-
corum rege, transmisso est haec excommunicationis
archiepisc. Francie, & Burgundie; Artaldo Re-
mensis ecclesiæ archiepisc. & subiectis sibi episco-
pis; Amblardo Lugdunensis ecclesiæ archiep. Rod-
mundo Eduensis ecclesiæ episc. Achardo Lingo-
nenensis sedis episc. Frogario Cabilonensis ecclesiæ
episc.

Ff

OTTONIS IMPERATORIS

452

451 ANNO CHRISTI 969
 episc. Natrano Nivernensi episc. Richardo Autif. Amarique ad suprascriptas civitates pertinentibus : simul & Pentapolim , videlicet Ariminum , Pi- ANNO CHRISTI 969
 sidorensi episc. de terra , & alodo S. Fausti , & saurus , Fanum , Senogalliam , Anconam , Aus-
 sancte Auguste , & S. Symphoriani , quæ est in mum , Humanam , Hesim , Forum Sempronii ,
 regione Provincie , in finibus loci qui vocatur Moniem Feltri , Urbinum , & territorium Bal-
 Magna : quam tenet per potestatem Isuardus , & nense , Calles , Luciolis , & Eugubium , cum om-
 soci ejus .
 finibus , & territoriis ad eisdem civitates

Excommunication.

Auctoritate Patris , & Filii , & Spiritus Sancti , & ordine omnium sanctorum , & nostra communia excommunicatione alligamus , & anathematizamus Isuardum , & omnes locios ejus , qui tenent terram S. Symphoriani . Ut nullus eorum postquam hoc audierit , ecclesiam non intraret , Missam non audiat , pacem cum Christiano non faciat : neque manducet , neque bibat , neque dormiat : & si infirmaverit , non visitetur ; & si mortuus fuerit , non sepeliatur , neque pro eo oretur ; nisi ad emendationem & satisfactionem vererit .

De his terris S. Symphoriani , quæ sive sunt in comitatibus , Avenionensis , & Cavellico , tandem satificat Isuardus Girardo Augustodunensi episcopo . Feria 111. xvii. Kalendas Augusti , anno Domini Dcccclxxii . Indictione xv . regnante quidem rege Gondrado . Rerum autem in Cavellicensi episcopatu sitarum restitutionem , Hugoni ecclesiæ S. Symphoriani Cavellicensis decano , & clericis ejus factam , confirmavit Desiderius episc. Cavellicensis .

DIPLOMA OTTONIS IMPERATORIS

De confirmatione iurum Romanæ ecclesiæ.

ANNO CHRISTI 969.

Autographum ipsum aureis literis exaratum assertatur Romæ in castello S. Angelii .

In nomine Domini Dei omnipotenti Patris , & Filii ,
 & Spiritus Sancti .

EGO Otto Dei gratia imperator Augustus , una cum Ottone gloriofo rege filio nostro , divina ordinante providentia , pondeamus atque promittimus per hoc pactum confirmationis nostræ tibi beato Petro principi apostolorum & clavigero regni celorum , & per te vicario tuo domino Joanni summo pontifici & universalii XII. papæ , sicut a prædecessoribus vestris usque nunc in vetita potestate atque ditione tenuitis & dispositiis civitatem Romanam , cum ducatu suo , & suburbanis suis , atque viculis omnibus , & territoriis ejus , montanis , & maritimis , litoribus atque portibus , seu cunctis civitatibus , castellis , oppidis , ac viculis Tusciae partibus , id est Portum , Centumcellas , Cerem , Bledam , Marturiandum , Sutrium , Nepem , Cattellum , Gallisem , Ortem , Polimartium , Ameriam , Tudam , Perusiam cum tribus insulis suis , id est Majore , Minore , Pulvencilm , Narniam , & Utriculum cum omnibus finibus ac territoriis ad suprascriptas ciuitates pertinentibus . Nec non exarchatum Ravennatem sub integritate , cum urbibus , ciuitatis , oppidis , & castellis , quæ pia recordationis dominus Pippinus , & dominus Carolus excellensissimus imperator , prædecessores videlicet nostri , beato Petro apostolo , & prædecessoribus vestris , iamdudum per donationis paginam contulerunt , hoc est civitatem Ravennam , & Æmiliam , Bobium , Cesenam , * Forum populi , Forum Livii , Faventiam , Imolam , Bononiam , Ferrariam , Comaculum , & Hadrianis , atque Gabellum , cum omnibus finibus , territoriis , atque insulis , terra

similis & Pentapolim , videlicet Ariminum , Pisaurum , Fanum , Senogalliam , Anconam , Ausum , Humanam , Hesim , Forum Sempronii , Moniem Feltri , Urbinum , & territorium Balnense , Calles , Luciolis , & Eugubium , cum omnibus finibus , & territoriis ad eisdem civitates pertinentibus .

Eodem modo territorium Sabiniense , sicut a domino Carolo imperatore antecessore nostro , beato Petro apostolo per donationis scriptum concessum est sub integritate . Item in partibus Tusciae Longobardorum Castellum Felicitatis , Urbem veterem , Balneum regis , Ferentum , Viterbiuum , Ortem , Nartam , Tuscanam , Suadam , Populonium , Rosellas , cum suburbanis atque viculis omnibus , & territoriis ac maritimis , oppidis ac viculis seu finibus omnibus . Itemque Almus cum insula Corsica , deinde in Soriano , deinde in monte Bardonis , deinde in Berceto , exinde in Parma , deinde in Regio , exinde in Mantua , atque in Monte Silcis , atque Provincia Venetiarum , & Istria , nec non & cunctum ducatum Spoletonum , seu Beneventanum , una cum ecclesia S. Christianæ posita prope * Papiam juxta Padum . Padum . quarto millario .

Item in partibus Campanie Soram , Arces , Aquinum , Arpinum , Theanum , & Capuam , necnon patrimonia ad potestatem & ditionem vestram pertinentia , sicut est patrimonium Beneventanum , & patrimonium Neapolitanum , & patrimonium Calabrie superioris & inferioris . De civitate autem Neapolitana , cum castellis & territoriis & finibus & insulis suis libi pertinentibus , sicut ad eisdem respicere videntur , necnon patrimonium Siciliæ , si Deus nostris illud tradidit manibus . Simili modo civitatem Cajetam & Fundum cum omnibus earum pertinentiis .

Insuper offerimus tibi , beate Petre apostole , vicarioque tuo domino Joanni papæ , & successoribus ejus , pro nostræ animæ remedio , nostrisque fili , & nostrorum parentum , de proprio nostro regno ciuitates & oppida cum pectoris suis , id est , Reatem , Amiternum , Furconem , Nursiam , Baluam , & Marliam , & alibi ciuitatem Interam- Dnem cum pertinentiis suis .

Has omnes supradictas provincias , urbes , ciuitates , oppida , & castella , viculos , & territoria , simulque & patrimonia pro remedio animæ nostræ , & filii nostri , live parentum nostrorum , ac successorum nostrorum , & pro cuncto a Deo conservando Francorum populo , jam dictæ ecclesiæ tue , beate Petre apostole , & per te vicario tuo spirituali patri nostro domino Joanni summo pontifici & universalii papæ , ejusque successoribus , usque ad finem seculi , eo modo confirmamus , ut in suo definito jure , principatu atque ditione .

Simili modo per hoc nostræ delegationis patrum confirmamus donationes , quas pia recordationis dominus Pippinus rex , & postea dominus Carolus excellentissimus imperator , beato Petro apostolo spontanea voluntate contulerunt : necnon & censum vel pensionem , seu ceteras dationes , quæ annuatim in palatium regis Longobardorum inferri solebant , live de Tuscia , live de ducatu Spoleto , sicut & in suprascriptis donationibus continetur , & inter sanctæ memoris Hadrianum papam , & dominum Carolum imperatorem convenit , quando idem pontifex eidem de suprascriptis ducatisibus , id est Tuscano & Spoleto , suscepit auctoritatis præceptum confirmavit : eo scilicet modo , ut annis singulis prædictis census ad par-

* Forum
Populium .

453
ANNO
CHRISTI
962.

tem ecclesie beati Petri apostoli per solvatur: sed va super eosdem ducatus nostra in omnibus dominatione, & illorum ad nostram partem & filii nostri subjectione. Ceterum, sicut diximus, omnia superioris nominata ita ad vestram partem per hoc nostram confirmationis pactum roboramus, ut in vestro permaneant jure, priocipatu siue dictione: & neque a nobis neque a successoribus nostris per quodlibet argumentum, sive machinationem, in quacumque parte vestra potestas immunitur; aut a vobis inde aliquid subtrahatur de supra scriptis videlicet provinciis, urbibus, civitatibus, oppidis, castris, vicalis, insulis, territoriis, atque patrimoniois, neconon & pensionibus atque censibus: ita ut neque nos ea facturi simus, neque quibuslibet ea facere volentibus consentiamus. Sed B potius omnium quo superius leguntur, id est, provincias, civitates, urbes, oppida, castella, territoria, & patrimonia, atque insulae, census & pensiones ad partem ecclesie beati Petri apostoli, atque pontificis in sacratissima illius sede residentium, nos in quantum possumus defensores esse testamur, ad hoc, ut ea in illius dictione, ad utendum, & fruendum, atque disponendum firmiter valeant obtineri: salva in omnibus potestate nostra, & filii nostri, posterorumque nostrorum, secundum quod in pacto & constitutione ac promissionis firmitate Eugenii pontificis, successorumque illius, continetur, id est,

Ut omnis clerus, & universa populi Romani nobilitas, propter diversas necessitates, pontificum C irrationalib[us] erga populum sibi subiectum asperitates retundendas, sacramento se obligent: quatenus futura pontificum elecio (quantum uniuersus iisque intellectus fuerit) canonice & iuste fiat; & ut ille qui ad hoc sanctum atque apostolicum regnum eligitur, nemine consentiente, consecratus fiat pontifex, priusquam tolem in praesentia missorum nostrorum, vel filii nostri, seu universitate generalitatis, faciat promissionem pro omnium satisfactione, atque futura conservatione, qualis dominus & venerandus spiritualis pater noster Leo sponte fecisse dignoscitur.

Prateris alia minora huic operi inferenda praevidimus, videlicet, ut in electione pontificum, neque liber, neque servus, ad hoc venire presumat, D ut illis Romanis, quid ad hanc electionem per constitutionem sanctorum patrum antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram institutionem ire presumperit, exilio tradatur.

Insuper, ut nullus missorum nostrorum cuiuscumque impeditiois argumentum componere in praefata electione audeat, prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut qui semel sub speciali defensione domini apostolici sive nostra fuerint suscepiti, impetrata iuste utantur defensione. Quod si quis quemquam illorum, qui hoc promeruerint violare presumperit, sciat se periculum vita sua esse incursum.

Illud etiam confirmamus, ut domino apostolico justam in omnibus servent obedientiam, sive dubibus ac judicibus suis ad justitiam faciendam. Huic enim institutioni hoc necessario annexandum esse perspeximus, ut missi domini apostolici seu nostri semper sint constituti, qui annuatim nobis vel filio nostro renunciare valeant, qualiter singuli duces ac judges populo justitiam faciant. Haec imperiale constitutionem quomodo obseruent qui missi, decernimus ut primum cunctos clamores, qui per negligentiam ducum seu judi-

Acum fuerint inventi, ad notitiam domini apostoli- ci deferant. Et ipse unum e duobus eligit, aut ANNO statim per eosdem missos hanc ipsa necessitates CHRISTI emendat, aut milio nostro nobis renunciante per nosnos missos a nobis directos emendeantur. Hoc ut ab omnibus fidelibus sancta Dei ecclesia, & nostris firmam esse credatur, propria manus signaculo & nobilium optimatum nostrorum subscriptionibus hoc pactum confirmationis nostrae roboravimus, & bullis nostris impressione obsignari jussimus.

Signum domini Ottonis serenissimi imperatoris, ac suorum episcoporum abbatum & comitum.

Signum Adalagi Hammaburgensis ecclesie archiepiscopi.

Signum Hartberti Curiensis ecclesie episcopi.

Signum Druogonis Osnaburgensis ecclesie episc.

Signum Voronis Argentinensis ecclesie episc.

Signum Ottini Hildesheimensis ecclesie episc.

Signum Landvari Mindorenensis ecclesie episc.

Signum Orgeri Nemetinensis ecclesie episcopi.

Signum Geroni Tortonaensis ecclesie episcopi.

Signum Hueberti Parmensis ecclesie episcopi.

Signum VVidonis Mutinensis ecclesie episcopi.

Signum Altonis Fuldenensis monasterii abbatis.

Signum Gauthari Heroldensis monasterii ab-

batis.

Signum Eberarti comitis.

Signum Gautharii comitis.

Signum Burgharti comitis.

Signum Utonis comitis.

Signum Cronatis comitis.

Signum Eroustes.

Signum Thietheris, Riedges, Liupen, Hartwiges, Arnolves, Ingilithes, Burchartes, Retinges.

Anno dominicae incarnationis nonagesimo sexagesimo secundo, indictione quinta, mense Februarii, decimotertio die ejusdem mensis, anno vero domini Ottonis imperii invictissimi imperatoris vigesimo septimo, facta est haec pactio feli-citer.

EX CONSTITUTIONE IMP. PRIMI OTHONIS ET PRIMI HENRICI.

Ex Anselmo Lucense lib. vi. cap. xxxv.

Ut in electione Romani pontificis nullus se audeat interponere, preter eos quos antiqua con-suetudo admissit.

Edict Hol-
stein in
collectione
Romana.
Pars est fe-
derioris di-
plomatica,
qua propter
clausulam
hic edenda
vita est.

In electione Romani pontificis neque liber, neque servus ad hoc venire presumat, ut illis Romanis, quos ad hanc electionem per constitutionem SS. Petrum antiqua admisit consuetudo, aliquod faciat impedimentum. Quod si quis contra hanc nostram institutionem presumperit, exilio tradatur.

Insuper etiam, ut nullus missorum nostrorum cuiuscumque impeditiois argumentum componere in praefata electione audeat, prohibemus. Nam & hoc omnimodis instituere placuit, ut qui semel sub speciali defensione domini apostolici, sive nostra, fuerint suscepiti, impetrata iuste utantur defensione. Quod si quis quemquam illorum, qui hoc promeruerint violare presumperit, sciat se periculum vita sua esse incursum. Et subscripti plerunti ambo imperatores, quisque suo tempore, & episcopi xxii. & abbates vi. comites xxi. optimates xvii.

ANNO
CHRISTI
916.ANNO
CHRISTI
916.

JOANNIS XII. EPISTOLARUM

Ex MGH
Suppl. pag.
113.

APPENDIX

JOANNES AEDREDO ANGLORUM REGI

Privilegium monaci canonici SS. Petri & Pauli concedit.

*Johannes episcopus seruos servorum Dei, Aedredore. AEJUSDEM AD EUNDEM REGEM
ET CLERUM ANGLIAE.*

*Privilegium eidem monasterio indulget.*Ex Willios
Cor. Magne
Bibliothecam I
pag. 222.

Studio divini cultus promovemus pro venerabili locorum semper percogitare stabilitate, quatenus proveniente pio labore anima Christo dicata, que se illic diebus vita eorum servire decreverint, sub regulari institutione perieverent imperturbatae; nec non illa maneat fidetens invicta, que ob religionis cultum in Dei laude constituta sunt. Quapropter mando tibi, rex inclite ac fili charissime, & ceteris omnibus predictis gentis filiis nostris spiritualibus, ut monasterium penes vos in honore beatorum apostolorum principis Petri, & doctoris gentium Pauli instruimus, sub cura nostra habere dignemini, ne alicuius magnae, parvaeque personæ perturbentur inquietudine; sed abbas, & monachi inibi Deo servientes vestro uti communis subfido, & queque iuri eorum pertinere videntur, libere possidentes, efficacius in sancta conversatione suam queant ducere vitam. Cum vero abbatem ipsum obiissi contigerit, non aliunde, quam ex eadem congregatione, quem ipsi communis consilio elegerint, constituantur, in loco eodem consecratur (& gregi) dominico praeficiatur. Nullus ibi præsumum aliquam sibi auctoritatem ulurpet, sed ne ibi, nisi ab abbatे invitatus, illorum missam celebrare præsumat; per omnia sicut prædecessores nostri juris apostolici, Deoque digni, in suis privilegiis eidem contulerunt ecclesia. Quibus ne quicquam temerario ausu refragari audeat, etiam nostræ parvitas scripta ex auctoritate apostolica superaddere curavimus. Constat igitur præsumum monasterium priuum esse omni ab initio vestris nascientis ecclesiæ sanctorum monachorum religione decoratum; quod Ethelbertus, rex christianissimus, a beato Augustino, beata memoria Gregorii discipulo, ad Christi fidem perductus, horatu ejusdem patris, apostoli vestri Augustini, a fundamentis construxit, ibique Petrum monachum, ab hac apostolica sede directum, monachis Domini timentibus abbatem præposuit; ubi etiam ex præcepto ejusdem Gregorii prædictus pater Argentinus ipsi regi, sibique & successoribus suis regibus, atque archiepiscopis ubi corporales eorum exuviae diem resurrectionis expectarent locum elegit. Si quis vero hoc sanctæ religionis propositum contamiuat, vel delere conaverit, sciat se auctoritate apostolica anathematis vinculo innodatum, & cum Iuda traditore Domini, eterni incendii suppicio concremendum. Vnde canonicos de monasterio S. Salvatoris illi loco insidentibus, præcipimus omnimodis, ne sanctæ hujus devotionis cultum inquietare præsumant. Quod si fecerint, eodem anathemate puniantur: In Christo cum omnibus suis, Domine fili valeas. Data decimo die calend. Maii, imperante Domino piissimo Augusto Othono anno undecimo regni ejus, inductione uidesima.

Johannes episcopus seruos servorum Dei Aedredo, regi Anglorum excellentissimo, dilectissimoque filio nostro Odoni Dorovernenſis ecclæsia archipræsuli, cum omnibus episcopis, ducibus, comitibus, abbatis, & cuncto fidelis populo Anglica gentis, salutem & apostolicam benedictionem.

Infer præclaras sacrae fidei vestras virtutes, quibus & vos, præcellentissime fili, & subiectos vobis reges cum optimis vestris, & populis Christianis religioni subiectis, hanc charitatis vestre fragrantiam familiarius amplectimur, quod primitivum regni vestri monasterium in suburbio Dorobernia situm (in honore principum apostolorum Petri & Pauli consecratum a primo doctore & apostolo Anglorum Augustino, & a primo regum Anglorum christiano, Deo amabili rege Ethelberto fundatum; ubi scilicet in perpetuum apostolica auctoritate sepeliantur corpora regum, & archiepiscorum Cantuariorum) vestra regalis eminentia postulat etiam per nos antiqua sua dignitate confirmari, ac libertate; sicut videbant antecessores vestri reges, & prædecessores nostri pontifices descriptis apostolicis privilegiis sanctæ. Ergo & nos gratifice annuentes statuimus, quatenus ipsa apostolica ecclesia, sicut in gratia principum apostolorum cententur apud vos primogenita, sic ceterorum monasteriorum veltori regni, qua post surrexere, vel deinceps in omnem posteritatem nascetur, mater primaria, sit (inquam) regia & apostolica confirmatione regalis & apostolica, sit ab omni seculari servitute libera; ita ut nullus episcoporum, nullus successorum veltorum regum in aliquo eam londere, aut inquietare præsumat, nec aliqua unquam servitutis occasio de rebus ad ipsam ecclesiam pertinentibus, vel in minimo ab ulla exigatur; quatenus sub regis suo, defensore, non tyranno, libere Christo soli defervat. Dilecto etiam filio nostro, & confessori Dorovernenſis ecclæsiae Odoni, vice beatorum apostolorum principis Petri, in omnibus mandamus, ut non typho prælationis, ed officio charitatis ubi poscitur, se impendat; abbatemque ipsius ac in Romanum legatum, & comministrum Evangelii pacis habeat & fraternum sibi socium astinet, non subiectum, per omnia, sicut sancti & Deo dilecti filii, sedis apostolica archipræful Theodoros & abbas Adriani se habuere. Nullum vero potentatum in hanc ecclesiam præcipiat, nec (præter ordinationem abbatis) quolibet officium sine ipsius favore, & fratrum sibi arroget; sed neque ab ipsis intimis, & peculiaribus locis, aut parochiis, vel in omni privilegio ipsius juris quicquam præter ejusdem abbatis assensum accipiat, vel faciat, ne qua scilicet abusione pacem perturbet gregis Dominicæ; quales scandelizare est cum mola alinaria in profundum demergi. Abbas quoque

457

que jus reliquis prior habeatur; ita dumtaxat, ut Alibet personis usque in finem jura tradentur, juxta vestram postulationem, ita observanda ab omnibus regibus & principibus ac plebis Britannia contestamur; ne quis prævaricator (quod abit) excommunicationis S. Petri principis apostolorum gladio excilus intereat, sed magis favens ecclesiæ ipsius clave admissus regno gaudeat.

458

ANNO
CHRISTI
circiter
957.

INCERTI LOCI, sed forte ROMANUM CONCILIO

*Pro restituendo sedi sua Ratherio episcopo Veronensi, per summam injuriam
en ea depulso.*

ANNO
CHRISTI
circiter
957.

Anno circiter 957. a Joanne XII. pontifice, ut arbitror, celebratum.

libdem
p. 113.

Anno 956. a sede Leodiensi pulsus Ratherius, Bhabitz, sed non alibi facile nisi Roma a Joanne XII. pontifice, mentio extat apud eundem Ratherium in itinerario suo Romano his verbis: Iterum eo misericordia piissimi Casaris, precepto apostolici, qui tunc Romana praeras sedi, iudicio episcopatum recepit. Synodi hujus loco incerto

XII. pontifice, mentio extat apud eundem Ratherium in itinerario suo Romano his verbis: Iterum eo misericordia piissimi Casaris, precepto apostolici, qui tunc Romana praeras sedi, iudicio episcopatum recepit. Synodi hujus loco incerto

ANNO
CHRISTI
958.

INGELENHEIMENSE CONCILIO

ANNO
CHRISTI
958.

*Ad substituendum in Salzburghensi Archiepiscopatu Fridericum
pro Heroldo luminibus orbato.*

Anno 958. celebratum.

libdem
p. 114.

Heroldus Saltzburghensis archiepiscopus, ejus C Ingelenheim convocati, Fridericu, assidente Heroldo, substituerunt. En verba Annalitæ Sachsonis Eccardi, quæ pariter & apud Continuatorum Reginonis recurrent. In oītavis pasciba consensu Heroldi archiepiscopi cœcata, apud Ingelenheim in presencia regis babita XL. episcoporum synodo, Fridericus Saltzburghensi ecclesia episcopus ordinatur.

CONCILIUM APUD MONT. S. MARIE

in pago Tardenensi anno 961.

Rorico episcopus restituit monachos in abbatis S. Vincentii Land.

Gal. Christ.
Inter annos.
Bcl. Laude-
nensis 1. 2.
p. 119.

Augiliante supernæ propitiationis clementia, Dfinum relapsa est defoliationis detrimentum: quod ego non equanimis ferens, maxime quia non tantum hujus sedis episcoporum, sed etiam Canonorum, clericorum, nobilium, nec non laicorum habebatur sepultura: accito generali conventu, ipsius consilio deliberavi in antiquum, ut fama erat, monastice conversationis statum reformatre, & prout temporis diabat opportunitas, quantulumque monachorum ibidem numerum aggregare. Evocatis igitur a monasterio S. Benedicti supra Liperim isto, duodecim monachis, venerabilem eis Melcalanum prefeci abbatem; quibus inter cetera beneficia a me sibi collata, secundæ sedis dignitatem episcopatus ab antecessoribus nostris antiquitus eidem ecclesiæ concessam approbans confirmavi; sepulturam quoque Episcoporum, canonorum captorum, custodum matris Ecclesiæ, capellanorum & servientium ac familiarium eorum. Concessi etiam procindum montis & vallis districtum, quæ ut sine aliqua calumpnia teneant sicut

C O N C I L I U M

460

459

ANNO CHRISTI 961.

Gicut dedi, ita & cōsilio & assensu predicti con-
ventus determinavi.... sigillo, quod etiam cle-
ricorum nostrorum & nobilium laicorum testimo-
nio subiux roborare censuimus. Signum Rorico-
ni indigni Laudunensis prefulsi. Statuimus
ergo eam mittere venerandā synodo, que habi-
ta est apud montem sanctā Mariā in pago Tar-
danensi mense Mayo, ubi recitatum est hoc, re-
sidente domino Adalberone archiepiscopo cum co-
episcopis atque omnium assensu ab eis robra-

460

Atum. Ego Adalbero sancte Remensis ecclesie
archiepiscopus subscripti & corroboravi. Ego Gui-
ANNO CHRISTI 961.
do Suestionensis eccl. episcopus subscripti. Ego
Adulfus Noviomensis episcopus subscripti. Ego
Hildegarius Belvacensis episcopus subscripti. Ego
Tetboldus Ambianensis episcopus subscripti. Sign.
Rodulphi prepositi. Sign. Heriberti archidice.
&c. Actum Lauduni an. Incarn. Domini N. J. C.
961. indictione IV. Kalendis Octobris in anno
VII. Lotharii regis.

C O N C I L I U M A D M A T R O N A M

F L O V I U M I N P A G O M E L D E N S I ,

A N N O D C C C C L X I I .

Ez edit. P. Simeoni. **P**ost obitum Artaldi archiepiscopi, quem anno B
DCCCLXI. pridie Kalendas Septembres vita
funerium tradidit, annentibus episcopis quibusdam,
ut Hugoni vacua iam sedes Remensis redderetur,
res in synodo discussa est episcoporum XIIII. qui ex
duabus provinciis, ut auctor est in chronico Flo-
doardus, hoc anno sub medium Aprilium concenero,
nihilque sibi de Hagonis causa inconsulto Romano
pontifice statuendum consuere. Synodus, inquit,
tredecim episcoporum in pago Meldensi super
Maternam fluvium, ex Remensi videlicet ac Se-
nonensi diocesi celebratur, praesidente Senonensi
præfule, satagentibus quibusdam episcopis, ut
Hugoni saepe dicto redderetur Remense episco-
pium: renentibus autem præcipue Roriconem
Laudunensem & Gibuino Catalaunensem præfulibus,
& afferentibus quod a tot episcopis excommunicatius
a minore numero absolvio non poterat. Ita
relinquitur usque ad interrogationem papæ Ro-
mani. Et paucis interjectis, post allatum Roma
sponsum, rejecto Hugone, Odalricum in Remensi es-
clesia ordinatum suffit docet his verbis: Legatio
veniens ab Joanne papa intimat præfatum Hugo-
nem, quondam episcopum, tam ab ipso papa,
quam ab omni Romana synodo excommunicatum:
sed & ab alia synodo apud Papiam cele-
brata. Cujus legationis redditum certiores per Bru-
nonem archiepiscopum, elegimus ad episcopium
Remense Odalricum illustrem clericum, Hugo-
nis cuiusdam comitis filium, favente Lothario
rege, cum regina matre, præfatoque Brunone
quique Remis ordinatus ab episcopis VVidone
Suestionico, Roriconem Laudunensem, Gibuino Ca-
talaunensi, Hadulio Noviomensi, VVicfreda Vir-
dunensi.

Hugo Flaviniacensis in chronicō concilium hoc tri-
buit anno antecedenti, & alia quadam addit, qua a
Flodoardo non commemorantur. Eodem, inquit, an-
no (DCCCLXI.) obit Artaldus Remensis episco-
pus, & celebrata est synodus in pago Meldensi
ad Maternam fluvium, ubi ordinatus est VVig-
fridus Virdunensis episcopus, vivente adhuc domo
Berengario Virdunensi episcopo, & sedem epi-
scopatus tenente. Ordinatus est autem ab eis abs-
que conscientia metropolitani, eo quod domino
Berengario inimicarentur, quod concilii eorum
interesse nollet, & quedam eorum facta impro-
baret. Unde nati occasionem, cum incumberet
eis ordinatio Remensis ecclesie, cuius erant sus-
fraganei, ordinaverunt & hunc, ut haberent cum
conciliorum suorum consortem & operis partici-
pem, quasi qui alium qui præsidebat pro nullo
haberent, quem sibi in nullo videbant adclinem.
Abiectus est etiam ibi Hugo Remensis pervalor,
a Romana synodo excommunicatus, & Odalricus
enthronizatus a VVidone Suestionico, Roriconem
Laudunensem, Gibuino Catalaunensem, VVigfredo
Virdunensi, Aistulfo * Noviomensi.

* Hadulfo,
et Hadul-
fo.

N O T A S E V E R I N I B I N I I .

Per obitum Arthaldi Remensis archiepiscopi vacabat
sedes Remensis, in quam cum Hugo nuper per Agap-
tum dejetus, favore Lotharii regis iterum intrulus
fuerit, convocata est hec synodus tredecim episcoporum
qui in Meldensi pago congregati decreverunt que-
a Flodoardo in chronicō describuntur. Ex quibus in-
telliges, quod sepius inculcandum est, quia reverentia
episcopi tolerant apostolicas sedis antistitentes, licet se-
dentem in ea juvenilē, & pravis moribus deprava-
tum pontificem: quem sic observant & venerantur, ut
omnis ille conventus inter se dissidens ex ejus respon-
sione quiesceret.

C O N C I L I U M R O M A N U M

Ad privilegia sedis apostolicae, aliaque ecclesiastarum negotia tractanda.

A Joanne XII. pontifice, Ottone I. imperatore praesente, anno 962. Februario mense, celebratum.

Anno 962.
Ex Suppli-
mento Min-
i. p. 1132.

QUO tempore Otto I. Germanicæ rex ad im-
perialm coronam recipiendam Romam ve-
nit, accitus a Joanne XII. pontifice, Syno-
dum utroque praesente habitam suffit dicimus ex
prefatione legum Ottonis II. imperatoris, legen-
da in accessionibus ad leges illas, editis a Mura-
torio Rerum Italic. tom. I. par. II. ita se eodem
Ottone II. exprimere: Tempore quo piissimus rex
Otto Romæ uictoriem imperii suscepit, residente in

Synodo summo & universali papa Joanne
XIII. (lege XII.) anno (sic, sed forte legendum
I. anno imperii Ottonis) ab Italia proceribus eff
proclamatum, ut imperator sanctus mutata lege fa-
cias indignum defunret, per quod est corpore quis-
piam diu scieret, anima tamen pauper in aeternum
manaret. Ita lex, quam abrogari principes po-
tebant, cerebat, ut si que instrumenta ad proban-
dam rei alicuius possessionem in iudicio afferen-
tur;

tur; eaque suspicione falsi arguerentur ab adver-
serio, interpolata sacramenti religione, ab eo qui
scripta illa proferebat, suspicio omnis purgare-
tur. Id vero quoniam ad perjuria semper allicit-
bat, tollendum Principes censebant. Rem ta-
men ad concilium Ravennatense, mox indicen-
dum, dilatam concilii patres voluere. Cum ne-
que in eo concilio quidquam fuerit decretum,
res integra transit ad conventum Veronensem
 anni 983. in quo Ottonis II. auctoritate lex illa
 antiquata est.

In hoc Romano concilio Otto I. novus impe-
rator, Romana ecclesia privilegia afferuit, pro-
mulgato illo diplomate, quod subscriptione episcoporum
 concilio huic praesentium dedit Lab-
beus tom. IX. col. 875. edit. Venet.

In eodem pariter Magdeburgensis archiepiscopo-
 patus, & Merseburgensis episcopatus institu-
 pontificis Romani auctoritate sancitur, edita bul-
 la, quam ex annalista Saxone Eccardi ad hunc
 annum hic damus. Quamquam vero archiepiscopo-
 patus Magdeburgensis instituto auctoritate con-
 ciliis Ravennatensis anno 967. presidente Joanne
 XIII. pontifice habiti facta est; nihil tamen id
 oblitus bullae hujus veritati, nam ait idem annalista
 Saxo ad an. 962. *Iste Joannes (XIII.) in
 Magdeburg. perfecit quod antea eorum sicutus incipit.*
 Bullae Joannis adieci quinque illos canones, quos
 bullæ illi statim subiungit idem annalista, sub-
 junctisque offendit pariter in suo Codice P. Mar-
 tene, ut mones in collectione Veterum monum-
 tom. VII. pag. 43. unde non improbabili conje-
 ctura statueremus, ab eodem Romano concilio
 tandem hasce prodisse.

B U L L A J O A N N I S X I I .

Pro erectione archiepiscopatus Magdeburgensis,
& Merseburgensis episcopatus.

*Johannes episcopus, servus servorum Dei, reveren-
 tissimus confratribus archiepiscopis, episcopis, ab-
 batibus, monachis, primatis, omni clero &
 populo in Gallia, Germania, Bavaria consti-
 tutus.*

Quocies ad protectum novæ christianitatis
 concessionis, firmitatisque privilegium a san-
cta Romana ecclesia, cui Deo auctore de-
 servimus, expolcitur, tociens omni diligentia
 omnique amore impertiri opere precium duxi-
 mus, ne quod erga pia desideria propensius im-
 pendì conveniat, callidi hostis invidia ob des-
 diam indeficenter subripiat. Totis ergo viribus,
 carissimi fratres, certandum est, ut christianita-
 tem, quam Deus omnipotens per servos suos
 caelesti tropheo quotidie extendit & provehit,
 nostro quoque per eum adjutorio in eodem sol-
 lidetur & maneat. Nunc vero, Dei operante cle-
 mencia, carissimus & christianissimus filius noster
 rex Otto devictis barbaris gentibus, Avaribus sci-
 licet, aliisque quamplurimis, ut ad defensionem
 sanctæ Dei ecclesiæ triumphalem victoriam impe-
 ri culmen, per nos a beato Petro Apostolorum
 principe suscipere coronam, summam & univer-
 saliem, cui Deo presidemus auctore, adiit se-
 dem: quem paterno affectu suscipientes ob de-
 fensionem sanctæ Dei ecclesiæ in imperatorem
 cum beati Petri benedictione unxiimus; cumque
 in ecclesia beati Petri apostoli de statu & regi-
 mine totius christianitatis tractantes, que utilia
 sunt utiliter secundum Deum tractarentur; pra-
 fatus piissimus imperator Otto, qualiter Scavos,

Aquos ipse devicit, in catholica fide noviter sun-
 daverat, nostræ innotuit paternitati, deprecans,
& obnoxie postulans, ne oves, quæ ipse in Chri-
 sto acquisierat, ob pastoris defectionem antiqui
 serpentis veritatis damnarentur. Ad hanc itaque
 petitionem assensum, fratres carissimi, merito
 prebuius: tolis ergo medullis cordis, prout
 dignum est, ut uox hac plantatio super ver-
 ticem montis in petra, quæ Christus est, funde-
 tur, intendamus. Dabit vires, qui neminem vult
 perire, cujus annuente clementia volumus, &
 per hanc privilegii paginam jubemus, ut Magda-
 burgente monasterium in regno Saxonum iuxta

Albim construam, quod prælibatus sanctissimus
 imperator ob novam christianitatem construxit,
 B quia vicinus id locorum gentibus est, in archiep-
 iscopalem transferatur sedem, quæ per subditos

suffraganeos totum Dei gregem regere, & gu-
 bernare valeat. Volumus & per hanc privile-
 gii paginam jubemus, ut Mersburgense mona-
 strium, quod ipse piissimus imperator, quia Un-
 garos prostravit, futurum Deo devovit, in epi-
 scopalem debeatur sedem, quæ Magedaburgen-
 si sit subdita sedi; & quia tot gentes sub uno

pastore regi minime possunt, volumus, & per
 nostræ auctoritatis privilegium censemus, ut cen-
 sum, & decimationem omnium gentium, quas

idem piissimus imperator baptizavit, vel per eum,
 suumque filium sequivocum regem successoreisque
 eorum baptizande sunt, ipsi successoreisque eorum

C Deo annuente potestatem habeant distribuendi,
 subdendi Magedaburgeni, Mersburgensi, vel cui-
 que velint, future sedi. Volumus etiam, carissi-
 mi confratres, & ex beati Petri apostoli iustione

principimus, ut Mogontiensis, Trevirensis, Coloniensis,
 Salzburgensis, Hammaburgensis archipre-
 fatus Magedaburgeni monasterii in archiepisco-
 palem & Mersburgensis translationem in episco-
 palem sedem totis cordis corporisque viribus con-

D sentanei sautores persistant. Cum vero Deus om-
 nipotent per prætextum servum suum invictissi-
 um imperatorem, suumque filium regem suc-
 cessoreisque eorum vicinam Slavorum gentem ad

cultum Christianæ fidei perduxerint, per eos in
 convenientibus locis secundum opportunitatem epi-
 scopatus constitui, & in eisdem per consensum præ-
 dictorum quinque archipräfatum, successorumque

corum ab archiepiscopo Magdeburgensi episcopos
 consecrari volumus suffraganeos; sed tamen si
 prefati filii nostri piissimi imperatoris, suique fi-
 lii sequivoci regis successores eorum statuta fran-
 gere tentaverint, aut prædictarum ecclesiarum,
 ceterique præfates successoreisque eorum Mageda-
 burgensi archiepiscopo suique successoribus, co-

rumque suffraganeis, & eorum successoribus adju-
 tores, consentaneique non fuerint, anathematis
 mucrone feriantur, a summoque retributore dam-
 nationem sine fine recipiant. Omnipotens itaque

Deus serenissimo imperatori Ottoni, suoque na-
 to sequivoco regi spiritualibus filiis nostris longo-
 E ram tribuat vitam, quatenus in hoc seculo tran-
 quille viventes, in futuro immarcescibili gloria
 percipiunt palmam. Scriptum per manum Leonis
 Scrinarii sanctæ Sedis apostolicæ in mense Febr.
 indist. 5. Data II. Id. Febr. per manum Georgii

secundi cerei sanctæ Sedis apostolicæ anno Deo
 propicio pontificatus DD. Johannis summi ponti-
 ficis, & universalis papæ VII. imperii DD. piissi-
 mi Augusti Ottonis a Deo coronati magni im-
 peratoris anno primo in mense & indictione 5.

factum.

C A N O N E S.

ANNO
CHRISTI
918.

I.
Quod antiquæ Ecclesiæ a novis nec decimalis, nec ultra possessione sunt spoliandæ.

II.
Quod dotes Ecclesiæ non auferantur.

III.

Quod ecclesiastica statuta, & privilegia ab Apostolis, & reliquis magistris ecclesiæ tradita integra serventur, & prævaricatores eorum excommunicentur.

IV.

Quod consuetudines ecclesiasticæ pro legge sunt tenendæ.

V.

Quod tricennialis possessio firma sit.

VI.

Sicut Diœcœlum alienam tricennialis * posseſſio tollit; ita territorii conventum non accepto non admittit. Ideoque basilicæ, quæ non proficiuntur ad vœ conditæ fuerint, ad eum proculdubio XXX annos episcopum pertinebunt, cujus conventus defunctus ^{de coram illi esse constiterit.}

MANSI. OTTONIS I. DIPLOMA,

In eadem Romana synodo datum, quo monasterium S. Petri Ratiponense sub imperialis munimini iustitione recipit.

IN nomine sanctæ, & individuæ Trinitatis, Ottoni, divina favente clementia, imperator Augustus. Si fidelium, ac servorum Dei nobis fideliter ac devote famulantum petitiones, dum nobis pro suis & nostris utilitatibus ac necessitatibus innoverint, ad effectum perducimus; non solum antecessorum nostrorum regum atque imperatorum imitando consuetudinem, verum etiam ad beatæ, eternæ remunerations mercedem talia nobis safa prolatura prodelle, liquido credimus. Quapropter omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium, nostrorumque, tam presentium, quam & futurorum cognoscat industria, quia antecessor noster Karolus magnus pro æternæ mercedis augmento quoddam monasterium in Ratipona civitate, quod est constitutum in honore sanctæ Mariæ matris Domini, & principis apostolorum Petri, & pretiosi martyris Emmerammi, ubi venerabile corpus ejus requiecat humatum, & cum eo corpora & multæ reliquie sanctorum sunt locatae, redi ratione fideliter in tuam & successorum ejus potestatem recepit. Proinde ipse cum auditorate papæ Leonis, filiius ejus Lidivicus rex cum Eugenio papæ, & pius Lodivicus rex cum Nicolao papæ, & Arnoltius imperator cum Formolo papæ confirmaverunt de prædicto monasterio unoquoque anno vii. aureos perfolvi ad altare sancti Petri. Idcirco cunctorum sanctæ Dei ecclesiæ fidelium, presentis sc. temporis ac futuri manifestetur collegio, quod nos per interventionem dulcissimi fratris nostri Heinrici ducis Baleariorum eundem locum in synodal concilio ante altare principis apostolorum Petri in praesentia Domini & venerabilis papæ Johannis, &

A præsentia episcoporum CX. & VII. confirmamus, in potestate imperatorum sive regum ultime in sevum permanere. Propter improbatem ANNO episcoporum ejusdem civitatis, quia non omnes, sed multi ex eis semper invidiose contendebant contra eundem sanctum locum; propterea volumus ob amorem & honorem sancti Petri de prædicto monasterio censum sugeri, ut restores ejusdem etiobit pro defensione & libertate ejusdem loci unoquoque anno offerant Romanæ diuidim libram costi auri ad altare sancti Petri, & ita confirmamus cum auditorate papæ & episcoporum Pisenensis, Aunensis, Avencensis, Vulturnensis, Clusensis, Felsulanus, Florentinus, Senensis, Areiensis, Surrensis, de sancta Rubina, B Concordis, Albensis, Sellulanus, Terratiensis, Prænestinus, Tusculanus, Cajetanus, Fundanus, Beneventanus, Capuanus, Salernitanus, Neapolitanus, Sipontinus, Alcolanus, Auceriensis, Narrienensis, Nuceriensis, Fulignensis, Spoletanus, Perusinus, Firmienis, Oricensis, Anconitanus, Fanensis, Sinogallienensis, Humanus, Pentauriensis, Ariminensis, Pinnensis, Ravennas, Mutinensis, Regiensis, Parmensis, Placentinus, Poloniensis, Imulenensis, Faventinus, Forumpoliensis, Bobiensis, Cisnenensis, Cerviensis, Commaculensis, Ferrariensis, Adriensis, Aquilejanensis, Tarvienensis, Cenodenensis, Cremonensis, Novariensis, Yporejenensis, Attensis, Taurinensis, Aquensis, Bellonensis, Trigustinus, Tridentinus, Veronensis, Cumanus, Vincentinus, Parentinus, Concordiensis, Bidenensis, Mantuanus, Gradensis, Mediolanensis, Vercellensis, Laudensis, Pergamensis, Papensis, Albigenensis, Remensis, Pistavensis, Turonensis, Parisensis, Arelatensis, Viennensis, Lugdunensis, Genovensis, Lausolanensis, Mogontinus, Magdaburgensis, VVormaciensis, Constantiensis, Halberstadiensis, Spirensis, Curiensis, Coloniensis, Leodicensis, Trejetensis, Mindensis, Osembrukensis, Treverensis, Mettenensis, Criticensis, Verdonesis, Tullensis, Juvavensis, Patavensis, Frisingensis, Brixinenensis, Bragensis, Michael Ratisbonensis; ut si quis imperator, aut rex eamdem ecclesiam Diam sanctam alicui præflet, sit anarkema, maranatha, idest perditio in advento Domini, & in ea maledictione persisteret, quam sanctus Formolus papa super eum confirmavit usque dum resipescat. Et præsumtum monasterium cum monachis, & omnibus ibidem in præsens collatis, vel in posterum conferendis, in immunitatem papæ, & in nullam recipimus. Et ut hæc auditoria confirmationis nostræ firmior habeatur, & per futura tempora diligenter observetur, manu propria nostra eam coauthormavimus, annulique nostri impressione muniti precipientes.

JOANNIS DOMINICI MANSI

In superiorum Bullam

AD NOTATO.

DE Bullæ hujus sinceritate plurimum ambigo; tum quod ab ætatis illius more abhorreat /æf/ eloquum Formolus papæ datum; tum etiam quod inter eum episcopus nec Hamburgensis, nec Dertonenensis, nec Nemocensis apparet; qui tamen ad exitum usque concilio interfuerunt, nam subficerunt privilegio Ottonis Romanæ ecclesiæ in eodem concilio firmato apud Labbe tom. XI. pag. 878. Venet. edit.

CON.

CONCILIABULUM ROMANUM

QUO JOANNES PAPA XII. DEPONITUR,

Et Leo quidam, quem scriptores perperam oīayum ejus nominis appellatum inter veros pontifices annumerant, in locum ejus subrogatur: habitum fuit anno Domini DCCCCLXIII. in presentia Ottonis imperatoris.

Aīla conciliabuli extans apud Luitprandū lib. 6. cap. 67, & sequentibus; qua capita non esse Luitprandi, sed alterius eiusdem, scribit Baronius anno 963. num. 3. sunt autem bac.

Post triduum, rogantibus tam Romanis episcopis quam plebe, magno in sancti Petri ecclesia fit conuentus, sederuntque cum imperatore archiepiscopi. Ab Italia pro Angelifrido Aquileiensis patriarcha, quem in eadem urbe lauguor repeone, ut sit, ortus arripuerat, Rodulphus diaconus, Valbertus Mediolanensis, Peters Ravennas. A Saxonie, Adelactus archiepiscopus, & Landolardus episcopus Numedensis, A Francia, Ogerius episcopus Spirensis, Bupius alias Bremonensis, Parmentis. Ab Italia, Luitprandus Cremonensis, Hermelandus Regensis, A Tuscia, Conradius Lucensis, Everarius Aricensis, Pisanus Senensis, Florentius Pistoriensis. Ex aliis Italie locis, Petrus Camerinenis, Romanus Spoletinus, Gregorius Albanensis, Sico Orlensis, Benedictus Portuenis, Lucidus Cannensis, Theophylactus Prænestinus, Valdo Silva candidus, Leo Velitensis, Sico Blerensis, Stephanus Senensis, Joannes Nepelinus, Joannes Tiburtinus, Joannes Forojuilensis, Romanus Ferentinenis, Joannes Normensis. Hormensis, Joannes Verulensis, Martinus Subtrius, Joannes Narniensis, Joannes Sabinensis, Joannes Gallacensis, Phalrensis, Alatrensis, Horianus, Joannes Ausagnoensis Trebenis, Salibatinus Tarracensis. Hucusque episcopi, sequuntur cardinales. Stephanus cardinalis archipresbyter tituli Balbinus, Dominicus tituli Anastasii, Petrus tituli Damasi, Theophylactus tituli Chrysogoni, Joannes tituli Equitii, Joannes tituli Sulanus, Petrus tituli Pamphilii, Hadrianus tituli Callisti, Joannes tituli Ceciliae, Hadrianus tituli Luciae, Benedictus tituli Sixti, tituli quatuor Coronatorum, Stephanus tituli Sabinae, Benedictus cardinalis archidiaconus, Joannes diaconus, Bonifacius cardinalis diaconus primicerius, Georgius secundicrus, Stephanus administrator, Andreas arcarius, Sergius primicerius defensorum, Joannes Sacellarius, Stephanus, Theophylactus, Hadrianus, Stephanus, Benedictus, Azo, Hadrianus, Romanus, Leo, Benedictus, item Leo, & Leo Scrinarii, Leo primicerius scholae cantorum, Benedictus, subdiaconus & oblationarius, Azo, Benedictus, Demetrius, Joannes, Amicus, Sergius, Benedictus, Benedictus subdiaconus, subpulmentarius, Urlo, Joannes, Stephanus archidiaconus cum omnibus acolythis & regionariis.

Hucusque ex clero Romano. Interfuerunt & processus Romanorum ab eodem Luitprando sic recenti: Ex primis Romanæ civitatis Stephanus filius Joannis superita, Demetrius Melioli, Crescentius Caballi marmorei. Joannes cognomento Nuzina, Stephanus de Muza, Theodorus de Russina, Joannes de Primicerio, Leo de Carmizuli, Richardus.... Petrus de Canaparia, Benedictus cum Bulgaminio filio suo exptebe, Petrus qui & imperiola est dictus, cum omni Romanorum militia.

His ita residentibus, silentiumque summum regendum.

Concl. Generali. Tom. XVIII.

A nentibus, ita sanctus est imperator exorsus: Quoniam decorum esset tam claro sanctoque papam Joannem interest concilio, cur tantum declinavit cœtum, vos, o sancti patres, consulimus, quibus communis labor ecclesiasticus ac communne negotium existit.

Tunc Romani pontifices, episcopi scilicet suffraganei, & cardinales presbyteri ac diaconi, cum universa plebe, dixerunt: Miramus sanctissimam prudentiam vestram nos hoc velle percontari, quod nec Babylonicos, nec Ibericos, nec Indicos incolas latet: ita sperte diabolica pertrahat negotia, ut nil circuitios utatur. Imperator respondit: Iustum nobis videtur, ut accusationes nominatum exprimantur: deinde quod agendum est, communis consilio petraetetur.

Tunc consurgens Petrus cardinalis presbyter, se vidisse illum Mislam celebrasse, & non communicasse, testatus est. Joannes episcopus Narrensis, & Joannes cardinalis diaconus, se vidisse illum diaconum ordinasse in equorum stabulo non certis temporibus, sunt professi. Benedictus cum ceteris condiaconis & presbyteris dixit, se scire quod ordinationes episcoporum ficeret pretio, & quod annorum decem episcopum in Tuderina civitate ordinaret. De sacrilegio non est necesse percontari, quia plus videndo & quam audiendo scire potuissemus. De adulterio, dixerunt quod oculis non viderant, sed pro certo scirent, viduam Rainarii, & Stephanam patris concubinam, & Annam viduam, cum nepte sua abulum esse, & sanctum palatum lupanar & probulum fecisse. Venationem dixerunt publice exercuisse, Benedictum spiritualem patrem suum lumine privasse, & mox mortuum esse. Joannem cardinalem subdiaconum, virilibus amputatis, occidisse, incendia fecisse, ense accinctum, galea & lorica induitum fusse testati sunt. Diaconi in amorem vinum bibisse omnes tam clerici quam laici acclamarunt. In Iudo alea, Jovis, Veneris, ceterorumque demonum auxilium possesse dixerunt. Matutinas & canonicas horas eum non celebrasse, nec signo crucis se munisse protessi sunt.

His auditis imperator, quia Romani ejus loquaciam propriam, id est Saxoniam, intelligere nequivant, Luitprando Cremonensi episcopo precipit, ut Latino sermone hæc Romanis omnibus que sequuntur exprimeret. Surgens itaque siccepit:

Per se contigit, & nobis expertis credimus, ut in dignitatibus constituti invidorum infamia maculentur: displicet bonus malis, quemadmodum & malus bonis. Atque hoc rei est, quod hanc in papam accusationem, quam modo Benedictus cardinalis diaconus legit, & vobiscum fecit, amphibolam retinemus, incerti utrum e re lo justius an impietatis labore proupererit. Unde mihi indigno secundum concessa dignitatis autoritatem, omnes obtestor per Deum, quem falle

Luitprandus
lib. 6. cap. 8.

Otto dubitac
en saluatore
se Joannes sic
accusat.

Gg re

467
ANNO CHRISTI
1152
re, et si vult, nemo potest, sanctamque ejus genitricem interemerat virginem Mariam, per que preciosissimum apostolorum principis corpus, in cuius hac recitantur ecclesia, ut nulla in dominum papam jaculentur convicia, qua non sunt ab ipso patrata, atque a viris probatissimis visa.

Publica omnia cum curia, modo de factis omnibus loquuntur.

Tunc episcopi, diaconi, clerici, & cunctus Romanorum populus, quasi vir unus, dixerunt: Si non & quae per Benedictum diaconum lecta sunt, huique turpiora & amphora, Joannes papa indigna commisit facinora, non nos a peccatorum vinculis ablolutus apostolorum princeps B. Petrus, qui verbo eculum indignis claudit, iustis aperit: sumus anathematis vinculo innodati, atque in die novissima in sinistra parte positi cum eis qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam vestrum trahit nolumus. Quod si fidem non adhibetis, exercitu domini imperatoris talitem debetis eredere, cui ante quinque dies ente accidens, clypeo, galea, lorica induitus occurrit. Solus Tiberis qui interfluit, ne sic ornatus ab exercitu caperetur, impedivit.

Mox tandem imperator dixit: Tot sunt huic rei telles, quot sunt nostro in exercitu bellatores. Sancta synodus dixit: Si placet domino imperatori,mittantur litterae domino papae, ut adveniat, leque ex his omnibus purget. Tunc eidem sunt littere destinatae, quae sic se habent.

Summo pontifici & universali domino Joanni, Otto C. divine respectu clementia imperator Augustus, cum archiepiscopis Liguria, Tuscia, Saxonie, Francie, in Domino salutem.

Synodus episcopala ad Joannem.

R Omam ob servitium Dei venientes, dum filios vestros, Romanos scilicet episcopos, cardinales presbyteros, diaconos, & univerlam plebem de vestra absentia percontaremur, & quid cauzæ esset, quod nos ecclesia vestrae vestrique detinolores videre noluissetis: talia de vobis, tamquam obsecra protulerunt, ut si de histriponibus diceretur, nobis verecundiam ingeneret: Quæne magnitudinem vestram lateauit omnia, quædam vobis sub brevitate describimus, quoniam secunda nominativum exprimere cuperemus, dies nobis non sufficeret. Noveritis itaque, non a paucis, sed ab omnibus tam vestri, quam alterius ordinis, vos homicidii, perjurii, sacrilegii, & ex propria cognatione atque ex duabus tororibus incesti crimen esse accusatos. Dicunt & aliud auditu ipso horridum, diaboli vos in amorem vimini bibisse: in Iudeo alez Jovis, Veneris extororumque demonum auxilium poposcisse. Oramus itaque paternitatem vestram obnoxie venire, atque ex his vos omnibus purgare non dissimiles. Si forte vim temerariæ multitudinis formidatis, juramento vobis affirmamus, nihil fieri præter sanctorum canonum sanctionem. Data viii. Idus Novembri.

Hanc epistolam cum legisset, hujusmodi apologeticum scripsi:

Joannes episcopus servus servorum Dei omnibus episcopis.

Quæ referuntur Joanne papa ad suum episcopatum.

N Os audivimus dicere, quod vos vultis alium papam facere. Si haec feceritis, excommunicando vos de Deo omnipotenti, ut non habeatis licentiam ullum ordinare, & nullam celebrare.

Cum haec epistola in sancta synodo legeretur, advenierunt qui prius defuerant religiosi a Lotharingia, Henricus Tievicensis archiepiscopus, ab

A Emilia & Liguria VVido Mutiensis, Gezo Toronensis, Sigulphus Placentinus: quorum consilio domino papæ ita rescribunt:

ANNO CHRISTI
963.
Mutandis.

Summo pontifici & universali papa domino Joanni Alia epistola
Otto divina respectu clementia imperator Augustus ad syndo ad
fus, sed & sancta Synoda Roma ob servitium pacis.
Dei congregata, in Domino salutem.

P Reterita synodo quæ celebrata est viii. Idus Novembri, literas vobis direximus, in quibus accusatorum velitorum verba, atque accusacionis cause continebantur. Rogavimus etiam insidem literis magnitudinem vestram, quemadmodum justum est. A vobis, non quales temporis qualitas, sed inconsultorum vanitas expicit hominum, literas accepimus. Non veniendi ad synodum rationabilis esse excusatio debuit: sed & praesentes magnitudinis vestras debuerunt nunquam interesse, qui aut ægritudinis, aut certe difficultatis causa, satisfacient sanctam vos synodum declinasse. Et aliud velitis literis scriptum, quod non episcopum, sed puerilem ineptiam scribere deceret: excommunicatis enim omnes, ut non habeamus licentiam canendi missam, ordinandi ecclesiasticas dispositiones, si alium Romanæ sedi constitueremus episcopum: ita enim scriptum erat: Non habeatis licentiam ullum ordinare. Nunc usque putavimus, immo credimus, duo negativa unum facere dedicatum, nisi vestra auditorias priscorum sententias infirmaret auditorum. Nos vero intentioni vestrae, non verbis, respondeamus. Si ad Synodum venire & objecta purgare non differtis, auditoria vestrae proculdubio obediemus. Sed si, quod absit, venire, & objecta vobis capitalia crimina purgare dissimilatus, cum praesertim vos venire nihil impedit, non maris navigatio, non corporis ægritudo, non itineris longitudo: tunc excommunicationem vestram parvipendemus: easam potius in vos retroquebimus, quoniam quidem juste facere possumus. Judas Domini nostri Iesu Christi proditor, immo vendor, cum exercitus prius ligandi atque solvendi potestatem a magistro in haec verba accepit: Amen dico vobis: *Matth. 18. 18.* *D*Quæcumque ligaveritis super terram, &c. Quamdiu enim bonus inter discipulos fuit, ligare atque tollere valuit. Postquam vero cupiditatem veneno homicida factus vitam occidere voluit: quem potuisse ligatum solvere, solutum ligare potuit, nisi scipio, quem infelicissimo laqueo strangulavit? Data x. Kalendas Decembri, & missa per Hadrianum cardinalem presbyterum, & Benedictum cardinalem diaconum.

Qui cum ad Tiberim pervenissent, cum non invenierunt: pharetratus enim in campis jam inventus abjerat: nec quisquam erat, qui, ubi ipse erat, indicare posset. Cumque eum invenire non possent, cum iisdem literis ad sanctam synodum, que tunc tertio est habita, sunt reversi.

E Mox imperator ait: Expectavimus adventum ejus ut, praesente eo, quod nobis egerit quereretur. Verum quoniam cum non affuturum certito scimus, quam perfide nobiscum egerit ut diligenter agnoscat etiam atque etiam flagitamus. Notum itaque vobis facimus archiepiscopis, episcopis, presbyteris, diaconis, reliquoque clero, necnon & comitibus, & judicibus, omnique plebi, quod idem Joannes papa oppressus a Bergario atque Adelberto rebellibus nostris, misit in Saxoniam nuncios, rogans ut pro amore Dei in Itiam veniremus, & eccliam sancti Petri, & leipsum ex faucibus eorum liberaremus. Nos ve-

Oronis in
Iohannem quo-
rebas.

ANNO CHRISTI 961.
ro Dico adjuvante quantum secerimus non est ne-
cessare dicere, ut impresentiarum videtur. Ereptus
vero mea opera ex eorum manibus, & honori
debito restitutus, oblitus juramenti & fidelitatis
quam mihi supra corpus sancti Petri promisit,
eundem Adelbertum Romam venire fecit, &
contra me defendit, seditiones fecit, & videnti-
bus nostris militibus dux belli factus, lorica &
galea est induitus. Quid super hoc sancta synodus
decretat, edicat.

**Publica in
Joannem de-
clamatio.**
Ad hec Romani pontifices, suffraganei scili-
cer episcopi, reliquaque clerus, & cunctus pop-
ulus, dixerunt: Inauditum vulnus inauditum est
cauterio exurendum: si corruptis moribus sibi
soli & non cunctis obesset, quoquo modo toler-
randus esset. Quot prius casti, hujus facti sunt
imitatione incesti? quot probi, hujus exemplo
conversationis sunt reprobati? peritius itaque ma-
gnitudinem imperii vestri, monstrum illud nulla
virtute redemptum a vitiis, a sancta Romana ec-
clesia pelli, aliumque loco ejus constitui, qui
nobis exemplo bona conversationis praesertim va-
leat, & prodelle sibi: recte vivat, & bene viveat
di nobis exemplum prebeat.

Tunc imperator: Placet, inquit, quod dici-
tis, nihilque gratius nobis, quam ut talis qui
huic sanctae & universalis sedi preponatur inveni-
ri possit.

**Laudis in
Joanne lo-
cum electio.**
His dictis, omnes una voce dixerunt: Leo-
nem venerabilem sancte Romanae ecclesie pro-
totocrinarium, virum approbatum, ad summum
sacerdotii gradum nobis in pastorem eligimus, ut
sit summus & universalis papa Romanae ec-
clesiae, reprobato ob mores improbos Joanne apo-
stata. Cum hoc omnes tertio dixissent, annuen-
te imperatore, nominatum Leonem ad Latera-
nense palatum, secundum consuetudinem, cum
cardinalibus ducunt, & certo tempore in ecclesia
S. Petri ad summum sacerdotium sancta confe-
ratione attollunt, & fideles se ei adfuturos ju-
rejurando promittunt.

His ita gestis sperans sanctissimus imperator
cum paucis Romae se degere posse, ne consume-
retur Romanus populus ob multitudinem exerci-
tus, multis ut redirent licentiam dedit.

NOTA SEVERINI BINII.

Hanc Pla- Nullus unquam habitus est orthodoxorum conventus
duly nodum synodalis, in quo contra ius ecclesiasticum, factos ca-
stra pre-
Ratio 2. tiones apostolicas, peccatum fuerit fa-
bulator. Omnes episcopi in con-
cilio Romano sub Symmacho publice contestati legun-

OTTO I.
IMP. 470

A tur, quod contra pontificem, absque illius consensu, cogendi concilii facultatem nullam habent. Illegitima ANNO est ergo hec synodus, quae in causa Joannis pape, CHRISTI quem episcopi hic congregati literis ad eum datis pro capite ecclesie venerati fuerunt, sine ejus consensu & auditoritate, induta & congregata fuit. Secundo in con- cilio Sussionensi contra Marcellinum habito, requiritus est septuaginta duorum testium numerus: contra Joannem in hoc patrum conventu propter accusatores vir unus testis producatur fuisse legitur. Tertio, ut mini- mum, ter vocari & citari debet, cum in nullo con- cilio quisquam hereticus ante tertiam citationem legatur fuisse condemnatus. Quarto, nulla concessa est di- latio pontifici, que ne quidem vilissimo munitione unquam in judicio etiam externo & politico negata fuit. Quinto, contra morem omnium conciliorum habentur Ratio 1. habitorum, petum est ab imperatore, ut ille Roma- num pontificem condemnem, qui nec clericum ullum condamnare debet. Sexto, sine ulla sententia abdi- catus est Joannes: & quidam Leo quem oclavum nomi- nant, in locum illius subrogatus fuit; adeoque, quod omni juris ordinu repugnat, ab executione processum inchoarunt. Septimo, universa synodus cum judicare presumpxit, qui a jurisdictione sua plane exceptus erat. In concilio sub Marcellino, & Romanis duobus sub Sym- macho & Leone tertio, una vox episcoporum omnium erat illa: *Prima sedes non judicatur a quoquam.* In igni ergo impudentia vel ignorantia hic patrum orthodoxorum conventus Romanum pontificem condemnavit, in quem nemo aliud quam hereticus vel schismaticus ul- lum sibi judicium habentur usurparit. Accedit ad hec, quod in epistola ad Joannem scripsit aperte profitean- tur, idque exemplo Iudea proditoris confirmant, propter peccatum, clavium postulatam a pontificibus au- ferri, eoque tradita sibi a Deo ligandi atque solvendi facultate privari & destitui; quod hereticum & erro- neum esse nemo catholicus unquam negaverit. Præterea ab omni ecclesiastica consuetudine abhorret, quod Ro- manos pontifices sedis Romanae suffraganeos appellant: quodque statuisse reprehendunt Joannem, quod in sua relipsonis dixisset: *Nos habemus licentiam ullum ordi- nare.* putantes enim ipsi, idem esse ullum quod nullum, summa cum ignorantia ius proditio redarguerunt eum, quod dubius negotiis affirmasset illud idem quod prohibere intendebat. Ad extremum non est silen- tio præterunda præpostera illi nomoclatura, quam con- tra morem majorum, inverto penitus loquendi usu, imperatore, sanctissimum, & pontificem, magni no- minant: cum ante sententiam consuetos honorum titu- los nemini adinere licet, prout in actis museo Chal- cedonensis synodi factum apparet Nestorio, qui quainvis heresiarcha accusatus & convictus esset, nunquam can- men eum nisi post prolatam sententiam patres delierunt reverendissimum & sanctissimum nominare.

Cum ergo propter tot nullitas, quas vocant, in hoc judicio commissas, nulla sit sententia, sique nullum & iritum judicium cum omnibus actis quae in eo gesta fuerunt: nullam & plane irritam esse oportet abdi- cationem Joannis, & subrogationem alterius, qui vero pontifici adhuc viventi, nulloque iure abdicato suscep- tus fuit. Tollatur igitur & explodatur e numero & Leo VIII. ordo pontificum Leo ille schismaticus, quem scriptores infra numeri oclavum eius nominis Joanni XIII. sicut eti- lubiungunt, commissisque Benedicto V. tanquam sedis meadus. invasore illegitimo, Joanni XIII. anteponunt.

CONCILIO CONSTANTINOPOLITANOUM

IN CAUSA NICEPHORI IMPERATORIS ORIENTALIS

habitum anno Domini DCCCXII. tempore Joannis pape XII.

Oeceso con- **D**efunctis hoc anno duabus in oriente impe-
ratoriis, Leone, ejusque filio Romano,
acclamatus fuit ab exercitu successor imperii Ni-
cephorus Phocas victorius clarissimus. Coronatus
Causa & res
coeciliis. a Polyeno patriarcha Constantiopolitano, voluit
in uxorem accipere Thephanem reliam Roma-
ni imperatoris defuncti viduam. Qua de causa
cum illi Polyenodus resisteret, tum quod non li-

Eceret ei absque quadam penitentia secundam uxori
rem ducere; tum etiam quod filium Theophanes
in baptismate suscepisset, convocata est hec sy-
nodus, ejusque sententia indultum (crimen enim
quod illi objiciebatur probari non poterat) ut
prædicta Theophani connubio legitimo jungere-
tur. *Hec Europolates.*

C O N C I L I U M R O M A N U M,

A U C T O R I T A T E J O A N N I S P A P A E C O N G R E G A T U M ,

quo Leo schismaticus pseudopapa esse declaratur, atque precedentis conciliabuli Romani
reprobantur, anno Domini D C C C L X I V .

Anno Domini nonagesimo sexagesimo quarti, anno Ottonis imperatoris tertio, inductione septima, habitum est concilium in ecclesia beati Petri apostolorum principis, v. Kalendas Martii, hoc est mense Februario die vigesima sexta, inductione vii. Positis in medio sacrosanctis Christi quatuor evangeliis, presidente piissimo & coangelicu domino Joanne summo pontifice, sacre Romanæ ecclesiæ duodecimo papa, in venerabilis basilica eiusdem, presbiteribus etiam cum eore reverendissimis episcopis, videlicet Joanne Gallesianæ ecclesiæ episcopo, item Joanne ecclesiæ Agnæ episcopo, Joanne item Narbonensis ecclesiæ episcopo, Joanne Numentana ecclesiæ episcopo, item Joanne ecclesiæ Verulensis episcopo, VVidone sanctæ Silvae candidæ ecclesiæ episcopo, Gregorio sanctæ Albanensis ecclesiæ episcopo, Lunillo sanctæ ecclesiæ Lavicanensis episcopo, Romano sanctæ ecclesiæ Ferentinatis episcopo, Sabbatino sanctæ ecclesiæ Ferrarensis episcopo, Zachæo sanctæ ecclesiæ Gentianæ episcopo, Joanne Marturanensis ecclesiæ episcopo, item Joanne Sabiniensis ecclesiæ episcopo, item Joanne sanctæ Nepelina ecclesiæ episcopo, Benedicto sanctæ Trevicensis, Joanne sanctæ Salernitanæ ecclesiæ episcopo, seu venerabilibus presbyteris, Stephano archipresbytero tituli sanctorum Nerei & Achillei, Leone presbytero tituli sanctæ Bilbini, Domino presbytero tituli sanctæ Anataliae, Petro presbytero tituli sancti Laurentii, Hadriano presbytero tituli sanctæ Mariæ, Theophylacto presbytero tituli sancti Chrylogoni, item Theophylacto presbytero tituli sanctorum quatuor Coronatorum, Joanne presbytero tituli sanctorum Silvestri & Martini, Stephano presbytero tituli sanctæ Sabinae, Benedicto presbytero tituli sancti Sixti, Joanne presbytero tituli sanctæ Ceciliae, Hadriano presbytero tituli sancti Laurentii in Lucina. Astantibus diaconis, videlicet Benedicto archidiacono, item Benedicto diacono, Bonifilio diacono, seu reliquis astantibus.

ACTIO PRIMA.

Concilium Joannes piissimus ac sanctissimus sanctæ Romanæ ecclesiæ papa dixit: Scitis dilectissimi fratres, me tuile expulsum imperiali vi a propria sede per duos menses. Quapropter vos plurimum rogo, si dici potest regulariter synodus illa quæ habita est me absente in ecclesia mea, quarto videlicet Decembribus, ab Ottoni imperatore suisque archiepiscopis atque episcopis, an non? Sanctum concilium respondit: Proflibulum favens adultero, invatori fecit alienæ sponsæ, nempe Leoni intruso. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Ergo damnanda est a nobis? Sanctum concilium respondit: Autoritate sanctorum patrum damnanda. Tunc piissimus ac sanctissimus papa damnavit eam in perpetuum, cum eorumdem episcoporum consona response.

Post hæc autem interrogavit idem papa san- <sup>De orig. de-
dicatis Leo-</sup> dum concilium, dicens: Dicite, dilectissimi fra- ^{tri.}tres, si episcopi a nobis ordinati, in nostro pa- triarchio ordinationem facere potuerunt, an non? Sanctum concilium respondit: Minime. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Quid ceteris de Si- ^{ci.}cone episcopo a nobis dudum consecrato, qui in nostro patriarchio Leonem curialem & neophy- ^{tum,} atque perjurum nostrum, jam ostiarium, lectorum, acolytum, subdiaconum, diaconum, atque subito presbyterum ordinavit, cumque sine aliqua probatione contra cuncta sanctorum patrum statuta in nostra apostolica sede consecrare non formidavit? Sanctum concilium respondit: Depo- ^{natur ipse qui ordinavit, & qui ab eo est ordinatus.} Natur ipse qui ordinavit, & qui ab eo est ordinatus. Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Ne- ^{sicutur ubi latet.} scitur ubi latet. Sanctum concilium respondit: Requiratur diligenter, si placet, usque ad tertium conventum. Quod si minime repertus fuerit, canonicæ seriat sententia. Piissimus ac sanctissi- ^{mus papa dixit: Placet.} mus papa dixit: Placet.

Tunc sanctissimus papa consuluit concilium, di- ^{cens: Quid igitur, reverendissimi fratres, sanctis de istis duobus episcopis, a nobis ordinatis, Be- necto scilicet Portuensi, & Gregorio Albanensi, qui super praesatum curialem, & neophyrum atque perjurum nostrum orationes dederunt?} Sanctum concilium respondit: Simili poena multen- ^{tur, sed vestras interim relinquantur potestati usque ad tertium conventum.} Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Quid ergo de illo curiali & neophyto, perjurio atque invalore nostra sedis ceteris? Sanctum concilium respondit: Omnino damnatur, ut nullus deinceps curialium aut neophytorum, aut judicum, aut publice penitentium, ad summum ecclesiæ gradum alpirare presumat. Tunc piissimus ac sanctissimus papa dixit: Sit Leo <sup>Leo schismati-
ticus domae-
sus.</sup> curialis ac neophytus ac perjurus nosfer, Domini omnipotens ac beatorum apostolorum principum Petri & Pauli, & omnium simul sanctorum, atque venerandorum & universalium conciliorum, auctoritate, necnon & Spiritus sancti per nos iudicio, omni sacerdotali honore & nomine alienus, & omni clericatus officio proflus exutus. Ita ut si post hanc constitutionem divina inspira- <sup>tione depropriam, & unanimitate atque concur-
sione sancti concilii promulgatam, tentaverit in apo-
stolico throno residere, aut si ulterius ausus tue-
rit aliquid de sacro ministerio more sacerdotis con-
tingere, juxta precedentem confutudinem, nullo modo liceat ei communionis spem aut lo-
cum habere satisfactionis, sed anathematis vincu-
lis innodatus maneat una cum sociis suis atque fautoribus perpetuo, Dei per nostram mediocri-
tatem iudicio ac sententia, & sacrum corpus &
sanguinem Domini nostri Jesu Christi non nisi vicino mortis periculo omnino percipiat. Qui-
cumque autem praedito curiali & neophyto atque invalido sanctæ catholicae & apostolicae ecclæ-
sie</sup>

¹ Sabbatinus, qui Ferrarensis episcopus hic vocatur, Tarracensis dicendus. Idem in Romano Conclibulo anni superioris Salatinus Tarracensis, et nominatur, ubi reponendum levi mutatione, Sabbatinus Tarracensis.

ANNO CHRISTI 964
De ordinatis & schismatis. **473** **P. II.**
sum concilium aut adiutorium dederit ad percipiendum ecclesiasticum honorem, quo regulariter expoliatus est, anathema sit. **Piissimus atque sanctissimus papa dixit:** Quid sentitis de iis qui ab ordinatis sunt? Sanctum concilium respondit: Priventur honore quem ab ipso acceperunt. Tunc idem benignissimus papa praecepit ingredi eos in concilium cum vestimentis, planetis, atque floribus, & unumquemque eorum in chartula scribere fecit hujusmodi verba: Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi dedit. Et sic eos exutos privavit honore quem dederat eis ipse invictus & neophythus atque curialis, & revocavit eos in pristinum gradum.

ACTIO SECUNDA.

Sententia in ordinatis & schismatis. **473** Joannes piissimus atque benignissimus papa dixit: Recordari credimus vestram dilectionem, qualiter de Sicone refuga episcopo, hesterno die definitum est in praesentia vestra, ut diligenter inquireretur: sed plurimum quesitus inventus non potuit. Nunc decernite quid agendum sit de eo. Sanctum concilium respondit: Suspendatur ejus damnatio, si placet, usque ad tertium concilium. Piissimus ac sanctissimus papa dixit: Fiat secundum vestram sanctionem.

Tunc convocavit episcopos, Benedictum Portuensem & Gregorium Albanensem, qui super ipsum neophyton orationes dederant. Et fecit tenebre eos chartulas in manibus, continentibus haec verba: Ego Benedictus episcopus sancta Portuensis ecclesie, vivente patre meo consecravi in loco ejus Leonem curiam & neophyton atque perjurum illius, contra statuta sanctorum patrum. Ego Gregorius episcopus sancta Albanensis ecclesie, vivente patre meo consecravi in loco ejus Leonem curiam & neophyton atque perjurum illius, contra statuta sanctorum patrum. Post haec autem piissimus atque sanctissimus papa consultuit concilium, dicens: Quid agendum sit de his dicte. Sanctum concilium respondit, dicens: Suspendantur & isti, si placet, usque ad tertium concilium.

Tunc idem piissimus ac sanctissimus papa consuluit iterum concilium, dicens: Quid censetis, dilectissimi fratres, de his qui praefato neophyto premium accommodaverunt ad suendam gratiam Dei quae vendi non potest? Sanctum concilium respondit: Si episcopus fuerit, aut presbyter, aut diaconus, proprii gradus periculo subjaceat. Si vero monachus aut laicus, anathematizetur. Benignissimus atque sanctissimus papa dixit: Redde judicatis. Idem sanctissimus papa dixit: Dicte, quod agendum sit de abbatibus nostris qui supradictis damnatae synodo interluerunt. Sanctum concilium respondit: Hi autem vestro relinquuntur iudicio, in cuius potestate consistunt. Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Potest aliquis vendere suum ecclesiasticum gradum cuiquam, anno? Sanctum concilium respondit: Minime, quoniam neque vendi, neque emi ab alio potest. Benignissimus atque sanctissimus papa dixit: Hoc etiam statuite, ut nunquam minor majori suo gradum tollere presumat; si autem fecerit, communione privetur usque ad emendationem. Simili modo statuite, ut monachi in locis quibus tenueruntur habent; si alias fecerint, reventur ad loca quae dimiserint, aut communione priventur, donec reliquerint. Sanctum concilium dixit: Statutum atque confirmatum hoc nobis maneat.

ACTIO TERTIA.

ANNO CHRISTI 964

Joannes piissimus atque sanctissimus papa dixit: Reverendissimi fratres, Domino protegente, iam ad tertium venimus concilium: modo finite de Sicone episcopo ordinatore ipsius neophyti quid agendum sit: nam a nostris du quatuor, sed nomine inventus est. Sanctum concilium respondit: Canonico mucrone seriatur. Tunc benignissimus **Sententia in** **Ostiensis episcopus** **473** **papa dixit:** Siconem, qui sanctum in tempio, praefuit, & Leonem curiam & laicum, necnon & perjurum nostrum, subito consecrare in pontificis honore non formidavit, sanctum, B & juxta canonican deliberationem apostolica autoritate definitus atque statutus, omni sacerdoti carere atque privatum fore ministerio: ita ut nullo modo licet ei, in qualibet synodo, resolutionis spem aut locum habere satisfactionis. Quod si de reliquo presumpserit in sacro officio more sacerdotis quovis tempore ministrare, anathema sit. Et omnes communicantes ei ab ecclesia abscinduntur; sed & ipsi anathema sunt. Eos vero quos ipse Leo neophytes & invictos sanctos catholicos & apostolicos Romanas ecclesias in quolibet ecclesiastico ordine proxixi, apostolica atque canonica auctoritate & synodali decreto in pristinum revocamus gradum, quia ordinator eorum nihil sibi habuit, nihil illis dedit. Sicuti olim noster predecessor piae memorie papa Stephanus sententiam tulit de iis qui ordinati fuerant a Constantino quadam neophyto & invasore sancte sedis apostolice, & postmodum quoddam eorum libi placabiles presbyteros aut diaconos consecravit, statuens ut qui ab eo consecrati erant nunquam ad superiorum honorem ascenderent, nec ad pontificatus culmen promoverentur, ne talis impie novitatis error in ecclesia pullaret.

Piissimus atque sanctissimus papa dixit: Et hoc nefarium est: statuite, si placet, dilectissimi fratres, ut in circuitu altaris, aut in presbyterio, nullus laicorum stare presumat, quoties missarum solemnia celebrantur: quod si fecerit quis, communione privatus maneat usque ad emendationem. Sanctum concilium respondit: Hoc quoque omnibus placet. Secuta subscriptio.

Joannes sancta catholica & apostolica Romana ecclesie episcopus, huic decreto a nobis, ut supra legitur, promulgato subscripti.

Et sic ceteri prefati episcopi fecerunt: & finis impositus est praesenti concilio.

NOTA SEVERINTI BINII.

De hac Synodo S. Sebertus, quod acta synodalia legi- **Argumentum**
se videntur: dum ea summatum referunt in chronicis, hec **actuum synodorum**
aut Joannes synodo collecta Leonem depositis, & ejus ge- **synodorum**
sis servatis: statutum quoque est publico omnium iudicio **adulacionis**
synodum a Leone habitum nec nominandum synodum, sed **Sigeberto.**
synodum Ieronim adulteris (ita Leonem nominabat,
quod is Romanas ecclesiam alteri delponitam invalid-
set) Quicunque eo ordinante erant damnati, iugis sunt
sanctum ipsorum proscriptiōnē presentare in charta hec con-
veniente verba: Pater meus nihil sibi habuit, nihil mihi
dedit: & se depositi remanserunt in illis gradibus quos
habuerant nondum a Leonis ordinati. Si qui autem digni-
ficantur, ut non acceperit prius consecratione ordinantur,
indictio illis codem quod & damnatis a Constanti-
no neophyto. Hac Sigeberto.

Tollatur ergo & explodiatur numero verorum pontificum plenipontifex & antipapa schismatis; iterum plenipontifex tollatur: faciliat illorum qui post hac tempo-
ra vixerunt, & pseudoleonem inter legatos facta Ro-
manas ecclesias pontifices numerarunt, inficit: damna-
tur vero illorum qui ista tunc perpetrarunt, occasio-
ne inquit errandi posteris dederunt, temeritas, & in la-
cerdoribus non toleranda vel excusanda facrorum cano-
num

C O N C I L I A B U L U M

OTTO I. IMPERAT.

EDGAR. R. ANGL.

476

ANNO CHRISTI 964.
num ignorantia, & antiquarum traditionum ecclesiasticarum imperitia. Imperator autem factum exculatur carum verbis Apostoli dicentis: *Tetimur illis peribeo quod zelum habent, sed non secundum scientiam.* Numis enim leviter existimabant, una cum moribus depravatis minori atque penitus tolli Romani pontificis auctoritatem. Quod cum errorum sit, ut supra notavi, sique ab hereticis Donatillis olim cum periculo totius ecclesiastice econome disseminatum: nemo sane prudens defendit, quod Joannes pontifex ob vitam non satis integrum, per concilium Ottonis imperatoris auctoritatem collectum, recte & legitimate depositus. Et eo eius nominis Octavus eidem iuste subrogatus fuerit. Si dicas, Leonem hunc communis scriptorum sententia & consensu inter Romanos pontifices numerari, Leonemque octavum noninari; adeoque temerarium esse, qui ab ista vulga-

Refellitur obiectio.

reliquie differunt: respondere: scriptorum error veritati nihil prejudicare potest. Nam sicut canis aliquis Leonis nomine insignitus, vel etiam in numerum iconum relatus, per solam nominationem vel numerationem, canis naturam non immutaret, neque leo esse impiperet: ita non incipere esse verus Leo pontifex ejus nominis octavus, quem exstantibus scriptorum communis sententia inter pontifices vero numerat, & Leonem octavum nominat. Ab eo enim quod res est vel non est, rectissime, inquit Aristoteles, oratio vera est vel falsa. Simili censure perstringatur quidquid de juribus vel constitutionibus hujus pseudoponit inconfiderate, nimis suo more Gratianus, & ignorante Crantzius, scripsierunt, Gratianus & locis quo intra in notis pseudofynodi Lateranensis sub Crantzius redarguntur.

C O N C I L I U M B R A N D A N F O R D I Æ

ANNO CIRCITER CHRISTI 964.

A B E D G A R O R E G E C O N V O C A T U M,

ANNO CIRCITER CHRISTI 964.

In quo Edvini regis decreta rescinduntur, ablata ecclesiæ restituuntur, & Dunstanus ab exilio revocatur.

Ex Osburno & Malmo.

Non occurruant in concilio actorum formula: **B P R I V I L E G I U M Q U O R E X E D G A R U S** breviter autem sic notantur in antiquitatibus Britannice ecclesiæ cap. 13. Inter Mercii & Norfiores, ac inter Humberum & Thameum mediterranei, in regem Edvini regis armis capiunt. A quibus autem hic tumultus motus fuerat, monachi caute omittunt. In hoc tumultu Edgarus regis frater regni partem obtinet. Hi multus utrimque illatis præliis, regni vires labefactarunt: sed Edgarus tandem potior, convocato ad Brandan fordi regni concilio, fratris Edvini acta & decreta rescindit, ablatas ecclesiæ & monasteriis opes restituit, Dunstanumque ab exilio ad pristinum honorem revocat, deinde ad episcopatum Vigornensem, nolentem, ut ajunt, & volentem promovit, postea ad Londinensem, tandem biennio vix translatio ad Cantuarieensem archipresulatum.

C O N C I L I U M B R A N D A N F O R D I Æ confirmat Dorobernensem ecclesiam matrem esse & dominam aliarum ecclesiæ regni fui.

Datum anno 959. sed hic occasione superioris concilii collocatum.

Anno dominice incarnationis 958. * . Ego • cor. 910. nempe Edgarus rex Anglorum, divinaque concede clementia monachus, regum antiquorum Ethelberti & successorum illius, ac archiepiscoporum Brythwaldi & Athelardi statuta, & privilegia monasteriorum Kancegenum, cum venerabilis archipontificis Dunstani consulatu aique confilio, ad maledictionem impiorum raptorum, immo magis Deo favente ad benevolentiam jutiorumque benedictionem, æterna conclusione renovamus, & in Domino summo roboramus, stantes,

Ut ecclesia Christi in Dorobernia, aliarum ecclesiæ regni nostri mater sit & domina, & cum suis omnibus perpetuiter sit ubique libera, præter expeditionem, pontis, & arcis constructionem.

ANNO CHRISTI 964.

V I T A

B E N E D I C T I P A P Æ V.

ANNO CHRISTI 964.

Benedictus ex Romanæ ecclesiæ diacono, i. t. cleri & populi Romani unanimi consenso in locum Joannis XII. defuncti electus est anno Domini 964. tempore Ottonis & Nicophori imperatorum. Quo facto, cum Romani proceres contra datam fidem juramento firmatam egissent, Otto imperator, inquit Luitprandus, collecta unidique secum fidelicem suorum multitudine Romanum adiit, & firma eam omni parte obsidione, ne quis patere exitus, munivit. Cives vero horatu Benedicti pontificis valde animati, obsidionem tamdiu sustinuerunt: donec same constituti, ad urbis ditionem cogerentur. Post urbem captam, Benedicto Hamburgum relegato, in sedem pseudopontifex Leo quidam ejus nominis octavus elevatur, pseudofynodus indicetur, vanaque constitutiones decernantur. Quibus peradis discessit ab urbe imperator; sed Dei vindicis peccatum non evasit: nam ob sacrilegium quod hac in re com-

Dmiserat, tanta exercitum ejus, ut habet appendix Reginonis, pessis & mortalitas invalit, ut vix manus quis a manu usque ad vesperam, & a vespera usque ad mane se videtur speraret.

Benedictus obiit in exilio anno Domini 965. **B**enedictus titulo ac honore martyrii condecoratus instar Pontiani & Martini pontificum, qui ob gloriolam Christi confessorum pro nomine ejus exilium quibusdam a aliasque injuriis ac contumelias sustinuerunt. **O**lla ejusdem Benedicti, Ditzmar apud Reginonem atro testante, Romanum relata fuerunt. Hunc scriptorum aliis velut injuste intrusum omitunt, alii Leoni schismatico & antipapæ cundem anteposun: fed utramlibet harum sententiam tuentes falluntur. Nam ex iis que supra dixi manifeste constat, Leonem nunquam nisi pseudopontificem & antipapam fuisse, indignum qui nomine pontificio condecoratus in numerum eorumdem referatur.

CON-

ANNO
CHRISTI
964.ANNO
CHRISTI
964.

C O N C I L I A B U L U M R O M A N U M,

*Quo per Leonem Antipapam, & sedis apostolica invasorem schismaticum, Benedictus papa V.
excommunicatur, & Hamburgum relegatur anno Domini DCCCCCLXIV.
sub Ottone & Nicoporo Phoca imperatoribus.*

Luitprand
lib. 6. c. 44.
cap. 8. cap.
dem 1. lib.
Luitprandi.

R Esidentibus itaque domino Leone summo & A
necnon & imperatore sanctissimo Ottone, & episcopis Romanis, Italici, a Lotaringia & Saxonia, archiepiscopis, presbyteris, diaconis, omnique Romanorum plebe, quorum nomina superius adscribuntur, advenit Benedictus apostolicus sedis invasor, eorum qui se elegerant manibus adductus pontificalibus vestibus induitus. Quem Benedictus cardinalis archidiaconus tali est sermone aggressus: *Qua tibi auctoritate, quave lege, o invasor, hac pontificalia indumenta usurpali, superstite hoc presente domino nostro venerabili papa Leone, quem tu nobiscum, accusato & reprobato Joanne, ad apostolatus culmen elegisti? Num incircari potes, presente domino imperatori iuramento promisso, nunquam te cum ceteris Romanis papam electurum, aut ordinatum, absque illius filioque sui regis Ottonis consensu?*

Benedictus respondit: *Si quid peccavi, miseremini. Tunc imperator, effusis lacrymis, quam misericors esset ostendens, rogavit synodum, ne Benedicto præjudicium fieret: si veller, & posset, ad interrogata responderet; quod si non posset, aut noller, ac se culpabilem redderet, tamen pro timore Dei misericordiam aliquam inveniret. Quo auditio, ad domini Leonis papæ pedes, ipsiusque imperatoris, idem Benedictus concite procidens, se peccasse, seque sanctorum Romanorum sedis invasorem esse acclamavit. Post hæc pallium sibi abstulit, quod simul cum pontificali ferula, quam manu gestabat, domino pape Leoni reddidit, quam ferulam idem papa fregit, & fractam populo ostendit. Deinde Benedictum in terra federare præcepit: cui casulam, quam planetam vocant, cum stola pariter abstulit. Post autem omnibus episcopis dixit: Benedictum sanctus & apostolice sedis Romanæ invasorem omni pontificatus & presbyteratus honore privamus: ob elemosynam vero domini imperatoris Ottonis, cuius sumus opera in sedem debitam restituti, diaconatus eum ordinem habere permittimus, & non jam Romam, sed in exilium destinamus.*

Ex Libb. Ap. p. 10. Tom. 9. *Iis qua de hoc conciliabulo supra ex Luitprando descripta sunt, addi possent ista ex Hildesheimensi chronico ad annum DCCCCCLXIII. qua sequentis anni charactere infigari debentur. Hoc anno, inquit, magnum synodale judicium factum est Romæ in ecclesia S. Petri. Ibi præsidebat Otto Imp. Augustum magna multitudine episcoporum, abbatum, monachorum, ac clericorum. Illicque Benedictus papa ab apostolica sede dejectus est, & Adaldagio archiepiscopo commissus, in Saxoniamque deducens, illic vitam finit.*

NOTA SEVERINI BINII.

As Luitprand
llege acta extante libro 6. capite 11. illius auctoria, duis hunc
qui Luitprandus male inscribitur, quique ut anteriori
bus capitibus in Joannem XII. ita & multo magis in v. dicitur, &
Benedictum se iniquum ostendit, & plusquam oportet
ut testantur territorio Germania. Ottone favit. Et
Non tantum ipse graviter erravit, verum etiam aliis Extrib. &
errandi viam satis amplam aperuit, vivificans, ut sit
propheta, eos qui non vivunt, & interficiens qui non
moruntur: dum quod judicare non potuit synodus, con-
demnatos abiciit, & quem alio vivente ipsa elige-
re non potuit, nec debuit, Leonem VIII. velut legitimum
coendum exhibuit. Apud Gratianum inconfiderate ni-
mis hæc aliisque his similia tractantem distinctione 63
sub nomine & titulo hujus pseudolynodi Ronanæ Ca-
non 23. repperitur, quo probatur Leo pseudopapa otta-
vus eius nominis, le de electione Romanorum ponti-
cum, aliorumque episcoporum imperii, idem jus eadem
potestatem Ottoni imperatori concedere, quam ta-
cilitatem Hadrianus secundus Carolo imperatori olim
per privilegium attribuerat. Sed cum supra in notis ad
vitam Hadriani II. copiole ostenderim, totum illud quod
de jure eligendi & investiendi episcopos Carolo impera-
tori concessio Siegbertus in gratiam Henrici imperatoris
scripti, fabulolum esse commentum: in idem rationibus
derigitur impotura hujus privilegii, quod Gratianus
per Leonem octavum Ottoni imperatori collatum suo
more fabulatur. Cum enim ad exemplum Hadriani hinc
gratiam imperatori a Leone suisse concilium scribat:
nihil illi collatum probetur, quoniam Hadrianus, ut
supra probavi, horum iurium nihil Carolo unquam ob-
tulit. Quæ si non sufficient, addimus alia adhuc esse
plura, quibus eadem constitutio manifeste salutis ar-
guitur. Primum illud, quod Otto jam supra a Joanne
XII. imperator consecratus, hic rex atque patricius
constitutus; quasi cum imperio non fuerit eidem regis
& patricia potestis concessio. Præterea quod illic in-
ne legitur, ut ultimo afficiatur supplicio, si quis ejus
constitutionis transgressor inveniatur. Quantopere au-
tem illud a Romanorum pontificum constitutionibus,
quarum violatoribus irrogatur non pena mortis, sed
anathema dimitat, vel suspensionis, aliaque ecclæ-
siastica centura, abhorreat, quisquis harum præculas
legit, facile intelliget. Addo ad extremum, etiam
hac constitutio vere contigilat, nullius tamen roboris
est, quod non e legitimo papa, sed schismatico, quod
pleudeone & antipapa promulgata fuerit. Similicen-
tura perlustratur illa Leonis VIII. apud Gratianum me-
tropolim lib. 4. cap. 10. recitata, qua probatur ipso
pseudopontifex se Ottoni imperatori restituere, que-
cumque ipsum Romanum occidentale imperium antehac
possidebat, atque ecclæsiam Romanam donaseret. Impos-
sum illius decessus, si promulgata constitutionis tempus
cum tempore adveniens Ottonis in urbem conferas,
& si nomina subscriptorum episcoporum, cum nomini-
bus episcoporum eorum qui Romano conciliabulo sub
Joanne XII. interfuerunt, comparas. Item ex ec-
clementianam suisse probaveris, quod probatur se etiam
restituere ea qua Romana ecclæsia dono accepérat a Ju-
stiniano, qui Silverii & Vigili persecutor potius quam
remunerator existens, ne unam quidem glebam Romanæ
ecclæsiae concilis alibi legitur. Sicut ergo precedentes
constitutiones probantur ex cogitatione & emendatione ab iis qui
tempore schismatis ipsius schismatis imperatoribus ad-
hærebat: ita probabile est, banc constitutionem ab illis
admodum ex cogitatione esse. Sed Deo gratias, anno 964. ac
Baroniis, quod impostor injulus, ineptus, folius, talis
exterrit, qui adeo affectata mendacia vestire nescivit
jed opprobrio semper eruo nudata deridenda reliquit.

As Len VIII.
dona Romæ
p. 10. q. 10.
collat. testi-
writ.

EDGARIREGISANGLORUM

CHARTA DE OSVV A D E S L A U , H O C E S T ,

De cūciendis clericis uxoratis & introducendis monachis.

Altitonantis Dei largissima clementia, qui est rex regum & dominus dominantium, ego Edgarus Anglorum basileus, omniumque regum insularum Oceanii que Britanniam circumiacent, cunctarumque nationum que infra eam includuntur, imperator & dominus, gratias ago ipsi Deo omnipotenti regi meo, qui meum imperium sic ampliavit & exaltavit super regnum patrum meorum, qui liceat monarchiam totius Anglie adepti sunt, a tempore Æstlani, qui primus regum Anglorum omnes nationes que Britanniam incollunt sibi armis subegit; nullus tamen eorum ultra ejus fines imperium tuum dilatare aggressus est. Mibi autem concessit propria divinitas, cum Anglorum imperio omnia regna insularum Oceanii cum suis ferocissimis regibus usque Norvegiam, maximam partem Hibernie, cum sua nobilissima civitate Dublina, Anglorum regno subjugare: quos etiam omnes meis imperiis colludere, Dei favente gratia, coegi.

Quapropter & ego Christi gloriam & laudem in
regno meo exaltare, & ejus servitium amplificare,
devotus disposui: & per meos fidèles fatores,
Vulnstaum videlicet archiepiscopum, & Athel-
woldum ac Ottwaldum episcopos (quos mihi pa-
tres spirituales & consiliatores elegi) magna ex C
parte, secundum quod disposui, perfeci, &c.

Monasteria Si quidem temporibus antecessorum meorum regum Anglorum, monasteria, tam monachorum quam virginum, destruta, penitus reiecta in tota Anolia erant; quæ ego ad Dei laudem pro remedio

**Confidit
et monasteriis & quinque
ipso.** anima mea reparare, & servorum & alienorum.
Dei numerum multiplicare devoxi. Et in ipsis supra-
dictis meis cooperatoribus strenue annuntiatis,
jam quadriginta & septem monasteria cum mona-
chis & sanctimoniis constitui: & si Christus
vitam mihi tamdiu concederit, usque ad quinquaginta
remissionis numerum, mea devoxi Dei
oblationem protendere decrevi.

Unde nunc in praesenti monasterium, quod praedictus reverendus episcopus Olvvaldus, in sede episcopalí **V**Viogreccatere, in honore sancte Dei genitricis oblationem proficeret.

tricis Marie amplificavit, & eliminatis clericorum
nemniis & spurciis lasciviis, religiosis Dei servis mo-
nachis meo consensu & favore confutus locavit: At. Bussul-
ego ipsis monasticae religionis viris regali auctoritate
confirmo, & consilio & astipulatione principum & optimatum meorum corroboro & configno.
Ita ut jam amplius non sit fas neque jus clericis re-
clamandi quidquam inde: quippe qui magis ele-
gerunt, cum lui ordinis periculo & ecclesiastici
beneficii dispendio, suis uxoribus adhaerere, quam
Deo caste & canonice servire. Et ideo cuncta que
illi de ecclesia possederunt, cum ipsa ecclesia, sive
ecclesiastica, sive secularia, tam mobilia quam
immobilia, ipsis Dei servis monachis ab hac die
perpetualiter regia munificentia jure deinceps pol-
fendita trado & configno, ita firmiter, ut nulli
principum, nec etiam ulli episcopo succedenti, fas
sit aut licitum quidquam inde subtrahere, aut
pervadere, aut ab eorum potestate surripere, &
in clericorum jus iterum traducere, quamdiu fi-
des Christiana in Anglia perduravit, &c. Datto.

des Christiana in Anglia perduravit, &c. Date.
Facta sunt hec anno dominice incarnationis
ccccclxiv. indictione viii. regni vero Edgari
Anglorum regis sexto, in regia ube quae ab in-
colis . . . nominatur; in natali Domini, festi-
vo corpus innocuentium. feria quarta.

S U B S C R I P T I O N E S .

Ego Edgar basileus Anglorum, & imperator regum gentium, cum consensu & principum & archiepiscoporum meorum, hanc munificentiam signo crucis corroborabo.

Ego *Ælfrit* regina consensu, & signo crucis
confirmavi.

Ego Dunstan archiepiscopus Dorobernensis ec-
clesiz Christi, consensi & subscripti.

Ego Oscael archiep

consensi & subscripti.

Ego Aferic dux.
Ego Brathrod dux.

ANNO
CHRISTI

VITA ET EPISTOLA

JOANNIS PAPÆ VIII.

Joannes Narniensis episcopus post obitum Leo-
nis pontificis pseudopapæ (vivente, an defun-
do Benedicto quinto, incertum) factus est pon-
tifex anno Domini 965. temporibus Ottonis &
Nicephori Phocæ imperatorum. Qui cum initio
pontificatus optimates Romanorum acerius tortasse
quam oportebat inlequeretur, eorum monitu ab
urbis praefecto captus, telegatus est in Campani-
am. Sed dum imperatori Ottoni hæc innotui-
fent, ad vindicandam injuriam pontifici illam,
ipse in Italiam profectus est, retratuque Joanne,
de illius hostibus vindictam lumperit istam. Präfe-
ctus urbis viventem curavit denudari, impositum-

Et que anno & utre redimittum, ad Iudibrium circumduci, virgisque cedi, ac demum carceribus mancipari: cadaver defuncti praesetti, a quo Johannes papa urbe ejectus erat, e sepulcro extractum in diversa loca distrahi ac dissipari precepit. Regino. Ad conversionem Polonorum Egidium Tuseculanum episcopum legatum a latere misit, data illi potestate regem Mieczislaus, qui per connubium Christianam uxoris Dambronuschae Bohemorum primi ducis filia conversus erat, in fide cum populo stabilendi, episcopatus erigendi, et eaque faciendi quae ad totius regni conversionem populiique instructionem pertinente videntur.

1

E P I S T O L A.

481

Adem ad convertendos Vandalos, VVillibal-

dam, Prochorium, alioque viros doctissimos emi-
sit: qui & Meisconem monarcham (verba Stanis-
lai Orichovii apud Sanderum de visibili monar-
chia num. 693. refero) & genus nostrum illi
subiectum sacri baptismatis undis ab originali
culpa abluerent, & ex civitate diaboli ablutos
& mundatos in civitatem Dei transferrent, in
Christique ecclesiam dicarent: quod etiam fa-
cium est. Nam illi viri sanctissimi Vandaliam
(live tu malis Poloniam dici) ingressi predica-
bant nobis Christum, & gratiam ejus, qua nos
in communionem suorum Deus convocaverat,
celebrabant: homines turmatim ad flumina con-
fluentes baptizabant: idola ex VVandalia extin-
minabant. Ottонem juniores magni illius Otto-
ni filium imperatorem coronavit. Romacum im-
peratore Capuanum profectus, Capuensem ecclesiam,
eo quod se Roma fugatum honorifice exceptisset,
digneque habuisset, & ab insidiis Pandulphi prin-
cipis Capuani fideliter custodivisset, archiepiscopatu-
tus dignitate gratitudinis ergo insignivit. His per-
actis contigit, cum ad urbem revertisset, pri-
mariam Lateranensis ecclesiam campanam, mira-
magnitudinis, recens fufam, super campanile ele-
vari, quam primum idem pontifex sacra ritibus
Deo consecravit, atque nomine Joannis Baptiste
hau ducie, cui ipsa ecclesia dicta erat, nuncu-
pavit. Agnoscunt illud & redargunt novatores
heretici, quasi ille hoc exemplo posteros omnes
pontifices & episcopos in illum errorem induxis-
set, ut campanis sacramentum baptismatis im-
pendendum esse crederent & docerent: sed fal-
luntur imperiti, cum non tam baptizentur, quam
prævia benedictione sacrificique ritibus, sicut etiam
alia vasa sacra, cultui divino dicentur & confe-
rentur: in qua consecratione imponuntur is no-
mina, vel ut a ceteris campanis discernantur; vel
saltem, quod magis ad pietatem conduceret, si
voce aliquujus sancti populus ad ecclesiam con-
cari diceretur.

Capuensem ecclesiam honorifice.

*Campanam quam divisio-
culum confe-
raverat no-
men Joannis
Baptiste cui
impulerat.
Redargue-
tur Novato-
res.*

Ad Theophanem Nicophori imperatoris orientalis filium Ottoni imperatori juniori desponsan-
dam legationem misit, qua fundus est Luitprandus Cremonensis episcopus. Sed cum Nicophorus
coronatione duorum Ottorum graviter exacerbatus huic legationi nihil detulisset, Græca tamen
tamen fide, sub falso pretextu nuptiarum, legationem ipse ad Ottone remisit, nuncians illi ut
nuptias pararet: se cum filia brevi ad futurum.

*Ottone exor-
citum que
fratre Græci
fugatur.*

*Theophanes
Græci Otto-
ni despon-
sator, & a
Joanne papa
coronatur.*

*Joannes pa-
pa dico-
num dicit.*

Cumque hac occasione exercitus Ottonis in nu-
ptiis paradisi occuparet: orientales ex improvi-
so militante imperatoris aggressi, eundem magna
strage fugrunt. Verum quando ea victoria elati
secundo eundem exercitum aggredierentur, innu-
mera multitudo, hostium cæsa fuit. Contigit hac
de causa Nicophorum interfici, eique Joannem
quemdam cognomento Zemisches ad imperium e-
levari. Qui paulo post quam imperator factus es-
set, occisi imperatoris Nicophori filiam ad Otto-
num misit: quam ipse, ut ait VVitichindus, sta-
tim filio tradidit, celebratissime magnifice nuptiis
omnem Italiam super hoc & Germaniam latiores
reddidit. Eamdem a Joanne papa coronatam im-
peratricem suis testatur Sigebertus.

Per catenam S. Petri, arreptiti collo circum-
data, dæmonem expulit. In Magdeburgensi ci-
vitate recens ab Ottone condita primum episco-
pum Adelbertum constituit. Cumque sedem apo-
stolicam annos sex, menses undecim, & dies vi-
gintiquinque tenuisset, vissi. Idus Septembris o-
biit. Sepultus est in basilica S. Petri, ut videre est in
epitaphio quod extat apud Baronium an. 972. n. 1.
Council. General. Tom. XVIII.

482

EPISTOLA I. JOANNIS PAPÆ XIII.

AD EPISCOPOS CITERIORIS BRITANNIE.

Ut archiepiscopo Turonensi debitam reveren-
tiā exhibeant.

*Joannes episcopus servus servorum Dei, episcopus
Romana urbis, in Christo fratribus universis
episcopis citerioris Britannie salutem in
Christo & visitationem.*

Quisa vice B. Petri apostolorum principis, Do-
mino Deo dignante, ornatum ecclesiastum
curam suscepimus: solicitudinem, qua u-
niuersusque fides integra in eodem Domino re-
servertur, sine qua nullus ei placere valebit, ubi-
que severe observare debemus. Ideoque notum sit
vobis, quoniam carissimus frater brother Arduinus,
S. Turonensis ecclesiæ archiepiscopus, veniens ad
apostolorum limina Romanæ oratum, interpellavit
nos, quod iura sui archiepiscopatus, quæ ab an-
tiquis temporibus per decreta sanctorum pontifi-
cum sanctæ Romanae matris ecclesiæ suis prede-
cessoribus concessa & confirmata fuerunt, a vestro
archiepiscopo, & suis successoribus, per violentiam,
& paganorum Northmannorum contrarietatem
sublata videntur. Unde apostolica auctoritate vo-
bis sciatis esse interdictum, ne illius ullo modo
juri resistaris deinceps de omnibus, quæ prædictus
Archiepiscopus confirmat archiepiscopatu suo per-
tinere debere, quoque ille vester archiepiscopus,
aut aliquis ex vobis, cum Arduino archiepiscopo,
sive cum suo suffraganeo, vel alio fidei mislo,
ad nostram sanctam matrem ecclesiam veniat: ut
ibi percognitis causis inter vos & illum, quod so-
rum comprobabimus, diffiniantur ad laudem Dei
& Domini nostri Jesu Christi. Quod si aliter quam
quod jubemus, contra voluntatem ejus feceritis:
cognoscatis vosmetipso Dei & B. Petri principis
apostolorum, per nostræ humilitatis mandatum,
auctoritate excommunicatos ab omni ecclesiastico
officio. Quod si vero debitam reverentiam circa
prædictum fratrem nostrum observare vobis pla-
ceruerit: secundum justitiae decretum a sancta Ro-
mana ecclesia statutum, permaneat cum Dei be-
nedictione in unitate nostræ catholicæ communio-
nis. Inter haec scient vestri regni homines, ma-
xime nobiliores, nominatis Berengarius, & fi-
lius suus Conanus, & Hoel cum fratre suo Gue-
rech, cum ceteris majoribus, ut si contra justi-
tiam inobedientes fuerint huic nostræ iussioni, &
contrarii seu rebelles extiterint prædicto fratri no-
stro Turonensi episcopo, sint & ipsi excommuni-
cati, & nostra benedictione apostolica privati.

NOTA JACOBI SIRMONDI S. J.

*Epiſtola I. Joannis XIII. Meminit hujus epistole Inno-
centius III. libro 21. ad Bartholomæum Turonensem.
Quotus numero Joannes hic fuerit, verus exemplar non
exprimit. Non ex Arduini Turonensis archiepiscopi
estate Joannem XIII. conjectimus. Quod si exploratum non
est: verisimilius certe, quam ut ex aliorum sententia
Joanni X. tribuatur, cui convenire non potest.*

H h

EPI-

EPISTOLA II. ADE EDGARUM
REGEM ANGLORUMEPISTOLA III. AD BERENGARIUM
EPISCOPUM VIRDUNENSEM.De episcopatu VVintoniensi expellendis clericis,
& introducendis monachis.

Joannes episcopus seruos servorum Dei Edgaro regi excellentissimo, atque omnibus episcopis, ducibus, comitibus, abbatibus, & cuncto fidei populo Anglicana genti, Christianam salutem & apostolicam benedictionem.

Quoniam semper sunt concedenda quæ rationabilibus queruntur desideriis, oportet ut veritate pia petitione studium in privilegiis minime offendatur præstandi. Scimus enim, gloriose filii, imperii vestri dignitatem zelo divinae legis ita uniuersum munitam, ut indesinenter pro venerabilium locorum percogite stabilitate; quatenus proveniente pro labore, schola dominici multipliciter servitii, & largitori omnium Deo abunde fructus referantur mileni. Quare, rex inclite ac fili carissime, quod vestra excellentia per fratrem & coepiscopum nostrum Dunstanum ab hac apostolica sede, cui licet immixti presidemus, expolit, omnibus modis concedimus, auctoritate apostolica fiantes, ut de monasterio in VVintonia civitate, in honorem sancte Trinitatis & beatissimum apostolorum Petri & Pauli construimus, quod vetus, differentia novi illius quod iuxta est cœnobii, cognominatur, canonici, Domino, episcopo, & omnibus catholicae fidei cultoribus ex patientibus culparum suarum turpitudinibus odibiles, & in eisdem secundum impenitentem cor eorum in verecunde perdurantes, cum suo præposito, utpote vata diaboli, ejiciantur: & sicut veltra sublimitas desiderat, dilectissimus frater & coepiscopus noster Ethhevaldus, regularibus disciplinis apprime imbutus, monachorum secundum præcepta regulæ viventium gregem enutrit, eisque inibi perpetuam mansionem statuat ille: qui eorum vitam ita sanctitatis moribus exornet, ut pastore ad laboris sui præmium vocato, non aliunde quam ex illa congregazione alter in locum regiminis succedat. Quod si impedientibus, quod absit, peccatis, ad hoc pontificale officium in eadem congregatione idoneum inventum minime posse contigerit: auctoritate apostolorum principis Petri, cui Dominus ac salvator noster ligandi solvendique potestatem contradidit, præcipimus, ut nemo ex clericorum ordine ad hujus regimen ecclesie promovatur: sed potius ex alia qualiter congregatione qui dignus inventus fuerit monachus assumatur, & huic ecclesie preficiatur. Si quis enim interea, quod non ereditimus, hæc apostolice sedis privilegii decreta irrita facere, & ea quæ nobis pie indulta sunt intaminare presumperit: auctoritate ejusdem celestis clavigeri Petri, omniumque successorum ejus, sciat se anathematis vinculo innodatum, & in illo magni judici die perpetualiter damnandum. In Christo valeas, domine fili

Ex bibliot.
MS. Libb.
Tom. I.

Privilegium monasterii a Berengario construvi.

Joannes episcopus, seruos servorum Dei, Berengario fratri nostro, Virdunensis ecclesia episcopo, cum omnibus sibi a Domino commissis, bravium aeternam remuneracionis.

Convenit apostolico moderamini, piæ religione polentibus benevolâ caritate lavare, & posscentium animis alacri devotione assensum prebere. Ex hoc enim potissimum præmium luci a conditore omnium Domino promerebimus, si venerabilis sanctorum loca opportune ordinata, ad meliorem fuerint statum nostra auctoritate perduta. Igitur quoniam te, carissime frater, inter cetera sanctæ conversationis exercitia competimus quoddam monasterium in tuo episcopio, juxta civitatem Virduni, in ecclesia B. Petri, pro amore Dei construibile, in quo requiescent corpora sanctorum confessorum, atque praetate ecclesie S. Mariz quondam episcoporum, Vitioni, Pulcrionii, Pollesioris, atque Firmini, & de rebus tua ecclesiæ provida consideratione sublevasse: ut si quando filii ecclesie tuae, compuncti amore, terrena despicientes ad contemplatiæ vite perfectionem configere desiderant, ne a tua penitus ecclesia dissoiari viderentur, in monasterio, quod membrum est ejusdem ecclesie, solati refugium sub habitu religionis sibi inventirent, & Domino quiete tranquillitate inibi famularentur. Noverit omnium fidelium, tam presentium, quam & futurorum industria, nos idem monasterium tua ordinatione constructum, cum omnibus rebus, regalibus præceptis tuo consultu sibi sanctius, in eternum velle permanere inconvulsum: Scanciam cum suis pertinentiis: abbatiam sancti Amantii, & quidquid ad eam pertinet: Novavillam cum suis locis: Amantios curtem quantum ad eam pertinet: Partidum cum suis adjacentiis: Harbodi villam cum suis pertinentiis: Castonis curtis ecclesiam cum his quæ ad eam pertinent: ecclesiam de Marleio cum suis adjacentiis: ecclesiam de Marculti curte cum suis adjacentiis: ecclesiam de Amonzei villa cum suis adjacentiis, cum terris, vineis, molendinis, cum servis & ancillis: abbatiam S. Petri & ecclesiam de Marca: ad Liriacum quidquid ad illum locum pertinet: ad Novavillam in Barrensi comitatu, quod ad eum locum pertinet. Hæc vero omnia prædicta loca cum suis omnibus generaliter & specialiter pertinentiis, & quidquid domino opitulante, voto fideliu[m] huic monasterio concessum fuerit, in futuro tempore, per hoc nostrum apostolicum privilegium perenniter firmamus, tam vobis, quam vestris successoribus, & insuper hoc nostra auctoritatis privilegio esse corroboratum volumus: quatenus eadem Virdunensis ecclesia, quam haec tenus de filii ab ipsis infantie rudimentis in gremio suo expositis, dum ad externa monasteria confugerunt, fraudabantur, abhinc & deinceps, in membro sibi subiecto, consilio sui episcopi, atque providentia glorioi abbatis Humberti, de eorum sancta conversatione sublimata glorietur. Si autem temeratio susu[m] magna parvaque persona, cujuscumque ordinis aut potentatis, contra hanc nostram apostolicam præceptionem ire tentaverit: sciat se auctoritate B. Petri apostolorum principis excommunicatum, atque anathematis vinculo innodatum, & a regno Dei alienum, cum omnibusque impiis

æter-

externo incendio atque suppicio condemnatum. Qui vero observator exiterit huius nostri prece-
pti, gratiam, atque misericordiam, vitamque et-
ternam a misericordissimo Domino Deo nostro
consequi mereatur.

*Cir. Septi-
mo.*

Scriptum per manum Leonis scriinarii sancte
sedis apostolice, in mense Januario per Indictionem XIV. Datum quinto Idus Januarii per ma-
num Marii episcopi & sancte sedis apostolicae bi-
bliothecarii, anno, Domino proprio, pontificatus
domini Joannis summi pontificis & universi XIII.
pape in sanctissima beati Petri apostoli sede, de-
cimo, primo in mense, Indict. XIV. anno ab In-
carnatione Domini MCCCLXXI.

EPISTOLA IV. AD ADALBERONEM REMENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Privilegium Monasterii S. Remigii.

*Joannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo
in Domino fratri Adalberoni, sancte Re-
mensis ecclesie dignissimo archipresu-
li, perpetuam salutem.*

Convenit apostolatui nostro, pro universis Dei
ecclésiis, ne damna rerum suarum sustineant,
sed magis temper in melius augeantur & crescant,
curam habere. Igitur quia fraternitatis tuae dilec-
tio nos postulavit, quatenus monasterium quo
corpore beati Remigii nobilitatur, privilegio san-
cta nostra sedis apostolice muniremus, quo ad
Dei omnipotentis laudem, & ejusdem beati Remi-
gii honorificentiam, nullius hominis avaritia & re-
meritate valeat in quoquam violari & minui,
sed potius augeatur & crescat. Quapropter per in-
terventum tuae dilectionis, archimonastry, quod
in Francia situm est non longe a civitate Remen-
si, cui præesse videris, confirmamus & corrobor-
amus hoc nostræ autoritatis privilegio omnes
possessiones, omnesque res mobiles & immobiles,
qua dico & nominari possunt; de terris, vineis,
servis & ancillis, colonis & colonabus, sedicibus
& habitacionibus, thesauris, & ornamenti, &
quibuslibet pecuniis. Statuentes sub divini iudicii
obtestatione, & anathematis validis interdictio-
nibus, ut nuquam, neque ullus rex, neque archie-
piscopus vel episcopus, vel etiam quorumlibet ho-
minum magna parva persona, presumat eidem
archimonastry ad dannum sive molestiam incum-
bere, sive de rebus & possessionibus ipsius auferre
& alienare. Promulgamus autem & hoc audiri-
ate B. Petri apostolorum principis, per hujus no-
stræ apostolici privilegi constitutiōnem, ut omnia
qua te vel a quibuslibet Christi fidelibus eidem
archimonastry donata sunt, vel in futurum
donata fuerint, firma stabilitate ad jus & domi-
nium ipsius permaneant: nec licentia sit cuiquam
homini, vel conferre, vel alienare quid ex om-
nibus qua ad illud pertinent, nisi ad communem
utilitatem roborandam justitiae, & gratiam compe-
tentis commutationis. Insuper abbauam sancto Ti-
mothœ, quam eidem sancto Remigio ad ultimam
hospitalitatem tua largita est industria, quatenus
cum tuorum, tum etiam successorum atque mo-
nachorum, ad hospitium necessaria, rara benevo-
lentia non deficit, abbas loci provideat, atque
ad communem utilitatem distribuat: ita dumta-
xat, ne archiepiscopalæ affluentia in suis oīniū,
non prout ferre locus possit, excedat. Si quis au-
tem, quod non optamus, nefario ausu, contra
hujus nostri apostolici privilegi paginam sciens a-
gere presumpferit, scias se Dei, & S. Petri apo-

stolorum principis, nosque humilitatis judicio
excommunicatum, immo anathematizatum cum
diabolo & omib⁹ impiis, quibus præparatus est
cruciatus eternus. Qui vero pio intuitu hoc ob-
servare & custodiare studuerit, a misericordissimo
Domino Deo nostro benedictionis gratiam, & se-
termine vite gloriam inter sanctos & electos conse-
qui mereatur.

Scripta per manu Stephani scriinarii sancte Ro-
mansæ ecclesie, in mense Apr. Indict. XV. Datum
per manu Andreae episcopi VIIII. Kalend. Maii
anno pontificatus domini nostri Joannis sanctissimi
mi & tertii decimi pape VIIII. imperii autem do-
mini Ottonis majoris Augusti XI. junioris vero
B. V. in mense 4. Indictione quindecima.

*CESARIS ARBATIS S. Cecilia in Montferrato, qui
se prefestatus Archiepiscopum Tarragonensem
esse, epistola ad Joannem Papam XIV.*

*Ex Baluz.
Milel. T. 7.
p. 57.*

Syderco fulgore veluti clari poli Luminaria vir-
tutum meritis radiante, forenti ut olori op-
tione alma, carenti ut lillum, pudicitie cinc-
gulo rubenti ut rosa, prolixa exercitatione ecclesiasti-
ca ut apparel gaudium jejuniorum vigiliarumque,
ac obedientiæ colla submittentium, fraganti re-
spersione, odorifera unitate, dissociabili pacis, a-
moris, ac benignitatis, & tuavitatis vinculis con-
nexum, quorum oratio in alto aethereoque thro-
no penetras sicut incensum.... nitore & humili-
tatis volatio resplendet color, & laus ac minus
vel prope resonare cernitur, Domino meo JOAH-
NI, ego Cesarius indigens gratia Dei Archiepil-
copus provincie Tarragonæ, quæ illi fundata in
Spania. O Domine mi Pater, sanctissime aposto-
liche, audite me, Pater, quomodo ego pergi ad
domum sancti Jacobi apostolice sedis, qui est tu-
mulus in suam apostolicam sedem Galicie. Et
ego indigens supradictis sui ad domum sancti Ja-
cobi, & petivi benedictionem de provincia Tar-
ragonæ, vel suis munificiis, hoc est, Barqui-
nona, Egara, Jerunda, Ympurias, Aufona, Ur-
gello, Hilerta, Hylo, Tortuosa, Cælasaugusta,
Olcha, Pamplona, Aucha, Calaorra, Tiraiona.
Et hunc XVI. civitates sub metropolitana Tarr-
agonensi. Petivi ego benedictionem de ista provin-
cia supra nominata, & inventi ea.... me Domini
num glorioissimum Sisinandum condam, qui pre-
fuit cum suis Pontificibus, id est, glorioissimo
viro & Christo dilectissimo Ermegildo nomine.
Alpestru pulcherrimus Lucensis Metropolitanus in
Christi nomine respondit: Scimus etenim quia a
sanctis patribus constitutum est ut in uniusque
provincia Metropolitanus Episcopus ordinetur.
Nam & Tarragona, scimus, quia in principio ci-
vitas metropolitanæ nominata est, & Conciliis in
eadem . . . usque dum ab Hismaelitanis re-
gnoum nostrum deleretur est. Et nos in recuperationem sanctorum restituere debemus, vel be-
nidicere hunc Prelatem, ut cito faciamus. VVi-
liolus fulgentissimus vir Tudensis Episcopus cla-
rissimo vultu dixit: Nostra præsumptio faciendi:
quia a Princibus nostris jussum est, & a Conci-
liis Toletanis conscriptum, ut quod iuste invenie-
rimus, coadiuendi haberemus potestatem. Feli-
ximus. Hoc iustum est. Rudehindus Dumientis
Episcopus, Gundissalus Legionensis Episcopus, A-
dovarius Asturiacensis sedis Episcopus, Domenicus
Numentinus, que modo Zamora nuncupatur,
sedis Episcopus, Tudemundus Salmanten-
sis sedis Episcopus, Eredulfus Aurientis sedis E-
piscopus, Ornatius Lamantensis sedis Episcopus.
Didacus Portucalensis sedis Episcopus. Adaman-
tius

CÆSARII ABBATIS EPISTOLA.

tius Abba vir sanctissimus & timoratus hilari alpe-
guauit: Regulari subiectioe continetur, & ea dili-
genter instruimus, & præcepta canonum observan-
da referimus, & hunc ad Præsulem dignitatis o-
portet obtineri. Alii autem plures cum magna e-
xultatione dixerunt: Verum est hoc. Novimus
quia hic famulus Dei predicatus Cæsarius Abba,
Archiepiscopum eu.n debemus eligere. Sane huius
provisionis subscripti sub die III. Kalend. Decem-
bris era DCCCCXXXIII. Hoc omnes in una col-
legio sancimus atque corroboramus. Iti Episcopi
superius exarati unixerunt me, & benedixerunt de-
i ipsa provincia Tarracenensi, vel cum suis muni-
tientiis, civitates exaratas. Et ego Cæsarius Ar-
chispagulus reverus ad provinciam meam nominata-
tam, contradixerunt me Episcopi his nominibus.
Petrus Barcinonensis Episcopus, Arnulphus quon-
dam qui fuit sedis Gerundensis Episcopus, VVifal-
dus Urgellensis sedis Episcopus, & Emericus
Metropolitanus sedis Narboneensis Episcopus. Iti
jam supra scripti & nominati, quia istum aposto-
latum, quod est nominatum Spania & occidenta-
lia, dixerunt non erat apostolatum sancti Jacobi,
quia ille Apostolus interfectus hic venit, nullo
modo autem virus. Et ego responsum dedi illis
secundum canonicas auctoritatem de Niceno Con-
cilio; ubi fuerunt trecsentum decem & octo Epi-
scopi, & secundum canonom Toletanum, ubi sub-
scripterunt Episcopi LXVI. Episcoporum Spanie &
Gothie provinciarum edita ann. 111. regnante
Domino Sisenando die Nonas Decembriera
DCLXXI. O Domine, scias vos quia Petrus nam-
que Romanum accepit, Andreas Achiam, Jacobus
qui interpretatur filius Zebdei, frater Johannis
Apostoli & Evangelista, Spaniam & occidentalia
loca prædicavit & sub Herode gladio cæsus occu-
biuit. Johannes qui interpretatur Zebdehi filius,
Apostolus & Evangelista, Asiam prædicavit & E-
phesum. Thomas Indiam prædicavit, Matthæus
Macedoniam, Philippus Galatiam, Bartholomeus
Lichoniam, Simeon Zeletes Ægyptum, Matthias
Iudiam, Jacobi frater Domini Ierosolymam, Ju-
das Jacobi Mesopotamiam. Paulo autem cum
ceteris Apostolis nulla fots propria traditur, sed
est prædicator gentium. O Pater sancte, ego dico
qui hoc contradicit quod verum non esset, con-
tradictor est Domini & legis. O Domine mihi co-
gnoscite de sententia canonica auctoritate, ubi di-
citur de Metropolitanis singularium provinciarum.
Per singulas regiones Episcopos convenit nosse Me-
tropolitanum Episcopum sollicitudinem totius provin-
ciae gerere. Propter quod ad metropolim omnes undi-
que qui negotia videntur babere concurrunt. Preco-
vos, Pater, per Deum Patrem omnipotentem ut
vestrum consilium & vestras gramatas mihi tra-
mittere facias per istum sacerdotem nominati-
vum nomine Gatindo. Et quandocunque ego ci-
tius potero, cum reverentia magna honore per-
gere facio ad limitem sancti Petri Apostoli. Et
ego cupio vestros pedes osculare & vultum vestrum
hilarem videre. Rogamus ut talis nobis donetis

NOTÆ STEPHANI BALUZII.

Quamvis certum sit Cæsarium Abbatem sanctum Caci-
lius in Monteferrato se tuisse pro Archiepiscopo Tarrac-
enensi, difficile tamē videtur certo constitueri quo
deum tempore hunc titulum usurpare. Error enim
manifestus est in numero certe quæ annata est in episo-
stola eius ad Papam. Quippe constat ex bulla Benedicti
Papæ VI. ad eum data iudicione XV. id est anno Cœ-
sti DCCCCLXXII. illum fuisse tum Abbatem tantum. Puto tamen, illum factum esse Archiepiscopum ea tem-
pestate. Certi enim testimonii probari potest, Episco-
pos provincie qui ordinationem eius contradixere, nimirum
Aymericum Narbonensem Metropolitanum provin-
ciæ Tarracenensis, Petrum Episcopum Barcinonensem,
Arnulphum Gerundensem, Attonem Ausoensem, &
VViadum Urgellensem, probari inquam potest certissi-
mis testimonios, Episcopos illos ea tempestate tenuisse
cathedras illic enunciatas. Poterant illi jure meritoque
Cæsari ordinacionem repudiare. Primo, quia tum pro-
vincia Tarracenensis habebat suum Metropolitanum,
Narbonensem nimirum Archiepiscopum. Secundo, quia
Cæsarius fuerat ordinatus ab Episcopis alterius provin-
cie & alterius regni, qui nullam potestatem habebant
ordinandi Metropolitanum in aliena provincia. Itaque
iuste rejectus est. Nomina Episcoporum, qui cum ordi-
naverant, expressa sunt in epistola Cæsarii. Verum ade-
eo manci & imperfici sunt catalogi veterum Episcoporum
Hilpaniz, ut admodum difficile sit quicquam veri
profere de episcopis qui hujus pravae ordinacionis au-
tores fuisse. Reperi tamen Rudelindum, qui prius fue-
rat Episcopus Duinenis, fuisse per ea tempora Episco-
pum Compostellani, Teodemundum Salmanticensem,
& Odearium Asturicensem. De ceteris nihil inventire
potui.

Cum ergo Cæsarius pateretur contradictionem ab Epi-
scopis provincie Tarracenensis, esque res illum male
haberet, imploavit auxilium & auctoritatem Papæ
Johannis, qui tum erat Joannes XIV. filius nominis in
sedem apostolicam evectus anno DCCCCCLXXXIV. longo
intervallo post annum DCCCCLXXII. que puto, Cæsari-
um ambitione incutens ad perpetrandum hoc facinus
prorupisse. Conatus tamen eius frustra fuit, nequie-
tur dixi in libro quarto Mares Hispanice pag. 404.

Ceterum valde notandum est quod Cæsarius ait in hac
epistola, Episcopos qui ei contradicebant dixisse Jacobum
Apostolum imperfectum Compostellani venire, nul-
lo modo autem vivum. Cui illorum sententia consonant
litera Adfonsi Regis Hispanie datæ anno DCCCCVI.
in quibus scriptum est hujus Apostoli corpus, ut multæ
veridicas continent historias; manu Domini gubernante
per ratem portatum Compostellam fuisse atque sepul-
tum. Itæ litera editæ sunt ab Andrea Duchesno in
Notis ad Bibliothecam Cluniacensem. Ego vero eas vi-
di in chartulario Ecclesie S. Martini Turonensis. Pro
eo autem quod in editione scriptum est, per manus
& datum, legendum est per Mansueta & Datum.

Emendabam quoque, data occasione, nonnulla ex Con-
cilio Toletano quarto. Editiones prætererant illi inter-
fuisse LXII. Episcopos. At in vetustissima canonum col-
lectione Hispanica, cuius duo vetustissima exemplaria
vidi, unum ex bibliotheca Ecclesie Lugdunensis, aliud
in Colbertina, diserte scriptum est LXVI. Episcopos
interfuisse huius Concilio. Rarum in editionibus feri-
psum est, illud fuisse habitum die nono Decembri. At
libri veteres & epistola Cæsarii habent die Nonas. In
præfatione legitur sanctæ confessio Leucadia, in veteri-
bus libris, sanctæ martyris Leucadia, quod est multo
melius.

AD JOANNIS XIII. PAPÆ EPISTOLAS

APPENDIX.

AD GALLIARUM EPISCOPOS.

Ecclesiam Ausonensem in archiepiscopalem erigit.

Ex Suppl. Johannes episcopus, servus servorum Dei, omnibus Alce, propriumque ultraromque ecclesiarum scito te esse pontificem. Et ideo te quicunque tibi de earum patrimonio, vel cleri ordinatione, five promotione juxta canonom statuta visa fuerint ordinare, atque disponere habebis, ut proprius revera sacerdos liberam, & nostræ auditorialis consensu, atque permissione licentiam. Similiter episcopo VIIIilitano, atque Fundano, & Squatitanio ita in cunctis: temporis qualitas admonet episcoporum sedes antiquitus certis civitatibus constitutas, ad alias que securiora putamus, ejus diccescens loca transponere, quo & habitatores nunc degere, & barbaricum possit periculum facilius declinari. Et quia longum esset enarrare qualia & quanta documenta a sanctis doctoribus exinde dicta sunt, prout melius scimus & possumus, nostrum privilegium abbreviare curavimus, & Ottobrem virum venerabilem nuper episcopum ex modo, & in ante, Deo favente, archipresulem ejusdem Ausonensis ecclesie praeselle (a) decrevimus; ita sane ut nullus nostrorum successorum pontificum dictum Ottobrem archipresulem contrarie nostrum, in omnibus que superius exarata sunt vel scripta audeat inquietare, vel in aliquo diminuere, sed magis quiete, & secure conservet ipsum successoresque suos. Nam si aliter quod ab sit, qualiscumque homo sit dignitatis, qui hoc nostrum privilegium qualibet causa, de omnibus que superius scripta sunt, infringere aut diminuere voluerit, sciat se auctoritate Dei, apostolorumque Petri, & Pauli principium, quamvis nos indigni eorum vicariatione fungamur, a corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi esse alienum, & cum iniquis & transgressoribus a gremio sancte ecclesie segregatum. At vero qui pro intuitu custos, & observator in omnibus exiterit, benedictionis gratiam, & misericordiam a misericordissimo Domino Deo nostro consequi menses.

Scriptum per manum Gregorii notarii, & secretarii, & scribarii, S. R. E. in mense januario, iudicione XIV. Bene valete.

Ibidem.
p. 1143.

CONVENTUS EPISCOPORUM APUD COLONIAM

Anno 965. in quo presente Ottone Imperatore, Ottone rege ejus filio, ac Letbario Francorum rege, fonsatio collegiata S. Martini Leodiensi Ecclesie confirmatur.

In nomine Domini Iesu Christi salvatoris, & individue Trinitatis, Everaccus, servorum Christi servus, universis Ecclesie Catholicæ, & apostolicæ filii.

Año 965.
Ex Martene
Vetus. Mon.
rom. VII.
col. 14.

*Quam sit arduum, & antiquum proclive se Dblimius hanc vitam degens agere queat, si tamen ipsum regere, virtutibus indulgere, vitiis ab animi sui deliberatione exeat homo ad opus temperare, cum prudens quisque sui, suorumque suum, & operationem suam extendat usque ad curam gerens considerat, nescio an quicquam fu- vesperam. Iude mihi * shud solicite meditanti post.*

(a) Hoc decrevum effectu caruisse assertit Petrus de Marca in Marca Hispanica lib. 4. pag. 403. eo quod insu- dito archiepiscopo Narbonensi conditum fuisse. Martene.

MONACHORUM HYDENSIOUM

491

ANNO CHRISTI postquam voluntate Domini mei dictum est: *Va-* A tum esse possit, non his tantum qui modo sunt,
de in domum tuam ad tuos, & annuntia quanta
tibi feceris Dominus. Inde, inquam, angustias mihi factas sunt undique, & quid deligerem, ignoravi. Subdita est mibi cogitatio frequenter impulsu summi, & incomparabilis viri domini Brunonis Archiepiscopi, ut si quos possem ad apostolicam colligerem disciplinam, ubi multitudinis credentium erat cor unum, & anima una. Hoc est enim, nisi fallor, quod bonum, & iucundum monstrat psalmista habitare fratres in unum, Monacho quidem omni, sed soli aptum; & ut antiquus nostrus sedis locus ipse quoque in perpetuum honorabilis habeatur, nec ob nostri rudimenta laboris detrimentum aliquod patiatur, delegi locum satis amorem in edita montis specula, cui publicum nomen est, quo & sedem nostram, & eam quae Domus Episcopi dicitur, auctoritate domini Brunonis archiepiscopi, cui omnia debeo, iussu etiam magni imperatoris, & Cesaris augusti Ottonis, cleri quoque nostri, & plebis quaque vir melior esset alieno transferrem, ubi in Ecclesia, cuius ego fundamenta jeci in honore beatissimae Dei genitricis & virginis Mariæ, sancti Lamberti pontificis, & martyris, (a) de prediis que vel precariis, vel ingenio quolibet contraxi, quæve de antiquioribus ecclesiæ rebus rationabiliter his addere potui, secundum statuta canonum, & decreta, vel consilio consistrutum meorum, quorum id intererat, cum preceptis regis oves Dominicæ, que summi pastoris vocem audiant, pro capitu meo facere destinavi, quorum vitam constitutimus ut (b) unum cibum capiant, propter dormiant, prælati obedient, nihil circa proximam sibi legem faciant, ad summam dominum existant luz voluntatis, ut pax illis sit in terra hominibus bona voluntatis. Quod ut no-

492

ANNO CHRISTI sed etiam posteris nostris hoc moimentum confirmationis conscribi secimus, quod & imperatoria dignitate, & Principatus alesatu, bonorumque omnium notitia, & pro labore roborati volumus: in quo & prædia, que in praesens orato loco ad servientibus Deo videtur, & vestrum ministrare sufficient, & testes, quibus hac probentur, scripsi sanximus. Ecclesiam in Bertheim, Butleheim, Orefheim VVitteresieka, Ecclesiam in Villa Beinehowum, Flaredeshem cum ecclesia, villam Camus cum ecclesia VVoltecu, villam Camus cum ecclesia: in villa Helsi tres manos, in villa Althuolse I. in villa Hakesi II. in villa Prora V. Utheri, Geroldigum, VVoromia cum ecclesia, Valez cum Ecclesia, Ruvaneis, Sluzin. In villa Liedes mansum I. Scores Malgreis ecclesiam in Olfejo, Summa Fumensulmont, marchinus, Siles, Asleza cum Ecclesia.

Signum Ottonis invictissimi Cæsaris.

Signum Ottonis invictissimi regis.

Signum Lotharii regis.

Signum Brunonis Colonensis archiepiscopi.

Signum Thiederici Trevirensis archiepiscopi.

Vodalrici Remensis archiepiscopi.

Everaci Leodiensis.

Baldrici Traiectensis.

Hideboldi Mimigadefurealis.

Lantevardi Mindensis.

Drogonis Osneburgensis.

Thiederici Metensis.

VVicfridi Virdunensis.

Gerardi Tullensis.

Ingranni Cameracensis.

Ingranni Abbatis.

Alberti Abbatis.

C H A R T A R E G I S E D G A R I

N O V O W I N T O N I E M O N A S T E R I O,

ANNO CHRISTI

ANNO CHRISTI

Quod Hydam vocant, confecta, coram episcopis, & proceribus,

In qua angelorum resert creationem atque lapsum, hominem fieri ad capessendum cum prole sua vacuum jam ipsorum ordinem. Invides, inquit, hoc diabolus, fraudeque circumventum sui cum prole reddis similem: bos miserrus Christus redemit, & bos inter, ipsam regem Edgarnum, qui tanta raptus benignitate, totum se effundit in gratitudinem & bona opera. Christus igitur & familia sua plurima condit monasteria, numquaque hoc VVintonia: cuius canobitis vita regulas & beneficis imponit, tam ecclesiasticas, quam secularias.

Ex chronicis monasteriorum VVintonianorum quod modo Hyda appellatur: cuius rubrica hinc cancellatur:

EDGAR REX PRIVILEGIUM NOVO
edidit monasterio, ac omnipotenti Domino ejusque genitrici Maria ejus laudis magnalia concepsit.

C A P I T U L U M I.

Omnipotens totius machina conditor, ineffabili pietate universa mirifice moderatur quæ condidit, qui coetero videlicet Verbo, quedam ex nihilo edidit, quedam ex informi subtilis artifex propagavit materia. Angelica quippe creatura, ut informis materia, nullis rebus existentibus, divinitus formata luculentu replevit vultu. Male, pro dolor! libero utens arbitrio, consumaci ar-

Quare hominem condidit, & quid ei commisit.

Evacuata animaque polorum sede, & eliminata tumidi fastus spurcitus, summus totius bonitatis arbitrus lucidas celorum sedes non sine cultore passus torpore, formatus ex informi materia diversarum rerum speciebus, hominem tandem ex uno conditum, vita spiraculo ad sui formavit similitudinem, cui universa totius cosmi superficie condita subincens, lepidum suolque posteros sibi subedit, quatenus ejus executura posteritas angelorum suppleret numerum, celorum sedibus superbis turgentem detrulum.

III.

(a) Adde & beati Confessoris Martyris, que verba scriptoris olicitantia videntur omilla. Martene.

(b) f. uua.

Qualiter in paradiſo ſuo criminis conſervatus ſe.

Qui paradiſum voluptatis amittit locatus, nullus rei patiebatur diſpendium, sed ei totius mundi ad votum ſuppeditabat facultas. Totius namque bonitatis libertate fruēti nilla ei res iuſta reflebat. Amore altithrono devote obſequienti creatura cuncta famulabatur ſubiecta. Pruebatur letabundus creatoris tripudio, & angelorum alacriter uitebatur confortio. Non cum corporalis debilitabat imbecillitas, nec animi affligerat anxietas. Non typho levis rapiabatur superbis, ſed ſuo ſe cojuſgens audiori, humili pollebat mirifice. Non cum inanis tumidum vexabat gloria, ſed devotum creatoris magnificabit memoria. Non invidia eum alieno torquebat profectu, ſed caritas jugiter iuſtabatur amplexu. Non ira cruciabatur infelix, ſed caritatis tranquillitate leviabatur patientiſſimus. Non cum tristitia moerore dejiciebat, ſed gaudii ſpiritalis ſpe pollebat florebat. Non avaritia nimium incitatbat cupidus, ſed daptitiatuſt studio exercebat largiſſimos. Non illico mafficus delectabatur edulio, ſed paucitate contentus licito uitebatur cibario. Non luxuria eum stimulabat nefaria, ſed contiuentia competens conſtringebat ad præmia: omnium polycrates virtutum, cunctis carens adverſis, omnibus florens prosporis, rite pollebat ingenuus.

IV.

Quomodo calum fine morte conſcendere conſidebat, & diabolus invidus ne ascenderet impediabat.

Qui prole ad numerum patrata, ſuperbientium angelorum universa comitatuſt proſapia, * fine loto gultato ligni vetiti fructu, æthereos eternæ beatitudinis ſuggetus triniatim cum Domino regnans conſcendere macrobius conſidebat. Invidus igitur hoc animadverſens zabolus, nimia perculſus invidia, rimari callide verſutus ceperat, qui inſidius, ne ad tantam numinis conſcenderet gloriam, ſubdolus deciperet: pro nihil forte ducens conſecra, illicita n̄ mium adiubefendo laudans, mulierem admodum fragilem pellebit. Quia ſui detrimenti minime contenta, virum muliebriter viuum blandiſſuſt uiaſionibus delinuit, exili heu malo guſtato ſibi ſimilem faciens, perdiſit.

V.

*Quomodo in bac miseria omnibus privati virtutibus deſſiciuntur, tandemque cataclyſmate * de....*

Utrique tandem preſaii privati odonarii, paradiſi eliminati metis, in preſentis vite arumna miserrimi dejiciuntur: contemnentes conditorem, a cunctis inlequuntur creatis. Vita defit, mors inolevit. Virtutum caterva recedente, vitiuum cumulus ſuccedit. Succedente nepotum proſapia, ſuccedit cumulata criminum collegio: universi cum fuis tecleribus cataclyſmate dempti, tandem, obo utriuque teſus reſervatis, tabefendo deficiunt. Vitii copiole ſurgentibus, conditor ſe hominem feciſſe indoluit. Postremo mifericors mortaliſtibus, ut pollicitus eſt, ſuccurrit.

VI.

Quomodo Christus natus ſua nos paſſione redemit, & calos conſcendere fecit.

Stella emicuit matutina, quæ ſuo radio, mundi tenebras fugaret. Faulta reſplenduit Maria, cuius utero virginali Christus ineffabiliter editus, peccatorum tenebras mediator clementissimus dempliſit. Viguit Christus virtutibus plenus. Incanduit Iudea ingenti rancore repleta. Carnem uſcipiens pro nobis pati volui: quod ejus permifſuſt inſelix audacter complevit Iudea. Ligno quippe perdiſum, ligni ſcandens gabulum, genuſt redemit hu-

tiones iudicando iuſtans, jure ut mandati trans- grefiorem poſſidens, morte multabat perpetua. Sanguis vero a mortuis uictorem trophæo crucis diuifit. Praedam de perfidi Leonis ore uulit, ſe- cumque ſuper uictora uehens ſuperius angelorum ceteris conſociayit: ut cum eo communi con- uernio fruēti, bonitate perſpicui, virtutum omniū ubertate reſerti, expertes peccati, omni con- tagione privati, fine fine post diem iudicii reſta- ratis corporibus exultantes regnarent. Hanc pra- cipuam fine dubio gloriā credentibus, qui Tri- nitatis veraque unitatis fidem bonis iuſtificantes o- peribus ſectaſt, pollicitus, non credentibus ſup- plicium minatus eternum perpetui barathri in-

B cendiis, justiſſime ſpoſondit.

VII.

De benevolo regis meditamine.

Hinc ego Edgarus, dinya favente gratia totius Albionis baſileus, rimari magnopere coeparam quid operū ſtudio exercetem, ut ad tantam gloriam perueniens, Christi ſanctorumque ejus cito col- locatorum conuernio coronatus fruerer, tan- tamque inſerui miſericordiam devitarem. Inſig- nite etenim Domini clementia, occurrit animo ut ipſe criminibus caſtare cunctis, atque bonis ope- ribus iuſtificens, forma factus gregi, quoque noſtri regiminiſt gubernamine degentes luciſacerem. Quodam igitur ſuauionibus invitanis ad præmia, quodam terroribus compellens ad gloriam, bona Cædificans, mala, ut domino ſaciēte potui, diſſi- pavi. Scriptum quippe per Jeremiam memini pro- phetaſt: Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper re- gna, ut ovellas, & deſtrinas, & diſperdas, & diſ- pices, & adiſces, & plantes. Tahibus igitur exhorta- tatus doctořibus, quibus nos Dominus per prophe- tam clementer admonuit, agens Christo favente in terris quod ipſe iuſte egit in celis, extricans videlicet Domini cultura criminum ſpurcitas, vir- tuum ſemina ſedulus agricola interui.

VIII.

Quia ratione clericos eliminavi, monachos collocaui.

Timens ne eternam incurrerem miſericordiam, ſi adepta potestate non ſaceret quod ipſe, qui ope- ratur omnia qua in celo vult & in terra, ſuis D exemplis iuſtus examinator innotuit, vitiiorum cœuos canonicoſt e diversi noſtri regiminiſt cœnobioſt Christi vicarii eliunavi: quod nullis mihi interceſſionibus prodeſte poterant, ſed potius, ut beatus ait Gregorius, iuſti vindictam ju- dicis provocant, qui vicarii vitiorum neviſt con- taminati, non agentes que Deus jubendo vo- lebat, omnia qua nolebat rebelles faciebant: avi- dus inquisitor adverſens gratos Domino monaſchorum cœuos, qui pro nobis inuocanter interce- derent, noſtri juris monaſteriis devotus hilariter collocavi.

IX.

Quod sancti Spiritus gratia compunctus abbatem & monachos in novo conſtituit monaſterio.

E Hac itaque ratione, sancti Spiritus attactus fla- mine, locum Domini mundans VVintonienſis ec- clesiæ, novi monaſterii * arcierarium * noſtro ſal- vatori ejusque genitrici ſemper virginis Marie, & omnibus apoloſtolicis, cum cæteris sanctis, dicatum reſtauravi. Sciens ſcriptum: Contentientes & fa- cientes pari conſtringuntur pena rebellionis, omni- potentis voluntati obviantes. Possessionem Do- mini uſorpare non uſtinens, clericos lacivientes repuli, ac veros Dei cultores monaſchico gradu fungentes, qui pro noſtri noſtrorumque inibi quieſcentium excessibus ſedulo intercederent fer- vitio, quo corum interceſſionibus noſtri regimi- nis

495
ANNO
CHRISTI
966.

JOANNES
P. XIII

nis status vigeret munitus, abbatem Christo cooperante eligens, altithrono subiectus illic devoce ordinavi. Hoc subnixa efflagitans deposco, ut quod in suis egi, hoc agat in mihi ab ipso collatis: scilicet adyerarios nostros dejiciens, amicos sublimando provebat; ut inimicos sancte Dei ecclesiae deprimens, amicos ejus monachos videlicet beatificans iustificavi.

X.

De illorum anathemate qui monachis infidiantur.

Si autem qualibet occasione, diabolo instigante, contigerit, ut factu superbientis arrogantis, dejicii canonicis, monachorum gregem, quem ego venerans cum pastore in Dei constitui possefio- ne, dejiceris infidiendo voluerint: agatur de eis, & de omnibus qui quolibet munere excaeti juva- men eis impenderint, quod actu est de angelis * Porro, iii. minibus. & superbientibus, & de protoplasto diaboli fraude seducto; ut paradisi videlicet limitibus sublimibusque regni celorum sedilibus ejecti, cum iis qui Domini famulatum alparrantes contemplierunt, barathri incendiis detrusi, jugi crucientis miseria. Nec inde evulsi le gloriuntur evasisse tormenta, sed cum Juda Christi prodiore, ejusque complicibus, Acheronte conglutinati, frigore stridentes, fervore perulti, letitia privati, morore anxi, cunctis igneis compediti, litorum metu percorsi, scelerum memoria confusi, totius bonitatis recordatione temoti, eterno lugubres puniantur cruciatu-

XI.

Item de anathemate infidiantium.

Qui autem jam predios novi VVintoniensis ecclie cenobii monachos, vel quolibet ejusdem ordinis nostro regimine degentes, monasteriis, que vitiorum spuriis expurgans, Iesu Christo Domino nostro, viro dæmoste, acquisivi, elimi- nare presumens voluerit, anathema sit: & eadem maledictione qua Caina parricida, qui fratrem suum Abel, stimulante invidia lividus interemit mortalia, adductus est, sine termino teneatur obnoxius: atque in Dei persecutione continuo perse- verans, in hac vita nullum dignitatis acquirat honorem, nec in futuro sine miseria nunquam persistat, sed cum Anania & Sapphira una Styx porragine ejulantem crucians complectatur.

XII.

De benedictione monachos venerantur.

Quicumque prætitulatos monachos bonis qui- buslibet locupletans ditare voluerit, creator cunctien- tes clementer eos eorumque progeniem totius ubertatis prosperitatis hic & in futuro seculo diitando locupletet. Scriptis decenter eorum in libro vita nominibus, cum Christo portionem in celorum habitaculis habeant, qui monachos suos, quos nostris congregatos temporibus possidet, vel verbis, vel factis, lauditatis studio honoraverint.

XIII.

Quales & qualiter monachi in hoc monasterio conserventur.

Regulares igitur monachi, non secularares, in prefato, Christo comite, degentes monasterio, regule moribus obtemperant: patres venerantes spirituales, sanctorum patrum imitantur exempla: nil agentes, nisi quod communis monasterii regula, vel majorum demonstravit norma. A secularibus igitur pompis remoti, toto nisu corporis custodian & anima calitatem. Humilitatis studio pollentes, & corpus parcimonie vigore mi- nuentes, alaci constringant animo. Civium con- vivam intra urbem perpetuo interditu fieri erube- scant. In civitate degentes, in refectorio pompa- ticas lascivasque secularium delicias ut melancholi- am aporiantes, licetis caritatum utrantur cibariis;

L E G E S

OTTO I. IMPERAT.

EDGAR. R. ANGL.

496

A extra refectorium autem minime, nisi in domo infirmorum agroti decubuerint, edentes licite quem iussi fuerint. Socii suorumque ordinis hospites, si ratio exegerit, & peregrini ordinati, longo terra- rum spatio venientes, ad abbatis mendam in re- fectorio cautissime inventur: laici in hospitio condecens exhibeat humanitas. Monachorum quispiam manducandi vel bibendi cum eis secun- dum patrum decreta licentiam non habeat: in re- fectorio autem edendi causa vel bibendi non in- troducantur. Pauperes, ut Christi, ingenti cordis suscipiantur tripudio.

ANNO
CHRISTI
966.

XIV.

De abbustum electione.

Divinarum studio scripturarum luculentissime Berudit, orationum frequenter assidue occupati, caritatis amplexu latissimi, fidei exercitio prom- priissimi, spe provehente sincerissimi, pace concor- diter fixi, omniumque virtutum flore decorati, ad finem usque, cæptum tante bonitatis initium, Christo juvante, perducentes, eadem gloriosi fruan- tur libertate, quam beatus patronus Benedictus o- maiibus regula precepto subiectis instituit, scili- cet ut post abbatis obitum tunc temporis regen- sis, abbatem.... ordinent congregacione, quem sibi omnis concors congregatio, sive pars quam- vis minima congregationis, salubriori elegerit con- silio.

XV.

Qualiter rex abbatem & monachos venerans muniat.

C Reges itaque, quicumque nostri fuerint succe- sores, nullam extraneam personam jus tyranidis super monachos exerceant imponant: ne forte Deus eos damnavit, & regno deponat & vita. Electum vero a fratribus Christi vicarium dignan- ter suscipiant, eumque caritatis igne succensi lo- cupletando venerentur: juvamen, in quantum indi- guerit, Christi amore compundi, alacriter im- pendant. Mutuo namque confortati juvamine, in nullo a regulis preceptis discordantes, Domini gre- gem, non mercenarii, sed pastores fidissimi, lu- porum ritibus eximentes, intrepidi defendant.

XVI.

D *Qualiter abbas & monachi regem a demonum ten- tatione eripiant.*

Abbas autem armis succinctus spiritualibus, mo- nachorum cuneo hinc inde vallatus, charismatum caelestium ore perfusus, aeras dæmonum expugnans versutias, regem, omnemque sui regiminis clerum, Christo, cuius virtute dicunt, juvan- te, a rabida hostium persecutione invisibilium solerter spiritus gladia defendens, fidei scuto subtili protegens tutamine, robusto prælians triumpho, miles eripiat imperterritus.

XVII.

E *Qualiter rex abbatem & monachos ab hominum per-secutione defendat.*

Rex itidem terrenus, caelitis castra regis for- tissimo roborans munimine, armis secularibus vi- sibilis expugnans adversarios, hostiumque rabiem savientium annihilando dejiciens, conditoris sui palcus gregemque sollicita inexpugnabilis tweatur custodia, quatenus ad vitæ bravium pervenient, aeternis triplidianis fruatur bonis, quæ nec oculus videre aliquatenus potuit humanus, nec in hominis cor ullatenus ascendit quæ preparavit Deus diligentibus se.

XVIII.

De monastica possessionis libertate.

Sint prefati monasterii rura, omnis monacho- rum possefio, in rebus magnis vel modicis, in- ternis

497 JOANNES MONACHOR. HYDENSIMUM.
ANNO CHRISTI 966. P. XIII.

ternis vel exterois, in urbaniis vel suburbanis, pre-
diis, campis, pratis, pascuis, silvis, molendinis,
rivulorum cursibus, eterna libertate in Christi
nomine ejusque genitrici dictata.

XXIX.

Quod nullus secularium monasteriorum possestionem
illucce usurpet.

Secularium quipiam autem temerario ius tyran-
nus non in Christi cultura presumptuosus exer-
cit. non minuet, instigante diabolo, quod san-
cti Spiritus insinuit tam a me quam a predeces-
toribus meis, necnon a catholicis utriusque sexus
hominiis, largissima conculsum est dapulitatem.

XX.

De benedictione augustinum.

Augenti tribus rerum coetarum opifex tran-
quillam vita presentis excusum, longavum in-
stantis temporis, futurum eternam beatitudinis
rationem, sufficientem viualium ubertatem, in-
terminabile prosperitatis augmentum, copiosum
virtutum omnium juvamen.

XXI.

De maledictione ministrorum.

Minuentem perpetua possident miseria: in Do-
mini manens persecutione, ejus genitricis sancto-
rumque oenam incurrit offensam: presentis vi-
ta aduersitas illi semper eveniat: nulla eis boni-
tatis accidat prosperitas: omnia ejus peculia ini-
mici astantes diripient: in futuro autem, eterni
miserrimum cum hedis in sinistra positum dam-
nent cruciarus, si non satisfactione emendaverit
congrua quod in Domini usurpans detrahit cen-
sura.

XXII.

Noe habe-
tur bonus
tuli caput in
manuscripto.

Quibus modis secularibus obtinerent, & quod sal-
lus reatus hoc Domini privilegium
minere valeat.

Tribus tantummodo causis, secularibus obti-
nerent praeceptis, rata videlicet expeditione, pon-
tis, arcive constructione alias eterna ditati glo-
rientur libertate. Reatus quipiam si incitante
demoni seductus vel abbas vel fratrum aliquis
fragiliter, quod ablit, contraxerit, justitia pur-
gante secundum regulam praeceptum abolitus dam-
netur, maneatque praefata munificentia libertas
alii throno per nostram humilitatem oblata, ad
monachorum usus gratuitae sibi famulantum in-
vulnerabilis, eterna libertate jocunda: quia Deus,
qui hanc privilegii largissimam donationem, locum-
que cum universa monachorum familia, juraque
omnia sacro cœnobio possidet, nunquam
reatum commisit, nec ullo unquam tempore com-
mittet. Sit igitur praefata libertas eterna, quia
Deus libertatis possessor eternus est.

XXIII.

Quoties & quare in anni circulo hoc fratribus legatus
privilegium.

Anno incarnationis dominice nonagesimo se-
xagesimo sexto scripta est hujus privilegii syngra-
pha, his testibus consentientibus, quorum infi-
nius nomina ordinatum charaxantur.

S U B S C R I P T I O N E S .

Ego Edgar, divina largiente gratia, Anglorum
basileus, hoc privilegii donum nostro largiens re-
demptori, locoque ejus sanctissimo, primus om-
nium regum, monachorum inibi collegium con-
stituens, manu propria signum hagiæ crucis im-
primens confirmavi.

Ego Dunstan Dorobernensis ecclesiam archiepi-
scopum, largissimam benevoli regis donationem ve-
perans, crucis signaculo corroboravi.

Council. General. Tom. XVIII.

OTTO I. IMPERAT.
EDGAR. R. ANGL.

498

Ego Edmundus clivus legitimus prefati filius,
crucis signaculum, infantali florente astate, propria
indidi manus.

ANNO
CHRISTI
966.

Ego Edwardus eodem rege clivo procreatus,
prefatam parris manifesatam crucis signo con-
solidavi.

Ego Elfrithus legitimus prefati regis conjux,
mea legatione monachos eodem loco rege an-
nuente constitutens, crucem impresi.

Ego Eadgifa predidi regis ava, hoc opus
egregium crucis thaumatum consolidavi.

Ego Oscytel Eboracensis ecclesie archiepisco-
pus firmavi.

Ego Athelwold ecclesie VVintoniensis episco-
pus, regis glorioissimi benevolentiam, abbatem
mea altum medicitatatem, & alumnos quos edu-
cavi, illi commendans, crucis signaculo bene-
dixi.

Ego Elflstan Londoniensis ecclesie pontifex
consolidavi.

Ego Osulf episcopus confirmavi.

Ego Osivold episcopus consignavi.

Ego Bylentelus episcopus confirmavi.

Ego Eadelm episcopus confirmavi.

Ego Athulf episcopus consignavi.

Ego Urynyge episcopus confirmavi.

Eccwvig abbas consolidavi.

Ego Olgar abbas consignavi.

Ego Orobyrike abbas.

Ego Elflstan abbas.

Ego Adelgar abbas primus huic loco abbas or-
dinatus.

Ego Osdgar dux.

Ego Ethelstan dux.

Ego Athelwine dux.

Ego Ethelward m.

Ego Elfveard m.

Ego VVultran m.

Omnis qui nominatum huic privilegio regis jus-
su descripti videntur, posteritatis nostram prosa-
plam subnixa depositum, ut mannum nostrarum
vadimonium Christi crucis firmatum nequam
violantes irritunt faciant: si successorum quispiam
humilitatis ausu violare presumperit, corporis
D& sanguinis Jesu Christi participatione privatus,
perpetua damnatus perdizione, anathema sit, nisi
divino propitiante respectu ad humilem satisfa-
ctionem relapsens conversus fuerit.

ALIA CHARTA EDGARI REGIS,
QUA NULLOS UNQUAM FUISSER PERMITTET
IN VVintonensi hoc cœnobio monachos, ante
hos quos ipse jam introduxit e monasterio
Abingtonensi.

A Nauente altithroni moderatoris imperio to-
tius Albionis tripartitum potius regimine,
non immemor ob hoc recidiva fore concessa, ut
his strenue eterna lucraret: quapropter ego Ed-
gar totius Britannia basileus, quafdam villas, ut
nominantur, Dunkitone habens, quinque hydas
terre, & ecclesiam Sueyle, cum viginti octo hydis
terre, & ecclesiam Titlecumbe cum decem hy-
dis terre, & quamdam turis portionem, duos vi-
delicet cassatos terre, loco qui celebri VVynter-
burna nuncupatur vocabulo, do & concedo in
puram & perpetuam eleemosynam nova VVinton-
iensis ecclesie, B. Petro apostolorum principi di-
cate, necnon S. Edotio, cuius reliqua inibi mi-
raculis clarescant, cum omnibus utensilibus,
pratis videlicet, pascuis, rivulis, eterna largita
sunt hereditate perspicuis, ut canonicos qui in-
cor-

499

JOANNES
P. XIII.

C O N C I L I U M

OTTO^LIMP.^L

500

ANNO CHRISTI
966.
corrigibiles perdurarent de ecclesia dicta ejeci. monachos de Abundonic loco substitui. Sint autem praedita villa, rus, mansiones, terram, rivulii, omni terreno servitutis jugo liberæ in perpetuum, tribus exceptis, rata videlicet expeditione, pontis, arcive restaurazione. Si quis autem hanc nostram donationem in aliud quam confi-

A tuimus transferre voluerit, privatus confortio san-
ctæ Dei ecclesie, aeternis barathri incendiis lugubris jugiter cum Iude Christi proditore ejusque complicibus puniatur, si non satisfacione emenda-
deravit congrua quod contra nostrum deliquit de-
cretum.

ANNO
CHRISTI
966.ANNO
CHRISTI
967.ANNO
CHRISTI
967.

C O N C I L I U M R A V E N N A T E N S E

IN CAUSA DISCIPLINÆ ECCLESIASTICÆ

Celebratum anno Domini DCCCCCLXVII. tempore Joannis papæ XIII.

* Dicere de
luis Bruni
Reg. pontis
convenientia
rem.

DE hac synodo fit mentio apud Reginonem * his
verbis: A uno dominicæ incain. DCCCCCLXVII.
Otto imperator natalem Domini celebravit: &
excepto praefecto urbis, qui ausigerat, tredecim
ex majoribus Romanorum, qui autores expulsio-
nis domini Joannis papæ fuerant, suspedio in-
teriori jussit. Inde progrediens per Spoleatum, Ra-
vennam adiit: ibique pascha celebrans cum do-
mino Joanne papa, plurimos ex Italia & Roma-
nia episcopos coadunavit, & habita synodo, mul-
ta ad utilitatem sanctæ ecclesie adiuenit. Et
apostolico Joanni urbem & terram Ravennatum,
aliaque complura, multis retro temporibus Ro-
manis pontificibus ablatâ, reddidit: (vel positis
restitucionem jam ante factam confirmavist) eumque
inde Romam cum magna laetitia remisit

B ratiam pravitatem amodo ac deinceps damnamus
ac penitus confutamus ex vice B. Petri principis
apostolorum, necon omnes sequentes cæcitatem
corpis & mentis ejus in tali presumptione: ei-
que communicantes excommunicamus primo &
anathematizamus utique ad plenissimam emenda-
tionem. Insuper jam dicto Friderico per autorita-
tem sedis apostolicæ dignissimo archiepiscopo
honorem & dignitatem Salzburgensis archiepisco-
patus confirmamus, & corroboramus, & univer-
sus humilitati ejus allubentes, benedicimus,
& catholicos approbamus. Unde rogantes horta-
mus sanctitudinem vestram fraternalitatis, * & in hoc
nobiscum pariter assentiantis, & huic nostre apo-
stolice sanctiōne confirmationem praedica-
tis.

Porta, ut
Mard.

Joannes sanctæ catholicæ & apostolicæ Roma-
ne ecclesie huic sanctiōni editæ a me synodo
apud Ravennam subscripti.

Mendoſſima
ſubſcrip-
tio.

Signum domini Ottonis serenissimi impera-
toris.

Rodoaldus patriarcha Aquilegensis ecclesie in-
terfui & subscripti.

Petrus S. Ravennatis ecclesie archiepiscopus.

VAlpertus S. Mediolanensis ecclesie archiepi-
scopus.

Lanvardus S. Mindensis ecclesie episcopus.

Oterus S. Spirensis ecclesie episcopus.

VVindo S. Silve candidæ ecclesie episcopus, &
bibliothecarius apostolicæ sedis.

Martinus S. Sutrienis ecclesie episcopus.

Benedictus S. Portuensis ecclesie episcopus.

Everardus episcopus Aretinensis.

Sichelius episcopus Florentinæ.

Petrus episcopus S. Volternensis ecclesie.

Joannes S. Ariminensis ecclesie episcopus.

Hubertus * S. Lunensis ecclesie episcopus.

Honestus episcopus S. Perulana ecclesie.

Petrus S. Camerina ecclesie.

Ingizo episcopus S. Afinata ecclesie.

Leo episcopus S. Calliensis ecclesie.

Joannes episcopus S. Anconitanus ecclesie episcopus.

Ersemarius Anconitanus ecclesie episcopus.

Attingus episcopus Auximanensis ecclesie.

Benedictus Humanæ ecclesie episcopus.

Eberardus * Elinata ecclesie episcopus.

Benedictus Fuliginæ ecclesie episcopus.

Julianus Lucernæ ecclesie episcopus.

Gregorius Comaclensis ecclesie episcopus.

Ruodo S. Cefinalis ecclesie episcopus.

Arnaldus Popiliensis episcopus.

Radaldus Roliensis episcopus.

Martinus Mantuanensis episcopus.

Stephanus Ficodenensis episcopus.

Joannes Bellunensis episcopus.

Albericus Perusunensis episcopus.

* Adalbertus* Albinus

D I P L O M A J O A N N I S P A P Æ X I I I .
In Ravennatenensi concilio datum. quo Heroldum Salisburgensem archiepiscopum deponit, & excommunicat; Fridericum vero, ejus loco archiepiscopum creat.

Joannes sanctæ Romana & apostolica ecclesie pra-
fatu, omnibus archiepiscopis & episcopis, nostris
dilectis in Christo fratribus apud S. synodus Ra-
venna nobiscum aggregatis, aeterna beatitudinis
gaudia.

Sanctitati ac dilectioni notum vestrum esse volu-
mus, quod Heroldus dudum Salisburgensis ec-
clesie archiepiscopus, contra canonicam & apo-
stolicam auctoritatem nefaria presumptione post
suorum oculorum amissionem videatur sacram ce-
lebrare mysterium; &, quod ridiculum est, pal-
lium gestare solemniter. Hoc namque non ad mo-
dicam haeresis velianam attinet, & nobis, om-
niumque fratrum orthodoxorum prudentius debet
videri execrabilis: præsertim cum ipse pro sua
culpa & perfidie temeritate exoculatus sit, eo
quod ecclesiæ Dei expoliaverit, thesaurum pagani
erogaverit, seque eis junxerit, in Christianorum
necem & deprædationem, contra dominum
etiam & piissimum imperatorem suum seniorem re-
bellis & infidelis extiterit: & proinde a decesso-
ribus nostris sanctæ memorie pontificibus omne
sacerdotiale officium sœpe ei sit interdictum: at-
que electione & postulatione omnium pene nobis-
lium, Bavariorum scilicet clericorum & laico-
rum, S. Romana mater ecclesia, sive auctoritatis
privilegio Fridericum virum venerabilem & cu-
ndis laudabilem loco ejusdem Heroldi fieri esseque
archiepiscopum omnino decreverit. Quapropter
itaque nostrorum decessorum auctoritatem se-
quentes, vestraque omnium fraternalitatis assensio-
ne roborati, ipsius Heroldi hereticam & teme-

Ro-

Rodolphus Vicentinus episcopus.
Gerhardus Paventius ecclesie episcopus.
Petrus Metauancensis episcopus.
Hubertus Parmentis episcopus.
Luis Cremonensis.
Ermenaldus Regionensis episcopus.
Gorboldus Polonensis episcopus.
Gaudiosus Patavensis episcopus.
Araaldi Tridentinus episcopus.
Teutpertus Feltrensis episcopus.
Zenobius Felsulensis episcopus.
Gothofredus Aqueus episcopus.
Rollo Alensis episcopus.
Ludo Giovinensis episcopus.
Adalbertus Bonensis episcopus.
VVido Mutinensis episcopus.
Joannes Imolensis episcopus.
Ratherius Veronensis episcopus.
Gontius Brisuenensis episcopus.
Udalricus Bergomensis episcopus.
Joannes Jordanensis episcopus.
Aupaldus Novariensis episcopus.
Lopus Spoletinus ecclesie.
Sigibardus Cetensis episcopus.
Rihelardus Panensis ecclesie episcopus sub-
scripti.

Actum Ravennæ v. Kal. Maii, per manum
Stephani scribentarii sanctæ Romanae ecclesie. In
mense Aprili, & indictione decima: in presen-
tia omnium lantorum episcoporum.

INSTITUTIO ARCHIEP. MARDEBURG.
in Concilio Ravennatis.

Anno incarnationis dominice plus minusve nonagesimo sexagesimo septimo, regnante Otone imperatore Augusto, Christianæ religionis ac divina servitutis propagatore solerissimo, ejusdem imperatoris industria, habita est synodus Ravennæ in suburbio, in ecclesia beati confessoris episcopi Severi, residentibus domino Joanne summo universalii pontifice, & pluribus Italiæ, Germaniæ, ac Galliæ presulibus, & de statu ecclesiæ tractantibus, adstante etiam innumerabili clero & populo. Idem ergo serenissimus imperator Augustus Otto, qui eandem sanctam synodum ob communem imperii sui salutem congregaverunt, plurimas Sclavorum nationes ultra flumen Albiam in confinio Saxonum multo se labore & maximis sapere periculis ad Christum convertisse coram omnibus retulit. Et quia rudes & necdum stabiles erant, qua tuitione, quea custodia & quotidiana solicitudine in fide corroborari deberent, S. synodus consuluit: rogans, ut quod ipse summo studio Deo mancipaverat, pastoris negligientia ad vomitum redire non sineret. Hujus dignam relationem, & tantam fidei confessioam S. synodus benigna aure suscipiens, Deoque in his omnibus gratias agens, tot Sclavorum populos ad Deum noviter conversos nonnisi per episcopos in convenientibus locis, in unaquaque eorum provincia, secundum populi quantitatem, in rationabilem terræ divisionem constitueret, ad hoc animari atque erudiri posse censuit, & ratum estimavit. Ad quod agendum, ut major firmitas, & tutior in episcopis ordinandis sit opportunitas, archiepiscopum, ad quem negotium suum, & controversiam, si qua orta fuerit, quasi ad caput referre, & discutere valeant, eis constitui atque præponi, communii deliberatione, censuit; & hoc ejus iudicio & discretione, in quo maxima reparanda, & confirmanda religio- nis post Deum fiducia erat, fieri debere, omni-

Concil. General. Tom. XVIII.

Ano indicavit. Est præterea civitas in parochia Halberstadensis episcopii, Magdeburg dicta, in confinio Saxonum, & Sclavorum, in ripa predi- di fluminis Albiam: in qua idem serenissimus Ca- fer populi multiitudinem adunavit, ecclesiæ con- struxit, plurimorumque martyrum, beati scilicet Mauriti, & Innocentii, aliorumque innumerabili corpora sanctorum illuc transferens, canonicoque inibi Deo famulantes constituens, ad eorumdem vicum & ecclesiæ utilitatem, castra, villas, prædia, decimisque cum universo adjacen- tiis affluenter ex proprio concessit. Placuit igitur omnibus, apud predictam civitatem Magdeburg archiepiscopalem fieri cathedram, eo quod hæc in confinio Sclavorum, ut prædictimus, loco videre-

Betur opportunior, & in ejus propagatione voluntas Imperatoris esset amplior. Ad hæc Impera- tor precibus & Dei voluntate commotus, sanctæ congregationis decreto paruit, & hoc privilegio apostolicæ sedis corroborari dignum duxit: quod & aequaliter est, & a summo pontifice, omnibusque presulibus Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, qui aderant, propriis manibus corroboratum. Ceterum quia præfatus Halberstadensis synodo huic non af- fuit, causa clausulam in ejus adventum disserre placuit, ut civitatem ipse in debito subjectionis absolveret, & tunc demum privilegium & subcrip- tio illibata fieret. Anno igitur integratio, & dimi- dio jam evoluto, cum Hatto archipræfatu Magon- tianis cum præfato Hildevardo, suo videlicet C suffraganeo, eo devenisset, & Imperator illos pro- predicta causa blanda petitione convenisset: Hil- devardus episcopus, tam ex archiepiscopi con- sensu, quam omnium qui aderant consufo, prom- pta & hilari mente, pia ejus petitioni annuit, ac facto impræsentiarum pari estimatione concam- bio synodali decreto S. Mauritio Magdeburg, san- doque Laurentio Merseburg, quoque petita tra- didit, id est omnem parochiam sitam inter flu- vios Albiam, Salam, Horam & Bodam, usque ad ea loca, ubi castra Unnesburch, Unantzleva, Horzesleva, cum omnia pertinentiis, & villis, quo Burchvart appellatur, versus occidentem longius protenso fine terminantur, cum omni de- cimatione, banno, subjectione, obedientiis in omni ecclesiastico ordine, prout Halberstadensis ec- clesiæ visa est extensus possedisse. Recepit autem ad vicem ab Imperatore, in partem & utilitatem sue ecclesiæ, omnem decimationem in Hosgovie, ut terminatur in fluviis Sala Villerbiche, & VVippera, cum omni possessione, quam de abba- tia in honore B. VVicerti in territorio Herol- vesfelt construta, idem imperator aqua communica- tionem acquisierat, cuius etiam abbatum ipse funda- tor erat. Huic autem concambio confirmando iustitione domini Joannis summi & universalis pon- tificis, & Cæsaris Augusti Ottonis, petitione quo- que Hildevardi Halberstadensis antistitis, Ambro- sius Palatinus cancellarius, & Petrus sanctæ Ra- vennatis ecclesiæ archiepiscopus, alii quoque quam- plimi episcopi Italiæ, & Germaniæ subscrive- re, quorum etiam nomina in presenti paginula studiuimus annotare.

Ego Ambrosius Palatinus cancellarius subsc-
ripsi, complevi, & dedi.

Petrus archiepiscopus S. Ravennatis ecclesiæ in-
terfui, & subscrivi.

Hatto Moguntinus archiepiscopus interfui, &
subscrivi.

Ego Hildiwardus Halberstadensis ecclesiæ epi-
scopus interfui, & subscrivi.

Ungfrides sanctæ Virgundensis ecclesiæ episco-
pus & pastor libens subscrivi.

I i 2

Ego

Ego Reginoldus Rubiloensis ecclesie episcopus. Apatus fungi, in ipsa mutatione sedis sue. Sed impediuerunt quidam occulto consilio, & Imperatori pro hoc secreto delate literae. Qui dum se tanto honore privatum intelligens minus aequo animo serret, ac in impediendo tam sancto proposito, Imperatori quoque pacto obviare proponeret: ne malitia mutaret intellectum illius, brevi pulsatus valetudine, terrena mutavit celestibus, successitque in ipsa sedis mutatione Herdingus in eadem congregatio nutritus, & electus. Transmutata est itaque abbatia in montem suburbio ejusdem civitatis adjacentem, deputaturque sancto Joanni Baptista, & adhuc habetur, & o utinam diu feliciter habetur, famulatura. Monachi quoque succendentibus sibi clericis reliquerunt in libris, & aliis rebus, plurima ornamenta, que ibidem imperiali munere, & propria industria fuerant congregata. Cumque illorum corda de hac migratione non immerito gravaret tristitia: Caesar eis pro consolatione, prediorum sua hereditatis non parva dona adject, & quocumque in loco cum canonicis in una flatione convenient, ipsi dextra in parte supremum locum obtineant constituit; sed & praeterea ut recurrente annuatim translationis hujus die, que est v. Idus Augusti, id est, in vigilia videris ignium levite Laurentium, pedibus nodis processione lugubri sedem suam visitantes, missam celebrent: quo dum apud canonicos, quam & apud monachos sancti perpetuum hujus staret inviolabilis memoria, eos quoque dilectio jungetur indivisa: quatenus illi hos tanquam primos ecclesie tua patres omni honoris exhibitione præveniant, illique non dispari talione quod membra debent capiti, quod etiam testator heredi, plena devotione restituant. Sed nec se felicit ad inventorum tam prudens consilium, sicut est usque hodie cuique scire volenti publicum. Erat tunc temporis quidam magni nominis & meriti Adelbertus: qui dudum Treviris de cenobio S. Maximini monachus abstensus, & episcopus consecratus, sicut in superioribus partim tractavimus, ad prædicandum Rugis fuerat destinatus. Sed populus exasperans dura fronte, & indomabili corde, expulit illum de finibus suis, contemnens evangelium pacis, quia Dei providentia in terra nostra populus illi committendus erat nove acquisitionis.

ANNO DOMINI DCCCCXX. OTTONIS XXXIV.

Igitur Imperator predictum Adelbertum de VViziburgensi abbatia, quam interim regebat, astupitum, prædictæ ecclesiæ, per omnia dignum, & probatum, sacerdotio promovit, eumque pro palio, & privilegio ab apostolica sede suscipiendo, cum literis iuxta auctoritatis dixit. Quem Joannes apostolicus nomine illius xiiii. in ordine vero Romanorum pontificum cxxxvi. benignissime sincipiens, proprio etiam studio gloriissimi Imperatoris, quod in amplificatione divini cultus E habebat, gaudens, ideoque iustis ejus petitionibus annuens, apostolica illum auctoritate archiepiscopum fore, ejusque successores, decretivit. Dans etiam eidem pallium ad missarum solemnia celebranda, nimirum dilectione * commonitus, xv. Kal. Novemb. id est, in festo sancti Lucæ evangelistæ, ipse circumposuit, & privilegio apostolice auctoritatis sanxit, ac confirmavit, cum in omni ecclesiastico ordine primatum habere omnium ecclesiarum, archiepiscoporum, qui in Germania ordinati sunt; in Gallia quoque, Coloniensi, Magontiensi, Trevirensi archiepiscopis per omnia honore similem esse. Crucis signaculum ante

ante se ferre, & inter cardinales episcopos Romanos sedis consortium habere. Præterea xii. manæ sedis consortium presbyteros, viii. diaconos, xxii. subdiaconos ordinare, qui ad principale altare ministrantes quotidie, excepto jejuniis, dalmaticis; fessis vero, sandaliis uterentur: & ut presbyteri & abbaties sancti Joannis Baptista, tunics induerentur: & ut his exceptis, & episc. super altare in honore beati Mauritii dedicatum, missam celebrare aliquis nullo modo presumeret. Præterea statuit, eum esse metropolitanum totius ultra Salam, & Albiam, Sclavorum gentis, tunc ad Deum converte, vel convertenda, & ut secundum desiderium Imperatoris in his civitatis, in quibus olim barbari ritus maxima viguit superstitione, id est Cizi, Misni, Merseburg, Brandenburg, Havelberga, Poznani, in honore domini episcopi fundarentur, quorum pastores, secundum canoniam auctoritatem, Magdeburgensi archiepiscopo fidem & subjectionem debendo, sociarentur. His & aliis, quæ privilegia adhuc inibi conservata testantur, synodali decreto ordinatis, & sub intermissione Dei, & apostolici nominis confirmatis, præfatus archiepiscopus, cum legatis Romanæ ecclesiæ, VVidone scilicet episcopo, bibliothecario, & Benedicto cardinali, illum cum Hildwardo Halverstadensi episcopo sedi sua inthronizarent, dimisus, ad Imperatorem remeavit letus, quem Imperator nihilominus gaudens, utpote beati desiderii compos, cum literis commendatissimis Magdeburg destinavit. Illuc ergo ex

reliqui Saxonæ principes convenientes, ipsum ANNO CHRISTI 997. honorifice suscepunt, & vocum acclamatione, manuunque elevatione electum, cum præfatis apostolicæ sedis legatis, celebri ritu inthronizaverunt. Adiuit omnis sexus, & ætas gaudentium, sicut prorsus generale tripudium, ubi ad confirmationem sui, idem archiepiscopus in presentia eorumdem natalem Domini secum celebrantium, Bononem monachum, Merseburgensem, Burchardum, Misnensem; Hugonem, Cizensem ecclesias, primos episcopos ordinavit: & Adeldagum primum ecclæsiæ Magdeburgensi præpositum instituit. Duodo quoque Havelbergensis, & Dudelinus Bramdeburgensis episcopi, primus quidem Moguntino episc. subiecti, sed tunc agente Imperatore a debita subiectio aboluti, Magdeburgensi ecclæsiæ, ejusque archiepiscopo cum præfatis contrariis fidem, & subjectionem promiserat. Ipse namque felicis memor imperator Otto, erat costrukturum omnium harum, quas archiepiscopatu subieccerat, episcopalium sedium: nimis infinitæ hereditatis sua potissimum cupiens heredem esse Deum, non pauca tamen relinquent successioni filiorum. In tanti ergo talisque solemnis pro summi regis exortu celebratione, tum etiam pro nova populi ipsius, vel cultus augmentatione, gaudebat chorus Magdeburgensium a summo principe missum principem, canit frequentia principum, palamque a pastoribus ecclæsiæ, laudabili numero hic adiutis, laudatur pastor creator omnium.

JOANNIS DOMINICI MANSI

IN SEQUENTEM BULLAM

JOANNIS XIII. &c.

P R A E M O N I T I O .

Quas modo subificio Joannis Papa littera transmissa ad me sunt a viro clarissimo Bartolomeo Profpero Camellini Regensi sed Mutina modo agente. Illos vero ipse recipit a clarissimo Antonio Ulrichico Erabti qui illas extraserat & tabulario Principali Brusvigeni ejus cura commisso. Utinque nomen mihi referandum fuit, ut publicum fecerit quibus potissimum ejus accepti gratia referenda sint. Quamquam, ut vera fatear, nonnulla in iis occurrunt que dubitetem ingenerant de bonis scripti sinceritate; cum insueta Joannis XIII. formula in eis occurrat, ut illa nostra Eccl. Archibatraribus fecit & cetera Ratim in principio corporis & mentis Eccl. Nonnulla etiam in nominibus Episcoporum offendunt menda, qua forte sunt vel esse possunt Amanuenses. Demum Indictio plane hic fallit. Utamque res beatas esse, imprimendam hanc bullam consui, reliquo lectoribus eruditis judicio. Neque tantum mihi sumo ut filiam hanc bullam, tanquam ex tripoede, certo pronunciem, cum præsertim cetera quo bic leguntur Joannis XIII. atati satis quadrent. Qui vero in fine appingitur literarum nexus, alterius & recensioris, est manus, ut per literas idem Cl. Erabt admonuit, nec satis OEdipus sum ut arcanum quid dividem.

BULLA JOANNIS XIII.

PRO ASCETERIO QUINTELIMBURGENSE.

PIoannes Episcopus Servus Servorum Dei. Corporis & mentis generositate præfulgidæ, utpote Augustæ liberalitatis Mahetildæ incoparabiliter laudabilis Abbatissæ tene. Per intervolum carissimi, & spiritualis filii nostri Domni Ottonis semper Augusti genitoris tui, & sanctissime matris ejus Mahetildæ Augustæ Serenissime Aviæ tue, præfatum Quillingburg, locum situm in territorio Saxonico, cui præmisse videris, suscepimus sub jure & continua

Quia per Beatum Petrum Apostolorum Prin-

Dicem, cuius vice licet minus idonei fungimur, Ecclesiastis potestatis jura ubique terrarum auctoritate Evangelica atque authentica Sandorum Patrum habere videmur, idcirco specialiter diligenter cuncte ad omnipotentis Dei laudem, & orthodoxam religionem, nullo catholicorum resistentes, posse confidimus. Ideoque universitas entis fidelium cupimus ut cognoscat, qualiter nos per intervolum carissimi, & spiritualis filii nostri Domni Ottonis semper Augusti genitoris tui, & sanctissime matris ejus Mahetildæ Augustæ Serenissime Aviæ tue, præfatum Quillingburg, locum situm in territorio Saxonico, cui præmisse videris, suscepimus sub jure & continua

mus,

507 mus, Ecclesie; sallubescientibus, consentientibus. Atticatus Domini Johannis Summi Pontificis & universalis tertii decimi provisoris Sancte Romane Ecclesie, videlicet undecimo ejusdem pisiimi PP. anno, Augusto Ottone a Deo coronato Magno Imperatore anno sexto Monarchiam Romanam Imperii feliciter gubernante. Indictione VI. decima.

R F

OBSERVATIO P. PAGI
ad an. Chr. 967. n. 4. & 5.

Duo concilia Ravennensia sunt hic distinguenda, quorum alterum an. 967. alterum inequenti indictum. De priore tantum loquitur Baronius, & ex eo Collectores Conciliorum, in eoque institutio Archiepiscopatus Magdeburgensis rata habita. In secundo an. 968. celebrato ad unum perductum, quod an. 967. circa Magdeburgensis Archiepiscopatus institutionem inchoatum fuerat. Utriusque Concilii disterit mentio in instrumento de Institutione hujus Archiepiscopatus relato a Labbeo supra, & a Meinomio in hinc fuarum ad VVitichindum notarium pag. 108. sed instrumento a Labbeo recitato a quopiam interpolatore male additus est annus Incarn. 967. qui rectius abest ab exemplari, quo usus est Meinomius; certum enim illud anno tantum sequenti exaratum tuisse, ut ex eius lectione manifeste liquet. In eo de prima Synodo dicitur: *Habita est Synodus Ravenna in suburbio in Ecclesia beati Confessoris Episcopi Severi, representibus domino Joanne summo universalis Pontifice, & pluribus Italia, Germania, & Gallia Praefatis, & de fato Ecclesie transmarinis, adstant etiam innumerabili clero & populo. Otto Augustus sanctam Synodus consuluit, rogans, ut quod ipse summo studio Deo mancipaveret, Pastoris negligentia ad vomitum redire non sineret. Synodus judicavit, tot Sclavorum populos ad Deum noviter convertos ab Archiepiscopo regi, & eruditri oportere. Placuit igitur omnibus apud predicationem civitatem Magdeburg Archiepiscopalem fieri cathedralem, eo quod haec in confinio Sclavorum, loco videatur opportune. & in ejus purgatione voluntas Imperatoris esset amplior. Adhuc Imperator precibus, & Dei voluntate commotus sancte congregationis decreto paruit, & hoc privilegium Apostolicae sedis corroborari dignum duxit: quod & adam est, & a summo Pontifice, omnibusque Praefatis Italia, & Germania, qui aderant, pro priis mandatis corroboratum. Ceterum quia Praefat Halberstadien Synodo huius non auctoritatis causa clausulam in ejus aduentum differe placuit, ut civitatem ipse a debito subjectionis absolvaret, & tunc demum privilegium & subscriptio illibata feret.* Hac de priori Synodo Ravennensi hoc anno congregata.

De secunda Synodo Ravennensi in prefato instrumento post recitata ex eo verba statim subicitur: *Eo ergo revoluto anno (nempe 967.) & altero dimidio transacto, cum Hattonem Archiepiscopum Moguntiacensem, & Hildeswardum Episcopum Halberstadiensem Ravennam convenire contigeret, sanctissimus Imperator, si bona voluntate commutationem parochia Halberstadiensis ecclesie ad Magdeburgensem fieri vel coram Archiepiscopo Ravennensi & episcopis provincialibus eorū omni dilectione convenit. Tunc venerabilis Hildeswardus Episcopus in presencia omnium & predihi Praefatis Hattonis hoc se pro Deo nullo modo negare & contradicere posse. Deinde narratur concordium inter Ecclesiam Magdeburgensem, & Halberstadiensem in Synodo factum, idque anno 968. post annum nempe & dimidium a priori Synodo, que ideo post Pascha habita fuerat. Idem legitur in Chronico Magdeburgensi, in quo etiam dicitur: *Huius etiam consensu Petrus Ravenna Archiepiscopus, & plurimi Episcoporum Italia & Germania subscripte anno Domini Incarnationis 968. Indictione XII. imperii autem ipsius domini Ottoni VII. regni vero XXXIV. sed loco, regni XXXIV. legendum regni XXXIII. certum enim Ottinem annos Regni ab anno 936. deduxisse. Porro ex Indictione XII. Kalenda Septembris in Italia anno 968. incepta appare secundum Concilium Ravennense post illum diem celebrari.**

Indictione sexta decima A. Dat. decima Kal. Maij per manum VVidonis Episcopi Sancte Silve Candidae Ecclesie, & Bibliothecarij Sancte Sedi Apostolicæ A. Anno Deo proprio Pon-

RAVENNATENSE CONCILIO.

509

ANNO
CHRISTI
967.

510

ANNO
CHRISTI
967.

AD SYNODUM RAVENNATENSEM

Anno 967. aprilis mensis habitam

ADDITIO.

Anno 967.
Ex Supple-
mento Man-
u P. 1146.

Archiepiscopatus Magdeburgensis instituendi opus sub Joanne XII. ceptum, sed non dum absolutum, tandem in duplice Ravennatensi concilio peractum fuit. Horum conciliorum aliud aprilii mense anni 967. habitu est, eidemque adhuc cum Othono I. imperatore Joanne pontifice, a quo data est pro ea erectione bulla statim hic a me ex Lunigii spicilegio eccl. pag. 12. num. 44. in Suppl. afferenda. Conciliare vero decretum, quod potius dicendum esset stipulatio conventionis inter episcopum Halberstadensem, & eos, quorum intererat, ut archiepiscopatus ille erigeretur, ad concilium Ravennatense alterum anni 968. pertinet. De quo tamen posteriori Ravennatensi concilio inferius agemus.

JOANNIS XIII. PAPÆ BULLA

In synodo Ravennatensi data pro institutione archiepiscopatus Magdeburgensis.

Joannes episcopus servus servorum Dei, episcopus urbis Roma, archiepiscopis, episcopis, & canonicis timentibus Deum, omniq[ue] cœtu Christianorum.

Notum esse volumus, qualiter inspirante sancto Spiritu, meritissime apostolorum principis Petri, & vasis electionis sanctissimi Pauli, ac millia milium martyrum Christi, Roma caput totius mundi, & ecclesia universalis ab iniouis pene pestumdata, a Domino Ottono augusto imperatore, a Deo coronato Cesare, & magno & ter benedicto, anno apostolatus nostri secundo, ipsiusque prænominati nostri spiritualis filii sanctissimi imperii sexto, erecta est, & in primitum honorem omni reverentia redacta. Ipso namque anno una nobiscum, favente, & contentiente invictissimo prædicto imperatore, acta est magna synodus Ravenna xxi. Kal. Maij, convenientibus archiepiscopis & episcopis circumquaque ex omni Italia, residentibus nobis in ecclesia beati Severi confessoris Christi, & ibi statatis omnibus rebus ecclesiasticis, secundum statuta canonum, & decreta antecessorum nostrorum, idem sanctissimum imperator ardenter amans perquirere, quomodo nostra apostolica autoritate a primordio nomen christianitatis in aquilonariis partibus dilataretur. Nos vero ejus animum in Dei servitio ita mirifice detentum mirantes, connive-

Are ei dignum duximus, statuentes, presente & consciente sancta Synodo, & ipso imperatore, ut Magdeburg sita juxta Albiam fluvium, ubi ipse a Deo benedictus imperator corpus sancti Mauriti cum multis martyribus collocaverat, & mura magnitudinis ecclesiam construxerat, deinceps metropolis sit & nominetur auctoritate beati Petri apostolorum principis, & ea, qua predecessoris nostri Constantinopolim statuerunt. Ideo quia filius noster, sepe jam nominatus Otto, omnium augustorum augustissimus, tertius post Constantinum, maxime Romanam ecclesiam exaltavit, concessimus, ut non posterior sit bacteris urbibus Metropolitanis, sed cum primis prima, & cum antiquis antiqua inconvulsa permaneat. Suffraganeos vero eidem metropoli omnes unanimiter præordinavimus, Brandenburgensem episcopum, & Havelbergensem, iis cunctis quibuscumque imperator voluit in urbe Magdeburg archiepiscopos consecratur. Postea vero idem archiepiscopus & successores ejus habeant potestatem per congrua loca, ubi per illorum predicationem christianitas creverit, episcopos ordinare nomination, nunc & praesentialiter Mersburg Cici, & Misni, a presenti decima Indictione perpetuiter confirmamus permanentem. Statuentes apostolica censura, sub divini judicij obtestatione, & anathematis interdictionibus, nulli licere nostrorum successorum, atque pontificum, vel alii cuilibet personæ, hæc, que a nobis pia intentione statuta sunt in quoscumque convellere, sed potius firma stabilitate inconvulsa manere definitus. Si quis autem, quod non credimus temerario susu contra hoc nostrum apostolicum agere præsumperit decretum, sciat se anathematis vinculis innodatus, & a regno Dei alienum, & cum impiis æternō supplicio deputatum. Et vero qui pio amore observat hujus nostri prædicti exiterit, benedictionem a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur, & vita eterno particeps, atque cum sanctis omnibus sine fine letetur. Scriptum per manum Stephani notarii, regionarii & scribarii sancte Romane ecclesie in mense aprilis, & Indict. x. Johannes sanctæ catholice & apostolice Romane ecclesie presul huic decreto a nobis facto pro confirmatione subcripsi. Signum domini Ottonis piiissimi imperatoris, Ego Rudoaldus patriarcha sanctæ Aquileiensis ecclesie interfui, consensi, & subcripsi.

Sequens pariter decretum in eodem concilio Joannes dedit pro confirmanda donatione quadam Bononiensis bus canonis ab eorum episcopo facta. Ugellius quidem tom. II. in Bononiensis pag. 13. nov. edit. in annum 969. illud confert, invisis tamen omnibus temporis characteribus. Indictio enim X. anni Ottonis & Joannis cum anno 967. congruant, quo re ipsa Joannes Ravenna cum episcopis Italicis agebat, ut ipse eodem decreto suo prodit. Ita ergo Joannes in eo Ravennatensi conventu edixit.

JOANNES EPISCOPUS

Servus servorum Dei.

Cum ego Joannes sanctus, & apostolice Romane ecclesie XIII. papa residerem in Ravennate civitate una cum meis, & Italicis epi-

scopis, adfuerunt presentis nostre religiosi presbyteri & diaconi sanctæ Bononiensis ecclesie, ac pro universo clero canonice congregations humo prostrati, nostros osculantes pedes, obtulerunt epistolam tuitionis sanctæ rec. Domini Leonis V. papæ, ut nullam donationem, vel redditum publicum sacerdentes. Unde compununt divina mi-

LEGES ECCLESIASTICÆ.

ANNO de omnibus ducibus , marchionibus , comitibus , judicibusque , & universo populo a magno usque ad parvum in Bononiensi oppido commorantibus , dilectis fidelibus nostris notam , esse voluntus , ut omnes Bononiensis ecclesie filii , id est sacerdotes , & levites , seu cunctus clerus ingesserunt nostro apostolatu , vim , ac violentiam perpetui in suis facultatibus , & rebus , & possessionibus , & publica ab illis exigi servitia , tam in ecclesiasticis , quam in suis mobilibus , & immobilebus substantiis : quod contra omnium statuta sandorum Patrium , & canonicam auctoritatem esse cerneretur . Quare illorum calamitatibus dolentes , per has nostras literas omnino interdicimus & prohibemus , eorum nihil ab eis , vel

VERONENSE CONCILIO DIOECESANUM

Pro mandandis exequationi decretis Concilii Ravennatensis

A Ratherio Veronensi episcopo anno 967. celebratum.

ANNO 967.

Ratherius Veronensis episcopus inter praesules concilio Ravennatensi anni 967. adiuit , id que de se affirmat ipse Ratherius in epistola ad Ambrosium apud Petri in codice diplomatico col.

94. Mox ab eo concilio expeditus , sedique sue restitutus , concilium habuit , ea exequiturus que Ravenna in concilio cum ceteris patribus stabiliuerat . Quenam illa fuerint , paucis verbis idem Ratherius in eadem epistola indicat , cuius proinde fragmentum , cum simul concilii Ravennatensis acta expediat , ut hic darem , operæ pretium arbitratus sum .

RATHERII VERONENSIS EPISCOPI AD AMBROSIUM EPISTOLA

De rebus a se post reditum a Synodo Ravennate actis .

Celebrata mediante aprilis universalis Synodo Ravenna , revertus convocavi ex omniibus

successoribus illorum exigi ab aliqua magna parva persona , que illis iure , & legaliter compertum . Insuper interdicimus , ut nec portatum , neque ripaticum , aut teloenum , sive ostium , neque paratam , vel sacramentum , quod dici nefas est , faciant . Sed sine aliquorum hominum , publicas sibi gerentium actiones , perturbatione atque molestia perfistere securi , quietique nullam sustinentes violentiam in suis facultatibus vel omnibus rebus tam mobilibus , quam immobilibus , tam de suis propriis , quam etiam de ecclesiasticis , sed in Dei servitio , & laudibus quieti , & pacifici periverent , quatenus pro nobis , & cuncto populo christiano securi Domini quotidianie exorent . Datum 18. cal. Maii , pontificatus nostri anno 2. Othonis imperatoris an. 6. indictione superscripta .

**ANNO
CHRISTI
967.**

LEGES ECCLESIASTICÆ

REGIS EDGARDI UT PER SE HABENTUR IN SAXONICO

Libro , a secularibus disjunctæ , & a Lambardo veræ .

**Ea Tom. 1.
Coecil. Brit.
100.**

TITULI CAPITULARUM.

- I. *De immunitate ecclesia , & debitis eidem reddendis .*
- II. *De censu ecclesiastico , hoc primitiis seminum .*
- III. *De decimis .*
- IV. *De denario in domos singulas imposito .*
- V. *De diebus festis , & jejuno .*

LEGES EDGARI REGIS.

Leges quas Edgarus rex frequenti senatu ad Dei gloriam , regis majestatis ornamentum , ac reipublicæ utilitatem fancivit .

I.

Primum , ecclesia Dei jura atque immunitates suas omnes habebit : decimas quique primarie (cui is fuerit subjectus) ecclesie , ut ipsum quidem circumducatur aratrum , dato , sive id in praediis thanorum propriis , sive in terris villicorum fuerit .

D. II.

Thanus si in terra ex scripto possella templum habuerit , circum quod fuerit destinatus sepulturæ locus , decimatum suorum trientem unum in id conferre ei integrum esto . Sin circa templum nullus fuerit designatus humationi locus : dato qui est fundi dominus sacerdoti novem partium reliquiarum quantum visum fuerit . Atque ex omni quidem ingenuorum terra , ipsæ seminum primitæ , primarie penduntor ecclesie .

III.

Quisque fetum decimas omnes ante pentecosten persolvito : terræ quidem fructuum decimas ante equinoctium pendito : ipsas autem seminum primitias sub festum divi Martini redditio . Si quis non solverit , penas , ut judiciali libro proditum est , dato . Atque si quis decimas , ad eum quemadmodum , dare noluerit : prepositus regius , illius loci episcopus , & sacerdos conveniunto , atque eo vel invito decimam ecclesie cui debeatur , partem , nona ei reliqua facta , redun-

513
ANNO CHRISTI 967.
donto. Qod ad residua octo partes attinet, qua-
tuor dominus, quatuor episcopus habebit: id quod
fuit, fuit is fuerit minister regis, fuit thani alterius coiunctione.

V.

Denarius autem in domos singulas impositus, ante festum divi Petri redditor. Qui tum non solverit, denarium illum ac alios praterea triginta ad Romanum comportavit, certaque literarum testificatione, domum rediens, se eo detulisse confirmato, ac regi deinde centum viginti solidos numerato. Si quis secundo non dederit, denarium illum ac praterea ter denos Romanos deferat, regique postquam redierit ducentos solidos dependito. Si tertio deliquerit, rebus suis omnibus exiutor.

V.

Dies sabbati ab ipsa diei Saturni hora pomeridiana tertia usque in lunaris diei diluculum festos agitor: qui non celebrabit, penas in judiciali libro descriptas pendit. Ceteri autem dies, perinde ut fuerint a sacerdote indicti, scilicet aguntur. Instituta etiam quam religiosissime observantur.

LEGUM ECCLESIASTICARUM
EDGARI REGIS PRISCA VERSIO.

- I. De debitis ecclesia reddendis.
- II. De ecclesia ubi est cemeterium.
- III. De terminis decimandi.
- IV. De solvendo decimas dare.
- V. De non solventibus denariis S. Petri.
- VI. De solemnitatibus & terminis observandis.

Hoc est institutum quod Edgarus rex consilio sapientum suorum instituit Deo ad gloriam, & sibi ad regiam dignitatem, & genii suis ad communitum.

I.

Primum est, ut ecclesia Dei, recti sui dignificant, & reddatur omnis decimatio ad matrem ecclesiam, cui parochia adjacet de terra thaynorum & villanorum, sicut atratum pererabit.

II.

Si quis thaynorum sit qui feodo suo ecclesiam habeat ubi cemeterium sit, det ei tertium partem decimam suam. Si non sit ibi atrium, det ex suis novem partibus presbytero quod vult, & etiam omne circoscatum ad matrem ecclesiam de omni libera domo.

III.

Et omnis decimatio juvenutis redditia sit ad pentecosten, & terrae frugum ad aequinodium, & omne circoscatum ad festum S. Martini, per plenam forisfacturam quam judicialis liber dicit.

IV.

Si quis decimam dare noluerit, sicut diximus, ^{ij. a episco. aedif. presb. regis & episcopi} faceret illius ecclesie, & reddat ecclesie cui pertinebit decimam suam, & nonam partem dimittat ei qui decimam suam detinuit, & octo partes in duo dividantur, dimidium dominio, dimidium episcopo, si homo regis, si homo thayni.

V.

Et omnis beordpen reddat ad festum S. Petri: & qui non solvit ad terminum illum, deferat eum Romanum, & etiam triginta denarios, & affterat inde significacionem quod tantum ibi reddidit. Et cum redierit domum, emendet centum viginti solidos. Et si iterum reddere nolit, deferat eum Romanum, & emendationem eamdem. Et cum redierit, emendet centum viginti solidos regi. Ad Concil. General. Tom. XVIII.

514
A tertiam vicem, si adhuc non reddiderit, perdat totum quod habebit.

ANNO CHRISTI 967.

VI.

Et solemne diei dominicae conservetur ab hora nona sabbati usque ad lucidum dici luna, super forisfactura quam liber judiciorum dicit & docet. Et alia festivitas, sicut a sacerdote nudicabitur. Et omne inditum jejunium cum oratione devotione servetur.

CANONES EDITI SUB EDGARO REGE,
ET AD LEGES SUAS PERTINENTES,

Ut in veterissimo manuscripto codice Saxonico collegii corporis Christi Cantabrigiensi rep-
ridentur, in hoc frontispicio.

^b Hoc pertinet nunc ad Edgari institutum de sacris initiatum vivendi formula.

I. Docemus ut Dei ministri sunt devote Deo servientes, & ministrantes, & pro omni populo christiano intercedentes, & ut omnes illi senioribus suis sint fideles & obedientes, & omnes promoti in communione necessitate, ac ut qui libet sit aliis auxilio & adjutorio tam coram Deo, quam coram hominibus, & ut sint etiam dominis suis mundanis fidi & veri.

II. Docemus etiam, ut quilibet honoret alterum, & juniores diligenter audiant seniores suos & ament, & seniores diligenter doceant juniores suos.

III. Docemus etiam, ut illi ad quilibet synodus (abeant &) habeant quotannis libros & vestimenta ad servitium ecclesiasticum, & atramentum ac pergamenta ad eorum constitutiones, & trium dierum commentum.

IV. Docemus etiam, ut sacerdos quilibet ad synodum (abiens) habeat clericum suum & apertum hominem pro ministro, & non ignoratum aliquem, qui stoliditatem amet, & in Dei omnipotentis timore.

V. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos in synodo enunciet, si quid ei noceat, & si aliquis magnam ipsi injuriam fecerit; & tunc illi omnes subdiciant quia sibi omnibus factam, & adjuvent ad compensationem, prout episcopus adnotaverit.

VI. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos in synodo enunciet, si in parochia sua noscat aliquem erga Deum contumacem, vel qui in peccatum mortale male incident, quem ad emendationem inclinare nequit, vel non audet propter seculares.

VII. Docemus etiam, ut nullum negotium, quod inter sacerdotes est, deferatur ad judicium seculare, sed componant, ac pacifcent (illud) proprii illorum socii, vel transferant ad episcopum si opus fuerit.

VIII. Docemus etiam, ut nullus presbyter sponte ecclesiam deferat, cui consecratus erat, sed habeat eam pro legitima conjugie.

IX. Docemus etiam, ut nullus sacerdos faciat aliquid eorum, quae ad alterum spectant; non in ecclesia ejus, nec in parochia ejus, neque in societate illius, neque in aliqua earum rerum, que ad eum pertinent.

X. Docemus etiam, ut nullus sacerdos suscipiat alterius scholarem absque venia ejus, quem prius sequebatur.

XI. Docemus etiam ut quilibet sacerdos augenda scientia causa diligenter discat opificium.

XII. Docemus etiam, ut quis doctus sacerdos non contumelia officiat semioductum, sed corrigat eum, si melius norit.

Kk

XIII.

515 XIII. Docemus etiam, ut nullus sacerdos illu-
stri loco natus, contemnat inferioris conditionis
sacerdotem; si quis hoc recte completerit, om-
nes homines ejusdem esse nativitatis (inveniet.)

XIV. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos de-
ceter se gerat, & non sit emptor iniquus, nec
avarus mercator.

XV. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos ba-
ptismum peragat, simul ac requiratur; & deinde
in parochia sua praecepit, ut quilibet infans ba-
ptizetur intra xxxvii. dies; & ut nemo nimis
diu ab episcopo confirmari differat.

XVI. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos chri-
stianismum diligenter promovat, & omnem gen-
tilium omnino extinguat, & prohibeat fontium
adorationem, & necromantiam, & auguria, & in
cantationes, & divinum hominis cultum, & offa-
cias, que excentur in variis praestigiis, & in te-
dis, & in fortilegiis, & in ulnis, & etiam in va-
riis arboribus, & in saxis, & in multis aliis phan-
tasmibus, quibus multi eorum qui non debe-
rent, decipiuntur.

XVII. Docemus etiam, ut quilibet christianus
infans suum ad christianismum diligenter ad-
fuerat, & eum „Pater noster“ & „Credo“
doceat.

XVIII. Docemus etiam, ut diebus festis cel-
sent prophana cantica, & iudi diabolici.

XIX. Docemus etiam, ut cessent diebus solis
mercatura, & conventus populi.

XX. Docemus etiam, ut cessent falsa & ful-
ta colloquia, & ignominiosas tonsuræ.

XXI. Docemus etiam, ut cessent concubina-
tus, & amentur justa conjugia.

XXII. Docemus etiam, ut quilibet discat „Pa-
„ter noster“ & „Credo“, si quando in conse-
crato cimiterio jacere, vel eucharistiam sacra-
percipere vult; propriea quia is non est bonus
christianus, qui hoc discere non vult, nec jure
potest alios e baptimate levare, nec episcopi ma-
num accipere (in confirmatione) nisi hoc prius
addiscat.

XXIII. Docemus etiam, ut in diebus festis
& statis jejuniis nulla omnino contentio sit inter
quoscunque homines.

XXIV. Docemus etiam, ut in diebus festis &
jejuniis juramenta, & ordalia pretermittantur.

XXV. Docemus etiam, ut quilibet vir abstine-
nat ab uxore sua in diebus festis, & statis je-
juniorum.

XXVI. Docemus etiam, ut presbyteri ecclesiæ
custodiant cum omni veneratione ad ecclesiasti-
cum ministerium, & ad purum servitium, & ad
nullas alias res; neque sit aliquid inutile ibi, ne-
que in vicinia; non permittantur vana colloquia,
nec vanæ actiones, neque indecora compositio,
neque unquam alia vanitas, neque por corum
plures, quam quis regere possit.

XXVII. Docemus etiam, ut nihil in ecclesia
reponatur, quod ibidem indecens sit.

XXVIII. Docemus etiam, ut (omnes) in ec-
clesia encæniis valde sobrii sint, & diligenter o-
rient, nec pocula, neque aliquid inutile ibi exer-
cent.

XXIX. Docemus etiam, ut in ecclesia nemo
sepeliatur, nisi sciatur quod in vita Deo bene
placuerit, ut inde judicetur, quod sit sepultura
dignus.

XXX. Docemus etiam, ut sacerdos in nulla
modo missam celebret, nisi in consecratis ecclæ-
siis, præterquam ob extremam alicujus ægritudi-
inem.

XXXI. Docemus etiam, ut sacerdos nunquam
saltem missam celebret nisi super consecratum
altare.

XXXII. Docemus etiam, ut sacerdos nunquam
missam celebret absque libro, & sit canon ei an-
te oculos positus, si velit, ne forte impingat.

XXXIII. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos
habeat corporalem vestem, quem missam cele-
brat, & subuculum sub alba sua, & omnia vesti-
menta missæ debite contexta.

XXXIV. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos
diligenter curet, ut bonum & saltēm justum li-
brum habeat.

XXXV. Docemus etiam, ut nullus sacerdos
solus missam celebret, si non habeat eum, qui
Biphi respondet.

XXXVI. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos
eucharistiam accipiat jejunans, nisi ob extremam
ægritudinem.

XXXVII. Docemus etiam, ut nullus sacerdos
uno die siue quam ter ad summum missam ce-
lebret.

XXXVIII. Docemus etiam, ut sacerdos sem-
per habeat paratam eucharistiam, prout opus fue-
rit, & hanc diligenter in puritate custodiat, & ca-
veat ne inverteat, si autem inverteaverit, ut ac-
cipi nequeat, tunc comburatur in paro igne, &
cibos sub altari condatur, & diligenter apud
Deum emendet, qui hoc neglexit.

XXXIX. Docemus etiam, ut sacerdos nun-
quam præsumat missam celebrare, nisi omnia ha-
beat, que ad S. eucharistiam pertinent, hoc est
puram oblationem, & vinum purum, & aquam.
puram. Vnde illi, qui missam inchoat, antequam
hæc omnia habeat; & vnde illi, qui impurum quid
addit illis; hoc simile esset ei, quod Judæi fe-
runt, quum acetum & fel simul miscerent, & il-
lud postea Christo in ludibrium portigerent.

XL. Docemus etiam, quod sacerdos nunquam
sit dignus missam celebrare, qui non ipse S. eu-
charistiam percipit; nec consecratum nunquam de-
novo consecretur.

XLI. Docemus etiam, ut quilibet calix fusus
sit, in quo S. eucharistia consecretur, & in li-
gno nunquam consecretur.

XLII. Docemus etiam, ut omnia, que alta-
ri appropinquant, & ad ecclesiam pertinent, sicut
valde pura, & digne disposita, & nihil (impurum)
appropinquet illud, sed reponatur sandiu-
rium valde honorifice, & semper lumen ardeat
in ecclesia, quum missa decantatur.

XLIII. Docemus etiam, ut non negligatur ali-
quid consecratum, non aqua consecrata, nec sal,
nec thus, nec panis, nec aliquid sandum.

XLIV. Docemus etiam, ut nulla uxor altare
appropinet, quamdiu missa celebratur.

XLV. Docemus etiam, ut justo stilo tempo-
re campana puletur, & sacerdos quilibet can-
tum suum horarum in ecclesia psallat, & ibi
cum Dei timore sedulo oret, & pro omni po-
pulo intercedat.

XLVI. Docemus etiam, ut sacerdos secularis,
vel conventionalis aliquis noui veniat intra ostium
ecclesiæ, nec intra sacrarium, absque superpellie-
cio suo, neque saltēm ad altare, ut ibi ministret
absque vestitu illo.

XLVII. Docemus etiam, ut nullus sacris ini-
tiatus homo tonsuram suam consecret, nec eam
male tonderi permitat, nec barbam suam per
aliquid tempus alat, siquidem benedictionem
Dei, & S. Petri, & nostram habere velit.

XLVIII. Docemus etiam, ut omnes sacerdo-
tes festis diebus, & jejuniis unanimes sint, &
omnes

L E G E S E C C L E S I A S T I C Æ.

517 omnes uno modo cœnt, re populum in erro. A norit respondere, quum christma tollit, quid in orationibus pro rege & episcopo fecerit.

LXIX. Docemus etiam, ut quodlibet jejuniū eleemosynis honorificetur, hoc est, ut quisquis ex devotione erga Deum eleemosynam sedulo dare velit, tunc jejuniū ipsius Deo sit gratius.

L. Docemus etiam, ut sacerdotes in ecclesiis ministeriis omnes simul operam navent, & sit æquale salariū in anni spatio in omnibus ecclesiis ministeriis.

LI. Docemus etiam, ut sacerdotes juvenutem sedulo doceant, & ad opifia trahant, ut ecclesiis auxilium (inde) habeant.

LII. Docemus etiam, ut sacerdotes quolibet die solis ad populum predicent, & semper bonum iis pœmbeant exemplum.

LIII. Docemus etiam, ut nullus christianus sanguinem comedat alicuius generis.

LIV. Docemus etiam, ut sacerdotes populum admoneant ejus, quod sedulo Deo sacre debent, ut justi sint in reddendis decimis & aliis rebus, primo aratri eleemosynis xv. dies a paschate, & scutum decimis ad pentecosten, & frumentum terra ad omnium sanctorum (festum) & deñarii S. Petri ad Petri festum, & census ecclesiæ ad Martini festum.

LV. Docemus etiam, ut sacerdotes ita populi eleemosynam distribuant, ut illis tam Deum propitium reddant, quam populum ad eleemosynas adfuerant.

LVI. Docemus etiam, ut sacerdotes psalmos cantent, quum eleemosynas distribuant, & pauperes diligenter orient, ut his pro populo intercedant sedulo.

LVII. Docemus etiam, ut sacerdotes sibi caueant ab ebrietate, & illam diligenter reprehendendo interdicant aliis hominibus.

LVIII. Docemus etiam, ut nullus sacerdos sit cerevisarius, nec aliquo modo securram agat secum ipso, vel aliis; sed sit, sicut ordinem ejus decet, prudens & venerandus.

LIX. Docemus etiam, ut sacerdotes a juramento sedulo sibi caveant, & illud valde etiam prohibeant.

LX. Docemus etiam, ut nullus sacerdos mulierum consortium nimis amet, sed diligit legitimam suam uxorem, idest ecclesiam suam.

LXI. Docemus etiam, ut nullus sacerdos adfert falso testimonio, neque a consilio furum sit.

LXII. Docemus etiam, ut sacerdos nunquam ordalia visitet, aut juramenta.

LXIII. Docemus etiam, ut sacerdos contra thanum non juret in compurgatione, nisi thanus præjuraverit.

LXIV. Docemus etiam, ut sacerdos non sit venator, neque accipitriarius, neque porator, sed incumbat libris suis, sicut ordinem ipsius decet.

LXV. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos confessionem, & penitentiam doceat eum, qui ipsi confiteratur, & ad emendationem quoque adjuvet, & ægrotō S. Eucharistiā p̄breat, quum ei opus est, & ungat illum quoque, si hoc desideret, & post obitum diligenter involvar; neque p̄mittatur aliquid vanum circa corpus, sed cum Dei timore decenter sepeliatur.

LXVI. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos oleum habeat ram ad baptismum, quam ad ægrotos inungendos; sit etiam paratus jus populi & christianismū sedulo promovere quovis modo tam bene predicando, quam bonum exemplum p̄bendo; tunc largetur ei Deus omnipotens, quod ipsi maxime acceptum erit.

LXVII. Docemus etiam, ut quilibet sacerdos

Council. General. Tom. XVIII.

518

De confessione.

I. Quando aliquis voluerit confessionem facere peccatorum suorum, viriliter agat, & non erubescat confiteri sceleris, & facinoris se accusando; quia inde venit indulgentia, & quia sine confessione nulla est venia. Confessio enim sanat, confessio iustificat.

Magna hic lacuna, fore spatium in usq. codice, cui catena alias inseruntur videbatur scriba.

Præveniat hunc famulum tuum queso, Domine, misericordia tua, ut omnes iniurias ejus celeri indulgentia deleantur per Jesum Christum Dominum nostrum.

B Exaudi queso, Domine, supplicum preces clamantium ad te, queso, Domine.

II. Quicumque est medicus animarum hominum, & carum actiones norit, studeat divisa-
nem, & discernere, quomodo hominum actioni-
bus penitentiam injungat; attamen non condem-
net eos, neque desperare faciat. Cum homo de-
licta sua ei confiteri vult, exaudiat eum primo
patienter, quam prudenter ipsius sit intentio: si
velit & possit humiliter actiones suas confiteri,
& tu percipias, quod peniteat peccatorum suo-
rum, doce ipsum amanter, & cum misericordia.
Si non possit actiones suas confiteri, & reatus
suos examinare,

III. Interroga eum de moribus ipsius, & ex-
torque reatus illius, & expone actiones ejus, &
cogita quod nunquam debeat eodem modo judi-
care divites & pauperes, liberos & servos, senes
& juvenes, sanos & infirmos, humiles, & super-
bos, fortes, & debiles, sacris iniciatos & laicos.

Quodlibet factum iudex prudens discernere de-
bet prudenter, quando factum sit, & ubi, vel
quando: nullo tempore injustum permisum est,
attamen quis diebus festis & jejunis & locis fe-
stivis quam diligentissime ab eo sibi caveat. Et
quanto potentioris & majoris ordinis homo sit,
tanto gravius coram Deo, & coram mundo in-
justitiam emendare debet, quoniam potens & im-
potens non possunt æqualia onera habere, nec
infirmus firmo similis esse; hi ergo sunt distin-
guendi, & discrete discernendi.

D

IV. Posthæc surget humilius ad confessorem suum, & dicat primo: Ego credo in Dominum summum patrem, omnium rerum gubernatorem, & in Filium, & in Spiritum sanctum, & ego cre-
do vivere post mortem; & ego credo resurgere in die iudicii, & omne hoc credo per Dei po-
tentiam & misericordiam ejus mereri

V. Et tunc dicat animo penitenti & humili
confessionem suam confessario suo, inclinans hu-
militer, & sic dicat:

Ego confiteor omnipotenti Deo & confessorio
meo, spirituali medico, omnia peccata mea, qui-
bus per malignitatem spiritus unquam pollutus
fui, sive in factis, sive in cogitationibus, sive
cum masculis, sive cum feminis, vel cum aliqua
creatura, peccata naturalia sive prænaturalia.

VI. Confiteor gastrimargiam ciborum tam ma-
ne, quam vespere. Confiteor omnem avaritiam,
& invidiam, & detractionem, & bilingue vitium,
mendacium, & injustum gloriam, & vaniloquium,
& injustum magnificientiam, & omnem superbiam,
qua ad corporis mei pravum consilium accidit.
Confiteor quod nimis lepe fuerim peccati auctor,
& peccati auctor, & peccati conscius, & peccati
doctor.

VII. Confiteor animi mei homicidium, & per-
uria, & seditionem, & superbiam, neglegitum

Kk 2 præ-

519 præceptum Dei. Confiteor omnia, quæ unquam A pensaverit, & quomodo ipsi remissionem dare oculi vidi ad avaritiam vel ad detractionem, vel auribus ad inutilia audivi, vel ore meo vana locutus sum.

VIII. Confiteor omnia corporis mei peccata, cutis, & carnis, & opis, & nervorum, & renum, & cartilaginum, & lingue, & labiorum, & fauorum, & dentium, & come, & medullæ, & rei cuiusque mollis vel dura, humidæ, vel siccæ. Confiteor quod baptismus meum pejus servaverim, quam Domino meo sum pollitus, & ordinem meum, quem in amorem Dei, & sanctorum ipsius debebam custodire, & in meam ipsius gloriam salutem ego non custodivi debito modo. Confiteor quod horas meas canonicas sparsus neglexerim, & pejeraverim in dominorum meorum animam; & Domini mei nomen in vanum sum pferim.

IX. Omnium (peccatorum) rogo a Domino meo remissionem ut nunquam diabolus mihi insidietur, ut abique confessione, & emendatione peccatorum meorum (non moriar) sicut hodie confiteor omnes meos reatus coram Domino Salvatore Christo, qui gubernat cælum & terram, & coram hoc sancto altari, & his reliquis, & coram confessario meo, & Domini presbitero, & sum in pura & in vera confessione, & in bona voluntate omnia mea peccata emendare, & deinde taliter abstinere, qualiter unquam possim.

X. Et tu Salvador Christe sis misericors animæ meæ, & remitte ac dele peccata mea, & reatus meos, quæ olim vel unquam ante commisi, & duc me ad sublime tuum regnum, & ibi habitem cum Sanctis tuis & electis absque fine in æternum. Jam te ora humiliter, Sacerdos Domini, ut sis testis meus in die judicii, ut diabolus nequeat in me potestatem habere, & ut tu apud Dominum sis advocatus meus, quod peccata mea & reatus meos emendem, & ab aliis hujusmodi abstinem: ad hoc adjuvet me Dominus, qui vivit, & regnat in æternum. Amen.

Modus imponendi penitentiam.

I. Senex & juvenis, dives, & pauper, sanus & infirmus, & cujuscumque ordinis, & si quis aliquid invitus peccaverit, non sit similis ei qui voluntarie, & sponte de industria peccavit; & si quis etiam necessitate coactus deliquerit, sit protectione, & correctione legis semper dignus, quia necessitate coactus erat ad id quod perpetravit.

II. Quodlibet factum distinguendum est caute coram Deo, & coram mundo.

Hic ritus observatur trans mare: hoc est,

III. Ut quilibet episcopus sit in sede sua episcopali die Mercurii, quem appellamus caput jejuni; tunc quilibet illorum, qui peccatis mortaliibus polluit est, in illa provincia ad eum veniat illo die, & peccata sua ei fateatur, & ille tunc doceat eum penitentiam, juxta quamlibet reatus rationem; qui si magne sit enormitas, removeatur ab ecclesiastica communione, attamen ad propriam necessitatem excusat, & admonetur, & ipse sic cum ventia ejus domum revertatur.

IV. Et inde die Jovis ante pascha omnes ad suum quilibet locum congregentur, & cantent super eum episcopus, & abolitionem det; & ille sic postea domum revertatur cum episcopi benedictione: hoc ita observandum est ab omni christianorum populo.

V. Attamen sacerdos diligenter considerare debet, quali cum contritione, & quali cum perfessione penitentiam, quæ ipsi imposita erat, com-

debeat.

VI. Si laicus alium occidat sine causa, jejunet VII. annos; III. pane & aqua, IV. sicuti confessarius eum docuerit; & post septem annos compenset, postea diligenter lugeat delictum suum, qua poterit industria, quoniam incognitum est quomodo accipiatur penitentia ejus apud Deum.

VII. Si quis alterum occidere velit, & nequeat voluntatem suam implore, jejunet tres annos, unum pane & aqua, & duos sicuti confessarius ipsius eum docuerit.

VIII. Si laicus invitus aliquem occidat, jejunet tres annos; unum pane & aqua, & duos sicuti confessarius eum docuerit, & lugeat B delictum suum semper.

IX. Si sit subdiaconus jejunet sex annos. Si sit diaconus, jejunet septem annos. Si sit sacerdos jejunet decem annos, & epiplopus xii. & lugeat semper.

X. Si quis infantem suum occiderit invitus, jejunet quinque annos, tres pane & aqua, ut supra.

XI. Si episcopus vel sacerdos aliquem occidit, perdat ordinem suum, & postea diligenter compenset.

XII. Si uxor infantem suum enecet intra se, vel postquam natus sit, potu vel aliis rebus, jejunet decem annos, tres pane & aqua, & septem prouti confessarius ejus ex misericordia ei fanciuerit, & deinde illud lugeat.

XIII. Si quis mancipium suum occiderit, sine culpa in turore suo, jejunet tres annos.

XIV. Si mulier maritum suum verberet ex aliqua zelotypia, & ille inde moriatur, & ille sit innocens, jejunet septem annos, & si ille sit reus, jejunet tres annos, & lugeat delictum suum semper.

XV. Si quis se cum bestia polluit, vel masculus cum alio, si sit xx. annorum, jejunet quindecim annos; & si vir uxorem suam habeat, & ipse xl. annos natus sit, & tale quid committat, abstineat, & jejunet quamdiu in vivis est, & non profumat Domini corpus percipere, antequam mors illum avocet. Juvenis & insipiens acriter verberetur, qui tale quid commiserit.

XVI. Si quis adulterium committit per septennium tribus diebus in hebdomada jejunet pane & aqua, sive sit uxor, sive maritus.

XVII. Si quis conjugem suam deserit, & dicit aliam uxorem, adulterium committit, non concedatur ei aliquid eorum iurium, quæ ad christianos pertinent, nec mortuo, nec vivo, nec sepeliat homo hic cum christianis. Et idem etiam uxori fiat. Et cognitorum, qui idem fecerint, perdat quilibet ius suum, nisi citius reverti & sedulo corrigerem velint.

XVIII. Si quis habeat uxorem & concubinam etiam, nullus sacerdos ei ullum aliquid officium praetet cum christianis, nisi ad emendationem revertatur, unam retineat sibi sive uxorem, sive concubinam.

XIX. Si vir cum alterius legitima uxore coeat, vel uxor cum alterius uxor's legitimo coniuge, jejunet septem annos, tres pane & aqua, & qua-

LEGES ECCLESIASTICÆ.

521
et quatuor sicut confessarius eum docuerit, & iu-

geat delictum suum semper.

XXI. Si que uxor duos fratres in conjugium sumat, uoum post alium, iudicio obnoxii sunt illi, & seduli in penitentia sint quarendi vivunt, prout confessarius eorum docuerit ipsos; & in eorum obitu sacerdos faciat iis officium, sicut christianis sit, si promiserint se melius emendare voluisse, si diutius vixissent.

XXII. Si quis in aliquo nefando peccati consilio permanerit, usquedam vitam suam finiat absque uilla respiciencia; non novimus aliquid ei confilium suppeditare, nisi quod hoc ad Dei iudicium pertineat, neque potest absolvi.

XXIII. Si uxor aliqua despontata sit, non sit permisum ut aliqua aliis vir eam illi eripiat; si quis hoc fecerit, sit excommunicatus.

XXIV. Si quis cum fraude sua uxorem vel virginem invitam rapuerit ad illicitum concubatum, sit ille excommunicatus.

XXV. Si quis illecebris suis alterius hominis pedissequam ab eo seducat scortationis causa, & cum illa invita coeat; si sit sacris initiatus homo, perdat ordinem suum; si sit laicus, sit excommunicatus ab omnibus christianis officiis.

XXVI. Si que virgo despontata est, & hoc temporis intervallo abducatur, vel sub aliquo praetextu auferatur ab eo, cui despontata erat; & deinde accidat ut illa in conspectu ejus veniat, cum venia illi possunt coire, quoniam contra voluntatem suam illa ab eo aberat.

XXVII. Si foemina consecrata sit, & deinde ad mundanam vanitatem revertatur, & familiam alat, & cogitet se ex possessione sua emendatram esse quod a Deo declinaverit, hoc nihil est; sed deferat peccati confortium, & revertatur ad Christum, & vitam suam vivat, sicut confessarius illius docuerit, & diligentissime deinde delictum corrigit.

XXVIII. Si presbyter vel monachus hominem occiderit, perdat ordinem suum, & jejunet decem annos; quinque pane & aqua, & quinque tribus diebus per hebdomadam; & reliquis fructu cibo suo, & lugeat delictum suum semper.

Diaconus octo pane & aqua, & reliquis ut supra.

Clericus vi. annos; iv. pane & aqua.

Laicus v. annos; iii. pane & aqua, ut supra.

XXIX. Si quis sacris initiatum occiderit, vel proprium proximum cognatum, deferat terram & possessionem suam, & faciat sicuti papa instruxerit eum, & lugeat semper.

XXX. Si presbyter vel monachus concubitum lascivum exercet, vel conjugium violet, jejunet x. annos, & lugeat semper. Diaconus vii. Clericus vi. Laicus v. (annis) ut propter homicidium.

XXXI. Si presbyter vel monachus vel diaconus legitimam uxorem habet, antequam consecratus sit; eam deferat & ordines recipiat, & postea propter concubitum illam tæpe recipiat, jejunet quilibet eorum tanquam pro homicidio, & valde lugeant.

XXXII. Si sacerdos, vel monachus vel disconus vel laicus vel clericus cum monacha coeat, jejunet quilibet, prout ordinis tuo convenit tanquam pro homicidio, & semper a carne abstinent; & monialis decem annos, ut etiam sacerdos, & lugeant semper.

XXXIII. Si quis cum moniali coire vellet, & ipsa nollet, jejunet unum annum pro iusta.

Concil. General. Tom. XVIII.

522

A illa voluntate pane & aqua. Si quis vellet coire cum alterius legitima uxore, & ipsa nollet, jejunet unum annum pro iusta illa voluntate pane, & aqua.

XXXIV. Si quis coire vellet cum alterius legitima conjugi, & ipsa nollet, jejunet tres quadragesimas pane & aqua, unam in estate, aliam in autumno, tertiam in hyeme.

XXXV. Si quis velit cum uxore iuste coire jejunet xl. dies pane & aqua.

XXXVI. Si quis alium cum filia sua deprehendat, compenset apud (pueris) amicos, & uerique jejunet unum annum diebus Mercurii & Veneris quamdiu vixerit, & lugeat semper delictum suum.

XXXVII. Si quis cum bestia coeat, jejunet xv. annos; octo pane & aqua, & septem alios quolibet anno tribus diebus quadragesimas, & diebus Mercurii & Veneris, quamdiu vixerit, & lugeat semper delictum suum.

XXXVIII. Si quis seipsum propria de voluntate polluat, jejunet tribus annis; quolibet tribus quadragesimas pane & aqua, & abstineat a carne singulis diebus, excepto die solis.

XXXIX. Si quis alium veneficio occidat, jejunet septem annos, tres pane & aqua, & quatuor alios annos tribus diebus per hebdomadam pane & aqua; & lugeat semper.

XL. Si quis homini paxillum infigat, jejunet tres annos; unum pane & aqua, & duos tribus diebus per hebdomadam pane & aqua; & si homo propter paxillum illum moriatur, tunc jejunet septem annis; sicuti hic adscriptum est, & lugeat delictum suum semper.

XLI. Si quis veneficio utatur ad alterius amorem (ibi conciliandum) & ei (illud) der in elu vel in potu, vel in arte incantandi, si sit laicus, jejunet dimidium anni diebus Mercurii & Veneris pane & aqua, & alios diebus ligatur cibo suo, excepta carne. Clericus unum annum, ut supra, tribus diebus per hebdomadam pane & aqua; Diaconus tres annos ut supra. Presbyter quinque annos; unum eorum pane & aqua, & quatuor quilibet die Veneris pane & aqua, & alios diebus abstineat a carne.

XLII. Si quis turpiter in præternaturalibus rebus contra Dei creaturam per aliquam rem se polluerit ipsum, lugeat semper quamdiu vixerit, juxta illud quod factum est.

XLIII. Si quis in somno infantem suum compriuat, ut moriatur, jejunet tres annos; unum pane & aqua, & biennium tribus diebus per hebdomadem; & si per ebrietatem factus sit, compeleret gravius, sicut confessarius ipsius docuerit, & lugeat illud semper.

XLIV. Si infirmus infans ethnicus (id est absque baptismo) decedat, & hoc ex sacerdotis procrastinatione sit, perdat ordinem suum, & ledulo hoc corrigit; & si id per negligenciam amicorum fiat, jejunent tres annos, unum pane & aqua, & biennium tribus diebus per septimanam, & lugeant hoc semper.

XLV. Si quis christianum ad ethniciendum vendat, non sit dignus aliqua requie cum christiani, nisi ipsum deinde dominum redemerit, quem antea vendiderat foris; & si hoc facere nequit, dividatur pretium illud totum, Dei gratia, & alium redimat alio prelio, & eum tunc dimittat, & ad hanc suageat compensationem tres annos integros, sicuti confessarius illum docuerit. Et si pecuniam non habeat, qua hominem redimere posset, compenset gravius, hoc est septem annos integros, & lugeat semper.

Kk 3 XLVI.

LEGES ECCLESIASTICÆ.

XLVI. Si quis scipsum valde labefasset multi-
fariis peccatis, & ille deinde ab eis abstinere &
sedulo corrigeret velit, inclinet ad monasterium,
& serviat ibi semper Deo & hominibus, sicuti
docetur, vel a patria longe peregrinetur, & po-
nitentiam agat semper, quamdiu vixerit, siue
salutem querat animæ sua saltem in terra per
gravissimam compensationem, quam unquam ex-
periiri possit; prout docetur.

De paenitentia.

I. In hac confessione valde conducit alicuius
theologi necessarium auxilium, sicuti omnino bo-
nus medicus est ægroti hominis medela.

II. Per concupiscentiam homo sepe peccat, &
haud raro per diaboli instigationem; & hoc est
terribile, quod sacris initiat tam graviter apud
Deum peccant, ut ordinem amittant.

III. Et ad hoc corrigendum opus est rigida po-
nitentia, semper tamen juxta ordinis & juxta pec-
cati modum, secundum leges canonicas. Et eti-
am querendum est de hominis viribus, & de (sa-
tisfactionis) ejus modo, & de ipsiusmet animi
compunctione. Aliqui paenitentiam agant annum;
aliqui plus anno; & deinde pro delicti modo, &
liqui paeniteant mensem, aliqui plus mense; ali-
qui septimanam paeniteant, aliqui plus septimanam;
aliqui diem paeniteant, & aliqui plus die, & ali-
qui omnes vitæ suæ dies.

IV. Si medicus gravia vulnera bene curate do-
bet, adhibeat oportet bona medicamenta; nulla
vulnera sunt adeo mala, quam vulnera peccati,
quoniam iis homo meretur æternam mortem, nisi
per confessionem, & per abstinentiam, & per po-
nitentiam sanetur.

V. Tunc medicus debet esse sapiens & prudens,
qui vulnera curare debet. Per bonam doctrinam
prius curetur, & hoc facto expurgeatur venenum,
quod in eo est, hoc est, ut scipsum prius purget
per confessionem.

VI. Omnis homo evomere debet peccata per
bonam doctrinam cum confessione, eodem modo,
se fit letialis morbus per bonam potionem.

VII. Non potest alius medicus bene curare
antequam venenum excellerit, neque homo ali-
quis etiam paenitentiam bene docere potest eum,
qui confiteri nolit, neque alius homo peccata
absque confessione corrigerere potest; sicut minus
bene curari potest, qui lethale quid exhaustus, nisi
venenum omnino evomatur.

VIII. Post confessionem per paenitentiam quis
Dei misericordiam potest citio mereri, si cum
interiori corde plangat, & lugat quod per diabolici
instigationem antea seductus sit ad iniustitiam.

IX. Prudentem confessarium valde etiam decet
prudens paenitentia, sicut omnino boni medici est
ægrum hominem curare. De compensatione ne-
cessarii ulcus & de operibus hominis inquiri debet
secundum leges canonicas, & ratio statui etiam
pro viribus, & pro modo, & pro eo, qui agno-
scit cordis sui luctum, & sollicitudinem propriam.

X. Gravis paenitentia est, quod laicus arma sua
deponat, & nudus pedibus longe peregrinetur, &
non pernoctetur alibi, & jejunet & valde vigi-
let, & ore diligenter die ac nocte, & volens se
satiget, & ita inculitus sit, ut terro nec crines
nec unguis tangat.

XI. Nec ut ingredietur thermas, nec lectum
mollem, nec gustet carnem nec aliquid ejus, un-
de ebrios esse possit; non ingredietur ecclesiastis,
attamen locum sanctum diligenter querat, & rea-
rum suum confiteatur, & intercessionem roget,
& neminem osculetur, sed semper peccata sua
valde lingat.

XII. Credeliter agit qui scipsum hoc modo
damnat, attamen beatus est ille, si nulli alii rei
invigilet, quam ut plene (peccata) corrigat; quo-
niam nullus homo in mundo adeo valde Deum
peccatis offendit, quin apud Deum emendare
queat, si hoc sedulo aggrediatur.

XIII. Paenitentia fuit variis modis, & multi
homines eleemosynis (eam) redimere possunt.

XIV. Si quis ad hoc facultates habeat, erigit
ecclesiam in laudem Dei, & si præterea valent,
adiciat terram, & admittat decem juiores, qui
ibi pro eo servire, & ibi quotidie Deo possint
ministrare; & instaurerit etiam Dei ecclesiam ubi-
que pro facultate sua, & instaurerit vias publicas
Pontibus super aquas profundans, & super caeo-
fas vias, & distribuat, Dei causa, diligenter id,
quod habet juxta facultatum suarum rationem,
& adjuvet diligenter pauperes viduas, & orpha-
nos & peregrinos; manumittat servos suos pro-
prios, & redimat ab aliis hominibus servorum
suorum libertatem, ac saltē pauperes bello va-
statos, & pascatur egenos, & vestiat hospitio, &
foco, balneo, & ledit eos propiciat, & in sui
ipsius necessitatem ubique diligenter intercessio-
nem faciat in missarum & psalmorum cantibus,
& semetipsum ex devotione erga Dominum suam
castiget quam acerrime per abstinentiam a cibo
& potu, & quacumque corporali concupiscentia.

XV. Et si quis autem minus facultatum ha-
beat, diligenter pro viribus suis faciat, quod po-
test; decimet in Dei timore omne, quod habet,
& examinet scipsum, quotiens opportune poterit,
& sepe visitet cum eleemosynis suis ecclesiias, &
sanctificet locum cum salutatione candelari, &
concedat hospitium, & cibum, & protectionem
eis, quibus opus est, & ignem ac alimentum, &
lectum ac balneum, & faciat vestiri & adjuvari
pauperes, quantum potest.

XVI. Visitet ex amore Dei ægros animo, &
ægrotos, ac mortuos sepeliat ex devotione erga
Deum, & ipse in occultis locis in genua provol-
vatur sepe, & super terram totam se prosterat
sepe ac crebro, & jejunet ac vigilet, & diligenter
oret die & nocte, sepe ac crebro. Et si quis
minus adhuc minus facultatum habeat, pro viri-
bus suis faciat sedulo, quicquid potest, saltē
labore conterat corpus suum adversus libidinem.
Si prius per mollem libidinem diabolo placuerit,
jejunet nunc, e contrario, quod id prius per in-
justam ingluviem perpetraverat; vigilet & labo-
ret contrario, quod prius sepe somnolentus &
piger fuerit, cum non deberet, vel inutiliter ni-
mis vigilaverit; sustineat frigus & balneum frigi-
dum contra astum, quem per cupidinem suam
ubique excitavit. Et si aliquem ubique injuste
sponte exacerbaverit, compenset diligenter; & si
aliquis eum offendat, libenter remittat ex timore
Dei, & semper, quantum poterit, cogitet diligen-
tissime quicquid compensationis loco facere possit
contra singula peccata, quæ per diaboli semen
prius adoleverant; & si de via aliquem, ad lu-
crandum quicquam deduxerit, ducat eum diligenter
postea in rectam viam. Hoc est quod ego vo-
lo: si aliquem ad peccatum incitaverit, faciat ei
sicut necessarium est, deducat eum inde, & du-
cat illum in rectam viam, & quemlibet diligenter
debortetur a peccatis; tunc statim peccata ip-
sius erunt leviora.

XVII. Idem judicium potest quis cum confes-
sarii consilio sibi ipsi judicare, qui constanter a
peccatis suis abstinere, & peccata sua corrigerere
vult, distribuat ex devotione erga Deum omne
quod habet, & deserat cum iis totam terram &
pa-

LEGES ECCLESIASTICÆ.

525

patriam, & omnes mundi amorem, & serviat Acharistiam percipiat, nisi nimium gravis sit peccator, ut adhuc (eam percipere) nequeat: & tunc pollicetur saltem, quod semper abhinc Dei voluntatem peragere velit, & ab omni injustitia per Dei auxilium imposterum abstinere, christianum quam strenue unquam potest, iuste teneat, & omnia gentilium omnino abliuere, animum & mores, verba & opera sedulo corrigere, omnem justitiam colere, & injustitiam evitare per Dei auxilium, quam diligentissime unquam possit. Et maximo suo commodo faciet illi, qui hoc præstiterit, quod Deo pollicitus erat.

Hic indicatur, quomodo ageret jejunium suum redimere debet.

XVIII. Unius diei jejunium uno denario redimi potest: quilibet homo potest unius diei jejunium redimere ducentis & viginti psalmis; quilibet homo xxx. mensium jejunium redimere potest xxx. solidis, vel si aliquem (e carcere) liberet, qui tanti astmetur. Et pro unius diei jejunio, ut canetur sex vicibus "Beati immacul." & sex vicibus "Pater noster" & pro unius diei jejunio, ut genua flecantur, & incurvantur lx. vicibus ad terram cum "Pater noster. Potest etiam aliquis unius diei jejuniorum redimere, si omnia membra extendat ad Deum in orationibus suis, & cum vera contritione, & cum fide recta, & xv. vicibus cantet "Miserere mei Deus" & xv. vicibus "Pater noster." Et tunc ei concessa sit totius diei allevatio peccatorum.

XIX. Septennale jejunium quis xii. mensibus compensare potest, si quotidie cantando finiat psalterii psalmos, & itidem nocte, & l. vespere. Redimi potest etiam per unam missam xii. diecum jejunium; & per decem missas allevari potest iv. mensium jejunium, & per xxx. missas allevari potest xii. mensium jejunium, si velit ex verbo Dei amore pro seipso intercedere, & peccata sua confessario suo confiteri, & eadem corrigerre, prout ille eum docuerit, & diligenter semper ab illo abstinere.

De magnatibus.

I. Ita vir potens & amicorum dives penitentiam suam auxilio amicorum multum allevare potest. Primo in Dei nomine per confessarii sui testimonium ostendat veram fidem, & condonet omnibus illis, qui erga eum peccaverunt, & faciat confessionem suam intrepide, & pollicetur abstinentiam, & suscipiat penitentiam cum multo gemitu.

II. Deponat tunc arma sua & inanem vestimentum, & sumat scipionem in manus, & eat sedulo nudus pedibus, & corpori induat lanea, vel cilicia, & non ingrediatur lectum, sed jaceat in area, & faciat, ut vii. annorum numerus intratres dies ita temperetur; primo accipiat in auxilium sibi xii. homines, & jejunet tres dies pane & viridis oleribus, & aqua, & conquerat sibi ad consummandum illud, quomodocumque potest, septies cxx. homines, qui jejunent singuli pro eo tribus diebus; tunc jejunantur tot jejunia quot sunt dies in vii. annis.

III. Cum quis jejunat, distribuat fercula, quibus ipse uti deberet, omnibus Dei pauperibus, & tribus diebus, quibus jejunat, negligat mundi negotia, & die ac nocte quam sepiusime potest in ecclesiis habitet, & ibi cum eleemosynario lumine viglet diligenter, & ad Deum clamet, & remissionem petat animo gementi, & saepe genua flebat super crucis signum; interdum erigit se, interdum se prostrernat, & diligenter noscat vir potens lacrymas fundere, & peccata deflere. Et pascat tribus diebus pauperes quotquot maxime potest, & quarto die abluit omnes, & hospitio exceptat, & pecuniam donet, & ipse penitentiam agens sic circa lotionem pedum eorum (occupatus) & missa dicantur eo die pro ipso tot, quot unquam obtineri possunt, & illarum missarum tempore detur ei absolution, & tum sanctam eu-

526

charistiam percipiat, nisi nimium gravis sit peccator, ut adhuc (eam percipere) nequeat: & tunc pollicetur saltem, quod semper abhinc Dei voluntatem peragere velit, & ab omni injustitia per Dei auxilium imposterum abstinere, christianum quam strenue unquam potest, iuste teneat, & omnia gentilium omnino abliuere, animum & mores, verba & opera sedulo corrigere, omnem justitiam colere, & injustitiam evitare per Dei auxilium, quam diligentissime unquam possit. Et maximo suo commodo faciet illi, qui hoc præstiterit, quod Deo pollicitus erat.

IV. Hoc est potensis viri & amicorum divitis penitentiam allevare; alt infirmus non potest ita procedere, sed debet in seipso illud exquirere diligentius. Et hoc est etiam equissimum, ut quilibet propria sua delicta diligenter correctione ulciscatur in seipso. Scriptum est enim "Quia unusquisque onus suum portabit."

Leges ecclesiasticas regis Edgari.

Ex ms. Coll. Corp. Chr. Cantab. §. XVIII. & K.II.

Eadgari leges.

HOC est institutum, quod Eadgarus cum sapientum suorum consilio instituit in gloriam Dei, & sibi ipsi in dignitatem regiam, & in utilitatem omni populo suo.

I. De immunitate ecclesie, & debitis eidem reddendis.

Hoc sit igitur primum quod ecclesie Dei jure suo dignum sit, & dentur omnes decimae primariae ecclesie, ad quam parochia pertinet; & tunc praefetur sive de terra thani, sive de terra vilanorum, prout aratum circumducitur.

II. De censi ecclesiastico.

Si quis thanorum sit, qui in feodo suo ecclesiam habet, in qua sit cemeterium, det tunc tertiam partem proprietarum decimarum suarum ecclesie sua. Si quis ecclesiam habet, in qua non sit cemeterium, tunc ex novem partibus presbytero suo det quicquid velit, & translat quilibet ecclesiasticus census ad primariam ecclesiam de qualibet terra libera.

III. De decimis.

Et singulæ scutum decimæ praestentur ad pentecosten, & terra frugum ad æquinoctium. Et quilibet census ecclesiasticus praestetur ad festum Martini, per plenam multam, quamlibet judicialis adbotat. Et si quis decimam præstare nolit, sicut diximus, proficiscatur ad eum. Praefetus regis, & episcopi, & ecclesie presbyter, & tuunt, invito eo, decimam partem, quæ ad ecclesiam pertinet, & assignent ei nonam partem, & dividantur octo partes in duo, & capiat dominus dimidium, dimidium episcopus, sive sit Eregis sive thani minister.

IV. De nummo in singulas domos imposito.

Et quilibet nummus in domos singulas impeditur, detur ad Petri festum diem, & qui ad illum terminum (eum) non solverit, portet eum Romanum, & alios præterea xxx. denarios, & referat inde testimonium, quod ibi tot tradiderit. Et tunc domum reversus, solvat regi cxx. solidos, & si eum iterum solvere nolit, portet illum deinde Romanum, & simile quid compenset, & tunc domum reversus, solvat regi ducentos solidos. Si tertia vice reddere nolit, perdat omne quod habet.

V. De

O R A T I O

527 V. De festis diebus & jejunis.

528 Alune, sub multa quam liber judicialis adnotat;
& singuli alii festi dies (celebrentur) sicut justam
Quodlibet diei solis festum celebretur ab hora est. Et institutum jejunium servetur cum omni
pomeridiana diei saturni, usque ad diluculum diei devouone.

ANNO
CHRISTI
967.

O R A T I O E D G A R I R E G I S

ANNO
CHRISTI
967.

AD DUNSTANUM ARCHIEPISCOPUM CANTUARIE,

Osvaldum Vigorniz, & Ethelvvaldum Ventanæ, episcopos,

*In qua clericorum conjugatorum enumerat vita, ejiciendosque decernit, & introducendos
monachos. Curam res bis demandas episcopis regia fultiss autoritate.*

Quoniam magnificavit misericordiam suam Do-
minus tacerre nobiscum: dignum est, o pa-
tres reverendissimi, ut innumeris illius be-
neficiis, dignis respondemus operibus. Neque e-
nim in gladio nostro possidemus terram, & bra-
chium nostrum non servavit nos, sed dextra ejus,
& brachium sanctum ejus, quoniam complacuit
illi in nobis. Iustum proinde est, ut qui omnia
subiecti sub pedibus nostris, subjeciamus illi &
nos & animas nostras: &, ut hi, quos nobis sub-
didit, ejus subdantur legibus, non legniter elabo-
remus. Et mea quidem intererit laicos cum æqui-
tatis jure tractare, inter virum & proximum suum
iustum judicium facere, punire sacrilegos, rebol-
les comprimere, eripere inopem de manu fortio-
rum ejus, egenum, & pauperem a diripientibus
eum. Sed & meæ solitudinis est, ecclesiastum
ministris, gregibus monachorum, choris virginum,
& necessaria eorum procurare, ac latuli, & quieti,
vel paci consulere. De quorum omnium mo-
ribus ad nos spectat examen, si vixerint conti-
nenter, si honeste se habeant ad eos qui foris-
tunt; si divinis officiis solliciti, si ad docendum
populum assidui, si virtu sobrii, si habitu mode-
rati, si in judiciis sint discreti. Pace vestra lo-
quor, reverendi patres: si ista solerti scrutinio
curassetis, non tam horrenda & abominanda ad-
aures nostras de clericis pervenirent.

Taceo quod non est illis corona patens, nec
tonsuram conveniens: at in velle lascivia, insolentia
in gestu, in verbis turpitudo, interioris homi-
nis produnt insaniam. Præterea in divinis officiis
quanta sit negligenter, cum facis vigilis vix in-
teresse dignentur, cum ad sacra missarum sole-
nia ad ludendum, subridendum, magis quam ad
psallendum, congregari videantur. Dicam quod
boni lugent, mali rident: dicam dolens (& si ta-
men dici potest) quomodo diffundant in comedationibus,
iu ebrietatibus, iu cubilibus & impudicitiis,
ut jam domus clericorum putentur posti-
bula meretricum, conciliabulum histrionum. Ibi
aleæ, ibi saltus & cantus, ibi usque ad medium
nodus spantium, protractæ in clamore & horrore
vigilie. Sic patrimonium regum, eleemosynæ pau-
perum, immo, quod magis est, illius pretiosi tan-
guinis pretium profiguntur. Ad hoc ergo exau-
serunt patres nostri thesauros suos? ad hoc fucus
regius, denariis redditibus inluis, elargitus est?
ad hoc ecclesis Christi agros & possessiones re-
galis munificentia contulit, ut delicias clericorum
meretrices ornentur, luxuriosa convivia prepa-
rentur, canes, ac aves, & talia ludicia compa-
rentur? Hoc milites clamant, plebs submurmura-
rat, mimi cantant & saltant, & vos negligitis,
vos parcite, vos dissimulatis. Ubi gladius Levi
& zelus Simeonis, qui ut scorto abutentes filia

B Jacob, Sichimitas (eorum habentes figuram, qui
Christi ecclesiam polluti actibus fecerant) etiam
circumcisos succiderunt? Ubi spiritus Moyis, qui
caput vituli adorantibus etiam domesticis sui san-
guinis non pepercit? Ubi pugio Phinees sacerdo-
tis, qui fornicantem cum Madianita confodiens,
sancta hac emulatione Deum placavit iratum?
Ubi spiritus Petri, cuius virtute perimitur avari-
tia, hæresis simonia condemnat?

Æmulamini, o laecordes, emulamini vias Do-
mini, & justitas Dei nostri. Tempus insurgendi
contra eos qui dissiparunt legem Dei. Ego Con-
stantini, vos Petri, gladium habetis in manus.
Jungamus dexteræ: gladium gladio copulemus,
ut ejiciant extra caltra leprosi, ut purgetur san-
ctuarium Domini, & ministrant in templo filii
Levi, qui dixit patri & matri, nescio vos, & fra-
tribus suis, ignoro vos. Agite quæso solletere, ne
penitentia nos fecisse quod fecimus, dedisse quod
deditum: si viderimus illud non in Dei obse-
quium, sed in pessimorum luxuriam impunita li-
bertate consumi. Moveat vos sanctorum reliquie,
in quibus insultant; veneranda altaria, ante quæ
inflaniunt. Moveat vos antecessorum nostrorum
mira devotio, quorum eleemosynæ velenia cleri-
calis abutitur. Proavus meus Edvardus, ut sci-
amus, omnem terram suam ecclesiis & monasteriis
decimavit. Sanctæ memoræ atavus meus Alute-
dus, ut ecclesiam ditaret, non patrimonio, non
sumptibus, non redditibus parendum putavit. A-
vus meus senior Edvardus quanta contulerit ec-
clesiis, paternitatem vestram non latet. Pater
meus, & frater, quibus donariis Christi altaria
cumulaverint, meminisse vos decet.

O pater patrum Dunstane, contemplare quæso
patris mei oculos ab illa lucida celi plaga in te
radiantes. Audi querulas ejus voces cum quadam
pietate in tuis auribus resonantes: Tu mihi, pa-
ter Dunstane, tu mihi de construendis monaste-
riis, de ecclesis ædificandis, consilium salubrie
dedit: tu mihi adjutor in omnibus & coopera-
tor exististi: te quasi pastorem, patrem, & epi-
scopum anima meæ, morumque meorum culto-
dem elegi. Quando tibi non parui? Quos unquam
theslauros tuis consilii prætuli? Quas possessiones,
te præcipiente, non sprevi? Si quid pauperibus
erogandum existimabas, presto fui. Si quid con-
serendum ecclesis judicabas, non distuli. Si quid
monachis clericis deesse quebaris, supplevi.
Æternam diebas eleemosynam esse, nec aliam
fructuositatem, quam quod monasteriis ecclesiæ
confert, quo Dei servi sustentur, & quod
superest, pauperibus erogetur. O preciosam ele-
mosynam; & dignam animæ pretium! O peccatis
nostris talubre remedium! quod a sinu Sibylle in
peregrini muris pellicula fecerit, quod ejus auri-
culas

Clericorum
cauæ etia-
vita.

Episcopos
Institutus
negligentia.

Patrimonium
ecclæ, pau-
perum est.
non luxuria.

Invenimus
accus.
tu episcopos
negligentia.

R E G I S E D G A R I.

529

ANNO CHRISTI 967. **530**

culos ornat, quod componit digitulos, quod cor- A venendum est ad verba, & non deerit tibi po- testas regia. Habis hic tecum venerabilem patrem **ANNO CHRISTI 967.** Ethelwaldum VVintonensem episcopum: habes reverendum praefulem VVigornensem Olvvaldum;

pater, eleemosynarum fructus mearum, & tua permissionis effectus.

Quid huic querimoniæ respondebis? Scio, scio: cum videbas furem, non currebas cum eo, nec cum adulteria portionem tuam ponebas. Arguisti, obsecrasti, atque increpasti. Contempta verba sunt,

Arguisti.

C O N C I L I U M R O M A N U M

Pro variis ecclesiæ Dei rebus disponendis a Joanne XIII. præsentibus Ottone Magno,
& Ottone ejus filio imperatoribus.

Anno 967. exente & 968. ineunte celebratum.

*Ex Suppl.
Manu PIS.
1169.*

Celebris hujus Synodi, cuius acta deperierunt, monimenta tria superstant, quorum alterum est bulla Joannis XIII. pro indigni Parthenone Grandersheimensi, quod sub tuitione, & munimine S. R. E. excipit, quam bullam in eo concilio data integrum in suam bullam transtulit Innocentius III. & una cum illa legenda est apud Lunig. Spicileg. eccles. in Grandersheimensis in suppl. pag. 37. ex quo hic damus. Aliud vero est bulla altera ejusdem pontificis pro jure libertatis a subjectione Trevirensibus archiepiscopi monachis S. Maximini Trevirensibus decernendo, ex parte pariter apud Lunigium in Spicileg. pag. 263. ex quo pariter hic editur. Tertium denique ceteris insignis est bulla Joannis in hoc ipso concilio data pro unctione episcopatus Misnenensis, cui longo ordine subscripti leguntur episcopi illi, qui concilio huic assuerunt. Quanquam vero ex illis plures subscripti Ravennatensi concilio isto eodem anno coacto leguntur; sunt tamen quidam ab illis plane diversi, quorum nomina & episcopatus facere ad conciliarem & ecclesiasticam historiam maxime conductit. Ita E. G. inter episcopos sece offert Luizo episcopus Cremonensis. Per haec quidem tempora Cremonensem cathedralm tenebat Luitprandus, sed cum a legatione Constantinopolitana nondum forte rediisset, ideo vacantem cathedralm Luizo, vel Luizo administrabat. Rediit tamen quod tempore Synodus altera Ravennatensis anno eodem 968. at Romana ista serius convenit. Qua de causa ejus nomen inter episcopos, qui institutioni archiepiscopatus Magdeburgensis alienum præbuerunt, legitur. Ex quo discimus, subscriptiones illas ad secundum Ravennatense concilium pertinere. (a)

JOANNIS XIII. PAPÆ BULLA

Ad Gerbergam abbatissam Grandersheimensem.

Johannes episcopus, servus servorum Dei, meritis & sanguinæ claritate rutilanti, dilectissime nobis in Christo filia Gerberga, venerabilis abbatissæ monasterii sanctorum confessorum Innocentii, & Anastasii, quod Gandersheim occupatur, atque posteris suis in perpetuam salutem benedictionemque apostolicam. Si piis votis ac petitioni alienum præbemus, omnipotenti Deo nos placere credimus. Quapropter univeris sanctæ catholicæ ecclesiæ filiis præsentibus & futuris notum

Besse volumus, quod in Synodo, quæ apud corpus beatissimi Petri apostolorum principis acta est in mense decembri, & indictione undecima, amabiles Deo ac spirituales filii nostri, Otto major, & minor, serenissimi imperatores augusti apostolicam paternitatem nostram humiliter obsecrare dignati sunt, coram archiepiscopis, & episcopis, videlicet Italicis, & ultra Montanis numero triginta & sex, quatenus præstatum monasterium Gandersheim, quod constat esse sub tuae filiationis regimine suum in regno citerioris Saxonie ad honorem prædictorum confessorum Christi Innocentii, & Anastasii, auctoritatis nostræ præsidio muniremus, & sub tuitione jureque sanctæ sedis apostolice perpetui suscipieremus. Quorum piis congaudentes petitionibus alaci mente id fieri decrevimus, præcipientes ex ea, quæ vice clavigeri caelestis regni fulcimur, auctoritate, ut prænominatum venerabile cœnobium nemo unquam secularium possideat, neque ex decimis & possessionibus ejusdem quicquam sibi aliquis usurpet, non rex, non marchio, non comes, non episcopus, nec quilibet princeps quacumque potestate preditus, nisi forte tuendi ac defendendi causa, & hoc nonnisi tua & ejus, quæ pro tempore regularis fuerit, abbatissa, soberbia fiat permisione. Esto igitur ad laudem omnipotentis regis abbatissa ejusdem monasterii, & subditas tibi sorores ad caelestis patriæ gaudia expetenda instigare prudenti magisterio non cesses. Sit semper eidem sororibus facultas sive licentia ex ipsa sua congregatio post obitum abbatis aliam sibi matrem, secundum regulam suam, substituere, & quam digniorem viderint pari animo & consensu habeant potestatem eligere. Confirmamus vero & corroboramus ipsi tanto monasterio omnes res & possessiones mobiles & immobiles, quas nunc habet, & in antea, Deo opitulante, habere debet quilibet jure acquisitionis, ita ut amodo, & usque in finem secula * licenter eas teneat & possideat, omnium hominum contradictione remota. Si quis autem contra hujus nostri apostolici privilegii tutelam agere temptaverit, & ex his, quæ a nobis decreta sunt, aliqua pervertere molitus fuerit, hunc cum auxilio sanctæ, & individue Trinitatis, & interuenienti Beatae Mariae semper virginis, omniumque sanctorum, ex auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis cum alienu cooperatorialium pontificum, & omnium hujus nostræ sanctæ sedis suffraganeorum episcoporum

(a) Vide P. Franciscum Antonium Zacherium in Opere, *Episcoporum Cremonensium series &c.* ubi demonstrat Iazarem alterum esse Luitprandi nomen pag. 84. ex quo fit ut ea omnia corruant quæ in hoc Concilio præmonitione intuli. *Manifi*

C O N C I L I U M

332

531

ANNO CHRISTI 967. porum excommunicamus, & a liminibus sancte Omnipotentis pro stabilitate jam dicti venerabilis canonibus statuta sunt, infringere, aut in quo-
cumque violare studuerit, ex autoritate Dei omni-
potentis per intercessum B. Petri apostolorum
principis (cujus vice fungimur) & nostra huma-
nitatis apostolica constitutionem, & assensem om-
nium comprovincialium, sive suffraganeorum epi-
scoporum anathematis vinculo inextricabiliter in-
nodamus. Scriptum per manus Stephani Scrinarii
sancte Romanæ ecclesie, lectum in synodo
Rome habita, assidentibus divis imperatoribus
Ottone magno, filioque ejus aquivoco, anno im-
perii majoris sexto, minoris vero primo. Datum iv.
nonas Januarii.

ANNO
CHRISTI
967.

B TERTIA EJUSDEM BULLA

in ea Synodo data.

Jobannes episcopus, servus servorum Dei.

*Ad Theofridum abbatem S. Maximini
Trevirensis.*

Johannes episcopus, servus servorum Dei, vene-
rabi abbat, amabili nobis in Christo filio
Theofrido apostolicam benedictionem, & salu-
tem. Congrat apostolico moderamini, pia reli-
gione pollentibus benevoli compassione succurre-
re, & poscentium animis alacri devotione impa-
tire assensem, ex hoc enim lucri potissimum a
Conditore omnium Deo proculdio promeremur a
dum venerabilia loca opportune ordinata ad me-
liorem statum reduxa. Igitur quia reli-
giostas tua petit, ut monasterio tuo, quod in
tuburbo Trevirensi in honorem beatissimi con-
fessoris Christi Maximini construendum esse digno-
scitur ob conservandam tibi, atque fratribus vel
successoribus tuis monastica tranquillitatis nor-
mam sancte apostolica nostræ (cui auctore Deo
presidemus) ecclesie privilegium concedamus,
tua petitioni benevoli intentione assensem ac-
commodare curavimus, decernentes apostolicæ au-
toritatis præcepto, ut congregatio Deo, sancto-
que Maximino religiose deserviens, sicuti a ca-
ritatissimo filio nostro Ottone, ceterisque regibus,
vel imperatoribus Francorum concessum est, li-
beram deinceps habeant potestatem creandi in-
ter se, quem secundum Deum sibi abbatem ele-
gerint, nec aliqua cuiuslibet dignitatis persona in-
tra monasterium, nisi a te aliote abbate successo-
re tuo vocatus, quicquid pro suo libitu ordinare
vel temere exercere presumat. Præterea aposto-
lica nostra auctoritate omoimodis interdicimus,
ne cui unquam ecclesie vel sedi concambio, vel
alio aliquo negotio subdatur, sed tali libertate &
immunitate, sicut Prumiense monasterium, ceteraque
loca regalia, inostrene & perpetualiter sem-
per fruatur. Ipse autem locus monasterii peren-
niter sub Mundiburdio regum vel imperatorum
filiorum, scilicet sancte Romanæ ecclesie præ-
cepto apostolico jubemus, ut permaneat nullus
unquam persona beneficiarius, aut invadendus
patescat, sed ad usus & tranquillitatem monachorum
ibi sub regula S. Benedicti Deo militantium
absque ullius contradictione libenter permaneat.
Ad cumulum quoque, vel augmentum monasti-
ce tranquillitatis adjicimus, ne qua cuiuslibet di-
gnitatis persona quicquam vel minimum aliena-
re, vel minuere de rebus ecclesie presumat tam
ex his, qua modo monasterio tuo collata sunt,
quam ex his, qua ceteri fideles in dies collatu-
ri sunt. Si quis autem (quod absit) nefario au-
su presumere hac, qua a nobis ad laudem Dei

Si semper sunt concedenda, qua piis desideriis
congruunt; quanto potissimum qua divini
cultus prærogativa nosecuntur, non sunt omnino
abroganda; qua sunt a largitoribus non solum po-
sceda, sed vi caritatis proculdubio exigenda? Ha-
bita igitur Synodo & multorum venerabilium pa-
trium, coepiscoporumque nostrorum conventu,
Rome in ecclesia B. Petri principis apostolorum,
assidentibus augustissimis imper. Ottonibus utri-
que; anno scilicet imperii, majoris sexto, minoris
primo, iudicis gloriosissimi imp. postularunt
a nobis, quatenus monasterium, quod pro reme-
dio animarum suarum primitus construi, & in
honore B. Johannis evangelistæ consecrari fecer-
unt, super ripam fluminis, cui nomen est Al-
bia, in civitate Misina, sita videlicet in provin-
cia, qua dicitur Talemence, cui etiam monas-
terio virum venerabilem, nomine Burchardum, ho-
norifice præfecerunt, privilegiis apostolicis sedis
decoraretur; ut sub jurisdictione sancte ecclesie
nostræ, cui Deo auctore presidemus, constitu-
tum, nullius alterius ecclesie ditionibus summi-
tatur. Pro qua re piis desideriis faventes, hac
nostra auctoritate id, quod exposcitur, effec-
tum ducimus: interponentes tamen ea, qua &
ipsi principes nostri innumeris privilegiis cupiunt
exponi, & cunctis in Christo fidelibus manife-
sta fieri. More antiquorum imp. hi duo impe-
ratores, pater, & filius, nobis assidentes Mis-
ensi episcopatu terminum impofuerunt, no-
minando fines & determinationes locorum, si-
c ut infra tenetur. Ubi caput & sons est aquæ,
qua dicitur Odera; inde quasi recta via us-
que ad caput Albiam; inde deorum in occiden-
talem partem, ubi divisio duarum regionum
est Behem & Nisinen. Ibidem ultra Albiam,
& per silvam in occidentalem partem, usque
ad caput Mildæ, & sic deorsum per ambas pla-
gas ejusdem fluminis, usque dum Milda intrat
in Albiam; (nec non ob hoc diximus in oce-
nentali plaga, quia multæ villæ pertinent ad o-
rientalis urbes infra eundem terminum) & sic
deorsum & ultra provinciam Nizizi, ad ipsum ter-
minus sine dubio: Nec non in altera parte Lu-
zici, & Selpoli, & sic usque ad civitatem Sulpi-
ze, illam videlicet infra eundem terminum, &
inde in aquam qua dicitur Odera, & sic Odera
sursum, usque ad caput ejus. Omnes vero quem-
admodum hi præsentes imperatores statuisse fa-
tentur, qui infra istum terminum habitant, in
omni fertilitate terre, frugum & pecudum in ar-
gento & vestimento, nec non; quod Teutonici
di-

¶ dicunt, * Ubergota, & Telunga, familiarium in-super tota utilitate, & in omnibus rebus, quibus mortales utuntur, in diversis modis decimatio-nes, quas Deo cuncta gubernanti debent, ad Mi-sinensem ecclesiam, primo Deo, deinde S. Joha-ni evangeliste, universa dubietate procul remo-ta, persolvant, referant, & redditant. (Testantur etiam iudeam praesentes nobilissimi imperatores quasdam res sui juris, ac proprietatis eidem san-dae Misineni ecclesiae, cui venerabilis episcopus Burchardus praesesse dinoscitur, pro remedio ani-marum suarum in proprium dedisse, hoc est tri-butorum suorum in quinque regionibus partes decimas, in Talemence, in Nita, in Milezafane, in Luzice, in Diedela: ut antea, quam Comes earumdem regionum partem sibi ab ipsis conce-sam auferat, atque distribuat, decimas per to-tum ac per integrum iam dicta sancta Dei ec-clesiae persolvat, id est in melle, cruxina, * solu-tione argenti, mancipiis, vestimentis, porciis, frumento, & in omnibus rebus, que ad hunc predicatorum impp. pertinere videntur, sancta Mi-sineni ecclesiae, nec non S. Johanni evangeliste sui juris theloneum, a civitate, que dicitur Bele-gora, usque ad ejusdem Misineni ecclesiae por-tum, sursum, indeque denso per ambas plagas præstati fluminis Albis deorsum, sive infra præ-finitum terminum ubicumque manus negotiato-rum ultra Albiam huc illucque se se diverterit, ex integro, & abique ulla contradictione eidem præ-nominata sedi Misineni, persolvit & tradi peren-niter constituisse.) Et ideo in Christo sanximus firmiterque concessimus, ut nullus Metropolita-nus, nullus episcopus, nulla etiam magna vel parva alterius ordinis, & gradus persona præter fedis apostolicæ antistitem, infra terminos Mi-sineni ecclesiae, cui venerabilis episcopus Bur-chardus praesesse dinoscitur, quemquam ordine, dijudicare, excommunicare, vel aliquid temere exercere, ullo modo præsumat. Statuentes etiam apostolica censura, sub divini judicii obtestatione, & validis atque atrocibus anathematis inter-dictionibus, ut nullus imperator post hac, aut rex nullus, sive quispiam alias, cujuscumque sit dignitatis potestate prædictus, ejusdem ecclesiae causis præsumat incumbere, vel minimum quid-dam ex his, que ad illud monasterium S. Johanni pertinere videntur, cui Burchardus episcopus presidet, aut sibi temere vindicare, aut alicui magnæ parvæque personæ pro beneficio dare, aut quoquolibet modo inde auferre vel alienare au-deat. Promulgamus etiam, & hoc auctoritate B. Petri Apostolorum principis, coram Deo, & terribili ejus futuro examini per hujus nostri privi-legii, atque constituti vim interminamus, ne quis mortalium sibi licere existimet, aliquid ex posse-sionibus Misineni ecclesiae, tam ex his que an-tehac a glorioissimis imperatoribus Otione, & ejus æquivoco filio, vel a ceteris christianis, eidem sancto loco oblata, atque collata sunt, queque postmodum sunt conferenda, ut profecto juxta id quod subiectum est, idem venerabilis locus apo-stolico hoc privilegio inconcuse donatus perma-neat. Si quis autem, quod minime optamus, ne-taria auctoritate hæc, que a nobis ad laudem Dei pro stabilitate sapienti monasterii statuta sunt, refragare præsumperit, nostrisque præcepti trans-gressor extiterit, sciat se anathematis vinculo in-nodatum, & cum Diabolo, atque Iuda traditore Domini nostri Jesu Christi aeterni incendiis sup-plicio deputatum. At vero qui pio intuitu hujus apostolici constituti observator extiterit, benedi-cionis gratiam a misericordissimo Domino Deo

*Vetus pel-lica grau-Duching. V. Graue.

ANNO
CHRISTI
551.

*Vide Do-cheng Glos-sa in Oeuvre-page.

multipli-citer consequtatur, & vita æternæ parti-cepis effici mercatur. Scriptum per manus Ste-phanii Scrinarii sancte Rowanae ecclesie, in men-se Decembri, Indictione undecima. Signum Do-minii Ottonis minoris imp. Augusti. Petrus Ra-vennensis ecclesie archiepiscopus subscriptus. Ro-daldus patriarcha Aquilejensis subscriptus. Sigol-fus episcopus S. Placentinae ecclesie consensi, & subscripti. Udalricus episcopus S. Pergamenis ec-clesie consensi & subscripti. Siggo Pledensis ec-clesie consensi & subscripti. Benedictus episcopus S. Fulineonis ecclesie consensi & SS. Blasius, Fulgencius, Normiensis ecclesiae sub-scripti. Johannes episcopus S. Galliensis ec-clesie subscripti. Johannes episcopus S. Arinensis ec-clesie interius & subscripti. Humberius epi-scopus S. Laviensis ecclesie consensi, & subcripsi. Gerhardus episcopus Fave[n]tia[e] ecclesie con-sensi & subscripti. Aufredus episcopus Verdecen-sis ecclesie consensi, & subscripti. Zenobius epi-scopus Felolanus ecclesie consensi & subscripti. Gaidofus episcopus Firmino[e] ecclesie consensi & subscripti. Ego Petrus episcopus Kameriu[e] ecclesie ibi sui & subscripti. Eberhardus episcopus Are-tinæ ecclesie consensi & subscripti. Stephanus epi-scopus Narinensis ecclesie consensi & subscripti. Albertinus episcopus Aufculanus subscripti. Antonius Brizienis ecclesie episcopus subscripti. Dio-tericus Metensis ecclesie episcopus subscripti. Lan-vardus Mindensis episcopus subscripti. Huiber-tus episcopus subscripti. Luzzo episcopus Cremo-nensis subscripti. Johannes episcopus Turdonensis *subscripti. Adelbertus episcopus subscripti. O-ger episcopus subscripti. Sichelius Florentinus episcopus subscripti. Albericus episcopus subscripti. Artigo Aubianus ecclesie episcopus subscripti. Insinno Laucanensis ecclesie episcopus sub-scripti. Eremarius Aucias episcopus subscripti. Ju-lianus episcopus Nucerius subscripti. Stephanus Cerviæ ecclesie episcopus subscripti. Atio Sene-galæ ecclesie episcopus subscripti. Lupus Spoltri-nus episcopus subscripti. Lyndo Clusianus ecclesie episcopus subscripti. Data 111. non. Januarii per manus VVidonis, episcopi S. Silve candidæ ec-clesie, & bibliothecarii sanctæ ictis apostolicæ. An-dro Deo proprio, pontificatus Domini Johannis summi pontificis, & universalis tertii decimi pa-pæ, in sacratissima sede B. Petri apostoli tertio, imperantibus Dominis piissimis Augustis Ottone, & ejus æquivoco filio, a Deo coronatis magnois imperatoribus, Anno majoris imperii sexto, & minoris primo in mense Januario, Indictione su-pra dicta undecima.

(Loc. Sign.)

¶ Additio ex Breuere in Ann. Trevir. ad an. 970.

Anno ergo integro & dimidio jam evoluto, cum Hatto Archiepiscopus Magonciensis, cum Hildevardo Halverstadensi, suo videlicet suffraganeo, in Italiam venisset, & Imperator illos in causa (condendæ Metropoli) blanda peti-tione convenisset; Hildevardus Episcopus, tam ex Archiepiscopi consensu, quam omnia qui aderant consulti, prompta, & hilari mente, p[ro]p[ter]a ejus petitioni annuit; ac facto in presentiarum pari estimatione concambio, Synedrii decreto S. Mauritio Magdeburg, Sanctoque Laurentio Me-siburch, queque petita tradidit, id est, om-nem parochiam, sitam inter fluvios Albiam, Salam, Horam, & Bodam usque ad ea loca, ubi caltra Unesburg, VVanzicua, Horesleva cum

ANNO
CHRISTI
551.

sed interius

et Stephanus

Naricula.

Celsiana.

Arinensis.

Lucca.

Fulgentia.

Vigiliana.

Fridens.

Fidem.

Brixenensis.

Turdonensis.

Ita legen-dum, cum

pud. Lab-

beam sit

Brixenensis.

C O N C I L I U M R O M A N U M.

535 cum omnibus pertinentiis, & villis, que Bur-A chvart appellantur, versus occidentem longius protuso fine terminantur, cum omni decimatione, banno, subjectione, obediencie, & omni Ecclesiastico ordine, prout Halverstadensis Ecclesia vix est etenim possedisse. Recepit autem ad vicem ab Imperatore in partem, & utilitatem sue Ecclesie, omnem decimationem in Hofgou-
ve, ut terminatur in fluvio Sala VVillerbene, & VVippera, cum omni possessione, quam de Ab-
batia in honore Beati VVicberti in territorio Herolvsfeldt constructa, idem Imperator sequa
commutatione acquisiverat; cuius & Abbatie ipse
fundator erat. Huic autem concambio confirmar-
do, iussione Domini Joannis summi, & universa-
lis Pontificis, & Cesaris Augusti Ottonis, petitio-
ne quoque Hildvardi Helverstadensis antistitis,
Ambrosius Palatinus Cancellarius, & Petrus S.
Ravennatis Ecclesie Archiepiscopus, alii quoque
quamplurimi Episcoporum Italiæ, & Germanicæ

536 A subscriptere, quorum etiam nomina in praesenti
paginula studiuimus annotare.

Hatto Moguntinus Archiepiscopus interfuit, & subscriptis.
Hildevardus Halverstadensis Episc. int. & subscr.
Reginoldus Robilencius Episcopus int. & sub.
Adelbertus Rugorum Episcopus int. & sub.
Albericus Tarvianensis Episcopus int. & sub.
Lancvardus Mindensis Episc. int. & sub.
Evererus Leodicensis Ecclesie Episc. int. & sub.
Teuperius Feltrensis Ecclesie Episc. int. & sub.
Gauselinus Patavianensis Ecclesie Episc.
Sichelmus Florentini Episc. int. & sub.
Adelbertus Bononiensis Ecclesie Episc. int. &
subscr.

B Arnaldus Foropopuli Episc. int. & sub.
Joannes Imolensis Episc. int. & sub.
Ingizo Castellanus Ecclesie Episc. int. & sub.
Martinus Episcopus, & fratres Ecclesie int. &
subscr.

FINIS TOMI DECIMI OCTAVI.

